

Chronologische Verzameling

DER

WETTEN, BESLUITEN EN ARRESTEN,

BETREKKELIJK HET

OPENBAAR BESTUUR

IN DE

NEDERLANDEN,

SEDERT DE HERSTELDE ORDE VAN ZAKEN IN 1813.

AANWIJZING

der in dit en in de volgende deelen aangenomene verkortingen:

S.	BETEKKENT:	<i>Staatsblad.</i>
Sc.	„	<i>Staatscourant.</i>
B.	„	<i>Bijvoegsel op het Staatsblad.</i>
C. V.	„	<i>Chronologische Verzameling.</i>
W. v. 't R.	„	<i>Weekblad van het Recht.</i>
Bijl.	„	<i>Bijlagen van het Verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.</i>
M. v. T.	„	<i>Memorie van toelichting.</i>
V. v.	„	<i>Voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs, betreffende het aangeboden ontwerp van wet.</i>
M. v. B.	„	<i>Memorie van beantwoording op het voorloopig verslag.</i>
Eindv.	„	<i>Eindverslag der commissie van rapporteurs.</i>
Handel.	„	<i>Verslag der Handelingen van de genoemde Kamer.</i>

LUTTENBERG'S

Chronologische Verzameling

DER

WETTEN, BESLUITEN

EN ARRESTEN,

BETREKKELIJK HET

Openbaar Bestuur in de Nederlanden,

SEDERT DE HERSTELDE ORDE VAN ZAKEN IN 1813,

VOORTGEZET DOOR

P. H. JORDENS,

Commiss ter Provinciale griffie van Overijssel.

1890.

ZWOLLE,

W. E. J. TJEENK WILLINK.

VERZAMELING

DER

WETTEN, BESLUITEN EN ARRESTEN,

BETREKKELIJK HET

OPENBAAR BESTUUR

IN DE

NEDERLANDEN,

SEDERT DE HERSTELDE ORDE VAN ZAKEN IN 1813.

Januari 1890. **BESLUIT** van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, houdende vaststelling van het in art. 2 der wet van 21 Juni 1881, S. 76, bedoeld letterteeken voor vaartuigen, bestemd voor de zeevischerijen.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

Gelet op de artikelen 2, 3, 4 en 5 der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 76), houdende bepalingen omtrent de zeevischerij;

Herzien de beschikking van 2 Januari 1888, n°. 54, afdeling Handel en Nijverheid;

Heeft goedgevonden:

ter algemeene kennis te brengen, dat het in art. 2 der aangehaalde wet bedoelde letterteeken voor de onderstaande gemeenten achtereenvolgens is bepaald als volgt: (1)

Gasselte	G. S.
Klundert	K. L.
Leens :	L. S.
Wervershoof.	W. F.
Wildervank.	W. V.

's Gravenhage, Januari 1890.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, (get.) DE BOSCH KEMPER.

(1) Laatstelijk zijn de verschillende letterteekens vastgesteld bij besluit van Januari 1888, welk besluit voor zoover het vaststelling van nieuwe letterteekens betrof, in de verzameling is opgenomen. Bij het tegenwoordig besluit zijn alle letterteekens opnieuw vastgesteld, doch vermeerdert met die van de hier bij uittreksel genoemde vijf gemeenten.

2 Januari 1890 **BEKENDMAKING** van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, betreffende overlegging van verklaringen, bij zendingen van planten, heesters enz. in verband met de internationale overeenkomst tot wering van de draifuis.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, ingevolge de aanvulling van art. 3 der internationale overeenkomst tot wering van de druifuis, van af 1 Januari 1890, bij zendingen van planten, heesters en gewassen, als bedoeld in art. 5 van het Koninklijk besluit van 24 December 1883 (*Staatsblad* n°. 248) afkomstig uit eene inrichting, welke op de ingevolge art. 9, n°. 6, der conventie bekend gemaakte lijsten zijn gebracht, naar de tot de conventie toegetreden Rijken, de overlegging van de in genoemd artikel sub B genoemde verklaring niet meer wordt vereischt.

Overlegging van de sub A bedoelde verklaring van den afzender der planten blijft gevorderd, terwijl de in- en doorvoer alleen blijft toegelaten langs de daarvoor in de verschillende Rijken aangewezen kantoren en losplaatsen.

De lijst van de hier te lande tot 1 December l.l. onderzochte land- en tuinbouwrichtingen is, op franco aanvraag, kosteloos verkrijgbaar bij het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

's Gravenhage, 2 Januari 1890.

De Minister voornoemd,

(get.)

HAVELAAR.

3 Januari 1890. BESLUIT van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende vaststelling der modellen en opgaven ter uitvoering van art. 1, 3 en 4 van het Kon. besluit van 23 December 1889 (Staatsblad n°. 189).

De Minister van Binnenlandsche Zaken, Gelet op art. 7 van Zijner Majesteits besluit van 23 December 1889 (Staatsblad n°. 189);

Heeft goedgevonden:

te bepalen dat de opgaven in artt. 1 en 4 en de declaratiën in art. 3 van dat besluit vermeld, moeten opgemaakt worden in den vorm, waarvan de modellen, onder A—I, (1) bij deze beschikking zijn gevoegd en in duplo ingezonden.

's Gravenhage, 3 Januari 1890.

(get)

MACKAY.

Model E.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beiden in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente van hetgeen het Rijk, overeenkomstig artikel 5, 2de lid der wet van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175) aan haar verschuldigd is als vergoeding van 25 pct. van het bedrag van den betalingstermijn der aannemingsom, de aannemingsom

de aannemer recht heeft voor het stichten van een schoollokaal in die gemeente.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan den aannemer wegens aannemingspenningen ter voorschreven zake verschuldigd f de rijksvergoeding van 25 pct. draagt derhalve f

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn dengdelijk en onvergouden tot een bedrag van (in schrijffletters).

. 189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie verklaren:

(1) De modellen A—D zijn voor opgaven door het provinciaal bestuur bestemd en niet van algemeen algemeen belang, waarom deze hierna niet zijn opgenomen.

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 25 pct. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar 1890 der gemeentebegroting moeten betaald worden.

. 189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den aannemer moet het gemeentebestuur de volgende verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenstemt met de bij hem ingekomen declaratie van den aannemer en

2°. dat hetgeen die aannemer daarin wegens het stichten verbouwen aan de gemeente in rekening brengt, door haar dengdelijk is verschuldigd en onvergouden.

. 189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Behoort bij de beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1890, n°. 6459/1, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBBRECHT.

Model F.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beiden in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente van hetgeen het Rijk, overeenkomstig artikel 5, 2de lid der wet van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175) aan haar verschuldigd is als vergoeding van 25 pct. van het bedrag der koopsom waarop de verkooper recht heeft wegens verkoop van een schoollokaal

een terrein voor het stichten van een schoollokaal in die gemeente.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan den verkooper ter voorschreven zake verschuldigd f

de rijksvergoeding van 25 pct. draagt derhalve

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van (in schrijffletters).

189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie verklaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 25 pct. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar 1890 der gemeentebegroting moeten betaald worden.

189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den verkooper moet het gemeentebestuur de volgende verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenstemt met de bij hem ingekomen declaratie van den verkooper en

2°. dat hetgeen daarin wegens dien verkoop aan de gemeente in rekening wordt gebracht, door haar dengdelijk is verschuldigd en onvergolden.

189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Behoort bij de beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1890, n°. 6459¹, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT.

Model G.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beiden in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente van hetgeen het Rijk, overeenkomstig art. 5, 2de lid der wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), aan haar verschuldigd is als vergoeding van 30 pct. van het bedrag van den betalingstermijn der aannemingsom, waarop de aannemingsom

de aannemer recht heeft voor het stichten verbouwen van een schoollokaal en onderwijzerswoning in die gemeente, zijnde het bestek voor die stichting op 188 aan de bij den verbouw art. 50 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) zooals dat artikel luidt volgens de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123) gevorderde goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken districtsschoolopziener onderworpen.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan dien aannemer wegens aannemingspenningen ter voorschreven zake verschuldigd f De rijksvergoeding van 30 pct. bedraagt derhalve f

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van (in schrijffletters).

189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie verklaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 30 pct. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar 1890 der gemeentebegroting moeten betaald worden.

189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den aannemer moet het gemeentebestuur de volgende verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenkomt met de bij hem ingekomen declaratie van den aannemer en

2°. dat hetgeen die aannemer daarin wegens het stichten verbouwen aan de gemeente in rekening brengt, door haar deugdelijk is verschuldigd en onvergolden.

189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Is het bestek voor de stichting of verbouw van het schoollokaal en onderwijzerswoning onderworpen aan de goedkeuring van den districtsschoolopziener

dan wordt onder het afschrift der declaratie van den aannemer nog de volgende verklaring gesteld :

De schoolopziener in het district
verklaart dat het bestek voor den in deze declaratie bedoelden $\frac{\text{bouw}}{\text{verbouw}}$ op 18
aan zijne goedkeuring is onderworpen

189

De Districtsschoolopziener voornoemd,

Behoort bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1890, n°. 6459¹, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT.

Model H.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beiden in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente
van hetgeen het Rijk, overeenkomstig art. 5, 2de lid der wet van 8 December 1839 (*Staatsblad* n°. 175) aan haar verschuldigd is als vergoeding van 30 pct. van het bedrag der koopsom waarop de verkooper recht heeft wegens verkoop van terrein voor het stichten van een schoollokaal en onderwijzerswoning in die gemeente, zijnde het bestek voor die stichting op 18
aan de bij art. 50 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) zooals dat artikel luidt volgens de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123) gevorderde goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken districtsschoolopziener onderworpen.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan den verkooper ter voorschreven zake verschuldigd f

De Rijksvergoeding van 30 pct. bedraagt derhalve "

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van (in schriftletters).

189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie
verklaaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schriftletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 30 pct. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar 1890 der gemeentebegroting moeten betaald worden.

189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den verkooper moet het gemeentebestuur de volgende verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenstemt met de bij hem ingekomen declaratie van den verkooper en

2°. dat hetgeen daarin wegens dien verkoop aan de gemeente in rekening wordt gebracht, door haar deugdelijk is verschuldigd en onvergolden.

189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Is het bestek voor de stichting van het schoollokaal en onderwijzerswoning onderworpen aan de goedkeuring van den districtsschoolopziener, dan wordt onder het afschrift der declaratie van den aannemer nog de volgende verklaring gesteld:

De schoolopziener in het district
verklaart dat het bestek voor den in deze declaratie bedoelden bouw op 189
aan zijne goedkeuring is onderworpen.

189

De Districtsschoolopziener voornoemd,

Behoort bij de beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1890, n°. 6459¹, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT.

Model I.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beiden in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente
van hetgeen het Rijk, overeenkomstig art. 5,

2de lid der wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), aan haar verschuldigd is als vergoeding van 30 pct. van het bedrag van den betalingstermijn der aannemingsom, waarop de aannemingsom

de aannemer recht heeft voor het leveren der noodzakelijke schoolmeubelen bij eerste inrichting van een nieuw schoollokaal in die gemeente, zijnde het bestek voor de stichting van dat nieuwe schoollokaal, op 188 aan de bij art. 50 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals dat artikel luidt volgens de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123) gevorderde goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken onder-districtsschoolopziener

worpen.
Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan dien aannemer wegens aannemingspenningen ter voorschreven zake verschuldigd f De Rijksvergoeding van 30 pct. bedraagt derhalve f

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van (in schrijffletters).

. 189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie verklaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 30 pct. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar 1890 der gemeentebegroting moeten betaald worden.

. 189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den aannemer moeten de volgende verklaringen worden gesteld:

a. Door het gemeentebestuur:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenstemt met de bij hem ingekomen declaratie van den aannemer en

2°. dat hetgeen die aannemer daarin wegens het leveren van schoolmeubelen aan de gemeente

in rekening brengt, door haar deugdelijk is ver- schuldigd en onvergolden.

. 189

Het gemeentebestuur voornoemd,

b. Door den districtsschoolopziener:

De schoolopziener in het district verklaart dat de schoolmeubelen, waarvan hier sprake is, zijn:

1°. aangeschaft bij eerste inrichting van een nieuw schoollokaal;

2°. noodzakelijk tot die inrichting, en wanneer het bestek voor de stichting van dat nieuwe lokaal door hem is goedgekeurd:

3°. dat het bestek voor de stichting van dat nieuwe schoollokaal op 189 aan zijne goedkeuring is onderworpen.

. 189

De Schoolopziener voornoemd,

Behoort bij de beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1890, n°. 6459/1, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT.

10 Januari 1890. ARREST van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat art. 1 der wet van 5 April 1875, S. 67, alleen toepasselijk is op reizigers die vervoerd worden en niet tevens op beambten der maatschappij.

Het hof enz.,

Gehoord partijen;

Gezien de stukken;

Overwegende ten aanzien van de feiten:

dat eischer van de gedaagde vraagt vergoeding van schade, nader op te maken bij staat, ter zake van ernstige verwondingen, bekomen ten gevolge van het ontspreken van een zandtrein, den 18 Mei 1887, rijdende van de zanderij te Bussum naar Zeeburg, waarop hij als remmer, dienstdoende als hoofdgeleider, in dienst van de gedaagde zich bevond, welke verwondingen hem ongeschikt maken eenigen arbeid tot onderhoud van zich en zijn gezin te verrichten, en voor welke schade, bij de uitoefening van den dienst geleden, de gedaagde bij de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) wordt aansprakelijk gesteld, ten ware zij hare onschuld of die van hare beambten bewees:

dat de gedaagde hare aansprakelijkheid heeft betwist op twee gronden: 1°. dat eischer zijne vordering niet doet steunen op schuld of onrecht-

matige daad harerzijds, maar alleen op art. 1 der spoorwegwet, welke actie hem niet toekomt; 2°. dat het ongeval heeft plaats gehad op een spoorweg, die haar niet toebehoorde, maar op een werkspoor, gelegd en gebruikt door de aannemers BEKKER en VAN SETERS, en door eischer bereden tot het vervoer van zand ten behoeve van die aannemers en in dienst van deze, maar niet van haar gedaagde;

dat de arrondissements-rechtbank te Amsterdam bij vonnis van 14 Februari 1889 zich heeft vereenigd met het eerste middel van verdediging en op grond daarvan den eischer heeft verklaard niet-ontvankelijk, met de kosten;

dat deze, tijdig gekomen in hooger beroep, de beslissing in het vonnis heeft bestreden en voorts nader betoogd, dat hij was in dienst van gedaagde toen het ongeval plaats had, en ten slotte geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis en toewijzing van zijne vordering, — terwijl de gedaagde heeft geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis, en, subsidiair, tot niet-ontvankelijkverklaring van den primitieven eisch, op grond van het in de tweede plaats daartegen aangevoerd middel, beiden met eisch van kosten tegen de wederpartij;

O. in rechten:

dat in de eerste plaats moet worden onderzocht of appellat zijne vordering te recht heeft gegrond op art. 1 der spoorwegwet, dan wel of hij eisch had moeten doen wegens schuld of onrechtmatige daad aan de zijde van de geint., naar aanleiding van art. 1401 B. W.;

dat het hof zich vereenigt met het oordeel van den eersten rechter;

dat toch art. 1 der wet van 21 Augustus 1859 (*Staatsblad* n°. 98), hetwelk onveranderd is overgenomen in de thans vigerende wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), blijkens de daarover gevoerde beraadslagingen, de strekking heeft om tot personen uit te breiden de aansprakelijkheid van den vervoerder, die reeds nit kracht van artt. 91 en 345, 2° lid, W. v. K., bestendig bij artt. 1 en 2 der spoorwegwet, voor *goederen* gold, bepaaldelijk om in geval van beschadiging ook van personen, de vervoerders (de ondernemers van den spoorwegdienst) te onderwerpen aan den bewijslast bij schade aan vervoerde goederen reeds hun opgelegd;

dat dus art. 1 regelt de verhouding tusschen de spoorwegmaatschappij, die het vervoer op zich neemt, en dengene die zijn persoon ter vervoer

aan haar toevertrouwt, en daarom, als gevolg van de vervoervereenkomst, alleen geldt tusschen hen die dat contract hebben geloten;

dat echter de verhouding van appellat tot geint. is eene geheel andere en wel die welke ontstaat nit verhuur en huur van diensten, en appellat dus, naar de bedoeling der wet, zich op gemeld art. 1 niet kan beroepen;

dat ook de woorden van het artikel deze uitlegging niet uitsluiten, daar, zoo al de algemeene uitdrukking "*personen*" op zich zelve zou toelaten aan dat woord eene ruimere beteekenis toe te kennen, daar tegenover staat, dat de wetgever blijkbaar beambten en bedienden van personen heeft willen onderscheiden, toen hij in hetzelfde artikel sprak van schade toegebracht aan "*personen*", met of bniten schuld van "*de beambten of bedienden*";

dat de appellat zijne vordering dus had moeten doen steunen op artt. 1401 en vlg. B. W., maar dan ook schuld of onrechtmatige daad van geint. of hare onderhoorigen had moeten stellen en aantoonen;

O. dat bij deze beschouwing een onderzoek van de vraag, of appellat tijdens het ongeval den dienst uitoefende ten behoeve van geint. of van anderen, overbodig is;

Op deze gronden:

Rechtdoende op het ingesteld appel:

Bevestigt het vonnis door de arrondissements-rechtbank te Amsterdam den 14 Februari 1889 tusschen partijen gewezen;

En gezien art. 56 B. R.;

Veroordeelt den appellat in de kosten van het hooger beroep, begroot aan de zijde van de geint. op f 80.

10 Januari 1890. Bij Koninklijk besluit van 10 Januari 1890, n°. 22, is vrijstelling van port verleend voor de briefwisseling van de, krachtens Koninklijk besluit van 1 December 1889 (*Staatsblad* n°. 173), aan te stellen veeopzichters, zoowel onderling als met de Commissarissen des Konings in de provinciën, de districtsveeartsen en hunne plaatsvervangers, de burgemeesters en de ambtenaren van 's Rijks belastingen.

19 Januari 1890. WET, houdende voorbereidende maatregelen tot het verkrijgen van noodige kennis van feiten en toestanden ter beoordeeling in hoeverre aanvulling van de sociale wetgeving vereischt wordt. S. 1.

Bijl. Handel. 2^e Kamer 1888/89, n^o, 99, 1—8, 1889/90, n^o, 33, 1—2.

Hand. id. 1889/90 bladz. 173—195.

Handel. 1^e Kamer 1889/90, bladz. 191, 222, 225.

WIJ WILLELEM III, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is voorbereidende maatregelen te nemen tot het verkrijgen van noodige kennis van feiten en toestanden ter beoordeeling in hoeverre aanvulling van de sociale wetgeving vereischt wordt;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Door Ons wordt eene Staatscommissie benoemd tot verzameling van gegevens voor de kennis van de maatschappelijke toestanden der arbeiders, van de verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders in de verschillende bedrijven en van den toestand van fabrieken en werkplaatsen met het oog op de veiligheid en de gezondheid der arbeiders.

Na overleg met die Staatscommissie wordt de richting van haar onderzoek, en worden de verdedeling en de loop harer werkzaamheden in het algemeen door Onzen Minister van Justitie bepaald naar gelang de gang van den wetgevendenden arbeid vereischt.

2. De in het vorige artikel bedoelde Staatscommissie bestaat uit dertien leden, waarvan één lid tevens voorzitter en één tevens secretaris, welke laatste als zoodanig eene door Ons te bepalen bezoldiging geniet, terwijl aan die Staatscommissie drie adjunct-secretarissen door Ons worden toegevoegd.

Bij ontstentenis wordt de voorzitter vervangen door het oudste aanwezige lid, de secretaris door een der adjunct-secretarissen.

De Staatscommissie wordt verdeeld in drie afdelingen, elke samengesteld uit vier leden, aan te wijzen door den Minister van Justitie, terwijl de voorzitter aan elke afdeling één der adjunct-secretarissen toevoegt. De secretaris der Staatscommissie wordt niet als lid eener afdeling aangewezen.

Elke afdeling benoemt haren voorzitter uit hare leden, behalve die waarin de voorzitter der Staatscommissie zitting heeft, die van rechtswege ook daarvan voorzitter is. Bij ontstentenis wordt de voorzitter eener afdeling vervangen door het oudste aanwezige lid, de adjunct-secretaris door een der andere adjunct-secretarissen of door den secretaris.

3. De daartoe door de Staatscommissie gemachtigde leden van deze hebben te allen tijde

toegang tot alle fabrieken en werkplaatsen, mits telkens ten minste twee leden gezamenlijk binnentreden.

Wordt hun de toegang geweigerd, ook na vertoon van hunne machtiging, dan verschaffen zij zich dien desnoods met inroeping van den sterken arm.

Tot het binnentreden tegen den wil van den bewoner in fabrieken of werkplaatsen, tevens woningen zijnde of alleen door eene woning toegankelijk, kan Onze Minister van Justitie hun een algemeenen of een bijzonderen schriftelijken last verleen, bij het binnentreden te vertoonen. Van dit binnentreden wordt door hen proces-verbaal opgemaakt en binnen tweemaal vier en twintig uren aan dengene, in wiens woning is binnentreden, in afschrift medegedeeld.

De leden der Staatscommissie zijn verplicht tot geheimhouding van hetgeen hun in fabrieken en werkplaatsen omtrent het daar uitgeoefend worden bedrijf is bekend geworden, voor zoover hun door het hoofd of den bestuurder van het bedrijf geheimhouding is verzocht.

Hij, die opzettelijk de bij het vorige lid opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd guld, met of zonder ontzetting van het recht om ambten te bekleeden.

Hij aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd guld.

Geen vervolging heeft plaats dan op klachte van het hoofd of den bestuurder van het bedrijf.

De hier strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als misdrijven.

4. Tot het afnemen van verhooren van getuigen en deskundigen, houdt elke afdeling zitting ter plaatse, door de Staatscommissie in eene algemeene vergadering naar gelang van omstandigheden te bepalen of in bijzondere gevallen door de afdeling zelve wenschelijk geacht.

Bij elk verhoor wordt de tegenwoordigheid van ten minste drie leden vereischt. Bij verhindering van twee leden eener afdeling om bij een verhoor tegenwoordig te zijn, kan zij worden aangevuld met een lid eener andere afdeling of met het lid tevens secretaris der Staatscommissie, indien deze niet reeds den adjunct-secretaris der afdeling vervangt.

Eene afdeling is bevoegd tot bijwoning van

hare zittingen schriftelijk uit te noodigen een of twee personen, niet-leden der Staatscommissie, die met het onderwerp van het af te nemen verhoor bijzonder vertrouwd kunnen worden geacht, welke personen alsdan aan dat verhoor mogen deelnemen.

Elk lid der Staatscommissie is bevoegd de zittingen bij te wonen van de afdelingen waartoe hij niet behoort of waarin hij geen der leden vervangt.

5. De bij elke afdeling behorende adjunct-secretaris maakt een zoo volledig mogelijk proces-verbaal op van elk daar afgenomen verhoor, waartoe hij zoo mogelijk wordt bijgestaan door een of meer stenografen of tachygrafen, door den voorzitter der afdeling aan te wijzen en te bezoldigen volgens door Onzen Minister van Justitie goedgekeurde overeenkomst. Het alzoo in geschrift gestelde wordt ondertekend door den voorzitter en den adjunct-secretaris der afdeling, door den gehoorde getuige of deskundige, nadat hetzelfde zal zijn voorgelezen en laatstgenoemde zal hebben verklaard daarbij te volharden. Indien de getuige of deskundige niet teekenen kan of wil, wordt daarvan aan den voet van het proces-verbaal, zoo mogelijk met opgave van de reden, melding gemaakt.

6. De verhooren hebben plaats volgens een door de Staatscommissie in eene algemeene vergadering vast te stellen plan.

Vooraf kan de Staatscommissie door toezending van eene lijst van vraagpunten aan personen en verenigingen, op wier voorlichting zij prijs stelt, dezen verzoeken de verlangde inlichtingen schriftelijk te geven.

Van dat plan en die lijsten van vraagpunten worden vooraf afschriften gezonden aan Onze Ministers van Justitie en van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

7. Alle ingezetenen en andere binnen het Rijk in Europa verblijfhoudende personen, met uitzondering van de hoofden der Departementen van algemeen bestuur, zijn verplicht aan de oproepingen tot verhoor, door eene afdeling der Staatscommissie uitgevaardigd, te voldoen, en alle openbare ambtenaren zijn gehouden om, in overeenstemming met de bij deze wet gemaakte of daarbij toepasselijk verklaarde bepalingen, gevolg te geven aan de vorderingen van de afdelingen der Staatscommissie, welke deze tot uitvoering van haren last noodig oordeelen.

8. De artikelen 4, 5, 6 eerste lid, 8, 13,

17, 18, 19, 20 eerste en tweede lid, 21, 22, 23 eerste en tweede lid, en 27 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45), tot regeling van het recht van onderzoek (enquête), zooals die is gewijzigd bij de wet van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265), zijn ten deze toepasselijk, met dien verstande, dat waar in die artikelen gesproken wordt van "commissie" of "commissie van onderzoek" daarvoor bij de toepassing ten deze gelezen wordt "afdeling der Staatscommissie".

9. Indien een getuige of deskundige door ongesteldheid verhinderd wordt om ter aangewezen plaats en tijd te verschijnen voor eene afdeling, kan deze aan een harer leden opdragen om hem in het huis waarin hij verblijft, te hooren. Artikel 5 is bij zoodanig verhoor van toepassing, met dien verstande, dat het bovenbedoelde lid in de plaats treedt van den voorzitter der afdeling.

10. Indien de behoorlijk gedagvaarde getuige of deskundige niet verschijnt, hetzij op de eerste, hetzij op eene nadere dagvaarding, wordt daarvan een proces-verbaal opgemaakt, hetwelk eene nauwkeurige omschrijving van de akte van dagvaarding en van de redenen, die voor de niet-verschijning mochten zijn opgegeven, behelst.

Indien een getuige of deskundige, hetzij op de eerste, hetzij op eene nadere dagvaarding verschenen, of wel uit kracht van een bevel van medebrenging medegebracht zijnde, weigert te antwoorden of den eed of de belofte af te leggen, wordt daarvan een proces-verbaal opgemaakt, hetwelk de redenen van weigering, zoo die gegeven zijn, inhoudt.

De bedoelde processen-verbaal worden ondertekend door de aanwezige leden der Staatscommissie of, in het geval van artikel 9, door het daar bedoelde lid, en door de betrokken afdeling, wanneer zij het noodig oordeelt, in handen gesteld van het openbaar ministerie bij de rechtbank van het arrondissement, waarin de in gebreke gebleven getuige of deskundige woont. Ten aanzien van de vervolging van dezen geldt artikel 10 der wet van 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45) tot regeling van het recht van onderzoek (enquête), zooals het is gewijzigd bij de wet van 31 December 1887 (*Staatsblad* n°. 265).

Behoudens tegenbewijs leveren genoemde processen-verbaal volledig bewijs op van hetgeen daarin vermeld is.

11. In geval van verschooning van het afleggen

van getuigenis of van het, bij verblijf buiten het Rijk in Europa, als getuige of deskundige schriftelijk beantwoorden van vragen, op grond van naar aanleiding van artikel 19 of van artikel 20, tweede lid, der wet 5 Augustus 1850 (*Staatsblad* n°. 45) beweerde verplichte geheimhouding door burgerlijke ambtenaren of militairen ingebracht, kan de Staatscommissie op het verslag harer betrokken afdeling verlangen, dat de gegrondheid der ingebrachte verschooning door het hoofd van het Departement van algemeen bestuur, waaronder de betrokken ambtenaar of militair behoort, nader bevestigd worde.

12. Behalve in het geval van strafvervolgung ter zake van meened kunnen nimmer verklaringen, voor eene afdeling der Staatscommissie of op hare vordering afgelegd, als bewijs in rechten gelden, hetzij tegen dengene door wien zij afgelegd zijn, hetzij tegen derden.

Ten aanzien van eene strafvervolgung ter zake van meened levert echter het proces-verbaal van gehouden verhoor volledig bewijs op van hetgeen daarin vermeld is, behoudens tegenbewijs.

13. Aan verschenen of uit kracht van een bevel van medebrenging medegebrachte getuigen en deskundigen en aan de niet-leden der Staatscommissie, die ingevolge het voorlaatste lid van artikel 4 de zitting van eene afdeling bijwonen, worden, wanneer zij vergoeding verlangen, toegeschat de reis- en verblijfkosten, die zij met inachtneming van hunnen maatschappelijken stand geacht kunnen worden werkelijk te hebben moeten uitgeven, benevens eene billijke schadeloosstelling voor tijdverlies, indien zij kunnen geacht worden nadeel door tijdverlies te hebben geleden.

De toeschatting wordt geplaatst aan den voet der oproeping of der akte van dagvaarding of der schriftelijke mitnoodiging door den voorzitter der afdeling of, in het geval van artikel 9, door het daarbedoelde lid.

De toeschatting wordt voldaan op quantitie of eenig geldig bewijs van nitbetaling van den rechtbebbende door den ontvanger der registratie, in wiens kring het verhoor heeft plaats gehad of de getuige of deskundige woont, en die overeenkomstig het verlangen van dezen bij de toeschatting is aangewezen.

14. De kosten van de verrichtingen, door deurwaarders te doen, worden berekend op den voet van het tarief van gerechtskosten in strafzaken.

15. De lijsten van vraagpunten, bedoeld in artikel 6, met de daarop gegeven antwoorden,

de processen-verbaal van verhoor en de vragen voorgelegd aan, en de schriftelijke antwoorden daarop gegeven door buiten het Rijk in Europa verblijvende personen, worden naar gelang van de voorhanden stof gedrukt.

Aan Onzen Minister van Justitie wordt een zoodanig getal exemplaren verstrekt als hij ten behoeve van de Departementen van algemeen bestuur, autoriteiten, colleges en ambtenaren en ter voldoening aan art. 17 zal noodig oordeelen.

16. De Staatscommissie brengt aan Ons, naar gelang van den gang harer werkzaamheden, verslag dienaangaande uit. Zoodanig verslag bevat de voorstellen; waartoe het gehouden onderzoek haar aanleiding geeft, en gaat vergezeld van de noodige bescheiden.

Een en ander wordt gedrukt. De laatste zinsede van art. 15 is daarop van toepassing.

Na afloop van de werkzaamheden der Staatscommissie worden hare bescheiden bij het Departement van Justitie overgebracht.

17. Door Onzen Minister van Justitie, daartoe door Ons gemachtigd, worden de in de artikelen 15 en 16 bedoelde drukwerken tegen een door hem te bepalen prijs zoodra mogelijk algemeen verkrijgbaar gesteld.

18. Deze wet zal van kracht blijven tot den 1sten Januari 1892.

Op dat tijdstip gegijzelde getuigen of deskundigen worden terstond ontslagen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 19den Januari 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Justitie,

(get.) RUIJS VAN BEERENBROEK.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

(*Uitgeg.* 25 Jan. 1890.)

19 Januari 1890. WET, tot vaststelling van de begrooting der uitgaven van de Algemeene Landsdrukkerij, voor het dienstjaar 1890. S. 2.

Bij art. 1 wordt de begrooting vastgesteld op f 244,935.

Bij artt. 2, 3, 4 en 5 worden de gewone middelen tot dekking aangewezen.

19 Januari 1890. WET, tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren over het jaar 1890. S. 3.

Bij art. 1 dezer wet worden de uitgaven vastgesteld als volgt:

Art. 1. Traktementen van den secretaris en van de ambtenaren van den Raad van Toezicht, benevens toelage van den verificateur. . . f 12,000.—

Art. 2. Bureaubehoefden, drnk-werk en bodenloon. 400.—

Art. 3. Pensioenen. 630,000.—

Art. 4. Aankoop van inschrijvingen op de Grootboeken van Nationale Schuld 1,104,800.—

Art. 5. Onvoorziene uitgaven, daaronder begrepen vorderingen over de diensten van 1888 en vroeger 1,200.—

f 1,748,400.—

Bij artt. 2, 3 en 4 worden de gewone middelen tot dekking aangewezen.

19 Januari 1890. WET, tot vaststelling der begrooting van het Fonds, voortspruitende uit de koopprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1890. S. 4.

Bij art. 1 wordt de begrooting der uitgaven vastgesteld op f 220,000, te weten:

Onderart. 1 op f 10,000. — Onderart. 2 op f 19,500. — Onderart. 3 op f 18,000. —

Onderart. 4 op f 20,000. — Onderart. 5 op f 2,500. — Onderart. 6 op f 150,000.—

Bij art. 2 worden tot dekking der uitgaven, in het vorig artikel vermeld, aangewezen:

1°. de gelden van het Fonds, voortspruitende uit de koopprijzen van domeinen, op den 31 December 1889 in 's Rijks schatkist aanwezig;

2°. de in 1890 te doene ontvangsten voor genoemd Fonds.

19 Januari 1890. WET, tot wijziging en aanvulling der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1889. S. 5.

Bij deze wet worden de navolgende artikelen van dit hoofdstuk:

a. verhoogd:

Art. 5 met f 30,000. Art. 6 met f 215,000.

Art. 18 met f 23,000.

b. toegevoegd:

Art. 21bis. Maken van een spoorweghaven te idbroek f 4800.

23 wordt gebracht op f 4000.

24 veranderd:

met f 276,800.

20 Januari 1890. WET, tot verhooging en aanvulling van het negende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 6.

Bij deze wet worden de navolgende artikelen van dit hoofdstuk:

a. verhoogd:

Art. 32 met f 15,000. Art. 58 met f 20,000.

Art. 59 met f 30,000. Art. 86 met f 9,700.

Art. 170 met f 7,000.

b toegevoegd:

Art. 27bis. Vervaardiging van kaarten, teekeningen en modellen en inzending daarvan op eene tentoonstelling te Manchester te houden f 1000.

Ten gevolge van deze verhoogingen en toevoeging wordt het totaal der 2de Afd. van dit hoofdstuk verhoogd met f 75,700; dat der 4de Afd. met f 7000 en het eindcijfer met f 82,700.

20 Januari 1890. WET, tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1883. S. 7.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname, over het dienstjaar 1883, wordt vastgesteld als volgt:

De uitgaaf bedraagt f 1,402,528.51.

De ontvangst bedraagt f 1,268,504.87⁵.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo f 134,023.63⁵, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale middelen over het dienstjaar 1883 is noodig geweest.

20 Januari 1890. WET, tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1884. S. 8.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname, over het dienstjaar 1884, wordt vastgesteld als volgt:

De uitgaaf bedraagt f 1,437,326.27⁵.

De ontvangst bedraagt f 1,291,432.25⁵

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo f 145,894.02, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale middelen over het dienstjaar 1884 is noodig geweest.

20 Januari 1890. WET, houdende machtiging op den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om ten behoeve van het vervoer van suikerriet, tijdelijk de kustvaart binnen Nederlandsch-Indië te vergunnen aan schepen, varende onder vreemde vlag. S. 9.

WIJ WILLEM III, ENZ. doen te weten:
Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het eerlang noodig kan zijn om de door de serehziekte bedreigde suikerindustrie in *Nederlandsch-Indië* te hulp te komen door tijdelijk op te heffen het verbod aan schepen, varende onder vreemde vlag, om de kustvaart binnen *Nederlandsch-Indië* uit te oefenen;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State enz.

Eenig artikel.

De Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* wordt gemachtigd om, indien hem zulks noodig voorkomt en voor zoolang als hij die noodzakelijkheid aanwezig acht, uitsluitend het vervoer van suikerriet en gedeelten daarvan, de kustvaart bin-

nen *Nederlandsch-Indië* te vergunnen aan andere dan Nederlandsche schepen, schepen in *Nederlandsch-Indië* tehuis behoorende en inlandsche vaartuigen aan deze schepen gelijkgesteld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 20sten Januari 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Koloniën, (get.) KEUCHENIUS.

(Uitgeg. 23 Jan. 1890.)

26 Januari 1890. WET, tot onteigening van gronden in de gemeente *Abeoude-Proostdij*, welker bezit, ten behoeve van den vestingbouw, vereischt wordt tot het maken van een fort aan *de Winkel*. S. 10.

De WETTEN van 31 Januari, 1 en 2 Februari 1890, in S. N°s. 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20 en 22 bevatten de Hoofdstukken 2, 3, 4, 5, 6, 7 B, 11, 8 en 9 der begrooting van Staatsuitgaven voor 1890. Korthedshalve wordt slechts de hoofdinhoud medegedeeld: (1)

31 Jan. S. 11. IIe Hoofdstuk. *De Hooge Colleges van Staat en het Kabinet des Konings.*

1 ^e Afd.: De Staten-Generaal	f	348,580.—
2 ^e " De Raad van State	"	101,060.—
3 ^e " De Algemeene Rekenkamer.	"	113,060.—
4 ^e " De Kanselarij der beide Orden	"	15,400.—
5 ^e " Het Kabinet des Konings	"	33,000.—
6 ^e " Pensioenen, wachtgeld en gratificatiën en kosten voor de vergaderingen van den Ministerraad	"	24,694.—
7 ^e " Onvoorziene uitgaven.	"	5,000.—
	f	640,794.—

31 Jan. S. 12. IIIe Hoofdstuk. *Departement van Buitenlandsche Zaken.*

1 ^e Afd.: Kosten van het Departement	f	78,940.—
2 ^e " Kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten	"	588,916.67
3 ^e " Verschillende uitgaven	"	26,700.—
4 ^e " Pensioenen en wachtgeld	"	26,812.—
5 ^e " Onvoorziene uitgaven	"	10,000.—
	f	731,368.67

1 Febr. S. 14. IVe Hoofdstuk. *Departement van Justitie.*

1 ^e Afd.: Kosten van het Departement	f	137,550.—
2 ^e " Kosten van de rechterlijke macht.	"	1,648,085.—
3 ^e " Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof en de auditien in de militaire arrondissementen	"	51,300.—
4 ^e " Gerechtskosten	"	305,000.—
5 ^e " Kosten van algemeene of Rijkspolitie en in zake van jacht en vischerij	"	543,125.—
6 ^e " Kosten der gevangnissen en Rijksopvoedingsgestichten	"	923,349.—
Transporteere	f	3,608,409.—

(1) Staatsbladen n°s. 13, 19 en 21 zijn te vinden op bladz. 27 en volg. hierna.

	Per transport	f	3,608,409.—
7 ^e Afd.:	Gebouwen, daaronder niet begrepen de Rijkswerkinrichtingen	"	537,346 —
8 ^e "	Kosten der Rijkswerkinrichtingen en van het voormalig Rijksgesticht Ommerschans	"	683,714.—
9 ^e "	Pensioenen, wachtgeld, gratificatiën enz.	"	260,554.—
10 ^e "	Vershillende uitgaven	"	33,600.—
11 ^e "	Onvoorziene uitgaven	"	50,000.—
		f	5,173,623.—

1 Febr. S. 15. V^o Hoofdstuk. *Departement van Binnenlandsche Zaken.*

1 ^o Afd.:	Kosten van het Departement. <i>Art. 1—4</i>	f	150,510.—
2 ^o "	a. Kosten van het bestuur der provinciën:		
<i>Art. 5—8.</i>	Noordbrabant	f	61,900.—
"	9—12. Gelderland	"	68,700.—
"	13—16. Zuidholland	"	77,640.—
"	17—21. Noordholland	"	74,765.—
"	22—25. Zeeland	"	61,450.—
"	26—29. Utrecht	"	51,260.—
"	30—33. Friesland	"	63,360.—
"	34—37. Overijssel	"	81,545.—
"	38—41. Groningen	"	57,800.—
"	42—45. Drenthe	"	46,000.—
"	46—49. Limburg	"	56,310.—
b.	Armwezen. <i>Art. 50—52</i>	"	171,300.—
c.	Verdere uitgaven betrekkelijk het binnenlandsch bestuur.		
<i>Art. 53—62</i>		"	220,275.—
		"	1,092,305.—
3 ^e Afd.:	Nationale militie en schutterijen. <i>Art. 63—65</i>	"	65,250.—
4 ^e "	Medische politie. <i>Art. 66—85</i>	"	605,149.—
5 ^e "	Onderwijs.		

Hooger onderwijs.

<i>Art. 86—89.</i>	Rijks-Universiteit te Leiden	f	685,504.—
"	90—92. Rijks-Universiteit te Utrecht	"	408,100.—
"	93—95. Rijks-Universiteit te Groningen	"	330,742.—

Verdere uitgaven betrekkelijk het hooger onderwijs.

<i>Art. 96.</i>	Uitgaven voor den dienst der Rijks-Universiteiten, niet begrepen in de artt. 86 tot en met 95 van zoodanigen aard als, volgens bealising van den Minister van Binnenlandsche Zaken, tot en met het jaar 1878 gekweten zijn uit de opgeheven fondsen, bedoeld bij art. 113 der wet van 28 April 1876 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 102).	"	2,000.—
<i>Art. 97.</i>	Kosten der opleiding van leeraren voor het Hervormd kerkgenootschap van wege dat genootschap	"	28,787.50
<i>Art. 98.</i>	Kweekscholen der godgeleerdheid voor de Evangelisch-Lutherschen en Remonstranten, mitsgaders kosten van opleiding van studenten bij de Hersteld-Evangelisch-Lutherschen	"	10,000.—
<i>Art. 99.</i>	Seminariën voor het Roomsche-Katholiek kerkgenootschap	"	13,580.—
"	100. Toelagen voor en verdere uitgaven in verband met godgeleerd en godsdienstonderwijs voor de Israëlietische kerkgenootschappen	"	19,600.—

Transporteere f 1,498,313.50 f 1,913,214.—

	Per transport	f 1,498,313.50 f 1,913,214.—
Art. 101.	Kosten der gouden eerepenningen voor bekroonde prijsvragen, nitgeschreven door de Rijks-Universiteiten	1,000.—
Art. 102.	Bearzen voor studeerenden aan instellingen voor hooger onderwijs	14,400.—
Art. 103.	Beurs ter begeving van den heer van Warmond en uitkeering aan dezen voor de armen dier gemeente, ten gevolge van destijds aan de hoogeschool te Leiden gekomen goederen, die later zijn te gelde gemaakt	390.—
Art. 104.	Jaarwedde van den inspecteur der gymnasia	3,500.—
Art. 105.	Reis-, verblijf- en bureelkosten van den inspecteur der gymnasia	800.—
Art. 106.	Subsidiën aan gemeenten ten behoeve van hare gymnasia en pro-gymnasia	235,000.—
Art. 107.	Reis- en verblijfkosten, vacatiegelden en verdere uitgaven der gecommiteerden en der commissie, bedoeld in art. 11 en 12 der wet van 28 April 1876 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 102).	8,000.—

Middelbaar onderwijs.

Art. 108.	Jaarwedden van twee inspecteurs van het middelbaar onderwijs	7,000.—
Art. 109.	Reis-, verblijf- en bureelkosten van de inspecteurs van het middelbaar onderwijs	1,900.—
Art. 110.	Jaarwedden, toelagen en belooningen der hoogleeraren, leeraren, beamtben en bedienden bij de Polytechnische school	118,300.—
Art. 111.	Aanbouw en onderhoud van gebouwen, vuur en licht, hulpmiddelen voor het onderwijs, lokaalbehoefte, kleeding der bedienden, reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven ten behoeve der Polytechnische school	36,125.—
Art. 112.	Jaarwedden, verloftraktamenten, toelagen en belooningen der leeraren, beamtben en bedienden bij de Rijks hogere burgerscholen	422,230.—
Art. 113.	Aankoop van grond en gebouwen, huur en lasten van gebouwen, aanbouw en onderhoud van gebouwen, vuur en licht, hulpmiddelen voor het onderwijs; lokaalbehoefte, reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven ten behoeve der Rijks hogere burgerscholen	67,000.—
Art. 114.	Jaarwedden, toelagen en belooningen der leeraren, beamtben en bedienden bij de Rijkslandbouwschool en toelage aan den heer K. W. VAN GORKOM, tot vergoeding van kosten, door hem te maken tot het geven van onderwijs aan die school	60,900.—
Art. 115.	Kosten en subsidiën voor stichting, uitbreiding, aanbouw, onderhoud, huur en lasten van gebouwen, onderhoud en aankoop van menbelen, vuur en licht, aanvulling en uitbreiding der verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs, reis- en verblijfkosten; administratieve, huishoudelijke en verdere uitgaven ten behoeve der Rijkslandbouwschool	29,335.—
Art. 116.	Subsidiën en toelagen voor inrichtingen van middelbaar onderwijs	240,750.—
Art. 117.	Subsidiën en toelagen voor inrichtingen van onder-	

 Transporteere f 2,744,943.50 f 1,913,214.—

	Per transport . . .	f 2,744,943.50	f 1,913,214.—
wijs in land- en tuinbouw en voor het opleiden van landbouw- onderwijzers, alsmede jaarwedden van landbouwleeraren	"	32,300.—	
<i>Art.</i> 118. Subsiidiën aan scholen voor zeevaartkundig onderwijs.	"	20,000.—	
" 119. Reis- en verblijfkosten en vacatiegelden der leden van de commissiën tot het afnemen der eindexamens voor de hoogere burgerscholen, de landbouwscholen en de Polytechnische school, benevens verdere kosten van die examens	"	30,000.—	
<i>Art.</i> 120. Reis- en verblijfkosten en vacatiegelden der leden van de commissiën tot het examineeren van hen, die eene akte van bekwaamheid voor het middelbaar onderwijs, eene der akten van bekwaamheid, vermeld in art. 65 of eene akte van bekwaam- heid voor het handteekenen, vermeld in art. 65 <i>bis</i> der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175), wenschen te ontvangen, benevens verdere kosten van die examens	"	37,000.—	
<i>Lager onderwijs.</i>			
<i>Art.</i> 121. Jaarwedden van drie inspecteurs van het lager onderwijs	"	10,500.—	
" 122. Reis-, verblijf- en bureelkosten der inspecteurs van het lager onderwijs	"	2,900.—	
<i>Art.</i> 123. Jaarwedden van de districts-schoolopzieners	"	62,500.—	
" 124. Reis-, verblijf- en bureelkosten van de districts-school- opzieners	"	16,000.—	
<i>Art.</i> 125. Reis- en verblijfkosten van de arrondissements-school- opzieners of abonnement deswege	"	40,000.—	
<i>Art.</i> 126. Kosten der vergaderingen van de ambtenaren, aan wie bij art. 67 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175), het toezicht op het lager onderwijs is opgedragen	"	100.—	
<i>Art.</i> 127. Jaarwedden, toelagen en beloningen der onderwijzers en bedienden bij de Rijkskweekscholen ter opleiding van onderwijzers en bij de daaraan verbonden leerscholen en jaarwedden van den conciërge, belast met de bewaking van het gebouw der opgeheven Rijkskweekschool te Nijmegen	"	178,495.—	
<i>Art.</i> 128. Toelagen voor huisvesting en verpleging van kweek- lingen, opgeleid bij de Rijkskweekscholen	"	124,800.—	
<i>Art.</i> 129. Aankoop en stichting van gebouwen; huur en onder- houd van gebouwen; vuur en licht; hulpmiddelen voor het onder- wijs; lokaalbehoefden; het gebruik maken van bad- en zweminrich- tingen en verdere uitgaven ten behoeve der Rijkskweekscholen en daaraan verbonden leerscholen en onderhoud der gebouwen van de opgeheven Rijkskweekschool te Nijmegen	"	45,781.—	
<i>Art.</i> 130. Subsiidiën voor kweekscholen tot opleiding van onder- wijzers en onderwijzeressen	"	41,000.—	
<i>Art.</i> 131. Normaallessen tot opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen	"	470,000.—	
<i>Art.</i> 132. Subsiidiën en toelagen aan de arrondissements-school- opzieners ten gevolge van art. 24 van het Koninklijk besluit van 22 Januari 1880 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 5)	"	7,000.—	

Transporteere . . . f 3,863,319.60 f 1,913,214.—

Per transport . . . f 3,863,319.50 f 1,913,214.—

<i>Art.</i> 133. Jaarwedden van onderwijzers bij de Rijks lagere scholen te Weststellingwerf, te Steenwijkerwold en te Vledder	"	11,700.—
<i>Art.</i> 134. Onderhoud van gebouwen; vuur en licht; hulpmiddelen voor het onderwijs; lokaalbehoefden; buitengewoon opzicht en verdere uitgaven voor de Rijks lagere scholen te Weststellingwerf, te Steenwijkerwold en te Vledder	"	6,420.—
<i>Art.</i> 135. Reis- en verblijfkosten, vacatiegelden en verdere uitgaven ten gevolge van art. 28, 7de lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175).	"	50.—
<i>Art.</i> 136. Subsidiën aan gemeenten tot bestrijding van jaarwedden van onderwijzers en onderwijzeressen bij de lagere scholen	"	72,800.—
<i>Art.</i> 137. Vergoeding door het Rijk aan de gemeenten voor de kosten van haar lager onderwijs, ten gevolge van art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel is gewijzigd bij de wet van 11 Juli 1884 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 123), in verband met artikel 5 der wet van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175).	"	3,000,000.—
<i>Art.</i> 138. Vergoeding door het Rijk aan de gemeenten voor de kosten van haar lager onderwijs over 1888, ten gevolge van art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel is gewijzigd bij de wet van 11 Juli 1884 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 123), in verband met artikel 5 der wet van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175).	"	18,000.—
<i>Art.</i> 139. Tijdelijk subsidie aan de gemeenten, door de uitgaven tot eene behoorlijke inrichting van haar lager onderwijs vereischt, onbillijk bezwaard (art. 49 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889, <i>Staatsblad</i> n ^o . 175).	"	235,000.—
<i>Art.</i> 140. Reis- en verblijfkosten en vacatiegelden der leden van de commissiën tot het examineeren van hen, die eene der akten van bekwaamheid, vermeld in art. 56 onder <i>a</i> en <i>b</i> of eene akte van bekwaamheid voor de handwerken, vermeld in art. 65 <i>bis</i> der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 175), wenschen te ontvangen, benevens verdere kosten van die examens	"	88,000.—
<i>Art.</i> 141. Verschillende uitgaven voor speciale inrichtingen voor onderwijs; gratificatiën; hulp- en aanmoedigingsmiddelen	"	17,900.—
<i>Art.</i> 142. Kosten van vervaardiging, inpakking en verzending van pleisterafgietsels ten behoeve van inrichtingen van onderwijs	"	1,000.—
<i>Art.</i> 143. Jaarwedden en verdere belooningen van den bouwkundige en van de opzichters, belast met het toezicht op de gebouwen voor onderwijs en van het personeel bij het bureel van den bouwkundige	"	20,000.—
<i>Art.</i> 144. Reis- en verblijfkosten van de in het vorig artikel bedoelde ambtenaren, huishoudelijke en verdere uitgaven betreffende het aan hen opgedragen toezicht	"	6,800.—
		7,340,489.50
6 ^e Afd.: Kunsten en wetenschappen. <i>Art.</i> 145—180	"	527,370.—
7 ^e " Nederlandsche Staatscourant, Handelingen van de Staten-Generaal en <i>Staatsblad.</i> <i>Art.</i> 181—184	"	81,422.—
8 ^e " Pensioenen, toelagen, gratificatiën, wachtgelden en subsidiën. <i>Art.</i> 185—192	"	455,475.—
9 ^e " Onvoorzene behoeften. <i>Art.</i> 193	"	40,000.—
		f 10,357,970.50

1 Febr. S. 16. VIe Hoofdstuk. *Departement van Marine.*

1 ^o Afd.: Kosten der administratie	f	372,455.—
2 ^o " Materieel der zeemacht en van 's Rijks maritieme etablissementen	"	5,214,710.—
3 ^o " Personeel der zeemacht	"	5,053,310.—
4 ^o " Loodswezen, betoning, bekening, verlichting en hydrographie	"	1,940,172.50
5 ^o " Pensioenen, wachtgelden, kosten van medailles enz., gratificatiën en onderstanden	"	1,840,589.70
6 ^o " Onvoorziene uitgaven	"	60,000.—
	f	<u>13,981,237.20</u>

1 Febr. S. 17. VIIe Hoofdstuk B. *Departement van Financiën.*

1 ^o Afd.: Kosten van het Departement	f	315,390.—
2 ^o " Kosten van de Grootboeken der Nationale Schuld, van de rentebetaling en van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te Amsterdam	"	100,775.—
3 ^o " Kosten van 's Rijks schatkist	"	95,050.—
4 ^o " Kosten van het Muntwezen	"	5,074,175.—
5 ^o " Kosten van administratie der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen, en van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken	"	4,556,922.—
6 ^o " Uitkeering aan de gemeenten, krachtens artikel 1 der wet van 26 Juli 1885 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 169), van het gemiddeld zuiver bedrag van het vier vijfde gedeelte van de opbrengst der personeele belasting over de dienstjaren 1882/3, 1883/4 en 1884/5	"	8,572,000.—
7 ^o " Kosten van administratie van het zegel, de registratie, de successie, de hypotheek en het kadaster, de Staatsloterij, de domeinen, het geldelijk beheer der groote wegen, vaarten en veren en der visscherijen op de Schelde en Zeeuwsche stroomen	"	1,698,165.—
8 ^o " Kosten der Eerediensten	"	1,975,462.08 ^s
9 ^o " Verschillende uitgaven, pensioenen, wachtgelden, onderstanden, gratificatiën, toelagen en restitutiën	"	972,654.50
10 ^o " Onvoorziene uitgaven	"	36,000.—
	f	<u>23,396,593.58^s</u>

2 Febr. S. 18. XIe Hoofdstuk. Onvoorziene uitgaven f 50,000.—2 Febr. S. 20. VIIIe Hoofdstuk. *Departement van Oorlog.*

1 ^o Afd.: Kosten van het Departement	f	144,350.—
2 ^o " Traktementen en toelagen, mitsgaders schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage, voor het aanschaffen en het verlies van dienstparden en voor verhuiskosten bij verplaatsing van den grooten staf, den generalen staf, de intendance en de provinciale en plaatselijke staven	"	263,200.—
3 ^o " Traktementen, toelagen en schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage, voor het aanschaffen en het verlies van dienstparden en voor verhuiskosten bij verplaatsing van de staven der verschillende wapens en van de officieren der wapenkorpsen, daaronder begrepen daggelden aan militaire wachters	"	2,990,165.—
4 ^o " Soldijen en verdere kosten van de verschillende staven, diensten en wapenkorpsen, in de 2de, 3de en 5de afdelingen vermeld, met		
Transporteere	f	<u>3,897,715.—</u>

	Per transport	f 3,397,715.—
	uitzondering van de kosten, in die afdeelingen en in de 11de afdeeling omschreven, doch met inbegrip van de kosten van instructeurs beneden den rang van officier bij de schutterijen en vereenigingen tot vrijwillige oefening in den wapenhandel	" 8,789,207.—
5 ^e Afd.:	Geneeskundige dienst	" 940,313.—
6 ^e "	Studie en Onderwijs	" 312,940.—
7 ^e "	Artillerie-inrichtingen, materieel der artillerie, draagbare wapenen en pyrotechnie, alsmede practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie, een en ander echter met inbegrip van al wat de Koninklijke Militaire Academie en het wapen der marechaussee betreft.	" 972,500.—
8 ^e "	Materieel der genie en kazernering met hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren, een en ander echter met uitzondering van al wat de Koninklijke Militaire Academie en het wapen der marechaussee betreft.	" 709,740.—
9 ^e "	Kosten der Rijks-centrale magazijnen van kleding, uitrusting, hospitaalgoederen en kampements-effecten en der garnizoensmagazijnen van kleding en uitrusting, benevens van vernieuwing en wijziging van legergoed en paardetuig en van vernieuwing en onderhoud van nachtleger	" 341,800.—
10 ^e "	Militaire verkenningen en Topographische inrichting	" 42,800.—
11 ^e "	Verplaatsing van personen en goederen	" 238,000.—
12 ^e "	Verschillende uitgaven	" 53,300.—
13 ^e "	Nonactiviteits-traktementen, pensioenen, gagementen, onderstanden, lijfrenten en wachtgelden	" 1,920,150.—
14 ^e "	Onvoorzene uitgaven	" 50,000.—
15 ^e "	Wapen der marechaussee	" 407,900.—
16 ^e "	Buitengewone uitgaven	" 1,583,500.—
17 ^e "	Voltooiing van het vestingstelsel	" 977,500.—
		<u>f 20,737,165.—</u>

2 Febr. S. 22. IXe Hoofdstuk. Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

1 ^e Afd.:	Kosten van het Departement Art. 1—4	f 187,145.—
2 ^e "	Waterstaat.	
Art. 5—9.	Jaarwedden, reis-, verblijf- en bureelkosten enz.	f 702,406.—
" 10.	Bezoldiging, enz. van de machinisten en stokers bij de verschillende stoomwerktuigen	" 16,485.—
Art. 11.	Bezoldiging van het tijdelijk personeel voor den gemeenen dienst van den waterstaat	" 25,100.—
Art. 12.	Waarneming van den winddrnk en waterhoogten enz. met inbegrip van de kosten van het daarvoor gevorderde materieel	" 17,750.—
Art. 13.	Telegraphische berichten	" 4,500.—
" 14.	Waterstaatskaart	" 5,000.—
" 15.	Rivierkaarten	" 12,000.—
" 16.	Onderzoek naar den waterstaatkundigen toestand des lands	" 25,000.—
Art. 17.	Herziening van het Amsterdamsche peil	" 10,000.—
" 18.	Onderhoud enz. der verkenmerken van het herziene Amsterdamsche peil en van de nauwkeurigheidswaterpassing	" 400.—

Transporteere f 818,641.— f 187,145.—

	Per transport . . . f	818,641.— f	187,145.—
<i>Art.</i> 19. Opnemingen en peilingen enz. benevens aankoop, herstel en berging van instrumenten	"	3,000.—	
<i>Art.</i> 20. Reis- en verblijfkosten en vacatiegelden van commissiën, benevens nitschotten daarvoor	"	1,000.—	
<i>Art.</i> 21. Exploten en proceskosten.	"	1,000.—	
" 22. Druk- en bindwerk ten behoeve van den waterstaat	"	17,000.—	
" 23. Builengewone correspondentie bij ijsgang en hoog opperwater	"	5,000.—	
<i>Art.</i> 24. IJsopruiming	"	15,000.—	
" 25. Toelage aan den inspecteur voor de Rijn- en Maasvaart	"	500.—	
" 26. Toelage aan den ontvanger der directe belastingen enz. te Lobith voor de samenstelling der statistieke gegevens voor de Rijnvaart	"	600.—	
<i>Art.</i> 27. Meten en ijken van Rijnschepen	"	300.—	
" 28. Belooning der commissiën van deskundigen voor de Rijnvaart te Amsterdam, Rotterdam en Dordrecht	"	3,000.—	
<i>Art.</i> 29. Vervaardiging en inzending van kaarten, teekeningen en modellen op eene te Manchester te houden tentoonstelling.	"	2,000.—	
<i>Art.</i> 30. Verbetering der rivieren de Rijn en de Lek	"	120,500.—	
" 31. Verbetering van de rivier de Waal	"	715,000.—	
" 32. Verbetering van de rivier de IJssel	"	96,000.—	
" 33. Verbetering van de rivier de Merwede en van de Killen	"	395,000.—	
" 34. Verbetering van de Dordtsche waterwegen	"	67,000.—	
" 35. Verbetering en onderhoud van de rivier de Maas in Limburg, Noordbrabant en Gelderland	"	215,000.—	
<i>Art.</i> 36. Verleggen van de uitmonding der rivier de Maas, ingevolge de wet van 26 Januari 1883 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 4).	"	2,081,127.—	
<i>Art.</i> 37. Onderhoud enz. van de werken voor het verleggen der Maasmonding en der vaargeul van den Amer en het beneden-deel der Donge	"	18,000.—	
<i>Art.</i> 38—41. Bezoldiging, bureel- en lokaalbehoefden, reis- en verblijfkosten, alsmede kosten van de werkzaamheden voor het uitbakenen, waterpassen enz. ten behoeve van het werk genoemd sub art. 36	"	42,000.—	
<i>Art.</i> 42. Kosten van den bouw van eene brug te Heusden	<i>Memorie.</i>		
" 43. Onderhoud enz. van de Nieuwe Maas, het Scheur en aan den Hoek van Holland; verbetering van de Nieuwe Maas beneden de Oostpunt van Rozenburg	"	220,000.—	
<i>Art.</i> 44. Verbetering, ingevolge de wet van 24 Januari 1853 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 4), van den Rotterdamschen Waterweg	"	1,500,000.—	
<i>Art.</i> 45. Onderhoud enz. der werken van den Hollandschen IJssel, met de verdieping van de rivier beneden Gouda	"	15,300.—	
<i>Art.</i> 46. Verbetering van de Linge	"	2,200.—	
" 47. Onderhoud enz. van het Zwarte Water	"	22,400.—	
" 48. Onderhoud enz. van het Zwolsche Diep	"	25,000.—	
" 49. Onderhoud enz. Binnen- en Buiten-Aa in Groningen.	"	4,500.—	
" 50. Onderhoud enz. der drie overlaten in den Waaldijk boven Dalem en in het Wijschild, van de groote inndatie- of hulpsluis in den Waaldijk te Dalem, de sluisen, heulen en duikers te Gorinchem.	"	8,000.—	
Transporteere	f	6,414,068.— f	187,145.—

Per transport . . . f 6,414,068.— f 187,145.—

<i>Art.</i> 51. Onderhoud enz. der duikersluis in den Krommen Rijn te Wijk bij Duurstede	"	180.—
<i>Art.</i> 52. 'Onderhoud enz. van de peilschalen te Elburg, Nijkerk, Durgerdam, Schellingwoude en IJmuiden	"	800.—
<i>Art.</i> 53. Onderhoud, herstel en verbetering der zee- en oeverwerken, helm- en stroobeplantingen; onderhoud, verbetering en vernieuwing van peilschalen, van de havens te Hellevoetsluis en Goedereede, benevens daarmede in verband staande uitgaven in Zuidholland	"	65,500.—
<i>Art.</i> 54. Id. in Noordholland, alsmede van de havens te Vlieland, Urk en Marken.	"	185,059.—
<i>Art.</i> 55. Id. in Zeeland, alsmede van de havens te Veere, Vlissingen en de Binnenreede van Brouwershaven.	"	37,500.—
<i>Art.</i> 56. Id. in Friesland	"	35,600.—
" 57. Id. in Overijssel	"	28,850.—
" 58. Id. in Groningen	"	8,400.—
" 59. Bijdrage in het te kort der uitgaven voor zeevering en oevervoorziening van de calamiteuse polders in de provincie Zeeland.	"	200,000.—
<i>Art.</i> 60. Herstel van buitengewone winter- en stormschade	"	25,000.—
" 61. Wegruimen en bergen van wrakken en hunne ladingen	"	20,000.—
" 62. Onderhoud, herstel en verbetering der havens en hare toegangen, daaronder begrepen de rivierwerken bij de havens te Moerdijk en Willemstad; onderhoud, herstel en vernieuwing van peilschalen en daarmede in verband staande uitgaven in Noordbrabant.	"	11,500.—
<i>Art.</i> 63. Id. in Noordholland, daaronder begrepen het Krabbersgat	"	48,956.—
" 64. Id. in Zeeland, daaronder begrepen de aanleg- en losplaats bij de Isabellasluis en het posthaventje te Gorishoek	"	26,000.—
<i>Art.</i> 65. Id. in Friesland	"	88,845.—
" 66. Id. in Overijssel	"	3,333.—
" 67. Aanleg van een kanaal ter verbinding van Amsterdam met de Merwede, voor zoover zij niet in een of meer der vier volgende artikelen zijn begrepen.	"	2,881,000.—
<i>Art.</i> 68—71. Bezoldiging, bureel- en lokaalbehoefden, reis- en verblijfkosten, kosten van uitbakenen enz. bij den aanleg van het kanaal sub <i>art.</i> 67 genoemd.	"	38,500.—
<i>Art.</i> 72. Onderhoud enz. van de Zuid-Willemsvaart.	"	190,300.—
" 73. Aanleg en onderhoud van telegraphische verbindingen voor den dienst van de kanalen.	"	1,775.—
<i>Art.</i> 74. Onderhoud enz. van de gekanaliseerde Dieze	"	16,000.—
" 75. Onderhoud enz. van het kanaal van Apeldoorn naar den IJssel.	"	27,630.—
<i>Art.</i> 76. Onderhoud enz. van het Zederikkanaal	"	54,000.—
" 77. Onderhoud enz. van het kanaal door Voorne	"	36,000.—
" 78. Onderhoud enz. van sluisen en bruggen op den waterweg van Amsterdam naar Rotterdam	"	7,000.—
<i>Art.</i> 79. Onderhoud enz. van het Noordhollandsch kanaal.	"	153,000.—
" 80. Onderhoud enz. van het kanaal van Amsterdam naar de Noordzee	"	372,000.—

 Transporteere . . . f 10,976,646.— f 187,145.—

	Per transport . . .	f 10,976,646.—	f 187,145.—
<i>Art.</i> 81. Verbetering van het vaarwater buiten den afsluitdijk bij Schellingwoude	"	167,000.—	
<i>Art.</i> 82. Uitbreiding der haven- en sluiswerken te IJmuiden, ingevolge de wet van 31 Mei 1887 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 98)	"	1,313,000.—	
<i>Art.</i> 83. Uitkeering aan de Amsterdamsche Kanaalmaatschappij	"	250,000.—	
" 84. Onderhoud enz. van het Tienhovensche kanaal	"	400.—	
" 85. Onderhoud enz. van de vaart tusschen Amsterdam en Vreeswijk	"	7,000.—	
<i>Art.</i> 86. Onderhoud enz. van het jaagpad langs het Spaarne	"	700.—	
" 87. Onderhoud enz. van het kanaal van Neuzen	"	177,000.—	
" 88. Onderhoud enz. van het kanaal van Sluis naar Brugge	"	400.—	
" 89. Onderhoud enz. van het kanaal door Zuid-Beveland	"	52,500.—	
" 90. Onderhoud enz. van het kanaal door Walcheren	"	100,000.—	
" 91. Onderhoud enz. van de kanalen van Dokkum naar Gerben-Allesverlaat en Kollum, de Nesserzyl, de draaibrug over de Boorne, de Kiestrazyl, de Burgwerderbrug in de Leegte, het oostelijk kanaalboord van de Munnikezylsterrijt	"	17,000 —	
<i>Art.</i> 92. Onderhoud en werking der stoomwerktuigen van het Noord-Willemskanaal	"	16,000.—	
<i>Art.</i> 93. Onderhoud enz. van het kanaal het Meppelerdiep	"	19,000.—	
" 94. Onderhoud enz. van de Willemsvaart in Overijssel	"	10,400.—	
" 95. Onderhoud enz. van het Veenhuizerkanaal ter verbinding van de Drentsche met de Friesche wateren	"	7,500.—	
<i>Art.</i> 96. Onderhoud enz. van de Drentsche Hoofd- en Beilervaarten	"	108,000.—	
<i>Art.</i> 97. Onderhoud enz. van het Noorderkanaal of de Noordervaart in Limburg en daartoe behoorende werken en uitgaven; zijkanaal naar de Maas in de richting tusschen Neer en Kessel	"	12,150.—	
<i>Art.</i> 98—108. Onderhoud, herstel en verbetering van wegen en bruggen en daarbij behoorende werken, beplantingen, benevens daarmede in verband staande uitgaven in de verschillende provinciën	"	678,240 —	
<i>Art.</i> 109. Onderhoud enz. van veren en schipbruggen	"	50,255.—	
" 110. Subsidiën voor onderwerpen waarvoor reeds bij de laatstvoorgaande begrooting bijdragen zijn toegestaan	"	162,723 21	
<i>Art.</i> 111. Bijdrage in de kosten voor de afgraving van de zandplaat aan den ingang van de haven te Bergen op Zoom	"	2,000.—	
<i>Art.</i> 112. Bijdrage in de kosten van verbetering van het Goasche Sas	"	29,166.—	
<i>Art.</i> 113. Bijdrage in de kosten van verbetering der haven van het Oude Schild op Texel	"	17,000.—	
<i>Art.</i> 114. Bijdrage in de kosten van verbetering van de haven te Kuinre	"	10,000 —	
<i>Art.</i> 115. Bijdrage in de kosten van verbetering van de rivier de Dommel	"	5,000.—	
<i>Art.</i> 116. Bijdrage in de kosten van aanleg van een pontveer over de Waal te Druten	"	17,606 —	
<i>Art.</i> 117. Bijdrage in de kosten van verbetering van wegen in de gemeente Clinge	"	15,000.—	
<i>Art.</i> 118. Nieuw te verleenen subsidiën	"	2,000.—	

Transporteere . . . f 14,218,686.21 f 187,145.—

Per transport . . . f 14,218,686.21 f 187,145.—

<i>Art.</i> 119—121. Jaarwedden, benevens reis-, verblijf-, verplaatsings- en bureelkosten van de beide Rijksbouwmeesters en van het verder vaste personeel, alsmede van het tijdelijk personeel belast met het toezicht op de landsgebouwen	41,950.—
<i>Art.</i> 122. Onderhoud enz. van de landsgebouwen en het Binnenhof te 's Gravenhage	62,000.—
<i>Art.</i> 123. Brandweer en brandweertelegraaf; duinwater voor de fontein op het Binnenhof; verlichting van het Binnenhof; telefoonabonnement voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal	2,900.—
<i>Art.</i> 124. Huur en bewaking van lokalen tijdelijk in gebruik.	8,000.—
" 125. Verbouwing van de door het Rijksmagazijn van geneesmiddelen ontruimde gebouwen te 's Gravenhage	41,500.—
<i>Art.</i> 126 en 127. Jaarwedden, benevens reis-, verblijf- en verplaatsingskosten van den Raad voor het toezicht op de spoorwegdiensten	58,770.—
<i>Art.</i> 128. Materieel en arbeidsloon voor dit toezicht.	8,000.—
" 129. Kosten, voortvloeiende uit de toepasselijkverklaring van art. 25 der wet van 21 Augustus 1859 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 98) of van art. 33 der wet van 9 April 1875 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 67) op de diensten der Nederlandsche Rhijn-, Aken-Maastrichtsche en Luik-Maastrichtsche spoorwegmaatschappijen.	3,604.—
<i>Art.</i> 130 en 131. Jaarwedden, benevens reis-, verblijf- en bureelkosten van den Rijkscommissaris en van den adjunct-Rijkscommissaris bij de Maatschappij tot exploitatie van Staatspoorwegen	3,800.—
<i>Art.</i> 132. Bijdrage aan de Internationale commissie voor spoorwegcongressen.	100.—
<i>Art.</i> 133. Tegemoetkoming aan den aannemer van den stoombootveerdienst tusschen Enkhuizen en Stavoren	65,000.—
<i>Art.</i> 134. Dekking der uitgaven, begrepen in de begrooting voor den aanleg van Staatspoorwegen, dienst 1890	2,083,200.—
	" 16,597,510.21

3^e Afd.: Handel en Nijverheid.

A. Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut.

<i>Art.</i> 135. Jaarwedden en toelagen van het personeel.	f 18,850.—
" 136. Reis- en verblijfkosten, waarnemingen elders dan te Utrecht, huur, onderhoud van gebouwen en verder materieel en arbeidsloon.	" 10,000.—

B. Zeevischerijen.

<i>Art.</i> 137. Jaarwedden van den secretaris van het College voor de zeevischerijen, van den wetenschappelijken adviseur, de keurmeesters, den hoofdopzichter en verder personeel; maandgelden van onderopzichters en van de bemanning der Rijksstoomboot.	" 16,885.—
<i>Art.</i> 138. Bureel- en lokaalbehoefden. Reis- en verblijfkosten.	" 3,000.—
" 139. Verdere uitgaven voor het politietoezicht	" 10,800.—
" 140. Onderzoek en navorschingen ten behoeve der visscherijen en ondersteuning der kunstmatige zalmteelt	" 15,500.—

C. IJkwezen.

<i>Art.</i> 141. Jaarwedden en toelagen van het personeel	" 71,000.—
" 142. Bureel-, reis-, verblijf-, verplaatsings- en examenkosten	" 30,500.—
" 143. Gebouwen, werktuigen, verder materieel en arbeidsloon	" 16,000.—

 Transporteere f 192,035.— f 16,784,655.21

	Per transport	f 192,035.— f 16,784,655.21
<i>D. Stoomwezen.</i>		
<i>Art. 144.</i>	Jaarwedden van het personeel	" 27,700.—
" 145.	Bureel-, reis-, verblijf-, verplaatsings- en examen- kosten. Werktuigen en gereedschappen	" 14,800.—
<i>Art. 146.</i>	Kosten van de commissie, ingesteld krachtens art. 3 der wet van 28 Mei 1869 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 97).	" 100.—
<i>E. Mijnwezen.</i>		
<i>Art. 147.</i>	Jaarwedden van den ingenieur	" 2,500.—
" 148.	Reis-, verblijf- en opnemingskosten	" 600.—
<i>F. Landbouw.</i>		
<i>Art. 149.</i>	Reis-, verblijf- en bureelkosten en alle verdere uit- gaven voortvloeiende uit de opdracht der Landbouwcommissie inge- steld bij Koninklijk besluit van 18 September 1886, n ^o . 28	" 10,000.—
<i>Art. 150.</i>	Toezicht op wijngaarden, boomkwekerijen, tuinen en broeikassen, volgens art. 1 van het Koninklijk besluit van 24 December 1883 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 248).	" 1,000.—
<i>Art. 151.</i>	Landbouwproefstatious	" 17,500.—
" 152.	Subsidiën en andere uitgaven ten behoeve van de verbetering van de Nederlandsche paardenrassen	" 30,000.—
<i>Art. 153.</i>	Bijdragen in de kosten van aanleg en exploitatie van proefvelden, en van het daarbij te houden toezicht	" 12,000.—
<i>Art. 154.</i>	Tegemoetkoming in de kosten eener inzending van Nederlandsch vee op de veetentoonstelling te Buenos-Aires.	" 12,000.—
<i>G. Verschillende uitgaven.</i>		
<i>Art. 155.</i>	Raad van tucht: bureel- en lokaalbehoefden, schade- loosstelling van getuigen, van den secretaris en den bode, vacatie- gelden, reis- en verblijfkosten	" 2,000.—
<i>Art. 156.</i>	Examen ter verkrijging van een diploma als stuur- man aan boord van koopvaardijsschepen	" 5,500.—
<i>Art. 157.</i>	Toezicht op den doortocht en het vervoer van land- verhuizers, alsmede belooning aan de secretarissen van de daartoe aangestelde commissiën.	" 6,300.—
<i>Art. 158.</i>	Subsidie aan de Zuidhollandsche Maatschappij tot redding van schipbreukelingen	" 3,000.—
<i>Art. 159.</i>	Oprichting en onderhoud van een gebouwtje voor schipbreukelingen; plaatsing van handwijzers op het strand en van een lantaarn bij het Posthuis op Vlieland; verlichting en toezicht.	" 2,000.—
<i>Art. 160.</i>	Onderhoud en vernieuwing van materieel voor de kustwacht, vergoeding voor buitengewone diensten van telegraaf- personeel, alsmede reis- en verblijfkosten	" 5,600.—
<i>Art. 161.</i>	Gebouw voor de strandvonderij op Terschelling.	" 165.—
" 162.	Verslagen, berichten, verordeningen en advertentiën betreffende handel en scheepvaart, nijverheid en landbouw.	" 5,000.—
<i>Art. 163.</i>	Toelagen, reis-, verblijf- en bureelkosten en alle verdere uitgaven ten behoeve van de samenstelling eener nijver- heids-statistiek	" 2,500.—
<i>Art. 164.</i>	Jaarwedden, alsmede reis- en verblijfkosten van den commandant en van de beamtten van het korps geleiders tot het vervoer van ontplofbare stoffen	" 6,000.—
	Transporteere	f 358,300.— f 16,784,655.21

	Per transport . . . f	358,300.—	f 16,784,655.21
Art. 165.	Subsidiën, toelagen en verdere uitgaven in het be-		
	lang van handel, nijverheid en landbouw "	3,000.—	
Art. 166.	Subsidie aan de vereeniging "het Buitenland" "	5,000.—	
			366,300.—
4 ^e Afd.: Posterijen.			
	A. en B. Postdienst. Art. 167—177 f	4,438,080.—	
	C. Telegraafdienst. Art. 178—184 "	1,276,215.—	
	D. Vereenigde post- en telegraafdienst. Art. 185—189 "	870,750.—	
	E. Vereenigde posten voor B, C en D. Art. 190—192. "	6,500.—	
	F. Rijkspostspaarbank. Art. 193—198. "	114,996.—	
			6,706,541.—
5 ^e "	Pensioenen, toelagen, gratificatiën en wachtgelden. Art. 199—202 "	216,000.—	
6 ^e "	Onvoorziene behoeften. Art. 203. "	60,000.—	
			f 24,133,496.21

1 Februari 1890. WET, tot goedkeuring eener met de gemeente *Amsterdam* gesloten overeenkomst betreffende ruiling van gronden aldaar. S. 13.

2 Februari 1890. WET, tot vaststelling der begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1890. S. 19.

WIJ WILLEM III, ENZ : . . . doen te weten ;

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ingevolge de wet van 3 December 1874 (*Staatsblad* n°. 193) houdende bepalingen omtrent het beheer der gelden bestemd tot voltooiing van het vestingstelsel, eene afzonderlijke begrooting van de uitgaven voor dit onderwerp, voor den dienst van 1890, bij de wet behoort te worden vastgesteld ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. De begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, aangevozen bij de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 64), wordt voor den dienst van 1890 vastgesteld als volgt :

Art. 1. Jaarwedden, toelagen en daggelden voor tijdelijk in dienst zijnde civiele ingenieurs, opzichters en teekenaars, toelagen voor officieren en opzichters der genie, reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoefden, aankoop van instrumenten, kaarten en verdere benodigdheden f 70,000

Art. 2. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren ; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aankleve daarvan ; aankoop en onteigening van perceelen ; kosten van exploten en processen ; afkoop van rechten ; kosten en ongelden betreffelijk koop- en andere overeenkomsten ; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz. ; een en ander voor de navermelda werken ter verbetering van de *Nieuwe Hollandsche Waterlinie* :

1°. Verbeteren van inundatiemiddelen in de geheele linie ;

2°. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang, aan werken in de geheele linie.

15,000

Art. 3. Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren ; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aankleve daarvan ; aankoop en onteigening van perceelen ; kosten van exploten en processen ; afkoop van rechten ; kosten en ongelden betreffelijk koop- en andere overeenkomsten ; het doen

Transporteere . . . f 85,000.—

	Per transport . . . f	85,000
van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de stelling van <i>den Helder</i> :		
1°. Verbeteren van het fort <i>Kijkduin</i> ;		
2°. Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang, aan werken in de geheele stelling, waaronder het voortzetten van het maken van scherfvrije meetstations. _____ "		
		37,000
<i>Art. 4.</i> Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffelijk koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander van de navermelde werken ter verbetering van de stelling van <i>Amsterdam</i> :		
1°. Onteigening van gronden en nitvoering van voorbereidende werkzaamheden voor verschillende werken in de stelling;		
2°. Maken van zandophoogingen, betonwerken, enz. voor verschillende werken in de stelling;		
3°. Ophoogen van wegen en maken van innndatiekaden;		
4°. Maken van batterijen aan de Zniderzeezijde;		
5°. Maken van een fort in de Zuiderzee aan het Pampus;		
6°. Inrichten en verbeteren van inundatiemiddelen;		
7°. Maken van buskruitmagazijnen. _____ "		
		1,118,500
<i>Art. 5.</i> Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffelijk koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de stelling van het <i>Hollandsch Diep</i> en het <i>Volkerak</i> :		
1°. Maken van buskruitmagazijnen in de vesting <i>Willemstad</i> ;		
2°. Verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de positiën van <i>Willemstad</i> en <i>Ooltgensplaat</i> , waaronder het voortzetten van het maken van scherfvrije meetstations. _____ "		
		45,000
<i>Art. 6.</i> Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; herstellen, veranderen en verbeteren van bestaande werken met den aanleve daarvan; aankoop en onteigening van perceelen; kosten van exploten en processen; afkoop van rechten; kosten en ongelden betreffelijk koop- en andere overeenkomsten; het doen van grondboringen, waterpassingen, opmetingen, enz.; een en ander voor de navermelde werken ter verbetering van de stelling van de <i>monden van de Maas</i> en van het <i>Haringvliet</i> :		
Verschillende verbeteringen van ondergeschikt belang aan werken in de stelling, waaronder het voortzetten van het maken van scherfvrije meetstations. _____ "		
		15,000
<i>Art. 7.</i> Wijzigingen en voltooiën van de dekkingen enz. van het fort op den Hoofddam bij <i>Pannerden</i> "		
		40,000
<i>Art. 8.</i> Materieel der Genie voor het in staat van verdediging brengen der werken in verschillende stellingen en draagbaar spoorwegmaterieel "		
		40,000
<i>Art. 9.</i> Doen van opmetingen, waterpassingen, grondboringen, enz. in de verschillende liniën en vestingen, alwaar, ingevolge de wet van 18 April 1874 (<i>Staatsblad</i> n°. 64), werken tot voltooiing van het vestingstelsel aangelegd of verbeterd moeten worden en voor welke in de voorgaande artikels geen gelden zijn uitgetrokken "		
		2,000
<i>Art. 10.</i> Onvoorziene uitgaven "		
		50,000
Totaal f		1,432,500

Art. 2. Tot dekking der uitgaven, begrepen in de bij artikel 1 dezer wet vastgestelde begrooting, wordt aangewezen:

a. de som van *negenhonderd zeventig en zeventig duizend vijfhonderd gulden*, beschikbaar gesteld bij het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1890;

b. het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvang en uitgaaf wegens de begrooting ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1889;

c. de toevallige baten welke gedurende het jaar 1890 nit den aanleg der vestingwerken kunnen voortvloeien.

Art. 3. Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der artikelen 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9 van artikel 1 dezer wet, ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), door overschrijving nit *artikel* 10 van hetzelfde artikel 1 worden aangevuld.

Art. 4. Op *artikel* 10 van artikel 1 dezer wet worden aangewezen de tot het dienstjaar 1890 behoorende uitgaven, de voltooiing van het vestingstelsel betreffende, die hare omschrijving niet vinden in een der andere artikelen van genoemd artikel 1.

Die uitgaven worden, voor elke soort afzonderlijk, in de rekening gebracht en omschreven. Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 2den Februari 1890.

(get.) WILLEM.
De Minister van Oorlog, (get.) J. W. BERGANIUS.
(Uitgeg. 18 Febr. 1890.)

2 Februari 1890. WET, tot vaststelling der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1890. S. 21.

WIS WILLEM III, ENZ.

Art. 1. De begrooting van uitgaven ten behoeve van den aanleg van Staatsspoorwegen voor den dienst van 1890 wordt vastgesteld als volgt:

1°. Afd. Eerste aanleg.

Art. 1. Jaarwedde van den directeur voor de spoorwegen, als zoodanig belast met de leiding van de aan te leggen Staatsspoorwegwerken; jaarwedden, toelagen, maand- en daggelden van het personeel bij den aanleg van Staatsspoorwegen (daaronder niet begrepen de buitengewoon opzichters bij de werken en leveringen), mitsgaders schrijffloonen. f 103,200

Art. 2. Bureel-, lokaalbehoefden en drnkwerken, huur van lokalen, aankoop van boeken, kaarten, instrumenten en verdere benodigdheden " 19,900

Art. 3. Reis- en verblijf kosten en schadeloosstelling voor kosten van veldwerk. Toelage aan buitenslands gedetacheerde bouw- en werktuigkundigen en opzichters. " 12,000

Art. 4. Kosten van de werkzaamheden voor het uitbakenen, waterpassen en het opmaken en aankopen van grondteekeningen en plans, met inbegrip van arbeidsloon; daggelden wegens buitengewone adistentie, belooningen van landmeters; uittreksels van kadastrale plans en leggers; aanschaffen van werktuigen, baken, piketten en verdere benodigdheden " 5,000

Art. 5. Aankoop van materialen, voor zoover de aanschaffing er van plaats heeft zonder bepaalde bestemming voor eenige lijn, als: spoorstaven, haakbouten, houten dwarsliggers, ijzeren dwars- en lengteliggers, wissels, draaischijven, waterkranen en meer be-

Transporteere . . . f 140,100

	Per transport	f	140,100	
noodigheden; kosten van bewaren, opstapelen en bewaken; huur en aankoop van terrein; kosten van bereiden van hont tegen bederf en verdere uitgaven te dier zake.				
		"	32,500	
<i>Art. 6.</i> Aanleg van den spoorweg van <i>Nieuwediep</i> naar <i>Amsterdam</i> , met alle daarmede in verband staande uitgaven, voor zoover zij niet in een of meer der voorgaande artikelen zijn begrepen				
	<i>Art. 7.</i> Idem spoorweg van <i>Arnhem</i> naar <i>Nijmegen</i>	"	152,612	
	" 8. Idem spoorweg van <i>Amersfoort</i> naar <i>Nijmegen</i>	"	210,000	
	" 9. Idem spoorweg van <i>Stavoren</i> naar <i>Leeuwarden</i>	"	115,000	
	" 10. Idem spoorweg van <i>Rotterdam</i> naar den <i>Hoek van Holland</i>	"	1,306,200	
	" 11. Idem spoorweg van <i>Zwaluwe</i> naar <i>'s-Hertogenbosch</i>	"	119,000	
	" 12. Idem spoorweg van <i>Groningen</i> naar <i>Delfzijl</i>	"	70,300	
				f 2,185,712.—
2^e Afd.: Uitbreiding.				
	<i>Art. 13.</i> Uitbreiding van het station <i>Tilburg</i>	f	50,000	
	" 14. Idem van het stationsgebouw te <i>Bortel</i>	"	9,000	
	" 15. Het maken van een blijvend hoofdgebouw te <i>Vlissingen</i> (Haven)	"	101,000	
	" 16. Het maken van een schuilplaats voor locomotieven op het station <i>Vlissingen</i> (Haven)	"	5,000	
	" 17. Uitbreiding van het stationemplacement te <i>'s-Hertogenbosch</i> met inbegrip eener nieuwe en hoogere <i>Diezerbrug</i> en van de daarnit voortvloeiende wijzigingen	"	600,000	
	" 18. Idem der locomotievenloods te <i>Rotterdam</i> (<i>Delftsche poort</i>)	"	11,000	
	" 19. Idem van het station <i>Rotterdam</i> (Beurs)	"	35,000	
	" 20. Het maken van kruissporen tusschen stations van het Noordernet der Staatsspoorwegen	"	54,000	
	" 21. Uitbreiding van de werkplaatsen te <i>Tilburg</i>	"	120,000	
	" 22. Idem van het hoofdgebouw van het station <i>Leeuwarden</i>	"	20,000	
	" 23. Het maken van eene spoorweghaven te <i>Zuidbroek</i>	"	10,800	
	" 24. Idem van eene overkapping van een perron op het station te <i>Venlo</i>	"	20,000	
				" 1,035,800.—
3^e Afd.: Werken en uitgaven, door de bestaande exploitatiecontracten met kosten van aanleg gelijkgesteld.				
	<i>Art. 25.</i> Kosten van de overbrugging van het <i>Hollandsch Diep</i>	f	8,000	
	" 26. Kosten van herstel van schade, ontstaan door overstroming, dijkbreuk, ijsgang, oorlog en oproer, en tot herstel van beschadiging door aanvaring	<i>Memorie.</i>		" 8,000.—
4^e Afd.: Aankoop van spoorwegen, wat de kosten betreft met aanleg gelijkgesteld.				
	<i>Art. 27.</i> Renten over het jaar 1890 aan <i>België</i> uit te keeren, van de kosten van werken tot uitbreiding van het station <i>Esschen</i> , ingevolge regeling met de Belgische Regeering getroffen, tot nitvoering van art. 17 der, voor zooveel noodig, bij de wet van 22 April 1880 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 63) bekrachtigde overeenkomst van 31 October 1879	"		2,400.—
5^e Afd.: Onvoorziene uitgaven.				
	<i>Art. 28.</i> Onvoorziene uitgaven, daaronder begrepen vorderingen van afgesloten dienstjaren	"	301,288.—	
				f 3,533,200.—

Art. 2. Tot dekking der uitgaven, begrepen in de bij artikel 1 dezer wet vastgestelde begrooting, worden aangewezen:

a. de som van twee miljoen drie en tachtig duizend tweehonderd gulden (f 2,083,200), beschikbaar gesteld bij het IXde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1890;

b. het vermoedelijk batig slot der rekening van ontvangsten en uitgaven wegens den aanleg van Staatsspoorwegen voor het dienstjaar 1889;

c. de toevallige baten, welke gedurende het jaar 1890 uit den aanleg van Staatsspoorwegen kunnen voortvloeien.

3. Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 en 26 van de bij deze wet vastgestelde begrooting, ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van art. 24 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* n°. 40) door overschrijving nit artikel 28 worden aangevuld.

Uit genoemd artikel 28 kan mede worden overgeschreven op artikel 26.

4. Op artikel 28 van de bij deze wet vastgestelde begrooting worden aangewezen de tot het dienstjaar 1890 behorende uitgaven, de Staatsspoorwegen betreffende, die hare omschrijving niet vinden in een der andere artikelen dezer begrooting.

Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 2den Februari 1890.

(geteekend)

WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, (get.) HAVELAAR,
(Uitgeg. 6 Febr. 1890.)

De WET van 2 Februari 1890, S. n°. 23, betreft de definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1890. (Om plaats te winnen wordt slechts de hoofdinhoud medegegeeld.)

2 Februari 1888. S. 23. Suriname.

1 ^e Afdeling: Gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeene dienst	f	125,852.75
2 ^e " Justitie en politie	"	409,575.30
3 ^e " Administratie van Financiën	"	167,219.80
4 ^e " Immigratie en kolonisatie	"	74,490.—
5 ^e " Eeredienst, onderwijs, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst.	"	365,499.40
6 ^e " Bouwdepartement	"	125,240.—
7 ^e " Koloniale vaartuigen, betonning, bebakening en seinwezen	"	150,933.25
8 ^e " Pensioenen, wachtgelden, toelagen en onderstanden	"	188,343.44 ⁵
9 ^e " Onvoorziene uitgaven	"	20,000.—
		f 1,627,153.94 ⁵

Artt. 2 en 3 handelen over af- en overschrijvingen van- en betalingen uit de onvoorziene uitgaven.

Bij Art. 4 worden tot goedmaking der uitgaven aangewezen:

- A. Directe en indirecte belastingen. C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist.
B. Inkomsten van onderscheiden aard.

14 Februari 1890. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 142), tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonend in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van Rijkswege. S. 24.

WIR WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 22 Januari 1890, n°. 188, afdeling Binnenlandsch Bestuur;

Gezien de wetten van 17 April 1887 (*Staatsblad* n°. 67), 10 December 1888 (*Staatsblad* n°. 176) en 6 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 51);

Den Raad van State gehoord (advies van den 4 Februari 1890, n°. 8);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 11 Februari 1890, n°. 537, afdeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Eenig artikel.

De bepalingen sub *d* en *e* van art. 1 van Ons besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 142), gewijzigd door dat van 12 Februari 1889 (*Staatsblad* n°. 32), worden gelezen als volgt:

d. de personen, opgenomen in de bijzondere strafgevangnissen voor mannen te Leeuwarden en te 's Hertogenbosch, voor vrouwen te Gorinchem en te Eindhoven, voor jongens te 's Hertogenbosch, voor meisjes te Montfoort, alsmede de personen die gevangenisstraf, hechtenis of detentie van één jaar of langer in de gewone strafgevangnissen, huizen van bewaring of van provooft ondergaan;

e. de personen, opgenomen in de Rijkswerkinrichtingen voor mannen te Veenhuizen en te Hoorn, voor vrouwen te Oegstgeest, die in de Rijksopleidingsgestichten voor jongens te Alkmaar en aan den Krnisberg bij Doetinchem, voor meisjes te Montfoort.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan kennis zal worden gegeven aan den Raad van State.

Het Loo, den 14den Februari 1890.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) MACKAY.

(*Uitgeg.* 19 Febr. 1890.)

14 Februari 1890. BESLUIT, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht te Franeker. S. 25.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 11 Februari 1890, n°. 404, afdeling Medische Politie;

Gelet op art. 43, juncto art. 8, 4°. der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij art. 10, sub 4°. van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan, met intrekking van Ons besluit van 24 Augustus 1885 (*Staatsblad* n°. 177), te bepalen:

Art. 1. In het krankzinnigengesticht te Franeker mogen niet meer dan 130 mannen en 158 vrouwen verpleegd worden.

2. In elk voor meer dan één krankzinnige bestemd slaapvertrek wordt op eene dnidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangewezen, waarvoor het bestemd is.

3. Zonder goedkeuring van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag noch in de lokalen, noch in hunne bestemming eene verandering gemaakt worden, die invloed heeft op de plaatsruimte of den aanvoer van versche lucht in de voor de verpleegden bestemde dag- of nachtverblijven.

4. De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt aan ten minste twee geneeskundigen opgedragen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst

Het Loo, den 14den Februari 1890.

(*get.*)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) MACKAY.

(*Uitgeg.* 19 Febr. 1890.)

19 Februari 1890. BESLUIT, ter uitvoering van artikel 54bis der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175). S. 26.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 Januari 1890, litt. A, afdeling Algemeene Zaken en Comptabiliteit en litt. A, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat door Ons de noodige voorschriften moeten gegeven worden tot uitvoering van art. 54bis der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175);

Gelet op artikel 5 van laatstgenoemde wet;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Februari 1890, n°. 21);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 15 Februari 1890, n°. 898, afdeling Algemeene Zaken en Comptabiliteit en n°. 497, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. 1. Jaarlijks in de tweede helft der maand Januari zendt het bestuur der bijzondere lagere

school, dat op de Rijksbijdrage, bedoeld bij art. 54*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs aanspraak maakt, aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener in wier amtsgebied de school gelegen is, eene opgave:

1°. van de namen, voornamen en ouderdom van de op den eersten dag dier maand aan de school verbonden onderwijzers bedoeld in artt. 23 en 24 dier wet, met vermelding van de akten van bekwaamheid die zij bezitten en tevens of zij aan andere scholen verbonden zijn;

2°. van het aantal kinderen dat op den vijftienden dag dier maand als werkelijk schoolgaande bekend stond, met vermelding van het aantal kinderen boven de zes jaren.

Bij opening der school in den loop van een jaar zendt het bestuur aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener eene opgave:

1°. binnen tien dagen na die opening, van de namen, voornamen en ouderdom van de bij de opening aan de school verbonden onderwijzers, bedoeld in artt. 23 en 24 der wet, met vermelding van de akten van bekwaamheid die zij bezitten en tevens of zij aan andere scholen verbonden zijn;

2°. binnen tien dagen na den laatsten dag der maand volgende op die waarin de school geopend is, van het aantal kinderen dat op gemelden laatsten dag als werkelijk schoolgaande bekend stond, met vermelding van het aantal kinderen boven de zes jaren.

Van elke vacature en van elke verandering in het onderwijzend personeel, in het 1ste en 2de lid sub 1°. bedoeld, in den loop van het jaar voorkomende, doet het bestuur aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener mededeeling binnen tien dagen nadat zij is ontstaan.

De opgave in het 1ste lid bedoeld, wordt voor de eerste maal ingezonden in de maand Maart 1890 doch in stede van het aantal kinderen op 15 Januari 1890 wordt daarin vermeld het aantal kinderen dat op 31 December 1889 als werkelijk schoolgaande bekend stond, zoodat het aantal kinderen boven de zes jaren. (1)

(1) De modellen voor de opgaven bedoeld in dit artikel en voor de aanvraag bedoeld in art. 6, zijn door den Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld bij beschikking van 21 Februari 1890. Een exemplaar van die modellen met daarbij behorende nota, is te verkrijgen bij den arrondissements-schoolopziener in wiens amtsgebied de school is gevestigd.

2. Jaarlijks vóór den aanvang van het schooljaar zendt het bestuur der bijzondere lagere school dat op de Rijksbijdrage, in art. 1 genoemd aanspraak maakt, aan den arrondissements-schoolopziener den rooster van lesuren in tweevond, voor dat schooljaar, waarop tevens de feestdagen en vacantietijden zijn vermeld.

Wordt aan de school geen onderwijs gegeven in het vak vermeld onder *k* van art. 2 der wet op het lager onderwijs, dan wordt op den rooster bovendien vermeld waar elders de schoolgaande kinderen voldoende onderwijs in dat vak ontvangen.

Bij opening der school in den loop van het schooljaar geschiedt de inzending van den rooster van lesuren in tweevond aan den arrondissements-schoolopziener ten minste tien dagen vóór die opening.

De rooster van lesuren wordt in zoodanigen vorm ingezonden dat hij tevens geschikt is om, opgeplakt, in een der schoolvertrekken te worden opgehangen.

De inzending van den rooster van lesuren geschiedt voor de eerste maal in de maand Maart 1890 voor het dan loopende schooljaar.

3. De arrondissements-schoolopziener zendt een exemplaar van den rooster, wanneer deze voldoet aan de eischen, gesteld in art. 54*bis* der wet op het lager onderwijs en art. 2 van dit besluit, binnen tien dagen na ontvang terug aan het bestuur der school, na hem voor „gezien” te hebben ondertekend, met vermelding van de dagteekening der onderteekening.

Het bestuur zendt een afschrift van den voor gezien geteekenden rooster aan den districts-schoolopziener.

Voldoet de rooster niet aan de zoeven bedoelde eischen dan zendt de arrondissements-schoolopziener hem binnen denzelfden tijd ter wijziging aan het bestuur der school terug.

4. De arrondissements-schoolopziener zendt binnen tien dagen na afloop van elke maand aan den districts-schoolopziener en aan den inspecteur van het lager onderwijs tot wier amtsgebied het arrondissement behoort, eene opgave van de bijzondere lagere scholen wier rooster van lesuren in die maand voor „gezien” getekend is teruggezonden, met vermelding van de dagteekening dier onderteekening en van de vakken waarin onderwijs wordt gegeven.

5. De districts-schoolopziener zendt jaarlijks in de maand Januari aan Onzen Minister die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager

onderwijs is belast, aan Gedeputeerde Staten in de provincie en aan den inspecteur van het lager onderwijs eene opgave van de bijzondere lagere scholen binnen zijn ambtsgebied, wier besturen in het voorafgaande jaar hebben voldaan aan de bij artikelen 1 en 2 van dit besluit gegeven voorschriften.

Die opgave wordt zoodanig ingericht dat blijk:

1°. de naam der instelling of vereeniging;

2°. de vakken waarin onderwijs is gegeven, en zoo daaronder niet behoort het vak, vermeld onder *k* van art. 2 der wet, waar elders de schoolgaande kinderen daarin voldoende onderwijs hebben ontvangen;

3°. of voldaan is aan het bepaalde bij art. 54*bis*, sub 3, der wet tot regeling van het lager onderwijs;

4°. het aantal kinderen dat op den vijftienden dag der maand Januari van het voorafgaande jaar en, wanneer de school in den loop van dat jaar is geopend, dat op den laatsten dag der maand volgende op die waarin de opening plaats had, als werkelijk schoolgaande bekend stond, met vermelding van het aantal kinderen boven de zes jaren;

5°. de namen en voornamen en ouderdom der onderwijzers, bedoeld bij de artt. 23 en 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs in het voorafgaande jaar aan de school verbonden geweest, met aanduiding van de akten van bekwaamheid die zij bezitten, het tijdvak gedurende hetwelk zij werkzaam zijn geweest en tevens of zij aan andere scholen verbonden waren;

6°. of gebleken is dat de school als winstgevend bedrijf gehouden wordt.

De opgave in dit artikel bedoeld, wordt voor de eerste maal ingezonden in de maand Januari 1891, doch in stede van het aantal leerlingen op 15 Januari 1890 wordt daarin vermeld het aantal kinderen dat op 31 December 1889 als werkelijk schoolgaande bekend stond, zoomede het aantal kinderen boven de zes jaren.

6. De door het bestuur, dat op eene Rijksbijdrage, krachtens art. 54*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs aanspraak maakt, aan Gedeputeerde Staten overeenkomstig dat wetsartikel jaarlijks in de maand Januari te zenden aanvraag, moet bevatten:

1°. den naam der instelling of vereeniging die rechtspersoonlijkheid bezit en onder wier bestuur de school staat waarvoor de aanvraag geschiedt.

Is de instelling of vereeniging krachtens de wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 32) bij Konink-

lijk besluit erkend, dan wordt nevens de dagteekening en het nummer van dat besluit vermeld de dagteekening en het nummer der *Staatscourant* waarin de goedgekeurde statuten dier instelling of vereeniging of wijzigingen of veranderingen daarin zijn openbaar gemaakt.

2°. de vakken waarin aan de school onderwijs is gegeven en indien daaronder niet behoort het vak vermeld onder *k* van art. 2 der wet, waar elders de schoolgaande kinderen daarin voldoende onderwijs hebben ontvangen en voorts de verklaring dat voldaan is aan het voorschrift van art. 54*bis* sub 3;

3°. het aantal kinderen dat op den vijftienden Januari van het voorafgaande jaar en, wanneer de school in den loop van dat jaar is geopend, dat op den laatsten dag der maand, volgende op die waarin de opening plaats had, als werkelijk schoolgaande bekend stond met vermelding van het aantal kinderen boven de zes jaren;

4°. het bedrag van de opbrengst der schoolgelden in zijn geheel alsmede per leerling en per jaar;

5°. de namen en voornamen en ouderdom der onderwijzers bedoeld bij de artt. 23 en 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs in het voorafgaande jaar aan de school verbonden geweest, met aanduiding van de akten van bekwaamheid die zij bezitten, het tijdvak gedurende hetwelk zij in dat jaar aan de school werkzaam zijn geweest en tevens of zij aan andere scholen verbonden waren, alsmede het bedrag waarop het bestuur meent voor elk dier onderwijzers en in het geheel aanspraak te kunnen maken;

6°. eene verklaring van het bestuur dat de school niet wordt gehouden als winstgevend bedrijf.

In de eerst in te zenden aanvraag, dat is die betreffende het jaar 1890, waarvan de inzending aan Gedeputeerde Staten in de provincie overeenkomstig art. 54*bis* der laatstgenoemde wet moet geschieden in de maand Januari 1891, wordt voor scholen bij den aanvang van het dienstjaar 1890 bestaande, in afwijking van het bepaalde sub 3°. van dit artikel, vermeld het aantal kinderen dat op 31 December 1889 als werkelijk schoolgaande bekend stond, zoomede het aantal kinderen boven de zes jaren. (1)

7. Alvorens te beslissen of de school voldoet aan de bij de wet gestelde eischen en voorwaarden onderwerpen Gedeputeerde Staten de ingediende aanvraag aan een nauwkeurig onderzoek, treden,

(1) Zie de aantekening op artikel 1.

voor zooveel noodig, in overleg met het betrokken schooltoezicht en winnen bij het bestuur dat op eene Rijksbijdrage aanspraak maakt, al de inlichtingen in, die zij met betrekking tot de punten a—d in art. 54bis vermeld, noodig oordeelen.

Wanneer de door Gedeputeerde Staten genomen beslissing op andere gegevens berust dan die reeds verstrekt zijn door den betrokken districts-schoolopziener ingevolge art. 5, worden deze medege-deeld aan Onzen Minister die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs is belast, alsmede aan den inspecteur van het lager onderwijs, bij de kennisgeving van het besluit, bedoeld in art. 54bis, 6de lid.

8. Nadat de termijn van dertig vrije dagen, bij art. 54bis gesteld, is verstreken, zonder dat van de beslissing van Gedeputeerde Staten op de aanvraag van het bestuur om eene Rijksbijdrage krachtens evengemeld wetsartikel bij Ons in beroep is gekomen, wordt door Onzen Minister met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs belast, de uitkeering bepaald van de som waarop het bestuur volgens die beslissing aanspraak heeft.

Hetzelfde heeft plaats bijaldien de beslissing van Gedeputeerde Staten door Ons in beroep wordt gehandhaafd of bij Ons in beroep genomen besluit eene Rijksbijdrage aan eene bijzondere lagere school wordt toegekend.

9. De opgaven en aanvraag in dit besluit vermeld, worden opgemaakt in den vorm door Onzen voornoemden Minister te bepalen.

10. Waar in dit besluit van onderwijzers gesproken wordt, zijn hieronder onderwijzeressen begrepen.

11. Dit besluit treedt in werking met den vijfden dag na de afkondiging.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 19den Februari 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenl. Zaken, (get.) MACKAY.
(Uitgeg. 21 Febr. 1890.)

21. Februari 1890. BESLUIT, tot regeling van den werkring en de bevoegdheden van de bij art. 12 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) bedoelde inspecteurs. S. 27.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie, van den 27sten Januari 1890, 2de afdeling A, n°. 129;

Gezien § 3 en de artikelen 18, 19 en 20 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48);

Den Raad van State gehoord (advies van den 18den Februari 1890, n°. 1 b);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister, van den 20sten Februari 1890, 2de afdeling A, n°. 79;

Hebben goedgevonden en verstaan, tot regeling van den werkring en de bevoegdheden van de bij art. 12 der aangehaalde wet bedoelde inspecteurs, de volgende bepalingen vast te stellen, welke hunne Instructie zullen uitmaken.

Art. 1. De bij art. 12 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) bedoelde inspecteurs dragen den naam van Inspecteur van den arbeid.

2. Voor het toezicht op de nitvoering van de in art. 1' genoemde wet wordt het Rijk verdeeld in drie arbeidsinspectiën, waarvan de 1ste omvat de provincie Noordbrabant, het gedeelte der provincie Gelderland, dat gelegen is ten zuiden van den linker Rijn- en Lekoever, het gedeelte der provincie Zuidholland, dat gelegen is ten zuiden van den linker Lek-, Nieuwe Maas-, Scheur- en Nieuwen Waterwegoever, de provinciën Zeeland en Limburg; de 2de het gedeelte van de provincie Gelderland, dat gelegen is ten noorden van den linker Rijnoever, de provinciën Friesland, Overijssel, Groningen en Drenthe; de 3de het gedeelte der provincie Zuidholland, dat gelegen is ten noorden van den linker Lek-, Nieuwe Maas-, Scheur- en Nieuwen Waterwegoever, de provinciën Noordholland en Utrecht, benevens het niet tot eenige provincie behorende watergebied des Rijks.

Onze Minister van Justitie wijst aan elken Inspecteur van den arbeid de arbeidsinspectie aan, waarin hij bevoegd zal zijn, benevens zijne standplaats, van welke aanwijzingen, ook bij latere verandering daarin, zoodra mogelijk door genoemden Minister mededeeling geschiedt in de *Staatscourant*. (1)

3. Alvorens hun ambt te aanvaarden, leggen zij in handen van Onzen Minister van Justitie,

(1) Bij besluit van den Minister van Justitie van 25 Februari 1890, zijn als standplaats aangewezen voor den inspecteur der:

1 ^o	arbeidsinspectie de gemeente	Breda;
2 ^o	" " "	Zwolle;
3 ^o	" " "	Haarlem.

naar de wijze hunner godsdienstige gezindheid, den eed of de belofte af van ijverig, nauwgezet en onpartijdig de plichten te zullen nakomen, welke hun ambt hun oplegt.

4. Zij bekleeden geen ander ambt of bediening zonder Onze toestemming, en nemen middellijk noch onmiddellijk deel aan bedrijven of ondernemingen van fabrieks- of ambachtsnijverheid

5. Om zich buiten hunne arbeidsinspectie te begeven, behoeven zij verlof of opdracht van Onzen Minister van Justitie, die voor den tijd van afwezigheid of ontstentenis uit anderen hoofde, eenen der andere Inspecteurs kan aanwijzen, als ook in dat arbeidsdistrict bevoegd, van welke aanwijzing, zoodra mogelijk door genoemden Minister mededeeling geschied in de Staatscourant.

6. Bij de uitoefening van hun ambt zijn zij steeds voorzien van eene hun door Onzen Minister van Justitie af te geven legitimatie-kaart.

7. Zij zijn belast met het toezicht op de uitvoering van de wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) en van de naar aanleiding daarvan nitgevaardigde Koninklijke besluiten en ministerieele voorschriften, waartoe zij naarmate zulks noodig wordt gecoördeld, bezoeken brengen aan de plaatsen, waar arbeid verricht wordt of pleegt verricht te worden.

Wordt hun de toegang tot die plaatsen geweigerd, dan roepen zij de hulp in van den burgemeester der gemeente, of van eenen anderen ter plaatse bevoegden hulp-officier van justitie.

De ter zake van overtredingen door hen opge maakte processen-verbaal worden door hen toegesonden aan den bevoegden ambtenaar van het Openbaar Ministerie, terwijl zij gelijktijdig een uittreksel daaruit doen toekomen aan Onzen Minister van Justitie.

8. Hun is inzonderheid opgedragen zooveel mogelijk, door het geven van raad, overeenstemming te bevorderen tusschen de eischen der wetgeving en de belangen van alle bij den arbeid betrokken personen en aan hen, die arbeid doen verrichten, alle zoodanige inlichtingen te verstrekken en voorstellen te doen als kunnen leiden tot het wegnemen van bezwaren, die anders uit de toepassing van de wettelijke voorschriften voor de nijverheid zouden kunnen voortvloeien.

In geval van twijfel omtrent de juiste bedoeling van eenige bepaling, voorkomende in eene wet, in een Koninklijk besluit of in een ministerieel voorschrift, onderwerpen zij de desbetreffende vraag aan het oordeel van Onzen Minister van Justitie.

9. Zij onthouden zich van het geven van alge-

meene voorschriften bij wege van reglementen, instructiën of circulaire's.

10. Ter bevordering van eene juiste uitvoering van art. 4 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) geven zij bijzonder acht op de gevaren voor de gezondheid of het leven van personen beneden zestien jaren en vrouwen, welke bepaalde soorten van arbeid, hetzij in het algemeen, hetzij bij niet inachtneming van zekere voorwaarden, door de wijze waarop zij verricht worden of door de verwerkt wordende stoffen opleveren

11. Zij houden aanteekening van de door hen bezochte plaatsen waar arbeid verricht wordt of pleegt verricht te worden en van hunne bevindingen aldaar.

12. Zij zenden aan Onzen Minister van Justitie op door dezen aan te geven tijdstippen afschriften van de kennisgevingen en van de rapporten van burgemeesters, die bij hen ingevolgd art. 15 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) inkomen, vergezeld van een verslag omtrent het nader onderzoek, hetwelk door hen mocht zijn ingesteld.

13. Zij dienen Onzen Minister van Justitie desgevraagd van bericht en advies aangaande alle onderwerpen van wetgeving betreffende den arbeid, en doen hem zoodanige voorstellen, als zij noodig of wenschelijk oordeelen.

Onzen Commissarissen in de provinciën en den burgemeesters dienen zij desgevraagd van advies omtrent het verleen van de vergunningen, bedoeld in het derde lid van art. 5 en in het vierde lid van art. 7 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48).

Zij volgen de bevelen op, hun door of vanwege Onzen Minister van Justitie gegeven.

14. Ter bevordering van eene gelijkvormige toepassing van de in het eerste lid van art. 7 voorkomende bepaling treden zij met elkander in overleg.

Tot hetzelfde doel komen zij telken drie maanden eens of zooveel meer als Onze Minister van Justitie noodig oordeelt, daartoe door dezen opgeroepen, aan diens Departement bijeen ter bespreking met dien Minister of met een of meer door hem aangewezen ambtenaren van de werking der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48).

15. Aan iederen Inspecteur van den arbeid wordt jaarlijks door Onzen Minister van Justitie een krediet toegezegd voor bureaunkosten, in verhouding tot het daarvoor op het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting toegestane bedrag.

16. Dit besluit treedt in werking op den vijftenden dag na dien zijner afkondiging.

Onze Minister van Justitie is belast met de uit-

voering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State. (1)

Het Loo, den 21sten Februari 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYSS VAN BEELENBROEK.
(*Uitgeg. 23 Febr. 1890.*)

25 Februari 1890. **BESLUIT**, tot bekrachtiging van politiebepalingen voor het vervoer van petroleum in ketelschepen langs den *Rijn*. S. 28.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 4 Februari 1890, La L, afdeling Waterstaat, en van Buitenlandsche Zaken, van 5 Februari 1890, n°. 881, IIde afdeling;

Gezien de artikelen 1 en 32 der herziene akte omtrent de Rijnvaart, den 17den October 1868 te *Mannheim* gesloten tusschen de wederzijdsche gevolmachtigden van de Regeeringen der Rijn-oeverstaten en voor zooveel noodig goedgekeurd bij de wet van 4 April 1869 (*Staatsblad* n°. 37);

Den Raad van State gehoord (advies van den 21 Februari 1890, n°. 5);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers, van 22 Februari 1890, La G, afdeling Waterstaat, en van den 24sten daaraanvolgende, n°. 1764, 2de afdeling;

Overwegende, dat door de Centrale Commissie voor de Rijnvaart, in hare laatste gewone zitting, bepalingen zijn vastgesteld voor het vervoer van petroleum in ketelschepen langs den *Rijn* en dat daarmede overeenstemmende voorschriften voor den *Nederlandschen Rijn* moeten worden uitgevaardigd; Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. te bekrachtigen de volgende politiebepalingen voor het vervoer van petroleum in ketelschepen langs den *Rijn*:

Art. 1. Niet in fustwerk besloten petroleum van minder dan 0.7 specifiek gewicht mag niet in ketelschepen vervoerd worden.

2. De laadruimte voor niet in fustwerk besloten petroleum of petroleumketel mag tot niet meer dan 98 percent van zijn inhoud, met inbegrip

van het gebogen deksel, wanneer dit is aangebracht of van eenige andere ruimte voor het uitzetten, met petroleum gevuld worden.

3. Op ketelschepen die eene lading petroleum aan boord hebben, mag, behalve in de kajuiten, geen vuur of niet afgesloten licht gebruikt noch tabak gerookt worden; ook mogen op deze schepen noch ontplofbare stoffen, noch licht ontvlambare voorwerpen aanwezig zijn.

4. Het gebruik van krachtmachines, die door het stoken van vuur in werking gebracht worden, is op petroleum-ketelschepen niet geoorloofd.

5. Elk petroleum-ketelschip moet voorzien zijn van een boven de waterlijn langs geheel het vaartuig loopende lichtblauwe streep van 0.8 M. breedte.

6. Bij sleepkonvoien mag achter een petroleum-ketelschip geen ander vaartuig aangespannen worden.

7. Behoudens de voor havens, laad-, los- en aanlegplaatsen geldende bijzondere voorschriften, mogen op de rivier en aan de oevers petroleum-ketels alleen op de door de bevoegde ambtenaren der politie aangewezen plaatsen gevuld en geleidigd worden.

2°. te bepalen, dat dit besluit in werking zal treden op den vijftien dag na de dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Buitenlandsche Zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld.

Het Loo, den 25sten Februari 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Min. van Buitendl. Zaken, (get.) HARTSEN.
(*Uitgeg. 4 Maart 1890.*)

28 Februari 1890. **ARREST** van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat eene gemeente hem, wien door den gemeenteontvanger de invordering van privaatrechtelijke inschulden dier gemeente is opgedragen, kan aanspreken tot betaling van de uit dien hoofde ontvangen gelden.

Zie het arrest van het gerechtshof te Amsterdam van 24 Mei 1889, in de Verzameling opgenomen.

De Hooge Raad enz.,

Partijen gehoord,

(1) In art. 5 van dit besluit staat in den zesden regel „dat arbeidsdistrict”, lees: „die arbeidsinspectie”. (Officieele verbetering in het *Staatsblad*.)
1890.

Gezien de stukken

Overwegende dat als middel van cassatie is voorgesteld: Schending en verkeerde toepassing van de artt. 1840, 1829, 1839, 1690 tot 1692 B. W., 1, 2, 113, 115, 116 en 109 der gemeentewet van den 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85) omdat het hof de actie der gemeente tegen den gesubstitueerde van haren ontvanger weigert op den rechts onjuisten grond dat de eerste geen mandataris der gemeente of het civiele recht vreemd aan zijne verhouding zou zijn, en omdat al ware de ontvanger geen mandataris te noemen, hij dan, als orgaan van het zedelijk lichaam, dit toch, en wel rechtstreeks, zou verbonden hebben aan den derde met wien hij handelde, gelijk dezen aan de gemeente;

O. dat de eischer, als burgemeester van de gemeente Medemblik, den tegenwoordigen verweerder, voor de rechtbank te Haarlem heeft gedagvaard tot betaling van f 595, ter zake van door den gedaagde krachtens notariële procuratie, welke op hem door den ontvanger van gezegde gemeente was verstrekt, van de directie der grootboeken op den 2 Juli 1882 ontvangen renten over de kapitalen, ingeschreven ten name van de gemeente Medemblik, welk bedrag, onder korting van provisie en kosten, de gedaagde in gebreke is gebleven aan de gemeente af te dragen;

O. dat hij het bestreden arrest, op grond dat de door den ontvanger gegeven last geen rechtsband heeft doen ontstaan tusschen de gemeente Medemblik en den verweerder, omdat de gemeententovvanger niet is de civielrechtelijke lasthebber van de gemeente, maar een ambtenaar wiens geheele verhouding tot het gemeentebestuur in de gemeentewet is afgebakend, de in eersten aanleg uitgesproken niet-ontvankelijk-verklaring der vordering is bevestigd;

O. dat de gemeententovvanger, die met betrekking tot de invordering en verantwoording der gemeentebelastingen en andere inkomsten van de gemeente de bevelen van den raad heeft uit te voeren en aan dezen is ondergeschikt, niet is een orgaan of bestuurder van het zedelijk lichaam, de gemeente, maar behoort tot hare bedienende ambten;

O. dat, indien een bedienend beambte als zoodanig civielrechtelijke handelingen verricht, gelijk hier het geval is, ter beoordeeling van de rechtsgevolgen, welke daaruit voortspruiten, de hoedanigheid waarin hij gehandeld heeft aan het burgerlijk recht moet worden getoetst;

O. dat, ingevolge de artt. 113 en 114 der

gemeentewet, de ontvanger is belast met het invorderen van de inkomsten en ontvangsten der gemeente en met het doen van betalingen uit de gemeentekas; terwijl hij de bevoegdheid om als ontvanger op te treden en dus om invorderingen en betalingen voor en namens de gemeente te doen, ontleent aan zijne aanstelling door den gemeenteraad zoodat hij, privaatrechtelijke inschulden van de gemeente invorderende, den last nitvoert, hem door den raad door zijne benoeming tot ontvanger opgedragen;

O. dat hiermede geene bepaling der gemeentewet in strijd is;

dat in die wet aan den ontvanger wel verplichtingen zijn opgelegd, die niet tot het civiele recht behooren, maar dat daarin de verhouding tusschen den ontvanger en de gemeente niet volledig is geregeld, en dat derhalve, waar het betreft eene burgerrechtelijke handeling, op die verhouding het gemeene recht, waarvan te dien aanzien bij de gemeentewet niet is afgeweken, van toepassing is;

O. voorts, dat er geene aannemelijke reden bestaat, waarom voor de voorzegde op den ontvanger verstrekte lastgeving art. 1840 B. W. niet zou gelden;

dat de nitsluiting van de toepasselijkheid van dit artikel niet kan gelegen zijn in de voorschriften der gemeentewet omtrent de door den ontvanger af te leggen rekening en verantwoording, omdat met de naleving van die voorschriften de toepasselijkheid van het artikel kan samen gaan;

dat evenmin iets zou afdoen de stelling — aangenomen dat ze juist is — dat de raad met het innen van privaatrechtelijke vorderingen van de gemeente geen ander kan belasten dan den ontvanger; vermits tusschen dusdanige beperking van de bevoegdheid van den gemeenteraad en de aansprakelijkheid van dengene dien de ontvanger in zijne plaats heeft gesteld jegens de gemeente, geen verband zou bestaan;

O. dat bijgevolg het hof door het vonnis van den eersten rechter te bevestigen de artt. 1829 en 1840 B. W. heeft geschonden;

Vernietigt het arrest door het gerechtshof te Amsterdam den 24 Mei 1889 tusschen partijen

gewezen;

Vernietigt mede de in eersten aanleg nitgesproken niet-ontvankelijk-verklaring;

Verklaart den eischer in zijne tegen den verweerder ingestelde vordering ontvankelijk;

Wijst de zaak terug naar het gerechtshof, om

met inachtneming van dit arrest op het bestaande hooger beroep verder te berechten en af te doen;

Veroordeelt den verwoerder in de kosten in cassatie gevallen.

1 Maart 1890. BESLUIT, bepalende de plaatsing in het *Staatsblad* van de op 27 Februari 1890 te 's-Gravenhage door de gevolmachtigden van *Nederland* en *België* onderteekende verklaring, ter vervanging van die van 3 April 1884, houdende wijziging van het reglement betreffende de visscherij en den vischhandel, den 20sten Mei 1843 tusschen beide landen vastgesteld. S. 29.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Gezien de te 's-Gravenhage op den 27sten Februari 1890 door de gevolmachtigden van *Nederland* en *België* onderteekende verklaring, ter vervanging van die van 3 April 1884, houdende wijziging van het reglement betreffende de visscherij en den vischhandel, den 20sten Mei 1843 tusschen beide landen vastgesteld, van welke verklaring de inhoud en de vertaling luiden als volgt:

VERTALING.

VERKLARING.

Overwegende, dat § 1 van artikel 6 van het internationaal reglement van 20 Mei 1843 is vervangen geworden door artikel 1 van de verklaring van 3 April 1884, (1) hetwelk verwijst naar de bepalingen der artikelen 6, 7, 8 en 9 der overeenkomst den 6den Mei 1882 te 's-Gravenhage gesloten;

Overwegende, dat § 5 van voormeld artikel 8 op hare beurt vervangen is geworden door artikel 1 der verklaring, geteekend te 's-Gravenhage den 1sten Februari 1889; zijn

de ondergeteekende Minister van Buitenlandsche Zaken van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, eenerzijds, en

de ondergeteekende Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister van Zijne Majesteit den Koning der Belgen, ter andere zijde,

daartoe behoorlijk gemachtigd, omtrent het navolgende overeengekomen:

Art. 1. § 1 van artikel 6 van het internationaal reglement van den 20sten Mei 1843 wordt door de volgende bepaling vervangen:

De akte van consent zal den naam, de voornamen en de woonplaats van den visscher ver-

melden, alsmede de merkteekenen welke zijn vaartnig voeren moet overeenkomstig het bepaalde bij de artikelen 6, 7, 8 en 9 van de overeenkomst tot regeling van de politie der visscherij in de Noordzee, buiten de territoriale wateren, gesloten te 's-Gravenhage den 6den Mei 1882 tusschen *Nederland*, *België*, *Duitsland*, *Denemarken*, *Frankrijk* en het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland, gewijzigd voor zoover betreft artikel 8, § 5, door de verklaring den 1sten Februari 1889 te 's-Gravenhage geteekend.

§ 2 van artikel 6 van het reglement van den 20sten Mei 1843 wordt ingetrokken.

2. Deze verklaring, welke die van den 3den April 1884 zal vervangen, zal in werking treden tien dagen na hare onderteekening.

Ten blijke waarvan de ondergeteekenden de tegenwoordige verklaring hebben geteekend en van hnnne cachetten voorzien.

Aldus in duplo opgemaakt te 's-Gravenhage, den 27sten Februari 1890.

(L. S.) (get.) HARTSEN.

" " Bon. D'ANETHAN.

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, van den 27sten Februari 1890, n°. 1618, Algemeen Secretariaat;

Hebben goedgevonden en verstaan de bekendmaking der bovenstaande verklaring, met de vertaling, te bevelen door plaatsing van dit besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, worden belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering der bepalingen, in voorschreven verklaring vervat.

Het Loo, den 1sten Maart 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Buitenk. Zaken, (get.) HARTSEN.
(Uitgeg. 11 Maart 1890.)

4 Maart 1890. BESLUIT, houdende beschikking op het beroep, ingesteld tegen een besluit van burgemeester en wethouders van Winschoten, tot wijziging der voorwaarden, waaronder door hen vergunning is verleend tot het oprichten van eene bewaarplaats van lompen en heenderen.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door F. KUIPER te Winschoten tegen het besluit van burgemeester en wethouders dier gemeente, dd. 10 Augustus 1889, n°. 11, tot wijziging der voorwaarden, waaronder door hen aan A. STOF-

(1) Zie het besluit van 20 April 1884, S. 52.

PELMAN en N. SALOMONS vergunning is verleend tot het oprichten van eene bewaarplaats van lompen en beenderen en van eene huidenzouterij en vellenblooterij op het perceel kadastraal bekend gemeente Winschoten, sectie F. n°. 3669;

Den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 20 Februari 1890, n°. 86;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 28 Februari 1890, n°. 152, afd. H. en N.;

Overwegende, dat burgemeester en wethouders van Winschoten bij besluit van 11 Mei 1889, n°. 14, aan A. STOPPELMAN en N. SALOMONS vergunning hebben verleend tot het oprichten van eene bewaarplaats van lompen en beenderen en van eene huidenzouterij en vellenblooterij op het perceel kadastraal bekend gemeente Winschoten sectie F. n°. 3669, en daarbij ter tegemoetkoming aan bij hen ingebrachte bezwaren den verzoekers zekere voorwaarden hebben opgelegd, waarvan die onder litt. a initio luidt: „de naar den kanaalweg gekeerde frontmuur van het voor de inrichting op te richten gebouw blijve op een afstand van twee-en-twintig meter van dien weg”; en die onder litt. e: „alle de werkzaamheden, die een gevolg zijn van de inrichting moeten in het gebouw zelf en mogen niet op het daarbij behoorend erf worden nitgevoerd”;

dat A. STOPPELMAN en N. SALOMONS bij adres van 13 Juli 1889 tot burgemeester en wethouders van Winschoten het verzoek hebben gericht den onder litt. a bepaalde afstand van twee-en-twintig meter tot twaalf meter terug te willen brengen, zulks met het oog op den af- en aanvoer naar en van het kanaal;

dat in eene op 30 Juli 1889 gehouden zitting tegen de inwilliging van dit verzoek bezwaren zijn ingebracht door F. KUIPER en diens zoon B. KUIPER, beide vorman van beroep, de eerste eigenaar, de tweede bewoner van het perceel grenzende aan dat van de verzoekers, welke bezwaren hoofdzakelijk ontleend waren aan de vrees voor waardevermindering van het aan eerstgenoemde behoorende perceel en aan den grooten last, dien laatstgenoemde dagelijks zou ondervinden;

dat burgemeester en wethouders van Winschoten bij hun besluit van 10 Augustus 1889, n°. 11, de aan A. STOPPELMAN en N. SALOMONS opgelegde voorwaarden hebben gewijzigd in dien zin, dat voor den afstand onder litt. a vermeld, in plaats van twee-en-twintig, twaalf meter worde gelezen, met bepaling „dat op het terrein tusschen

het te bouwen perceel en het omsluitingskanaal gelegen geenerler dier, in welken staat zulks ook verkeert, van de huid zal mogen worden ontbloot, maar dat die werkzaamheden achter het perceel zullen moeten plaats hebben”;

dat F. KUIPER van het besluit bij Ons in beroep is gekomen en in zijn daartoe strekkend adres o. a. aanvoert, dat door de verzoekers A. STOPPELMAN en N. SALOMONS tegen de bij hun besluit van 11 Mei 1889, n°. 14, voorwaardelijk verleende vergunning geen beroep is ingesteld; dat burgemeester en wethouders van Winschoten door hun nader besluit, waarbij de oorspronkelijk opgelegde voorwaarden ten deele zelfs ongevraagd zijn gewijzigd, hnnne bevoegdheid hebben overschreden, en dat in ieder geval het nader besluit voor hem zeer bezwarend is, daar toch wanneer de voorgenomen inrichting dichter bij den weg wordt geplaatst zij ook veel dichter bij zijn huis komt te staan, terwijl door de ongevraagd verkregen toestemming om ook buitenshuis doode dieren te villen, afgezien nog van het minder aangename gezicht, de lucht om eu bij zijn huis zal kunnen worden verpest;

Overwegende, dat het bestreden besluit, waarbij de aan de oorspronkelijke vergunning verbonden voorwaarden zijn gewijzigd, metterdaad eene gedeeltelijke ontheffing of een gedeeltelijk ontslag oplevert van de aan de verzoekers aanvankelijk opgelegde voorwaarden;

Overwegende ten aanzien van het eerste gedeelte van het bestreden besluit dat A. STOPPELMAN en N. SALOMONS in plaats van zich tijdig tegen de voorwaarde nopens den afstand tusschen het te stichten gebouw en den kanaalweg in beroep te voorzien en die voorwaarde te bestrijden, daarin hebben berust en de aldus beperkte vergunning hebben aanvaard;

dat wel is waar art. 12 der wet van 2 Jnni 1875 (*Staatsblad* n°. 95) later ontslag van eenmaal gestelde voorwaarden toelaat, doch alleen in geval mocht blijken, dat de naleving dier voorwaarden niet noodig zou zijn;

dat echter, wel verre van eenig-bewijs bij te brengen voor het niet meer bestaan van de noodzakelijkheid om de eenmaal gestelde en zonder verzet van de verzoekers aanvaarde voorwaarden na te leven, door die verzoekers alleen een bezwaar is opgeworpen, ontleent aan den af te leggen afstand bij den aanvoer van- en den afvoer naar het kanaal, doch dat, wat er ook van dit beweerde bezwaar moge zijn, daarin wel eene reden voor de ver-

zoekers had kunnen zijn gelegen om in de gestelde voorwaarden niet te berusten, immers eene aldus beperkte vergunning niet te aanvaarden, doch dat dit geen wettelijk voldoende grond is om in de eenmaal opgelegde door de verzoekers aangenomen voorwaarde alsnog eene wijziging te brengen, en dat derhalve het eerste gedeelte van het bestreden besluit niet in overeenstemming is met art. 12 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95);

Overwegende wat betreft het tweede gedeelte van het bestreden besluit, waarbij de voorwaarde omtrent het verrichten der werkzaamheden binnenshuis gewijzigd is in dien zin, dat niet op het erf vóór, maar wel op het terrein achter het te stichten gebouw dieren van hunne huid zouden mogen worden ontdaan;

dat ook te dien aanzien geenszins is gebleken, dat de naleving der aanvankelijk gestelde voorwaarde niet langer noodig zoude zijn, zoodat ook dit gedeelte van het bestreden besluit met art. 12 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95) niet in overeenstemming is;

dat hierbij bovendien nog valt op te merken, vooreerst dat een verzoek om geheel of gedeeltelijk van de hierbedoelde voorwaarde te worden ontslagen, door A. STOPPELMAN en N. SALOMONS niet tot burgemeester en wethouders is gericht, zoodat de belanghebbenden dan ook alleen in de gelegenheid gesteld zijn om bezwaren in te brengen tegen een verzoek tot wijziging van de voorwaarde betreffende den afstand tusschen het te stichten gebouw en den kanaalweg, en voorts, dat aangezien de oorspronkelijke vergunning, behalve eene bewaarplaats van lampen en beenderen, wel eene huidenzouterij en vellenblooterij, d. i. eene inrichting waar de vellen of huiden van het haar of de wol worden ontbloot, maar geenszins eene vildertij, d. i. eene inrichting waar de dieren van hunne huid worden ontdaan, omvatte, eene wijziging der voorwaarde in dien zin, dat het onthouden van dieren op het terrein achter het gebouw werd toegestaan, eene bepaling in het leven zou roepen, die met de oorspronkelijk verleende vergunning onbestaanbaar zou zijn;

Gezien de wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van burgemeester en wethouders van Winschoten, dd. 10 Augustus 1889, n°. 11, te vernietigen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit,

waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur. Het Loo, den 4 Maart 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

5 Maart 1890. BESLUIT, betreffende de lichte der nationale milite van het jaar 1890. S. 30. WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Binnenlandsche Zaken en van Marine, van 28 Februari 1890, VIde afdeling, n°. 112, van 1 Maart 1890, n°. 228 M, afdeling Militie en Schutterijen, en van 1 Maart 1890, Bureau B, n°. 35;

Gelet op de wet van den 19den Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), betrekkelijk de nationale milite;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De lichte der milite van het jaar 1890 bedraagt 11,000 man, waarvan 600 man voor den dienst ter zee bestemd worden.

2. De hoegrootheid van het aandeel, door elke provincie in die lichte te dragen, wordt aangewezen in de 4de kolom van den staat, bij dit besluit behoorende.

3. De lotelingen, voor den dienst ter zee te bestemmen, worden daartoe gekozen uit degenen, die zich, overeenkomstig art. 150 van vorengenoemde wet, aangemeld hebben om bij de zeemilite te dienen.

Het aantal, door elke provincie te leveren in het voor den dienst ter zee bestemde deel der lichte, wordt bepaald, immers voor zoover mogelijk, naar de verhouding, welke bestaat tusschen het getal dergenen, die zich in de provincie voor den dienst bij de zeemilite hebben aangemeld, en het gezamenlijk getal van hen, die in het geheele Rijk zich daarvoor hebben opgegeven.

4. Dit besluit treedt in werking op den vijftien dag na de dagteekening van het *Staatsblad*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Oorlog, van Binnenlandsche Zaken en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst. Het Loo, den 5den Maart 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

(*Uitgeg.* 5 Maart 1890.)

Behoort bij het Koninklijk besluit van den 5den Maart 1890 (*Staatsblad* n°. 30).

STAAT, *aanwijzende het door elke provincie te dragen aandeel in de lichteing der nationale militie van 1890, ten bedrage van 11,000 man.*

PROVINCIEËN.	Aantal ingeschrevenen, waarnaar het aandeel der provincie, volgens art. 2 der wet, is berekend.	UITSLAG DER GLOBALE BEREKENING.	OPGELEGD AANDEEL.	Opmerkingen.
Noordbrabant	4587	1305 $\frac{10920}{38656}$	1305	* Deze breuken zijn, als de hoogste, elk voor een geheel gerekend, tot het vinden van de bij de globale berekening tekort komende manschappen.
Gelderland	4719	1342 $\frac{32648}{38656}$ *	1343	
Zuidholland	7204	2049 $\frac{37856}{38656}$ *	2050	
Noordholland	6535	1859 $\frac{23496}{38656}$ *	1860	
Zeeland	1825	519 $\frac{12536}{38656}$	519	
Utrecht	1731	492 $\frac{22248}{38656}$	492	
Friesland	3320	944 $\frac{28736}{38656}$ *	945	
Overijssel	2710	771 $\frac{6224}{38656}$	771	
Groningen	2441	694 $\frac{23736}{38656}$ *	695	
Drenthe	1280	364 $\frac{9216}{38656}$	364	
Limburg	2304	655 $\frac{24320}{38656}$ *	656	
TOTAAL	38656	10994 $\frac{231936}{38656}$	11000	

Ons bekend,

De Minister van Oorlog.

(get.)

J. W. BERGANSIUS.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

*

DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine,

*

DYSERINCK.

10 Maart 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat hij, in wiens fabriek niet alleen cacao wordt bereid maar ook pakkisten, blikken bussen en zakken worden vervaardigd en drukwerk wordt verricht, ter zake van dat vervaardigen van pakkisten enz. is patentplichtig, ook dan wanneer zulks uitsluitend geschiedt tot uitoefening van den handel in cacao.

De Hooge Raad enz.,

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld

bij memorie en nader toegelicht bij pleidooi, luidende:

Schending van de artt. 1, 17, 19 en 37 en van tabel V n°. 51, tabel XII afd. 1 n°. 28, tabel IV. n°. 5, tabel XII afd. 2 n°. 25, tabel XII afd. 2 n°. 22, tabel XII afd. 2 n°. 54, tabel IV n°. 2, tabel I § 5 en tabel XII § 1 der wet van den 21sten Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 34), op het recht van patent;

Overwegende dat bij het beklagde arrest be-
wezen is verklaard, dat op den 27sten Novem-

ber 1888 is bevonden, dat in de fabriek van den gerequireerde, die zich over het dienstjaar 1888/89 voor het patentrecht had aangegeven als cacao-molenaar, niet alleen cacao werd bereid, maar ook werden vervaardigd — zooals in de dagvaarding meer uitvoerig wordt vermeld — pakkisten, blikken bussen en zakken en ook drukwerk werd verricht;

dat voorts op grond van de opgaven van den gereq., waarvan het tegendeel niet was gebleken, door het hof is aangenomen: „dat hij geen handel drijft in de door hem vervaardigde kisten, zakken en bussen, doch deze uitsluitend aanwendt tot emballeering van de door hem gefabriceerde cacao, terwijl hij geene andere aankondigingen en etiketten drukt, dan die voor zijn handel in cacao dienstig zijn”;

O. dat het hof heeft geoordeeld, dat vermits de gerequireerde de door hem gefabriceerde cacao niet verzenden kan zonder emballage en etikette, „het vervaardigen van de tot emballage dienende kisten, zakken en bussen, evenals het drukken van etiketten en aankondigingen, moet geacht worden tot zijn beroep van cacao-molenaar te behooren, zoodat hij, door die voorwerpen te vervaardigen, welke uitsluitend voor het verpakken en verzenden zijner waar dienen en door aankondigingen en etiketten te drukken welke zijne fabricage betreffen, niet kan gezegd worden de beroepen van pakkistenmaker, houtzaagmolenaar, bliklager, zakkenmaker, of drukker uit te oefenen”, waaruit volgde dat de gereq., door van die beroepen geen aangifte voor het patentrecht te doen de wet niet had overtreden;

O. dat het middel van cassatie berust op de stelling, dat het hof de daarin vermelde wetsbepalingen „op de bewezen verklaarde feiten had moeten toepassen en alzoo had moeten beslissen dat de cacao-fabrikant, die zelf de pakkisten maakt en het hout daarvoor met molens zaagt, die de blikken bussen en de zakken maakt en het drukwerk verricht, welke voorwerpen hij voor de aflevering der cacao nodig heeft, zich voor het patentrecht behalve als cacao-fabrikant of cacao-molenaar, ook als pakkistenmaker, houtzaagmolenaar, bliklager, zakkenmaker en drukker had moeten aangeven”;

O. daaromtrent, dat, volgens de artt. 1 en 17 der wet op het recht van patent, ieder die een of meer niet uitdrukkelijk van het patentrecht vrijgestelde beroepen uitoefent, van dat beroep of die beroepen aangifte moet doen, onverschillig of zij al dan niet zijn verwant;

O. dat onder uitoefening van een beroep is te verstaan het verrichten van beroepsdaden, onverschillig of de vruchten van den arbeid al dan niet ter beschikking komen van het publiek;

O. dat dit laatste vanwege den gereq. wel is betwist op grond dat uitoefening van een beroep zou zijn: „het zich met zijn bedrijf openlijk beschikbaar stellen voor het publiek”, doch dat deze opvatting, voor zooveel de patentwet betreft, wordt gewraakt door de vrijstelling, vermeld in art. 3 letter *x*, welke vrijstelling in die opvatting, als reeds opgesloten in den regel zelve, onnoodig zou zijn;

O. dat derhalve in de omstandigheid, dat de gereq. geen handel drijft in de door hem vervaardigde kisten en de andere voor de verpakking van zijne waar benoedigde voorwerpen, geen grond is gelegen voor de meening, dat hij ter zake van die vervaardiging geen aangifte voor het patentrecht had te doen, en dat zoodanige grond evenmin gelegen is in het feit dat hij die voorwerpen vervaardigt ten eigen behoeve, daar de vrijstelling van art. 3 letter *x* de vervaardiging van voorwerpen ten eigen behoeve alleen dan aan den regel onttrekt, wanneer die voorwerpen bestemd zijn tot eigen huishoudelijk gebruik, waarvan hier geen sprake is;

O. dat, al moge de gefabriceerde cacao niet vervoerbaar zijn zonder emballage, dit wel kan medebrengen dat het verpakken zelf geacht moet worden tot de uitoefening van het beroep van den cacao-fabrikant te behooren, maar niet, dat, gelijk het hof aannam, tot dat beroep mede zou behooren het vervaardigen van de tot die verpakking benoedigde voorwerpen;

O. dat, vermits die voorwerpen geen bestanddeel uitmaken van de waar, de vervaardiging van die voorwerpen met de bereiding van de waar niets gemeen heeft, waaruit volgt, dat indien de fabrikant van de waar ook datgene vervaardigt wat tot de verpakking wordt vereischt en dit, zooals volgens de feitelijke beslissing vaststaat, voortdurend doet, hij behalve het beroep dat door de bereiding van de waar wordt uitgeoefend, ook uitoefent het beroep of de beroepen, die door den aard der tot vervaardiging van de emballage verrichte werkzaamheden worden aangewezen;

O. dat door het hof nog wel een drietal bepalingen uit de bij de wet gevoegde tabellen zijn aangehaald, waaruit zou zijn af te leiden, dat de fabrikant geen afzonderlijk recht verschuldigd is voor werkzaamheden of handelingen, welke tot

zijn gewoon beroep in rechtstreeksch of verwijderd verband staan, dan in die gevallen, waarin de patentwet het uitdrukkelijk bepaalt, doch dat deze gevolgtrekking door geen der bedoelde voorschriften wordt gerechtvaardigd;

dat in het *eerste* dier voorschriften (tabel I, 1° afd. n° 50), wordt gehandeld over den blikfabrikant die zelf die ijzeren bladen vervaardigt; dat derhalve aldaar sprake is van eene handeling — de bewerking namelijk van de grondstof van het fabriekaats — die een onderdeel uitmaakt van de uitoefening van het beroep van den blikfabrikant en de bepaling dat in zoodanig geval ook een recht als ijzerpletter is verschuldigd, alzoo eene afwijking bevat niet van den door het hof onderstelden regel, volgens welken wegens handelingen die met het beroep in verband staan, geen afzonderlijk recht verschuldigd zou zijn, maar van den regel volgens welken wegens de uitoefening van een enkel beroep, slechts een enkel recht is verschuldigd;

dat het *tweede* dier voorschriften (tabel IV § 2), den aanslag betreft wegens het gebruik van molens en daaruit niets is af te leiden ten aanzien van de verschuldigdheid van het recht bij uitoefening van meer dan één beroep;

dat eindelijk het *derde* der bedoelde voorschriften (tabel XII, 2° afd. n° 41 en 42), waarbij de linnennaasters en modemaaksters met een afzonderlijk recht als winkelierster worden belast, indien zij hare waren verkoopen, niets anders bevat dan de toepassing van den regel, die bij uitoefening van meer dan één beroep elk beroep afzonderlijk belast, terwijl de uitdrukkelijke vermelding van de dubbele belastbaarheid te dezer plaatse noodig was, omdat bij § 1 van deze tabel op de patentplichtigen in die tabel genoemd, o. a. toepasselijk was verklaard § 3 van tabel I en volgens deze paragraaf, in afwijking van den regel, de dáár genoemde patentplichtigen voor den verkoop van de in hunne werkplaatsen vervaardigde goederen geen afzonderlijk recht verschuldigd zijn;

O. dat het middel van cassatie mitsdien is gegrond, en het vonnis van den eersten rechter, waarbij de gereq. werd schuldig verklaard aan „het zich door onvolledige opgave niet behoorlijk kwijten van zijne verplichting ten aanzien der aangifte voor het patentrecht”, moet worden bevestigd.

Vernietigt het beklagde arrest:

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Gezien de artt. 214 2° lid, 239 en 370 Strafvordering en art. 7 der wet van den 15den April 1886 (*Staatsblad* n° 64);

Bevestigt het vonnis door de arrondissementsrechtbank te Amsterdam den 15den Maart 1889 in deze zaak gewezen;

Veroordeelt den gereq. in de kosten zoo in hooger beroep als in cassatie gevallen, desnoods invorderbaar bij lijfswang.

13 Maart 1890. MISSIVE van den Minister van Justitie, aan de procureurs-generaal, fungeerende directoren van rijkspolitie, waarbij wordt medegeedeeld eene instructie voor de ambtenaren van politie in zake de uitvoering van de wet van 23 Juni 1889, S. 82, houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den boterhandel.

Ik ben te rade gegaan met den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, welke voorschriften, ten behoeve der ambtenaren van politie, behoorden te worden uitgevaardigd, met het oog op de richtige handhaving van de wet van 23 Juni 1889 (*Staatsblad* n° 82), houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den boterhandel.

Naar aanleiding daarvan is eene instructie ontworpen, waarvan plaatsing geschiedt in het Algemeen Politieblad van 20 Maart 1890 en waarop ik Uwe bijzondere aandacht vestig.

's Gravenhage, den 13 Maart 1890.

De Minister van Justitie,
(get.) RUYS VAN BEERENBROEK.

UITVOERING BOTERWET.

Instructie voor de ambtenaren der politie.

Blijkens art. 2 der wet moeten de woorden „Margarine” of „Surrogaat” duidelijk op de verpakking voorkomen en uit de in uitvoering van dit artikel door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid afgekondigde voorschriften blijkt, dat hiermede de buitenste verpakking bedoeld wordt.

Het *duidelijk voorkomen* sluit natuurlijk in, dat in winkels en andere openbare verkoopplaatsen de waar zoodanig moet zijn opgesteld, dat het opschrift den bezoeker in het oog valt, hem althans niet onzichtbaar is.

Uit den eisch, dat het opschrift op de *buitenste verpakking* moet zijn gesteld volgt, dat, indien potten of losse stukken „margarine” (surrogaat) in eene mand voorhanden zijn of geleverd worden, het feit, dat de potten of de stukken van het opschrift zijn voorzien, niet uitsluit de noodzakelijkheid, dat het opschrift ook op de mand voorkomt.

Tevens volgt uit den eisch, dat potten of losse stukken „margarine” (surrogaat) niet anders dan met het opschrift mogen worden afgeleverd, ook al was de mand, welke voor het vervoer heeft gediend, van het opschrift voorzien.

Volgens art. 5 der wet hebben de ambtenaren steeds de bevoegdheid monsters te nemen, wanneer de waar niet voorzien is van een der opschriften in art. 2 bedoeld, doch missen zij die bevoegdheid, wanneer een der opschriften aanwezig is, onverschillig of die luidt „margarine” dan wel „surrogaat”.

Voor het nemen en opzenden van de monsters (artt. 5 en 6) moet worden gebruik gemaakt van het van Rijkswegre verstrekte materieel, bestaande uit een boterboor en een busje, voor zoover dit voorhanden is.

Het gebruik van deze voorwerpen zal den ambtenaren duidelijk zijn. De boor moet in schuine richting, van boven naar beneden door de waar worden gestoken en gaat, dus doende, door alle horizontale en vertikale lagen. Alleen op die wijze kan het genomen monster eene getrouwe afspiegeling zijn van het geheel.

Laat de geringe hoeveelheid van de waar het gebruik van de boor niet toe, zoo moeten de ambtenaren niettemin trachten een zooveel mogelijk betrouwbaar monster te bekomen.

De grootte van het monster wordt door die van het busje bepaald, maar mag niet minder bedragen dan een gewicht van vijftig gram (0.05 kilogram).

Het busje, waarin het monster is bevat, wordt in papier gewikkeld en daaromheen kruiselings een linnen band gebonden, waarvan de uiteinden vervolgens met lak en stempel worden verzegeld.

De verzegeling moet zoodanig geschieden, dat inwerking van de warmte van het zegellak op het monster, zooveel doenlijk wordt voorkomen, zoo noodig door onder de plaats waar het zegel zal worden aangebracht een meermalen samengevouwen stuk papier te plaatsen.

Indien vergoeding van het genomen monster verlangd wordt, zoo zal daarvan en van het gewicht van het monster alsmede zoo mogelijk van de marktwaarde, in het proces-verbaal worden melding gemaakt.

Tegelijk met de voorgeschreven opzending van het monster en van het proces-verbaal, zeudt de ambtenaar een afschrift van dit laatste aan het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, door welks zorg de vergoeding aan den recht-hebbende zal worden uitgekeerd.

14 Maart 1890. BESLUIT, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door den raad der gemeente Zwolle tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, betreffende bestemming van kooppenningen van grond voor gewone uitgaven.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het door den raad der gemeente Zwolle ingesteld beroep tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 5 December 1889, 2de afd., n°. 4376/3002, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van dien raad tot wijziging van de gemeentebegroting over 1889;

Den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van den 25 Februari 1890, n°. 5;

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 Maart 1890, n°. 917, afd. B. B.;

Overwegende, dat de raad der gemeente Zwolle den 28 November 1889 heeft besloten op de gemeentebegroting voor het loopende jaar:

a. te verhoogen in nitgaaf:

art. 33 met f	1,071.42
" 43 " "	7,670.—
" 87 " "	5,379.50
	<hr/>
	f 14,120.92

b. daarentegen af te schrijven van art. 100 in nitgaaf f 226.42, en te verhoogen in ontvangst:

art. 9 met f	3,750.—
" 34 " "	10,144.50
	<hr/>
	f 14,120.92

c. art. 36 in ontvangst en art. 92 in nitgaaf elk te verhoogen met f 225,000;

dat de raad daarbij uitgegaan is van de overweging, dat nog geene bestemming was gegeven aan de som van f 10,000, die de gemeente van het Rijk had ontvangen wegens koopprijs van het terrein bij de *Kerkbrug*, waarop eene woning voor den Commissaris des Konings zou worden gebouwd, benevens f 144.50 wegens de getaxeerde waarde van op dat terrein staande boomen, door het Rijk overgenomen; dat bedoeld terrein als behoord hebbende tot de openbare wandelplaatsen, door zijn aard en bestemming nooit rentegevend was geweest, en dat dus de daarvoor verkregen koopprijs niet behoefde te worden belegd, maar voor zoover hij strekt aangewend mocht worden tot bestrijding van de volgende nog ongedekte uitgaven:

1°. Restauratie van den Grooten toren.	f 6,500.—
2°. Herstelling van den Ruitersal	1,170.—
3°. Aanleg eener zwemplaats in het Zwartewater	971.42
Toezicht daarbij	100.—
4°. Rente van het gedeelte der leening a f 699,000, dat bij vrije inschrijving is geplaatst ten bedrage van f 307,400 a 3½ pCt. over een half jaar, zijnde f 5379 50. waar tegenover echter staat de rente van het bij het sluiten dier leening voorloopig beschikbaar gebleven, op prolongatie uitgezet kapitaal van f 250,000, mede over een half jaar, geraamd op f 3750, blijft dus . . .	1,629.50
Samen	f 10,370.92

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel den 5 December 1889 hunne goedkeuring aan dit besluit hebben onthouden op grond dat uit dat besluit bleek, dat de som van f 10,000, door de gemeente Zwolle van het Rijk ontvangen wegens kooppenningen van een perceel grond bij de *Kerkbrug* zou worden bestemd tot bestrijding van uitgaven gedeeltelijk van gewonen aard en gedeeltelijk van zoodanigen aard, waarvoor, met een niet te langen termijn van aflossing, zou kunnen worden geleend, en dat die uitgaven niet mochten worden bestreden uit bovengenoemde som van f 10,000, welke som, verkregen door verkoop van een terrein niet langer voor den publieken dienst bestemd, een deel van het vermogen der gemeente uitmaakte, en, tot behoud van dat vermogen, rentegevend behoorde te worden belegd;

dat de raad der gemeente Zwolle van dit besluit bij Ons in beroep is gekomen, Ons verzoekende, met vernietiging van dat besluit, alsnog zijn besluit van 28 November 1889, n°. 436, goed te keuren, en wel voor zoover betreft letter *a* en *b*, daar aan letter *c* later door Gedeputeerde Staten bij hun besluit van 12 December 1889, 2de afd., n°. 4468/3142, goedkeuring is verleend;

dat de raad daarbij heeft aangevoerd, dat de opbrengst van het verkochte terrein een toevallige bate is, waarvan het medegenot in billijkheid niet aan het nageslacht behoeft te worden verzekerd, wijl dit, evenmin als het thans levend geslacht, ooit enig geldelijk voordeel van het terrein zou hebben kunnen genieten, indien dit voor den openbaren dienst was bestemd gebleven;

Overwegende, dat het genoemde terrein bij de Kerkbrug, ofschoon voor den openbaren dienst bestemd geweest, behoorde tot de vaste bezittingen der gemeente, en dus de som van f 10,000 voor den afstand van dat terrein van het Rijk ontvangen, evenals vroeger dat terrein zelf, thans een deel van het vermogen der gemeente uitmaakt; dat door die som tot dekking van gewone uitgaven aan te wenden, waartoe 's raads besluit strekt, het vermogen der gemeente inderdaad zou worden verminderd;

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel mitsdien te recht aan bovenvermeld gemeenteraadsbesluit hunne goedkeuring hebben onthouden;

Gezien de wet van 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 5 December 1889, 2de afd., n°. 4376/3002, het daartegen ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur. Het Loo, den 14 Maart 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

17 Maart 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat zich aan overtreding van art. 427 6°, van het Wetboek van Strafrecht niet schuldig maakt de tolgaarder, die op verzoek van den bestuurder van eene vélocipède geweigerd heeft den tolboom die niet met een slot was gesloten en gemakkelijk kon worden opengedaan, te openen, en aan den vélocipedist heeft toegeroepen om dit zelf te doen, waaraan door dezen is voldaan, zoodat hij den tolboom is doorgestaan.

De Hooge Raad enz.,

Gelet op het middel van cassatie, door den req. voorgesteld bij memorie, en luidende:

Schending van art. 427 n°. 6 Strafrecht in verband met art. 28 van het reglement op de wegen en voetpaden in de provincie Zuid-Holland van den 3 November 1870, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van den 10 Januari 1889;

Overwegende dat de req. is gedagvaard ter zake van den 24 October 1889, des namiddags omstreeks

half 6 uur, zonder verlof van het bevoegd gezag den nieuwen weg, zijnde een openbare weg onder de gemeente Berkel en Rodenrijs, versperd te hebben, althans het verkeer daarop te hebben belemmerd, door als tolgaarder van den Berkelschen tol te weigeren den gesloten tolboom over gezegden weg te openen, toen hij door een bestuurder van eene vélocipède werd aangezocht dezen met zijn voertuig vrijen en ongehinderden doortocht te verleenen;

O. dat de kantonrechter dit feit heeft bewezen verklaard en heeft aangenomen, dat door des requirants handelwijze de openbare weg was versperd of het verkeer daarop is belemmerd, hoofdzakelijk op grond dat wanneer, zooals in deze de tolgaarder zijn tolboom in den regel gesloten houdt, hij ook verplicht is op de eerste aanmaning den tolboom te openen voor hen die geen tolgeld behoeven te betalen, waaronder ook de bestuurder van de vélocipède behoorde;

O. dat tot toelichting van het middel van cassatie hiertegen is aangevoerd: dat deze beslissing in strijd is met art. 28, al. 2, van het reglement op de wegen en voetpaden in Zuid-Holland, waarbij wordt voorgeschreven dat de tolgaarders zorgen dat de afsluitingen tusschen zonsonder- en opgang door helder lichtgevende lantaarns verlicht of anders opengesteld blijven, waaruit zou volgen dat de tolgaarders steeds het recht hebben den weg af te sluiten, dat noch uit art. 4 van het Koninklijk besluit van den 29 October 1833 (*Staatsblad* n°. 59) in verband met het Koninklijk besluit van den 5 Mei 1850 (*Staatsblad* n°. 53) noch uit eenige andere wettelijke bepalingen kan worden afgeleid, dat de tolgaarders verplicht zouden zijn voor personen en vervoermiddelen die niet in het toltarief opgenomen zijn, zelf den tolboom te ontsluiten; dat de req. den doorgang ook niet heeft belet, want dat hij den vélocipèdist vergunning heeft gegeven om den tolboom te openen, en dat in elk geval door des requirants weigering om dat zelf te doen de weg niet is versperd in den zin van art. 427 Strafrecht, omdat de tolboom gemakkelijk kon geopend worden en zeker de algemeene veiligheid van personeu en goederen niet in gevaar is gebracht, zooals voor de toepassing van dat artikel gevorderd wordt;

O. daaromtrent, dat volgens de feitelijke beslissing van het bestreden vonnis de daarbij als versperring van den openbaren weg en belemmering van het verkeer gequalificeerde feiten in niets anders bestaan hebben dan dat de req. op verzoek

van den bestuurder van eene vélocipède geweigerd heeft den tolboom, die niet met een slot was gesloten en gemakkelijk kon worden opengedaan, te openen, en dat hij aan den vélocipèdist heeft toegeroepen om dit zelf te doen, waaraan door dezen is voldaan, zoodat hij den tolboom is doorgegaan;

O. dat onder deze omstandigheden eene weigering om den tolboom te openen, zooals overeenkomstig de dagvaarding alleen is bewezen verklaard, niet beschouwd kan worden als eene versperring van den openbaren weg of eene belemmering van het verkeer, waartegen bij art. 427 n°. 6 Strafrecht is voorzien;

dat dit te minder kan worden aangenomen omdat bij art. 28 van het reglement op de wegen en voetpaden in Zuid-Holland, als geoorloofd is erkend, dat de tolboom in den regel niet openstaat en noch bij Koninklijk besluit van den 29 October 1833 (*Staatsblad* n°. 59) in verband met dat van den 5 Mei 1850 (*Staatsblad* n°. 53) noch bij eenige andere bepaling aan de tolgaarders de verplichting is opgelegd om den tolboom, wanneer die niet afgesloten is, bij de nadering van hen die geen tolgeld verschuldigd zijn, open te zetten;

O. dat derhalve het vonnis wegens verkeerde toepassing van art. 427 n°. 6 Strafrecht behoort te worden vernietigd;

O. dat tegen het bewezen verklaarde feit ook bij geene andere wet of wettige verordening is voorzien, en de req. mitsdien behoort te worden ontslagen van rechtsvervolging;

Vernietigt het vonnis door den kantonrechter te Delft den 14 December 1889 in deze zaak gewezen;

En opnieuw rechtdoende krachtens art. 105 R. O.; Gezien de artt. 216 en 370 Strafvordering;

Verklaart dat het feit, zooals het is bewezen verklaard niet strafbaar is;

Ontslaat den req. van alle rechtsvervolging te diër zake;

de kosten te dragen door den Staat.

17 Maart 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat de verordeningen bedoeld bij art. 135 der gemeentewet moeten behelzen welke verplichtingen den eigenaren door den gemeenteraad, als in deze de eenig bevoegde macht, worden opgelegd, en de bepaling daarvan in de verordening niet afhankelijk mag worden gesteld van het oordeel en goedvinden van eene andere macht.

De Hooge Raad enz.

Gelet op de middelen van casuatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende:

I. Schending en verkeerde toepassing van de artt. 136, 137 en 139 der algemeene politieverordening van Zandvoort van den 6 Mei 1886 (118, 119 en 121 der algemeene politieverordening van den 11 Mei 1889), 231, 232—239, 135, 141 en 192 der gemeentewet, omdat de aangehaalde bepalingen der verordening bedoelen:

Of openbare wegen:

en dan *a.* de opgelegde verplichting is in strijd met art. 231 der gemeentewet, *b.* althans niet bij politieverordening kan worden opgelegd, *c.* in elk geval de verordening verkeerd is toegepast, daar deze weg, blijkens de feitelijke beslissing, niet is bestemd ten openbaren dienste;

Of geen openbare wegen:

doch alsdan de verordening onwettig is daar de regeling van aanleg, herstel en onderhoud van voor den openbaren dienst bestemde, doch niet van private wegen tot de bevoegdheid van het gemeentebestuur behoort;

II. Schending en verkeerde toepassing van de artt. 135, 141 en 179a der gemeentewet, 161 der Grondwet, 625 B. W. en voormelde artikelen der verordening van Zandvoort, omdat *a.* de verplichting wordt opgelegd om de door burgemeester en wethouders, voor het in behoorlijken staat brengen en houden van den weg, aan te wijzen werken te maken, en alzoo uit de verordening zelve niet blijkt, of zij blijft binnen den kring zoowel voor de plaatselijke wetgeving in het algemeen, als ten opzichte van den eigendom getrokken; *b.* de regeling van den omvang der bedoelde verplichting wordt opgedragen aan burgemeester en wethouders, hoewel dit aan den raad behoort;

Overwegende dat bij het in hooger beroep bevestigde vonnis bewezen is verklaard wat den req. bij dagvaarding was ten laste gelegd: „dat hij met anderen eigenaar en beheerder zijnde van een in de gemeente Zandvoort gelegen en voor het publiek verkeer openstaanden straatweg, gaande van af het schuitengat naar het spoorwegstation, tot welks onderhoud hij met anderen verplicht was, op den 26 April 1889 nog niet had voldaan aan de hem in het laatst der maand Maart jl. gezonden en door hem ontvangen schriftelijke kennisgeving of aanzegging van burgemeester en wethouders dier gemeente om dien weg in beteren staat te brengen, de verzakkingen, welke zich daarin voordoen, aan te vullen en met goede

straatsteenen te bestraten en den weg tot de gewone tonronde te brengen”;

dat op dit feit van toepassing zijn verklaard de artt. 136, 137 en 139 der algemeene politieverordening voor de gemeente Zandvoort van den 6 Mei 1886, luidende:

art. 136: „Alle voor het publiek openstaande wegen, straten, paden en pleinen, niet aan de gemeente toebehoorende, moeten door of van wege de eigenaars of beheerders, en ten hunnen kosten in behoorlijken staat worden gebracht en gehouden op de wijze door burgemeester en wethouders te bepalen”; art. 137: „zoo dikwijls burgemeester en wethouders eenig werk tot dat einde noodig oordeelen, geven zij daarvan schriftelijk kennis aan een der eigenaars of beheerders dier wegen, die alsdan gehouden zijn aan die aanzegging binnen 14 dagen te voldoen”; terwijl art. 139 de strafbepaling der overtreding inhoudt;

O. dat blijkens deze artikelen niet door den gemeenteraad zelve is geregeld welke de vereischten zijn die voor den aanleg in het onderhoud der daarbij bedoelde wegen worden gesteld, maar aan de eigenaars en beheerders dier wegen eene onbepaalde verplichting wordt opgelegd, waarvan de bepaling wordt overgelaten aan het oordeel en het goedvinden van burgemeester en wethouders;

O. dat wel bij art. 135 der gemeentewet, ook in verband met art. 625 B. W., aan den gemeenteraad de bevoegdheid is toegekend om verordeningen in het belang der openbare orde, veiligheid en gezondheid en van andere betreffende de huishouding der gemeente te maken, maar dat deze verordeningen dan ook moeten behelzen welke verplichtingen den eigenaren door den gemeenteraad, als in deze de eenig bevoegde macht, worden opgelegd en de bepaling daarvan niet in de verordening afhankelijk mag worden gesteld van het oordeel en goedvinden van eene andere macht;

O. daarenboven, vermits genoemd art. 135 aan den raad het maken der verordeningen en art. 179a en *b.* aan burgemeester en wethouders het uitvoeren dier verordeningen en het beslissen der over die uitvoering gerezen geschillen opdraagt, in deze, in strijd met de wet, aan burgemeester en wethouders is overgedragen wat aan den gemeenteraad behoort;

O. dat derhalve de aangehaalde artikelen der algemeene politieverordening ten onrechte bij het in hooger beroep bevestigde vonnis als verbindende bepalingen zijn toegepast, en alzoo het 2^e middel

van cassatie is gegrond, zoodat omtrent het 1^e niet behoefte te worden beslist;

Vernietigt het bestreden vonnis in deze zaak door de arrondissements-rechtbank te Haarlem den 7 Nov. 1889 in hooger beroep gewezen;

En recht doende ten principale uit kracht van art. 105 R. O.;

Gezien art. 370 Strafvordering;

Vernietigt mede het vonnis door den kanton-rechter te Haarlem den 24 Juli 1889 in deze zaak gewezen;

Verklaart het bewezen feit niet strafbaar;

Ontslaat den req. te dezer zake van alle rechtsvervolging, de kosten te dragen door den Staat.

19 Maart 1890. BESLUIT, tot aanwijzing van de gemeente *Edam* als bijzondere losplaats tot entreposeering van ruw zout. S. 31.

WIL WILLEM III, KON.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 14 Maart 1890, n°. 54, Invoerrechten en Accijnzen;

Gezien art. 19 der wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* n°. 93);

Gelet op het Koninklijk besluit van 10 December 1822 (*Staatsblad* n°. 50);

Hebben goedgevonden en verstaan, met ingang van 1 April e. k. de gemeente *Edam* aan te wijzen als bijzondere losplaats tot entreposeering van ingevoerd ruw zout.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 19den Maart 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg.* 24 Maart 1890.)

21 Maart 1890. BESLUIT, tot wijziging van reglementen op den loodsdiens. S. 32.

WIL WILLEM III, KON.

Gelet op Onze besluiten van:

23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25),

31 December 1880 (*Staatsblad* n°. 262),

19 Juli 1883 (*Staatsblad* n°. 122),

26 Augustus 1884 (*Staatsblad* n°. 194),

23 September 1884 (*Staatsblad* n°. 204),

16 Januari 1885 (*Staatsblad* n°. 6),

25 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 39),

17 Augustus 1887 (*Staatsblad* n°. 157), en

29 October 1889 (*Staatsblad* n°. 149);

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine, van 18 Maart 1890, bureau G¹, n°. 21;

Hebben goedgevonden en verstaan, met ingang van 1 April 1890, krachtens het bepaalde art. 2, letter a, van Ons besluit van 23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25), te wijzigen de *Bijzondere Reglementen op de loodsdienst in de districten*, als:

1°. het *Bijzonder Reglement op de loodsdienst in het Iste district* (EMMS), vastgesteld bij Ons besluit van 17 Augustus 1887 (*Staatsblad* n°. 157).

Art. 6. Het aantal loodsen en matrozen wordt gebracht respectievelijk op 24 en 25.

Art. 7. Het aantal loodsen en matrozen op zee-loodsvaartuigen wordt gebracht respectievelijk op 8 en 5.

Het aantal matrozen op de loodsafhaalvaartuigen wordt gebracht op 5.

2°. het *Bijzonder Reglement op de loodsdienst in het IIde district* (Terschelling en het Vlie), vastgesteld bij Ons besluit van 23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25).

Art. 4. De 5 vaartuigen tot het afhalen en aan boord brengen der loodsen worden verdeeld als volgt:

twee te Terschelling,

twee te Vlieland,

één te Harlingen.

Art. 6. Het aantal schippers der 2de klasse en matrozen voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Terschelling*, wordt gebracht respectievelijk op 3 en 10.

Het aantal schippers der 2de klasse en loodsen, die tevens kunnen zijn hulploodsen naar zee voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Vlieland*, wordt gebracht respectievelijk op 3 en 12.

Het aantal loodsen voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Harlingen*, wordt gebracht op 6.

Art. 7. Achter regel 6 van boven wordt ingevoegd het navolgende:

„De afhaalvaartuigen te *Terschelling* elk met:
1 schipper der 2de klasse,
4 matrozen.”

Het aantal matrozen op den uitlegger ter *Vlie*-reede wordt gebracht op 7.

Het aantal matrozen op de afhaalvaartuigen te *Vlieland* wordt voor elk gebracht op 3.

3°. het *Bijzonder Reglement op de loodsdienst in het IIIde district* (TEXEL), vastgesteld bij Ons besluit van 23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25) en gewijzigd bij dat van 23 September 1884 (*Staatsblad* n°. 204).

Art. 6. Het aantal loodsen en matrozen, voor

de zeeloodsdienst, wordt gebracht respectievelijk op 80 en 27.

Het aantal loodsen, tevens hulploodsen naar zee, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Willemsoord*, wordt gebracht op 10.

Het aantal loodsen, tevens hulploodsen naar zee, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Zaandam*, wordt gebracht op 6.

Art. 7. Het aantal matrozen op de zeeloodsvaartuigen, voor de dienst in het *Engelsche kanaal*, wordt gebracht op 2 of 3.

4°. het *Bijzonder Reglement op de loodsdienst in het IVde en Vde district* (GOEDEREDEE, MAAS EN BROUWERSHAVEN), vastgesteld bij Ons besluit van 23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25) en gewijzigd bij die van 31 December 1880 (*Staatsblad* n°. 262), 19 Juli 1883 (*Staatsblad* n°. 122), 16 Januari 1885 (*Staatsblad* n°. 6) en 29 October 1889 (*Staatsblad* n°. 149).

Art. 6. Het aantal loodsen, kweekelingen der 1ste klasse en matrozen, voor de zeeloodsdienst, wordt gebracht respectievelijk op 100, 12 en 58.

Het aantal loodsen, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Hellevoetsluis*, wordt gebracht op 12.

Het aantal loodsen, tevens loodsen naar zee, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Schiedam*, wordt gebracht op 6.

Het aantal loodsen, tevens loodsen naar zee, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Brouwershaven*, wordt gebracht op 5.

Art. 7. Het aantal loodsen op de zeeloodsvaartuigen, voor de dienst in het *Engelsche Kanaal*, wordt gebracht op 14 en dat der matrozen op 2 of 3.

Bij de 8 loodsen van de zeeloodsvaartuigen voor de kustdienst, vervallen de woorden: "waarvan één bestemd kan worden voor de dienst naar zee."

Het aantal kweekelingen der 2de klasse en matrozen op de laatstbedoelde vaartuigen wordt voor beide qualiteiten gebracht op 2.

De 12 laatste regels van het artikel vervallen en worden vervangen door het navolgende:

-De loodsafhaalvaartuigen worden bemand,

a. aan den *Hoek van Holland*, met:

1 schipper der 2de klasse,

detachement van kweekelingen der 1ste klasse der kustloodsvaartuigen,

5 matrozen;

b. te *Hellevoetsluis* en *Brouwershaven*, met:

1 schipper der 2de klasse,

3 of 4 matrozen.

De inspectie- en peilingvaartuigen worden bemand met:

1 schipper der 2de klasse,

3 matrozen".

Art. 9. De 1ste alinea vervalt en wordt vervangen door eene nieuwe, luidende:

"Zes loodsvaartuigen zijn bestemd voor de dienst der zeegaten van *Goedereede*, *Brouwershaven* en aan den *Hoek van Holland*. Vier daarvan moeten, zoo bij nacht als bij dag, in zee zijn: één voor *Goedereede*, één voor *Brouwershaven* en twee voor den *Hoek van Holland*".

De 4de alinea vervalt en wordt vervangen door eene nieuwe, luidende:

"In den regel zullen de zeeloodsvaartuigen voor den *Hoek van Holland*, zooveel de gelegenheid van wind en weér zulks toelaat, zich bewegen binnen de voor dien kruispost gestelde grenzen. Bijzondere bepalingen regelen de kruisposten der aldaar gestationeerde vaartuigen".

De 5de alinea vervalt.

De 9de en 10de alinea's vervallen en worden vervangen door eene nieuwe, luidende:

"Voor de afhaaldienst aan den *Hoek van Holland* zijn bestemd twee loodsvaartuigen. Een dezer verrigt de dienst buiten, het andere binnen. De afwisseling der vaartuigen wordt door den Commissaris der loodsen aan den *Hoek van Holland*, onder goedkeuring van den Inspecteur geregeld".

5°. het *Bijzonder Reglement op de loodsdienst in het VIde district* (MONDEN DER SCHELDE), vastgesteld bij Ons besluit van 23 Januari 1879 (*Staatsblad* n°. 25), en gewijzigd bij dat van 25 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 39).

Art. 4. Het aantal zeeloodsvaartuigen wordt gebracht op 9.

Art. 6. Het aantal Schippers der 1ste klasse, Schippers der 2de klasse, loodsen, kweekelingen der 1ste klasse, kweekelingen der 2de klasse en matrozen, voor de zeeloodsdienst, wordt gebracht respectievelijk op 9, 3, 65, 7, 9 en 36.

Het aantal loodsen, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Vlissingen*, wordt gebracht op 20, waarvan 5 gedetacheerd te *Antwerpen*.

Het aantal loodsen, voor de binnenloodsdienst, op de standplaats *Ter Neuzen*, wordt gebracht op 6.

Art. 7. Het aantal matrozen op de zeeloodsvaartuigen, voor de dienst uitsluitend in het *Engelsche Kanaal*, wordt gebracht op 3 of 4.

Het aantal kwartiermeesters voor de bemanning der roei- en zeilsloepen wordt gebracht op 3.

Art. 8. De 10de en 11de alinea's vervallen en

worden vervangen door de navolgende vier alinea's, luidende:

„Drie loodsvaartuigen zijn nitsluitend bestemd voor de kustdienst.

Twee daarvan moeten, zoo bij nacht als bij dag, in zee zijn.

Een dezer vaartuigen moet zich ophouden vóór de *Wielingen* tusschen het lichtschip *Wandelaar* en de *niterton*, of zooveel meer naar binnen als in het belang der scheepvaart wenschelijk is. Het andere moet zoodanig kruisen als geschikt is om de monding der *Ooster-Schelde* en de noordelijke monding der *Wester-Schelde* te dekken.

De afwisseling dezer vaartuigen geschiedt almede naar een door den Commissaris der loodsen te *Vlissingen*, onder goedkeuring van den Inspecteur, te houden rooster”.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 21sten Maart 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.
(Uitgeg. 27 Maart 1890.)

24 Maart 1890. MISSIVE van den Minister van Justitie aan de procureurs-generaal, fungerende directeurs van politie, houdende voorschriften tot bevordering der richtige naleving van de wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48).

Ten einde de richtige naleving van de wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48) te bevorderen, heb ik de eer UWEG. te verzoeken de officieren en de hulp-officieren van Justitie in Uw ressort op te dragen, desbetreffende zooveel mogelijk in overleg te treden met den bevoegden inspecteur van den arbeid, en dezen kennis te geven van eventueel te ontdekken misbraken, wanneer deze niet terstond tot het opmaken van proces-verbaal aanleiding geven.

U gelieve tevens ter kennis te brengen van de officieren van justitie en van de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten, dat door hen van elke veroordeeling ter zake van bovengenoemde wet, door het toezenden van een uittreksel uit het vonnis, aan den bevoegden inspecteur behoort kennis te worden gegeven.

Een enz.

De Minister van Justitie,

(get.)

RUYS VAN BEERENBROEK.

3 April 1890. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van *Zeeland*, dd. 27 September 1889, n°. 3, 3de afdeling, waarbij in hooger beroep de aan J. B. MABESOOONE door burgemeester en wethouders van *Sluis* verleende vergunning tot verkoop van sterken drank in 't klein is gehandhaafd. S. 33.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 Januari 1890, n°. 160, afdeling Binnenlandsch Bestuur, tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van *Zeeland*, dd. 27 September 1889, n°. 3, 3de afdeling, waarbij in hooger beroep de aan J. B. MABESOOONE door burgemeester en wethouders van *Sluis* verleende vergunning tot verkoop van sterken drank in 't klein is gehandhaafd;

Overwegende, dat J. B. MABESOOONE te *Sluis* het verzoek om bovenbedoelde vergunning te verkrijgen, heeft gedaan op grond van art. 26, 1ste lid der wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 97), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 16 April 1885 (*Staatsblad* n°. 78);

dat burgemeester en wethouders van *Sluis*, bij besluit van 20 Augustus 1889, die vergunning hebben verleend;

dat de burgemeester dier gemeente, volgens art. 11 dier wet, hiervan in beroep is gekomen bij Gedeputeerde Staten van *Zeeland*, die bij bovengenoemd besluit de verleende vergunning hebben gehandhaafd;

dat Gedeputeerde Staten, evenals burgemeester en wethouders van *Sluis*, de vergunning hebben verleend, omdat uit geen der omstandigheden, welke met betrekking tot de bestemming der localiteit sinds 1 Mei 1881 zich hebben voorgedaan, kon worden afgeleid de daad van den eigenaar of gebruiker om die bestemming te veranderen;

dat het evenwel vaststaat, dat de eigenaren in 1883 de voor de uitoefening der nering van drankverkoop benodigde gedistilleerd en wijnen in veiling hebben gebracht en geene nieuwe vergunning na afloop van het dienstjaar 1883/84 hebben aangevraagd, terwijl bij de aankondiging van den verkoop van het huis in 1889 de localiteit is aangeduid als bestemd voor winkelnering en landbouwbedrijf;

dat uit deze feiten in onderling verband, en zeer bepaald door bij den verkoop in 1889 het

huis te bestemmen voor winkelenring, waarmede voor die localiteit de verkoop van sterken drank in het klein onvereenigbaar was, blijkt, dat aan de localiteit de bestemming om voor verkoop van sterken drank in het klein te worden gebruikt door eene daad van den eigenaar is ontnomen;

dat voor de onderwerpelijke localiteit dus elke aanspraak op het voorrecht van het eerste lid van art. 26 van genoemde wet is vervallen en Gedeputeerde Staten mitsdien de verleende vergunning niet op grond van dat wetsartikel mochten handhaven;

dat bovengemeld besluit van Gedeputeerde Staten van *Zeeland* uit dien hoofde strijdt met de wet;

Gelet op de artikelen 166 en 168 der wet van 6 Juli 1850 (*Staatsblad* n°. 39) en op art. 11 der wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 97), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 16 April 1885 (*Staatsblad* n°. 78);

Gehoord den Raad van State (advies van 11 Maart 1890, n°. 13);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 31 Maart 1890, n°. 1078, afdeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan, het voormeld besluit van Gedeputeerde Staten van *Zeeland*, dd. 27 September 1889, n°. 3, 3de afdeling, te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 3den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 10 April 1890.)

3 April 1890. BESLUIT, houdende voorschriften ter uitvoering van art. 12, 3de lid, sub 2°. der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175). S. 34.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 11 Februari 1890, n°. 469, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat ter uitvoering van art. 12, 3de lid, sub 2°. der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), door Ons de regelen en voorwaarden moeten worden

vastgesteld, volgens welke eene Rijksbijdrage kan worden verleend aan normaallessen en aan hoofden van scholen, voor elk der door hen opgeleide personen, die de akte, bedoeld in art. 56 onder a, hebben verkregen;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Maart 1890, n°. 12);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 29 Maart 1890, n°. 971, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Jaarlijks, in de maand December, wordt door Ons, tot een maximum van vijfhonderd gulden, het bedrag der Rijksbijdrage vastgesteld, dat aan gemeentelijke en aan bijzondere normaallessen en aan hoofden van scholen zal worden verleend voor elk der door hen in den loop van het daaropvolgende jaar ter opleiding tot onderwijzer aan te nemen personen, nadat deze de akte, bedoeld in art. 56 onder a der wet tot regeling van het lager onderwijs, zullen hebben verkregen.

Voor hen, die bij het in werking treden van dit besluit ter opleiding tot onderwijzer zijn en die in den loop van 1890 zullen worden aangenomen, wordt het bedrag der Rijksbijdrage door Ons vastgesteld vóór 1 Mei 1890.

Onze in dit artikel bedoelde besluiten worden in de *Staatscourant* openbaar gemaakt.

2. Om voor de Rijksbijdrage in aanmerking te komen wordt vereischt dat de personen die de akte van bekwaamheid als onderwijzer hebben verkregen:

1°. bij den aanvang der opleiding hun vijftiende jaar waren ingetreden;

2°. gedurende ten minste twee jaren onafgebroken zijn opgeleid;

3°. voor het geval de opleiding door het hoofd eener school geschiedt, gedurende ten minste twee jaren vóór het afgelegd examen, onafgebroken op den voet van art. 8 der wet tot regeling van het lager onderwijs in de school als kweekeling waren toegelaten.

3. De besturen van gemeenten die normaallessen doen geven, die van bijzondere normaallessen en de hoofden der scholen door wie een of meer personen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid als onderwijzer worden opgeleid, en die voor het ontvangen eener Rijksbijdrage in aanmerking wenschen te komen, doen hiervan kennisgeving aan den arrondissements-schoolopziener vóór 1 Juli 1890 of binnen eene maand nadat de lessen zijn aangevangen.

4. De kennisgeving in het vorige artikel bedoeld, gaat vergezeld van eene lijst, waarvan het model door Onzen Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs is belast, wordt vastgesteld, bevattende naam en voornaam van den persoon die wordt opgeleid, den datum en de plaats zijner geboorte en het tijdstip waarop hij tot de normaallessen of in de school als kweekeling toegelaten, de lessen heeft aangevangen, alsmede de tijdstippen waarop en de plaats waar de lessen worden gegeven.

Bij aanneming van nieuwe kweekelingen wordt genoemde lijst aan den arrondissements-schoolopziener gezonden binnen acht dagen na hunne toelating tot de lessen

5. De arrondissements-schoolopziener, bij wien de lijsten bedoeld in art. 4 zijn ingekomen, houdt toezicht over de lessen en doet daarvan jaarlijks, in de maand Januari, verslag aan Onzen voornoemden Minister, door tusschenkomst van den districts-schoolopziener.

6. Het bestuur der normaallessen en de hoofden der scholen, door wie de opleiding heeft plaats gehad en die op een Rijksbijdrage aanspraak maken, zenden binnen veertien dagen, nadat de opgeleide persoon de akte van bekwaamheid als onderwijzer heeft verkregen, aan den arrondissements-schoolopziener eene aanvraag tot uitkeering der bijdrage met bijvoeging der verkregen akte en van eene verklaring betreffende het tijdvak gedurende hetwelk de opleiding onafgebroken is geschied.

Binnen eene maand nadat de examens tot het verkrijgen der bedoelde akte zijn afgelopen, zendt de arrondissements-schoolopziener, door tusschenkomst van den districts-schoolopziener, aan Onzen voornoemden Minister de bij hem ingekomen aanvragen en bijlagen, vergezeld van een rapport omtrent de gedane aanvragen.

Onze voornoemde Minister stelt de som vast waarop het bestuur der normaallessen of het hoofd der school aanspraak heeft.

7. Indien blijkt, dat de persoon, die in het bezit der akte van bekwaamheid gesteld is, achtereenvolgens aan verschillende gemeentelijke en bijzondere normaallessen in verschillende scholen van de daaraan verbonden hoofden of van verschillende hoofden in dezelfde school zijne opleiding heeft ontvangen, is Onze voornoemde Minister bevoegd de Rijksbijdrage te splitsen naar gelang van den tijd der opleiding.

8. Uitkeering van bijdragen op den voet van

dit besluit geschiedt voor de eerste maal wegens akten, in den loop van 1892 verkregen.

9. Waar in dit besluit van onderwijzers gesproken wordt, zijn hieronder onderwijzeressen begrepen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 3den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 9 April 1890.)

11 April 1890. BESLUIT, houdende toekening van portvrijdom bij briefwisseling in zake onderwijs.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Gelet op art. 1 van Ons besluit van 7 November 1876 (*Staatsblad* n°. 192) omtrent de vrijstelling van briefport;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 5 April 1890, n°. 262, afd. Post;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Vrijstelling van port te verleenen voor de briefwisseling over dienstzaken tusschen de besturen der bijzondere lagere scholen en de besturen der bijzondere kweekscholen en normaallessen ter opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen ter eenre en de inspecteurs van het lager onderwijs, de district- en arrondissements-schoolopzitters binnen het reasort ter andere zijde; alsmede tusschen de besturen der bijzondere lagere scholen ter eenre en de Commissarissen des Konings en de Gedeputeerde Staten der provincie ter andere zijde.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Het Loo, den 11 April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

13 April 1890. WET, verklarende het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van een weg over de zogenaamde *Helledreef*, tusschen den *Helle* en den *Moermondswoeg* te *Noordwelle*. S. 35.

13 April 1890. WETEN, houdende bekrachtiging van provinciale heffingen. S. 36—40.

In *Groningen*: van rechten voor het gebruik van het *Eemskanaal* met bijbehorende werken. S. 36.

In *Groningen*: van een recht van 5 cent aan de brug over den zuidelijken ingang van het kanaal ter verbinding van het Damster- met het Boterdiep, bij *Groningen*, voor ieder schip of vaartuig, hoe ook genaamd, gemeten of niet, geladen of ledig, waarvoor die brug ten dienste van de doorvaart moet worden opgehaald. S. 37.

In *Groningen*: van een recht van vijf cent aan de brug over het Damsterdijp bij *Groningen*, voor ieder schip of vaartuig, hoe ook genaamd, gemeten of niet, geladen of ledig, waarvoor die brug ten dienste der doorvaart moet worden afgedraaid. S. 38.

In *Friesland*: van kanaal-, wip-, schut-, doorvaarts- en opslagelden op de Beneden-Tjonger c. a. en op het Tjongerkanaal. S. 39.

In *Oeverijssel*: voor een tijdperk van vijf jaren, van haven- en opslagelden voor het gebruik van de provinciale haven te *Kuimre*. S. 40.

14 April 1890. WET, tot goedkeuring eener met de provincie *Overijssel* gesloten overeenkomst betreffelijk overdracht aan die provincie van de draaibrug over de *Nieuwe Vaart*, in den provincialen grintweg langs de *Dedemsvaart*, onder *Avereest*, en eenigen grond en water. S. 41.

14 April 1890. WET, tot herziening der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65), tot regeling der consulaatrechten. S. 42.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten: Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat de regeling der consulaatrechten herziening behoeft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. I. Artikel 1 der wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65), gewijzigd krachtens artikel 4 der wet van 3 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 101) door het Koninklijk besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* n°. 182), wordt gelezen als volgt:

Voor de expeditie van een schip, waaronder te verstaan is het geheel der formaliteiten door den consulaire ambtenaar te vervullen bij aankomet en vertrek van een schip, het opnemen der scheepsverklaring, bedoeld bij art. 379 Wetboek van Koophandel, de viseering van scheepspapieren, de afgifte en viseering, desgevorderd, van een gezondheidspatent en van manifesten van in- en

uitklaring, zullen Onze consulaire ambtenaren aan de scheepsgezagvoerders in rekening brengen eene som van f 2.50, met dien verstande, dat eenzelfde schip in dezelfde haven niet meer dan f 25 per jaar zal behoeven te voldoen.

II. Artikel 2 van genoemde wet wordt gelezen als volgt:

Van deze betaling zijn vrijgesteld:

a. schepen, die niet meer dan 170 kubieke meter inhouden;

b. schepen in rechtstreeksche vaart van Nederlandsche havens op de rivieren de Eems, den Rijn, de Maas en de Schelde met hare nevenwateren, benevens op de kanalen tusschen Nederland en Duitschland en België en vice versa.

III. In de plaats van de sub a en i van artikel 4 van genoemde wet bedoelde rechten wordt gelezen: "per stuk of per bladzijde van minstens 20 regels . . . f 2", en in de plaats van het sub h bedoelde recht: "per stuk of per bladzijde van minstens 20 regels . . . f 1".

IV. Deze wet treedt in werking den 1sten Juli 1890.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 14den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

(Uitgeg. 19 April 1890.)

14 April 1890. WET, tot verhooging van het vierde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 43.

Bij deze wet wordt na verhooging van eenige artikelen het totaal der 8ste Afd. van dit hoofdstuk gebracht op f 709,149 en het eindcijfer nader vastgesteld op f 5,237,791.

14 April 1890. WET, tot goedkeuring van eene met de gemeente *Rotterdam* gesloten overeenkomst betreffende railing van water en grond. S. 44.

15 April 1890. WET, tot goedkeuring eener met de gemeente *Zwolle* gesloten overeenkomst betreffende railing van gronden en wateren. S. 45.

15 April 1890. WET, tot goedkeuring eener met de gemeente 's Hertogenbosch gesloten overeenkomst, betreffende eene railing van gronden enz., ten behoeve van de nitvoering der

werken voor de uitbreiding van het station 's Hertogenbosch in verband met de voltooiing van den spoorweg van *Zwaluwe* naar 's Hertogenbosch, voor de aansluiting daarvan aan den spoorweg van *Utrecht* naar *Boxtel*, alsmede van de daarmede samenhangende werken. S. 46.

15 April 1890. WET, verklarende het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor de uitvoering der werken voor de uitbreiding van het station 's Hertogenbosch, in verband met de voltooiing van den spoorweg van *Zwaluwe* naar 's Hertogenbosch, en voor de aansluiting daarvan aan den spoorweg van *Utrecht* naar *Boxtel* en wat daarmede in verband staat. S. 47.

15 April 1890. WET, tot intrekking van artikel 2 der wet van 6 December 1883 (*Staatsblad* n°. 181) betreffende de uitvoering der op 3 November 1881 te *Bern* gesloten overeenkomst tot wering der druifluis (Phylloxera), zooals die wet is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 30 December 1887 (*Staatsblad* n°. 258). S. 48.

WIJ WILLEM III, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat intrekking wenschelijk is van artikel 2 der wet van 6 December 1883 (*Staatsblad* n°. 181) betreffende de uitvoering der op 3 November 1881 te *Bern* gesloten overeenkomst tot wering der druifluis (Phylloxera), zooals die wet is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 30 December 1887 (*Staatsblad* n°. 258);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

Artikel 2 der wet van 6 December 1883 (*Staatsblad* n°. 181), zooals zij is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 30 December 1887 (*Staatsblad* n°. 258) wordt ingetrokken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 15den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.
(Uitgeg. 19 April 1890.)

15 April 1890. WET, houdende naturalisatie van:

Loeb Landsberg. S. 49.

16 April 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Eugenius Ludovicius Gregorius Cooremans. S. 50.

Friedrich Karl August Julius Schnelle. S. 51.

Johann Heinrich Hackenitz S. 52.

Louis Georg Hermann Müldner. S. 53.

Joseph Konrad Heinemann. S. 54.

17 April 1890. BESLUIT, betreffende de meting voor het patentrecht van visschersvaartuigen, bekend onder den namen van hoogaartsen, blazers, hengsten, botters of schokkers. S. 55.

WIJ WILLEM III, ENZ

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 19 Maart 1890, n°. 87, Directe Belastingen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 8 April 1890, n°. 12);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, d.d. 14 April 1890, n°. 10, Directe Belastingen;

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel.

Aan artikel 2 van het reglement, vastgesteld bij Ons besluit van 22 April 1852 (*Staatsblad* n°. 64), wordt als derde alinea toegevoegd het volgende:

„Voor visschersvaartuigen, bekend onder de namen van hoogaartsen, blazers, hengsten, botters of schokkers wordt dat product, ter bepaling van het aantal tonnen, met een derde verminderd.”

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, 't welk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 17den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

(Uitgeg. 24 April 1890.)

18 April 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Friedrich Rudolf Wahl. S. 56.

Antonius Wilhelmus Hugo Vahle. S. 57.

Valentin Albert de Witte. S. 58.
Ernest Pierre Bédier de Prairie. S. 59.

Gustav Ignatz Schmierer. S. 60.
Ernst Friedrich Theodor Lühde. S. 61.

Gerhard Hebinek. S. 62.
Georg Heinrich Ludwig Friedrich Oskar Ilgen. S. 63.

18 April 1890. BESLUIT, houdende voorschriften ter uitvoering van artikel 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175). S. 64.

WIL WILLEM III, KONING.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 5 Maart 1890, n°. 824, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat door Ons de noodige voorschriften moeten gegeven worden ter geleidelijke uitvoering van artikel 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175);

Gelet op de artikelen 54 bis en 88 der genoemde wet;

Den Raad van State gehoord (advies van den 1 April 1890, n°. 12);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemde Minister, van 15 April 1890, n°. 1361, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

§ 1. Van de openbare scholen.

Art. 1. Op 1 Januari 1891 behooren in dienst te zijn gesteld aan scholen met:

41—90 leerlingen. . . één onderwijzer.
91—199 " . . . twee onderwijzers.
200—254 " . . . drie "
255—309 " . . . vier "
310—419 " . . . vijf "

en verder voor elk zeventigtal leerlingen boven de 419 een onderwijzer meer.

Onder deze onderwijzers zijn de hoofden van scholen niet begrepen.

Op 1 Januari 1892 behoort aan alle openbare lagere scholen het volle getal der bij het eerste en tweede lid van artikel 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs gevorderde onderwijzers verbonden te zijn.

§ 2. Van de bijzondere scholen.

2. Aan de bijzondere lagere scholen, die voor de Rijksbijdrage bedoeld in artikel 54 bis der wet tot regeling van het lager onderwijs in aanmerking komen, wordt voor het aantal schoolgaande kinderen het aantal onderwijzers gevorderd in onderstaande tabel vermeld.

Aantal leerlingen.	Gevorderd aantal onderwijzers op			
	1 Jan. 1894.	1 Jan. 1895.	1 Jan. 1897.	1 Jan. 1899.
41—90 . .	1	1	1	1
91—144 . .	1	2	2	2
145—199 . .	2	2	3	3
200—254 . .	2	3	4	4
255—309 . .	3	3	4	5
310—364 . .	3	4	5	6
365—419 . .	4	5	6	7
420—474 . .	5	6	7	8
475—529 . .	6	7	8	9

Aan scholen met meer dan 529 leerlingen wordt op 1 Januari 1894 voor elk tachtigtal, op 1 Januari 1895 voor elk zeventigtal, op 1 Januari 1897 voor elk zestigtal en op 1 Januari 1899 voor elk vijf en vijftigtal leerlingen boven de 475 een onderwijzer meer vereischt.

Onder de onderwijzers in dit artikel bedoeld zijn de hoofden van scholen niet begrepen.

3. Ons besluit van 3 October 1884 (*Staatsblad* n°. 207) wordt ingetrokken.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 18den April 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVOENIN LOHMAN.

(Uitgeg. 22 April 1890.)

19 April 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Philipp Joseph Seibert. S. 65.

Carl August Ansoul. S. 66.

Theodor Hermann Craayvanger.

S. 67.

Gerhard Heinrich Jacobus Berke-
meijer. S. 68

Johann Wilhelm Bohmann. S. 69.

Gerhard Hübbers. S. 70.

Gottlieb Carl Julius Emil Adolph
Büttner. S. 71.

20 April 1890. WETTEN, houdende naturalisatie
van:

Hermann Rosenthal. S. 72

Georg Gustav Schnitzler. S. 73.

Johann Joseph Florian Reif. S. 74.

21 April 1890. BESLUIT, houdende beschikking
op het beroep, ingesteld door den raad der
gemeente Stad-Almelo tegen een besluit van
Gedeputeerde Staten van Overijssel, waarbij
goedkeuring is onthouden aan de begrooting
van inkomsten en uitgaven dier gemeente,
voor het dienstjaar 1890, met betrekking
tot het leenen voor onderhoud aan straten.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door
den gemeenteraad van Stad-Almelo tegen het
besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel,
dd. 24 December 1889, 2° afd., n°. 4482/3226,
waarbij deze hunne goedkeuring aan de begrooting
van inkomsten en uitgaven van genoemde gemeente
voor het dienstjaar 1890 hebben onthouden;

Den Raad van State, afdeling voor de geschillen
van bestuur, gehoord, advies van 2 April 1890,
n°. 8;

Op de voordracht van Onzen Minister van
Binnenlandsche Zaken van 17 April 1890, n°. 1540,
afd. B. B.;

Overwegende, dat op de begrooting van in-
komsten en uitgaven der gemeente Stad-Almelo
voor 1890, zooals die door burgemeester en wet-
houders ontworpen en aan den gemeenteraad aan-
geboden was, als onderdeel van art. 29 der uit-
gaven, met de omschrijving „Kosten van onderhoud
van straten, wegen, pleinen”, eene som van
ƒ 2000 was uitgetrokken, bestemd tot aankoop
van Grès-keien, straatloon enz.”;

dat daarbij door burgemeester en wethouders
werd voorgesteld de *Grootstraat—Oude Eind*
met grèskeien te bestraten, de daardoor beschik-
baar komende veldkeien te gebruiken voor de
bestrating van het in 1889 door wijlen den heer
P. CARDINAAL aan de gemeente geschonken terrein
en voor de vernieuwing van de bestrating in de
Adastraat; de klinkerbrokken van de Adastraat
1890.

te bezigen voor de Tuinstraat en den Hanter-
mansgang; de uitvoering van deze werken over
twee jaren te verdeelen, waartoe telken jare een
uitgaaft van ƒ 2000 zou worden gevorderd, en
deze uitgaaft te bestrijden nit de, met ƒ 2000
verhoogde, onder art. 18 der inkomsten geraamde
opbrengst van den hoofdelijken omslag;

dat de gemeenteraad van oordeel was, dat het
hier eene buitengewone uitgaaft betrof, en bij de
vaststelling van de begrooting besloot voormelde
werken niet over twee jaren te verdeelen, maar
die in eens te doen uitvoeren, de kosten daarvan
niet te bestrijden nit de opbrengst van een ver-
hoogden hoofdelijken omslag, maar daarvoor aan
te gaan eene in tien jaren af te lossen leening
en, in afwachting van het nemen van een defi-
nitief besluit, deswege te beschikken over eene
in 1890 te verwachten buitengewone aflossing
van de gasfabriek, ten bedrage van ƒ 5000;

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel, na eene
vergeefsche poging bij den gemeenteraad van Stad-
Almelo te hebben aangewend, om aan hun be-
zwaar te gemoet te komen, bij besluit van den
24 December 1889, 2° afd., n°. 4482/3226,
hunne goedkeuring aan de begrooting hebben ont-
houden, op grond dat de onder art. 29 geraamde
uitgaaft, met uitzondering van een niet in de
memorie van toelichting opgegeven bedrag voor
het leggen eener bestrating in het terrein, ge-
schonken door wijlen den heer P. CARDINAAL,
bestemd is tot vernieuwing van bestaande straten
en de uitgaven voor deze vernieuwing tot de
kosten van het gewoon onderhoud behooren, welke
kosten, naar hunnen aard, nit de gewone in-
komsten en niet bij wijze van leening behooren
te worden bestreden;

dat de gemeenteraad van deze beslissing bij
Ons voorziening heeft gevraagd, en in zijn daartoe
strekken adres o. a. aanvoert, dat de hierbedoelde
uitgaven van buitengewonen aard zijn, tot bestrijding
waarvan buitengewone middelen mogen en moeten
worden aangewend; dat de voorgenomen vernieu-
wing van bestrating of herbestrating met nieuw
materieel het gewoon onderhoud voor een aantal
jaren onnoodig maakt of althans hoogst gering
doet zijn, en dat de kosten van zoodanige ver-
nieuwng dan ook, ter voorkoming van een on-
evenredigen drnk der ingezetenen, over een aantal
jaren verdeeld en door eene in tien jaren af te
lossen geldleening bestreden behooren te worden;

dat in het adres van den gemeenteraad tevens
het afwijkend gevoelen van de minderheid was op-

genomen, hierop neerkomende, dat de vernieuwing eener bestaande bestrating als onderhoud is aan te merken, ook bij aanwending van een ander bestratingmaterieel, te meer daar het beschikbaar komende materieel van de eene straat zeer goed weer elders gebruikt kan worden; dat de thans voorgestelde vernieuwing niet op zich zelf staat, daar in volgende jaren weer andere straten aan de beurt komen en dat, zoo men dan telkens eene leening ging sluiten, de voor rentebetaling en aflossing der gezamenlijke leeningen gevorderde sommen evenzeer eene verhooging van den hoofdelijken omslag zouden medebrengen;

Overwegende, dat uitgaven voor materialen en arbeidsloon wegens onderhoud van bestaande gemeentewerken niet anders dan als gewone uitgaven kunnen worden aangemerkt, die geenszins door leeningen of andere buitengewone middelen maar uit de gewone inkomsten behooren te worden bestreden, en dat onder bedoeld onderhoud ook valt eene vernieuwing van bestrating, waaraan zich van tijd tot tijd nu eens in het eene dan weer in het andere gedeelte der gemeente de behoefte doet gevoelen;

dat het hier niet geldt de uitvoering van een algemeen, de geheele gemeentekom omvattend plan van straatvernieuwing, welke ten gevolge zou hebben, dat voor eene lange reeks van jaren aan dat onderwerp geene of geene noemenswaardige kosten behoeven te worden besteed, maar dat het hier betreft eene verbetering van enkele straten, waarvan de kosten niet door middel eener leening over tal van jaren behooren te worden verdeeld, daar in volgende jaren weer andere straten wellicht vernieuwing zullen behoeven en uitgaven van denzelfden aard zullen vereischen;

dat derhalve onder art. 29 der uitgaven in de gemeentebegroting van Stad-Almelo, voor het dienstjaar 1890, uitgaven voorkomen, die niet anders dan als gewone uitgaven zijn te beschouwen, welke uitgaven bij die begroting niet door gewone middelen zijn gedekt;

dat Gedeputeerde Staten van Overijssel Mitsdien te recht hunne goedkeuring aan die begroting hebben onthouden;

Gezien de wet van 29 Juni 1851 (*Stbl.* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel het daartegen door den gemeenteraad van Stad-Almelo ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is

belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 21 April 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

22 April 1890. BESLUIT, tot vernietiging van de door den raad der gemeente *Velp* op 2 December 1889 vastgestelde verordening op het rijden met rijwielen of zoogenaamde vélocipèdes op de openbare wegen en voetpaden in die gemeente. S. 75.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 Maart 1890, n°. 921, afdeling Binnenlandsch Bestuur, tot vernietiging van de door den raad der gemeente *Velp* op 2 December 1889 vastgestelde verordening op het rijden met rijwielen of zoogenaamde vélocipèdes op de openbare wegen en voetpaden in die gemeente;

Overwegende, dat bij die verordening regelen zijn vastgesteld betreffend hetzelfde onderwerp waaromtrent de derde afdeling der provinciale politieverordening op het gebruik der openbare wegen in de provincie *Noordbrabant*, dd. 4 November 1881 (*Provinciaal blad* 1882, n°. 8), regelen bevat;

dat voorschreven plaatselijke verordening derhalve getreden is in hetgeen door evengenoemde provinciale verordening van algemeen provinciaal belang is verklaard en Mitsdien in strijd is met art. 150 der gemeentewet;

Gelet op art. 153 der gemeentewet;

Gehoord den Raad van State (advies van den 8 April 1890, n°. 11);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 19 April 1890, afdeling Binnenlandsch Bestuur, n°. 1595;

Hebben goedgevonden en verstaan, voormelde verordening der gemeente *Velp*, wegens strijd met de wet, te vernietigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, in hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 22sten April 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitg. 25 April 1890.)

23 April 1890. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de Commissarissen des Konings in de provinciën, betreffende het verleenen van vergunning tot aanleg van stoom- of paardentramwegen in verbinding met het buitenland.

In den laatsten tijd is meermaalen door provinciale besturen vergunning verleend om stoom- of paardentramwegen aan te leggen die op het buitenland uitloopen. Het bestuur der belastingen is rechtstreeks en zeer nauw bij de exploitatie van dergelijke tramdiensten betrokken, wegens de maatregelen, noodig tot verzekering van de invoerrechten en accijnzen der goederen, welke daarmede worden ingevoerd of door passagiers worden medegebracht. Het is b. v. uit dit oogpunt een vraag van gewicht niet alleen waar de grens zal worden bereikt of overschreden, maar ook hoe de loop van den weg in de nabijheid van de grens zal zijn. Strookt de aanleg in dit of in andere opzichten niet met de eischen, welke in het belang van het douanetoezicht gesteld moeten worden, dan zou het bestuur der belastingen bij het in exploitatie brengen van den weg wellicht bezwaar moeten maken om dien voor den invoer met het nieuwe vervoermiddel open te stellen.

Het is daarom ook in het belang van den concessie-aanvrager wenschelijk dat die niet worde verleend alvorens het Departement van Financiën in de gelegenheid gesteld is zijne bezwaren of opmerkingen kenbaar te maken. Hetzelfde geldt voor 't geval dat aanvragen van dien aard mochten worden gedaan, waaromtrent door gemeentebesturen kan worden beslist.

Aangenaam zal het mij zijn dat voortaan in uwe provincie in voorkomende gevallen in dien zin worde gehandeld, waartoe ik de vrijheid neem uwe tussschenkomst in te roepen, terwijl ik mij voor mededeeling van het hier aan te geven gevolg aanbevolen houde.

De Minister van Financiën,
(get.) GODIN DE BEAUFORT.

24/29 April 1890. MISSIVE van de Ministers van Oorlog en Justitie aan den Commissaris des Konings in Gelderland, betreffende aanvraag van marechaussée enz.

In deze missive komt o. a. het volgende voor: Hoezeer (toch) de marechaussée feitelijk deel uitmaakt van de gewapende macht, zou eene toepassing van het bepaalde in art. 15 der instructie voor de Commissarissen des Konings in de provin-

ciën of van art. 184 der gemeentewet, in dien zin dat personeel van dat wapen werd gerequireerd *zonder* voorafgaand overleg met en goedkeuring van den betrokken procureur-generaal fungerend directeur van Rijkspolitie, tot ernstige moeilijkheden aanleiding kunnen geven.

Wanneer dus, in de gevallen als voren bedoeld (verstoring der openbare rust en veiligheid) de Commissaris des Konings of de burgemeester de tegenwoordigheid van personeel der marechaussée of versterking daarvan wenschelijk acht, behoort dat personeel steeds te worden aangevraagd aan den betrokken procureur-generaal, fungerend directeur van Rijkspolitie.

Voor zooveel de belangen der politie en der justitie het toelaten, zal alsdan aan zoodanige aanvraag op de meest doeltreffende en snelle wijze kunnen worden voldaan.

Overigens blijft, ook bij aanwezigheid van marechaussée in eene provincie of in eene gemeente, de bevoegdheid van den Commissaris des Konings, verleend bij het hiervoren aangehaald artikel zijner instructie en die van den burgemeester, toegekend bij het mede aangehaald artikel der gemeentewet, om, in de daaromtrent aangewezen gevallen, ander krijgsvolk dan marechaussée op te vorderen, geheel onaangetast.

Niettemin is het alleszins wenschelijk, dat het optreden van de militaire macht, dat wil zeggen van detachementen van het leger *niet* behoorende tot het wapen der Koninklijke marechaussée, beperkt blijve tot gevallen van bepaalde en onvermijdelijke noodzakelijkheid, en de uitbreiding van genoemd wapen met eene divisie voor den dienst in de noordelijke en oostelijke provinciën des Rijks, heeft dan ook mede ten doel de uitbreiding van zoodanige detachementen zooveel doenlijk te kunnen vermijden.

Aangezien de marechaussée, door haar karakter en de wijze van haar optreden bij nitnemendheid geschikt is om verstoring der openbare orde te voorkomen en om, in gevallen van weinig ernstigen aard, eene uitbreiding van reeds aangevangen ongeregelheden tegen te gaan, is het dan ook alleszins wenschelijk, voor zooveel met versterking van het gewone politietoezicht en met een gering aantal manschappen kan worden volstaan, op de hiervoren aangeduide wijze de hulp van de marechaussée in te roepen. Alleen daar waar die hulp niet of niet voldoende kan worden verkregen of waar het krachtdadig optreden der gewapende militaire macht bepaaldelijk wordt gevorderd, of

eindelijk waar voorzien wordt dat de hulp van die macht, hetzij tot voorkoming van ongeregelheden, hetzij tot herstel der openbare orde, niet kan worden ontbeerd, ga men over tot de opvoeding van krijgsvolk als vorenbedoeld, waartoe de aanvraag, zoo eenigszins mogelijk, steeds wordt gericht — zoo noodig per telegram — tot den bevelhebber in de betrokken militaire afdeling.

(Gemeentestem n°. 2016.)

27 April 1890. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent den vrijdom van den accijns op het zout ten behoeve van de zeevisscherijen. S. 76.

WIL WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 10 April 1890, n°. 52, Invoerrechten en Accijnzen;

Herzien Onze besluiten van 11 December 1857 (*Staatsblad* n°. 124) en 29 Mei 1880 (*Staatsblad* n°. 102), houdende bepalingen omtrent den vrijdom van den accijns op het zout ten behoeve van de zeevisscherijen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 22 April 1890, n°. 17);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemd Minister, dd. 25 April 1890, n°. 60, Invoerrechten en accijnzen;

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel.

Met intrekking van artikel 2 van Ons voornoemd besluit van 29 Mei 1880 (*Staatsblad* n°. 102), wordt de tabel in art. 4 van Ons besluit van 11 December 1857 (*Staatsblad* n°. 124) vervangen door de volgende:

	Ruw zout.	Geraffineerd zout.
	Kilogram.	Kilogram.
Voor een kielschip.	80.000	2750
„ „ bomschip	50.000	1400

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, 't welk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 27sten April 1890.

(get.)

WILLEM.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

(Uitgeg. 1 Mei 1890.)

4 Mei 1890. BESLUIT, strekkende ter vervanging der bestaande besluiten, uitgevaardigd krachtens artikel 1 der wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 91), houdende regeling van de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten, en van de consulaire regtsmagt." S. 77.

WIL WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Buitenslandsche Zaken, van den 26sten Februari 1889, n°. 2008, 1ste afdeling, en van Justitie, van dezelfde dagteekening, n°. 92, 1ste afdeling;

Overwegende, dat de artikelen 2, 3, 4 en 5 van Ons besluit van 9 Maart 1876 (*Staatsblad* n°. 50), aangevuld bij Ons besluit van 7 Mei 1878 (*Staatsblad* n°. 42), wijziging en nadere aanvulling behoeven;

Overwegende verder, dat artikel 1 van Ons hierboven in de eerste plaats aangehaald besluit en artikel 1 van Ons besluit van 19 September 1872 (*Staatsblad* n°. 93) niet behoeven bestendig te worden;

Overwegende ten slotte, dat het mitsdien wenschelijk is laatstgenoemde bepalingen in te trekken;

Den Raad van State gehoord (advies van den 16den Juli 1889, n°. 14);

Gelet op het nader rapport van Onze Ministers voornoemd, van den 19den April 1890, n°. 3056, 1ste afdeling, en van den 26sten April 1890, n°. 114, 1ste afdeling;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Artikel 1 van Ons besluit van den 19den September 1872 (*Staatsblad* n°. 93), alsmede Onze besluiten van 9 Maart 1876 (*Staatsblad* n°. 50) en van 7 Mei 1878 (*Staatsblad* n°. 42) worden ingetrokken.

Art. 2. Aan de na te noemen consulaire ambtenaren wordt, binnen het daarbij vermelde ressort, toegekend de bevoegdheid tot het uitoefenen van rechtsmacht.

EUROPA.

Turkije

1. Aan den consul te *Salonika* (ressort de vilayets Kossova, Monastir en Salonika).

2. Aan den consul te *Constantinopel* (ressort Bulgarije, Oost-Rumelië, de vilayets Adrianopel en Constantinopel;

Azië.

(beboeft bij bovenstaand ressort)

alsmede de vilayets Angora, Hadavendighiar, Karassi, Kastamuni, Sywas en Trebizonde).

3. Aan den consul-generaal te *Beyruth* (ressort

de vilayets Aleppo en de Libanon, Beyruth, het Mutessarafluk van Jerusalem en Syrië).

4. Aan den consul te *Djeddah* (ressort Djeddah).

5. Aan den consul te *Smyrna* (ressort de vilayets Adana, Aidin, de eilanden van den Arohipel, Creta, Ili, Konian, Kozan en het vorstendom Samos).

China.

6. Aan den consul te *Amoy* (ressort Amoy, Foochow, het eiland Formosa en Swatow).

7. Aan den consul te *Canton* (ressort Canton, het eiland Hai-Nan en Pakoi).

8. Aan den consul te *Chefoo* (ressort Chefoo, New-Chwang, Peking, Taku en Tientsin).

9. Aan den consul te *Shanghai* (ressort Shanghai en de havens aan de Yangtje rivier: Ningpo en Wenchow).

Japan.

10. Aan den consul te *Hiogo* (ressort het eiland Hondo of Nippon, voor het gedeelte gelegen westen de Departementen (ken) Karazawa, Gifu, Aichi en Tsn, alsmede de eilanden Shikoku, Awaji en Oki, en de bij deze gelegen eilandjes).

11. Aan den consul te *Nagasaki* (ressort de eilanden Kiushiu, Iki en Isushima en de bij deze gelegen eilandjes, alsmede de Liu-Kiu eilanden).

12. Aan den consul te *Yokohama* (ressort de eilanden Jesso en de Kurilen en, van het eiland Hondo of Nippon, het oostelijk deel, bestaande uit de departementen (ken) Kanazawa, Gifu, Aichi en Tsn en die, welke ten oosten van deze zijn gelegen, benevens het eiland Sado en de daarbij liggende, alsmede de eilandengroep Bonin).

Siam.

13. Aan den consul te *Bangkok* (ressort het Koninkrijk Siam).

AFRIKA.

Egypte. (Noord- en Oostkust.)

14. Aan den consul te *Alexandrië* (ressort Alexandrië, Damanhour en Tantah).

15. Aan den consul te *Cairo* (ressort Cairo, Helouan, Kaliub en Zagazig).

16. Aan den consul te *Port-Saïd* (ressort Damiate, Ismailia, Mansonrah, Port-Saïd en Suez).

Tripoli (in *Barbarije*). (Noord- en Oostkust.)

17. Aan den consul te *Tripoli* (ressort het regentschap Tripoli).

Art. 3. Aan de na te noemen consulaire ambtenaren wordt, binnen het daarbij vermelde ressort, toegekend de bevoegdheid tot het opmaken van akten van den burgerlijken stand.

EUROPA.

Griekenland.

1. Aan den consul-generaal te *Athens* (ressort

de nomarchieën: Acarnanië en Aetolië, Arcadië, Argolis en Corinthe, Attica en Boeotië, Euboea, Laconië, Messenië, Phiotis en Phocis en de provincie Thessalië).

2. Aan den consul te *Corfu* (ressort de nomarchie Corfu en de provincie Epirus).

3. Aan den consul te *Zante* (ressort de nomarchieën Achaje en Elis, Cephalonie en Zante).

4. Aan den consul te *Syra* (ressort de nomarchie Cycladen).

Portugal.

5. Aan den consul-generaal te *Lissabon* (ressort het Koninkrijk Portugal).

Rusland.

6. Aan den consul te *Archangel* (ressort het Gouvernement Archangel).

7. Aan den consul te *Helsingfors* (ressort het Groot-Vorstendom Finland).

8. Aan den consul te *Moscou* (ressort de Gouvernemenen Jaroslaw, Kaluga, Kazan, Kastroma, Kursk, Mohilen, Moscou, Nishny-Novgorod, Orel, Orenburg, Pensa, Perm, Riasan, Samara, Saratow, Simbirsk, Smolensk, Tambow, Tchernigow, Tula, Twer, Ufa, het land der Uralische Kozakken, Viatka, Wladimir en Woronesch).

9. Aan den consul te *Narva* (ressort van het Gouvernement Esthland, het arrondissement Wierland en, van het Gouvernement St. Petersburg, de arrondissementen Narva en Gdow).

10. Aan den consul te *Odessa* (ressort de Gouvernemenen Astrakan, Bessarabië, Charkow, Cherson, het land der Donsche Kozakken, Jekaterinoslaw, Kiew, het land der Kirgiezenhorden, Krim, Podolië, Polltawa, Tanrië en Transkaukasië).

11. Aan den consul te *Pernau* (ressort van het Gouvernement Esthland, de arrondissementen Harried, Jerwen en Wieck en, van het Gouvernement Lijfland, de arrondissementen Dorpat, Fellin, het eiland Oesel, Pernau, Walk, Werro en Wolmar).

12. Aan den consul te *St. Petersburg* (ressort de Gouvernemenen Nowgorod, Olonetz, Pskow, Wologda en, van het Gouvernement St. Petersburg, de arrondissementen Jamburg, Ladoga, Luga, Nowaia, Peterhof, St. Petersburg, Schlüsselburg en Tsarkoë-Selo).

13. Aan den consul te *Riga* (ressort de Gouvernemenen Koerland, Kowno, Witebsk en, van het Gouvernement Lijfland, de arrondissementen Riga en Wenden).

14. Aan den consul te *Warschau* (ressort het Koninkrijk Polen, benevens de Gouvernemenen Grodno, Minsk, Wilna en Wolhynië).

Turkije.

15. Aan den consul te *Salonika* (ressort de vilayets Kossova, Monastir en Salonika).

16. Aan den consul te *Constantinopel* (ressort Bulgarije, Oost-Rumelië, de vilayets Adrianopel en Constantinopel;

Azië.

(behoort bij bovenstaand ressort)

alsmede de vilayets Angora, Hudavendighiar, Karassi en Kastamuni).

17. Aan den consul te *Trebizonde* (ressort de vilayets Sywas en Trebizonde).

18. Aan den consul-generaal te *Beyruth* (ressort de vilayets Aleppo en de Libanon, Beyruth, het Mutessaraifik van Jerusalem en Syrië).

19. Aan den consul te *Djeiddah* (ressort Djeddah).

20. Aan den consul te *Smyrna* (ressort de vilayets Adana, Aidin, Creta, Ili, Konian, Kozan en het Vorstendom Samos).

21. Aan den consul te *Rhodus* (ressort de eilanden van den Archipel).

Britsche Bezittingen.

22. Aan den consul te *Aden* (ressort Aden).

China.

23. Aan den consul te *Amoy* (ressort Amoy).

24. Aan den consul te *Foochow* (ressort Foochow).

25. Aan den consul te *Swatow* (ressort Swatow).

26. Aan den consul te *Tamsui* (ressort de noordelijke helft van het eiland Formosa).

27. Aan den consul te *Taiwanfo* (ressort de zuidelijke helft van het eiland Formosa).

28. Aan den consul te *Canton* (ressort Canton, het eiland Hai-Nan en Pakoi).

29. Aan den consul te *Chefoo* (ressort Chefoo).

30. Aan den consul te *New-Chwang* (ressort New-Chwang).

31. Aan den consul te *Tientsin* (ressort Peking, Taku en Tientsin).

32. Aan den consul te *Shanghai* (ressort Shanghai en de havens aan de Yangtje rivier).

33. Aan den consul te *Ningpo* (ressort Ningpo en Wenchow).

Japan.

34. Aan den consul te *Hiogo* (ressort het eiland Hondo of Nippon, voor het gedeelte gelegen westen de departementen (ken) Kanazawa, Gifu, Aichi en Tsu, alsmede de eilanden Shikoku, Awaji en Oki, en de bij deze gelegen eilandjes).

35. Aan den consul te *Nagasaki* (ressort de eilanden Kiushiu, Iki en Isushima en de bij deze gelegen eilandjes, alsmede de Liu-Kiu eilanden).

36. Aan den consul te *Yokohama* (ressort de

eilanden Jesso en de Kurilen en, van het eiland Hondo of Nippon, het oostelijk deel, bestaande uit de departementen (ken) Kanazawa, Gifu, Aichi en Tsu en die, welke ten oosten van deze zijn gelegen, benevens het eiland Sado en de daarbij liggende, alsmede de eilandengroep Bonin).

Siam.

37. Aan den consul te *Bangkok* ressort het Koninkrijk Siam).

AFRIKA.

Egypte. (Noord- en Oostkust.)

38. Aan den consul te *Alexandrië* (ressort Alexandrië, Damanhour en Tantah).

39. Aan den consul te *Cairo* (ressort Cairo, Helonan, Kaliuh en Zagazig).

40. Aan den consul te *Port-Saïd* (ressort Damiate, Ismaïlia, Mansourah en Port-Saïd).

41. Aan den vice-consul te *Suez* (ressort Suez).

Portugeesche bezittingen. (Noord- en Oostkust.)

42. Aan den consul te *Quilimane* (ressort het stroomgebied van den Zambezi).

Tripoli (in Barbarye). (Noord- en Oostkust.)

42. Aan den consul te *Tripoli* (ressort het regentschap Tripoli met uitzondering van het landschap Barka).

44. Aan den consulairen agent te *Bengazi* (ressort het landschap Barka).

Britsche bezittingen. (Westkust.)

45. Aan den consulairen agent te *Elmina* (ressort de Britsche bezittingen ter kust van Guinea).

Congo-Staat. — Fransche en Portugeesche bezittingen. (Westkust.)

46. Aan den consul te *Banana* (ressort de Congo-staat, de Portugeesche bezittingen in Neder-Guinea, ten noorden van de Congo-rivier, en de Fransche bezittingen in Neder-Guinea tot aan de Sette-rivier).

47. Aan den consul te *St. Paul de Loanda* (ressort de Portugeesche bezittingen in Neder-Guinea ten zuiden van de Congo-rivier).

Liberia. (Westkust.)

48. Aan den consul te *Monrovia* (ressort de Republiek Liberia).

AMERIKA.

(Noord-Amerika.)

49. Aan den consul-generaal te *New-York* (ressort de Vereenigde Staten van Amerika, met uitzondering van Californië, Nevada, Oregon en den Staat Washington).

50. Aan den consul te *San Francisco* (ressort Californië, Nevada, Oregon en de Staat Washington).

*(Antillen.)**Dominikaansche Republiek.*

51. Aan den consul te *St. Domingo* (ressort de Dominikaansche Republiek).

Haïti.

52. Aan den consul-generaal te *Port au Prince* (ressort de Republiek Haïti).

Spaansche Bezittingen.

53. Aan den vice-consul te *Cardenas* (ressort Cardenas).

54. Aan den vice-consul te *Cienfuegos* (ressort Cienfuegos).

55. Aan den consul te *Havanah* (ressort Havanah).

56. Aan den vice-consul te *St. Jago da Cuba* (ressort St. Jago da Cuba).

57. Aan den consul te *San Juan* (ressort het eiland Porto-Rico).

*(Centraal- en Zuid-Amerika.)**Argentijnsche Republiek.*

58. Aan den consul te *Buenos-Ayres* (ressort de Argentijnsche Republiek).

Brazilië.

59. Aan den vice-consul te *Aracaju* (ressort de provincie Sergipe).

60. Aan den vice-consul te *Bahia* (ressort de provincie Bahia)

61. Aan den vice-consul te *Ceara* (ressort de provincie Ceara).

62. Aan den vice-consul te *Desterro* (ressort de provincie St. Catharina).

63. Aan den vice-consul te *Maranhão* (ressort de provincie Maranhão).

64. Aan den vice-consul te *Maceyo* (ressort de provincie Alagoas).

65. Aan den vice-consul te *Para* (ressort de provincie Para).

66. Aan den vice-consul te *Parahyba* (ressort de provincie Parahyba).

67. Aan den vice-consul te *Paranagua* (ressort de provincie Parana).

68. Aan den consul te *Pernambuco* (ressort de provincie Pernambuco).

69. Aan den consul-generaal te *Rio de Janeiro* (ressort de provincie en de hoofdstad Rio de Janeiro, het Municipio Neuro en de provincie Minas Gerâes).

70. Aan den consul te *Rio Grande do Sul* (ressort de provincie Rio Grande do Sul).

71. Aan den vice-consul te *Santos* (ressort de provincie São Paulo).

72. Aan den vice-consul te *Victoria* (ressort de provincie Espirito Santo).

Bolivia.

73. Aan den consul te *La Paz* (ressort de Republiek Bolivia).

Columbia en Costa-Rica.

74. Aan den consul-generaal te *Baranquilla* (ressort, van den Staat Bolívar, de provinciën Baranquilla, Sabonalarga, Magangué, Mompox en Carmen).

75. Aan den consul te *Bogota* (ressort de staat Cundinamarca).

76. Aan den vice-consul te *Carthagena* (ressort, van den Staat Bolívar, de provinciën Carthagena, Sincelejo, Corozal, Chinu en Loric).

77. Aan den vice-consul te *St. Martha* (ressort, van den Staat Magdalena, de provinciën St. Martha, Tenerife en Banco).

78. Aan den consul te *Panama* (ressort de Staat Panama en de Republiek Costa-Rica).

79. Aan den vice-consul te *Rio Hacha* (ressort, van den Staat Magdalena, de provinciën Padilla en Valle de Upar).

Ecuador.

80. Aan den consul te *Guayaquil* (ressort de Republiek Ecuador).

Peru.

81. Aan den consul-generaal te *Lima* (ressort de Republiek Peru).

Uruguay.

82. Aan den consul te *Montevideo* (ressort de Republiek Uruguay).

AUSTRALIË EN OCEANIË.

Hawaï-eilanden.

83. Aan den consul te *Honolulu* (ressort de Hawaï-eilanden).

Art. 4. Aan de na te noemen consulaire ambtenaren wordt, binnen het daarbij vermelde ressort, toegekend de bevoegdheid tot het opmaken van andere burgerlijke akten.

EUROPA.

Griekenland.

1. Aan den consul-generaal te *Athene* (ressort de nomarchieën: Acarnanië en Aetolië, Arcadië, Argolis en Corinthe, Attica en Boetië, Euboea, Laconië, Messenië, Phiotis en Phocis en de provincie Thessalië).

2. Aan den consul te *Corfu* (ressort de nomarchie Corfu en de provincie Epirus).

3. Aan den consul te *Zante* (ressort de nomarchieën Achaje en Elis, Cephalonia en Zante).

4. Aan den consul te *Syra* (ressort de nomarchie Cycladen).

Groot-Britannië en Ierland.

5. Aan den consul-generaal te *Londen* (ressort het Koninkrijk Groot-Britannië en Ierland).

Turkije.

6. Aan den consul te *Salonika* (ressort de vilayets Kossova, Monastir en Salonika).

7. Aan den consul te *Constantinopel* (ressort Bulgarije, Oost-Rumelië, de vilayets Adrianopol en Constantinopel:

Azië.

(behoort bij bovenstaand ressort)

alsmede de vilayets Angora, Hudavendighiar, Karassi en Kastamuni).

8. Aan den consul te *Trebizonde* (ressort de vilayets Sywas en Trebizonde).

9. Aan den consul-generaal te *Beyruth* (ressort de vilayets Aleppo en de Libanon, Beyruth, het Mutessaraflik van Jerusalem en Syrië).

10. Aan den consul te *Djeddah* (ressort Djeddah).

11. Aan den consul te *Smyrna* (ressort de vilayets Adana, Aidin, Creta, Ili, Konian, Kozan en het Vorstendom Samos).

12. Aan den consul te *Rhodus* (ressort de eilanden van den Archipel).

Britsche Bezittingen.

13. Aan den consul te *Aden* (ressort Aden).

China.

14. Aan den consul te *Amoy* (ressort Amoy).

15. Aan den consul te *Foochow* (ressort Foochow).

16. Aan den consul te *Swatow* (ressort Swatow).

17. Aan den consul te *Tamsui* (ressort de noordelijke helft van het eiland Formosa).

18. Aan den consul te *Taiwanfoo* (ressort de zuidelijke helft van het eiland Formosa).

19. Aan den consul te *Canton* (ressort Canton, het eiland Haï-Nan en Pakoï).

20. Aan den consul te *Chefoo* (ressort Chefoo).

21. Aan den consul te *New-Chwang* (ressort New-Chwang).

22. Aan den consul te *Tientsin* (ressort Peking, Taku en Tientsin).

23. Aan den consul te *Shanghai* (ressort Shanghai en de havens aan de Yangtje rivier).

24. Aan den consul te *Ningpo* (ressort Ningpo en Wenchow).

Japan.

25. Aan den consul te *Hiogo* (ressort het eiland Hondo of Nippon, voor het gedeelte gelegen westen de departementen (ken) Kanazawa, Gifu, Aichi en Tsu, alsmede de eilanden Shikoku, Awaji en Oki, en de bij deze gelegen eilandjes).

26. Aan den consul te *Nagasaki* (ressort de

eilanden Kiushiu, Iki en Isushima en de bij deze gelegen eilandjes, alsmede de Liu-Kin eilanden.

27. Aan den consul te *Yokohama* (ressort de eilanden Jesso en de Kurilen en, van het eiland Hondo of Nippon, het oostelijk deel, bestaande uit de departementen (ken) Kanazawa, Gifu, Aichi en Tsu en die, welke ten oosten van deze zijn gelegen, benevens het eiland Sado en de daarbij liggende, alsmede de eilandengroep Bonin).

Siam.

28. Aan den consul te *Bangkok* (ressort het Koninkrijk Siam).

AFRIKA.

Egypte. (Noord- en Oostkust.)

29. Aan den consul te *Alexandrië* (ressort Alexandrië, Damanhour en Tantah).

30. Aan den consul te *Cairo* (ressort Cairo, Helouan, Kaliub en Zagazig).

31. Aan den consul te *Port-Saïd* (ressort Damiate, Ismailia, Mansourah en Port Saïd).

32. Aan den vice-consul te *Suez* (ressort Suez).

Portugeesche bezittingen. (Noord- en Oostkust.)

33. Aan den consul te *Quilimane* (ressort het stroomgebied van den Zambezi).

Tripoli (in Barbarije). (Noord- en Oostkust.)

34. Aan den consul te *Tripoli* (ressort het regentschap Tripoli met nitzondering van het landschap Barka).

35. Aan den consulairen agent te *Bengazi* (ressort het landschap Barka).

Britsche bezittingen. (Westkust.)

36. Aan den consulairen agent te *Elmina* (ressort de Britsche bezittingen ter kuste van Guinea).

Liberia. (Westkust.)

37. Aan den consul te *Monrovia* (ressort de Republiek Liberia).

AMERIKA

(Noord-Amerika).

38. Aan den consul te *Baltimore* (ressort Maryland en West-Virginie).

39. Aan den consul te *Boston* (ressort Maine, Massachusetts, New-Hampshire, Rhode-Island en Vermont).

40. Aan den consul te *Charleston* (ressort Noord- en Zuid-Carolina).

41. Aan den consul te *Chicago* (ressort Noord- en Zuid-Dakotah, Idaho, Illinois, Montana, Nebraska, Wisconsin en Wyoming).

42. Aan den consul te *Vincinnati* (ressort Indiana, Kentucky, Ohio en Tennessee).

43. Aan den consul te *Galveston* (ressort Texas).

44. Aan den vice-consul te *Grand-Rapids* (ressort Michigan).

45. Aan den consul te *St. Louis* (ressort Arkansas, Arizona, Colorado, Iowa, Kansas, Missonri, New-Mexico en Utah).

46. Aan de vice-consul te *Mobile* (ressort Alabama).

47. Aan den consul te *New-Orleans* (ressort Louisiana).

48. Aan den consul-generaal te *New-York* (ressort Connecticut, New-Yersey en New-York).

49. Aan den vice-consul te *Norfolk* (ressort Virginia).

50. Aan den vice-consul te *St. Paul* (ressort Minnesota).

51. Aan den vice-consul te *Pensacola* (ressort Florida).

52. Aan den consul te *Philadelphia* (ressort Delaware en Pensylvanië).

53. Aan den consul te *San Francisco* (ressort Californië, Nevada, Oregon en de Staat Washington).

54. Aan den consul te *Savannah* (ressort Georgië).

55. Aan den vice-consul te *Sielsboro* (ressort Mississippi).

56. Aan den vice-consul te *Washington* (ressort district Columbia).

(*Antillen.*)

Dominicaansche Republiek.

57. Aan den consul te *St. Domingo* (ressort de Dominicaansche Republiek).

Haïti.

58. Aan den consul-generaal te *Port au Prince* (ressort de Republiek Haïti).

Spaansche bezittingen.

59. Aan den vice-consul te *Cardenas* (ressort Cardenas).

60. Aan den vice-consul te *Cienfuegos* (ressort Cienfuegos).

61. Aan den consul te *Havanah* (ressort Havanah).

62. Aan den vice-consul te *St. Jago da Cuba* (ressort St. Jago da Cuba).

63. Aan den consul te *San Juan* (ressort het eiland Porto-Rico).

(*Centraal- en Zuid-Amerika.*)

Argentijnsche Republiek.

64. Aan den consul te *Buenos-Ayres* (ressort de Argentijnsche Republiek).

Bolivia.

65. Aan den consul te *La Paz* (ressort de Republiek Bolivia).

Columbia en Costa-Rica.

66. Aan den consul-generaal te *Baranquilla*

(ressort, van den Staat Bolivar, de provinciën Baranquilla, Sabonalarga, Magangué, Mompox en Carmen).

67. Aan den consul te *Bogota* (ressort de staat Cundinamarca).

68. Aan den vice-consul te *Carthagena* (ressort, van den Staat Bolivar, de provinciën Carthagena, Sincelejo, Corozal, Chinu en Loric).

69. Aan den vice-consul te *St. Martha* (ressort, van den Staat Magdalena, de provinciën St. Martha, Tenerife en Banco).

70. Aan den consul te *Panama* (ressort de Staat Panama en de Republiek Costa-Rica).

71. Aan den vice-consul te *Rio Hacha* (ressort, van den Staat Magdalena, de provinciën Padilla en Valle de Upar).

Ecuador.

72. Aan den consul te *Guayaquil* (ressort de Republiek Ecuador).

Uruguay.

73. Aan den consul te *Montevideo* (ressort de Republiek Uruguay).

AUSTRALIË EN OCEANIË.

Britsche bezittingen.

74. Aan den consul-generaal te *Melbourne* (ressort de Britsche Koloniën in Australië, Nieuw-Zeeland en Tasmanië).

Hawaï-eilanden.

75. Aan den consul te *Honolulu* (ressort de Hawaï-eilanden).

Art. 5. De consulaire ambtenaren, aan welke bij artikel 3 van dit besluit de bevoegdheid tot het opmaken van akten van den burgerlijken stand is toegekend, zijn bevoegd in 's Konings naam, uit hoofde van gewichtige redenen, dispensatie te verleenen van de tweede huwelijksafkondiging.

De akte houdende de dispensatie wordt bewaard ter kanselarij van het consulaat.

Onze Ministers van Buitenlandsche Zaken en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 4den Mei 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.)

HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(get.)

RUYS VAN BEEBENBROEK.

(Uitgeg. 10 Juni 1890.)

9 Mei 1890. WET, tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren. S. 78.

Bijl. Hand. 2^e Kamer 1888/89, n°. 70, 1—11; 1889/90, n° 13, 1—7, 10—44.

Handel. 2^e Kamer 1889/90, bladz. 795, 796, 798—875, 878—898, 987—992.

Handel. 1^e Kamer 1889/90, bladz. 351, 352, 357—374, 383—386.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge art. 63 der Grondwet, de pensioenen der burgerlijke ambtenaren door de wet worden geregeld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Ten laste van den Staat wordt pensioen verleend aan alle burgerlijke ambtenaren, onder de voorwaarden en naar de regelen bij deze wet bepaald.

2. Als burgerlijke ambtenaren worden beschouwd zij, die door of vanwege den Koning, door of vanwege eene der Kamers van de Staten-Generaal of door de Staten of de Gedeputeerde Staten der provinciën benoemd, van vaste aanstellingen zijn voorzien en wier wedden of belooningen uit de Staatsinkomsten gekwet worden, zoome de zij die bij de wet als burgerlijke ambtenaren zijn of zullen worden aangemerkt.

Onder de ambtenaren in het voorgaande lid bedoeld, zijn niet begrepen zij, die in kerkelijke of militaire betrekkingen zijn geplaatst, de loodsen en de mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht.

3. Burgerlijke ambtenaren hebben, na bekomen ontslag, recht op pensioen, wanneer zij:

a. den ouderdom van vijf en zestig jaren veruld hebben;

b. door eene der oorzaken in artikel 7 lit. *b* vermeld, ziels- of lichaamsgebreken bekomen, die hen ongeschikt maken voor de verdere waarneming van hun ambt;

c. na tienjarigen dienst uit hoofde van ziels- of lichaamsgebreken, voor de waarneming van hun ambt ongeschikt zijn;

d. na tienjarigen dienst, ten gevolge van de opheffing hunner betrekking of van eene nieuwe organisatie van het dienstvak waartoe zij behoorden, ontslagen zijn, indien hun geen wachtgeld wordt toegelegd, het wachtgeld wordt ingetrokken of minder bedraagt dan het pensioen waarop zij volgens hun diensttijd aanspraak hebben.

Gewezen burgerlijke ambtenaren, die den lande

minstens tien jaren als zoodanig hebben gediend, hebben mede recht op pensioen in het geval, bij lit. *a* van dit artikel voorzien, en voorts wanneer zij ziels- of lichaamsgebreken bekomen, die hen ongeschikt maken voor de waarneming van eenig ambt als waaruit zij ontslagen zijn.

4. Onafhankelijk van de voorwaarden bij het vorig artikel vermeld, hebben na bekomen ontslag recht op pensioen:

a. de hoofden der Ministerieele Departementen, in geval van aftreding of van overgang tot eene andere ambtsbetrekking; in het laatste geval behoudens de bepaling van artikel 25;

b. de leden van de Algemeene Rekenkamer en van de Rechterlijke Macht, die op grond van ziels- of lichaamsgebreken overeenkomstig de daaronder bestaande wettelijke voorschriften, uit hun ambt ontslagen worden;

c. de consulaire ambtenaren, die als zoodanig veertig jaren hebben gediend, met dien verstande dat voor de berekening van dien diensttijd, elke acht maanden doorgebracht op de door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen posten, zullen gelden voor één jaar;

d. de ambtenaren bij den stenografischen dienst van de Kamers der Staten-Generaal, de ambtenaren voor den dienst der kantoren en lijnen van de Rijkstelegraaf, verificateurs, kommiezen-verificateurs en kommiezen-ontvangers voor den dienst der invoerrechten en accijnzen, opzichters van den waterstaat, opzichters en lichtwachters bij 's Rijks kustverlichting, landmeters voor den velddienst, bewaarders in gevangenissen, veldwachters, deurwaarders, hoofdkommiezen en kommiezen voor den dienst der belastingen, brievenbestellers, postboden en voorts in 't algemeen alle andere zoodanige ambtenaren van ondergeschikten rang bij den actieven dienst als door Ons zullen worden aangewezen, indien zij den ouderdom van vijf en vijftig jaar bereikt en den Staat minstens tien jaar in de gezegde betrekkingen gediend hebben.

5. In de gevallen, onder litt. *c* en aan het slot der laatste zinsnede van art. 3 vermeld, wordt tot het bewijs der ongeschiktheid gevorderd eene met redenen omkleede schriftelijke verklaring van twee geneeskundigen.

Deze geneeskundigen worden benoemd door den Minister, hoofd van het Departement waaronder de belanghebbende behoort.

Indien de aanvraag tot benoeming geschiedt ten gevolge van een door of namens de belanghebbende gedaan verzoek of indien hem, ingevolge den uit-

slag van het onderzoek, pensioen wordt toegeleid, worden de kosten van het onderzoek door hem gedragen. Indien hij die niet dadelijk voldoet, worden zij door den Staat voorgeschoten en op hem verhaald.

De belanghebbende, aan wien ingevolge den uitslag van het geneeskundig onderzoek geen pensioen wordt toegekend, is bevoegd een nieuw onderzoek door twee andere geneeskundigen te vorderen. Deze geneeskundigen zullen op aanvraag van het Departement van Algemeen Bestuur waar onder de belanghebbende behoort, worden benoemd en beëdigd door den kantonrechter van de woon- of verblijfsplaats van den belanghebbende.

De nit dit nader onderzoek voortvloeiende kosten worden door den Staat gedragen.

Alle stukken betreffende het onderzoek naar de ongeschiktheid van burgerlijke ambtenaren voor verderen dienst zijn vrij van zegel en worden gratis geregistreerd.

6. Het pensioen der ambtenaren wordt voor ieder jaar dienst berekend op een zestigste deel van de middelsom over een jaar van het bedrag, dat gedurende de laatste zestig maanden van den burgerlijken dienst des ambtenaars, onvereenkomstig artikel 13, als grondslag voor de berekening van het pensioen moet gelden.

Waar die maatstaf ontbreekt, wordt daartoe genomen de middelsom over het kortere tijdvak, gedurende hetwelk die grondslag moet gelden.

Het pensioen kan nòch het twee-derde gedeelte dier middelsom, nòch het bedrag van drie duizend gulden te boven gaan.

7. Met afwijking van het bepaalde bij het vorig artikel, wordt het pensioen van:

a. de hoofden der Ministerieele Departementen bepaald op een twaalfde deel hunner bezoldiging, voor ieder dienstjaar als zoodanig.

Geldige diensten, door hen vroeger in andere burgerlijke betrekkingen bewezen, komen naar het voorschrift van het vorig artikel in berekening. Met betrekking tot alle overige diensten, vroeger door hen bewezen, komt voor elk dienstjaar in berekening een evenredig gedeelte van het volle pensioensbedrag, volgens de bepalingen voor die diensten geldende op het oogenblik van aftreding. De bezoldiging als hoofd van een Ministerieel Departement genoten, komt bij deze berekeningen niet in aanmerking.

Het pensioen voor den gezamenlijken diensttijd kan niet meer dan vier duizend gulden bedragen;

b. de ambtenaren die ziels- of lichaamsgebreken

bekomen, die hen voor verdere waarneming van hun ambt ongeschikt maken, bepaald op $\frac{1}{3}$ van de middelsom der wedde of belooning bij artikel 6 bedoeld, behoudens het maximum van drie duizend gulden, mits die gebreken het gevolg zijn, hetzij van tegen hen in de uitoefening hunner dienstverrichtingen of ter zake van die uitoefening gepleegde gewelddadigheden, hetzij van het volvoeren van diensten waarbij gevaar te voorzien was, hetzij van ongevallen bij het verrichten van diensten waarbij geen gevaar te voorzien was, indien het ongeval dat de gebreken veroorzaakte niet aan de schuld of aan de onvoorzichtigheid van den ambtenaar te wijten is.

De aanspraak op het bij de vorige zinsnede bedoeld pensioen vervalt, indien een langer termijn dan van een jaar is verstreken tusschen den dag waarop gebreken als bovenbedoeld bekomen zijn en dien waarop de ambtenaar ontslagen wordt;

c. de consulaire ambtenaren in dier voege geregeld dat bij de berekening van hun pensioen, elke acht maanden doorgebracht op de door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen posten, zullen gelden voor één jaar, behoudens de maxima bij de laatste zinsnede van het vorig artikel vermeld;

d. de ambtenaren bedoeld bij artikel 3, litt. d, ingeval het wachtgeld minder bedraagt dan het pensioen waarop zij volgens hun diensttijd aanspraak hebben, bepaald op een bedrag, gelijkstaande met het verschil tusschen laatstbedoeld pensioen en het wachtgeld, dat zij genieten, behoudens de maxima bij de laatste zinsnede van het vorig artikel vermeld.

8. Alle recht op pensioen gaat verloren voor hem, die behalve in de gevallen bij de artikelen 3, litt. a, b en c, en 4 voorzien, ontslagen wordt op eigen verzoek, die bij rechterlijke uitspraak van zijn ambt wordt ontzet, of die uit hoofde van wangedrag, onzedelijkheid, verregaande achteloosheid of plichtverzuim uit zijne betrekking ontslagen wordt.

9. Als diensttijd komt in aanmerking de tijd vóór en na de invoering dezer wet in werkelijken dienst doorgebracht:

a. in burgerlijke betrekkingen, die aanspraak geven op pensioen;

b. in kerkelijke of militaire betrekkingen; in betrekkingen bij het loodswezen;

in die als mindere geëmployeerde, werkman of bediende op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht;

in betrekkingen in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen;

mits al die betrekkingen naar de daarvoor geldende regelen aanspraak geven op pensioen;

c. in onbezoldigde burgerlijke betrekkingen, die aanspraak geven op en onmiddellijk worden achtervolgd door latere benoeming tot eene bezoldigde betrekking; mits tijdens het bekleeden der onbezoldigde betrekking de bijdrage, die bij de eerste benoeming tot een bezoldigd ambt naar de bepalingen van artikel 10 zou verschuldigd zijn, vooruitbetaald of eene reute daarvan, berekend tegen vier ten honderd in het jaar, voldaan worde;

d als onderwijzer, bij eene openbare inrichting van onderwijs, krachtens eene vaste aanstelling van Ons, van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van een provinciaal bestuur of gemeentebestuur ontvangen

Als diensttijd komt mede in aanmerking de tijd gedurende welken het lidmaatschap van eene der beide Kamers van de Staten-Generaal is waargenomen door hem, die, tijdens de aanvaarding van dat lidmaatschap een der evengenoemde betrekkingen bekleedende, overeenkomstig de daaromtrent geldende bepalingen tijdelijk van de waarneming der door hem bekleede betrekking is ontheven.

Voor hem, die, na om welke redenen ook ontslagen te zijn, later wordt herplaatst, zijn de diensten vóór het ontslag, en die, na de herplaatsing bewezen, gelijkelijk geldig.

Tijdelijke diensten, diensten beneden den ouderdom van achttien jaren en die in bijzondere commissiën bewezen, komen alleen in aanmerking voor zooverre dit bij de wet zal worden bepaald.

Bij de berekening van het pensioen blijft buiten aanmerking de tijd met of buiten bezwaar van 's Rijks schatkist met verlof doorgebracht, indien het verlof langer dan een jaar achtereenvolgens gedurd heeft. Wij behouden Ons nochtans voor om in gevallen waarin een langdurig verlof in 's Rijks belang verleend wordt, te bepalen dat de tijd van dat verlof voor de berekening van het pensioen wél in aanmerking zal komen.

Mede blijven buiten aanmerking de diensten welke reeds met pensioen vergolden zijn.

10. Behoudens de in art. 11 vermelde uitzonderingen wordt door de burgerlijke ambtenaren, tot het bekomen van pensioen, de helft van het behoep hunner wedde of belooning over één jaar bijgedragen. Deze bijdragen worden onder de middelen tot dekking der Staatsuitgaven verantwoord.

11. De bijdrage bij het voorgaande artikel bedoeld wordt, zoowel op de door den ambtenaar bij de eerste aanstelling verkregen wedde als op elke latere verhooging daarvan, in de eerste vier jaren telkens tot een gelijk gedeelte ingehouden.

De bijdrage is niet verschuldigd door ambtenaren wier wedde of belooning niet meer dan vierhonderd gulden in het jaar bedraagt, en wordt zoo bij eerste aanstelling als bij latere verhooging, met zooveel verminderd als noodig is om de wedde of belooning door de heffing der bijdrage niet beneden de som van vierhonderd gulden in het jaar te doen dalen.

Ten aanzien van ambtenaren die meer dan eene burgerlijke betrekking bekleeden, worden de vorenstaande bepalingen op de aan elke betrekking verbonden wedde of belooning afzonderlijk toegepast.

Voor de hoofden der Ministerieele Departementen, wordt de bij art. 10 bepaalde bijdrage door eene doorlopende korting van vijf ten honderd 's jaars hunner wedde of belooning vervangen.

12. Onder wedde of belooning worden verstaan alle inkomsten, die, hetzij onder de benaming van traktement of percentsgewijze belooning, hetzij van vaste emolumenten, aan de ambten of bedieningen zijn verbonden, voor zooverre zij in den regel niet strekken tot vergoeding van onkosten, door de waarneming daarvan veroorzaakt.

De vergoeding van kosten van vertegenwoordiging, toegekend aan diplomatieke en consulaire ambtenaren, bureelkosten, schadeloosstellingen en alle soortgelijke vergoedingen, belooningen voor de waarneming van bijzondere commissiën, tijdelijke inkomsten of toevallige baten of voordeelen worden mitsdien niet als wedde of belooning beschouwd.

Daarentegen wordt het genot van vrije woning, huisvesting en voeding, voor zooverre dit invloed heeft op het bedrag der inkomsten, als wedde of belooning aangemerkt.

Voor inkomsten die tevens strekken tot vergoeding van onkosten door de waarneming der ambten of bedieningen veroorzaakt, kan niet meer dan een derde gedeelte afgetrokken worden om het zuiver bedrag der wedde of belooning te vinden.

13. Bij de benoeming tot een ambt wordt de som bepaald, die tot grondslag moet strekken zoo voor de berekening van de overeenkomstig het bepaalde bij artikel 10 verschuldigde bijdrage als voor de latere regeling van het pensioen.

Bij elke verandering van belooning wordt de

grondslag van het pensioen opnieuw geregeld of bevestigd.

In geval van vermindering van belooning wordt de vroegere grondslag, behoudens de daaraan verbonden verplichtingen, bevestigd, tenzij de belanghebbende het tegendeel verkiezen mocht, en daarvan binnen twee maanden nadat die vermindering hem kenbaar is gemaakt, aangifte doet. In het laatste geval wordt de bijdrage, welke nog verschuldigd mocht zijn, in verband met de vermindering gewijzigd. De vermindering van den grondslag gaat echter niet verder dan tot de som, die op het tijdstip van ingang der vermindering reeds wegens bijdrage moest zijn aangezuiverd.

Voor gewezen hoofden van Ministerieele Departementen kan, in het geval bij het voorgaande lid voorzien, de bevestiging van een vroegeren grondslag alleen plaats hebben tot het bedrag van dien, welke verbonden is geweest aan de betrekking die zij vóór de optreding als hoofd van een Ministerieel Departement mochten bekleden hebben. Indien zij vóór die optreding niet behoorden tot de bij deze wet bedoelde burgerlijke ambtenaren, worden zij met opzicht tot de bijdrage als nieuw aangestelde ambtenaren beschouwd.

Toevallige of tijdelijke vermeerdering of vermindering van de onzuivere opbrengst van percentagewijze of andere veranderlijke belooningen, brengt geene wijziging van den eens bepaalden grondslag te weeg.

De grondslag wordt in de akten van aanstelling en bevordering of in het Koninklijk besluit waarbij de wedde of belooning bepaald is, vermeld.

Bekleedt een ambtenaar te gelijk meer dan eene betrekking, dan wordt in de akten van aanstelling en bevordering of in het Koninklijk besluit waarbij de wedde of belooning bepaald is, voor elke betrekking een afzonderlijke grondslag voor pensioen vermeld.

14. Burgerlijke ambtenaren die zonder aanspraak op pensioen worden ontslagen, en zij die, met behoud hunner hoedanigheid van ambtenaar, doch met stilstand van wedde, tijdelijk van de waarneming hunner betrekking worden ontheven, zijn, te rekenen van den ingang van hun ontslag of van hunne tijdelijke ontheffing, tot op het tijdstip hunner herplaatsing of van de wederopvatting hunner functiën, vrijgesteld van de voldoening der termijnen van bijdrage, die zij nog verschuldigd kunnen zijn.

15. Zij, die uit een der bij artikel 9, sub *b*, *c* en *d* vermelde betrekkingen in een burgerlijk

ambt overgaan, met uitzondering van hen die eene der bij art. 9, sub *c* bedoelde betrekkingen bekleedende, de bij eene eerste benoeming verschuldigde bijdrage voor pensioen vooruit betaald hebben, worden, ten opzichte van hunne bijdrage, als nieuw aangestelde ambtenaren beschouwd.

16. Gewezen burgerlijke ambtenaren worden bij herplaatsing ten opzichte van hunne bijdrage, niet als nieuw aangestelde ambtenaren aangemerkt, behoudens hunne verplichting tot aanzuivering der bijdrage, welke bij den ingang van hun ontslag of verlof kan zijn verschuldigd gebleven.

Op de belanghebbenden bij het voorgaande lid bedoeld, met uitzondering der burgerlijke gepensioneerden, is, ingeval de herplaatsing op eene mindere dan de vroeger genoten belooning geschiedt, het derde lid van artikel 13 van toepassing.

Gepensioneerden, wier pensioen uit de inkomsten van den Staat of van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddelen wordt gekweten, zijn bij herplaatsing in eene burgerlijke betrekking van bijdrage vrijgesteld, indien hun pensioen het maximum bereikt, dat hun, naar de bepalingen dezer wet, kan worden toegekend.

17. Van de bijdragen overeenkomstig de vorenstaande bepalingen verschuldigd of gekweten kan geene vrijstelling of teruggave verleend worden dan aan hen die, vóór dat zij den Staat tien jaren gediend hebben, uit hoofde van ziels- of lichaamsgebreken uit hun post ontslagen worden.

18. De pensioenen worden verleend op aanvraag van of vanwege de belanghebbenden.

Die aanvraag moet, met overlegging van de voor de regeling van het pensioen benodigde stukken, worden ingediend bij het Departement van Algemeen Bestuur, onder hetwelk de ambtenaar het laatst werkzaam is geweest.

Wanneer de aanvraag niet binnen één jaar na het ontslag is ingediend, gaat het pensioen eerst in met het vierendeeljaars, volgende op dat waarin de aanvraag gedaan is. Is zij niet ingediend binnen vijf jaren na het ontslag, dan is alle recht op pensioen verbeurd.

Dezelfde regelen gelden voor aanvragen om verhooging van reeds toegekend pensioen en voor de overlegging der stukken tot staving van het recht op die verhooging dienende, met dien verstande dat de termijnen van een jaar en vijf jaren dan beginnen te loopen van den dag, waarop het pensioen is toegekend.

19. De pensioenen worden, op voordracht van

het hoofd van het Departement van Algemeen Bestuur onder hetwelk de ambtenaar het laatst werkzaam is geweest en met medewerking van den Minister van Financiën, toegekend bij Koninklijke besluiten, houdende vermelding van de gronden waarop ze verleend worden.

Van deze besluiten wordt in de *Staatscourant* opgave gedaan, voor zooveel betreft den naam van den gepensioneerde, het bedrag van het pensioen en de toepasselijke wetsbepaling.

Bij de indiening van de jaarlijkse begrooting van Staatsuitgaven worden aan de Staten-Generaal overgelegd lijsten van de sedert de indiening der vorige begrooting verleende en vervallen pensioenen.

Die lijsten wijzen aan:

- a. de namen der gepensioneerden;
- b. hun ouderdom, laatste dienstbetrekking en laatsten grondslag voor pensioen;
- c. de oorzaak van het gegeven ontslag;
- d. de artikelen der wet, krachtens welke het pensioen verleend is;
- e. het bedrag van het pensioen.

20. De pensioenen worden in volle gulden verleend.

Onderdeelen van een gulden komen daarbij voor een gulden in berekening.

Zij gaan, behoudens de uitzonderingen in artikel 18 vermeld, in met den dag volgende op dien, waarop de wedde of belooning waarnaar zij berekend zijn, of het pensioen dat zij vervangen, is opgehouden.

Behoudens het bepaalde bij artikel 24 worden zij uitbetaald tot het einde van het vierendeeljaars, waarin zij door overlijden of om andere redenen vervallen.

21. De termijnen van een pensioen, welke niet zijn ingevorderd binnen één jaar na den eersten dag der betaalbaarstelling, worden niet meer uitbetaald.

Is die invordering achterwege gebleven gedurende vijf achtereenvolgende jaren, dan is het pensioen vervallen. Bij Koninklijk besluit kunnen de belanghebbenden die dit mochten verzoeken, in het genot van hun vervallen pensioen hersteld worden.

Dat genot zal in het hierbedoeld geval ingaan met het vierendeeljaars, volgende op dat, waarin het verzoek gedaan is.

22. Hij, die tot gevangenisstraf van drie jaren of zwaardere straf onherroepelijk is veroordeeld, mits van het tijdstip af, waarop die veroordeeling onherroepelijk is geworden, totdat hij de straf zal hebben ondergaan of daarvan kwijtschelding zal hebben bekomen, het genot van pensioen.

Wij behouden Ons voor, daartoe termen vindende, gedurende dien tijd over het pensioen van den veroordeelde ten behoeve van zijne vrouw of minderjarige kinderen te beschikken.

Het eerste lid van dit artikel geldt niet voor den veroordeelde, die voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, gedurende den tijd, dat hij zich voorwaardelijk in vrijheid bevindt.

23. Het pensioen vervalt, wanneer de belanghebbende:

a. naturalisatie in een vreemd land of vreemden adel dom aanneemt;

b. buiten toestemming van den Koning zich in vreemden krijg dienste begeeft, of een ordeteeken, titel, rang, waardigheid of openbare bediening aanneemt, welke door eene vreemde Regeering is verleend of opgedragen.

24. Indien een burgerlijk gepensioneerde inkomsten of belooningen geniet uit de geldmiddelen van den Staat, van 's Rijks koloniën en bezittingen in andere werelddeelen of uit fondsen onder het beheer des Rijks geplaatst, in betrekkingen die ter begeving staan van het algemeen bestuur, dan wordt te dier zake, van den dag af waarop dergelijke inkomsten of belooningen zijn ingegaan, eene korting op zijn pensioen toegepast.

Die korting bedraagt:

a. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van minder dan zestienhonderd gulden:

25 ten honderd van de eerste f 600 dier inkomst of belooning;

50 ten honderd van de volgende f 400;

75 ten honderd van het overige;

b. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van zestienhonderd gulden of hooger:

50 ten honderd van het geheele bedrag dier inkomst of belooning.

De korting wordt niet toegepast wanneer het vereenigd bedrag van pensioen en bijkomende inkomst of belooning de som van duizend gulden niet overtreft, en met zooveel verminderd als noodig is om het vereenigd bedrag niet beneden die som te doen dalen.

Het burgerlijk pensioen wordt in zijn geheel gelijktijdig genoten met de soldij en de toelagen, verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan de benoeming tot broeder der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

25. Indien een gepensioneerde, wiens pensioen uit de inkomsten van den Staat of uit die van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen wordt gekwet, herplaatst wordt in eene

betrekking waaraan het uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is, dan wordt zijn pensioen, te dier zake, op den voet van het voorgaande artikel, behoudens de daarbij vermelde uitzonderingen, verminderd.

Bij latere aftreding wordt hij, behoudens het bepaalde bij de artikelen 22 en 23, in het volle genot van zijn vroeger pensioen hersteld, en wordt hem daarenboven, voor zooverre hij daarop naar de regelen dezer wet aanspraak kan maken, een verder pensioen verleend, in evenredigheid van den grondslag en den duur der diensten, na de herplaatsing bekomen en bewezen, doch met dien verstande, dat het vereenigd bedrag der pensioenen de som van drie duizend gulden en voor gewezen hoofden van Ministerieele Departementen die van vier duizend gulden niet kan overschrijden.

In de gevallen bedoeld bij artikel 3, litt. c en d, gelden, ten opzichte van het vereischte van tienjarigen burgerlijken dienst voor het verder pensioen alleen de jaren in de betrekking doorgebracht, waarin de gepensioneerde is herplaatst.

26. Het bepaalde bij artikel 24 is mede van toepassing op ambtenaren, die gelijktijdig meer dan eene burgerlijke of daarmede gelijkgestelde betrekking vervullen en uit eene daarvan ontslagen worden. Bij de regeling van het pensioen worden de grondslagen en de diensten der nog bekleed wordende betrekkingen niet in aanmerking genomen.

Bij latere aftreding uit de nog bekleed wordende betrekkingen wordt hun voor elke betrekking een afzonderlijk pensioen verleend, met dien verstande, dat het vereenigd bedrag der pensioenen de som van drie duizend gulden niet kan overschrijden.

Vroeger in andere betrekkingen bewezen diensten komen in het geval bedoeld bij de eerste en tweede zinsnede van dit artikel, zomede indien de belanghebbende uit al de door hem waargenomen betrekkingen te gelijker tijd wordt ontslagen, in berekening bij de regeling van het pensioen wegens die betrekking waarin de hoogste pensioens-grondslag bekomen is.

In de gevallen, bedoeld bij artikel 3, litt. c en d, gelden, ten opzichte van het vereischte van tienjarigen burgerlijken dienst, voor het pensioen alleen de jaren in de betrekking doorgebracht, ter zake waarvan dat pensioen wordt verleend.

27. Er bestaat een pensioenraad voor de burgerlijke ambtenaren.

Hij is samengesteld uit vijf leden en wordt bijgestaan door een secretaris, die allen door Ons worden benoemd en ontslagen.

In geval van vacature doet de raad Ons eene aanbevelingslijst van ten minste twee personen toekomen.

De voorzitter wordt uit de leden onmiddellijk door Ons benoemd. Hij treedt als zoodanig om de twee jaren af, doch is opnieuw benoembaar.

De voorzitter en de leden nemen hunne betrekking zonder bezoldiging waar.

De raad kan geen wettige zitting houden, wanneer niet ten minste drie leden tegenwoordig zijn.

De voorzitter heeft eene beslissende stem.

De verplichtingen van den secretaris worden geregeld bij eene door den raad vast te stellen instructie.

28. De raad onderzoekt de aanvragen, bedoeld bij artikel 18, en brengt zijn advies uit omtrent het daaraan te geven gevolg. Dat advies wordt medegedeeld aan den belanghebbende.

Indien het hoofd van het Departement van Algemeen Bestuur, waaronder de belanghebbende het laatst werkzaam is geweest, zich met het advies van den raad niet vereenigt, deelt hij zijn gevoelen over het ingevolge de wet toe te kennen pensioen schriftelijk aan den belanghebbende mede.

Indien deze binnen drie maanden na den dag waarop de bovenbedoelde mededeelingen gedaan zijn, het verlangen daartoe te kenuen geeft, dan wordt over het advies het gevoelen ingewonnen van de afdeling van den Raad van State, bedoeld bij het tweede lid van artikel 18 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* n°. 129).

Wanneer ingevolge het bepaalde bij dit artikel het gevoelen van de afdeling van den Raad van State, bedoeld bij het tweede lid van artikel 13 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* n°. 129), wordt ingewonnen, wordt de zaak behandeld op de wijze vastgesteld voor de behandeling van geschillen van bestuur.

29. De raad is bevoegd om van de Departementen van Algemeen Bestuur de vereischte inlichtingen te vragen en doet aan het Departement van Financiën de voorstellen, die hij in het belang eener goede regeling van het pensioenwezen noodig of nuttig acht. Hij geeft insgelijks de gevraagde inlichtingen aan de Departementen van Algemeen Bestuur.

30. De bepalingen der wet van den 24sten Januari 1815 (*Staatsblad* n°. 5), welke ook van kracht blijft voor de provincie Limburg, worden, zoowel wat de arresten als wat de kortingen betreft, met opzicht tot de burgerlijke pensioenen gehandhaafd en toepasselijk verklaard.

31. De pensioenen zijn onvervreemdbaar. De belanghebbende kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening. Indien hij last geeft om het pensioen voor hem te ontvangen, kan hij die lastgeving altijd herroepen. Alle hiermede strijdige overeenkomsten zijn nietig.

Deze bepalingen worden op het bewijs van inschrijving van het pensioen afgedrukt.

De voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen eene matige rente op de pensioenen gegeven, tot zekerheid waarvan de bewijzen van inschrijving in het bezit van die lichamen worden gesteld, zijn niet onder de bij deze wet verboden beleeningen begrepen, mits de voorwaarden, volgens welke die voorschotten verstrekt worden, zijn goedgekeurd door den Minister van Financiën.

Indien een gepensioneerde in een gesticht of instelling van weldadigheid, door het openbaar gezag erkend, is opgenomen of, op welke wijze ook, door zoodanige instelling of door eene burgerlijke gemeente wordt verpleegd, wordt, zoolang dit geschiedt, zijn pensioen nitbetaald aan het bestuur van dat gesticht, die instelling of gemeente, hetwelk zich tot dat einde in het bezit zal stellen van het bewijs van inschrijving van het pensioen.

Indien het bedrag van het pensioen dat der verplegingskosten overtreft, wordt het verschil door het daarbij betrokken bestuur aan of ten behoeve van den gepensioneerde uitgekeerd.

32. In buitengewone gevallen, waarin bij deze wet niet is voorzien, of waaromtrent hare bepalingen geacht worden geen billijken maatstaf tot vergelding van diensten, door burgerlijke ambtenaren van den Staat bewezen, op te leveren, wordt bij afzonderlijke wetten voorzien.

Slotbepalingen.

33. De bepalingen van art. 31 zijn ook van toepassing op pensioenen ten laste van den Staat verleend aan andere dan burgerlijke ambtenaren, zoodmede op de pensioenen toegekend aan weduwen en weezen van ambtenaren behoord hebbende tot de deelgerechtigden in het fonds van de geëmployeerden van het Algemeen Bestuur, in het weduwenfonds van het korps ingenieurs bij den waterstaat en in dat van de opzichters van den waterstaat.

Daarmede in strijd zijnde bepalingen van andere wetten zijn ingetrokken.

34. Het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren wordt opgeheven. De raad van toezicht op dat fonds wordt ontbonden. De in de bureelen van dien raad gebruikte registers, boeken en bescheiden worden overgebracht bij den pensioenraad in artikel 27 bedoeld.

35. De pensioenen van de burgerlijke ambtenaren en van hunne weduwen en weezen, ten laste van het in artikel 34 genoemde fonds verleend, zoodmede de ingevolge deze wet te verlenen pensioenen, worden ten laste der Staatsbegrooting verevend.

36. Uit de bezittingen van het pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren wordt eene som van drie millioen gulden, op de wijze door Ons te bepalen, aan het Rijk uitgekeerd. De aan die gelden te geven bestemming wordt bij de wet geregeld.

De overige kapitalen en baten van dat fonds gaan over tot het bij de wet op richten weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren.

37. De sommen wegens afflopende bijdragen voor pensioen, welke bij het in werking treden dezer wet door de dan in dienst zijnde burgerlijke ambtenaren ingevolge de tot dat tijdstip van kracht geweest zijnde bepalingen nog verschuldigd zijn, worden ten behoeve van den Staat voor het geheel ingevorderd.

Met uitzondering op het bepaalde bij de vorige zinsnede zullen de op hetzelfde tijdstip in dienst zijnde legestreckende ambtenaren deelgerechtigd in het weduwenfonds voor de geëmployeerden tot het Algemeen Bestuur behoorende, en de ambtenaren die deelgerechtigd zijn in het weduwen-pensioenfonds van het korps ingenieurs bij den waterstaat en in dat van de opzichters van den waterstaat, wegens nog niet aangezuiverde bijdragen voor aan hen toegekend traktement of verhoogingen van traktement niets meer te betalen hebben, indien die bijdragen op gezegd tijdstip reeds tot op de helft zijn aangezuiverd. Is dit laatste niet het geval, dan zijn zij tot aanzuivering dier bijdragen tot op de helft, op de gewone wijze verplicht.

38. De bij het in werking treden dezer wet voor de dan in dienst zijnde burgerlijke ambtenaren geldende grondslagen voor pensioen worden bevestigd. Voor hen die op dat tijdstip twee of meer burgerlijke betrekkingen bekleeden, worden die grondslagen opnieuw geregeld, met dien verstande dat het gezamenlijk bedrag der verschillende grondslagen niet hooger mag zijn dan de grondslag bij de invoering dezer wet verkregen.

Heeft deze regeling ten gevolge dat een ambtenaar als bovenbedoeld krachtens het bepaalde bij artikel 26 dezer wet minder pensioen zou bekomen dan waarop hij volgens de bepalingen der voor de invoering dezer wet geldende wetten aanspraak zou gehad hebben, dan wordt het hem toe te kennen pensioen tot laatstbedoeld bedrag verhoogd.

39. De mindere geëmployeerden, werklieden of bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht en op 's Rijks jachten en werkvaartuigen, die bij de inwerkingtreding dezer wet reeds behoorden tot de deelhebbenden in het bij artikel 34 dezer wet opgeheven fonds, worden, met uitzondering op het bepaalde bij het laatste lid van artikel 2 dezer wet, als burgerlijke ambtenaren aangemerkt.

40. Artikel 42 der wet van den 17den Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) wordt gelezen als volgt:

De bepalingen van de artt. 8, 9 derde lid, 12 derde lid, 18 tot en met 31 der wet betreffende de burgerlijke pensioenen, zijn op de pensioenen der onderwijzers van toepassing.

41. Deze wet treedt in werking den 1sten Januari 1891.

Op dat tijdstip vervallen, behoudens de hierna en in de wet tot regeling der pensioenen van de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren vermelde uitzonderingen:

1°. de bepalingen der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24) en van alle wetten welke daarin wijziging gebracht hebben, in zooverre die bepalingen ambtenaren betreffen, die nà de invoering der eerstgemelde wet zijn aangesteld;

2°. de bepalingen der wet van 27 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 39), der zooveel betreft de door burgerlijke ambtenaren bewezen diensten als mindere geëmployeerden, werklieden of bedienden bij de inrichtingen van 's Rijks zee- en landmacht;

3°. artikel 44bis en de laatste zinsnede van artikel 19 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die luidt nà de daarin bij de wet van 1 April 1875 (*Staatsblad* n°. 33) gebrachte wijzigingen, in zooverre die bepalingen ambtenaren betreffen, die, nà vroeger in de daarin genoemde betrekkingen werkzaam te zijn geweest, nà de invoering dezer wet als burgerlijke ambtenaren worden aangesteld;

4°. de laatste zinsnede van het bij de wet van 29 Mei 1877 (*Staatsblad* n°. 114) in de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) ingelaschte artikel 19bis en het bij eerstvermelde wet 1890.

in die van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) ingelaschte artikel 44bis in zooverre die bepalingen ambtenaren betreffen, die, na vroeger in de daarin genoemde betrekkingen werkzaam te zijn geweest, nà de invoering dezer wet als burgerlijke ambtenaren worden aangesteld;

5°. de artikelen 34 en 35 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50);

6°. de artikelen 22 en 23 der wet van 28 April 1876 (*Staatsblad* n°. 102);

Blijven van kracht:

a. artikel 12 der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24) voor de hoogleeraren, die vóór het in werking treden dezer wet zijn aangesteld;

b. de tweede en derde zinsnede van artikel 6 derzelfde wet, zooals die luidt nà de daarin laatstelijk bij de wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64) gebrachte wijzigingen, ten aanzien van de ambtenaren, die vóór het in werking treden dezer wet zijn ontslagen;

c. artikel 25 derzelfde wet, zooals die luidt nà de daarin laatstelijk bij de wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64) gebrachte wijzigingen, ten aanzien van weduwen en kinderen van ambtenaren, aan wie, bij het in werking treden dezer wet, overeenkomstig het bepaalde bij dat artikel pensioen was toegekend, met dien verstande evenwel, dat, in het geval voorzien bij de vijfde zinsnede van dat artikel, door Onzen Minister van Financiën zal worden bepaald op welke wijze het aldaar bedoeld pensioen tusschen de rechthebbenden verdeeld zal worden;

d. artikel 29 derzelfde wet, zooals die luidt nà de daarin laatstelijk bij de wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64) gebrachte wijzigingen ten aanzien van burgerlijke pensioenen toegekend vóór het in werking treden van deze wet;

e. artikel 7 der wet van 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64), voor de teruggave der doorlopende bijdrage, betaald door de in dat artikel bedoelde tijdelijk ontslagen doch niet herplaatste ambtenaren;

f. artikel 4 der wet van 24 Juni 1863 (*Staatsblad* n°. 73), voor de gewezen bezoldigde opzieners der jacht en visscherij, met of nà den 1sten Januari 1858 overgegaan of geplaatst, in eene betrekking waaraan het uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is, voor zooveel betreft den diensttijd door hen in eerstgenoemde betrekking doorgebracht;

g. de tweede zinsnede van artikel 12 der wet van 4 Juli 1874 (*Staatsblad* n°. 90), ten aanzien

van de leden der Rechterlijke Macht, die bij gebleken ongeschiktheid, door aanhoudende lichaamsziekte of ten gevolge van zieksiekte, uit hun ambt ontslagen worden :

- A.* de wet van 15 April 1854 (*Staatsblad* n°. 41), tot regeling van het pensioen der militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof;
- i.* de laatste zinsnede van artikel 8 der wet van 10 November 1875 (*Staatsblad* n°. 204);
- k.* de laatste zinsnede van artikel 2 der wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 80).

Het bepaalde bij het voorlaatste lid van artikel 9 is niet van toepassing op verloven vóór den eersten Juli 1873 verleend, indien door den belanghebbende gedurende den tijd van zijn verlof de destijds verschuldigde doorlopende korting voor pensioen betaald is.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 9den Mei 1890.

(*get.*)

WILLEM.

De Minister van Financiën,

(*get.*)

GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg.* 16 Mei 1890.)

9 Mei 1890. WET, tot regeling van het pensioen der weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren. S. 79

Bijl. Hand. 2° Kamer 1888/89, n°. 70, 1—11; 1889/90, n°. 13, 1—7, 10—44.

Handel. 2° Kamer 1889/90, *bladz.* 795, 796, 798—875, 878—898, 987—992.

Handel. 1° Kamer 1889/90, *bladz.* 351, 352, 357—374, 383—386.

WIJ WILLEM III, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is pensioen te verleenen aan de weduwen en weezen der burgerlijke ambtenaren; Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art 1. Aan de weduwen van burgerlijke ambtenaren en aan hunne weezen beneden den leeftijd van 18 jaren, wordt pensioen verleend ten laste van het krachtens deze wet op te richten Fonds, in de gevallen, onder de voorwaarden en naar de regelen bij deze wet bepaald.

2. Voor de toepassing dezer wet worden als burgerlijke ambtenaren aangemerkt zij, die daarvoor worden gehouden volgens de wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, en die tijdens de invoering dezer wet in dienst zijn of daarna benoemd worden.

Vrouwelijke ambtenaren met een burgerlijk ambtenaar gehuwd of in het genot van een

krachtens deze wet toegekend weduwenpensioen, worden niet als burgerlijke ambtenaren aangemerkt, wordende haar nochtans toegestaan tegen storting van het bedrag der in artikel 17 bepaalde kortingen deelgerechtigd te worden of te blijven in het bij artikel 18 bedoelde fonds ten behoeve van hare niet in huwelijk met een burgerlijk ambtenaar verwekte kinderen.

Vrouwelijke ambtenaren die van de in de vorige zinsnede toegekende bevoegdheid gebruik maken, zullen hiervan moeten doen blijken door het afleggen eener verklaring. Die verklaring moet zijn ingeleverd bij den directeur van het hiervoren vermelde fonds, binnen drie maanden na den dag waarop zij komen te verkeerren in een geval, waarin de bepaling dat zij niet als burgerlijke ambtenaren worden aangemerkt, op haar van toepassing wordt.

3. Onder weezen worden in deze wet verstaan wettige of gewettigde kinderen van overleden burgerlijke ambtenaren.

4. Indien een burgerlijk ambtenaar in het huwelijk treedt nadat hij op wachtgeld gesteld, gepensionneerd of zijn zestigste levensjaar ingetreden is, hebben zijne weduwe en zijne bij haar verwekte kinderen geen aanspraak op pensioen.

Evenmin hebben aanspraak op pensioen de kinderen geboren nit het huwelijk door eene vrouwelijke ambtenaar aangegaan nadat zij was op wachtgeld gesteld of gepensionneerd.

Bij herplaatsing worden de ambtenaren voor de toepassing dezer wet als nieuw aangestelde ambtenaren aangemerkt, behoudens het bepaalde bij het 5de lid van art. 10 en het tweede lid van art. 17, *a* en *b*.

5. De pensioenen bedragen :

a. voor weduwen van burgerlijke ambtenaren, een vierde der som, die laatstelijk tot grondslag voor de pensioensberekening dier ambtenaren heeft gestrekt;

b. voor elk der pensioengerechtigde kinderen van burgerlijke ambtenaren, die eene tot pensioen gerechtigde weduwe nalaten, een vijfde van het weduwenpensioen.

Het gezamenlijk bedrag dier weezenpensioenen kan dat van het sub *a* bedoelde weduwenpensioen niet overschrijden.

Het sub *a* bedoelde weduwenpensioen wordt verhoogd met het aandeel in de volgens de beide vorige zinsneden toe te kennen weezenpensioenen, hetwelk aan hare eigene kinderen toekomt;

c. voor elk der pensioengerechtigde kinderen van

burgerlijke ambtenaren die geene tot pensioen gerechtigde weduwe nalaten of wier weduwe overlijdt, een twaalfde der som, die laatstelijk tot grondslag voor de pensioensberekening des vaders heeft gestrekt.

Het gezamenlijk bedrag dezer weezenpensioenen kan het een vierde van den pensioensgrondslag des vaders niet overschrijden;

d. voor elk der pensioengerechtigde kinderen van vrouwelijke burgerlijke ambtenaren, een twaalfde der som, die laatstelijk tot grondslag voor de berekening van haar ambtenaarspensioen heeft gestrekt, zonder dat het gezamenlijk bedrag dezer pensioenen het een vierde der som kan overschrijden.

6. Het weduwenpensioen, zoo ook het gezamenlijk bedrag der volgens art. 5 te verleenen weezenpensioenen kunnen de som van zeshonderd gulden niet overschrijden.

In het geval voorzien bij lit. b van art. 5 kan het gezamenlijk bedrag van het verhoogd weduwenpensioen en van de toegekende weezenpensioenen de som van twaalfhonderd gulden niet overschrijden.

7. Indien er in de in art. 5 sub b bedoelde gevallen meer dan vijf, en in die sub c en d meer dan drie pensioengerechtigde weezen zijn, dan is elk huuner gerechtigd tot een gelijk deel van het totaal der aan allen te zamen toekomende weezenpensioenen.

8. Het eenmaal bepaalde weezenpensioen, daaronder ook begrepen het bedrag waarmede het weduwenpensioen in het geval, voorzien bij art. 5, lit. b, 3de zinsnede, is verhoogd, wordt tot zijn vol bedrag uitgekeerd tot dat het jongste kind den leeftijd van 18 jaren bereikt heeft.

9. De uitbetaling van weezenpensioen houdt op na afloop van het kwartaal, waarin het recht daarop is komen te vervallen

10. Ambtenaren gepensionneerd of op wachtgeld gesteld wordende, behouden recht op pensioen voor hunne weduwen en weezen overeenkomstig art. 5 dezer wet, behoudens de korting, omschreven in art. 17 sub d en e.

Deze korting gaat in met het kwartaal volgend op het ontslag des ambtenaars.

Indien echter, volgens de wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, het pensioen eens ambtenaars eerst later ingaat, wordt de daarop verschuldigde korting over de eedert zijn ontslag verstreken kwartalen ingehouden bij de uitbetaling van zijn pensioen over het eerste kwartaal, en zoo noodig ook over volgende.

Ambtenaren die zonder pensioen of wachtgeld, onverschillig om welke reden uit hunne burgerlijke betrekking ontslagen worden, behouden desverkiezende recht op pensioen voor hunne weduwen en weezen:

a. tegen storting, binnen drie maanden na hun ontslag, van eene som, berekend naar de laatst voldane korting, volgens onderstaand tarief.

Leeftijd van den ambtenaar bij zijne uit den dienst treding.	Storting in eens voor elken gulden der laatste jaarlijksche korting.
20 t/m 24 jaar	f 26.50
25 " 29 "	25.10
30 " 34 "	23.50
35 " 39 "	21.75
40 " 44 "	19.70
45 " 49 "	17.20
50 " 54 "	14.55
55 " 59 "	11.80
60 " 64 "	9.25
65	8.80

b. tegen betaling van eene jaarlijksche bijdrage ten bedrage van f 1.60 voor elken gulden der laatste jaarlijksche korting. Deze bijdrage behoort, op straffe van verlies van alle aanspraken, voor de eerste maal binnen drie maanden na het ontslag en in de volgende jaren telkens vóór den dag waarop het ontslag is ingegaan, aan den directeur van het in art. 18 bedoelde weduwen- en weezenfonds betaald te zijn.

Ambtenaren die gebruik hebben gemaakt van de sub a vermelde bevoegdheid zijn bij latere pensionneering van betaling van kortingen vrijgesteld. Evenmin zal bij latere herplaatsing eenige korting door hen behoeven te worden voldaan, tenzij krachtens de latere betrekking aanspraak op een hooger pensioen mocht bestaan dan wegens de vroegere, in welk geval eene jaarlijksche korting is verschuldigd van vijf ten honderd of, indien het vrouwelijke ambtenaren geldt, van één ten honderd van het viervoud van het verschil.

Voor ambtenaren die gebruik hebben gemaakt van de sub b vermelde bevoegdheid, zal in de bij het vorig lid genoemde gevallen, de verplichting tot betaling der jaarlijksche bijdrage vervangen worden door die tot betaling der kortingen vermeld bij art. 17.

Indien ambtenaren die van de sub *a* of *b* vermelde bevoegdheid gebruik hebben gemaakt, in het huwelijk treden nadat zij ontslagen zijn, hebben hunne weduwen en hunne bij haar verwekte kinderen, of wel indien het vrouwelijke ambtenaren geldt, hare uit dat huwelijk geboren kinderen, geen aanspraak op pensioen.

11. Het weduwen- of weezenpensioen gaat in daags nadat de bezoldiging, het wachtgeld of het pensioen van den overledene is opgehouden, of in het geval bedoeld bij het vierde lid van art. 10, daags na het overlijden van den belanghebbende.

12. Bij overlijden eener weduwe komt haar pensioen met de verhooving, over het loopende kwartaal, ten bate der pensioengerechtigde weezen, elk voor zijn aandeel.

Het weezenpensioen volgens lit. *c* van art. 5 gaat eerst in met het daarop volgende kwartaal.

Zoo eene weduwe overlijdt zonder pensioengerechtigde weezen na te laten, wordt haar pensioen aan de erfgenamen of rechthebbenden niet verder uitbetaald dan tot den dag, volgende op dien van het overlijden.

13. Door het volgend huwelijk eener weduwe gaat de aanspraak op weduwenpensioen, aan haar vorig huwelijk ontleend, voor haar verloren.

Haar pensioen met de verhooving wordt echter over het tijdens het volgend huwelijk loopend kwartaal ten volle uitbetaald.

Na afloop van dat kwartaal geschiedt de pensioensberekening voor de weezen nit een vorig huwelijk volgens de regelen gesteld bij art. 5, lit. *c*.

Bij overlijden van den lateren echtgenoot eener betrouwde weduwe wordt deze, indien zij krachtens haar nader huwelijk geen pensioen, hetzij burgerlijk of militair, of wel een minder pensioen dan haar krachtens het vorig huwelijk toekwam, geniet, in het genot van haar vroeger onverhoogd pensioen hersteld, zonder verdere aanspraak op pensioen te kunnen maken.

Behoudens de bepalingen van art. 14, gaat dat genot in met den dag volgende op dien, waarop de laatste echtgenoot is overleden, en zoo deze Rijkstraktement, wachtgeld of pensioen genoot, met den dag volgende op dien, waarop dit heeft opgehouden.

14. De weduwen- en weezenpensioenen worden verleend op aanvraag van of vanwege de belanghebbenden.

Die aanvraag moet, met overlegging van de voor de regeling van het pensioen benoedigde

stukken, worden ingediend bij den directeur van het in art. 18 genoemde fonds.

De directeur zendt de aanvraag met de stukken aan den pensioenraad, genoemd in art. 27 der wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren. Deze brengt zijn advies nit omtrent het daaraan te geven gevolg. Dat advies wordt aan belanghebbenden medegedeeld.

Indien de Minister van Financiën zich met het advies van den Raad niet vereenigt, deelt hij zijn gevoelens over het ingevolge de wet toe te kennen pensioen schriftelijk aan belanghebbenden mede.

Indien binnen drie maanden na den dag, waarop de bovenbedoelde mededeelingen gedaan zijn, het verlangen daartoe door belanghebbenden te kennen gegeven wordt, dan wordt over het advies het gevoelens ingewonnen van de afdeling van den Raad van State, bedoeld bij het 2de lid van art. 13 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* no. 129).

Wanneer ingevolge het bepaalde bij dit artikel het gevoelens van de afdeling van den Raad van State, bedoeld bij het 2de lid van art. 13 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* no. 129), wordt ingewonnen, wordt de zaak behandeld op de wijze, vastgesteld voor de behandeling van geschillen van bestuur.

Is de in het 2de lid bedoelde aanvraag niet ingediend binnen een jaar na het tijdstip waarop aanspraak op pensioen verkregen werd, dan gaat het pensioen eerst in met het vierendeel jaars volgende op dat waarin de aanvraag is gedaan. Is zij niet ingediend binnen vijf jaren na dat tijdstip, dan is alle recht op pensioen verbeurd.

Dezelfde regelen gelden voor aanvragen om verhooving van reeds toegekend pensioen en voor de overlegging der stukken, tot staving van het recht op die verhooving dienende, met dien verstande, dat de termijnen van een jaar en vijf jaren dan beginnen te loopen van den dag, waarop het pensioen is toegekend.

Aan den voorzitter en de leden van den pensioenraad, genoemd in art. 27 der wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, kunnen ter zake van de in dit artikel vermelde bemoeiingen door Ons vacatiegelden worden toegelegd. Deze uitgaven komen ten laste van het in art. 18 genoemde fonds en worden geacht tot de kosten van beheer daarvan te behooren.

15. De weduwen- en weezenpensioenen worden op voordracht van den Minister van Financiën bij Koninklijke besluiten toegekend.

16. De pensioenen worden in volle guldens verleend. Onderdeelen van een gulden komen daarbij voor een gulden in berekening.

17. Ten behoeve van het in artikel 18 dezer wet genoemde fonds wordt op de wedde, de belooning, het wachtgeld of het pensioen eene doorlopende korting ingehouden.

Die korting bedraagt:

a. voor de vóór 1 Juli 1868 aangestelde ambtenaren, die bij het in werking treden dezer wet in dienst zijn of later herplaatst worden, vijf ten honderd 's jaars voor de mannelijke en één ten honderd 's jaars voor de vrouwelijke ambtenaren, over alle verhoogingen van pensioensgrondslag door hen na de invoering dezer wet te bekomen;

b. voor de van af 1 Juli 1868 tot en met 31 December 1890 aangestelde ambtenaren, die bij het in werking treden dezer wet in dienst zijn of later herplaatst worden:

1°. voor de mannelijke vijf en voor de vrouwelijke één ten honderd 's jaars, over alle verhoogingen van pensioensgrondslag door hen na het in werking komen dezer wet te bekomen;

2°. voor de mannelijke twee ten honderd en voor de vrouwelijke ambtenaren vier tiende ten honderd 's jaars, over den tijdens het in werking treden dezer wet voor hen geldenden pensioensgrondslag, dan wel voor hen die herplaatst worden, over den pensioensgrondslag welke laatstelijk voor hen gegolden heeft;

c. voor de na de invoering dezer wet te benoemen ambtenaren, voor de mannelijke vijf ten honderd en voor de vrouwelijke ambtenaren één ten honderd 's jaars, over hunnen pensioensgrondslag;

d. voor gepensioneerde en op wachtgeld gestelde ambtenaren, die tijdens het in werking treden dezer wet in dienst waren, vijf ten honderd voor de mannelijke en één ten honderd voor de vrouwelijke ambtenaren, over dat gedeelte van hun pensioen of wachtgeld, hetwelk tot het geheele pensioen of wachtgeld in dezelfde evenredigheid staat als de verhooging van den pensioensgrondslag na het in werking treden der wet verkregen tot den laatsten voor hen geldenden pensioensgrondslag;

e. voor gepensioneerde en op wachtgeld gestelde ambtenaren, die na het in werking treden dezer wet benoemd zijn, vijf ten honderd voor de mannelijke en één ten honderd voor de vrouwelijke ambtenaren over hun pensioen of wachtgeld.

De in dit artikel bedoelde kortingen houden op met den dag, waarop een ambtenaar, die on-

gehuwd is en geene kinderen beneden den leeftijd van 18 jaren heeft, wordt gepensionneerd of op wachtgeld gesteld, of zijn 60ste levensjaar intreedt, zoomede voor hen, die, nadat ze gepensionneerd, op wachtgeld gesteld of hnn 60ste levensjaar ingetreden zijn, weduwnaar (weduwe) worden en geene kinderen beneden den leeftijd van 18 jaren hebben.

De ambtenaren of gepensioneerde of op wachtgeld gestelde ambtenaren, op wie het vorige lid van toepassing wordt, zijn verplicht binnen drie maanden nadat de korting ophoudt, daarvan kennis te geven aan den directeur van het weduwenfonds. Bij verzuim van tijdige kennisgeving wordt de op hun traktement, wachtgeld of pensioen reeds ingehouden korting niet teruggegeven.

De op het traktement, het wachtgeld of pensioen van een vrouwelijke burgerlijke ambtenaar ingehouden kortingen voor weezenpensioen worden teruggegeven, indien zij met een burgerlijk ambtenaar huwt of in het genot treedt van een krachtens deze wet toegekend weduwenpensioen, tenzij zij verklaard heeft van de in artikel 2 toegestane bevoegdheid gebruik te willen maken.

Voor de toepassing van deze bepalingen wordt de pensioensgrondslag, hetzij een ambtenaar slechts eene dan wel te gelijker tijd meerdere betrekkingen vervult, niet hooger berekend dan twee duizend vierhonderd gulden, met dien verstande dat, zoo de pensioensgrondslagen van hem, die meer dan ééne betrekking te gelijker tijd vervult, te zamen meer dan twee duizend vierhonderd gulden bedragen, elke derzelve eene evenredige vermindering zal ondergaan.

18. Er wordt opgericht een weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren.

Dit fonds bestaat uit:

a. de kapitalen aan het fonds toegekend, volgens art. 36 der wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, en de rente dier kapitalen;

b. de bij artt. 10 en 17 dezer wet bedoelde bijdragen der ambtenaren en ontslagen ambtenaren. Daaruit worden betaald:

a. de ingevolge deze wet toe te kennen pensioenen;

b. de kosten van beheer van het fonds;

c. de uitkeering aan het Rijk, in de tweede zinsnede van art. 31 dezer wet vermeld.

19. Het beheer van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren wordt volgens door Ons te stellen regelen gevoerd door eenen

directeur onder toezicht van vijf commissarissen, allen door Ons te benoemen.

De commissarissen nemen hunne betrekking zonder bezoldiging waar. Minstens drie hunner worden uit de deelhebbers in het fonds gekozen.

In geval van vacature der betrekking 't zij van den directeur of van een der commissarissen, dienen laatstgemelden aan Ons eene aanbevelingslijst van minstens twee candidaten tot vervulling der opengevallen betrekking in, opdat daarop door Ons zoodanig acht geslagen worde als Wij zullen vermeenen te behooren.

De directeur en de ambtenaren bij dit fonds worden als burgerlijke ambtenaren aangemerkt.

20. De ontvangsten en uitgaven van het fonds worden jaarlijks bij begrootingswet geregeld.

Bij de indiening dier wet worden overgelegd:

- 1°. een volledig verslag van de werkzaamheden van het bestuur van het fonds over het afgelopen jaar;

- 2°. eene lijst van de sedert de indiening der vorige begrooting verleende en vervallen weduwen- en weezenpensioenen.

Die lijst vermeldt:

- a. de namen der gepensioneerden;
- b. de laatste dienstbetrekking van den overleden echtgenoot, vader of moeder;
- c. de artikelen der wet krachtens welke het pensioen is verleend;
- d. het bedrag van het weduwenpensioen, van de verhoogingen en van de weezenpensioenen, elk afzonderlijk.

Bovendien wordt om de 5 jaar nevens de hierboven vermelde stukken nog overgelegd eene wetenschappelijke balans van het fonds, opgemaakt onder dagteekening van 31 December van het laatst afgelopen jaar. De eerste dier balansen zal worden overgelegd bij de begrooting voor het jaar 1897.

De hiervoren onder 1°. en 2°. genoemde bescheiden worden niet overgelegd bij de indiening der begrooting voor het dienstjaar 1892.

De regelen bij de wet omtrent het doen van rekening en verantwoording wegens 's Rijks bijzondere fondsen vastgesteld of nader vast te stellen, zijn op die ontvangsten en uitgaven toepasselijk.

De rekening en verantwoording geschiedt door den Minister van Financiën.

21. de belegging der kapitalen van het fonds geschiedt in inschrijvingen op een der Grootboeken van de Nationale Schuld.

22. De artikelen 21, 30 en 31 der wet tot

regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren zijn ook op de weduwen- en weezenpensioenen toepasselijk.

Overgangsbepalingen.

23. De vorenstaande bepalingen zijn niet toepasselijk op:

de legestreckende ambtenaren, deelgerechtigd in het weduwenfonds voor de geëmployeerden tot het algemeen bestuur behoorende,

de ambtenaren en de gewezen ambtenaren die tijdens de invoering dezer wet deelgerechtigd zijn in het weduwenfonds voor de geëmployeerden tot het algemeen bestuur behoorende, met uitzondering van hen die deelgerechtigd geworden zijn door vrijwillige deelname krachtens het bepaalde bij Koninklijk besluit van 15 Mei 1868, n°. 35 of een der bij artikel 1 van dat besluit vervallen verklaarde vroegere besluiten,

de ambtenaren en de gewezen ambtenaren die bij de invoering dezer wet deelgerechtigd zijn in het weduwen-pensioenfonds van het korps ingenieurs bij den waterstaat en in dat van de opzichers van den waterstaat,

de ambtenaren en de gewezen ambtenaren behoorende tot de deelgerechtigden in het voormalig pensioenfonds der ontvangsten,

de hoogleraren en de gewezen hoogleraren, wier weduwen en weezen volgens de daaromtrent bestaande bepalingen recht hebben op toekenning van weduwen- en weezenpensioen.

De na te laten betrekkingen van de hierbedoelde ambtenaren hebben mitsdien geene aanspraak op pensioen uit het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, behoudens het bepaalde bij artikel 25 dezer wet.

24. Bij de invoering dezer wet worden de bij art. 23 genoemde fondsen voor de verdere deelneming gesloten.

De pensioenen der na te laten betrekkingen van de deelgerechtigden in die fondsen worden, ook ten aanzien van na de invoering dezer wet toe te kennen rangs- en traktementsverhoogingen, overeenkomstig de daaromtrent tijdens die invoering geldende bepalingen geregeld. Blijven mede onveranderd de tijdens die invoering geldende bepalingen nopens het bedrag hetwelk deelgerechtigden bij de toekomstige rangs- en traktementsverhooging of huwelijk aan de fondsen te betalen hebben, met dien verstande evenwel dat bij het in werking treden dezer wet de verplichting tot voldoening van de jaarlijksche contributie, bedoeld

sub 2°. van het Koninklijk besluit dd. 9 October 1828, n°. 140, zooals dat is gewijzigd bij dat van 16 Juni 1856, n°. 27, vervalt. Bovendien vervalt de verplichting, vermeld in art. 2 van het Koninklijk besluit van 20 Maart 1884, n°. 14.

De wijze waarop aan de fondsen zal worden betaald hetgeen deelgerechtigden bij of na de invoering dezer wet aan die fondsen verschuldigd zijn of worden, wordt door Ons bepaald.

Van den toestand der hier bedoelde fondsen op 31 December 1890, en verder telkens om de vijf jaren, wordt opgemaakt eene wetenschappelijke balans, en het voordelig saldo waarmede de onder dagteekening van 31 December 1890 op te maken balans sluit, wordt, met de rente daarover ad 3½ pCt. 's jaars sedert 1 Januari 1891, in 's Rijks schatkatist gestort.

De aan die gelden te geven bestemming wordt bij de wet geregeld.

De betaling der ten laste van deze fondsen verleende en nog te verlenen pensioenen wordt door den Staat waarborgd.

25. Burgerlijke ambtenaren, die na de invoering dezer wet den dienst der administratiën ten welker behoefte de in art. 23 genoemde, thans bestaande fondsen zijn ingesteld, verlaten en in andere burgerlijke betrekkingen treden, kunnen, zoo aan hunne weduwen en weezen uit de bedoelde fondsen een geringer pensioen toekomt dan waarop de artikelen 5 en volgende dezer wet recht geven, in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren deelgerechtigd worden voor het verschil tusschen de beide pensioensbedragen.

In dat geval zijn deze ambtenaren gehouden jaarlijks vijf ten honderd van het viervoud van dat verschil aan het laatstgenoemde fonds bij te dragen en wordt na hun overlijden het pensioen, dat hunnen weduwen en weezen uit een of méér der drie eerstbedoelde fondsen toekomt, uit het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren aangevuld tot op het bedrag waarop de artikelen 5 en volgende dezer wet recht geven.

De aanvraag hiertoe strekkende, moet binnen drie maanden na de verandering van betrekking door de belanghebbende ambtenaren aan den directeur van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren zijn ingediend. Later ingediend, wordt zij niet meer aangenomen.

Vóór 1 Juli 1868 aangestelde burgerlijke ambtenaren die vóór de invoering dezer wet den dienst der hierbovenbedoelde administratiën ver-

laten hebben en in andere burgerlijke betrekkingen getreden zijn of treden zullen, worden, zoo aan hunne weduwen en weezen uit de bij artikel 23 genoemde fondsen een geringer pensioen toekomt dan waarop de artikelen 5 en volgende dezer wet recht geven, zonder deswege iets verschuldigd te zijn, in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren deelgerechtigd voor het verschil tusschen de beide pensioensbedragen.

Na 1 Juli 1868 aangestelde burgerlijke ambtenaren die in het bij de vorige zinsnede bedoelde geval verkeerden, kunnen op hunne aanvraag in het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren deelgerechtigd worden voor het verschil tusschen de beide pensioensbedragen, tegen betaling van twee ten honderd per jaar van het viervoud van dat verschil aan het evengenoemde fonds. In dat geval wordt het aan hunne na te laten betrekkingen uit een der drie hiervoren bedoelde fondsen toekomend pensioen, uit het in artikel 18 bedoelde fonds aangezuiverd tot op het bedrag, dat hun ingevolge artikel 5 en volgende dezer wet zou toekomen.

De in het vorig lid bedoelde aanvraag moet binnen drie maanden na het in werking treden dezer wet door de belanghebbende ambtenaren aan den directeur van het in artikel 18 bedoelde fonds zijn ingediend. Later ingediend, wordt zij niet meer aangenomen.

26. De bij het in werking treden dezer wet ongehuwde ambtenaren zullen de in artikel 17 dezer wet vermelde kortingen niet te betalen hebben, indien zij binnen drie maanden na het in werking treden der wet aan den directeur van het in artikel 18 bedoelde fonds schriftelijk verklaard hebben, dat zij in dat fonds niet wenschen deelgerechtigd te worden.

Ten gevolge van deze verklaring gaat voor de door hen na te laten betrekkingen alle aanspraak op weduwen- en weezenpensioen onherroepelijk verloren.

27. Aan de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren, die na den 10den December 1888 overleden zijn, wordt toegekend het pensioen, dat zij zouden bekomen hebben, indien die ambtenaren waren overleden op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

Eveneens zal aan de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren die na den 10den December 1888 gepensionneerd of op wachtgeld gesteld zijn, toegekend worden het pensioen dat zij zouden bekomen hebben indien die ambtenaren

gepensionneerd of op wachtgeld gesteld waren op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

De bepalingen der vorige zinsneden zijn niet van toepassing op de weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren, die na 10 December 1888 en vóór het in werking treden van deze wet, uit anderen hoofde in het genot van weduwen- en weezenpensioen getreden zijn of daarop aanspraak erlangd hebben.

28. De weduwen en weezen van na den 1sten April 1886 aangestelde burgerlijke ambtenaren, die vóór of op den 10den December 1888 overleden, gepensionneerd of op wachtgeld gesteld zijn, hebben aanspraak op twee derden van het pensioen, dat zij zouden bekomen hebben, indien die ambtenaren waren overleden, gepensionneerd of op wachtgeld gesteld op den dag, waarop deze wet in werking treedt.

Het voorgaande lid is niet van toepassing op de weduwen en weezen, die vóór het in werking treden dezer wet uit anderen hoofde in het genot van weduwen- of weezenpensioen getreden zijn of daarop aanspraak erlangd hebben.

29. De bepalingen der artikelen 27 en 28 zijn niet van toepassing op de weduwen en de bij dezen verwekte kinderen van de bij die artikelen bedoelde ambtenaren, die, nadat zij gepensionneerd, op wachtgeld gesteld of hun zestigste levensjaar ingetreden waren, in het huwelijk getreden zijn, noch op weduwen, welke hertrouwd zijn, blijvende de bepaling van het vierde lid van artikel 13 nochtans op laatstbedoelde weduwen van toepassing.

30. Voor de toepassing van de bepalingen der artikelen 27 en 28 worden hoofden van Ministerieele Departementen als zoodanig niet als burgerlijke ambtenaren aangemerkt.

31. De beide eerste der in het vierde lid van artikel 20 bedoelde wetenschappelijke balansen worden opgemaakt door drie deskundigen, waarvan een benoemd wordt door Onzen Minister van Financiën, een door commissarissen van het in artikel 18 genoemde fonds, en de derde door den Hoogen Raad.

Indien uit de tweede balans blijkt, dat in het evengenoemde fonds een grooter kapitaal aanwezig is dan gevorderd wordt om, in verband met de door deze wet voorgeschreven bijdragen, te voldoen aan de door deze wet op het fonds gelegde verplichtingen, wordt dat meerdere, tot een bedrag van ten hoogste vier millioen glden, aan het Rijk uitgekeerd. De aan die gelden te geven bestemming wordt bij de wet geregeld.

32. Deze wet treedt in werking op den 1sten Januari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 9den Mei 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(Uitg. 16 Mei 1890.)

9 Mei 1890. WET, tot nadere regeling van de heffing en bestemming der Kanselarij-leges. S. 80.

Bijl. Hand. 2^e Kamer 1888/89, n°. 70, 1, 8—11; 1889/90, n°. 13, 2, 5, 8, 9, 11, 41.

Hand. id. 1889/90, bladz. 898—900, 992.

Hand. 1^e Kamer 1889/90, bladz. 352, 359, 386.

WIL WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de heffing der zoogenaamde Kanselarij-leges nader te regelen, en de uitkeering daarvan aan het weduwenfonds voor de ambtenaren van het algemeen bestuur en aan die ambtenaren zelve te doen ophouden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Er worden aan de bureaux tot het algemeen bestuur behoorende, geene andere leges meer geheven dan die, bedoeld bij de nummers 5, 6, 9, 11, 12, 13 en 14 en die op aannemingen van werk of leverantiën, bedoeld bij nummer 7 van het tarief, vastgesteld bij besluit van den Souvereinen Vorst van 18 Januari 1814, n°. 6.

De nummers 5 en 6 van dat tarief gelden voortaan ook voor de officieren van de zee- en landmacht.

Voor zooveel dat tarief bij deze wet wordt in stand gehouden, wordt het in afschrift bij deze wet gevoegd.

2. De heffing der bij art. 1 dezer wet bedoelde leges geschiedt op den voet bij het aangehaalde tarief voorgeschreven, ten behoeve van 's Rijks schatkist.

De bepalingen omtrent de wijze van invordering en verantwoording dier leges en het toezicht daarop worden door Ons vastgesteld.

3. Aan de ambtenaren, krachtens de daartoe bestaande verordeningen, bij het in werking treden dezer wet tot het genot der leges gerechtigd, wordt door Ons als vergoeding voor het verlies van dat genot, eene persoonlijke jaarlijksche toelage verleend, gelijkstaande met de in guldens afgeronde middelsom dier leges, waarvan het genot aan den rang, door ieder hunner

bij het in werking treden dezer wet bekleed, over de laatste vijf jaren vóór die in werking treding per jaar is verbonden geweest.

Die toelage vervalt met het tijdstip, waarop hij, die haar geniet, naar de thans daaromtrent bestaande verordeningen zou hebben opgehouden legestrekken ambtenaar te zijn.

Het gezamenlijk bedrag dier afloopende toelagen wordt jaarlijks op de verschillende, daarbij betrokken, hoofdstukken der Staatsbegrooting gebracht.

4. Deze wet treedt in werking den 1sten Januari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 9den Mei 1890.

(get.) WILLEM.
De Minister van Financien,
(get.) GODIN DE BEAUFORT.
(Uitgeg. 16 Mei 1890.)

UITTREKSEL.

TARIF van Leges- en Expeditiegelden, voor de Bureaux der Departementen tot het Algemeen Bestuur behoorende.

1. enz.
5. Voor Extract-Besluiten van aanstelling tot temporaire commissien, zoo politieke als financieele en Regterlijke:
 - a. beneden de f 100. Niets.
 - b. van f 100 en daarboven ¼ pct.
6. Voor Extract-Besluiten van aanstelling tot vaste posten of Bedieningen, zoo politieke als financieele en regterlijke, mitsgaders voor commissien of Acten van aanstelling tot dezelve:
 - a. beneden de f 100 in 't jaar Niets.
 - b. van f 100 en daarboven 1 pct.
7. Voor Appointementen van approbatie op bestekken, contracten of andere documenten van enz. Aanneming van werk of leverancien en dergelijken; van het montant der Aanbesteding of dit onzeker zijnde, van het montant waarop de kosten zijn gecierd ¼ pct.
8. enz.
9. Voor betalingen van jaarwedden, daggelden, aangenomen werken

en Leverancien, en alle andere pretensien ten laste van den Lande. ¼ pct.

hiervan zijn uitgezonderd:

- a. alle betalingen beneden de f 100.
- b. alle betalingen van Militaire, Politieke of kerkelijke gages of tractementen en pensioenen beneden de f 600.
- c. alle betalingen van gelden ter goeder rekening welke niet strekken in mindering der schuldveroordeeling van den belanghebbenden.
- d. alle betalingen tot restitutie van voorschotten ten behoeve van den Lande gedaan.
- e. alle betalingen tot subsidie van Armen of Armengestichten.
10. enz
11. Voor paspoorten f 8.—
12. Voor eene legalisatie of Certificatie " —12.—
18. Voor opene brieven op Pergament, van welken inhoud of form, boven het Pergament:
 - a. de eerste bladzijde " 14.—
 - b. elke volgende " 3.10.—

(NB. elke bladzijde moet inhouden 40 regels, en elke regel 50 letters.)
14. Voor Koppien, geene insertien of bijlagen zijnde, van Extract-Besluiten:
 - in het Nederduitsch.*
 - a. de eerste bladzijde " —10.—
 - b. elke volgende " — 4.—
 - in andere levendige talen.*
 - a. de eerste bladzijde " —15.—
 - b. elke volgende " — 6.—
 - in het Latijn.*
 - a. de eerste bladzijde " 1.—
 - b. elke volgende " — 8.—

(NB. elke bladzijde moet inhouden 30 regels, en elke regel 40 letters.)
15. enz.

Algemeene Bepaling.

Voor ééne en dezelfde zaak wordt slegts op een Bureau betaald, en wel op dat Bureau

waaronder het object behoort, van het Document waarop de Leges moeten betaald worden.

Geapprobeerd in 's Gravenhage den 18 Januarij des jaars 1814.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

De Algemeene Secretaris van Staat,

(get.) A. R. FALCK.

Voor eensluidend nitreksel,

De Directeur van het Kabinet des Konings,

(get.) ALEWIJN.

Voor gelijkkluidend nitreksel,

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën,

(get.) F. VAN RANDWIJCK, I.S.-G.

9 Mei 1890. WET, houdende verbodsbepalingen tegen het dragen van wapenen. S. 81.

Bijl. Handel. 2° Kamer 1888/89, n°. 111, 1—3; 1889/90, n°. 17, 1—5

Handel. 2° Kamer 1889/90, blad. 1098—1114.

Handel. 1° Kamer 1889/90, blad. 379—382, 386—397.

WIJ WILLEM III, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is de verbodsbepalingen tegen het dragen van wapenen te herzien;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State enz.

Art. 1. Het is verboden op den openbaren weg of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats een wapen bij zich te hebben.

Onder wapenen verstaat deze wet: geweren, karabijnen, revolvers, pistolen en andere vuurwapenen, windroeren, dolken, dolkmessen, sabels, degens, degenstokken, priemstokken, wapenstokken en diergelijke voorwerpen.

2. Overtreding van het verbod in het vorige artikel gesteld wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zeven dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Het wapen waarmede de overtreding plaats heeft, kan worden verbeurd verklaard.

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verlopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden, kan hechtenis van ten hoogste vier weken of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden worden opgelegd.

3. De bepaling van art. 1 is niet van toepassing op openbare ambtenaren of beambten die

krachtens voorschrift, gegeven door of vanwege het hoofd van het departement van algemeen bestuur waaronder hun werkring behoort, het wapen bij zich mogen hebben, en voorts op hen die:

1°. een wapen bij zich hebben dat behoort bij hunne ambtskleeding of bij de door hen met vergunning van het boven hen gesteld openbaar gezag gedragen kleeding;

2°. deel uitmaken van de gewapende macht, van de rijks- of van de gemeente-politie, voor zoover het wapen dat zij bij zich hebben tot hunne uitrusting behoort;

3°. op weg zijn naar of van bijeenkomsten, bedoeld bij art. 21 der wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* n°. 32) tot regeling en beperking der nitoeefening van het recht van vereeniging en vergadering, mits voor het houden van die bijeenkomsten, voor zoover zij gevorderd wordt, vergunning zij verleend;

4°. zonder lid te zijn van eene door Ons erkende vereeniging als in Artikel 4 bedoeld, onder leiding van militairen deelnemen aan vrijwillige oefeningen in den wapenhandel, en zulks gedurende den tijd voor die oefeningen bestemd, daaronder begrepen de tijd om zich naar en van de loopplaatsen te begeven;

5°. krachtens de bepalingen van de wet op de jacht en visscherij bevoegd om hetzij in open, hetzij in gesloten jachtijd buiten openbare wegen en voetpaden zich met schietgeweren in het veld te bevinden, van die bevoegdheid gebruik maken, zich daartoe op weg bevinden of zich, na van die bevoegdheid gebruik te hebben gemaakt, naar huis begeven;

6°. in dienst van personen in het vorige nummer bedoeld, deze vergezelleu of door hen belast zijn met het overbrengen van het wapen van of naar het jachtveld;

7°. geen ander wapen vervoeren dan dat zoodanig is ingepakt, dat het niet voor dadelijk gebruik kan worden aangewend;

8°. van den burgemeester hunner woonplaats schriftelijke machtiging hebben om als deelnemer aan een optocht een in de machtiging aangewezen wapen bij zich te hebben, gedurende den tijd mede in de machtiging uitgedrukt;

9°. voorzien zijn van eene machtiging tot het bij zich hebben van een wapen, voor een bepaalden tijd afgegeven door Onzen Commissaris in de provincie waar de aanvrager woont, welke machtiging te allen tijde kan worden ingetrokken.

Het model dezer machtiging wordt door Onzen Minister van Justitie vastgesteld. (1)

De bepaling van artikel 1 is mede niet van toepassing op voor het publiek toegankelijke plaatsen, waar met vergunning van het bevoegd openbaar gezag oefeningen in het schieten worden gehouden, doch alleen voor zoover betreft het soort van wapen waarop de vergunning betrekking heeft.

4. Onder de gewapende macht bedoeld in artikel 3 worden begrepen de door Ons erkende vereenigingen tot oefening in den wapenhandel, gedurende den tijd voor die oefeningen bestemd, daaronder begrepen de tijd om zich naar en van de loopplaatsen te begeven.

5. Het feit bij deze wet strafbaar gesteld wordt beschouwd als overtreding.

6. De Déclaration du Roi van den 23sten Maart 1728 en het Decreet van den 2den Nivôse an XIV worden ingetrokken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 9den Mei 1890.

(get.)

WILLELM.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYS VAN BEERENBROEK.

(Uitgeg. 12 Mei 1890.)

9 Mei 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederl. houdende beslissing dat de rechterlijke macht niet bevoegd is kennis te nemen van het verzet tegen een dwangbevel ter inforde-

ring van plaatselijke belasting, daarop gegrond dat de opposant ten onrechte was gebracht op de kohieren van, en alzoo was aangeslagen in de directe belasting eener gemeente over zeker dienstjaar, omdat hij gedurende dat jaar in die gemeente zijn hoofdverblijf niet heeft gehad en evenmin aldaar 3 maanden is verbleven.

De Hooge Raad enz.,

Partijen gehoord;

Gezien de stukken;

Overwegende dat als eenig middel van cassatie is aangevoerd: schending van art. 2 R. O. en verkeerde toepassing van de artt. 245 en 260 der gemeentewet van den 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85), benevens van de artt. 264, 265 en 266 dier wet, zooals deze zijn gewijzigd bij de wet van den 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 102), gelijk ook van art. 15 der wet op de invordering van 's Rijks directe belastingen van den 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22), door te bekrachtigen het vonnis hetwelk de arrondissements-rechtbank te Amsterdam op den 6 Nov. 1888 (2) tusschen eischer in cassatie als opp. en verweerder als geopp. heeft gewezen, en mitsdien met die rechtbank te beslissen, dat deze laatste terecht zich heeft onbevoegd verklaard om van des eischers (toen opposants) vordering tegen den verweerder (toen geopposeerde) kennis te nemen, en zulks omdat in deze zaak administratieve beslissing door de wet zoude zijn voorgeschreven en daardoor de beoordeeling der bezwaren, waarop eischer (toen

(1) Dit model is vastgesteld als volgt:

De Commissaris des Konings in de provincie.

Gelet op artikel 3, 9°, der wet van den 9den Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 81);

Verleent aan (1) oud . . . jaren, van beroep wonende te machtiging tot het bij zich hebben van een (2) niterlijk tot den 1800

. den 189

Handteekening van den houder.

De Commissaris des Konings voornoemd,

(1) Naam en vooruaam voluit.

(2) Naam van het wapen, waarvoor de machtiging geldt.

NB. *Deze machtiging geldt niet dan nadat daarop de handteekening van den houder is geplaatst en moet ingeval van intrekking onverwijld aan den Commissaris des Konings worden teruggezonden.*

(2) In de verzameling opgenomen.

opp.) zijne actie heeft gegrond, aan de kennisneming der rechterlijke macht zoude zijn onttrokken;

O. dat feitelijk vaststaat, dat de eischer zijn verzet tegen het dwangbevel, door den verweerder in diens hoedanigheid tegen hem uitgevaardigd, welk verzet was ingesteld voor de arrondissementsrechtbank te Amsterdam, deed rusten hierop, dat hij ten onrechte was gebracht op de kohieren van, en alzoo was aangeslagen in de plaatselijke directe belasting te Amsterdam, dienstjaar 1887/88, vermits hij gedurende het jaar 1887 in de gemeente Amsterdam zijn hoofdverblijf niet heeft gehad, en evenmin 3 maanden aldaar is verbleven;

O. dat de eischer, op dezen grond willende opkomen tegen zijn aanslag in de plaatselijke directe belastingen, zijne bezwaren daartegen had moeten inbrengen bij den raad der gemeente Amsterdam, als krachtens art. 265 der gemeentewet zooals dit gelezen wordt volgens de wet van den 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 102) alleen bevoegd om daaromtrent, behondens beroep bij Gedeep. Staten, te beslissen;

dat nu wel art. 15 der wet van den 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22) waarheen art. 260 der gemeentewet ook ten aanzien van het dwangbevel ter invordering der belasting verwijst, een verzet tegen zoodanig dwangbevel bij den burgerlijken rechter toelaat, doch met deze uitdrukkelijke beperking, dat dit nimmer tegen de wettigheid of de hoegrootheid van den aanslag gericht mag worden; dat hieruit volgt, dat de kennisneming van des eischers verzet, als berustende op de bewering dat hij volgens de wet en de verordening niet in de plaatselijke directe belasting had mogen zijn aangeslagen, en dus werkelijk gericht tegen de wettigheid van zijn aanslag, der arrondissementsrechtbank te Amsterdam was ontzegd;

O. mitsdien, dat die rechtbank zich terecht onbevoegd heeft verklaard om over het door den eischer ingestelde verzet te oordeelen, en dat door de bekrachtiging dezer onbevoegdverklaring bij het bestreden arrest geen der bij het middel aangehaalde artikelen is geschonden of verkeerd toegepast;

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt den eischer in de daarop gevallen kosten.

10 Mei 1890. WET, tot goedkeuring eener met de Bouwmaatschap „Zuid-Holland”, gevestigd te Maassluis, gesloten overeenkomst betreffende rulling van grond aldaar. S. 82.

10 Mei 1890. WET, tot nadere wijziging der wet van 14 September 1866 (*Staatsblad* n°. 138), houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, enz. S. 83.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1888/89, n°. 126, 1, 2; 1889/90, n°. 18, 1—6.

Hand. id. 1889/90, *bladz.* 953—962, 964—975.

Hand. 1° Kamer 1889/90, *bladz.* 354—356, 375, 376, 406—408.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, de wet van 14 September 1866 (*Staatsblad* n°. 138), houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk en de transporten en leverantiën voor Onze legers of vestingen gevorderd, zooals zij is gewijzigd bij de wet van 29 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 53) en bij die van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), in overeenstemming te brengen met art. 186 der Grondwet en voorts nader te wijzigen en aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. De wet van 14 September 1866 (*Staatsblad* n°. 138), gewijzigd bij die van 29 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 53) en bij die van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

§ 1. Art. 3 wordt aldus gelezen:

„De reglementaire bepalingen, waarnaar in de art. 4, 6, 9, 12, 24, 25 en 32bis wordt verwezen, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.”

§ 2. In het opschrift van het tweede en van het derde hoofdstuk, in de eerste zinsnede van art. 4, in art. 26 en in de eerste zinsnede van art. 32 wordt voor het woord: „vestingen” gelezen: „verdedigingswerken”.

§ 3. In het opschrift van het derde hoofdstuk, in art. 32 al. 1, art. 33, art. 36 al. 4, en in de voorlaatste alinea van art. 41 wordt voor de woorden: „tijden van oorlog” gelezen: „geval van oorlog of oorlogsgevaar”.

§ 4. Aan art. 12 wordt als slotzinsnede toegevoegd:

„Krijgsvolk, hetwelk buiten zijn garnizoen gevorderd is tot handhaving of herstel der openbare orde, behoort door de zorg van den burgemeester, in overleg met den commandant van den troep, zooveel mogelijk in openbare of andere gebouwen, als bedoeld onder n°. 1 te worden ondergebracht.

De bepaling, dat deze gebouwen op geen verderen afstand dan 3 mijlen buiten de bebouwde kom der gemeente mogen gelegen zijn, is voor dit geval niet toepasselijk. De kosten, welke de gemeente, overeenkomstig bij reglement vastgestelde regelen, voor deze huisvesting heeft moeten maken, worden door het Rijk vergoed."

§ 5. In art. 26 wordt, in plaats van de woorden: "art. 37 der wet van 21 Augustus 1859 (Staatsblad n°. 98)" gelezen: "art. 45 der wet van 9 April 1875 (Staatsblad n°. 67)".

§ 6. Art. 31 wordt aldus gelezen:
"Behoudens de hierna volgende uitzonderingen, gelden al de voorafgaande bepalingen dezer wet en dus ook die betreffende het regt op het ontvangen van schadeloosstelling, mede in geval van oorlog of oorlogsgevaar"

§ 7. Tusschen art. 32 en art. 33 wordt ingelascht een nieuw artikel 32bis, aldus luidende:

"Wanneer door Ons in tijd van vrede eene keuring van paarden wordt noodig geacht, opdat tijdig aan de verpligting, bedoeld bij artikel 32 kunne worden voldaan, is de eigenaar van het paard, hetwelk op vordering van den burgemeester aan de keuring moet worden onderworpen, verpligt, dat paard, op het voor de keuring aangewezen tijdstip, op de daarvoor vastgestelde plaats aanwezig te doen zijn en toe te laten dat het

paard door de daarvoor bestemde commissie wordt gekeurd.

Burgemeester en wethouders kunnen van de inwoners zoodanige opgaven vorderen, als benoodigd mogten zijn voor het zamenstellen en bijhouden van de lijsten der in hunne gemeente te keuren of voor den krijgslid geschikt bevonden paarden.

Voor de uitvoering van de kenring, alsmede voor het zamenstellen en bijhouden van de lijsten in het vorig lid bedoeld, worden bij reglement de noodige bepalingen vastgesteld."

§ 8. In artikel 41, laatste lid, worden de woorden:

"De in art. 21 vermelde opgaaf"

vervangen door de woorden:

"een der opgaven, in art. 21 of art. 32bis vermeld".

2. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 10den Mei 1890.

(get.)

WILLÈM.

De Min. van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DR SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.)

HAVELAAR.

(Uitgeg. 17 Mei 1890.)

11 Mei 1890. WET, tot vaststelling van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 84

Xe Hoofdstuk. Departement van Koloniën.

1 ^e Afd.: Kosten van het Departement	f	194,175.—
2 ^e " Uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname	"	819,339.33
3 ^e " Uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao.	"	253,401.50
4 ^e " Pensioenen, wachtgeld en gagementen van gewezen landsdienaren in de voormalige Nederlandsche bezittingen ter Kuste van Guinea en van hunne nagelaten betrekkingen	"	23,060.—
5 ^e " Pensioenen, wachtgeld en gratificatiën.	"	21,500.—
6 ^e " Onvoorziene uitgaven	"	40,000.—
	f	1,351,476.33

11 Mei 1890. WET, verklarende het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van een locaalspoorweg van Sauwerd naar de Roodeschool. S. 85.

11 Mei 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van: Johann Joseph Splinters. S. 86. Wilhelmus Franciscus Versteeg. S. 87.

Ludwig Bensinger. S. 88.

12 Mei 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Dr. Johann Heinrich Hermann Hülsmann. S. 89.

Hermann Heinrich Remme. S. 90.

Johann Mathias Müller. S. 91.

17 Mei 1890. MISSIVE van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel, aan burgemeesters en wethouders der gemeenten in die provincie, betreffende toepassing van artikel 245 der gemeentewet.

Bij de behandeling van de kohieren van den hoofdelijken omslag is ons in den laatsten tijd meermalen gebleken, dat het bij de wet van 7 Juli 1865 (*Staatsblad* n°. 79), gewijzigde artikel 245 der gemeentewet, met betrekking tot de aanslagen wegens *hoofdverblijf*, door de gemeentebesturen onjuist werd toegepast, met het oog waarop wij ons hebben verplicht gezien de goedkeuring aan enkele kohieren van den hoofdelijken omslag te moeten onthouden.

In genoemd art. 245 toch wordt nitdrukkelijk onderscheid gemaakt tusschen hen, die *hoofdverblijf* in hen, die *verblijft* in de gemeente hebben.

Zij, die tot de eerstgenoemde categorie behooren, moeten in den hoofdelijken omslag bijdragen over het *geheele* jaar, wanneer zij gedurende dat jaar huu *hoofdverblijf* in de gemeente hebben behouden, terwijl zij, die hun *hoofdverblijf* vestigen in de gemeente of dat *hoofdverblijf* bij vertrek opheffen, voor zooveel $\frac{1}{2}$, gedeelten in den hoofdelijken omslag bijdragen, als hun *hoofdverblijf* in de gemeente maanden heeft geduurd; gedeelten van maanden voor geheel gerekend.

Wat de personen betreft, die vóór de opmaking van het kohier zijn overleden, deze behooren voor de bijdrage — die dan ten laste hunner erfgenamen komt — gelijk gesteld te worden met hen, die door vertrek hun *hoofdverblijf* opheffen.

De bepaling van de voorlaatste zinsnede van het tweede lid van art. 245, dat door hem, die geen drie maanden in de gemeente verbleef, *niet* wordt bijgedragen, is niet van toepassing op de hiervoren genoemde categorie van personen, maar alléén op hen, die *tijdelijk* in de gemeente *verblijven*, dus aldaar geen *hoofdverblijf* hebben; immers, had de wetgever bedoeld, dat ook zij, die minder dan 3 maanden in de gemeente hun *hoofdverblijf* houden, *niet* zullen bijdragen, hij zeker genoemde bepaling zou hebben doen luiden: „door hem, die geene drie maanden van dat jaar in de gemeente *hoofdverblijf* hield of er verbleef, niet bijgedragen.”

Wij hebben gemeend, voor zooveel noodig, Uwe aandacht op een en ander te moeten vestigen.

De *Ged. Staten van de provincie Overijssel*,

(get.) GEERTSEMA, Voorzitter.

„ GREVEN, Griffier.

20 Mei 1890. BESLUIT, tot aanvulling van het Koninklijk besluit van den 27sten Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 67), waarbij nader wordt bepaald welke ziekten van het vee voor besmettelijk worden gehouden en welke der in de wet van den 20sten Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131) genoemde maatregelen bij het dreigen of heerschen van elke dier ziekten moeten toegepast worden, gewijzigd door de Koninklijke besluiten van den 12den Mei en den 9den October 1889 (*Staatsbladen* n°. 62 en 128). S. 92.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Overwegende, dat aanvulling van Ons besluit van 27 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 67), gewijzigd door die van 12 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 62) en van 9 October 1889 (*Staatsblad* n°. 128), noodzakelijk is;

Gezien de wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), laatstelijk gewijzigd door die van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 April 1890, n°. 785, afdeling Medische Politie;

Den Raad van State gehoord (advies van den 6 Mei 1890, n°. 13);

Gelet op het nader rapport van voornoemden Minister, van 16 Mei 1890, n°. 1542, afdeling Medische Politie;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. 1. In art. 63 van Ons besluit van 27 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 67), gewijzigd bij art. 3 van Ons besluit van 12 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 62), worden aan het vierde lid de volgende woorden toegevoegd:

„Ten aanzien der kosten vallende op deze verbranding of onschadelijkmaking geldt het bepaalde bij art. 3, derde lid van dit besluit.”

2. Ons tegenwoordig besluit treedt in werking op den vijfden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waariu het geplaatst is.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de nitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 20sten Mei 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 25 Mei 1890.)

26 Mei 1890. BESLUIT, houdende vaststelling van een Algemeen Reglement voor den dienst en het vervoer op de spoorwegen, bedoeld in artikel 1 der wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146). S. 93.

WIJ WILLEM III, KONZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 19 April 1889, Litt. B, afdeling Handel en Nijverheid;

Gelet op art. 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) en op art. 1 der wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146);

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Mei 1890, n°. 14);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 23 Mei 1890, litt. A, afdeling Handel en Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intraking van Ons besluit van 25 December 1889 (*Staatsblad* n°. 197), te bepalen, dat voor den dienst en het gebruik van spoorwegen, waarop geen vervoer plaats heeft dan met eene snelheid van ten hoogste veertig (40) kilometer per uur, niet toepasselijk zijn de bepalingen van het algemeen reglement voor den dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Ons besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* n°. 183), gewijzigd bij Ons besluit van 11 September 1882 (*Staatsblad* n°. 126), aangevuld bij Ons besluit van 25 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 10) en nader gewijzigd bij Onze besluiten van 25 November 1885 (*Staatsblad* n°. 196) en van 26 Maart 1887 (*Staatsblad* n°. 44) en van het algemeen reglement voor het vervoer op de spoorwegen, vastgesteld bij Ons besluit van 9 Januari 1876 (*Staatsblad* n°. 7), gewijzigd bij Ons besluit van 2 Augustus 1883 (*Staatsblad* n°. 127), nader gewijzigd en aangevuld bij Onze besluiten van 25 November 1885 (*Staatsblad* n°. 195) en van 20 Mei 1887 (*Staatsblad* n°. 87) en dat in de plaats daarvan het navolgende reglement zal gelden.

Deel A.

VOOR DEN DIENST.

HOOFDSTUK I.

Van de baan, afsluiting, bewaking en bediening der seinen.

Art. 1. In afwijking van het bepaalde bij art. 33 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67)

wordt de spoorweg alleen afgesloten op de gedeelten, door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid aan te wijzen.

De wijze van afsluiting op die gedeelten wordt door Onzen voornoemden Minister bepaald. De kosten van aanleg en onderhoud der afsluitingen zijn voor rekening van de spoorweg-ondernemingen.

2. Het is aan een ieder, wien het nit den aard zijner betrekking niet vrijstaat, verboden: over de openbare overwegen, wanneer zij afgesloten zijn, te gaan of te rijden;

over de uitwegen, particuliere overwegen of over de voetpaden te gaan of te rijden, wanneer een trein in aantocht is.

Het is verboden ploegen, eggen en andere gereedschappen, alsook boomstammen en zware voorwerpen over de uitwegen en de overwegen te slepen. Zij worden gedragen of met wagens en sleden over de uitwegen en de overwegen vervoerd.

3. Langs den spoorweg en langs de overwegen worden op die punten, waar de Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten het noodig acht, door en op kosten van de spoorwegonderneming waarschuwingborden geplaatst en onderhouden. Vorm, afmetingen en opschriften dier borden behoeven de goedkeuring van genoemden Raad.

4. Bewaking van den spoorweg wordt alleen gevorderd op de door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid aan te wijzen plaatsen en slechts zoolang als er treinen verwacht worden.

Dagelijks vóór dat de eerste trein verwacht wordt, moet de weg over zijne geheele lengte nauwkeurig geschonwd worden.

Wanneer treinen tusschen zonsonder- en zonsopgang loopen, heeft die schouwing zooveel mogelijk plaats vóór elk dier treinen.

Bij schonwing wordt inzonderheid gelet op de volkomen veiligheid van het spoor en den juist stand der wissels.

5. Bij kruisingen van spoorwegen gelijkvloers, worden de wijze van bewaking, de seinen en de te nemen veiligheidsmaatregelen door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, de bestuurders der spoorwegdiensten gehoord, bij bijzondere reglementen vastgesteld.

6. Op den afstand van ten minste 200 M. van de uiterste wissels van de stations en op datzelfde minimum van afstand ter wederzijden van beweegbare bruggen en van aansluitingen van voor het openbaar verkeer bestemde spoorwegtakken buiten

de stations worden afstandsseinen geplaatst, die zoowel bij nacht als bij dag van de treinen en van de plaats van bediening duidelijk zichtbaar zijn.

De afstand der afstandsseinen wordt bij uitlopende wissels gerekend van de grens, vermeld in art. 67.

Zij de afstandsseinen door bogen in den weg niet zichtbaar, dan wordt een inrichting aangelegd, waardoor de stand van het afstandssein op de plaats van bediening kan worden waargenomen. De wijze van werking dier inrichting behoeft de goedkeuring van den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten.

De afstandsseinen zijn bij de beweegbare bruggen zoo ingericht en aan deze verbonden, dat zij niet op veilig kunnen gesteld worden, tenzij de brug gesloten en in opgezette toestand berijdbaar is en dat omgekeerd de brug niet afgezet en geopend kan worden, tenzij de afstandsseinen onveilig toonen.

De overige afstandsseinen geven in gewonen stand onveilig aan, en worden alleen op veilig gesteld gedurende den tijd, dat de vergunning tot binnenrijden op een station door den stationschef of zijn plaatsvervanger gegeven is, of de weg op de aansluiting van spoorwegtakken volkomen veilig is.

Deze seinen worden zoo spoedig mogelijk na het passeeren van den trein op onveilig teruggebracht.

7. Voorschriften voor de bediening en beveiliging van beweegbare spoorwegbruggen worden door Ons bij bijzondere reglementen vastgesteld.

De bruggen, waarvoor door bijzondere reglementen niet anders is bepaald, blijven in den regel gesloten en worden op verzoek van belanghebbenden geopend.

Zij moeten gesloten en opgezet zijn 5 minuten vóórdat een trein op de brug verwacht wordt.

8. De weg met de daartoe behoorende werken wordt voortdurend in zoodanigen toestand onderhouden, dat hij veilig met de grootste toegelaten snelheid kan worden bereiden.

Die gedeelten, welke met die grootste snelheid niet kunnen worden bereiden, zijn, zoowel bij nacht als bij dag, gedurende den dienst door van den trein duidelijk te herkennen teekens aangewezen.

Gedeelten, welke wegens de uitvoering van herstellingen of vernieuwingen aan sporen en werken of om andere redenen niet te berijden zijn, worden door haltseinen, op voldoende afstand geplaatst, kenbaar gemaakt zoolang de weg onrijdbaar is, ook in het geval dat geen trein wordt verwacht.

9. De hoofdsporen worden voortdurend vrijgehouden tot de hoogte en breedte van het voor

den spoorweg geldende normaal-profiel van de vrije ruimte.

Voor de spoorwegen, waarvan de spoorwijdte gelijk is aan die der hoofdspoorwegen, geldt het bijgevoegde normaal profiel. Voor de spoorwegen met andere spoorwijdte wordt het normaal-profiel door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vastgesteld.

10. Aan een komende trein moet, bij nacht zoowel als bij dag, door den wachter kunnen worden geseind: *de weg veilig, langzaam rijden of stilhouden.*

Bij mistig weder, sneeuwjacht en andere omstandigheden, waardoor de dagseinen niet duidelijk te onderscheiden zijn, worden bovendien de nachtseinen gebezigd en gegeven.

11. Op den weg zijn op afstanden van heele en halve kilometers palen geplaatst, goed zichtbaar uit de treinen en aanduidende den afstand van een eindstation langs de as van den spoorweg.

Waar hellingen, sterker dan 1 op 200, aangevangen en eindigen, zijn wijzers geplaatst.

12. De stations moeten onderling door een electricch gemeenschapsmiddel verbonden zijn, waarvan de inrichting aan de goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is onderworpen.

De dienst der daarmede te geven seinen wordt door bijzondere reglementen, onder goedkeuring van Onzen voornoemden Minister geregeld.

HOOFDSTUK II.

Van het rollend materieel.

13. Tenzij door Ons voor eenig bijzonder geval anders wordt bepaald, mag de belasting van elke as van het rollend materieel op de spoorstaven niet meer bedragen dan ten hoogste tien duizend kilogrammen.

14. Het rollend materieel, op den spoorweg in gebruik, wordt voortdurend in zoodanigen toestand onderhouden, dat daarmede veilig met de grootste toegelaten snelheid kan worden gereden.

A. Locomotieven en tenders.

15. Locomotieven en tenders worden niet in dienst gesteld, dan na van Regeeringswege te zijn onderzocht en goedgekeurd.

De bestuurders der spoorwegdiensten zenden aan den Raad van Toezicht van elke nieuwe type, naar welke zij voornemens zijn locomotieven en tenders aan te schaffen, duidelijke teekeningen,

aangevende de onderdeelen en afmetingen van den ketel, de assen, wielen, veeren, enz. Voorts zenden zij aan dien Raad voor elke aangeschafte locomotief en tenders eene opgave, behelzende:

A. Van de locomotieven.

a. het volgnummer, het fabrieksnummer, den naam en de woonplaats van den vervaardiger en het jaar waarin zij afgeleverd is;

b. de omschrijving van de inrichting der locomotief, haar gewicht met gevulden ketel en voor tendermachines met belasting van brandstof en water, alsmede de belasting der wielen;

c. de middellijn van de stoomcylinders, de zuigerslaglengte, de afmetingen en de grondstoffen van de wielen, assen en banden, met den radstand;

d. den vorm, de afmetingen en de wanddikte, met omschrijving van de grondstof van den ketel en zijne onderdeelen.

e. de uitgestrektheid van het verwarmingsoppervlak;

f. de omschrijving van de veiligheidskleppen met toebehooren en daarbij voorkomende afmetingen;

g. de omschrijving van de toestellen, dienende om het waterpeil waar te nemen, van die om het op de gevorderde hoogte te houden en van die bestemd om watergebrek te verraden;

h. de omschrijving en de afmetingen van de draagveeren en van de stoot-, trek- en remtoestellen;

i. de omschrijving van de inrichtingen om het uitvliegen van vonken te verhinderen en die van den aschbak, met de hoogte van het laagste punt boven den bovenkant van de spoorstaven;

k. de in den ketel toe te laten grootste werkelijke drukking van den stoom in kilogrammen per vierkanten centimeter.

De werkelijke drukking is het verschil tusschen de absolute drukking van den stoom en die van den dampkring.

l. ingeval zij reeds elders heeft dienst gedaan, het aantal kilometers in het geheel doorloopen en de herstellingen, die zij mocht hebben ondergaan.

B. Van den tender.

a. het volgnummer, het fabrieksnummer, den naam en de woonplaats van den vervaardiger en het jaartal waarin de tender vervaardigd is;

b. het gewicht van den tender, wanneer hij ledig is en wanneer hij met water gevuld en met brandstof geladen is;

c. de afmetingen en de grondstoffen van de wielen, assen en banden, met den radstand;

d. de omschrijving en de afmetingen van de draagveeren, van de stoot- en trektoestellen en van het remwerk.

16. De ketels worden vóór de indienststelling beproefd, in onbeksleeden toestand.

Van dit laatste kan ontheffing worden verleend door den Raad van Toezicht.

De beproeving geschiedt met water op eene werkelijke drukking, bedragende voor stoom van minder dan vijf atmosferen werkelijke drukking het dubbel en voor stoom van meer dan vijf atmosferen werkelijke drukking, deze drukking vermeerderd met vijf atmosferen. De beproeving duurt zoolang als noodig is om de verschillende deelen van den ketel behoorlijk te onderzoeken.

De juistheid van de belasting van de veiligheidskleppen en de zuiverheid van de manometers worden tevens waargenomen.

17. De uitkomst van de beproeving is onvolgende, zoo eenig deel van den ketel of van zijne onderdeelen gedurende de beproeving eene zichtbaar blijvende nadeelige vervorming heeft ondergaan, of zoo andere belangrijke gebreken aan den dag zijn gekomen.

Hiervan en van alle gebreken aan de veiligheidsstoestellen of andere deelen van de locomotief of van den tender, die van dien aard zijn, dat er bezwaar voor den dienst uit zou kunnen voortvloeien, geeft de ambtenaar, met de beproeving belast, schriftelijk kennis aan bestuurders van den spoorwegdienst wien het aangaat.

18. Wanneer de beproeving bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd en overigens voldaan is aan de bepalingen van dit reglement, is voornoemde ambtenaar bevoegd, om namens Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene voorloopige akte van vergunning tot indienststelling uit te reiken.

Op de locomotief wordt de grootste toegelaten werkelijke drukking op eene voor den machinist van zijne standplaats zichtbare plaats duidelijk aangewezen.

19. In de akte van vergunning, door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid uit te reiken, worden vermeld:

a. de naam van den spoorwegdienst, die de locomotief in gebruik neemt;

b. het volgnummer en de korte omschrijving der machine;

c. de vorm en de afmetingen van den ketel en de uitgestrektheid van het verwarmingsoppervlak;

d. het aantal van de veiligheidstoestellen en hare voornaamste afmetingen;

e. de grootste werkelijke drukking in kilogrammen per vierkanten centimeter, waarop de stoom mag werken.

De akte van vergunning moet te allen tijde ter inzage aanwezig zijn in de werkplaats van den spoorwegdienst, waaronder de locomotief behoort.

20. De ketel moet voorzien zijn van ten minste twee veiligheidskleppen, die op den ketel of op den stoomhouder zoodanig worden geplaatst, dat zij, wanneer de ketel in werking is, gemakkelijk kunnen onderzocht worden, en waarvan ten minste één door den machinist van zijne standplaats kan worden ontlast.

21. De kleinste waarde, te nemen voor de middellijn van elk der klepopeningen, zoo er niet meer dan twee aanwezig zijn, wordt berekend met de formule:

$$d = 26 \sqrt{\frac{w}{p + 0.621}}$$

waarin voorgesteld wordt door:

d. de middellijn in centimeters;

p. de werkelijke drukking van den stoom in kilogrammen per vierkanten centimeter, waarvoor in de formule niet meer dan 8.8 mag worden gesteld;

w. het verwarmingsoppervlak in vierkante meters, waartoe geacht moet worden te behooren het geheele oppervlak, dat met de verbrandingsproducten in aanraking komt.

Heeft een stoomketel meer dan 2 veiligheidskleppen, dan moet de som van de doorsneden der klepopeningen ten minste gelijk zijn aan de som van de doorsneden, die de openingen zouden moeten hebben bij slechts twee kleppen.

De middellijn der kleppen mag nooit kleiner zijn dan twee centimeter.

22. De veiligheidskleppen sluiten met vlakke randen op hare beddingen.

De breedte van deze randen bedraagt ten hoogste het twintigste gedeelte van de middellijn der openingen, doch in geen geval meer dan drie millimeter.

De kleppen moeten ten minste drie millimeter kunnen lichten en twee millimeter opgelicht worden, vóórdat de belasting van de klep zooveel toeneemt als overeenkomt met een kilogram per vierkanten centimeter.

23. De ketel moet voorzien zijn van een manometer die, rechtstreeks met den ketel verbonden, de drukking van den stoom duidelijk aangeeft en die ten minste twee dampkringen meer kan aan-

wijzen dan de hoogste toegelaten werkelijke drukking.

De grootste toe te laten werkelijke drukking is op de wijzerplaat van den manometer duidelijk aan te wijzen.

24. De ketel moet voorzien zijn van:

een waterpeilglas met afsluit- en doorblaaskranen; ten minste twee proefkranen of een tweede peilglas;

een kraantje met kleine flens om daaraan een proefmanometer te kunnen verbinden; (voor dat doel kan een der proefkranen worden ingericht); een zelfwerkend middel, waardoor watergebrek in den ketel onafhankelijk van machinist of stoker wordt kenbaar gemaakt.

Daartoe kan of kunnen onder anderen dienen een of meer in de hemelplaat van de vuurkast aangebrachte prop of propfen, waarin zich een bij eene bepaalde temperatuur smelbaar metaal bevindt.

De waterpeilglazen en de proefkranen moeten van elkander onafhankelijk, dus niet aan dezelfde pijp aangebracht zijn.

Zowel de waterstand als de stoomspanning moeten van de standplaats van den machinist steeds kunnen worden nagegaan.

De toe te laten laagste waterstand is op den achterwand van den ketel duidelijk aan te geven.

25. De steuuschroefbouten, waarmede de wanden van de vuurkast en van den ketel onderling verbonden zijn, moeten over de lengte geheel of ten deele doorboord zijn.

26. Het gebruik van gegoten ijzer is voor den ketel en voor de spaken en velgen der wielen van de locomotieven en teuders niet geoorloofd.

Voor de wielen kan door den Raad van Toezicht vrijstelling van dit verbod worden verleend.

27. Elke locomotief moet ten minste twee van elkander onafhankelijke voedingstoestellen hebben, die elk voor zich voldoende zijn, om ruimschoots in de waterbehoefte van den ketel te voorzien en waarvan ten minste één niet door het werktuig gedreven wordt en dus zelfwerkend is.

Elk dier voedingstoestellen moet voorzien zijn van eene aan den ketel bevestigde afsluitinrichting met kraan.

28. Elke locomotief moet voorzien zijn:

a. van spoorstaafruimers, van een stoomfluit en van eene helderklinkende seinbel, de beide laatsten onder het onmiddellijk bereik van den machinist;

b. van een aan de vuurkast goed aansluitenden aschbak, die aan de voorzijde en zoo noelig aan de achterzijde met een trekkelep opengaet;

c. van eene inrichting om het uitvliegen van vonken en brandende stoffen zooveel mogelijk te voorkomen.

29. Blijkt uit het onderzoek eener locomotief, dat om hare bijzondere inrichting de toepassing van een of meer der hiergestelde bepalingen geheel of ten deele onnoodig is, zoo kunnen die bepalingen door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid geheel of ten deele buiten toepassing worden verklaard.

Wanneer daarentegen het gebruik eener locomotief van bijzondere inrichting eigenaardige bezwaren oplevert, die in dit reglement niet zijn voorzien, zoo kan de vergunning tot indienststelling door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid verleend worden onder de voorwaarde, dat in die bezwaren door de aan te geven maatregelen wordt voorzien.

De toegelaten afwijkingen van dit reglement of de voorgeschreven maatregelen worden in de akte van vergunning vermeld.

30. Elke locomotief moet na elke groote herstelling van den ketel, in elk geval telkens binnen een tijdsverloop van drie jaren, nauwkeurig onderzocht worden.

Is de ambtenaar, die de beproeving verricht, van meening dat het noodig is om den ketel binnen dien termijn aan eene beproeving te onderwerpen, zoo brengt hij zulks ter kennis van het bestuur van den spoorwegdienst, wien het aangaat.

Bij elk voorgeschreven onderzoek wordt de ketel van zijne bekleeding ontdaan, met waterdruk beproefd, worden al de deelen van de locomotief nauwkeurig nagegaan, de juistheid der veiligheidsklepbelasting en van de aanwijzing van den manometer onderzocht.

Ten hoogste 8 jaren na de indienststelling van de locomotieven worden de ketels inwendig nauwkeurig onderzocht, nadat daarvoor de rampijpen zijn weggenomen.

Zulk een onderzoek wordt daarna telkens na verloop van ten hoogste 6 jaren herhaald.

Voor tenders geldt de bepaling van art. 37 van deel A voor rijtuigen en wagens.

31. Bij de beproeving wordt van wege het bestuur van den spoorwegdienst zorg gedragen, dat de locomotief geplaatst zij boven een droogliggende aschkuil en ter bekwame hoogte voor het onderzoek;

de vuur- en rookkast en pijpen behoorlijk gereinigd en de aschbak en de roosters verwijderd zijn.

32. Wanneer de beproeving, bedoeld in de

artt. 16 en 30, bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd, wordt daarvan aanteekening gedaan door den ambtenaar, met de beproeving belast, in een register, daartoe door het bestuur van den spoorwegdienst in overleg met den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten aan te leggen.

In dat register wordt tevens aanteekening gehouden van de aan de locomotieven verrichte herstellingen of wijzigingen.

33. Blijkt uit eenig onderzoek dat de ketel niet meer onder de vroeger toegelaten hoogste drukking veilig werken kan, en zijn de bestuurders van de spoorwegdiensten ongehind de noodig geoordeelde vernieuwingen of wijzigingen te doen verrichten, zoo deelt de ambtenaar, met de beproeving belast, hun mede, met aanwending van welke lagere drukking de locomotief in dienst kan blijven.

Alsdan wordt, ingeval hiermede genoegen wordt genomen, door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid de vroeger verleende akte van vergunning door eene nieuwe vervangen.

34. De wielen van locomotieven en tenders moeten van opstaande randen van behoorlijke hoogte voorzien zijn.

De dikte van de wielbanden voor locomotieven en tenders bedraagt, zoowel voor ijzeren als voor stalen, ten minste 22 millimeter.

35. Behalve met de gewone hoofdkoppeling is de locomotief aan den tender verbonden door eene borgkoppeling.

De tenders zijn van achteren en de tenderlocomotieven aan beide einden voorzien van spoorstaafruimers.

Zoowel de tenders als de tenderlocomotieven zijn bovendien aan beide einden voorzien van veerkrachtige stootrichtingen en van de door den Raad van Toezicht noodig geoordeelde trekrichtingen.

B. Rijtuigen en wagens.

36. Van de rijtuigen en wagens, die de bestuurders zich voorstellen te doen aanmaken, worden voora teekeningen op een tiende der ware grootte aan den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten ter goedkeuring aangeboden, met opgave van het aantal rijtuigen en wagens, dat zij voornemens zijn volgens die teekeningen te doen aanmaken. Bij verdere uitbreiding van het materieel wordt opnieuw goedkeuring der teekeningen vereischt.

Rijtuigen en wagens moeten, vóór dat zij in gebruik worden genomen, van Regeeringswege onderzocht en goedgekeurd zijn.

Bestuurders van den spoorwegdienst verstrekken aan de beamtten, met de opnemings belast, eene omschrijving met opgaaf van de voornaamste afmetingen van den bak, zowel binnen- als buitenwerks gemeten, van het onderraam met de assen, wielen, smeerpotten, draag- en stootveeren en remtoestellen, en van eene opgave van het gewicht; voor de rijtuigen, van het aantal zitplaatsen en voor de wagens van het draagvermogen en van de vierkante oppervlakte van den bodem.

37. Elk rijtuig en elke wagen wordt ten minste eenmaal om de twee jaren gelicht en onderzocht, waarbij de assen, potten en veeren worden afgenomen.

38. De rijtuigen en wagens moeten veerkrachtig ondersteund zijn en aan beide einden van veerkrachtige stootinrichtingen en van veerkrachtige trekkinrichtingen voorzien zijn.

Alle rijtuigen en wagens moeten door twee van elkander onafhankelijke inrichtingen zoo met elkander verbonden kunnen worden, dat bij het breken van eenig deel van de werkende koppeling, de borgkoppeling in werking komt. De Raad van Toezicht bepaalt of en onder welke voorwaarden sommige deelen der gewone koppeling ook voor de borgkoppeling gebruikt mogen worden. Het hebben van slechts ééne stoot-, tevens trekkinrichting aan ieder einde is toegelaten, mits alle rijtuigen en wagens met locomotief en tender daarvan voorzien zijn, en wanneer geen overgang van voertuigen naar of van aansluitende wegen, waar het tweebufferstelsel aangenomen is, plaats vindt.

Voor wagens, alleen in werktreinen te bezigen, kan van de bepalingen der twee eerste alinea's door den Raad van Toezicht ontheffing worden verleend.

Alle wielen moeten opstaande randen van behoorlijke hoogte hebben.

De dikte der wielbanden, zowel van ijzeren als van stalen, moet ten minste 20 millimeter bedragen.

39. Op spoorwegen met normale spoorwijdte gelden voor rijtuigen en wagens met dubbele stootinrichtingen de volgende voorschriften.

De horizontale afstand van de stootkussens, midden op midden, moet zijn 17 tot 18 decimeter. De Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten kan van deze bepaling ontheffing verleenen.

De normale hoogte boven den bovenkant van de spoorstaven van de middenpunten der stootkussens, liggende met de koppeling op eene lijn, moet zijn 1.04 meter, waarbij voor ledige voer-

tuigen eene afwijking van 25 millimeter daarboven, en voor beladen voertuigen van 10 centimeter beneden die maat wordt toegelaten.

Op spoorwegen van andere spoorwijdte wordt de plaats der stoot- en trekkinrichtingen door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten bepaald.

40. Naar buiten openslaande portieren mogen in de langsche zijde der rijtuigen slechts dan aanwezig zijn, als de deuren in een stand loodrecht op de lengte-as van het voertuig, niet buiten het profiel der vrije ruimte vallen.

Aan openslaande portieren moeten voorzieningen tegen gevaar voor het klemmen van viigers bij het sluiten der portieren worden aangebracht.

41. Er zijn ten minste twee klassen van overdekte en rondom gesloten rijtuigen voor reizigers, alle behoorlijk voorzien van middelen tot luchtversching.

C. *Rollend materieel in het algemeen.*

42. Op alle locomotieven, tenders, rijtuigen en wagens worden op eene zichtbare plaats duidelijk aangewezen: de naam of de naamletters van den spoorwegdienst, het volgnummer en de datum der laatste beproeving of opnemings;

op de locomotieven en tenders: de naam van den vervaardiger, het fabrieksnummer en het jaar van aanbouw;

op de rijtuigen en wagens: het gewicht, met inbegrip van wielen en assen;

op de rijtuigen: de klasse waartoe elke afdeling behoort, en in iedere afdeling het volgnummer van het rijtuig, de klasse van de afdeling en het aantal personen, dat daarin kan plaats nemen;

op de wagens: het draagvermogen in kilogrammen en de oppervlakte van den bodem in vierkante meters.

43. Tusschen alle vaste deelen van het op den spoorweg te bezigen materieel en het voor dien spoorweg geldende profiel van vrije ruimte moet ten minste de volgende speling bestaan:

a. van 100 tot 500 millimeter boven den bovenkant van de spoorstaaf 30 millimeter

δ. boven 500 millimeter 100 "

Beneden 100 millimeters boven den bovenkant der spoorstaven mogen bij de geringste toegelaten dikte der wielbanden slechts de volgende deelen uitsteken:

de koppelingen en borgkettingen, alsmede alle niet door het dwarsprofiel der wielen gedekt wordende deelen, als drijf- en koppelstangkoppen enz. tot 75 millimeter boven de spoorstaaf;

baanruimers, remblokken, zandstrooiers en alle andere door het dwarsprofiel der wielen gedekte deelen tot 50 millimeter boven de spoorstaaf.

Wanneer de speling tusschen de zijwanden der rijtuigen en de grenslijn van het profiel minder bedraagt dan 400 millimeter, moeten de in die wanden aanwezige vensteropeningen zoo ingericht zijn dat het uitsteken van het hoofd niet mogelijk is.

44. Van alle voertuigen, hieronder de tenders begrepen, worden registers gehouden, waarin worden aangeteekend:

- het volgnummer;
- de naam van den vervaardiger;
- de dagteekening van indienststelling;
- de dagteekeningen van de opnemingen;
- de wijzigingen en belangrijke herstellingen.

45. Van de assen der locomotieven, tenders, rijtuigen en wagens worden registers gehouden, waarin van elke as worden opgeteekend:

- het volgnummer;
- de omschrijving van de grondstof en de naam van den vervaardiger;
- de hoofdafmetingen;
- de dagteekening van indienststelling;
- de dagteekeningen van de opneming en van de weder-indienststellingen;

de locomotief, de tender of het voertuig waaronder de as achtereenvolgens heeft dienst gedaan.

Van alle belangrijke herstellingen en wijzigingen aan het rollend materieel wordt aan den Raad van Toezicht kennis gegeven, volgens voorschriften door dien Raad te geven.

46. Het gebruik van wagens van buitenlandsche spoorwegondernemingen en die, in gebruik op de gewone spoorwegen, is toegelaten, mits de bovenbouw het gewicht der spoorstaven, de constructie der kunstwerken en het profiel der vrije ruimte van den spoorweg zulks toelaat.

Bestuurders der spoorwegdiensten zorgen, dat de algemeene inrichtingen en de toestand van de wagens van buitenlandsche ondernemingen, die in de treinen van hun dienst overgaan, vooraf voldoende onderzocht worden en die wagens niet in den trein worden geplaatst, indien zij onvoldoende worden bevonden.

47. Alle rijtuigen en bagagewagens en de wagens, die achter aan een trein geplaatst worden, zogenaaemde sluitwagens, zijn van de vereischte dragers of inrichtingen voor de gevorderde seinen voorzien.

HOOFDSTUK III.

Van den treindienst.

48. De lengte van den trein wordt bepaald naar gelang van de hellingen van den weg, de kleinste straal van de bogen, de inrichtingen der stations en den aard van het materieel. Evenwel zal een trein bij spoorwegen met normaal spoor niet meer dan 100 en bij spoorwegen met smal spoor niet meer dan 60 assen tellen.

49. De locomotief wordt geplaatst aan het hoofd van den trein.

Het stuwen van den trein is geoorloofd, mits door niet meer dan één locomotief en voor zoover de snelheid niet grooter zij dan 15 kilometer per uur, en het voorste voertuig goed zij bewaakt.

Voor treinen met locomotieven aan het hoofd is het stuwen bij nitzondering toegelaten voor het bestijgen van moeielijke hellingen, voor het in beweging brengen van treinen op de stations en voor het verleenen van hulp aan onderweg vertraagde treinen. De stuwende locomotief mag dan evenwel niet aan den trein gekoppeld zijn.

50. Locomotieven en tenders moeten met krachtige, gemakkelijk te bedienen remtoestellen worden voorzien. Tot de bepaling van het minimum van het verplicht aantal te remmen wagen- of rijtuigassen in de treinen, in overeenstemming met de hellingen, die in de spoorwegen voorkomen, dient de onderstaande tabel.

Hellingen.	Procenten te remmen gewicht voor een snelheid tot kilometer in het uur.	
	30	40
1 : ∞	6	6
van 1 : ∞ tot 1 : 400	6	9
van 1 : 400 tot 1 : 200	7	12
van 1 : 200 tot 1 : 150	10	15
van 1 : 150 tot 1 : 100	13	18

Wanneer de sterkste helling tusschen twee stations korter is dan 400 M. en deze helling in dezelfde richting slechts eenmaal voorkomt, wordt de daarop in sterkte volgende, onverschillig of haar lengte minder dan 400 M. bedraagt, voor

de bepaling van het benodigd remvermogen, volgens bovenstaande tabel, in aanmerking genomen.

Voor de bepaling van het in de tabel voorkomende aantal procenten moet in aanmerking genomen worden:

a. de grootste snelheid, waarmede op het betreffende baanvak gereden wordt;

b. het al of niet beladen zijn van de wagens, met dien verstande, dat de assen van een niet beladen wagen voor de helft worden in rekening gebracht.

Rijtuigen, post- en bagagewagens zijn steeds als beladen te beschouwen.

De volgens dit artikel voorgeschreven te bedienen remmen moeten gelijkelijk over den trein verdeeld zijn, met inachtneming van het sub b bepaalde.

Voor hellingen grooter dan 1 : 100 worden door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bijzondere voorschriften gegeven.

Wanneer op spoorwegen een of meer hellingen voorkomen, grooter dan 1 : 200 en langer dan 400 M., moet het laatste voertuig van den trein van een remtoestel voorzien zijn.

Bij uitzondering kan achter dat van remwerk verzorgde voertuig een herstelling behoevend ledig voertuig worden aangehangen, wanneer het vervoer geen gevaar oplevert en de aard der beschadiging eene andere plaatsing in den weg staat.

51. Op elken trein moeten de noodige gereedschappen voorhanden zijn om in kleine ongevallen en herstellingen van het rollend materieel te voorzien.

52. vrachtgoederen kunnen met persontreinen vervoerd worden, onder de voorwaarden, dat:

a. het laden en lossen van de goederen en het aan- of afhaken van de wagens geen langer oponthoud op de stations veroorzaken dan daarvoor volgens de dienstregeling is toegestaan, tenzij de vertraging door grooter snelheid, die echter nimmer de vastgestelde maximumsnelheid mag te boven gaan, kan worden ingehaald vóór de aankomst van het eerstvolgend hoofdstation;

b. het vervoer van goedereuwagens geen oorzaak wordt dat langer tijd wordt besteed voor den rit tusschen twee opeenvolgende hoofdstations, dan bij de dienstregeling is vastgesteld;

c. de reizigers op geenerlei wijze hinder ondervinden, tengevolge van het verzenden van goederen met die treinen.

53. Bij de samenstelling van iederen trein wordt nauwkeurig nagegaan, dat het in art. 50 voorgeschreven aantal te bedienen remtoestellen zich daarin bevinden.

Vóór dat de trein het station van vertrek verlaat, moet hij geheel zijn nagezien en daarop gelet worden dat:

a. de rijtuigen en wagens geen gebreken vertoonen, die voor de veiligheid van het verkeer gevaar kunnen opleveren;

b. de locomotieven en tenders, de rijtuigen en wagens onderling voldoende, d.i. met de in art. 38 bedoelde inrichtingen vastgekoppeld zijn;

c. de wagens zooveel mogelijk gelijkmatig en niet boven het daarop aangegeven draagvermogen beladen zijn;

d. de gevorderde seinen en lantaarns aanwezig zijn; de portieren in de langsche zijden der rijtuigen gesloten zijn.

Dit onderzoek wordt gedurende den loop van den trein bij iedere wijziging in zijne samenstelling en zoo dikwijls het oponthoud zulks toelaat herhaald.

54. De grootste snelheid, waarmede gereden mag worden is voor persontreinen 40 kilometer in het uur; voor gemengde treinen met ten hoogste 20 rijtuig- en wagenassen 40 kilometers in het uur; voor alle andere treinen en loose locomotieven 30 kilometer in het uur, zulks onverminderd het bepaalde in art. 49.

De snelheid wordt verminderd bij het naderen van stations, van beweegbare bruggen, van vaste bruggen, langer dan 30 Meter, van onbewaakte overwegen, waarbij het uitzicht over den spoorweg belemmerd is, en waar zulks verder voor de veiligheid van het verkeer noodig mocht zijn, en bij dienstreglement zal zijn bepaald.

55. Op elken trein zijn ten minste drie beambten aanwezig, namelijk een hoofdconductor, een machinist en een stoker; terwijl bovendien in gemengde en goederentreinen elk uit de hand bewogen verplicht remtoestel door een beambte moet worden bediend.

Van de verplichting om twee beambten op de locomotief te hebben kan door den Raad van Toezicht vrijstelling verleend worden.

Onder hoofdconductor wordt verstaan de persoon, aan wien de hoofdleiding of het bevel over den trein is opgedragen, en die daarvoor verantwoordelijk is gesteld.

De hoofdconductor houdt nauwkeurig aantekening van den tijd van aankomst en vertrek op elk hoofdstation en van alle buitengewone voorvallen, die gedurende den loop aan den trein, die onder zijn leiding geplaatst is, voorkomen.

56. Niemand wordt als machinist met het

bestuur van locomotieven belast, tenzij hij ten minste één jaar lang is werkzaam geweest in eene werkplaats van stoomwerktuigen en na ten minste één jaar leertijd als leerling-machinist of stoker, door proefritten en door een ondergaan onderzoek voldoende bewijzen van bekwaamheid en van bekendheid met de wetten en voorschriften heeft gegeven.

De machinist moet in het bezit zijn van eene akte, afgegeven door bestuurders der onderneming waaruit blijkt dat hij aan voormelde eischen heeft voldaan. Hij is verplicht die akte te vertoonen aan de Rijksambtenaren, met het toezicht op den spoorweg belast, telkens wanneer hem dit door een hunner wordt gelast.

57. De stokers moeten met de behandeling der locomotieven genoegzaam bekend zijn, om die zoo noodig te kunnen doen stilstaan en teruggaan.

58. De beambten op den trein zijn gedurende den loop van den trein aan den hoofdconducteur ondergeschikt. Deze moet zich met het locomotiefpersoneel in verbinding kunnen stellen.

De wijze waarop dit geschiedt wordt door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten bepaald.

De remmers moeten steeds gereed zijn om dadelijk te handelen op het gegeven sein.

Zij mogen hun post niet verlaten zoolang de trein in beweging is.

59. De rijtuigen zijn des nachts gedurende den dienst van den trein behoorlijk verlicht, en worden van 1 November tot 15 April op voldoende wijze verwarmd.

60. Elke trein wordt des nachts van voren voorzien van twee helder brandende lantaarns en van achteren van een helder brandende lantaarn, de laatste met rood licht.

Bovendien worden des nachts op het laatste voertuig van een trein helder brandende lantaarns zóó geplaatst, dat zij vóór- en achterwaarts zowel van den weg als van den trein zichtbaar zijn.

Des daags bevindt zich aan de achterzijde van het laatste voertuig van een trein een roode schijf. Draaisies en andere niet door stoom bewogen wagens worden, wanneer zij zich op de hoofdsporen bevinden, des nachts behoorlijk verlicht.

Bij het rangeeren op de stations is het voldoende een helder brandende lantaarn van voren en van achteren aan de locomotief of locomotief met tender te plaatsen.

61. De treinen moeten voorzien zijn van duidelijke zichtbare seinen, waarmede zowel des nachts

als des daags de wachters en het treinpersoneel van andere treinen kunnen gewaarschuld worden:

1°. dat een niet vooraf schriftelijk aangekondigde buitengewone trein in aantocht is;

2°. dat verlegging van kruising heeft plaats gehad, zoodat voor de betrokken wachters de volgorde der beide treinen wordt omgekeerd.

Elke buitengewone trein moet door een sein op dien trein worden aangeduid.

62. De machinist moet kunnen seinen:

1°. geeft acht;

2°. remmen vast;

3°. remmen los

Bij het vertrek en bij het nadere van stations en van beweegbare bruggen, bij stilstand van den trein door ongeval, wordt een sein met de stoomfluit gegeven, terwijl bij het nadere van overwegen, in bochten, waar het uitzicht belemmerd is en in het algemeen daar waar het op niet afgesloten gedeelten van den weg mocht noodig zijn, met de bel op de locomotief geluid wordt.

Ook geschiedt zulks herhaaldelijk bij werktreinen en alle treinen, die zich buiten de gewone dienstregeling op den weg bevinden, ter waarschuwing van naderende treinen.

HOOFDSTUK IV.

Van den dienst op de stations.

63. De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bepaalt, na de bestuurders der spoorwegdiensten te hebben gehoord, welke plaatsen hoofdstations, stations of halten zullen zijn. Bovendien kunnen er zijn stopplaatsen of overweghalten.

64. De naam van elk station, halte en stopplaats wordt met duidelijke uit den trein leesbare letters aangeduid.

Elk station en elke halte moet voorzien zijn van een goed loopend uurwerk, geregeld naar den middelbaren tijd van Amsterdam.

65. De wachtkamers en andere voor het publiek toegankelijke lokalen der stations en halten worden, wanneer zij zijn opgesteld, bij nacht behoorlijk verlicht; de wachtkamers worden daarenboven van 1 November tot 15 April voldoende verwarmd.

66. Tijdig vóór de komst of het vertrek van treinen moeten de te doorloopen sporen vrij en onbelemmerd en de wissels in den juiste stand gesteld zijn.

Maatregelen worden genomen om te belotten, dat op de sporen staande rijtuigen en wagens door

den wind of door andere omstandigheden in beweging worden gebracht.

67. Bij den samenloop van sporen is de grens aangewezen, hoever in elk spoor de locomotieven, tenders, rijtuigen en wagens in de richting van den wissel kunnen vooruitgeschoven worden, zonder aan het doorgaan van anderen hinderlijk te zijn.

Verder dan die grens mogen op de beide spoorwegtakken geen locomotieven, tenders, rijtuigen of wagens gelijktijdig vooruitkomen.

De wijze waarop die aanwijzing zal geschieden wordt, de bestuurders van den spoorwegdienst gehoord, door den Raad van Toezicht vastgesteld.

68. Voor de wissels in de hoofdsporen zal een normale stand op ieder station als regel worden vastgesteld.

De stand van de wissels in de hoofdsporen en van de nitlooppijpen der waterkranen langs de hoofdsporen moet zoowel bij nacht als bij dag gedurende den dienst duidelijk kenbaar zijn.

Van deze bepaling kan door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten ontheffing worden verleend.

De seinen der wissels moeten zelfwerkend zijn.

Als hoofdsporen op een station moeten worden beschouwd die, welke bestemd zijn voor den loop of het gebruik der treinen van de vastgestelde dienstregeling.

Wissels in de hoofdsporen tot een station of halte behoorende, welke door treinen tegen de punt in bereden worden, moeten bij het doorgaan van treinen bewaakt of gesloten zijn.

De wissels, die niet tot een station behoren, moeten zoolang zij niet bewaakt worden, gesloten zijn.

69. Op de door den Raad van Toezicht aan te wijzen hoofdstations is eene ladingsmal aanwezig.

Op de stations, waar overgang van rollend materieel van den eenen spoorweg op den anderen kan plaats hebben, moet tevens eene weegbrug zijn voor het wegen van geladen wagens.

Van deze laatste bepaling kan door den Raad van Toezicht ontheffing worden verleend.

70. Zoolang treinen op weg zijn, moet voor iedere baanlengte van 70 kilometer of gedeelte daarvan op een station, door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, de bestuurders van de spoorwegondernemingen gehoord, aangevozen, een reserve-locomotief gereed staan om onverwijd dienst te kunnen doen.

De Raad van Toezicht wijst, de bestuurders der spoorwegondernemingen gehoord, de stations

aan, waar de noodige werktuigen en materialen aanwezig moeten zijn tot opruiming en voorloopige herstelling van den weg.

Op elk station moeten de middelen aanwezig zijn om de eerste hulp aan gekwetsten te verlenen. De Raad van Toezicht op de spoorwegdiensten kan van deze verplichting ontheffing verlenen.

Op de hoofdstations moeten bovendien ook de middelen aanwezig zijn om gekwetsten te vervoeren.

71. Op elk hoofdstation is een register volgens een door den Raad van Toezicht vast te stellen model, waarin worden opgeteekend:

de juiste tijd van vertrek en aankomst van elken trein;

het nummer der personen- en goederentreinen;

het aantal en de soort der rijtuigen en wagens van elken trein;

het volgnummer der locomotieven;

oorzaken van vertraging van meer dan 20 minuten van een trein, waarmede reizigers worden vervoerd, en van meer dan 60 minuten van een goederentrein.

Van de electricisch gewisselde correspondentien, voor zoover die op den loop der treinen betrekking hebben, wordt in een afzonderlijk register aantekening gehouden.

72. De chef van elk station of halte of zijn plaatsvervanger moet bij de aankomst en het vertrek der treinen tegenwoordig zijn.

73. Een nittreksel uit dit reglement, bevattende de voorschriften door het publiek in acht te nemen, wordt in de wachtkamers der stations, op eene plaats, waar het voor een ieder leesbaar is, aangeplakt.

In dat nittreksel worden ook opgenomen de artt. 164, 165, 179—183, 350 en 351bis van het Wetboek van Strafrecht en de artt. 42 en 63 1ste lid, der wet van 9 April 1875, *Staatsblad* n°. 67 (zooals zij is gewijzigd door die van 15 April 1886, *Staatsblad* n°. 64), met wijziging der aanhaling van de artt. 43 en 44 in het laatstgenoemd artikel.

74. Op elk hoofdstation moet bij den stationschef een klachtenboek zijn, volgens een door den Raad van Toezicht vast te stellen model, waarin klachten over den dienst op den spoorweg kunnen worden geschreven.

Die hiervan gebruik maakt moet duidelijk, volledig en in behoorlijken vorm den aard en de strekking van de klacht, zijn naam en zijne vaste woonplaats opgeven.

Klachten over beambten van den spoorweg moeten

zoo mogelijk den naam en de betrekking of althans het nummer of het onderscheidend kenmerk van de dienstbetrekking aangeven.

De klacht moet worden onderteekend.

Bestuurders dragen zorg, dat zij onmiddellijk afschrift der klachten ontvangen.

Zij zijn verplicht de klachten te onderzoeken en den uitslag van hun onderzoek zoodra mogelijk aan den klager schriftelijk mede te deelen en in het klachtenboek te doen inschrijven.

In de eerste helft van elke maand worden door hen afschriften van de in de voorgaande maand ingeschreven klachten en van de daarop aan inschrijvers gegeven antwoorden aan den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten gezonden.

Het klachtenboek wordt op elk blad genummerd en op de eerste en laatste bladzijde door een der leden van den Raad van Toezicht gewaarmerkt.

Het wordt op de eerste aanvraag door den stationschef verstrekt aan ieder, die het ter inschrijving van eene klacht verlangt, en ter inzage gegeven aan de ambtenaren, genoemd in art. 11 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), aan de ambtenaren van het openbaar ministerie, den kantonrechter, den commissaris van politie en den burgemeester.

HOOFDSTUK V.

Van de beambten van den spoorweg.

75. Vrouwelijke beambten worden toegelaten, behalve als stationschef en treinbeambten.

76. Bij elken spoorweg worden beëdigd de chefs en onderchefs der stations en halten, waaronder ook gerekend worden de beambten met den buitendienst op de stations belast;

de stationsklerken, de arbeiders-telegrafist, de portiers, nachtwakers, bestellers, wegopzichters, wachters, hoofdconducteurs en conducteurs op de treinen.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan, na de bestuurders van den spoorwegdienst te hebben gehoord, andere dan de bovengenoemde beambten van den spoorweg ter beëdiging aanwijzen.

77. De eed wordt afgelegd voor den rechter van een der kantons binnen het Rijk. Ieder doet dien op de wijze zijner godsdienstige gezindte, als volgt:

„Ik zweer (beloof), dat ik al de plichten, welke de wetten tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen en de krachtens die wetten

uitgevaardigde algemeene maatregelen van bestuur en daaruit voortgevloeide reglementen en verordeningen mij opleggen, eerlijk en vlijtig zal vervullen.

Zoo waarlijk helpe mij God almachtig. (Dat belooft ik)”

78. Alle beambten moeten kunnen lezen en schrijven en een normaal gezichtsvermogen bezitten, voor zoover dit voor de behoorlijke uitoefening van hunnen dienst wordt vereischt.

Beambten, die naar het oordeel van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ongeschikt zijn, om de hun opgedragen betrekking te vervullen, worden op den eisch van den Minister door de bestuurders van den spoorwegdienst ontslagen.

HOOFDSTUK VI.

Voorschriften van verschillenden aard, ter verzekering van de behoorlijke uitoefening der spoorwegdiensten en het veilig verkeer over de spoorwegen.

79. De voorstellen tot bepaling van den tijd van vertrek en aankomst der op vaste tijden loopende treinen voor het publiek, of tot wijziging dier bepalingen, worden ten minste twee maanden vóór het in werking treden van de dienstregeling aan Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ingezonden.

80. Elke dienstregeling wordt dadelijk na hare vaststelling door de bestuurders der spoorwegdiensten algemeen bekend gemaakt.

Van de inlegging van buitengewone treinen, ten dienste van het publiek, wordt zooveel mogelijk door den eerstaanwezenden beampte, wien zulks aangaat, kennis gegeven aan den Rijksambtenaar met het dagelijksch toezicht op den spoorweg belast.

81. Op de algemeen bekend gemaakte dienstregeling voorkomende treinen mogen niet vóór den bij die dienstregeling bepaalden tijd, froch zonder daartoe gegeven bevel van den station- of haltechef vertrekken.

82. Twee treinen mogen elkander niet volgen dan op stationsafstand, tenzij tusschen twee opvolgende stations door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten goedgekeurde inrichtingen aanwezig zijn, waardoor die afstand kan worden verminderd.

83. Zoolang de locomotieven voor den trein of op de stations stilstouden, moet de stoom afgesloten, de gangkrak in rust gesteld en de rem vastgeklemd zijn.

De locomotieven staan daarbij steeds onder opzicht.

84. Met werktreinen, losse locomotieven en lorries wordt niet gereden dan op schriftelijken last van hem, die tot die lastgeving bevoegd is.

85. Waar dubbel spoor ligt, houden alle treinen tusschen de stations in gewone omstandigheden het, ten opzichte van de richting waarin zij zich bewegen, rechts liggende spoor.

Afwijkingen op dien regel worden alleen toegelaten bij ongevallen, en voor werktreinen, onder persoonlijke verantwoordelijkheid van den stationschef, nadat al de voor de veiligheid gevorderde maatregelen nauwkeurig zijn in acht genomen.

Dergelijke maatregelen moeten ook genomen worden, wanneer bij ongevallen op enkel spoor, hulp gevraagd wordt en de hulp trein of locomotief den hulpbehoevenden trein tegemoet moet rijden.

De stationschef of een daarvoor geschikt, door hem aan te wijzen, beambte moet zoodanigen hulp trein of locomotief vergezellen.

86. Bij stilstand van den trein door ongeval, is het des hoofdconducteurs eerste zorg dat op ten minste 300 meter achterwaarts van den trein het sein tot stilhouden voor komende treinen wordt gegeven, en dat de chefs van het eerstvolgende en het naastvoorgaande station gewaarschuwd worden.

87. Wanneer bij dubbel spoor door eenige oorzaak de twee sporen zijn versperd, wordt het sein tot stilhouden op den afstand, in art. 86 bepaald, zoo vóór- als achterwaarts van den stilstaanden trein gegeven. Zoo spoedig mogelijk wordt aan de chefs van het eerstvolgende en het naastvoorgaande station van het ongeval kennis gegeven, en worden de noodige maatregelen genomen tot herstel van den dienst.

88. Wanneer door eenige oorzaak het spoor ter linkerzijde van een in beweging zijnden trein versperd is, geeft de hoofdconductor van dien trein daarvan aan den chef van het eerstvolgend station kennis.

De machinist geeft het sein tot stilhouden aan alle treinen, die hij vóór zijne aankomst aan dat station ontmoet.

89. Wanneer een machinist verplicht is den trein te doen stilstaan, maakt hij den hoofdconductor met de redenen van stilstand bekend, en deelt hem mede of eene hulplocomotief noodig is.

Het aanvragen van eene hulplocomotief geschiedt op last van den hoofdconductor. Komt de hulplocomotief den stilstaanden trein tegemoet, dan

is het weder in beweging brengen van den trein tot de aankomst van de locomotief verboden.

90. De dienattijd van de beambten van de spoorwegdiensten wordt zoo geregeld, dat zij, behoudens onvoorziene omstandigheden, onafgebroken geheel vrij en buiten elken dienst en elke belemmering van den spoorweg zijn, des nachts gedurende acht uren en bij nachtdienst, des daags gedurende tien uren.

De beambten van de spoorwegdiensten, die in aanraking komen met het publiek, zijn gedurende de uitoefening van hunnen dienst van eene dienstkleeding of een dienstonderscheidingsteeken, in ieder geval van een duidelijk zichtbaar nummer, voorzien.

De station- en haltechefs en hunne plaatsvervangers dragen eene roode pet gedurende den dienst der treinen.

De dienstkleeding en het dienstonderscheidingsteeken wordt door de bestuurders der spoorwegdiensten vastgesteld en eene beschrijving daarvan aan den Raad van Toezicht medegeleed.

91. Gedurende de uitoefening van hun dienst zijn voorzien:

a. de hoofdconducteurs en conducteurs van een exemplaar van dit reglement, van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) en van het dienstreglement, bedoeld in art. 6 der even vermelde wet, voor zooveel hen aangaat, zoodanig van een exemplaar eener door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vast te stellen handleiding voor het verleenen der eerste hulp aan gewonden bij spoorwegongelukken, en de hoofdconducteurs bovendien van eene tijdtafel van de dienstregeling;

b. de overige beambten van een nittreksel uit dit reglement en uit het genoemd dienstreglement, ieder voor zooveel betreft den dienst, welke hem is opgedragen;

c. de hoofdconducteurs, machinisten, wegopzichters en alle brug-, wissel- en overwegwachters van een goed loopend uurwerk.

92. Telkens wanneer op den weg of op de stations zich feiten of omstandigheden voordoen, die, hetzij den geregelden loop van de treinen, hetzij de veiligheid van reizigers, beambten of andere personen in gevaar brengen, ook dan wanneer daaruit geenerlei nootlottige gevolgen zijn ontstaan, zal daarvan onmiddellijk schriftelijk en zoo mogelijk bij ernstige ongevallen per telegraaf, kennis worden gegeven aan den rijksambtenaar, belast met het dagelijksch toezicht op den spoorweg.

Die kennisgeving geschiedt door den chef van het station, waar het feit is voorgevallen, en, bij feiten op den weg, door den chef van het naastbij gelegen station, en door den opzichter van den weg voor alles wat den toestand van het gedeelte spoorweg onder zijn toezicht en de daartoe behorende werken en gebouwen aangaat.

Bij ernstige ongevallen doen bestuurders een onderzoek naar het gebeurde instellen, en zenden zij onmiddellijk na ontvangst aan den Raad geaarmerkte afschriften van de verslagen der spoorwegbeambten, die hunnerzijds met dat onderzoek zijn belast geweest.

Die verslagen moeten behelzen:

- a. de omschrijving van het gebeurde;
- b. de geconstateerde of vermoedelijke oorzaken, met redenen omkleed;
- c. de gevolgen;
- d. de bijzondere opmerkingen, waaronder de maatregelen ter voorkoming in het vervolg, voorloopige voorzieningen, enz.

Zoo het voorval den dood of de verwonding van een of meer personen ten gevolge heeft, is daarvan onmiddellijk door genoemden stationschef kennis te geven aan den burgemeester der gemeente, in welke het ongeval heeft plaats gevonden.

93. Door "nacht" wordt verstaan de tijd tusschen zonsoudergang en zonsopgang.

Door "gedurende den dienst en diensttijd" wordt verstaan de tijd, verloopende van het afrijden van den vroegsten trein des voormiddags tot den laatsten des namiddags

94. Door "rijtuigen" wordt verstaan elk voertuig, ingericht voor het vervoer van personen; door "wageu" elk voertuig voor het vervoer van levende dieren, goederen en andere voorwerpen.

Door "trein" wordt verstaan elke locomotief onder stoom met of zonder tender, met of zonder rijtuigen of wagens.

95. Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bepaalt bij eene beschikking, welke in de *Staatscourant* wordt geplaatst, welke middelen tot het verleenen van hulp aan gekwetsten en om hen te vervoeren, bedoeld in art. 70, op de hoofdstations aanwezig en hoe die moeten zijn.

Het toezicht op die middelen wordt uitgeoefend door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten.

96. Van de bepalingen der artt. 6 alinea 1, 9, 50 alinea 6, en 59, voor zooveel de verwarming der rijtuigen betreft, van deel A van dit reglement, kan door Onzen Minister van Water-

staat, Handel en Nijverheid ontheffing worden verleend.

Onze voornoemde Minister kan voor voertuigen, waarbij het stoomtuig en de ruimte voor reizigers en bagage op hetzelfde onderstel zijn vereenigd, de daarbij noodige afwijkingen van dit reglement nader bepalen.

Deel B.

VOOR HET VERVOER.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Omschrijving stations.

Art. 1. In dit deel van het algemeen reglement worden door "stations" alle plaatsen bedoeld, waar treinen volgens dienstregeling moeten stilstonden.

Verplichtingen van de beambten en bedienden van den spoorwegdienst.

2. De beambten en bedienden van den spoorweg moeten zich bescheiden en beleefd tegenover het publiek gedragen en de noodige voorkomendheid inacht nemen.

Zij waken tegen overtredingen en trachten die door gepaste waarschuwingen te voorkomen.

Zij mogen voor hunne dienstverrichtingen geen belooning van het publiek aannemen.

Zij mogen niet rooken, wanneer zij, in dienst, met het publiek in aanraking zijn.

Verhouding van het publiek tegenover de beambten en bedienden van den spoorwegdienst.

3. Het publiek is verplicht de voorschriften op te volgen, welke door de beambten en bedienden van den spoorwegdienst, aan hunne dienstkleeding kenbaar, of van eene aanstelling of van een onderscheidingsteeken voorzien, in het belang van de orde en veiligheid worden gegeven.

Geschillen tusschen het publiek en de beambten of bedienden worden op de stations door den stationschef en gedurende den loop van den trein door den hoofdconducteur beslist.

Toegang tot den spoorweg en tot de stations.

4. Het is aan een ieder verboden:

- a. zich naar wachtkamers en gaanderijen, van waar de treinen toegankelijk zijn, te begeven, of het station te verlaten langs een anderen weg,

dan hem door de beambten of bedienden van den spoorwegdienst wordt aangewezen;

b. zich te begeven in die gedeelten van stations en aanhoorigheden of op die gedeelten van den spoorweg, welke niet voortdurend of tijdelijk voor het publiek zijn toegankelijk gesteld;

c. te rooken in de wachtkamers waar dit niet is toegelaten;

d. zich in kennelijken staat van dronkenschap te bevinden of rumoer te maken op de stations.

Mannen mogen zich niet begeven in de vertrekken of lokalen uitsluitend voor vrouwen bestemd.

Personen, in kennelijken staat van dronkenschap, en zij, die wegens ziekten, ongesteldheden, of andere redenen voor reizigers hinderlijk of gevaarlijk kunnen zijn, worden in de wachtkamers niet toegelaten, of zich daarin bevindende, daaruit verwijderd; zoo zij reeds van een plaatsbewijs voorzien zijn, ontvangen zij den vrachtprijs voor het vervoer van hun persoon en hun bagage, na aftrek van de vracht voor den reeds afgelegden weg, terug, tegen intrekking van het plaats- en bagagebewijs.

Mede worden niet toegelaten of verwijderd dieren, die voor de reizigers gevaarlijk of hinderlijk zijn, geladen vuurwapenen en voorwerpen, welke door hun aard of door hun omvang gevaarlijk of hinderlijk voor de reizigers kunnen zijn.

De beambten van den spoorwegdienst zijn bevoegd te onderzoeken of vuurwapenen, ook die in zakken of kisten besloten, geladen zijn.

Het verbod, sub *a* en *b* bovenvermeld en dat van de tweede zinsnede is op hen, wien uit den aard hunner betrekking vrije toegang is verleend tot den spoorweg en de daartoe behoorende werken en gebouwen of tot sommige gedeelten daarvan, slechts toepasselijk in zoover dat met de waarneming hunner betrekking is overeen te brengen.

Toegang tot de treinen.

5. Het is aan een ieder verboden:

a. in een rijtuig of afdeling daarvan van een hogere klasse te gaan, dan door het plaatsbewijs is aangegeven, tenzij dit tegen bijbetaling van den hoogereren vrachtprijs is toegelaten;

b. bij het plaats nemen in de rijtgnen of het verlaten daarvan af te wijken van de aanwijzingen, door de beambten van den spoorwegdienst gegeven;

c. verder te reizen dan het station, waarvoor

het plaatsbewijs is genomen, zonder hiervan terstond uit eigen beweging kennis te geven aan den conducteur en onmiddellijk de bijkomende vracht te betalen;

d. te weigeren zijn plaatsbewijs te vertoonen of af te geven, wanneer het door den beambte van den spoorwegdienst wordt verlangd, of het bewijs te verminken of onleesbaar te maken;

e. te reizen of te trachten te reizen op een ongeldig plaatsbewijs of wel op een plaatsbewijs, dat reeds gebruikt is voor de reis, waarvoor het is afgegeven.

Zij, die zich in den trein bevinden en niet voorzien zijn van een geldig plaatsbewijs, zijn verplicht op de eerste aanmaning van den conducteur op te geven waarheen zij reizen en de voor de reis verschuldigde vracht, tegen inontvangstneming van het plaatsbewijs, te betalen; zij die weigeren hieraan te voldoen, worden uit den trein verwijderd onverminderd de straf op de overtreding gesteld.

f. in de rijtgnen of wagens of op de balkons of treden te gaan, daartoe pogingen aan te wenden of hulp te verlenen, wanneer de trein in beweging is, of den trein te verlaten, wanneer deze nog niet stil staat;

g. de rijtgnen te verlaten aan eene andere zijde dan die, waar de portieren daartoe geopend worden.

Voor de naleving van bovenstaande bepalingen wordt ten aanzien van kinderen beneden de tien jaren, voor zooveel zij niet kosteloos worden vervoerd, hun geleider aansprakelijk gesteld.

Op hen, die volgens de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) recht hebben op kosteloos vervoer op den spoorweg, zijn bovenstaande bepalingen alleen van toepassing, in zooverre als met dat recht, en met de bevoegdheden, in die wet gegeven, is overeen te brengen. Zij moeten voorzien zijn van het bewijs van hun voormeld recht, en dit of een bewijs van vrij vervoer op verlangen der beambten van den spoorwegdienst vertoonen.

Bepanking der verplichting tot vervoer.

6. 1°. Wanneer de dienst gestaakt is of de gewone middelen van vervoer niet toereikend zijn, kan het vervoer met een bepaalden trein niet geëischt worden.

2°. Wanneer de loop van den trein gestoord is, zoodat daarmede de reis niet kan worden aangevangen of voortgezet, kunnen reizigers van

den stationschef den vrachtprijs voor den niet afgelegden weg terug ontvangen, tegen quitantie en teruggave van het plaatsbewijs.

Deze bepaling geldt ook voor houders van plaatsbewijzen voor de reis heen en terug.

3°. Wanneer door vertraging in de aankomst van eenen trein de aansluiting met eenen anderen trein gemist wordt, kunnen reizigers, die met doorgaande plaatsbewijzen aankomen en met den eerstvolgenden trein, zonder zich onderweg op te houden, naar het station van vertrek terugkeeren, van den stationschef van laatstgenoemd station de betaalde vrachtprijzen terug ontvangen, zoowel voor het eerst genomen doorgaand plaatsbewijs, als voor de terugreis in de klasse, waarvoor de heenreis genomen was. Deze betaling geschiedt mede tegen quitantie en teruggave van het plaatsbewijs.

Te dien einde zijn die reizigers verplicht, na aankomst van den vertraagden trein, zich bij den stationschef te vervoegen en hunne plaatsbewijzen aan hem te vertoonen.

De stationschef geeft daarvan een bewijs aan den reiziger; de chef van het station van vertrek geeft hem een bewijs voor den tijd waarop hij aldaar is teruggekeerd.

Verhinderig van vervoer en vertraging der treinen moeten volgens de voorschriften onmiddellijk aan het publiek op duidelijke zichtbare wijze, zoo nauwkeurig mogelijk, worden bekend gemaakt.

Betalingen.

7. Alle betalingen geschieden met gangbare Nederlandsche muntspécien, munt- of bankbiljetten, of met in andere Staten gangbare gouden en zilveren muntspécien, met uitzondering van vreemde pasmunt.

Vreemde muntspécien worden berekend tot den koers, op de plaats der vrachtbetaling aangeplakt.

De betalingen voor plaatsbewijzen kunnen in afgestapt geld worden gevorderd.

HOOFDSTUK II.

Voorwaarden voor het vervoer van reizigers en bagage.

A. Reizigers.

Dienstregeling. Tijd van vertrek. Tarieven.

8. In de vestibule en in de wachtkamers der stations is een gedrukt exemplaar der dienstregeling van den spoorweg waartoe het station behoort, in die der hoofdstations ook van de dienst-

regeling op aansluitende spoorwegen, op een plaats, waar het voor een ieder gemakkelijk leesbaar is, aangeplakt.

Op de dienstregeling wordt aangewezen, uit welke klassen van rijtuigen de treinen samengesteld zijn.

Het vertrek der treinen wordt geregeld naar de nurwerken op de stations.

Aan den ingang of in de vestibule van elk station zijn de vrachtprijzen, in Nederlandsche munteenheden, van alle plaatsbewijzen aldaar verkrijgbaar, op duidelijke zichtbare wijze aangegeven.

Het vervoer met extratreinen geschiedt alleen met goedvinden van de bestuurders der spoorwegdiensten.

Wachtkamers.

9. De wachtkamers worden ten minste een half uur vóór het vertrek van elken trein voor reizigers opgesteld.

Zij blijven geopend tot na het vertrek van elken trein.

Wanneer door aansluiting met corresponderende middelen van vervoer een langer oponthoud wordt gevorderd, zijn de reizigers bevoegd het vertrek van den trein in de wachtkamers af te wachten.

Het afgeven van plaatsbewijzen.

10. Aan de stations waar plaatsbewijzen worden afgegeven, moeten de bureaux met de afgifte belast, ten minste 20 minuten vóór het vertrek van de treinen geopend zijn.

Drie minuten vóór het vertrek van een trein behoeven geen plaatsbewijzen meer te worden afgegeven.

Inrichting en geldigheid der plaatsbewijzen.

11. Het is den reiziger, voorzien van een plaatsbewijs, dat met den dag en het uur of het treinumnummer van uitgifte gestempeld is, vergund zijn reis onderweg af te breken:

a. indien hij is voorzien van een plaatsbewijs voor de enkele reis eenmaal, met de bevoegdheid om op dezelfde kaart zijne reis voort te zetten met een op denzelfden of den volgenden dag vertrekkenden trein;

b. indien hij is voorzien van een plaatsbewijs voor de dubbele reis, eenmaal zoowel op de heenreis als op de terugreis, met de bevoegdheid om later op dezelfde kaart zijne reis voort te zetten.

In de hierboven genoemde gevallen is de reiziger verplicht, terstond na aankomst op het station,

waar hij zijne reis afbreekt, bij den stationschef of anders bij den conducteur het plaatsbewijs voor den trein, waarmede hij zijne reis denkt voort te zetten, geldig te doen maken.

De termijn, gedurende welken retour- of andere bijzondere kaarten geldig zijn, kan hierdoor niet verlengd worden.

De afgifte van bagage kan in zoodanig geval niet op het station, waar de reiziger uitstapt, worden gevorderd; art. 24 is daarop toepasselijk.

Voor kinderen beneden drie jaren wordt, zoo zij geen afzonderlijke plaats bezetten, geen vrachtprijs gevorderd.

Het vervoer van kinderen beneden tien jaren geschiedt tegen verminderden vrachtprijs.

Bij twijfel omtrent den leeftijd van kinderen beslist de beambte van den spoorwegdienst, met de contrôle der plaatsbewijzen belast.

Verwisselen van plaatsbewijzen.

12. De reizigers kunnen hun aan een station genomen plaatsbewijs aan datzelfde station tot drie minuten vóór het vertrek van den trein inwisselen tegen dat van eene hoogere klasse, door bijbetaling van het verschil in vrachtprijs, zulks echter alleen voor zoover er nog plaats in de hoogere klassen beschikbaar is.

De reizigers, die onderweg van eene klasse in de daarop volgende hoogere wenschen over te gaan, zijn, zoo zulks toegestaan wordt, verplicht een plaatsbewijs der klasse, waarin zij zich bevinden, bij te nemen.

Plaatsnemen in de rijtuigen.

13. Er worden geene plaatsbewijzen voor bepaald aangewezen plaatsen in de rijtuigen afgegeven.

De beambten van den spoorwegdienst zijn tevoegd, en op verlangen der reizigers verplicht, hun plaatsen aan te wijzen.

Een reiziger, die zijne plaats verlaat, zonder daarop eenig voorwerp te laten liggen, moet, wanneer die plaats inmiddels is bezet, zich met eene andere plaats tevreden stellen.

De vensters moeten, wanneer één of meer reizigers het verlangen, aan de windzijde gesloten zijn.

Rookten in de rijtuigen.

14. Het rooken is verboden in alle rijtuigen of afdelingen daarvan, in welke dat verbod duidelijk zichtbaar is aangegeven. Wordt in een rijtuig gerookt uit tabakspijpen, dan moeten deze van een dopje voorzien zijn.

Bepalingen over personen, die voor medereizigers hinderlijk zijn.

15. Personen in keunelijken staat van dronkenschap, personen, lijdende aan ziekten of ongesteldheden, of die wegens andere redenen voor medereizigers hinderlijk of gevaarlijk kunnen zijn, worden niet in de afdelingen met andere reizigers toegelaten, en, zoo zij in de afdelingen, voor andere reizigers bestemd, hebben plaats genomen, daaruit, vóór het vertrek van den trein of op het eerste station, waar daartoe gelegenheid is, verwijderd. Zij worden alleen in de rijtuigen toegelaten, wanneer dit kan geschieden in eene afzonderlijke afdeling met hunne geleiders of verzorgers, zoo die er zijn, mits voor eene afzonderlijke afdeling betaald is. Zoo niet toegelaten personen reeds van een plaatsbewijs zijn voorzien, ontvangen zij den vrachtprijs voor het vervoer van hun persoon en hunne bagage, na aftrek van de vracht voor den reeds afgelegden weg terug, tegen intrekking van het plaats- en bagagebewijs.

Bij verwijdering uit den trein wordt de vrachtprijs, zoowel voor den reiziger als voor de bagage, voor den niet afgelegden weg terugbetaald.

Personen, die uit den trein worden verwijderd, kunnen de afgifte van de bagage niet vorderen, dan op het station van bestemming, volgens het afgegeven bewijs van ontvangst.

In- en uitstappen der reizigers. Openen en sluiten der portieren. Contrôle der plaatsbewijzen.

16. De reiziger, die verzuimt tijdig in den trein plaats te nemen, heeft noch op vergoeding, noch op terugbetaling van den vrachtprijs aanspraak.

Hij mag op het door hem genomen plaatsbewijs naar het station van bestemming reizen met den eerstvolgenden trein, mits hij zijn plaatsbewijs terstond door den stationschef voor dien anderen trein laat geldig maken.

De termijn, voor retour- of voor andere speciale kaarten geldig, kan hierdoor niet verlengd worden.

De naam van een station wordt bij aankomst van den trein duidelijk afgeroepen.

De reizigers hebben evenwel zelve te zorgen bij aankomst op het station van bestemming de rijtuigen tijdig te verlaten en bij treinverwisseling niet in een verkeerden trein te blijven of over te gaan.

De reizigers behouden hun plaatsbewijs totdat het door den beambte van den spoorweg wordt afgevraagd.

Het verlaten der rijtuigen aan de kantoren der in- en uitgaande rechten.

17. Alle reizigers, die van buiten 's lands komen, zijn verplicht om aan de stations, tevens kantoren der in- en uitgaande rechten, op aanzegging van de beambten van den spoorweg of van de ambtenaren der Rijksbelastingen, de rijtuigen te verlaten en zich te begeven naar het lokaal voor het verrichten der visitatie. Bij weigering om aan de aanzegging gevolg te geven, kunnen zij uit de rijtuigen verwijderd worden, en worden zij alsdan niet tot verder vervoer toegelaten, alvorens zij de vereischte visitatie hebben ondergaan, onverminderd het opmaken van proces-verbaal van overtreding, zoo daartoe termen zijn. Uitzonderingen wegens lichaamsgebreken of ziekte kunnen worden toegestaan door den eerstaanwezenden ambtenaar der Rijksbelastingen.

Stilstand van den trein onderweg.

18. Wanneer de trein buiten een station stilhoudt, mogen de reizigers dien niet verlaten zonder bijzondere vergunning van den hoofdconduc-teur. Zij zijn verplicht op het eerste sein met de stoomfluit hunne zitplaatsen weder in te nemen.

Het vertrek van den trein wordt in dergelijke gevallen door een driemaal herhaald sein met de stoomfluit aangekondigd.

De reizigers, die bij het derde sein geen plaats hebben genomen, verliezen het recht om verder mede te reizen.

Beschadiging van rijtuigen.

19. Voor het breken van glasniten bestaat een tarief van schadevergoeding; de daarin vastgestelde bedragen worden in voorkomende gevallen terstond door de beambten van den spoorwegdienst van den schuldige ingevorderd en moeten door dezen onmiddellijk worden voldaan.

Ook zijn de hoofdconduc-teur en de stationschef te allen tijde bevoegd, namens de bestuurders van den spoorwegdienst, wegens het onrein maken der rijtuigen, het scheuren van gordijnen, enz., eene schadevergoeding van den schuldige te vorderen, die onmiddellijk moet worden voldaan.

B. Bagage.

Aanwijzing der goederen, welke als bagage worden beschouwd.

20. Als bagage wordt in den regel slechts be-

schouwd al hetgeen de reiziger aan reisbenoedigheden, zoo voor zich als voor zijn gevolg, medeneemt, als koffers, mantel- en reiszakken, hoedendoozen, kleine kisten en dergelijke; groote kisten, tonnen, meubelen en andere voorwerpen, die niet als reisbenoedigheden kunnen beschouwd worden, behoeven niet als bagage ingeschreven te worden.

Goederen, waarvan het vervoer met de spoortreinen verboden of voorwaardelijk toegestaan is, mogen in geen geval als bagage ten vervoer worden aangeboden of aangenomen.

Onvoldoende inpakking van bagage. Oude etiketten.

21. Bagage naar het oordeel der beambten van den spoorwegdienst onvoldoende ingepakt, of waarvan de oude etiketten niet zijn weggenomen, behoeft niet ter verzending te worden aangenomen. Zijn de oude etiketten niet verwijderd en is hiervan vermissing of vertraging het gevolg, dan zijn de ondernemers van den spoorwegdienst niet verantwoordelijk voor de daaruit ontstane schade.

Inschrijving van bagage.

22. Het vervoer van bagage, welke niet tien minuten vóór het vertrek van den trein is aangeboden, kan niet gevorderd worden.

De betaling van den vrachtprijs geschiedt tegen overgave van een bewijs van inschrijving (bagagebewijs).

Vóór de inschrijving kan vertoon van het plaatsbewijs gevorderd worden.

Medenemen van bagage in de rijtuigen.

23. De reizigers mogen kleine gemakkelijke draagbare voorwerpen, die in de netten of onder de banken van de rijtuigen kunnen worden geplaatst, zonder andere reizigers hinderlijk te zijn, op eigen verantwoordelijkheid, kosteloos bij zich houden, voorzover de wettelijke bepalingen bij overgang van 's Rijks grenzen zulks toelaten.

Het is verboden dieren, met uitzondering van vogels in kooien, en met inachtneming van art. 32 van honden, geladen vuurwapenen, kruit, of andere ontplofbare en schadelijke preparaten en voorwerpen, welke door hun aard of door hun omvang gevaarlijk of hinderlijk voor de reizigers zijn, in de rijtuigen mede te nemen.

De reiziger, die in strijd met deze bepaling handelt, is verantwoordelijk voor de veroorzaakte schade, onverminderd de straf, bij de wet bedreigd.

De beambten van den spoorwegdienst zijn bevoegd daarna onderzoek te doen.

Wordt gedurende den loop van den trein ontdekt, dat die dieren en voorwerpen zich in de rijtuigen bevinden, dan worden zij zoodra mogelijk daarnit verwijderd en in den goederen- of bagagewagen overgebracht, of op het eerste station, waar stil gehouden wordt, uit den trein verwijderd.

Een geweer moet steeds met den tromp naar boven worden geplaatst.

Aflevering der bagage aan de reizigers.

24. De bagage wordt op het station van bestemming met den meesten spoed afgeleverd, tegen overgave van het bagagebewijs.

Is dit geschied, dan zijn de ondernemers van den spoorwegdienst van alle verantwoordelijkheid ontheven. De beambten van den spoorwegdienst hebben de identiteit van den honger van het bewijs niet te onderzoeken

De houder van het bagagebewijs heeft recht, na aankomst van den trein, waarmede de bagage volgens inschrijving moet zijn vervoerd, na afloop van den voor de regelmatige uitlading en aflevering en, zoo noodig, voor het onderzoek door ambtenaren der Rijksbelastingen noodigen tijd, de afgifte der bagage te vorderen.

Wil hij op de onmiddellijke aflevering niet wachten, dan kan de bagage binnen 24 uren na hare aankomst, tegen inlevering van het bewijs, aan het bagagebureau worden afgehaald, gedurende de uren waarop het bureau voor den dienst geopend is.

Wordt de bagage niet binnen 24 uren na aankomst afgehaald, dan moet het daarvoor vastgestelde bewaargeld worden betaald.

Bij vermissing van het bagagebewijs zijn de beambten van den spoorweg alleen tot de afgifte der bagage verplicht, na volledige aanwijzing van het recht op ontvangst der goederen, tegen afgifte van bewijs van ontvangst en naar gelang van omstandigheden, tegen het stellen van waarborg.

De bagage wordt in den regel slechts op het station van bestemming afgegeven.

Voor zooverre de tijd en de omstandigheden en de voorschriften omtrent rechten en accijnzen dit toelaten, kan de bagage op verlangen van den reiziger op een voorafgelegen station worden afgegeven.

De reiziger moet dan, bij de ontvangst van de bagage, het bagagebewijs teruggeven en zijn plaatsbewijs toonen.

De reiziger kan zijne bagage, zoowel aan het station van vertrek, als aan dat van bestemming, aan daartoe door de bestuurders van den spoorwegdienst aangewezen personen in bewaring geven.

Voor de bewaring ontvangt de reiziger een genummerd bewijs, dat hij bij de terugvordering der bagage daartegen inwisselt.

Voor de bewaring der bagage wordt betaald 10 cents per collo per etmaal, gedeelten van etmalen voor geheele gerekend.

Verantwoordelijkheid voor bagage.

25. De ondernemers van spoorwegdiensten zijn verantwoordelijk voor de goede en onbeschadigde aflevering van de bagage, waarvoor het bagagebewijs is afgegeven, en wel in het algemeen volgens de bepalingen voor het vervoer van ij- en vrachtgoederen, voor zoover die op vervoer van bagage van toepassing zijn, en in het bijzonder volgens de volgende bepalingen:

a. bij verlies of beschadiging wordt de werkelijk geleden schade vergoed; deze vergoeding kan, zoo door den reiziger geene hoogere waarde is aangegeven, niet meer bedragen dan f 7 voor elk kilogram, na aftrek van het gewicht der onbeschadigde goederen;

b is door den reiziger eene hoogere waarde aangegeven, zoo is, behalve den gewonen vrachtprijs, eene premie verschuldigd, die voor elke eenheid van 150 kilometers of gedeelten van die eenheid, die de bagage van het station van vertrek tot dat van bestemming doorloopen moet, ten minste 10 cents bedraagt en 2 per mille der aangegeven waarde niet te boven gaat.

Aangifte der waarde wordt geacht niet te hebben plaats gehad indien zij niet door het station van afzending of, door den spoorwegbeampte met de bevrachting belast, op het bagagebewijs is vermeld;

c. de ondernemers van spoorwegdiensten zijn van alle verdere verantwoordelijkheid ontheven, wanneer de bagage niet binnen acht dagen na aankomst op het station van bestemming of binnen drie dagen na in bewaring gegeven te zijn, volgens de drie laatste alinea's van art. 24 is afgehaald.

De reiziger, aan wien de bagage niet afgeleverd wordt, kan eischen, dat op het bagagebewijs dag en nur worde vermeld, waarop de afgifte is gevorderd.

Voor verlies of beschadiging van bagage, die niet door den reiziger ten vervoer is aangeboden, inzonderheid voor verlies of beschadiging der in de rijtuigen medegenomen voorwerpen wordt alleen

dan schadevergoeding gegeven, wanneer de schuld der spoorwegdiensten of van haar personeel bezwezen wordt.

Vermissing en verlies van bagage.

26. Bagage, die niet binnen acht dagen na den dag, waarop zij aan den reiziger moet worden afgeleverd, aan het station van bestemming is ontvangen, wordt als verloren beschouwd.

Na dien tijd zijn de bestuurders van den spoorwegdienst verplicht onmiddellijk de schadevergoeding volgens de bepalingen van art. 25 aan de reizigers uit te keeren.

Wordt de verloren bagage later gevonden, dan moet den belanghebbende, voor zoverre de plaats waar hij zich ophoudt kan worden nagegaan, daarvan kennis gegeven worden, al heeft hij de schadevergoeding ontvangen, en kan hij, binnen 30 dagen nadat hij bericht daarvan ontvangen heeft, verlangen dat de bagage hem, tegen terugbetaling der schadevergoeding, hetzij aan het station van bestemming of aan dat van afzending, vrachtvrij wordt teruggegeven.

Verlangt hij de bagage niet terug, dan wordt zij het eigendom van de ondernemers van den spoorwegdienst.

Verantwoordelijkheid voor vertraagde aflevering van bagage.

27. Vergoeding wegens bewezen schade, geleden door vertraagde aflevering van bagage, kan slechts gevorderd worden tot een bedrag à 10 cents voor elk kilogram en voor elk etmaal, te rekenen van den dag, waarop de aflevering had moeten geschied zijn, tot dien, waarop de bagage is afgeleverd of luidens art. 26 als verloren wordt beschouwd.

Reizigers kunnen hun geldelijk belang bij tijdige aflevering der bagage aangeven en vooraf de vergoeding vaststellen, die hun bij vertraging in de aflevering zal moeten worden voldaan, door deswege aan het bagagebureau eene verklaring in te leveren.

Die verzekering heeft slechts dan verbindende kracht, wanneer zij door den beambte van den spoorwegdienst aan dit bureau op het bagagebewijs is vermeld.

De hiervoor verschuldigde premie mag voor den afstand, waarover de bagage van het station van afzending tot dat van bestemming vervoerd moet worden, per eenheid van 150 kilometer niet meer bedragen dan twee per mille van het 1890.

aangegeven geldelijk belang, met een minimum à 50 cents en afronding van het bedrag op 5 cents.

De ondernemers van den spoorwegdienst zijn niet verantwoordelijk voor vertraging bij de aflevering van bagage, indien zij bewijzen, dat die veroorzaakt is door overmacht.

Brengen van de bagage naar het bureau of naar de rijtuigen op het stationsplein.

28. Voor het brengen der bagage van de rijtuigen op het stationsplein naar het bagagebureau bij vertrek, of naar de rijtuigen op het stationsplein bij aankomst der treinen, kan door bedienden van den spoorwegdienst, die van een kennelijk teeken zijn voorzien, ten hoogste 10 cents per collo worden gevorderd, voor zover door de voorwaarden, waarop de vergunning tot uitoefening van den dienst is verleend, of door latere opzettelijke bedingen de ondernemers niet tot kosteloze overbrenging der bagage verplicht zijn.

HOOFDSTUK III.

Postvervoer.

29. In afwijking van het bepaalde bij art. 47 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) heeft alleen vervoer van brievenmalen en van de ambtenaren, met het overbrengen daarvan belast, kosteloos plaats.

HOOFDSTUK IV.

Vervoer van levende dieren, lijken en rij- en voertuigen.

Algemeene bepaling.

30. Het vervoer van levende dieren, lijken en rij- en voertuigen, enz., geschiedt volgens de bepalingen voor het vervoer van goederen, voor zover die op dit vervoer toepasselijk zijn en niet in de volgende bijzondere bepalingen daarvan is afgeweken.

A. Levende dieren.

Aanneming, laden en lossen. Uitsluiting van zieke en wilde dieren.

31. Levende dieren worden slechts ten vervoer aangenomen van en naar de stations, daarvoor in de tarieven aangewezen.

Het laden, lossen, vastbinden en losmaken der dieren moet door de zorgen en voor rekening

en risico van afzenders of geadresseerden geschieden. De afzender is verplicht zich vóór het vertrek van den trein te overtuigen, dat de door hem verzonden dieren behoorlijk zijn vastgebonden; hetgeen daartoe noodig is, wordt door hem verstrekt.

Zieke dieren en dieren, komende van plaatsen waar besmettelijke veeziekten heerschen, worden niet ten vervoer aangenomen.

Tot vervoer van wilde, verwilderde en boosaardige dieren is de spoorwegdienst niet verplicht.

Bij het vervoer van levende dieren hebben de bestuurders van den spoorwegdienst het recht begeleiding te vorderen.

De geleiders moeten, voor zoover de stationschef geene uitzondering toelaat, plaats nemen in de wagens, waarin de dieren geladen zijn, en gedurende het vervoer toezicht op de dieren houden.

Levende dieren van kleine gestalte en gevogelte, gesloten in manden en kooien (luchtige en voldoende ruime hokken), worden zonder begeleiding ten vervoer aangenomen.

Vervoer van honden.

32. Honden worden in afzonderlijke hokken of manden in een bagage- of goederenwagen vervoerd.

De vrachtprijs wordt tegen een bewijs van inschrijving (bagagebewijs) voldaan.

Honden worden aan het station van bestemming afgeleverd, tegen inwisseling van het bewijs van inschrijving (bagagebewijs).

De beambten van den spoorwegdienst zijn niet verplicht honden, die niet binnen een half uur na aankomst op het station van bestemming in ontvangst zijn genomen, te bewaren.

Deze bepalingen zijn van toepassing op honden, welke bij of door reizigers vervoerd worden; in andere gevallen gelden ook voor het vervoer van honden de algemeene voorschriften van de artt. 31 en 34.

Het blijft aan bestuurders van de spoorwegdiensten vrijgelaten het vervoer van honden met hunne begeleiders in afzonderlijke afdelingen van rijtuigen der 3de klasse toe te laten. Geschiedt dit, dan houden de begeleiders toezicht op de honden.

Vervoer van paarden.

33. Het aantal paarden, dat met een trein kan vervoerd worden, en de treinen waarmede het

vervoer geschiedt, worden door bestuurders van den spoorwegdienst bepaald.

De vrachtprijs der paarden moet aan het station van afzending worden voldaan tegen quitantie.

Paarden moeten ten minste één uur vóór het vertrek van den trein aan het station van afzending zijn aangebracht. Wanneer de trein 's nachts of 's morgens vóór 7 uur vertrekt, moeten de paarden den vorigen avond vóór 8 uur ter verzending zijn aangegeven.

Zendingen op tusschenstations moeten vooraf met den stationschef geregeld worden.

Bij de aankomst op het station van bestemming worden de paarden, tegen intrekking der quitantie of tegen een bewijs van décharge, afgeleverd; zij moeten uiterlijk één uur na aankomst op de bestemmingsplaats zijn weggevoerd.

Na verloop van dien termijn zijn de bestuurders van den spoorwegdienst, zelfs wanneer de paarden in de open lucht op het station blijven staan, bevoegd staangeld te heffen.

Zij hebben het recht die paarden voor rekening en risico van de belanghebbenden te doen lossen en stallen.

Vervoer van andere dieren.

34. De hoeveelheid, die van andere dieren gelijktijdig mag vervoerd worden, zoomede de treinen, waarmede dat vervoer geschiedt, worden door de bestuurders van den spoorwegdienst bepaald.

De vrachtprijs moet op het station van afzending worden voldaan tegen quitantie.

De dieren moeten twee uren vóór het vertrek van den trein op het station gebracht en, wanneer de trein 's nachts of 's morgens vóór 7 uur vertrekt, den vorigen avond vóór 8 uur ter verzending zijn aangegeven. Bij aankomst op de bestemmingsplaats worden de dieren, tegen intrekking der quitantie of tegen een bewijs van décharge, afgeleverd; het lossen en wegvoeren moet binnen twee uren na aankomst op het station van bestemming geschieden.

Na verloop van dien termijn zijn de bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd de dieren voor rekening en risico der afzenders te lossen en elders op te stallen, of staangeld te berekenen, wanneer zij toelaten dat de dieren in of aan het station blijven staan.

Levende dieren van kleine gestalte, honden en vogels, gesloten in manden of kooien, kunnen

als bestelgoed, de vrachtprijs berekend voor het dubbele van het werkelijk gewicht, aangenomen en vervoerd worden.

Dieren, die onderweg of vóór de aflevering aan den geadresseerde gestorven zijn, moeten door dezen toch worden aangenomen, behoudens zijn recht op schadevergoeding, wanneer hij dit heeft. Van deze omstandigheid wordt melding gemaakt op de aan hem af te geven quitantie voor vracht of gequiteerden vrachtbrief.

Verantwoordelijkheid voor dieren.

35. De verantwoordelijkheid van de ondernemers van den spoorwegdienst voor verlies en beschadiging van ten vervoer aangenomen honden, paarden en andere levende dieren, wordt geregeld door de voor het vervoer van goederen in hoofdstuk V vastgestelde bepalingen, voor zooverre die op het vervoer van dieren kunnen toegepast worden.

De ondernemers zijn niet verantwoordelijk voor schade, die ontstaan is uit het bijzonder gevaar, dat voor de dieren aan het vervoer verbonden is.

Zij verleen geen vergoeding, wanneer verlies of beschadiging door wegspringen, vallen, stooten, slaan, schrikken, onderlinge beschadiging, stikken en dergelijke bij het laden of lossen, tijdens het vervoer of bij het oponthoud op het station, veroorzaakt is.

Ook zijn zij niet verantwoordelijk voor de schade, die ontstaat uit het gevaar, ter voorkoming waarvan het toezicht van de geleiders dient.

Hier toe worden gerekend alle gevaren, die niet ontstaan uit zoodanige beschadiging van het voor vervoer gebezigde voertuig, waarvoor de ondernemers van den spoorwegdienst verantwoordelijk zijn, alsmede ook die, welke door behoorlijk toezicht, oppassing en voeding der dieren gedurende het vervoer hadden kunnen worden voorkomen.

Bestaat er verplichting tot schadevergoeding, dan wordt, zoowel in geval van verlies als van beschadiging, het maximum dier schadevergoeding bepaald door de waarde, gelijk die door den afzender is aangegeven. Heeft zulk een aangifte niet plaats gehad, dan zijn de volgende bedragen als maxima te beschouwen.

300	gulden	voor een paard;
125	"	" " vetten os;
90	"	" " ander rund;
12	"	" " kalf;
36	"	" " vet varken;

15	gulden	voor een mager varken;
4	"	" " speenvarken;
7	"	" " schaap of geit;
4	"	" " hond;
36	"	" " 100 kilogram andere dieren.

Bij aangifte van waarde is, behalve de vrachtprijs volgens tarief, eene premie verschuldigd, die 1 per mille van de aangegeven geheele som voor iedere eenheid van 150 kilometer van den te doorloopen totaal-afstand, gedeelten van die eenheid voor eene eenheid gerekend, niet mag te boven gaan, met een minimum van ten hoogste 20 cents en onder afroding van het te betalen bedrag op 5 cents.

De aangifte van eene hoogere waarde heeft slechts dan bindende kracht, wanneer zij door den beampte op het station van afzending, op het ontvangstbewijs, of wanneer het vervoer met een vrachtbrief geschiedt, door den afzender op de adreszijde van dien vrachtbrief ter daartoe bestemde plaatse, met letters is vermeld.

Leveringstijd.

36. De leveringstijd mag de volgende maxima niet overschrijden:

A. *Voor het vervoer met personentreinen:*

1°. tijd voor de expeditie: 1 etmaal,

2°. tijd voor het vervoer: voor elke 300 kilometer of gedeelte van 300 kilometer: 1 etmaal.

B. *Voor het vervoer met treinen, aangewezen voor het vervoer van vrachtgoederen:*

1°. tijd voor de expeditie: 2 etmalen.

2°. tijd voor het vervoer: van elke 300 kilometer of gedeelte van 300 kilometer: 2 etmalen.

Hij wordt overigens berekend overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk V, die ook voor overschrijding van den leveringstijd van toepassing zijn.

Voor honden, welke met personentreinen vervoerd worden, kan evenwel de aflevering binnen den in art. 24 voor bagage vastgestelden termijn verlangd worden. Deze bepaling geldt mede voor paarden, die met de daarvoor aangewezen personentreinen worden vervoerd.

De aangifte van een hooger geldelijk belang bij de tijdige levering is slechts dan van bindende kracht, wanneer zij door de beampte of het station van afzending op het bewijs van ontvangst, of wanneer het vervoer met een vrachtbrief geschiedt, door den afzender op de adreszijde van dien vrachtbrief, ter daartoe bestemde plaats in letters is vermeld.

Voor de verzekering is eene premie verschuldigd, welke voor den afstand, waarover de dieren van het station van afzending tot dat van bestemming moeten vervoerd worden, per eenheid van 15 kilometer en per 100 gulden van de aangegeven som, gedeelten van 15 kilometer voor 15 kilometer en van 100 gulden voor 100 gulden gerekend, niet meer mag bedragen dan 1 cent, met een minimum van ten hoogste 15 cents en afronding van het bedrag op 5 cents.

B. L i j k e n.

Voorwaarden van vervoer.

37. Het vervoer van een lijk moet op een hoofdstation ten minste zes, op een tussenstation ten minste twaalf uren te voren aangevraagd worden.

Het lijk moet in een luchtdichte kist gesloten zijn. Het lijk moet van eenen geleider vergezeld zijn, die zich van een plaatsbewijs moet voorzien.

Het is geoorloofd een beoorlijkt gekist lijk in den lijkwagen op een spoorwegwagen te vervoeren. Bij het ten vervoer aanbrengen van het lijk moeten de bescheiden, volgens de wettelijke bepalingen voor het vervoer van lijken gevorderd, medegebracht worden, welke door de beambten van den spoorwegdienst overgenomen en bij de aflevering van het lijk teruggegeven worden.

De vrachtprijs moet op het station van afzending voldaan worden.

Wie een lijk ten vervoer aanbrengt, zonder het als zoodanig aan te geven, moet de ontdoken vracht bijbetalen en bovendien het viervoudig bedrag van den bij het tarief vastgestelden vrachtprijs voldoen.

Wanneer het lijk niet binnen zes uren na aankomst van den trein op het station van bestemming wordt afgehaald, wordt het ter beschikking van den burgemeester gesteld, om te handelen overeenkomstig art. 9 der wet van 10 April 1869 (*Staatsblad* n°. 65).

C. R i j - e n v o e r t u i g e n.

Aanweming en vervoer. Aanbrenging.

38. Rij- en voertuigen worden slechts ten vervoer aangenomen van en naar de stations in de tarieven aangewezen. De afzenders moeten ten minste vier en twintig uren vóór het vertrek van den trein van hun voornemen tot vervoer van rij- of voertuigen kennis geven, en dezen ten minste één uur van te voren ten vervoer hebben

aangebracht en op den daarvoor aangewezen wagen hebben geladen.

Reizigers mogen in hunne rijtuigen plaats nemen tegen betaling van den vrachtprijs voor de hoogste klasse.

Het vervoer van rij- en voertuigen, welke niet bij reizigers behooren, van meubelwagens, kermiswagens en dergelijke geschiedt alleen met goederen- of gemengde treinen, op den voor goederen vastgestelden vrachtbrief; van menagerie-wagens slechts krachtens bijzondere overeenkomst tusschen den afzender en de bestuurders van den spoorwegdienst.

Aflevering.

39. Rij- of voertuigen, bij reizigers behorende, worden na aankomst aan het station van bestemming, tegen intrekking van het afgegeven ontvangstbewijs, afgeleverd en moeten, wanneer de trein vóór 6 uur des avonds aankomt, niterlijk binnen twee uren afgehaald worden. Komt de trein op het station van bestemming later aan, zoo begint die termijn eerst den volgenden dag des morgens ten 6 uur; voor ieder uur langer verwijl kunnen bestuurders van den spoorwegdienst bewaarloon vorderen.

Voor de aflevering van de rij- en voertuigen, bedoeld in de laatste zinsnede van art. 38, gelden de bepalingen in hoofdstuk V.

Het laden van bagage enz. in de rij- en voertuigen.

40. Het is den reizigers geoorloofd in hunne rij- en voertuigen bagage (art. 20) te laten, voor zooverre daardoor niet wordt gehandeld in strijd met de wettelijke bepalingen op de rechten en accijnzen.

Rollend spoorwegmaterieel.

41. Afzenders van rollend spoorwegmaterieel zijn verplicht dit vóór de verzending op de spoorstaven te doen plaatsen en na aankomst daarvan weg te voeren.

Het vervoer geschiedt met goederen-, gemengde- of extra-treinen.

Locomotieven, tenders en tenderlocomotieven moeten van een geleider vergezeld zijn. Voor rijtuigen en wagens kan door of van wege de bestuurders van den spoorwegdienst geleide worden gevorderd.

De geleiders worden op de locomotieven en tenders, alsmede in de rijtuigen en wagens kosteloos vervoerd. Zij zorgen gedurende de reis voor

het smeeren en nazien der assen en werktuiglijke deelen van het materieel.

Locomotieven, tenders, tenderlocomotieven of ander beladen of onbeladen rollend materieel, dat door zijn gewicht den spoorweg sterker aangrijpt dan het op dien weg gebruikelijke materieel, kunnen slechts met toestemming van de bestuurders van den spoorwegdienst en onder het nemen van de noodige voorzorgen krachtens bijzondere overeenkomst tusschen den afzender en de genoemde bestuurders vervoerd worden, nadat daarvoor door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten toestemming zal zijn verleend.

Verantwoordelijkheid voor rij- en voertuigen.

42. Ondernemers van spoorwegdiensten zijn aansprakelijk voor de vervoerde rij- en voertuigen, overeenkomstig de bepalingen voor het vervoer van goederen, voor zooverre die hierop kunnen toegepast worden.

Zij zijn niet verantwoordelijk voor de schade, welke voorkoming beoogd wordt met de begeleiding, door hen voorgeschreven of door den afzender vrijwillig op zich genomen.

De waarde, door den afzender aangegeven, bepaalt, in geval van eisch tot schadeloosstelling voor verlies of beschadiging, het maximum der te verlenen vergoeding.

Aangifte van waarde is slechts geoorloofd voor de rij- of voertuigen zelve, niet voor de zich daarin bevindende voorwerpen.

Bij aangifte van waarde wordt de in het tarief aangegeven vrachtprijs voor het rij- of voertuig met eene premie verhoogd.

Deze premie mag, voor den afstand waarover het vervoer van het station van afzending tot dat van bestemming moet geschieden, per eenheid van 150 kilometer, gedeelten van die eenheid voor 150 kilometer gerekend, niet meer bedragen dan 1 per mille van de som voor elk voertuig aangegeven, met een minimum van ten hoogste 15 cents, en afronding van het te betalen bedrag op vijf cents.

Is geene waarde aangegeven, dan geldt als regel, dat de vast te stellen en te vergoeden waarde voor elk voertuig, met inbegrip van de zich daarin bevindende voorwerpen, zoowel bij verlies als bij beschadiging, het bedrag van 500 gulden niet mag te boven gaan.

De aangifte van eene hogere waarde dan 500 gulden voor een onder geleide van een reiziger verzonden rijtuig heeft slechts dan bindende kracht,

wanneer zij door het station van afzending op het bewijs van ontvangst is vermeld; de aangifte van eene hogere waarde voor zonder geleide verzonden rijtuigen geschiedt overeenkomstig de voor goederen vastgestelde bepalingen (art. 69).

Leveringstijd.

43. Rij- en voertuigen, onder geleide van reizigers met persontreinen verzonden, worden met dienzelfden trein tot het station van bestemming doorgezonden; indien zij onderweg van trein moeten verwisselen, behoeven zij eerst met den volgende persontrein aan de bestemmingsplaats te worden aangebracht.

De leveringstijd voor alle andere rij- en voertuigen is dezelfde als voor vrachtgoed.

De verantwoordelijkheid voor de schade, door overschrijding van den leveringstijd ontstaan, strekt zich in den regel niet verder uit, dan tot de betaling van ten hoogste 15 gulden voor elk achtergebleven rijtuig en voor ieder aangevangen etmaal, dat de aflevering vertraagd is. De aangifte van een hooger geldelijk belang bij de tijdige aflevering van onder geleide van reizigers verzonden rij- en voertuigen heeft slechts dan bindende kracht, wanneer zij door het station van afzending op het bewijs van ontvangst is vermeld; voor rij- of voertuigen zonder geleide van reizigers geschiedt zoodanige aangifte overeenkomstig de bepalingen voor goederen.

In beide gevallen is eene premie verschuldigd, welke voor den afstand, waarover het vervoer van het station van afzending tot dat van bestemming moet geschieden, per eenheid van 15 kilometer en per 100 gulden van de aangegeven waarde, gedeelten van 15 kilometer voor 15 kilometer en van 100 gulden voor 100 gulden gerekend, 2 cents niet mag te boven gaan, met afronding op 5 cents en een minimum van ten hoogste 15 cents.

HOOFDSTUK V.

Vervoer van goederen.

44. Het vervoer van goederen geschiedt als:

a. bestelgoed,

b. ijsgoed,

c. vrachtgoed,

van en naar alle stations, welke daarvoor geopend zijn, zonder dat voor den overgang van den eenen spoorweg op eenen anderen een tusschenpersoon noodig is.

Door zending wordt verstaan een of meer collis, door een afzender aan een en denzelfden geadresseerde gericht.

Meer dan een colli, aan verschillende geadresseerden gericht, worden niet als eene zending aangenomen.

Expeditieuren en andere personen, die zich met de verzending van goederen voor derden belasten, mogen collis, aan verschillende personen geadresseerd, nimmer als eene zending ten vervoer aanbieden, ook niet door de verschillende collis te zamen te pakken, tenzij dit door de spoorwegonderneming krachtens eene bijzondere overeenkomst mocht worden toegestaan.

Aannemen van het vervoer.

45. Goederen, welke aard volgens het oordeel van de beambten van den spoorwegdienst eene inpakking of eene bijzondere wijze van inpakking noodzakelijk maakt, ten einde verlies of beschadiging bij het vervoer te voorkomen, behoeven niet ten uitvoer te worden aangenomen, wanneer zij niet behoorlijk of in 't geheel niet ingepakt zijn. Bij uitzondering kunnen zulke goederen ten vervoer worden aangenomen, wanneer de afzender door eene ondertekende verklaring, welke op den vrachtbrief wordt herhaald, erkent, dat de goederen niet of niet voldoende zijn ingepakt, in welke verklaring de verschillende collis moeten gespecificeerd en omschreven worden.

Het formulier dezer verklaring, betreffende het gemis aan of den onvoldoenden toestand van de inpakking, is aan de stations verkrijgbaar (Bijlage A).

De omschrijving van den uitwendigen toestand der afzonderlijke collis moet zorgvuldig en duidelijk opgemaakt met de daarover in den vrachtbrief voorkomende opgaven nauwkeurig overeenstemmen.

De bestuurders van den spoorwegdienst mogen ook vorderen, dat stukgoederen door den afzender op voldoende wijze voorzien worden van den naam van het station van bestemming en van duidelijke afzonderlijke merken of nummers, die op den vrachtbrief moeten vermeld worden, in zooverre de aard dier goederen zulke zonder groot bezwaar toelaat.

Goederen, waarvan het vervoer verboden is of slechts onder bijzondere voorwaarden wordt toegelaten.

46. I. Ten vervoer worden niet aangenomen:

a. voorwerpen welke door vorm, omvang, gewicht of om andere redenen, in verband met de

inrichtingen en de wijze van exploitatie van den spoorweg, ongeschikt zijn om daarover vervoerd te worden;

b. stoffen of voorwerpen, vatbaar voor zelfontbranding of ontploffing, bijvoorbeeld: buskruit, schietkatoen, lonten, geladen geweren, knalzwilver, knalkwikzilver, knalgoud, vuurwerk, schietpapier (zoogenaamd Dupplerschansenpapier), nitroglycerine (springolie), pikrine-zuurzouten (pikrine-geel, alinine-geel, enz.), natroncokes, patent springkruit (dynamiet) en alle preparaten uit een mengsel van phosphorus met andere stoffen bestaande, amorces en slangen van Pharao, ongezuiverde petroleum, zoomede slaghoedjes, metaalpatronen en van slaghoedjes voorziene patroonhulzen bij hoeveelheden van meer dan 5000 stuks.

Dit verbod is niet van toepassing op:

1°. munitieën, die door troepen, batterijen en parken op marsch worden medegevoerd;

2°. voor 's Rijks dienst en door 's Rijks ambtenaren binnen de grenzen des Rijks te verzenden buskruit, munitieën en ernstvuurwerken, verzacher bij name genoemd, ingepakt en vervoerd overeenkomstig de daarbij voor elke soort vermelde voorschriften.

a. *Buskruit en meelpulver* in luchtdicht gesloten koperen kisten of in houten kisten, voorzien van een luchtdicht gesloten blikken of zinken binnenkist; of wel — doch dan voor hoeveelheden van ten hoogste 25 KG. — *bij gewoon buskruit* in een linnen zak, *bij meelpulver* in een lederen zak, geplaatst in een buskruitton, waarvan de naden zorgvuldig met papier beplakt zijn.

Voor de verpakking van los prismatisch kruit zijn kisten te bezigen uit planken van gaaf hout vervaardigd, die, bij kisten van 50 KG. kruit, ten minste 25 millimeter dik moeten zijn. De zijwanden der kisten moeten door zwaluwstaarten onderling zijn verbonden en de bodem en de deksel bevestigd zijn met vastgelijmde houten pinnen of wel met houtschroeven van geel koper van genoegzame lengte.

Ten einde het heen- en weer bewegen van de buskruitprisma's te verhinderen, moeten zich in de kist twee bladen van vilt of van eene dergelijke elastische stof bevinden, en wel één aan eene opstaande zijde en eene andere onder het deksel van de kist.

b. *Kardoezen* in houten kisten, voorzien van een luchtdicht gesloten blikken of zinken binnenkist of wel in een buskruitton, als buskruit, met dien verstande dat de linnen zak vervalt.

In de tot het vervoer van buskruit en kardoezen gebezigde hiervoren genoemde kisten en tonnen mogen geene ijzeren nagels of spijkers, schroeven, hoepels of andere ijzeren bevestigingsmiddelen gebruikt worden.

c. *Voorwerpen tot het ontsteken van geschut- en projectiellading, bevattende ontplofbare stof in luchtdicht gesloten trommels of bussen, geplaatst in stevige pakkisten.*

d. *Voorwerpen tot het ontsteken van geschut- en van projectiellading, tot verlichting en tot brandstichting, bevattende geene ontplofbare, doch alleen licht ontvlambare stof in buskruittonnen of in stevige pakkisten, waarvan de naden zorgvuldig met papier overplakt zijn.*

e. *Vuurpijlen en seinlichten in houten kisten, met luchtdicht gesloten zielen of blikken binnenkist of trommel.*

f. *Sterren tot vuurpijlen in luchtdicht gesloten flesschen, gepakt in stevige kisten of manden.*

g. *Voorwerpen tot het ontsteken van mijnen in stevige houten kisten.*

h. *Gevulde springprojectielen (niet gevuld met zoogenaamde brisante springmiddelen), bestemd voor het veldgeschut, verpakt in de daarvoor bestemde munitiekisten van munitie-voorwagens of caisson-achterwagens.*

i. *Metaalpatronen en van slaghoedjes voorzien patroonhulzen in de voor de verzending van deze door het Rijk bestemde kisten.*

k. *Slaghoedjes in luchtdicht gesloten trommels of bussen, geplaatst in stevige pakkisten.*

Voor het vervoer der hiervoren litt. a—k genoemde stoffen en voorwerpen gelden verder de volgende voorschriften:

1°. Voor ieder collo mag het brutogewicht, inclusief dat der verpakking, niet meer bedragen dan 90 kilogram, uitgezonderd voor buskruit, verpakt in koperen buskruitkisten, waarvoor een maximumgewicht van 130 kilogram per collo is toegelaten, en gevulde springprojectielen voor het veldgeschut in de daarvoor bestemde munitiekist gepakt, waarvau geen maximum-gewicht is bepaald.

2°. Elke verzending mag slechts plaats hebben na voorafgaande kennisgeving aan en in overleg met de betrokken Spoorwegmaatschappijen.

Het vervoer als ijgoed is verboden.

Het vervoer mag nimmer plaats hebben met persontreinen; het geschiedt in den regel met goederentreinen, doch kan ook met gemengde treinen plaats vinden op baanvakken, waarop geene goederentreinen loopen.

Voor het vervoer dezer goederen mag bij elken goederen- respectievelijk gemengden trein niet meer dan één wagen worden gebezigd. Hoeveelheden welke meer dan één wagen vereischen, mogen slechts met extra-treinen worden vervoerd.

Van het voornemen tot vervoer met extratreinen moet aan de Maatschappij, door welke de afzending moet plaats hebben, ten minste vijf dagen vóór de aanbieding, onder nadere aanduiding van de gewenschte transportroute kennis worden gegeven.

3°. Het laden mag nimmer nit de goederenloodsen of aan de verhoogde los- en ladingplaats, maar moet op de meest afgelegen zijsporen of de bijzonder hiervoor aangewezen plaatsen geschieden, die met gewone voertuigen zijn te bereiken, of uit loodsen, die van de goederenloodsen gescheiden zijn en niet tevens tot andere doeleinden gebruikt worden.

Zoo veel mogelijk geschiedt het laden kort vóór het vertrek van den trein, waarmede het vervoer moet plaats vinden.

Het laden geschiedt door de zorgen van de afzenders.

Het voor laden speciaal benooidigde klein materieel en de waarschuwingmiddelen (kleeden, vlaggen en dergelijke) worden door het Rijk verstrekt en op de plaats van bestemming met de zending afgeleverd.

Bij het laden zijn schokken zorgvuldig te vermijden. De kisten, tonnen enz. mogen nimmer gerold en evenmin afgeworpen worden.

Ook zijn die in den spoorwegwagens zoodanig te plaatsen en te bevestigen dat schuren, schudden, stooten, omkantelen en afvallen voorkomeu worden.

In het bijzonder mogen de tonnen niet recht op geplaatst, maar moeten deze gelegd worden evenwijdig met de langsijden van den wagen en door houten stopblokken, welke met haren kleeden bedekt zijn, tegen elke rollende beweging verzekerd worden.

Voor de verlading en het vervoer mogen slechts gesloten goederenwagens worden gebezigd, voorzien van elastische stoot- en trektoestellen en van stevige daken, doch zoo veel doenlijk zonder remtoestellen.

Het vervoer geschiedt verder alleen in wagens, waarin zich geene andere goederen hoegenaamd bevinden.

De deuren, evenals de vensters der wagens moeten gesloten blijven en de scheuren en reeten behoorlijk worden dicht gemaakt door de spoorwegbesturen op kosten van het Rijk.

Hiervoor mag evenwel geen papier worden gebezigd.

Uiterlijk moeten zulke wagens kenbaar zijn door vierkante zwarte vlaggetjes (waarop een witte „B”), die boven aan de vóór- en de achterzijde, of wel aan de beide langsijden moeten worden aangebracht. Elke wagen mag slechts tot twee derden van zijn draagvermogen worden beladen.

Bij het laden en gedurende het vervoer mag noch vuur noch open licht gebezigd en mag er evenmin gerookt worden.

Wanneer op het stationsterrein eene locomotief voorbij de ladingsplaats of reeds beladen wagens rijdt, dan moeten de vuurdeuren en de aschklep gesloten blijven en mag de blaaspip niet vernauwd worden.

Gedurende het voorbij rijden der locomotief moeten de deuren van de wagens gesloten blijven en moet het buiten de wagens zich bevindende gedeelte der zending met een dekkleed zorgvuldig beschut en ook het laden zoo lang gestaakt worden.

De voorschriften van deze zinsnede zijn eveneens bij het voorbijrijden van twee treinen onderweg in acht te nemen.

4°. De beladen wagens mogen, zoowel op het station van afzending als ook op de tusschenstations en op het station van bestemming, slechts dan door de locomotief voortbewogen worden, wanneer zich tusschen de wagens en de locomotief ten minste vier, niet met licht vuurvattende voorwerpen beladen wagens bevinden.

Als licht vuurvattende voorwerpen in den zin van deze en de volgende zinsnede worden aange-merkt: steenkolen, bruinkolen, cokes en hout.

De wagens mogen nimmer afgestooten worden en moeten ook bij het aankoppelen met de meeste voorzichtigheid worden voortbewogen.

5°. De beladen wagens moeten in de treinen zoover mogelijk van de locomotief verwijderd, doch in dier voege geplaatst worden, dat zij nog door drie wagens gevolgd worden, die niet beladen zijn met licht vuurvattende goederen.

Vier dergelijke wagens moeten den beladen wagen voorafgaan.

Deze laatsten zijn aan elkander evenals aan de voorafgaande en volgende wagens stevig te koppelen en aan elk station, waar het oponthoud dit toelaat, moet de koppeling zorgvuldig onderzocht worden.

Vóór zoowel als achter de wagens, waarin los buskruit in hoeveelheden van niet meer dan 25 kilogram of andere ontplofbare stoffen in geen grootere

hoeveelheden dan 35 kilogram geladen zijn, wordt de plaatsing van afzonderlijke schutwagens niet vereischt. Noch aan den beladen wagen, noch, indien het vervoer met de gewone treinen plaats vindt (zie sub 2), aan den eerstvoorafgaanden en aan den eerstvolgenden wagen, mogen de remmen bediend worden.

Daarentegen moet de laatste wagen van den trein voorzien zijn van eene reminrichting en deze ook bediend worden.

6°. Bij aanbieding van meer dan één wagen, dus bij extra-treinen, is van Rijkswege een geleide mede te geven, dat belast is met de bijzondere bewaking der zending. De geleiders mogen gedurende het vervoer noch in, noch op de beladen wagens plaats nemen.

7°. Alle stations, die bij het vervoer worden aangedaan, benevens het personeel der treinen, waarmede onderweg gekruist wordt of die onderweg worden ingehaald (voorbij gereden), moeten van wege het spoorwegbestuur tijdig worden verwittigd van het vertrek, respectievelijk de aankomst der zendingen, opdat alle onnoodig oponthoud vermeden, nit den aard van het spoorwegvervoer ontstaande gevaar verminderd en buitendien ook elke andere oorzaak van gevaar voorkomen worde.

Bij een langdurig oponthoud moeten de beladen wagens op de meest verwijderde zijsporen worden gebracht. Duurt het oponthoud vermoedelijk langer dan één uur, dan is de burgemeester der gemeente te verwittigen, ten einde dezen in staat te stellen, de voor de openbare veiligheid noodig blijkende voorzorgsmaatregelen te kunnen treffen.

Moet eene zending op eenen anderen spoorweg overgaan, dan is het betrokken bestuur zoo spoedig mogelijk van den aanvoer der zending te verwittigen.

8°. Wordt gedurende het vervoer aan den wagen of aan de lading eenige onregelmatigheid waargenomen, dan moet de wagen, onder inachtneming van alle voorzorgsmaatregelen uit den trein verwijderd en zoo noodig overgeladen worden.

Behalve het hier voorziene geval, is het lossen of overladen gedurende het vervoer geheel verboden.

9°. De zendingen moeten den geadresseerde door het station van bestemming, dat zijnerzijds door een der vóórgelegen stations, onder opgave van den trein, moet worden verwittigd, aangekondigd worden, reeds vóór aankomst en buitendien zal ook onmiddellijk na aankomst daarvan kennis gegeven moeten worden. De in ontvangst-

neming moet binnen drie uren en het lossen binnen de daarop volgende negen uren na aankomst en kennisgeving der zending geschieden.

Zendingen onder geleide (verg. het gezegde sub 6°.) welke binnen den voorschreven termijn van drie uren niet in ontvangst genomen worden, moeten zover verder verwijl door het geleide worden overgenomen. Is de zending 12 uren na aankomst niet weggevoerd, dan moet zij aan het plaatselijk bestuur ter verdere beschikking worden overgegeven en door dit onverwijld van het stations-terrein worden weggevoerd.

10°. Tot aan de in ontvangstneming moet de zending onder speciaal toezicht gesteld worden.

Het lossen, evenals het eventueel noodige opslaan, mag niet in de goederenloodsen of op de verhoogde los- en ladingplaatsen geschieden, maar alleen op de meest verwijderde zijsporen of de bijzonder hiervoor aangewezen plaatsen, die met gewone voertuigen zijn te bereiken, of in loodsen, die van de goederenloodsen gescheiden zijn en niet tevens tot andere doeleinden gebruikt worden, een en ander onder inachtneming der onder n°. 3 gegeven voorschriften.

11°. Bij alle vorenbedoelde zendingen zal het bniteste pakmiddel moeten voorzien zijn van een duidelijk opschrift, al naar gelang van den inhoud, als „buskruit”, „meelpulver”, „munitien” of „ernst-vuurwerken.”

II. Tot het vervoer worden voorwaardelijk toegelaten:

1°. Aether, naphta, Hoffman's droppels en colodidum, onder voorwaarde dat de glazen flesschen, waarin zich deze stoffen bevinden, met zemelen of zaagsel in sterke houten kisten gepakt zijn.

Zwavelkoolstof:

a. in zinken vaten van ten hoogste 35 kilogram gewicht, van boven en van onderen met ijzeren daarop vastgesoldeerde banden of hoepels versterkt en in gevlochten manden gepakt;

b. in vaten van zwaar plaatijzer, ten hoogste 500 kilogram per vat wegende, mits zij behoorlijk geklonken en daarbij de naden goed dicht gemaakt zijn.

Houtgeest, raw en geraffineerde alcohol en spiritus worden alleen in vaten of wel in flesschen of blikken vaten, volgens het boven bepaalde verpakt, ten vervoer aangenomen.

2°. Chloorzure kali, mits zorgvuldig gepakt in dicht met papier beplakte vaten of kisten.

3°. Zuiver pikrinezuur, mits vergezeld van eene door een bevoegd scheikundige afgegeven verklaring dat het zuiver en niet gevaarlijk is.

4°. Minerale zuren van allerlei aard (zwavelzuur of vitrioololie, salpeterzuur of sterkwater, zontzuur) bezinksel uit olieraffinerijen, bijtende kaliloog en bijtende soda of natronloog en voorts in ballons ten vervoer aangeboden vernissen, verniskleuren, aetherische en vette oliën, absolute alcohol, wjnggeest en dergelijke spiritualien en bromium, mits de glazen flesschen of ballons goed en zorgvuldig ingepakt zijn in gevlochten manden of in andere bijzondere vaten, welke met stevige hoepels en goede handvatsels voorzien zijn.

De ballons of flesschen met rood rookend salpeterzuur moeten in de kisten of vaten, waarin zij gepakt zijn, omgeven worden met bergmeel of eenige andere droge poederachtige stof, waarvan de hoeveelheid ten minste met die van de ballons moet overeenkomen.

De minerale zuren worden afzonderlijk en gescheiden van andere chemicalien geladen. Het te zamen laden met gezuiverde petroleum en andere minerale, ter verlichting dienende stoffen wordt zooveel mogelijk vermeden.

5°. Teerolie (hydrocarbuur), mineraalolie, camphine, photogeen, pinoline, lichte steenkolenteer (benzine of benzoline), ligroïne of petroleum naphta, minerale smeerolie en dergelijke stoffen, kwalijk riekende oliën en vloeibare ammoniak of geest van salmiak (vliegende geest) worden in blikken vaten of in glazen ballons slechts ten vervoer aangenomen, wanneer zij in manden gepakt of manden daaromheen gevlochten zijn.

Bij verzending van goederen, onder n°. 4 en 5 genoemd, in ballons die meer dan 75 kilogram wegen, geschiedt het laden en lossen dezer ballons door de zorgen van den afzender en den geadresseerde.

Indien het lossen en afhalen van zoodanige ballons door geadresseerden niet geschiedt binnen 3 dagen na ontvangst der kennisgeving van aankomst, zijn de bestuurders der spoorwegdiensten bevoegd ze voor rekening en risico van den belanghebbende naar eene bewaarplaats over te brengen of aan eenen expediteur over te geven, of zoo dit niet doenlijk is, ze te doen verkoopen.

6°. Strijkhoutjes of lucifers, strijkwasjes of kaarsjes, strijkzwam, zekerheidsonten (wanneer zij uit eene dunne dichte slang of buis bestaan, die slechts eene betrekkelijk geringe hoeveelheid buskruit bevat), mits deze goederen zorgvuldig zijn gepakt in fastage van zwaar plaatijzer of in zeer stevige houten kisten van niet meer dan 1.2 kub. meter inhoud, en zoo vast gepakt dat

de ruimte der kisten gevuld is. Op deze kisten moet de inhoud van buiten duidelijk zijn aangewezen.

7°. Dozen met zogenaamde brandbare salpeter en Buchersche extincteurs, mits gesloten in kistjes, inhoudende 6 tot 10 kilogram en van binnen met papier beplakt, en bovendien in eveneens van binnen beplakte grootere kisten besloten.

8°. Phosphorus, mits gepakt in dichte blikken bussen met water gevuld, wegende ten hoogste 6 kilogram en met zaagsel gepakt in stevige houten kisten. De kisten, behoorlijk besloten in grijs linnen en voorzien van sterke handvatsels, mogen niet meer dan 75 kilogram wegen. Zij moeten van buiten zoowel met het woord „Phosphorus” als met de aanwijzing *boven* duidelijk gemerkt zijn.

9°. Terpentijnolie, gezuiverde petroleum en petroleum-aether, mits besloten in goede duurzame dicht gekuipde vaten of in blikken bussen, die in kisten met zemelen of zaagsel zijn gepakt, of in zorgvuldig toegesoldeerde vaten van stevig blik met vierkanten bodem en opstand, die bij eene lengte en breedte van ongeveer 21 centimeter eene hoogte hebben van ongeveer 31 centimeter, en die twee aan twee gepakt zijn in kisten, waarvan de planken minstens 13 millimeter dik zijn, en wel zoodanig, dat het heen en weder schudden der vaten onmogelijk is.

Bij beschadiging van de blikken vaten of bussen gedurende het vervoer, zijn de bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd, die zoo spoedig doenlijk te lossen en met den daarin nog voorhanden inhoud voor rekening van den afzender zoo goed mogelijk te verkoopen.

10°. Knalseinen voor spoorwegen, mits vast in papiersnippers, zaagsel of gips ingepakt, of op eenige andere wijze zóó vast en gescheiden nevens elkander gelegd, dat de blikken hulzen noch elkander, noch andere voorwerpen kunnen raken; de kisten waarin zij gepakt zijn moeten bestaan uit sterke, minstens 26 millimeter dikke, goed aaneengeploegde planken, door houtschroeven verbonden, geheel dicht gemaakt en met een tweede kist omgeven; daarbij mag de binnenste kist geene grootere ruimte innemen dan 0,06 kub. meter.

De aannemng ten vervoer geschiedt slechts dan, wanneer uit eene, naar het oordeel van de beamtten van den spoorweg vertrouwbare, verklaring op den vrachtbrief blijkt, dat de inpakking is overeenkomstig de voorschriften.

11°. Slaghoedjes, metaalpatronen en van slaghoedjes voorziene patroonhulzen tot een getal van 5000, mits zorgvuldig in gesloten stevige kisten of vaten gepakt, terwijl iedere kist of vat moet voorzien zijn van een opschrift, waaruit duidelijk blijkt welke daarvan de inhoud is.

De kisten of vaten moeten worden geplaatst op en gedekt met haren kleeden.

Het vervoer geschiedt alleen met goederentreinen, doch niet in remwagens noch in wagens, waarin zich licht ontvlambare stoffen bevinden.

De wagen, waarmede het vervoer geschiedt, wordt in het laatste gedeelte van den trein geplaatst.

12°. Arsenikhoudende stoffen en wel arsenikzuur of rattenkruid, gele arsenik of opperment (koningsgeel), roode arsenik of realgar, scherven kobalt of vliegensteen en andere vergiftige stoffen, wanneer zij in dubbele kisten of vaten gepakt, de bodem der vaten van binnen met hoepels en de deksels der kisten van buiten met hoepels of ijzeren banden voorzien zijn.

De binnenste vaten of kisten moeten van sterk droog hout gemaakt en van binnen met linnen of eene andere dergelijke dicht gewezen stof beplakt zijn. Op elke kist of vat moet met leesbare letters, met zwarte olieverf, het woord „vergif” zijn gesteld.

Andere vergiftige metaalpreparaten (vergiftige metaalverven, metaalzouten enz.), waaronder worden gerekend kwikzilverpreparaten, als: sublimaat, kalomel, wit en rood precipitaat, vermiljoen of cinnaber, koperzouten en koperverven, als: kopervitriool, spaansch groen, groene en blauwe koperverven; voorts loodpreparaten, als loodglit (massikot), menie, loodsuiker en andere loodzouten, loodwit en andere loodverven; tin en antimoonasch, mits gepakt in dichte van stevig, droog hout vervaardigde kisten of vaten, van binnen en van buiten met hoepels of ijzeren banden voorzien.

De vaten of kisten moeten zoo vervaardigd zijn, dat de daarin besloten stoffen, tengevolge van de bij het vervoer onvermijdelijke schokken en stooten niet verschuiven kunnen.

Deze verzendingen worden niet te zamen geladen met andere, welke tot voedsel bestemd zijn.

13°. Zwartsel, alleen in kleine en in dengdelijke manden gepakte tonnetjes, of in vaatwerk, hetwelk van binnen met van waterglas verzadigd papier bekleed is.

14°. Gist wordt, zoowel vloeibaar als droog,

alleen in niet luchtdicht gesloten verpakking verzonden.

15°. Houtmeel wordt alleen in open wagens onder goede bedekking vervoerd.

16°. Versche huiden, vet, peezen, beenderen en andere goederen, die een onaangename reuk verspreiden en afschuw verwekken, worden niet dan behoorlijk ingepakt, of bij volle wagenlading ook oningepakt vervoerd.

17°. Niet dan met open wagens zonder dekkleeden worden vervoerd:

a. kalk uit de zuiveringskisten van de gasfabrieken;

b. zwavelkoolstof, die in geen geval zal worden gedekt;

c. terpentijn-olie en alle andere kwalijk riekende oliën, alsook de vaten waarin zij vervoerd zijn geworden;

d. gezuiverde petroleum en petroleum-aether.

Het vervoer van licht ontvlambare goederen, als: hooi, riet (behalve Spaansch riet of rotting), eikenschors, runkoeken, stroo (ook van biezen of vlas), turf en houtskolen, zoomede van kalk, gips, weedasch en tras geschiedt in open wagens, mits op voldoende wijze met dekkleeden gedekt.

18°. Bij wol, wolafval, wollen lompen, afval van spinnerijen, van katoen of van katoenen garens, vlas, hennep, werk; lompen en alle dergelijke voorwerpen, zoo ook kunstwol, mungo- of shoddy-wol, arcaden of harnaslussen moet op den vrachtbrief vermeld zijn of zij al dan niet met vet doortrokken zijn. Ontbreekt deze vermelding, dan worden zij beschouwd als met vet doortrokken te zijn, in welk geval wolafval, wollen lompen, afval van spinnerijen, van katoen en van katoenen garens, vlas, hennep, lompen en alle dergelijke stoffen, alleen vervoerd worden in open wagens zonder dekkleeden en wol, kunstwol, mungo- of shoddy-wol, arcaden of harnaslussen in open wagens van dekkleeden voorzien, tenzij de bestuurders van den spoorwegdienst toelaten, dat het vervoer in gesloten wagens geschiede.

19°. Wijn en likeuren in flesschen, sigaren, eet- en vleeschwaren mogen alleen ten vervoer aangeboden worden, behoorlijk ingepakt, de manden of kisten bovendien verzegeld of geplombeerd.

Vaten met vloeistoffen gevuld, moeten aan het spon- of tapgat met blik beslagen zijn.

20°. Ledig teruggaande zakken worden slechts ten vervoer aangenomen, wanneer elk pak in het bijzonder goed te zamen gebonden en voorzien is

van een stevig houten of perkamenten etiquette, waarop de naam van den geadresseerde en van het station van bestemming, zooals die op den vrachtbrief vermeld zijn, duidelijk zijn aangegeven.

21°. Schilderijen, beelden en alle voorwerpen van kunst worden alleen ten vervoer aangenomen, wanneer de waarde niet wordt aangegeven.

22°. Voorwerpen, welke bij het laden of lossen of bij het vervoer buitengewone moeilijkheden of ongerief veroorzaken, wordt alleen bij bijzondere overeenkomst ten vervoer aangenomen.

Hij, die goederen, waarvan het vervoer verboden of alleen voorwaardelijk toegelaten is, met valsche of onaanwkenrige verklaringen ten vervoer over een spoorweg aanbiedt, is verantwoordelijk voor de schade, die door het vervoer van die goederen mocht zijn ontstaan, onverminderd de straf tegen overtreding van dit reglement bij de wet bedreigd.

Bestelgoed.

47. Als bestelgoed worden verzonden:

a. alle zendingen van niet meer dan 300 kilogram gewicht, tenzij het vervoer als ijel- of vrachtgoed van volgens de tarieven naar hun gewicht daarvoor vatbare goederen uitdrukkelijk gevraagd wordt;

b. zendingen van meer dan 300 kilogram gewicht, waarvoor dit door den bevrachter wordt verlangd;

c. geld en geldswaarden.

De verzending geschiedt met een enkel adres of met een vrachtbrief.

Geld en geldswaarden.

48. Als geld en geldswaarden worden beschouwd: gemunt geld, goud, zilver, platina, edelgesteenten, paarlen, jnweelen, kleinodiën, kanten, munt- en bankbiljetten, effecten, coupons of ander geldswaardig papier, alsmede alle goederen, waarvan de waarde meer dan vijftig gulden per kilogram bedraagt.

Voor het vervoer en het bestellen dezer goederen wordt, behalve den vrachtprijs volgens het tarief voor bestelgoederen, eene premie geheven, die niet mag te boven gaan twee en een halve cent per 100 gulden van de aangegeven waarde, met een minimum van 10 cents per zending.

De berekening der premie geschiedt voor eenheden van 100 gulden, wordende onderdeelen van die eenheid voor eene eenheid aangenomen en

het bedrag der premie op geheele centen opwaarts afgerond.

Inpakking van geld en geldswaarden.

49. Geld en geldswaarden moeten gepakt zijn in linnen of lederen zakken, dozen, kisten of vaten.

Zendingen in linnen of lederen zakken enz. De zakken moeten aan de binnenzijde genaaid en mogen niet gescheurd, gelapt of hersteld zijn. De opening der zakken moet dicht gemaakt zijn met een touw uit één stuk, zonder splitsing of aangeknoopt gedeelte, hetwelk met de beide einden door den zak heengestoken, om de opening of kop stevig heen gewonden en te zamen geknoopt is. Deze knoop moet verder met lak verzegeld en de einden daarvan op een lohangend stuk karton met een gelijk zegel in lak bevestigd zijn.

In plaats van lak mogen de einden van het touw dicht bij den knoop in een looden zegel vereenigd zijn.

Zendingen in dozen, kisten of vaten. De dozen, kisten of vaten moeten behoorlijk dichtgemaakt, gespijkerd, genageld of geschroefd, of met ijzere banden beslagen zijn, en mogen geene sporen dragen van, na eens gesloten te zijn geweest, weder te zijn geopend, noch eenig ander gebrek hebben.

De dozen en kisten moeten behoorlijk toegebonden zijn door middel van een kruiselings aangebracht touw, nit één stuk bestaende en voorzien van zegels in lak of lood, in voldoende aantal, om te voorkomen dat de collis geopend kunnen worden zonder de zegels te schenden. De beide bodems der vaten moeten voorzieu zijn van een gekruist touw, door middel van zegels in lak of lood vastgehecht.

Bankpapier, effecten, obligatiën, coupons en dividendbewijzen, kanten, kleinodiën, enz. Deze zendingen behoeven niet anders ten vervoer aangenomen te worden dan in zakken, dozen of kisten, of als pakketten, waarvan de omslag ongeschonden is en bestaat uit gewast of geteerd papier of uit wasdoek.

Geld en geldswaarden in omslagen van linnen papier (papier toile) behoeven niet ten vervoer aangenomen te worden.

Ieder pakket moet gesloten zijn door middel van zegels in lak, in voldoende aantal (ten minste drie), om te voorkomen dat het pakket geopend kan worden zonder de zegels te schenden.

Ieder collo geld en geldswaarden moet voorzien zijn van een duidelijk geschreven adres, den naam

en de woonplaats van den geadresseerde, den inhoud van het collo en de waarde in letters.

De adressen mogen op de collis niet genaaid, geplakt of gespijkerd zijn, opdat zij niet eene weder dicht gemaakte opening of scheur kunnen bedekken.

Zij moeten op het collo zelf geschreven of daaraan bevestigd zijn met een touw nit één stuk bestaende, waarvan de uiteinden aan elkander zijn verbonden door een zegel in lak of lood.

Als zegel mogen alleen stempels worden gebezigd, die van een geslachtswapen of van een bijzonder onderscheidingsteeken zijn voorzien.

Het gebruik van zegels, die den afdruk van geldstukken of munten, of alleen lijnen of punten of enkele letters aantoonen, is verboden.

De voorgaande bepalingen zijn niet van toepassing op staven van enkele metalen; deze behoeven niet ingepakt, maar moeten alleen van een duidelijk merk voorzien zijn.

Deze zendingen geld en geldswaarden worden in tegenwoordigheid van den afzender of diens gemachtigde nauwkeurig gewogen. Het bevonden gewicht wordt in tegenwoordigheid van den afzender of diens gemachtigde op den vrachtbrief in schrijffletters ingevuld, of, zoo noodig, het ingevulde gewijzigd en door den afzender gewaarmerkt.

De bestuurders van den spoorwegdienst zijn voor geene hoogere som verantwoordelijk dan die, bij de verzending aangegeven. Zij kunnen vóór de aanneming ten vervoer het bewijs vorderen, dat de aangeboden collis inderdaad de aangegeven waarde bevatten.

Bij het ten vervoer aannemen van geld en geldswaarden wordt aan den afzender kosteloos een bewijs van ontvangst afgegeven, voorzieu van den stempel van het station van vertrek en bevattende de aangegeven waarden en het gewicht in schrijffletters; het wordt ondertekend door den beambte van den spoorwegdienst, die de verzending heeft aangenomen.

Het sluiten der vrachtovereenkomst.

50. De vrachtovereenkomst wordt gesloten van de zijde des afzenders, door het opmaken en aanbieden van den vrachtbrief, en van de zijde van den spoorwegdienst, door het als blijk van aanneming daarop afdrukken van den expeditiestempel van het station van afzending. Deze stempeling geschiedt, nadat al de in den vrachtbrief vermelde goederen aan het station bezorgd, en, zoo zij door den afzender worden geladen, ook op de spoorwegwagens geladen zijn. Van dit oogen-

blik is de vrachtvereenkomst gesloten, en wordt de aanneming van de goederen geacht te hebben plaats gehad.

Vrachtbrieven.

51. Behalve bestelgoederen (welke ook met een adres kunnen verzonden worden), moet elke zending vergezeld zijn van den voorgeschreven gedrukten, door den spoorwegdienst gestempelden vrachtbrief. De volgende bijzondere bepalingen zijn hiervoor van kracht:

1°. Zoowel de in art. 46, II, snb 1—18, genoemde goederen, als die, welke door de zorgen van afzenders en geadresseerden worden geladen en gelost, en goederen aan formaliteiten voor rechten of accijnzen onderworpen, moeten vergezeld zijn van afzonderlijke vrachtbrieven, waarop geene andere goederen voorkomen. Bij zendingen van geld en geldswaarden moet in den vrachtbrief de aangegeven waarde in schrijffletters vermeld zijn en moet op den vrachtbrief in lak dezelfde stempel zijn afgedrukt, als die waarmede de collis zijn verzegeld.

Verder mogen slechts zoodanige goederen met één vrachtbrief vervoerd worden, welke naar hunnen aard en toestand zonder nadeel bij elkander kunnen geladen worden.

Bij het vervoer van wagenladingen kan de afzender verplicht worden voor iederen wagen een afzonderlijken vrachtbrief op te maken.

2°. Als bewijs voor de tusschen den afzender en de ondernemers van den spoorwegdienst gesloten vrachtvereenkomst, geldt de overeenkomstig het bepaalde bij art. 50 gestempelde vrachtbrief. Bij goederen, waarvan het laden en lossen, overeenkomstig de bepalingen van dit reglement, van het tarief of ten gevolge eener bijzondere overeenkomst, met den afzender, door de zorgen van dezen of van den geadresseerde geschiedt, strekt de vermelding van het gewicht of de hoeveelheid der goederen in den vrachtbrief echter niet als bewijs tegen de ondernemers van den spoorwegdienst, voor zooverre geene naweging van de wagenlading of van de collis, waaruit deze is samengesteld, plaats heeft gehad, en het aantal collis of het gewicht, dit laatste door den weegstempel van het station van afzending, niet op den vrachtbrief is aangewezen.

De bestuurders van den spoorwegdienst zijn verplicht aan het verlangen, om bepaling van het aantal collis of van het gewicht der goederen tegen een vastgesteld loon te voldoen, voor zooverre dit

mogelijk is zonder schadelijk oponthoud te veroorzaken en voor zooverre de op het station voor handen weeginrichtingen daarvoor toereikende zijn.

Wanneer de aanwezigheid van het aantal collis of van het gewicht niet van de zijde der bestuurders van den spoorwegdienst bewezen wordt, moet het bewijs op andere wijze, dan door beroep op den vrachtbrief, worden geleverd.

Wanneer de afzender zulks verlangt, moet de expeditiestempel van het station van afzending (art. 50), welke als bewijs voor het tijdstip der aanneming van de goederen uitsluitend dient, in zijne tegenwoordigheid op den vrachtbrief afgedrukt worden.

Vrachtbrieven met bepalingen, afwijkende van dit reglement of van de bijzondere voorwaarden van vervoer, kunnen geweigerd worden.

Vrachtbrieven, welke gediend hebben bij het vervoer van goederen, alvorens zij aan den spoorwegdienst worden overgegeven, worden slechts als bijlagen tot de spoorwegvrachtbrieven aangenomen, maar kunnen aan de ondernemers van den spoorwegdienst geenerlei verplichting opleggen.

3°. De vrachtbrieven moeten behoorlijk van plaats en dagteekening voorzien zijn, eene nauwkeurige opgave behelzen van de goederen, met vermelding van de merken, de nummers, het aantal, de wijze van inpakking, den inhoud en het bruto-gewicht van de collis. Begeleidende bescheiden worden mede in den vrachtbrief vermeld. Goederen, welke volgens de bijzondere voorschriften van den aannemenden spoorweg niet volgens het gewicht aangenomen worden, moeten overeenkomstig die voorschriften duidelijk en nauwkeurig omschreven worden.

De vrachtbrief moet door den afzender onder teekend zijn en de duidelijke en nauwkeurige aanwijzing van den geadresseerde en van de bestemmingsplaats bevatten. Doorhalingen en veranderingen in den vrachtbrief moeten door den afzender geaarmerkt worden.

Bestaan verschillende wegen tusschen het station van afzending en dat van bestemming; dan moet het adres in den vrachtbrief bepaald aanwijzen, welke weg gevolgd moet worden; de bestuurders van den spoorwegdienst zijn dan verplicht dat voorschrift op te volgen. Is geen bepaalde weg aangewezen, dan geschiedt het vervoer langs den weg, die aan het station van afzending in het belang van den afzender het geschiktst voorkomt.

4°. De afzender is aansprakelijk voor de juistheid der opgaven in den vrachtbrief en draagt al

de gevolgen, welke uit onjuiste, onduidelijke of onnauwkeurige opgaven in den vrachtbrief voortvloeien.

De beambten van den spoorwegdienst zijn bevoegd de overeenstemming tusschen den vrachtbrief en de daarin vermelde goederen, ook met betrekking tot den inhoud, in tegenwoordigheid van den afzender of geadresseerde of van hunne gemachtigden of zoo noodig ook buiten hunne tegenwoordigheid, doch in die van ten minste twee getuigen te onderzoeken.

Bij onjuiste opgaven van het gewicht of van den inhoud, zijn bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd, om de te weinig geheven vracht van het station van afzending tot dat van bestemming driefoudig van den afzender of den geadresseerde te vorderen.

5°. Verlangt de afzender een bewijs van de overgave van goederen aan de beambten van den spoorwegdienst, dan moet hij daartoe, voor zoverre de door enkele spoorwegdiensten af te geven ontvaangbewijzen hem niet voldoende zijn, twee gelijklopende exemplaren van den vrachtbrief bij zijne goederen overleggen, waarvan het eene met het woord: „duplicaat”, hem gestempeld wordt teruggegeven. Dit duplicaat strekt alleen tot bewijs van aanneming, heeft niet de kracht van den vrachtbrief, die de goederen vergezelt.

6°. Bij verzending van goederen naar plaatsen, die niet aan een spoorweg zijn gelegen, of naar spoorwegstations, die niet voor het goederenvervoer geopend zijn, moet de afzender op den vrachtbrief vermelden het spoorwegstation, van waar het vervoer door de zorgen van den geadresseerde moet geschieden (artt. 62 en 66).

7°. De formulieren voor de vrachtbrieven zijn in de bijlagen B en C voorgeschreven en verkrijgbaar aan alle stations tegen den in de tarieven vastgestelden prijs.

Vrachtbrieven, welke niet voor rekening van een spoorwegdienst gedrukt zijn, moeten, ten einde hunne overeenstemming met het formulier te constateeren, vooraf van het stempel van een der spoorwegdiensten, binnen wier gebied zij zullen worden gebruikt, voorzien worden. Deze afstempeling, waarvoor de in het tarief vastgestelde vergoeding mag berekend worden, kan geweigerd worden, wanneer minder dan 100 vrachtbrieven gelijktijdig daartoe worden aangeboden.

De afzender mag op de adreszijde van den vrachtbrief zijn stempel afdrukken, mits de ruimte, welke voor de administratieve behandeling door

de spoorwegdiensten aangewezen is, daardoor niet verminderd worde.

8°. Op plaatsen, waar verschillende spoorwegdiensten goederen-bureaux hebben, zijn de vrachtbrieven, door den eenen dienst gestempeld, ook geldig voor de anderen.

Voorschriften in verband met de in- en uitgaande rechten en accijnzen.

52. 1°. De afzender van goederen, welke vóór de aflevering aan den geadresseerde de vervulling van formaliteiten voor rechten en accijnzen vereischen, moet bij de overgave van den vrachtbrief den spoorwegdienst in het bezit stellen van al de daartoe noodige bescheiden.

De ondernemers van spoorwegdiensten zijn niet verplicht de noodzakelijkheid, juistheid of voldoendeheid der overgelegde bescheiden te onderzoeken. Zij en ook de ondernemingen of personen, die het verder vervoer van met den spoorwegdienst verzonden goederen op zich nemen, zijn niet verantwoordelijk voor de gevolgen, wanneer de noodige bescheiden ontbreken of niet volledig en behoorlijk opgemaakt zijn. De afzender is tegenover de ondernemers der spoorwegdiensten verantwoordelijk voor alle boeten en schaden, die hen uit dien hoofde kunnen treffen.

Wanneer op het daartoe uitdrukkelijk in den vrachtbrief door den afzender te kennen gegeven verlangen, de ondernemers van den spoorwegdienst zich belasten met de aangifte tot in-, uit- en doorvoer of tot het opslaan in entrepôt, en wanneer zij zich daarbij gedragen overeenkomstig de aanwijzingen van den afzender, dan ontstaat daardoor voor hen geene verantwoordelijkheid. Zij zijn niet verplicht aan zoodanig verlangen te voldoen, en bevoegd die verrichting op te dragen aan eenen expediteur, indien de vrachtbrief geen tusschenpersoon aanwijst.

Het verrichten der hierbedoelde werkzaamheden door of vanwege de ondernemers van den spoorwegdienst geschiedt tegen daarvoor vastgesteld loon. De nota's of rekeningen betreffende dit loon en de voorschotten wegens in- en uitgaande rechten en accijnzen, alsmede betreffende de volgens de voorlaatste alinea van art. 55 in rekening te brengen provisie voor voorgeschoten rechten enz., worden ingericht overeenkomstig bijlage D en de voorschriften van het bestuur der belastingen.

Indien de afzender voor de vervulling der belasting-formaliteiten voorschriften heeft gegeven, wier uitvoering in strijd is met bestaande wetten

of verordeningen, handelen de ondernemers van den spoorwegdienst daaromtrent, zooals zij in het belang van den afzender het voordeligst achten. Wanneer de ondernemers van den spoorwegdienst het vervoer op zich nemen tot de plaats van bestemming of tot het belastingkantoor, waar de aangifte voor de belastingen moet geschieden, van goederen, welke hun zijn overgegeven met vrachtbrief, zonder vergezeld te zijn van de noodige belastingbescheiden, is de geadresseerde verplicht tot vergoeding van alle kosten en schaden, welke uit onjuistheden, fouten of verzuimen van den afzender voor de ondernemers van den spoorwegdienst mochten ontstaan uit de door hen op te maken en in te dienen declaratie voor de belastingen, overeenkomstig de aanduidingen in den vrachtbrief, behoudens verhaal van den geadresseerde op den afzender.

De afzender moet al de voor de vervulling der belasting-formaliteiten bijgevoegde bescheiden in den vrachtbrief vermelden. De ondernemers van den spoorwegdienst zijn niet verantwoordelijk voor bescheiden, welke niet in den vrachtbrief vermeld zijn. Bevat een vrachtbrief voor het vervullen der belasting-formaliteiten voorschriften, waaruit eene aansprakelijkheid kan ontstaan, welke door de goederen niet of niet toereikend wordt gedekt, hetzij wegens hunne geringe waarde, hetzij omdat de aansprakelijkheid zou blijven doorloopen, nadat de goederen zich niet meer onder het beheer van de ondernemers van den spoorwegdienst bevinden, hetzij om welke andere reden ook, dan kunnen de ondernemers van den spoorwegdienst van den afzender vorderen, dat hij daarvoor vooraf zekerheid stelle, en bij gebreke van dien aanneming der goederen weigeren. Uit eene aanneming zonder voorafgaande zekerheidstelling is evenwel niet af te leiden, dat de afzender van verdere aansprakelijkheid zou zijn ontheven.

De bepalingen van dit artikel doen niet tekort aan de verantwoordelijkheid der ondernemers van den spoorwegdienst jegens het bestuur der belastingen, overeenkomstig de daaromtrent bestaande wetten en verordeningen.

2°. Ondernemers der spoorwegdiensten zorgen, dat, waar dit voor de verzending van douane-goederen anders dan in gesloten wagens kan noodig zijn, steeds een voldoende aantal douane-manden of douane-kisten aanwezig is, om collis, bestemd voor andere losplaatsen, op aanvraag der belanghebbenden, zonder gedetailleerde aangifte daarheen te doen doorloopen.

De ondernemers der spoorwegdiensten zijn verplicht nit het buitenland per spoorweg aangevoerde goederen, die blijkens den vrachtbrief op eene bepaalde losplaats ten invoer moeten worden aangegeven, met vracht- of volglift daarheen te zenden, indien die plaats is aangewezen als losplaats voor de betaling van invoerrechten, zij het ook niet bij invoer langs de spoorwegen.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan bepalen, dat hiertoe op gezette tijden een of meer wagens naar die losplaats loopen, tenzij de ondernemers de voornemen te geven aan vervoer dezer goederen in donane-manden of kisten binnen de voorgeschreven leveringstijden. In geen van beide gevallen kan voor de hierbedoelde zendingen verhooging van vracht berekend worden.

Berekening van de vracht.

53. De vrachtprijzen worden berekend naar de tarieven. Behalve de in de tarieven aangegeven vrachtprijzen en loonen ter vergoeding van bij het tarief voorziene diensten, mag niets in rekening gebracht worden. Door de ondernemers van spoorwegdiensten werkelijk betaalde voorschotten, bijv. rechten van in-, uit- en doorvoer, accijnzen, kosten van voorafgaand vervoer en overgave, kosten van herstelling van de inpakking der goederen tot hun behoud gedurende het vervoer, worden door den afzender of geadresseerde terugbetaald.

Worden de goederen door de zorg van de ondernemers van den spoorwegdienst van de woningen der afzenders gehaald, nit vaartuigen gelost of aan de huizen van de geadresseerden of op eenige andere plaats, bijv. aan pakhuizen, magazijnen, entrepôts of aan boord van vaartuigen bezorgd, dan zijn daarvoor de in de tarieven aangegeven vergoedingen te voldoen.

Bij goederen, die niet naar gewicht aangenomen worden, wordt de vracht berekend naar het draagvermogen der wagens, naar den kubieken inhoud of naar de ingenomen ruimte, ingevolge de daarvoor in de tarieven en bijzondere voorwaarden van vervoer der spoorwegdiensten vastgestelde bepalingen.

Het gewicht van de goederen wordt bepaald door weging of door berekening volgens de in de tarieven aangegeven normaalcijfers. Zendingen beneden 50 kilogram worden ten hoogste voor 50 kilogram, het meerdere gewicht wordt bij stukgoederen bij 10 kilogrammen, bij wagenladingen bij 100 kilogram opklimmende berekend,

zoodanig dat onderdeelen van 10 of van 100 kilogram voor 10 en 100 kilogram gerekend worden. Door deze gewichtsberekening worden evenwel de in de tarieven bepaalde minima-vrachten niet mitgesloten.

Het staat den afzender vrij bij het wegen der goederen tegenwoordig te zijn. Verlangt hij, nadat het gewicht door de beambten van den spoorwegdienst is vastgesteld en vóór dat de goederen geladen zijn, eene nieuwe weging in zijne tegenwoordigheid of in bijzijn van zijnen gemachtigde, dan zijn de bestuurders van den spoorwegdienst gerechtigd daarvoor een volgens het tarief aangegeven weggeld te vorderen.

Dit weggeld kan ook geheven worden, wanneer de afzender het gewicht in den vrachtbrief niet heeft aangegeven, en het opmaken van den vrachtbrief in dit opzicht aan de beambten van den spoorwegdienst overgelaten heeft.

Al de op een vrachtbrief voorkomende goederen van eene zelfde tariefklasse vormen te zamen één post tot berekening der vracht.

Het bedrag der vracht wordt volgens de voorschriften in de tarieven der spoorwegondernemingen afgerond.

Wanneer de goederen door de zorgen van de afzenders geladen worden, mogen deze de wagens slechts beladen tot het daarop aangegeven draagvermogen en binnen het daarvoor vastgestelde ladingprofiel. Voor overbelading kunnen de bestuurders van den spoorwegdienst, behalve vergoeding der veroorzaakte schade, eene in de bijzondere voorschriften vast te stellen boete heffen.

Betaling der vracht.

54. De goederen worden overeenkomstig het verlangen van den afzender gefrankeerd of ongefrankeerd verzonden. De goederen, die naar het oordeel van de beambten van den eerst aannemenden spoorwegdienst, aan spoedig bederf onderhevig zijn, of waarvan de waarde de kosten van het vervoer en bijkomende kosten niet zeker dekt, kan vooruitbetaling der vracht bepaald en gevorderd worden.

Indien voor vooruitbetaling van de vracht de prijs niet met zekerheid is op te geven, kan van den afzender tot dekking van de vracht de storting verlangd worden van eene aan haar vermoedelijk bedrag evenredige som geld.

In dat geval, en ook wanneer van eene vergissing in de berekening van den vrachtprijs blijkt, moet hetgeen te veel werd betaald of gestort, door be-

stuurders van den spoorwegdienst aan den rechtgebende worden teruggegeven, hetgeen te weinig werd geheven, op vordering van de bestuurders, door den afzender of den geadresseerde worden bijbetaald.

Voorschotten, remboursements en provisie.

55. Door voorschotten wordt verstaan het betaalde aan vracht en kosten voor het voorafgaand vervoer en voor in- en uitgaande rechten, accijnzen of andere belastingen, waarmede de goederen worden bezwaard.

Door remboursements wordt verstaan de geheele of gedeeltelijke waarde der goederen, waarmede de afzender de goederen belast.

Het bedrag der voorschotten en remboursements wordt door den afzender op den vrachtbrief, op de daarvoor bestemde plaats in letters geschreven. Van voorschotten kan eene specificatie geëischt worden.

De betaling van voorschotten is voor de ondernemers der spoorwegdiensten niet verplichtend en geschiedt alleen, wanneer de goederen niet aan bederf onderhevig zijn en hunne waarde het gezamenlijk bedrag der voorschotten en van den vrachtprijs en bijkomende kosten voor het vervoer der goederen, heen en terug, overtreft.

Wordt de betaling van voorschotten door de ondernemers van den spoorwegdienst geweigerd, dan kunnen die op verzoek van de afzenders, als rembursement ten laste van de goederen worden gebracht.

De remboursements worden zonder nitstel aan den afzender uitbetaald tegen quitantie, nadat zij door den geadresseerde zijn voldaan en de kennisgeving daarvan aan het station van afzending is ontvangen.

Voor voorschotten en remboursements, het bedrag der door de ondernemers van den spoorwegdienst voorgeschoten rechten, accijnzen en daarbij behoorende kosten kan door hen een provisie worden in rekening gebracht, volgens het daarvoor vastgesteld tarief.

Voor voorschotten wegens betaalde vrachtprijzen en alle andere kosten, met welke de goederen bij overneming van andere spoorwegdiensten zijn bezwaard, wordt geene provisie geheven.

Aanneming der goederen.

56. Bestuurders van spoorwegdiensten zijn niet verplicht goederen ten vervoer aan te nemen, wanneer het beschikbare materieel van den spoorweg

niet toereikend is, om het ten vervoer aangeboden goed binnen den voorgeschreven tijd te kunnen verzenden.

Zij zijn echter verplicht de ten vervoer aangebrachte goederen, mits vergezeld van den vrachtbrief, voor zooverre de beschikbare ruimte zulks toelaat, tegen ontvangstbewijs in bewaring aan te nemen, onder voorbehoud dat de aaneming ten vervoer en de afdrukking van den expeditie-stempel op den vrachtbrief eerst dan zal geschieden, wanneer de goederen zullen kunnen geladen worden. De afzender moet alsdan in den vrachtbrief verklaren, dat hij er mede genoeg neemt dat het goed blijft liggen, totdat de lading mogelijk zal zijn geworden.

Aanbrengen en verzenden der goederen.

57. De goederen moeten aangebracht en, wanneer de lading door de zorgen der afzenders geschiedt, geladen worden binnen de daarvoor in de bijzondere voorwaarden van vervoer gestelde uren.

Op Zon- en algemeen erkende Christelijke feestdagen wordt gewoon vrachtgoed niet aangenomen en ter bestemmingsplaats niet aan den geadresseerde afgeleverd.

Bestel- en ijsgoed wordt ook op Zon- en feestdagen aangenomen en afgeleverd, doch alsdan slechts gedurende den bepaalden tijd van den dag, welke door aanplakking op de goederenbureaux in de stations en door aankondiging bij advertentie in een dagblad der plaats of der streek bekend is gemaakt.

Ijsgoed wordt vóór vrachtgoed en met spoed vervoerd. Overigens worden in den regel de goederen naar de volgorde vervoerd waarin zij zijn aangebracht. De eene afzender mag niet boven den anderen worden begunstigd, tenzij daartoe, hetzij wegens de inrichtingen van den spoorweg, den omvang van het vervoer, of het algemeene belang gegronde aanleiding bestaat. Handelingen tegen deze bepaling geven aanspraak op vergoeding van de daardoor ontstane schade.

Het vervoer van bestelgoederen van een gewicht van niet meer dan 10 kilogram geschiedt met alle treinen, mits de zendingen ten minste een half uur voor het vertrek van den trein aan het station bezorgd zijn.

Op punten van aansluiting met andere spoorwegen, zoomede op plaatsen waar de zendingen op eene andere lijn van den spoorwegdienst overgaan, of overgeladen moeten worden, bestaat echter, noch voor gewone bestelgoederen, noch 1890.

voor zoogenaamde spoedzendingen, de verplichting tot onmiddellijke doorzending met den eerstaanluitenden trein.

Bestelgoederen, van een gewicht boven 10 en beneden 300 kilogram, worden onder gelijke voorwaarde met alle treinen, uitgezonderd sneltreinen, verzonden.

Collis, van buitengewonen omvang of waarvan het gewicht 50 kilogrammen te boven gaat, worden slechts met de daartoe door den spoorwegdienst aangewezen treinen vervoerd.

De verzending van bestelgoederen van een gewicht van 300 kilogram en daarboven geschiedt ten minste éénmaal daags.

Bestuurders der spoorwegdiensten zijn verplicht de noodige maatregelen te nemen, zoodat de volgorde, waarin de goederen verzonden zijn, kan bewezen worden.

De afzenders zijn verplicht de wagens, noodig voor het vervoer van goederen, welke door hunne zorgen worden geladen, voor eenen bepaalden dag schriftelijk bij den stationschef aan te vragen, en de lading in de door het station van vertrek bepaalde tijdsruimte te volbrengen.

Deze tijdsruimte wordt door aanplakking in de goederen-bureaux en door aankondiging in een dagblad van de plaats of de streek ter algemeene kennis gebracht.

Leveringstijd. Berekening daarvan.

58. Bestuurders der spoorwegdiensten maken in hunne tarieven bekend den leveringstijd voor het verkeer over hunne lijnen.

Onverminderd de bepalingen der artt. 57, 71 en 72, omtrent de verzending en aflevering van bestelgoederen, moet elke zending bestelgoed van een gewicht van niet meer dan 10 kilogram, welke des morgens een half uur vóór het vertrek van den eersten trein aan het station van verzending bezorgd wordt, des avonds van denzelfden dag, en elke zending bestelgoed van een gewicht van niet meer dan 10 kilogram, welke vóór 12 uur des daags aan het station van verzending bezorgd wordt, uiterlijk vóór 12 uur van den volgende dag aan het station van bestemming zijn aangebracht.

Bij niet nakoming dezer bepaling wordt, zonder dat het bewijs geleverd is dat door het vertraagd vervoer schade is veroorzaakt, de helft der vracht vergoed.

De leveringstijd voor ij- en vrachtgoederen is samengesteld uit den tijd voor het vervoer en

dien voor de expeditie toegestaan; die leveringstijd mag de volgende maxima niet overschrijden:

A. Voor ijsgoed:

- 1°. tijd voor de expeditie: 1 etmaal;
- 2°. tijd voor het vervoer; voor elke 300 kilometer of gedeelte van 300 kilometer: 1 etmaal.

B. Voor vrachtgoed:

- 1°. tijd voor de expeditie: 2 etmalen;
- 2°. tijd voor het vervoer, voor de eerste 100 kilometer 1 etmaal en voor elke verdere 200 kilometer of gedeelte van 200 kilometer: 1 etmaal.

Wanneer het vervoer van den eenen spoorweg op eenen anderen aansluitenden spoorweg overgaat, wordt de tijd voor het vervoer berekend naar den geheelen afstand tusschen het station van afzending en dat van bestemming.

De tijd voor expeditie wordt slechts eenmaal berekend, zonder daarbij het aantal der spoorwegen, waarover het vervoer loopt, in aanmerking te nemen.

De bestuurders der spoorwegdiensten mogen, voor markten of voor andere omstandigheden, welke op het verkeer van buitengewonen invloed kunnen zijn, onder goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, of onder voorbehoud daarvan, langere termijnen bepalen en aankondigen.

De aankondiging moet vermelden of die goedkeuring verleend is, of dat zij voorbehouden is.

In het laatste geval moet de later verkregen goedkeuring binnen 8 dagen bij afzonderlijke aankondiging medegedeeld worden.

De verlengde termijn is niet van kracht, wanneer de nadere goedkeuring niet is verleend, of wanneer zij niet binnen den vastgestelden tijd van 8 dagen wordt aangekondigd.

De tijd van levering begint des middernachts na afstempeling van den vrachtbrief (art. 50 en 51), en hij is nagekomen, wanneer de goederen vóór dat de tijd is verstreken, aan den geadresseerde of aan het lokaal waar deze zijne zaken drijft, of aan de personen door hem aangewezen, zijn bezorgd (art. 74); of wel, indien geen bestelling is toegezegd of uitdrukkelijk het tegendeel is bedongen (art. 60), wanneer binnen den gestelden termijn na aankomst van het goed ter plaatse van bestemming, de schriftelijke kennisgeving van de aankomst aan den geadresseerde op den post bezorgd, of hem op eene andere wijze werkelijk ter hand gesteld is.

Voor goederen „station restante” is aan den tijd van levering voldaan, wanneer de goederen binnen dien tijd op het station van bestemming ter afhaling gereed liggen.

De tijd van levering wordt verlengd met dien noodig voor de vervulling van douane-formaliteiten, met dien van vertraging, veroorzaakt door het voorschrift in de laatste zinsnede van art. 52, en met dien gedurende welken het verkeer buiten de schuld der spoorwegonderneming gestremd is, en dus de aanvang of voortzetting van het verkeer tijdelijk verhinderd is.

Tijdelijke stoornis van het vervoer.

59. Wanneer het vervoer over den spoorweg door overmacht of ongeval tijdelijk gestremd wordt, is de afzender niet verplicht te wachten totdat het beletsel is opgeheven. Hij kan zich alsdan aan de door hem aangegane vrachtovereenkomst onttrekken, doch is verplicht om aan de ondernemers van den spoorwegdienst, indien de oorzaak der stremming niet aan hen te wijten is, te vergoeden, behalve de gedane uitschotten en gemaakte kosten voor laden en daarna lossen der goederen, de vracht voor den afstand, waarover het vervoer heeft plaats gehad.

Wanneer door stremming van het verkeer het vervoer langs den weg, door den afzender voorgeschreven of door de bestuurders van den spoorwegdienst gekozen niet mogelijk is, doch wel langs eenen anderen weg, al is deze ook langer, dan blijft het, met inachtneming der van Regeeringswege in het belang van het algemeen verkeer gegeven voorschriften, aan de bestuurders overgelaten, te beslissen of het belang van afzenders of geadresseerden medebrengt, af te wachten totdat de stremming zal zijn opgeheven, of de zendingen op kosten van afzenders of geadresseerden over een anderen weg naar de plaats van bestemming te vervoeren, of eindelijk aan de afzenders hun nader verlangen omtrent de wijze van verzending der goederen te vragen.

Kennisgeving van aankomst en aflevering der goederen.

60. De bestuurders van den spoorwegdienst geven den geadresseerden, hetzij in persoon of aan hunne woning of kantoor, schriftelijk kennis van de aankomst der goederen, die niet besteld worden.

Deze kennisgevingen van aankomst worden in de gemeenten, alwaar een besteldienst van den

spoorweg is gevestigd, overeenkomstig de voorschriften voor het bestellen der goederen, aan de geadresseerden bezorgd.

Naar gemeenten, waar geen besteldienst van den spoorweg is gevestigd, kunnen de bestuurders van den spoorwegdienst die kennisgevingen aan en voor rekening van de geadresseerden franco per post of op andere wijze doen verzenden. De kosten van frankeering of bezorging worden als voorschot beschouwd.

De bestuurders van den spoorwegdienst zijn verplicht aan den geadresseerde in den vrachtbrief aangewezen, ter plaatse van bestemming, zoowel den vrachtbrief als de goederen af te leveren, na hem in staat gesteld te hebben de goederen behoorlijk na te zien. Aan het verlangen van den afzender om hem de goederen terug te geven of die af te leveren aan een anderen dan in den vrachtbrief aangewezen geadresseerde, wordt voldaan, wanneer het schriftelijk is medegedeeld vóór dat de kennisgeving van aankomst aan den geadresseerde is verzonden. Ingeval aan den afzender een duplicaat-vrachtbrief (art. 51, sub 5) of een bewijs van aanneming der goederen is uitgereikt, wordt dit stuk in zoodanig geval door hem teruggegeven.

De bestuurders van den spoorwegdienst zijn niet verplicht gevolg te geven aan andere voorschriften dan die, welke aan het station van afzending zijn verstrekt. Is de kennisgeving van aankomst door den geadresseerde ontvangen, zoo hebben de beambten van den spoorwegdienst zich alleen naar de aanwijzingen van den geadresseerde te gedragen.

De geadresseerden, welke hunne goederen zelf weghalen of zich daartoe van andere dan door de bestuurders van den spoorwegdienst aangestelde personen bedienen willen, moeten hiervan aan het goederenbureau bij tijds voor de aankomst der goederen, en op verlangen van de beambten van het goederenbureau onder staving van de echtheid der handteekening door geloofwaardige getuigen schriftelijk kennis geven.

De bevoegdheid der geadresseerden om hunne goederen zelf of door derden te laten weghalen kan door de bestuurders in het belang van het algemeen verkeer, met toestemming van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, beperkt of opgeheven worden.

Ten bewijze dat de vracht en het verder verschuldigde betaald is, wordt de gequiteerde vrachtbrief aan den geadresseerde of zijnen gemachtigde

uitgereikt. Daarna worden tegen afgifte van het bewijs van ontvangst of na teekening voor ontvangst in het register voor ontvangen goederen (dat in beide gevallen niets meer dan de ontvangst der goederen bewijst), en op vertoon van den gequiteerden vrachtbrief, de goederen afgeleverd in de goederen-lokalen, in de goederenloodsen of op het perron, of wel de wageus aan de losplaatsen ter lossing beschikbaar gesteld, en zulks met inachtneming der volgende bepalingen:

1°. De goederen moeten, onder voorbehoud van hetgeen hieronder sub 2 is bepaald, binnen den tijd, welke in het tarief als vrij van liggeld wordt vastgesteld en welke niet korter mag zijn dan 24 uren na ontvangst van de kennisgeving van aankomst, gedurende de daarvoor vastgestelde uren worden weggehaald.

Voor goederen „station restante” en voor goederen waarvan de geadresseerden eens en voor altijd schriftelijk hebben verklaard, dat zij geen kennisgeving van aankomst verlangen, begint de termijn, binnen welke het goed moet worden weggehaald, bij de aankomst van het goed.

2°. De termijnen, binnen welke de goederen, die door de zorgen van den afzender geladen zijn, door den geadresseerde gelost en weggevoerd moeten zijn, worden door de bijzondere voorwaarden van vervoer van iederen spoorwegdienst bepaald en op elk station door aanplakking in de goederenbureaux en van tijd tot tijd door bekendmaking in een dagblad van de plaats of de streek ter algemeene kennis gebracht.

3°. Zon- en algemeen erkende Christelijke feestdagen blijven buiten rekening van den tijd, binnen welke de goederen moeten worden weggevoerd.

4°. Indien slechts een gedeelte van de zending, in denzelfden vrachtbrief aangegeven, is aangekomen en een zoodanig deel op zich zelf waarde heeft, kan de aanneming van dat gedeelte en de betaling van de daarvoor in verhouding verschuldigde vracht, door den geadresseerde niet geweigerd worden, onverminderd zijn recht op levering van het overige of op schadevergoeding, indien hij dit heeft.

De geadresseerde heeft de bevoegdheid de goederen bij de aflevering op het station te doen nawegen.

De beambten van den spoorwegdienst moeten aan dit verlangen bij stukgoederen voldoen; bij wagenladingen slechts dan, wanneer de weginrichtingen, op het station voorhanden, daartoe voldoende zijn. Is zulks niet het geval, dan

staat het den geadresseerde vrij deze naweging daár, waar dergelijke weeginrichtingen het dichtste bij beschikbaar zijn, te doen verrichten en wel in tegenwoordigheid van eenen door de bestuurders van den spoorwegdienst daartoe aan te wijzen gemachtigde.

Wijst de naweging geen door de ondernemers te vergoeden manco aan, dan moet de geadresseerde de door die naweging ontstane kosten, of het in het tarief vastgestelde loon, benevens de schadeloosstelling voor den aangewezen gemachtigde voldoen.

De ondernemers der spoorwegdiensten moeten daarentegen, wanneer een door hen te vergoeden manco wordt bewezen, hetwelk niet reeds te voren erkend is, den geadresseerde de aan dezen door de naweging veroorzaakte kosten vergoeden.

Goederen, die besteld worden, worden aan den geadresseerde niet afgeleverd vóórdat deze den vrachtprijs en alle bijkomende kosten voldaan en voor de ontvangst der goederen in het bestelboek geteekend heeft.

Liggeld en conventionele boeten.

61. 1°. Wie, buiten de in art. 59 omschreven gevallen, eenmaal ten vervoer overgegeven goederen vóór hun vertrek terugneemt uit de goederenloodsen, van de terreinen of uit de wagens van den spoorweg, is daarvoor, boven en behalve de laad- en losegelden, voor iederen dag, gerekend van het oogenblik der aanbieding ten vervoer, een lig- of magazijngeld of wagenhuur verschuldigd, wordende daarbij elk aangevangen etmaal voor een geheel etmaal gerekend.

Wordt door den afzender de teruggave der goederen op een tusschenstation van den af te leggen weg verlangd, en voldoen de beambten van den spoorwegdienst aan dat verlangen, dan moet, behalve de verschuldigde vracht van den door de goederen reeds afgelegden weg, nog een bij tarief vastgesteld rouwgeld betaald worden.

2°. Wanneer goederen, in denzelfden vrachtbrief vermeld, niet alleen te gelijkertijd worden aangebracht, of met onvoldoenden of onjisten vrachtbrief worden aangeboden, en dientengevolge moeten blijven liggen tot ontvangst van den aangevulden of verbeterden vrachtbrief, dan kunnen de bestuurders van den spoorwegdienst, wanneer het aanbrengen niet binnen 24 uren ten einde gebracht en eene vertraging in het aanbrengen blijkbaar is, of wanneer binnen dat tijdsverloop de vrachtbrief niet is aangevuld en verbeterd, na afloop

van die 24 uren, totdat de in den vrachtbrief omschreven zending geheel is aangebracht, of tot de aanvulling en verbetering van den vrachtbrief, voor de reeds aangebrachte goederen lig- of magazijngeld heffen.

Wanneer het goederen betreft, waarvan het laden aan de zorgen van den afzender is overgelaten en waarvoor een of meer wagens ter zijner beschikking zijn gesteld, wordt, indien de lading niet binnen den bepaalden tijd afgeloopen en de goederen (slot van art. 57) ter verzending gereed zijn, wagenhuur gevorderd. Ook zijn de beambten van den spoorweg bevoegd, wanneer die termijn verstreken is, de wagens weder op kosten van den afzender te lossen, de geloste goederen voor zijne risico en tegen lig- of magazijngeld op te slaan en de wagens tot andere einden te bezigen.

De bestuurders van den spoorwegdienst kunnen bij het aanvragen der wagens een borgtocht vorderen, gelijk aan het bedrag van wagenhuur voor één dag.

De bestuurders zijn daarentegen verplicht, gelijk bedrag aan den aanvrager te betalen, wanneer aan eene bepaalde toezegging omtrent het beschikbaar stellen der wagens niet voldaan wordt.

3°. Wie in gebreke blijft om goederen binnen den daarvoor gestelden termijn in ontvangst te nemen en van het station weg te voeren, is eveneens verplicht lig- of magazijngeld of wagenhuur te betalen.

Daarentegen zijn de bestuurders verplicht tot vergoeding der kosten, welke bewezen worden ontstaan te zijn door dat de geadresseerde tijdig, doch te vergeefs heeft getracht het goed af te halen, wanneer de goederen, van welke aankomst reeds bericht is gegeven, niet niterlijk binnen een uur, nadat de afhaler zich aanmeldde ter lossing of afhaling, ter zijner beschikking zijn gesteld.

Van dit voorschrift kan door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, voor door hem aan te wijzen stations, uitzondering worden toegelaten. In de kennisgeving van aankomst der goederen wordt alsdan vermeld, wanneer de goederen kunnen gelost en weggehaald worden.

4°. Wanneer de wagens, door de zorgen der afzenders geladen, niet binnen den in art. 60, sub 2°, voorgeschreven termijn gelost en de goederen afgehaald zijn, zijn de bestuurders van den spoorwegdienst, zonder daardoor verantwoordelijkheid op zich te laden, gemachtigd de wagens op kosten van den afzender of geadresseerde te laten lossen en het bij hunne bijzondere voor-

waarden van vervoer vastgesteld bedrag voor lig- of magazijngeld of wagenhuur te vorderen.

5°. Voor goederen, welker aankomst den geadresseerde niet is bericht kunnen worden, en voor goederen, geadresseerd „station restante”, begint de berekening van lig- of magazijngeld of wagenhuur dadelijk na aankomst.

6°. Het bedrag van wagenhuur en lig- of magazijngelden wordt in de tarieven voor het goederenvervoer geregeld.

Wanneer het geregeld verkeer door groote ophooping van goederen wordt bedreigd, zijn de bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd de lig- of magazijngelden en de wagenhuur te verhoogen, de termijnen volgens de 2de zinsnede, sub 3, van dit artikel te verlengen met inachtneming van het voorschrift in de 3de zinsnede, sub 3, en ook, wanneer deze maatregel niet toereikend mocht zijn, de termijnen, gedurende welke het goed mag blijven liggen, en den tijd, welke van het betalen van liggeld is vrijgesteld, te verkorten, alles voor zoolang de ophooping duurt, mits zulks geschiedt met inachtneming der voorschriften in art. 58 voor de vaststelling van langere termijnen gegeven.

Wijze van handelen in gevallen, waarin de regelmatige aflevering is verhinderd.

62. Goederen, welke de geadresseerde weigert of nalaat in ontvangst te nemen en weg te voeren binnen den gestelden termijn, of goederen, wier aflevering niet mogelijk is, als ook „station restante” geadresseerde goederen, welke langer dan den door de bijzondere voorwaarden van vervoer bepaalden termijn na aankomst op het station van bestemming zijn gebleven, zonder dat de geadresseerde zich heeft aangemeld, liggen voor rekening en risico van den afzender, wien daarvan, voor zoveel het ij- of vrachtgoederen betreft, zoo spoedig mogelijk moet worden kennis gegeven. Bestuurders van den spoorwegdienst zijn bevoegd dergelijke goederen in een openbaar magazijn te doen opslaan of aan een expediteur, voor rekening en risico van wien het aangaat, in bewaring te geven en ze aldaar, tegen betaling der daarop drukkende vracht, verschotten en onkosten, ter beschikking van den afzender te stellen, wien daarvan terstond bericht moet worden gezonden.

De bestuurders hebben het recht goederen, welke bestemd zijn voor eene plaats, welke niet aan den spoorweg gelegen is, naar de plaats van bestemming te doen vervoeren door tusschenkomst van

eenen expediteur, of op eene andere wijze ter hunner keuze, voor rekening en risico van den afzender, wanneer door den afzender of geadresseerde geene maatregelen genomen zijn voor de onmiddellijke verdere verzending der goederen. Hetzelfde geldt voor goederen, bestemd naar spoorwegstations, die niet voor het goederenvervoer geopend zijn. Alles onverminderd art. 94, alinea 2, Wetboek van Koophandel.

Verantwoordelijkheid in het algemeen.

63. Indien bestuurders van een spoorwegdienst het goed met eenen vrachtbrief aannemen, volgens welken het vervoer over verschillende aan elkander aansluitende spoorwegen moet geschieden, zijn als vrachtvoerders voor het geheele transport, met de gezamenlijke ondernemers van de spoorwegdiensten, welke het goed met den vrachtbrief overgenomen hebben, maar alleen de eerste en die spoorwegdienst verantwoordelijk, welke de goederen met den vrachtbrief het laatste heeft overgenomen; ondernemers van tusschenliggende spoorwegen kunnen als vrachtvoerders slechts dan aansprakelijk gesteld worden, wanneer bewezen wordt dat de schade, waarvoor vergoeding gevorderd wordt, op hunne lijnen is ontstaan. Het recht van verhaal tusschen de spoorwegdiensten onderling wordt hierdoor niet verkort.

Verantwoordelijkheid van de ondernemers van den spoorwegdienst voor hun personeel.

64. De ondernemers van elken spoorwegdienst zijn verantwoordelijk voor hun personeel en voor de andere personen, van wie zij zich bij het verrichten van het door hen aangenomen vervoer bedienen.

Omvang en duur der verantwoordelijkheid.

65. Behoudens de bijzondere bepalingen van art. 68 zijn de ondernemers der spoorwegdiensten verantwoordelijk voor de schade, welke door verlies of beschadiging van de goederen is ontstaan, van het tijdstip, waarop zij ter verzending zijn aangenomen of de vrachtvereenkomst volgens art. 50 is gesloten, tot de aflevering der goederen, voor zover zij niet bewijzen dat het verlies of de beschadiging is ontstaan door overmacht of uit den aard van de goederen zelve, als door innerlijk bederf, krimpen, gewone lekkage en dergelijke, of door niterlijk niet zichtbare slechte inpakking of door schuld of nalatigheid van den afzender of expediteur. De verantwoordelijkheid

van de spoorwegdiensten voor verlies of beschadiging van het goed, vóór de afstempeling van den vrachtbrief wordt hierdoor, voor zooverre zij wettigen grond heeft, niet gewijzigd. De aflevering aan visitatieloodsen, na aankomst van het goed op het station van bestemming, even als de overeenkomstig dit reglement bepaalde bezorging aan magazijnen of bij eenen expeditieur, staat gelijk met de levering aan den geadresseerde.

De goederen worden niet eer als verloren beschouwd, dan vier weken na het verstrijken van den leveringstijd. Wanneer de vervoerde goederen besteld of afgeleverd en aangenomen en het vrachtlon betaald is, is daardoor alle rechtsvordering, ter zake van beschadiging of vermindering, tegen de ondernemers van den spoorwegdienst vernietigd, indien het gebrek niterlijk zichtbaar was. Voor verlies of beschadiging, welke bij de aflevering niet uiterlijk zichtbaar was, kunnen zij ook na de aflevering en betaling der vracht verantwoordelijk worden gesteld, mits het verlies of de beschadiging worde aangeatoond op de wijze als bij het Wetboek van Koophandel is voorgescreven. Voor de verjaring der vorderingen wegens verlies, vermindering en beschadiging gelden de bepalingen van het gemeene recht.

Ingeval van verlies of beschadiging van goederen moeten de bestuurders van den spoorwegdienst een nauwkeurig onderzoek instellen en aan den rechthebbende op verzoek, schriftelijk en volledig den uitslag van het gehouden onderzoek mededeelen.

Bij het in ontvangst nemen der schadevergoeding kan de daarop rechthebbende vorderen dat hem, wanneer het verloren geraakte goed mocht teruggevonden worden, daarvan mededeeling worde gedaan. In dat geval moet hem van die vordering een bewijs worden afgegeven.

Binnen vier weken na ontvangst der bovenbedoelde mededeeling kan de rechthebbende vorderen, dat het teruggevonden goed hem kosteloos worde afgeleverd op de plaats van bestemming in den vrachtbrief aangegeven. Hij is dan verplicht de genoten schadevergoeding terug te geven, na aftrek van de som, welke hem als schadeloosstelling wegens vertraagde levering toekomt.

Wanneer aan goed eene vermindering of beschadiging blijkt, zijn de beambten van den spoorwegdienst verplicht, in tegenwoordigheid van getuigen en zoo mogelijk van den rechthebbende, het gewicht en de verdere bevinding en, zoo noodig, door deskundigen, de aan het goed toegebrachte schade te doen vaststellen.

Wanneer de rechthebbende met de bestuurders van den spoorwegdienst de door deze te verlenen schadevergoeding bij minnelijke schikking wil regelen, moet bij, voor de in ontvangst- of terugneming der goederen, het van de bevinding opgemaakte proces-verbaal als juist erkennen en zijne aanspraak op schadevergoeding indienen.

Is gerechtelijke bezichtiging van goederen noodig, dan geschiedt die door deskundigen, op verzoek van een der partijen, door den president der arrondissements-rechtbank of, ter plaatse waar deze niet gevestigd is, door den kantonrechter te beoemen en te beëdigen. Elk verzoek om schadevergoeding moet van een document, waaruit de waarde van het goed blijkt, en wanneer het goed reeds in ontvangst is genomen, ook van den vrachtbrief, vergezeld gaan. Die verzoeken moeten door de bestuurders van den spoorwegdienst zoo spoedig mogelijk beantwoord en afgedaan worden.

Beperking der verantwoordelijkheid voor goederen, naar andere plaatsen dan spoorwegstations bestemd.

66. Worden goederen ten vervoer aangenomen met een vrachtbrief, waarin eene plaats, niet aan een aansluitenden spoorweg gelegen, als bestemming is aangegeven, zoo zijn de ondernemers der spoorwegdiensten als vervoerders niet verantwoordelijk voor het geheele vervoer, doch slechts voor het vervoer tot de plaats, waar de goederen den spoorweg verlaten. Voor het verdere vervoer rusten op de ondernemers slechts de verplichtingen van een expeditieur.

Ten aanzien van het vervoer naar niet aan den spoorweg gelegen plaatsen, door middel van door de bestuurders van den spoorwegdienst ingerichte vervoermiddelen, zijn zij ook verantwoordelijk voor het vervoer tot de plaats van bestemming van het goed.

Beperking der verantwoordelijkheid bij opgave van meer dan ééne plaats van bestemming.

67. Is door den afzender in den vrachtbrief voorgeschreven, dat de goederen op eene plaats, gelegen aan een spoorweg, moeten worden afgegeven of moeten blijven liggen, dan worden, al is in den vrachtbrief ook nog eene andere bestemmingsplaats aangegeven, de ondernemers beschouwd als zich met het vervoer tot aan die eerste aan den spoorweg liggende plaats te hebben belast, en eindigt hunne verantwoordelijkheid met de aflevering van de goederen te dier plaatse.

Bijzondere beperking der verantwoordelijkheid.

68. 1. Ten aanzien van goederen, die uit hun aard zijn blootgesteld aan het gevaar, om geheel of ten deele verloren te gaan, of te worden beschadigd, in het bijzonder door breken, roesten, inwendig bederf, buitengewone lekkage, zelfontbranding, enz., zijn de ondernemers der spoorwegdiensten niet verantwoordelijk voor de schade, welke uit dat gevaar is ontstaan. Zij zijn alzoo niet verantwoordelijk:

a. voor schade hoegenaamd aan gevaarlijke artikelen, als: zwavelzuur, sterkwater en andere bijtende, als ook licht ontvlambare stoffen;

b. voor het breken van licht breekbare goederen, als: licht breekbare meubelen, glas, gegoten ijzervaren, ledige en gevulde kruiken, flesschen en glazen ballons, losse suikerbrooden, kazen, enz.;

c. voor gewone lekkage, dat is: het dringen van vloeibare stoffen door de voegen, naden of andere openingen der vaten, zonder uiterlijke beschadiging;

d. voor het bederven van vloeistoffen en andere waren, welke gemakkelijk gisten of tot verrotting overgaan, of door vorst of hitte schade lijden;

e. voor het roesten van metalen;

f. voor gewichtsvermindering van versehe en gezouten visch, oesters, vruchten en groenten.

2. Ten aanzien van goederen, die in open wagens worden vervoerd, zijn de ondernemers niet aansprakelijk voor de schade, ontstaan uit het gevaar aan die wijze van vervoer verbonden. De tarieven wijzen aan, welke goederen, bij toepassing eener verlaagde tariefklasse, in open wagens worden vervoerd, en de afzender wordt geacht met deze wijze van vervoer genoegen te nemen, wanneer hij niet door eene aantekening op den vrachtbrief het vervoer zijner goederen in gesloten of van dekkleeden voorzien wagens uitdrukkelijk verlangt. De ondernemers zijn in dit geval gerechtigd eene verhooging van de in het tarief bepaalde vrachtprijzen toe te passen.

Wanneer goederen, die anders in overdekte wagens geladen worden, ten gevolge van bijzondere overeenkomst in open wagens vervoerd worden, kan zichtbare gewichtsvermindering of verlies van geheele collis niet gerekend worden te behooren tot het aan deze wijze van vervoer verbonden gevaar.

3. Ten aanzien van goederen, welke, niet-tegenstaande hun aard vordert dat zij ter beveiliging tegen verlies of beschadiging bij het vervoer behoorlijk zijn ingepakt, doch, in

verklaring, van den afzender op den vrachtbrief, oningepakt of niet voldoende ingepakt zijn verzonden, zijn de ondernemers niet verantwoordelijk voor de schade, welke ontstaat uit het gevaar, verbonden aan het gemis van inpakking of aan onvoldoende inpakking.

4. Ten aanzien van goederen, die volgens de tariefsbepalingen of volgens overeenkomst met den afzender door zijne zorgen worden geladen en door die van den geadresseerde worden gelost, zijn de ondernemers niet verantwoordelijk voor de schade ontstaan uit het gevaar, verbonden aan het laden en lossen of aan het gebrek of ondoeltreffend laden. Afzender en geadresseerde zijn daarentegen aansprakelijk voor de schade, welke ten gevolge van of tijdens het laden en lossen aan het spoorwegmaterieel toegebracht wordt.

5. Ten aanzien van goederen, die onder geleide worden verzonden, zijn de ondernemers niet verantwoordelijk voor de schade, welke ontstaan is uit het gevaar, hetwelk dat geleide beoogt te voorkomen.

6. In de gevallen, onder 1 tot 5 genoemd, wordt ondersteld dat schade, welke kon ontstaan uit een gevaar waarvoor de ondernemers niet verantwoordelijk zijn, werkelijk uit zoodanig gevaar is ontstaan, tenzij het tegendeel bewezen wordt.

7. De vorenstaande onder 1 tot 5 bepaalde vrijstellingen zijn niet van toepassing, indien bewezen wordt dat de schade is ontstaan door de schuld van den spoorwegdienst of van zijn personeel.

8. Onderwicht wordt niet vergoed, zoo voor den geheelen afgelegden weg het ontbrekende bij droge goederen niet meer dan *een percent*, bij natte goederen, waarmede gelijkgesteld worden brood, geraspt of gemalen verfhout, schors, wortelen, zoethout, gekorven tabak, vetwaren, zeep, dikke of vaste oliën, versehe tabak in bladen, schapenwol, vellen, huiden, leder, versehe en gedroogde vruchten, granen, zaden, suikerpeëen, knollen, darmen, hoornen, klanwen, beenderen (gemalen en niet gemalen), gedroogde visch, hop en versehe leem, niet meer dan *twee percent* bedraagt van het in den vrachtbrief vermelde en door het station van afzending juist bevonden gewicht. Deze percentgewijze verminderingen zijn van toepassing op elke der afzonderlijke vrachtposten, die in den vrachtbrief nauwkeurig met haar gewicht zijn omschreven en aangewezen.

Deze percentsgewijze verminderingen worden niet in rekening gebracht bij het te vergoeden onderwicht, wanneer er voor zooverre wordt bewezen, dat het verlies, onder de plaats gevonden omstandigheden, niet is ontstaan ten gevolge van den aard der goederen, of dat die procenten in het gegeven geval niet in evenredigheid staan met dien aard of met de voorgekomen omstandigheden.

Het blijft echter aan de bestuurders der spoorwegdiensten voorbehouden, bij goederen, die door de zorgen van den afzender geladen of door die van den gedresseerde gelost worden, met toestemming van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, eene hoogere percentsgewijze vrijstelling van verantwoordelijkheid voor gewichtsvermindering dan *twee procent* vast te stellen, en zulks naar gelang van den aard der goederen.

Van de vergoeding door de ondernemers der spoorwegdiensten te verleen.

69. Indien de ondernemers van spoorwegdiensten ingevolge de voorgaande bepalingen schadevergoeding verschuldigd zijn, wordt deze naar de volgende grondslagen geregeld:

1. Voor geheel of gedeeltelijk verlies wordt, tot vaststelling van het bedrag der schade, als grondslag aangenomen de door den schadevergoeding eischende te bewijzen handelswaarde en, bij gebreke van dien, de waarde welke goederen van dezelfde soort en hoedanigheid zouden gehad hebben, ten tijde waarop en ter plaatse waar de ondernemers van den spoorwegdienst hadden aangenomen goederen te leveren, onder aftrek van het bedrag der ten gevolge van het verlies niet betaalde rechten of accijnzen en onkosten.

2. Bij de berekening der schadevergoeding wordt de waarde niet hooger dan 60 cents voor elk kilogram bruto aangenomen, voor zooverre niet uitdrukkelijk ter daarvoor bestemde plaatse op de adreszijde van den vrachtbrief eene hoogere waarde in letters is vermeld.

3. In geval van aangifte eener hoogere waarde vormt de aangegeven som het maximum der te verleen schadevergoeding. In dit geval is de afzender, behalve de in het tarief vastgestelde vracht, eene premie verschuldigd, welke niet meer mag bedragen dan $\frac{1}{100}$ per mille der aangegeven waarde voor iedere eenheid van 150 kilometer of gedeelten van die eenheid, die de goederen in lokaal of in rechtstreeksch verkeer

te doorloopen hebben, met een minimum van ten hoogste 10 cents en afronding bovenwaarts van het bedrag op 5 cents.

4°. Bij beschadiging van goederen wordt de door de beschadiging teweeggebrachte waardevermindering vergoed als volgt:

a. tot het volle bedrag, indien de sub 1 bedoelde waarde der goederen kleiner is dan, of gelijk is aan het maximum bedoeld sub 2 of 3.

b. indien de sub 1 genoemde waarde der goederen grooter is dan het maximum bedoeld sub 2 of 3, zal de vergoeding slechts een zooveelste gedeelte der waardevermindering bedragen, als het maximum sub 2 of 3 bedoeld, bedraagt van de waarde sub 1 bedoeld.

Wanneer de bestuurders van den spoorwegdienst, hunne beambten of bedienden met opzet verkeerd hebben gehandeld, kan de beperking der aansprakelijkheid tot de normaal-schadeloosstelling of tot de aangegeven waarde van het goed niet worden ingeroepen.

Verantwoordelijkheid wegens overschrijding van den leveringstijd.

70. De ondernemers van spoorwegdiensten zijn verantwoordelijk voor de schade, ontstaan uit overschrijding van den leveringstijd (art. 58), voor zoover zij niet kunnen aantoonen, dat de vertraging door overmacht of bijzondere omstandigheden buiten hunne schuld en die van hunne beambten of bedienden veroorzaakt is.

Door aanneming van de goederen door den in den vrachtbrief aangewezen gedresseerde, of door van zijnentwege aangewezen personen en door betaling van de vracht vervallen alle vorderingen ten aanzien van overschrijding van den leveringstijd, zoo zij niet binnen acht dagen na de aflevering of na de betaling der vracht zijn ingediend.

Waardeering der aansprakelijkheid wegens overschrijding van den leveringstijd.

71. Voor overschrijding van den leveringstijd wordt door de ondernemers van den spoorwegdienst, zonder het bewijs dat door de vertraagde aflevering schade is veroorzaakt, vergoed:

a. bij vrachtgoederen: wanneer de vertraging meer dan één etmaal bedraagt, tot drie etmalen $\frac{1}{2}$, tot acht etmalen $\frac{1}{3}$ en wegens meer dan acht etmalen de helft der vracht;

b. bij ijigoederen: wanneer de vertraging meer dan 12 uren bedraagt, tot 24 uren $\frac{1}{2}$, tot 3 et-

malen $\frac{1}{2}$ en wegens meer dan 3 etmalen de helft der vracht;

c. bij bestelgoederen: wanneer de vertraging meer bedraagt dan 6 uren, tot 12 uren $\frac{1}{2}$, tot 24 uren $\frac{1}{2}$ en wegens meer dan 24 uren de helft der vracht.

Wordt door den belanghebbende eene grootere schadevergoeding gevorderd, dan is hij verplicht, op verlangen van de bestuurders van den spoorwegdienst, de door de vertraagde aflevering werkelijk ontstane schade te bewijzen.

Het bedrag van de door de ondernemers in zoodanig geval te verleenen schadevergoeding wordt dan naarmate van de bewezen schade bepaald, met inachtneming dat:

1°. ingeval het belang bij tijdige aflevering is verklaard, de gedeclareerde som;

2°. bij gebreke van zoodanige verklaring:

a. wanneer de vertraging niet meer dan 24 uren bedraagt, de halve vracht,

b. wanneer de vertraging meer dan 24 uren bedraagt, de geheele vracht, het maximum der te verleenen schadevergoeding is.

Wanneer de bestuurders van den spoorwegdienst, hunne beampten of bedienden met opzet verkeerd hebben gehandeld, kan de beperking der aansprakelijkheid tot de vermelde maxima niet worden ingeroepen.

De aangifte van het belang bij tijdige aflevering moet, ten einde geldig te zijn, op de daarvoor aangewezen plaats op den vrachtbrief geschieden en het bedrag daarvan door den afzender in letters vermeld worden.

De bestuurders van den spoorwegdienst hebben in dit geval het recht, nevens de in het tarief bepaalde vracht, eene premie te heffen, welke voor iedere *f* 10 der aangewezen som, gedeelten van *f* 10 voor *f* 10 gerekend, voor de eerste 150 kilometer, welke het goed binnen het gebied van iederen spoorweg of van ieder verband moet doorloopen, niet meer dan 1 cent, voor de volgende 225 kilometer niet meer dan een halve cent, en voor iedere verdere 375 kilometer niet meer dan een halven cent mag bedragen met een minimum van ten hoogste 10 cent en afronding bovenwaarts van het bedrag op 5 cents. Gedeelten van 150, 225 en 375 kilometer worden voor 150, 225 en 375 kilometer gerekend.

HOOFDSTUK VI.

Het afhalen en bestellen der goederen en het loon daarvoor te genieten

72. Bestelgoederen, geld en geldswaarden worden,

tenzij het tegendeel door den afzender is verlangd, door de zorg van de ondernemers van den spoorwegdienst aan het opgegeven adres besteld in de gemeenten, nabij hoofdstations van den spoorweg gelegen, alsmede in andere gemeenten, alwaar een besteldienst van wege de ondernemers van den spoorwegdienst is gevestigd. Voor de bestelling wordt geen afzonderlijk loon boven het in den vrachtprijs begrepene berekend.

In de gemeenten nabij de stations van den spoorweg, alwaar geen besteldienst van wege de ondernemers van den spoorwegdienst is gevestigd, behoeft de bestelling niet door de zorg van den spoorwegdienst te geschieden, maar kunnen de goederen worden afgegeven aan personen, door het bestuur van de gemeente met die bestelling belast, tegen een loon, door dat bestuur te bepalen.

Elke zending niet meer dan 300 kilogram wegende, wordt binnen 6 uren, meer dan 300 kilogram wegende, binnen 12 uren na aankomst van den trein aan den geadresseerde bezorgd.

Tusschen 10 uren des avonds en 8 uren des voormiddags behoeven geene goederen besteld te worden. Die tijd telt niet mede voor de termijnen voor de bestelling bepaald.

Spoedbestellingen, als zoodanig op het adres of op den vrachtbrief aangeduid, worden vóór andere goederen bezorgd. Zij worden ook des avonds na 10 uren en des ochtends vroegtijdig, overeenkomstig het bepaald uitgedrukt verlangen van den afzender, besteld, wanneer zulks op den vrachtbrief of op het adres der collis is aangegeven. Voor spoedbestellingen wordt een extraloon geheven van 5 cents per 10 kilogram met een minimum van 15 cents per zending.

Het afhalen van bestelgoederen door de zorg der ondernemers van den spoorwegdienst kan geschieden onder de voorwaarden, voor het afhalen van ijlen vrachtgoederen in dit reglement vastgesteld.

Het afhalen van geld en geldswaarden kan niet van de ondernemers der spoorwegdienst gevorderd worden.

73. De ondernemers van den spoorwegdienst zijn bevoegd de ijlen vrachtgoederen op verzoek van den afzender af te halen en, wanneer het verlangen daartoe op den vrachtbrief is te kennen gegeven bij den geadresseerde te bestellen.

Stukgoederen — zoowel ijlen als vrachtgoederen — kunnen door de spoorwegonderneming ambtshalve worden besteld, tenzij de afzender door een of ander voorschrift in den vrachtbrief als bijv. station restante, den wensch te kennen geeft,

dat de goederen door den geadresseerde of van zijnentwege worden afgehaald.

Het loon voor het afhalen en bestellen van ijl- en vrachtgoederen wordt bij de tarieven bepaald en mag voor elke dier verrigtingen, onder gewone omstandigheden niet hooger zijn dan 5 cents per 50 kilogram met een minimum per zending van hoogstens 30 cents bij het bestellen en van hoogstens 50 cents bij het afhalen.

Bijzondere overeenkomsten met afzenders of ontvangers wegens het afhalen of bestellen hunner goederen naar een lager dan het openlijk aangekondigde algemeen geldende tarief zijn toegelaten voor vervoer voor groote hoeveelheden of bij abonnement, mits onder gelijke omstandigheden dezelfde gunstige voorwaarden aan ieder ander wordt toegekend.

In buitengewone omstandigheden, als onder anderen: bemoeielijking der vaart door ijs of storm bij vervoer te water, of door sneeuw of ijzel bij vervoer te land, zijn de ondernemers der spoorwegdienst bevoegd de prijzen van het hier bedoelde tarief tot hoogstens het dubbele te verhoogen of de dienst van het bestellen en afhalen van ijl- en vrachtgoed geheel of ten deele te staken gedurende den tijd dat die buitengewone omstandigheden aanhouden. Op Zon- en algemeene Christelijke feestdagen behoeven ijl- en vrachtgoederen niet besteld of afgehaald te worden.

74. Het bestellen van de vrachtgoederen geschiedt in volgorde van aankomst en inschrijving en wel, behoudens buitengewone omstandigheden en groote drukte, binnen 24 uren na aankomst aan het station van bestemming. IJlgoederen, welke des voormiddags aankomen, worden onder hetzelfde voorbehoud nog denzelfden dag, die, welke des namiddags aankomen, den volgenden dag vóór-middags bezorgd.

Indien de bestelling aan de ondernemers van den spoorwegdienst niet vóór aankomst der goederen werd opgedragen, beginnen deze termijnen, zoo voor vracht- als ijlgoederen, eerst te loopen nadat de opdracht heeft plaats gehad.

75. Behoudens nader overleg tusschen den afzender en de ondernemers van den spoorwegdienst, worden ijl- en vrachtgoederen, welke den eenen dag vóór 's namiddags 3 ure zijn opgegeven, uiterlijk in den loop van den volgenden dag afgehaald.

Daarbij wordt aan ijlgoederen de voorrang gegeven, indien zulks op het tijdstip van verzending van invloed kan zijn.

76. Het afhalen en bestellen door de zorg der

ondernemers van spoorwegdiensten behoeft zich niet verder nit te strekken dan tot de kom der gemeente, waartoe het station behoort, of tot den omtrek van drie kilometers om het station als middenpunt van en naar zijwaarts gelegen plaatsen.

Woningen of bedrijfsplassen, welke niet langs harde rijwegen met kar en paard te bereiken zijn, kunnen binnen die grenzen worden nitgesloten. Voorwerpen van buitengewone omvang of buitengewone zwaarte, gevaarlijke voorwerpen en goederen, door hun aard of de wijze van inpakking licht breekbaar of aan beschadiging onderhevig, worden niet besteld of afgehaald.

De af te halen goederen moeten gelijkvloers met en in de onmiddellijke nabijheid van den openbaren weg of vaart gereed liggen.

Indien bij aankomst van het voor de afhaling bestemde voer- of vaartnig de goederen niet ter oplading gereed liggen, zijn de beambten of bedienden van den spoorweg bevoegd het voer- of vaartnig te doen terugkeeren, terwijl de persoon, op wiens verlangen de voer- of vaartnigen beschikbaar zijn gesteld, alsdan verplicht is het afhaalloon, berekend volgens het opgegeven af te halen goed, te voldoen.

Bij het bestellen behoeven de goederen niet verder te worden gebracht dan gelijkvloers tot de aan den harden rijweg of het vaarwater gelegen woning, pakhuis of kantoor van den geadresseerde. De afzenders en geadresseerden moeten bij het op- en afladen hulp verleenen wanneer het colli meer dan 50 kilogram weegt.

Bij het afhalen van goederen vangt de verantwoordelijkheid van de ondernemers van den spoorwegdienst aan, nadat de goederen aan het station aangebracht en door afstempeling van den vrachtbrief in ontvangst genomen zijn. De beoordeeling van den uiterlijken staat en de bepaling van het gewicht der afgehaalde goederen geschieden aan het station.

Blijkt bij die beoordeeling dat de zending niet aan alle voorschriften van dit reglement voldoet, dan wordt hiervan aan den afzender kennis gegeven en blijven de goederen voor kosten, risico en schade van den afzender liggen, totdat aan die voorschriften is voldaan, of worden hem teruggegeven.

De bepalingen van dit artikel zijn van toepassing voor bestel-, ijl- en vrachtgoederen.

77. De tijd, noodig voor de vervulling van de formaliteiten der in- en uitgaande rechten en accijnzen, komt niet in aanmerking bij het be-

rekenen van den termijn, binnen welken de bestelling van bestel-, ij- en vrachtgoederen moet geschieden.

78. Voor het terugbrengen naar het station der goederen, die wegens onvoldoend adres of bij weigering van in ontvangst nemen niet kunnen worden afgeleverd, wordt den afzender het gewone bestelloon in rekening gebracht.

HOOFDSTUK VII.

Behandeling der in de rijtuigen of stations achtergelaten voorwerpen en der onafgehaalde of onbestelbare goederen en tijd, waarna en wijze waarop die goederen kunnen worden verkocht.

79. Alle niet aan bederf onderhevige en onschadelijke voorwerpen, welke op den weg, in of bij de stations, of in de rijtuigen zijn achtergelaten, en alle niet opgevraagde bagage worden door de zorg van de ondernemers van den spoorwegdienst gedurende zes maanden bewaard.

Bestelgoederen, welke niet aan bederf onderhevig en onschadelijk zijn en van welke de geadresseerde niet ter aangewezen plaats te vinden is, worden eveneens door de zorg van de ondernemers van den spoorwegdienst gedurende zes maanden bewaard.

Zijn het balen, kisten, koffers, manden, zakken enz., waarin de goederen gepakt zijn, dan worden die geopend en de inhoud geïnventariseerd door den stationschef, in het bijzijn van twee getuigen, die van hunne bevinding proces-verbaal opmaken.

80. Na verloop van zes maanden kunnen de voorwerpen en goederen worden verkocht.

De verkoop geschiedt in het openbaar, nadat in een of meer dagbladen de dag, het uur en de plaats van den verkoop zijn aangekondigd.

Deze aankondiging zal tevens eene zoo nauwkeurig mogelijke beschrijving dezer voorwerpen en goederen bevatten, opdat de eigenaars of belanghebbenden in staat worden gesteld die te herkennen en op te vragen.

De verkoop mag eerst geschieden ééne maand na de dagteekening van het dagblad of de dagbladen, waarin de aankondiging is geplaatst.

Zijn de voorwerpen en goederen aan bederf onderhevig of is de bewaring schadelijk, dan kunnen zij door de ondernemers van den spoor-

wegdienst aanstonds op de best mogelijke wijze verkocht worden.

Ditzelfde geldt voor ij- en vrachtgoederen, welke in de bij artikel 62 omschreven gevallen verkeerende, door afzenders geabandonneerd of wel aan bederf onderhevig zijn, of waarvan de bewaring schadelijk is.

De opbrengst van den verkoop wordt ten behoeve van den rechthebbende in de consignatiekas gestort, na aftrek van het vrachtlon en van alle zoowel op de goederen drukkende als op den verkoop gevallen onkosten.

Deze bepalingen zijn niet van toepassing op voorwerpen, behorende tot de kleding, nitruwing en wapening van militairen der land- en zeemacht, beneden den rang van officier. De goederen, behorende aan militairen van de landmacht, worden tegen ontvangstbewijs kosteloos afgegeven aan den plaatselijken of garnizoenscommandant in de naastbij een station van den spoorweg gelegen garnizoensplaats; die der militairen van de zeemacht worden aan de directeuren en commandanten der Marine te Amsterdam of te Willemsoord en die van de militairen van het korps mariniers aan den commandant van het korps te Amsterdam opgezonden.

Indien in de nabijheid een station van den spoorweg gelegen is, worden de goederen tegen ontvangstbewijs kosteloos aan de autoriteiten afgegeven.

81. Voor het doorgaand vervoer van reizigers en goederen, over de spoorwegen in Nederland en in het buitenland, kunnen door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bepalingen worden toegelaten, welke afwijken van die van Deel B van dit reglement.

Dit besluit treedt in werking op den 5den dag na de afkondiging in het *Staatsblad* en de *Staatscourant*.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* geplaatst en aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 26sten Mei 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

(Uitgeg. 28 Mei 1890.)

BIJLAGE A. (Zie alinea 2 van art. 45 van Deel B.)

Stempel van het station van aankomst.

Wagens { No. Spoorwegdienst
Geleidebrief N°. Post N°.

VERKLARING. (1)

Het station van den
spoorweg te heeft op
. verlangen de volgende
goederen, die ingevolge den vrachtbrief in dato
heden gemerkt zijn als volgt, ten vervoer per
spoorweg naar.
van aangenomen, namelijk:
.
.
. erken hierbij uitdrukkelijk, dat
deze goederen onangepakt
op onvoldoende wijze ingepakt, namelijk
.
.
aangeboden zijn, en dat dit op den vrachtbrief
door. vermeld is
. den 18

Aan.
te
station van den spoorweg.
via

Aanwijzing of de zending franco
is, en, zoo ja, of de afzender nog
andere kosten dan de vracht voor
zijne rekening neemt.

De aangegeven gezamenlijke waarde bedraagt:
(in letters)

_____ } zie voorlaatste kolom
der voorzijde.

Specificatie der voorschotten.	Bedrag.	
	Gld.	Cts.

Gezamenlijk bedrag der voorschotten (in letters).

Remboursement (in letters).

Het aangegeven geldelijk belang bij tijdige levering bedraagt: (in letters)

Stempels der betrokken spoorwegen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Mei 1890
(Staatsblad n°. 93).

(1) De verklaring moet bij zendingen, welke uit meer dan één collo bestaan, tot die collis beperkt worden, welke niet of onvoldoende ingepakt zijn.

Mij bekend,
De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

BIJLAGE C. (Zie alinea 7 van art. 51 van Deel B.)

Levende dieren. Reis-, rij- en voertuigen. $\left\{ \begin{array}{l} \text{grootte snelheid (rood papier).} \\ \text{kleine snelheid (wit papier).} \end{array} \right.$

Hierbij ontvangt gij de hieronder vermelde zending, ten vervoer aangenomen volgens de bepalingen van het Algemeen Reglement voor den dienst en het vervoer op de spoorwegen, bedoeld in art. 1 der wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146), en volgens de $\frac{\text{mij}}{\text{ons}}$ bekende bepalingen of voorwaarden van vervoer van de verschillende spoorwegdiensten, over welke lijnen het vervoer loopt of van de rechtstreeksche verkeer, welke op dit vervoer van toepassing zijn.

Wagen- nummer.	Aantal.	S O O R T.	Aangegeven waarde voor iederen vrachtpost afzonderlijk.		Conform vrachtgoe- deren in te vullen.
			Gld.	Ct.	

Weegstempel.

Onderteekening $\frac{\text{des}}{\text{der}}$ afzenders.

Expeditie-stempel
van het station van afzending.

Coupon.

Zending N^o. van geleidebrief N^o.
van den 18 . . van station
naar station
begeleid door (a).

Zending af te geven tegen betaling van (b).

a. In te vullen de namen der geleiders,
die volgens het tarief vrij vervoer hebben
in den veewagen.

Geeft de zending geen aanspraak op vrij
vervoer, dan wordt geen naam ingevuld De...

b. In te vullen franco of het te betalen
bedrag in cijfers.

De ondergeteekende verklaart den houder
te hebben gemachtigd met vrachtbrief N^o . . .
aangebrachte voor hem in ontvangst te
nemen en kwiteert daarvoor mits deze.

den 18 . .

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 93).

Mij bekend,

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid, (get.) HAVELAAR.

de Procureurs-Generaal bij de Hoven van Justitie aldaar, elk voor wat aangaat de kolonie waarin het Hof gelegen is, aan welke parketten ingevolge Onze besluiten van 3 Februari 1890, n°. 26 en 27 (*Gouvernementsblad* van Suriname n°. 7 en *Publicatieblad* van Curaçao n°. 2) gelijke inschrijving is opgedragen.

3. Ons besluit van 9 Oct. 1888 (*Staatsblad* n°. 158) wordt ingetrokken.

Onze voormelde Ministers zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, in het *Staatsblad* voor Nederlandsch-Indië, in het *Gouvernementsblad* van Suriname en in het *Publicatieblad* van Curaçao zal worden geplaatst.

Het Loo, den 2den Juni 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYSS VAN BEERENBROEK.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

(*Uitgeg.* 21 Juni 1890.)

2 Juni 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat de gemeentewetgever bevoegd is bepalingen te maken omtrent het gebruik van een voor den openbaren dienst bestemden paardenspoorweg.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den req. voorgesteld bij memorie, luidende:

Schending van art. 141 der Grondwet van 1848 en art. 135 der gemeentewet, door verkeerde toepassing van art. 72 der Algemeene Politieverordening van Wildervank van den 13 Juli 1887;

Overvoegende dat, hoezeer aan het slot der memorie wordt gevraagd vernietiging van het vonnis, voor zooverre de req. daarbij is veroordeeld, evenwel het ingesteld beroep is onbepaald en dus mede tegen de vrijspraak gericht en dat de req. in zooverre behoort te worden verklaard niet-ontvankelijk;

O. verder, dat de req. bij dagvaarding is ten laste gelegd, dat hij op den 16 Nov. 1889, des voormiddags omstreeks 11 uur, en op den 20^{en} dier maand des namiddags omstreeks half 5 uur, telkens te Stadskanaal, gemeente Wildervank met eene vierwielige kar, waarouder een hond was gespannen, buiten noodzaak en niet tot de tram-

weg-maatschappij behoorende, over den aldaar gelegen paardenspoorweg heeft gereden;

O. dat bij het bestreden vonnis het tweede ten laste gelegde feit wettig en overtuigend is bewezen verklaard, terwijl de req. van het meer ten laste gelegde is vrijgesproken;

O. dat het bewezen verklaarde feit daarbij is gequalificeerd als het met een voertuig niet tot de tramweg-maatschappij behoorende, te Wildervank gelegen, buiten noodzaak gebruiken van den paardenspoorweg en daarop zijn toegepast de artt. 72 en 85 van de algemeene politieverordening te Wildervank van den 13 Juli 1887;

O. dat tot toelichting van het beroep wordt beweerd dat de in art. 72 bedoelde spoorweg behoort aan eene naamlooze vennootschap, de te Veendam gevestigde Eerste Groninger Tramweg-maatschappij, die concessie heeft om van den publieken weg, ook te Wildervank, gebruik te maken en daarin rails te leggen; dat het schuiven van een kar over die rails is of het gebruik maken van de goederen van een ander, en dan, zoo het wederrechtelijk is, misschien aanleiding geeft tot eene burgerlijke actie tot schadevergoeding, of het opzettelijk vernielen van eenig goed van een ander, en dan art. 350 Strafrecht toepasselijk is; maar dat de gemeentelijke wetgever, door eene bepaling te maken, strekkende om een recht van een privaat persoon te beschermen, hetgeen niet valt binnen de bij art. 135 der gemeentewet gestelde grenzen, zijne bevoegdheid zoude zijn te buiten gegaan;

O. daaromtrent, dat niet blijkt dat de bepaling van art. 72 der gemeenteverordening, op het gebruik van den paardenspoorweg, zoude zijn vastgesteld ter bescherming van een recht van een privaat persoon, terwijl integendeel volgens de eigen bewering van den req., de rails van den paardenspoorweg zijn gelegd over den openbaren weg;

O. dat volgens art. 135 der gemeentewet aan den raad behoort het maken van de verordeningen die in het belang der openbare orde worden vereischt, waartoe, blijkens art. 179^a, dier wet, ook behoort de zorg voor de veiligheid der publieke wegen;

O. dat derhalve de gemeenteraad van Wildervank door het maken eener bepaling op het gebruik van een voor den openbaren dienst bestemden paardenspoorweg zijne bevoegdheid niet is te buiten gegaan, en het aangevoerde cassatiemiddel is ongegrond;

Gezien de artt. 347 en 370 Strafvord.;

Verklaart den req. niet-ontvankelijk in zijn beroep, voor zoverre dat mede is gericht tegen de vrijspraak;

Verwerpt overigens het beroep en veroordeelt den req. in de kosten daarop gevallen.

6 Juni 1890 ARREST van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat de maatschappij die eene obligatieleening sluit aflosbaar op zekeren datum, vóór dien datum niet mag aflossen, tenzij zij zich bij het aangaan der leening daartoe het recht heeft voorbehouden.

Het Hof enz.,

Gehoord de conclusie van de appellante, de naamloze vennootschap de „Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij”, gevestigd en kantoor houdende te Utrecht, bij monde van den procureur Mr. P. G. VAN ANROOY;

Gehoord de conclusie van den geintimeerde Sir T. MOSS, wonende te Londen, bij monde van den procureur Mr. N. A. GALISCH;

Gezien de stukken;

Ten aanzien der feiten:

Overwegende dat door de app., oorspronkelijke ged., in 1876 en volgende jaren is aangegaan eene geldleening van 500,000 pd. st. in vijf serien, tegen eene rente van 5 pCt. 's jaars, op de voorwaarden, omschreven in een prospectus, in de Hollandsche en Engelsche talen bekend gemaakt en bij extract in dorso der aan toonder luidende schuldbekentenissen afgedrukt;

dat de geint., oorspronkelijk eischer, houder der bij dagvaarding gespecificeerde, op 1 April, 1 Sept. en 1 Oct. 1888 vervallen coupons dier leening, betaling daarvan heeft gevorderd, waarop de ged., hoewel erkennende zich volgens voormeld prospectus te hebben verbonden de obligatie der gemelde leening af te lossen op 1 Jan. 1899, heeft geantwoord, dat zij gebruik makende van de bevoegdheid bij de wet aan den schuldenaar toegekend, om zijne schuld te kwijten ook vóór den termijn waarop hij daartoe verplicht is, ingevolge besluit eener buitengewone vergadering harer aandeelhouders op 12 Nov. 1887 gehouden, al de niet ter conversie aangeboden obligatie dier leening aflosbaar heeft gesteld op 1 Maart 1888, op de wijze als bij prospectus bekend gemaakt, zoodat geene rente verder dan tot dien datum op die obligatie zou worden betaald;

dat de rechtbank te Utrecht bij vonnis van 10 Juli ll., zich met deze verwerping der ged.

niet vereenigde doch van oordeel dat zij zich het recht van vervroegde aflossing uitdrukkelijk had moeten voorbehouden, des eischers vordering heeft toegewezen, aan welk vonnis de ged. temporentili is gekomen in hooger beroep;

dat partijen bij de door haar gewisselde memorien hebben geconcludeerd, de app. tot vernietiging van gemeld vonnis en niet-ontvankelijkverklaring van den geint. in zijn gedanen eisch, immers en in alle gevallen tot ontzegging daarvan, — en de geint. tot bevestiging van dat vonnis, — over en weder met eisch van kosten rechtens;

Wat het recht betreft:

O. dat tusschen partijen noch over de feiten noch omtrent den inhoud der ten processe overgelegde stukken eenig verschil bestaat, doch zij alleen verdeeld zijn over de vraag of de app., niettegenstaande zij zich heeft verbonden de obligatie van elk der vijf serien van gemelde leening af te lossen op den 1 Jan. 1899, tot vroegere aflossing bevoegd was;

dat de app. als grieven tegen de ontkennende beantwoording dier vraag door het vonnis *a quo* aanvoert: 1°. dat daarbij de duidelijke woorden van art. 1306 B. W.: „dat de tijdsbepaling ten voordeele van den schuldeischer is geschied”, worden verstaan alsof zij luiden: „dat de tijdsbepaling in het belang van beide partijen ware gesteld”; 2°. dat de rechtbank bij de geldleening, die hier heeft plaats gehad, zoowel uit den aard der verbintenis als uit de omstandigheden afsleidt, dat de tijd van aflossing in het voordeel van den schuldeischer is gesteld, ofschoon de aard der verbintenis zulks niet medebrengt en van geen omstandigheid blijkt, waaruit dit zou volgen;

O. ad Ium;

dat de app. ten onrechte aan de bepaling van art. 1306 B. W. dien zin hecht, dat tegen het daarbij uitgesproken vermoeden ten voordeele van den schuldenaar slechts het bewijs openstaat, dat de tijdsbepaling ten voordeele van den schuldeischer, niet dat die in beider voordeel gesteld is; dat dit niet is af te leiden, gelijk app. doet verstaan, uit de wijziging der oorspronkelijke redactie van dat wetsartikel („dat de tijdsbepaling ook ten voordeele van den schuldeischer is geschied”) door weglating van het woordje „ook”, waardoor alleen de tegenstelling tusschen het vermoeden van voordeel aan zijde des schuldenaars, en het gebleken voordeel des schuldeischers scherper en beter geformuleerd werd, doch het *tertium*, het voordeel van beiden, niet werd noch kon worden buiten-

gesloten; dat toch elke praesumtio juris noodwendig moet wijken voor hetgeen, in strijd daarmee, mocht blijken in werkelijkheid het geval te zijn geweest; dat het overigens in deze miander de vraag is, of de geint. zijne verordening op de bepaling van art. 1306 B. W. kan doen steunen dan wel of de app. daarmee die vordering kan afweren;

O. ad IInm:

dat, wat aangaat den aard der verbintenis, eene geldleening tegen rente ter inschrijving het publiek aangeboden, in den regel medebrengt, dat de tijd van aflossing als een der elementen van hare meerdere of mindere aannemelijkheid tot voordeelige en zekere geldbelegging, in het belang van den inschrijver is te achten;

dat, ten aanzien der omstandigheden waaronder de leening in geschil werd gesloten, opmerking verdient, dat bij art. 5 van het prospectus (behoorlijk geregistreerd) een recht van voorkeur tot deelneming geschonken werd aan de deelhebbers van der app. maatschappij in verhouding tot het getal hunner aandelen, om eerst het door hen niet genomen deel der leening aan andere inschrijvers, in verhouding tot hunne inschrijving, toe te kennen, waardoor de app. zelve den indruk wekte, dat zij eene voor de inschrijvers voordeelige leening openstelde;

dat de bewoordingen waarin het tijdstip der aflossing op 1 Jan. 1899 is vastgesteld, zoo bepaald mogelijk luiden, onder bijvoeging, dat aan het tijdstip der intrekking minstens 2 maanden te voren zal worden herinnerd en na dit tijdstip geen verdere renten zijn verschuldigd op obligaties niet ter aflossing aangeboden, terwijl het Engelsche prospectus (behoorlijk geregistreerd), na de bepaling der aflossing *“on the 1st January 1899, with interest from the last coupon to that date”* nog meer nadrukkelijk elk denkbeeld van vroegere aflossing uitsluit door de woorden *“no interest subsequent to the 1st January 1899 will be paid”*; dat alzoo moet aangenomen worden, dat de app. zich verbond niet vroeger dan op dien bepaalden tijd de leening af te lossen, met het oogmerk om die des te aannemelijker te maken en tot inschrijving uit te lokken, en derhalve, dat de tijdsbepaling der aflossing was in het voordeel van haren toekomstigen crediteur, die zich daardoor verzekerd mocht houden zijn in te schrijven kapitaal tegen eene, ook in de jaren 1876—1879 goede renten van 5 pCt., in handen van een soliden debiteur voor den tusschen de uitgifte en den aangewezen datum van aflossing te verlopen tijd, te beleggen;

dat dientengevolge het der app. niet vrijstond, zonder toestemming van haren schuldeischer, de aflossing te vervoegen, waartoe zij zich de bevoegdheid niet had voorbehouden, zooals zij bij vroegere en latere leeningen deed, en zij terecht tot de door den geint. geëischte nakoming harer verbintenis is veroordeeld;

Gezien de artt. 1306 en 1374 B. W. en 56 B. R.;

Bevestigt het vonnis door de arrondissementsrechtbank te Utrecht den 10 Juli 1889 tusschen partijen gewezen;

Veroordeelt de app. in de kosten van het hooger beroep.

14 Juni 1890. WER, tot intrekking van bepalingen omtrent de zeevisscherijen. S. 95.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1889/90, n° 85, 1—5; n° 100, 1—6.

Hand. id. 1889/90, bladz. 979—986, 992—996.

Hand. 1° Kamer 1889/90, bladz. 376—378, 401—405.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat het wenschelijk is tot intrekking van de artt. 8 en 17 der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad n° 76*), gewijzigd bij de wet van 7 October 1884 (*Staatsblad n° 211*), over te gaan;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Enig artikel.

De artt. 8 en 17 der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad n° 76*), gewijzigd bij artt. 1 en 2 der wet van 7 October 1884 (*Staatsblad n° 211*), worden ingetrokken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 14den Juni 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

(Uitgeg. 20 Juni 1890.)

20 Juni 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing: dat ingevolge art. 2 R. O., de rechterlijke macht bevoegd is tot kennisneming van geschillen over schuldvorderingen, onverschillig of de vordering al dan niet gegrond is op eenigen civielen rechtsband tusschen partijen; dat de griffier der Provinciale Staten tegenover den Staat aansprakelijk is voor de betaling van de zegelrechten van het door hem in zijne

betrekking, ingevolge art. 49 4°. der wet van 22 Primaire an VII, gehouden repertoire; dat de wet van 24 Jan. 1815 (*Staatsblad* n°. 5) toepasselijkheid mist, waar het geldt vorderingen van den Staat zelf tegen de tot traktement gerechtigden.

De Hooge Raad enz.,

Partijen gehoord;

Gezien de stukken;

Ten aanzien van de feiten:

Overwegende dat de eischer, stellende:

dat hem in zijne hoedanigheid van griffier der Staten van Zeeland wegens jaarwedde als zoodanig over het eerste kwartaal van 1888 eene som van *f* 747.85 toekomt van den ged. (den Staat); dat hem ingevolge de betaalsrol over het eerste kwartaal van 1888, opgemaakt o. a. ten behoeve van de ambtenaren ter provinciale griffie van Zeeland, slechts *f* 744.10 is uitbetaald, terwijl op de betaalsrol was aangetekend dat eene som van *f* 3.75 werd ingehouden ten behoeve van particulieren;

dat hij ontkent aan den ged. eenige geldsom verschuldigd te zijn en evenzeer de rechtmatigheid van eenige korting of inhouding ten behoeve van particulieren;

dat hij mitsdien nog *f* 3.75 van den ged. te vorderen heeft, en deze, ofschoon daartoe behoorlijk gesommeerd, geweigerd heeft die som terstond, immers binnen 8 dagen, te voldoen of zich bereid te verklaren de daarvoor noodige stukken in orde te doen maken;

den Staat der Nederlanden heeft gedagvaard ten einde zich te zien en hooren veroordeelen aan den eischer te betalen de som van *f* 3.75 wegens te min uitbetaalde jaarwedde over het eerste kwartaal van 1888, benevens in de kosten van het geding;

O., dat de ged. bij zijn antwoord heeft vooropgesteld de niet-ontvankelijkheid der vordering, omdat de verplichting van den Staat tot uitbetaling van des eischers jaarwedde niet steunt op eenigen civielen rechtsband tusschen den Staat en den eischer, en subsidiair de gegrondheid der vordering heeft betwist, wthoofde dat de Staat het gevorderd bedrag had ingehouden omdat de eischer gelijk bedrag aan den Staat verschuldigd was; dat toch in April 1887 door 's Rijks betaalmeester te Middelburg is betaald aan de griffie der Staten van Zeeland ten behoeve van den griffier de som van *f* 3.75 wegens zegelrechten van het repertoire van den griffier; dat die zegelrechten

zijn ten laste van den griffier, althans tegenover den Staat; dat de Staat dus slechts *f* 747.85 — *f* 3.75 = *f* 744.10 aan den eischer over het eerste kwartaal zijner wedde voor 1888 schuldig was, en dat bedrag aan den eischer is betaald; dat de ged. op deze gronden de ontrankelijkheid en gegrondheid der ingestelde vordering tegensprekende, nog, voor zooveel noodig, bij zijne conclusie van antwoord reconventioneel heeft gevorderd dat de eischer in conventie veroordeeld worde het bedrag van *f* 3.75 aan hem ged. te betalen c. e.;

O., dat de eischer, bij repliek de ontvankelijkheid zijner vordering verdedigende tegen de door den ged. aangevoerde exceptie, tot staving van de gegrondheid dier vordering nader in hoofdzaak heeft opgemerkt, dat de inhouding van *f* 3.75 op des eischers jaarwedde is in strijd met de wet van 24 Januari 1815 (*Staatsblad* n°. 5);

dat de eischer voorts ontkent, dat in April 1887 door den betaalmeester voormeld bedrag aan de griffie ten behoeve van den griffier is betaald, daar toch de zegelrechten voor het repertoire van den griffier aan den met de comptabiliteit belasten commies ter provinciale griffie bij voorschot zijn betaald door dien commies en ten diens name en behoeve door Ged. Staten zijn gemandateerd op den betaalmeester ingevolge van Rijkswege geopend credit; dat door die betaling aan den commies geneerlei rechtsband tusschen den ged. en den eischer kan zijn ontstaan; dat hieruit volgt dat de beweerde tegenvordering ten eenemale wordt ontkend en betwist, en allerminst voor dadelijke vereffening en opeisching vatbaar is, zoodat compensatie ten onrechte is ingeroepen;

dat de eischer, op deze gronden volhardeude bij zijne vordering, in antwoord op de reconventie heeft beweerd, dat de Hooge Raad, met het oog op art. 250 n°. 2 B. R. onbevoegd was daarvan kennis te nemen, en subsidiair hare ontvankelijkheid en gegrondheid op verschillende gronden heeft bestreden;

O., dat eindelijk de ged. bij dupliek heeft verklaard te volharden bij de bereids door hem genomen conclusiën, hoofdzakelijk op grond dat indien, gelijk hij ged. beweert, de zegelrechten zijn ten laste van den griffier, alsdan, zelfs bij de voorstelling van den eischer het bedrag van *f* 3.75 door hem verschuldigd is aan den Staat, als betreffende eene betaling voor hem door den Staat gedaan, en tegen de compensatie niet kan worden ingeroepen, dat de schuld niet voor spoedige vereffening en opeisching vatbaar zou zijn;

Ten aanzien van het recht:

I. Wat betreft de ontvankelijkheid der vorderingen in conventie:

O., dat, naar luid van art. 2 R. O., de kennisgeving van alle geschillen „over schuldvorderingen” bij uitsluiting is opgedragen aan de rechterlijke macht; dat daarbij geen onderscheid wordt gemaakt of de schuldvordering al of niet ontstaat uit eene zuiver privaatrechtelijke rechtsbetrekking, en dat het alzoo voor 's Hoogen Raads bevoegdheid om van deze vordering kennis te nemen is onverschillig of de verplichting van den Staat tot uitbetaling van des eischers jaarwedde al of niet steunt op eenige civielen rechtsband tusschen den Staat en den eischer;

O., dat hieruit volgt de ongegrondheid der door den ged. tegen den eisch in conventie opgeworpen exceptie;

II. Wat betreft de gegrondheid der vorderingen in conventie:

O., dat de eischer in zijne betrekking van griffier der Prov. Staten van Zeeland, krachtens art. 49 n°. 4 der wet van 22 Frimaire jaar VII, verplicht was en is te houden een repertoire, in inhoud en vorm beantwoordende aan de voorschriften van dat artikel, en dat hij, ingevolge art. 32 n°. 4 der wet van 30 October 1843 (*Staatsblad* n°. 47), aansprakelijk is voor de zegelrechten, waaraan dat repertoire, volgens art. 1 in verband met de artt. 12 en 13 dier wet, is onderworpen;

O. alsnu, dat ten processe als tusschen partijen erkend vaststaat:

dat door den commies ter provinciale griffie in Zeeland, belast met de comptabiliteit, onder dagteekening 5 April 1887 is opgemaakt eene declaratie wegens ten dienste van het Prov. bestuur in Zeeland bij voorschot gedane betalingen voor kleine uitgaven in het eerste kwartaal 1887 ten bedrage van f 215.23, welke declaratie, krachtens mandaat van Ged. Staten in Zeeland van 8 April 1887, door den Rijksbetaalmeester te Middelburg tot het volle daarin uitgedrukte bedrag is voldaan;

dat op deze declaratie was gebracht een post van f 3.75 voor zegelkosten van 5 vellen voor het repertoire van den griffier;

dat echter door de Algemeene Rekenkamer deze post niet in uitgaaf is opgenomen, omdat de zegelkosten van het repertoire moeten worden gedragen door den griffier;

dat nadat deze in gebreke was gebleven, overeenkomstig de uitnodiging van den Minister van

Binnenlandsche Zaken, voormeld bedrag in 's lands kas terug te storten bij den betaalmeester, dit is ingehouden bij de uitbetaling van zijne jaarwedde door den Staat over het eerste kwartaal van 1888;

O., dat de beslissing van dit geding afhankelijk is van het antwoord, te geven op de vraag, of deze inhouding rechtmatig was;

O. dienaangaande, dat blijkens het vooraf overwogene, de eischer tegenover den Staat aansprakelijk was voor de betaling van de zegelrechten van het door hem in zijne betrekking gehouden repertoire; dat alzoo de zegelkosten voor dat repertoire ten onrechte ten laste van den Staat zijn gebracht op voormelde declaratie, en onverschuldigd uit 's lands kas ten behoeve van den eischer zijn te goed gedaan;

datmitsdien de eischer was verplicht die onverschuldigd te zijnen behoeve uit 's lands kas te goed gedane kosten daarin terug te storten, en de Staat uit kracht van art. 1395 in verband met artt. 1461, 1462 en 1463 1° lid B. W. gerechtigd die kosten ten bedrage van f 3.75 in te houden op des eischers jaarwedde, gelijk is geschied bij de uitbetaling van het eerste kwartaal dier wedde over 1888, zij het dan ook onder de min juiste benaming van „inhouding voor particulieren.”

O. dat de rechtmatigheid dier inhouding door den eischer nog is betwist op grond eensdeels, dat zij zoude zijn in strijd met de wet van 24 Jan. 1815 (*Staatsblad* n°. 5), anderdeels dat de tegenvordering van den Staat allerminst voor eene dadelijke vereffening en opeisching vatbaar is, zoodat compensatie ten onrechte is ingeroepen;

dat echter deze beide beweringen zijn ongegrond, de eerste omdat de genoemde wet, als alleen betreffende het leggen van arresten door en het vragen van kortingen ten behoeve van derden op traktementen, soldijen en pensioenen, buiten toepassing blijft waar het geldt vorderingen van den Staat zelf tegen de tot traktement gerechtigden; de tweede, vermits het bedrag en de opeischbaarheid der tegenvordering geen onderwerp van geschil uitmaken tusschen partijen, terwijl het vereischte van dadelijke vereffening aan die vordering niet wordt ontnomen door de in dit geding aan 's rechters oordeel onderworpen en ten nadeele des eischers besliste rechtsvraag, of zij steun vindt in de wet;

III. Wat betreft de vordering in reconventie:

O., dat deze alleen is ingesteld, „voor zooveel noodig”, dat is alleen subsidiair voor het geval

dat des gedaagden beroep op compensatie niet aannemelijk mocht worden geacht, zoodat nu dit wel het geval is, tot onderzoek en beslissing der reconventie geen aanleiding bestaat;

Recht doende:

Verwerpt de door den ged. voorgestelde exceptie van niet-ontvankelijkheid;

Ontzegt den eischer zijne vordering, en veroordeelt hem in de kosten van het rechtsgeding.

26 Juni 1890. BESLUIT, houdende bepaling van het bedrag der belooning van geëxamineerde veeartsen, bij het uitoefenen der functie van districts-veearths of plaatsvervanger.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 Juni 1890, n°. 1597, afdeeling Medische Politie;

Gelet op de artt. 14, 16, 17, 19, 21 en 25 der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), de artt. 1 en 7 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 94) en de artt. 2 en 5 der wet van 5 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 110);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bedrag der belooning voor de geëxamineerde veeartsen te bepalen op drie gulden (ƒ 3) voor elken dag, waarop zij bij afwezigheid van den districtsveearth of van een districtsveearth-plaatsvervanger diens taak waarnemen of sedert 1 Januari 1890 hebben waargenomen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift wordt gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 26 Juni 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

28 Juni 1890. BESLUIT, tot bekrachtiging van overeenkomsten met de gemeente *Amsterdam* nopens de afschaffing der kanaal- en havengelden op het *Noordzeekanaal* en de overdracht van het *Entrepôt* dok te *Amsterdam*, en met de gemeenten *Zaandam* en *Westzaan* nopens de afschaffing der evengenoemde kanaal- en havengelden. S. 96.

Bijl. Hand. 2^e Kamer 1889/90, n°. 106, 1—11 Hand. id. 1889/90, bladz. 1311—1322.

Hand. 1^e Kamer 1889/90, bladz. 432—435.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat eenige bepalingen van met de gemeenten *Amster-*

dam, *Zaandam* en *Westzaan* onder dagteekening van 6/80, 6/10, 6/9 December 1889 gesloten overeenkomsten nopens de afschaffing der kanaal- en havengelden op het *Noordzeekanaal* en, voor zooveel eerstgenoemde gemeente betreft, mede nopens de exploitatie en de overdracht van het *Entrepôt* dok te *Amsterdam*, bij de wet behooren bekrachtigd te worden;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State enz.

Art. 1. De artikelen 1, 2, 3 en 7 van de in afschrift nevens deze wet gevoegde overeenkomst op 6/30 December 1889 aangegaan tusschen Onzen Minister van Financiën en de gemeente *Amsterdam*, en de artikelen 1, 2 en 4 van de in afschrift nevens deze wet gevoegde overeenkomsten, respectievelijk op 6/10 December 1889 en op 6/9 December 1889 aangegaan tusschen Onzen Minister van Financiën en de gemeenten *Zaandam* en *Westzaan*, worden bekrachtigd, en wel, voor zooveel de artikelen 2 en 3 der eerstgenoemde overeenkomst betreft, met afwijking van het bepaalde bij art. 1556 van het Burgerlijk Wetboek.

2. Deze wet verbindt met den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 28sten Juni 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg.* 30 Juni 1890.)

AFSCHRIFT.

Tusschen den Minister van Financiën, tot het aangaan dezer overeenkomst door den Koning gemachtigd en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende, *ter eenre*, en

Burgemeester en wethouders van *Amsterdam*, daartoe gemachtigd bij besluit van den raad dier gemeente dd. 18 September 1889, en als zoodanig de gemeente *Amsterdam* vertegenwoordigende, *ter andere zijde*;

is, onder voorbehoud van bekrachtiging, voor zooveel noodig, bij de wet, het navolgende overeengekomen:

Art. 1. De heffing van kanaal- en havengelden op het *Noordzeekanaal*, voor zoover die van Staatswege geschiedt, is en blijft afgeschaft van den dag waarop deze overeenkomst in werking treedt, voor schepen, welke bestemd zijn voor of komen van *Amsterdam*.

Art. 2. De Staat verkoopt aan de gemeente

Amsterdam de terreinen met de daarop staande gebouwen enz. omschreven in den aan deze overeenkomst gehechten staat, nitmakende het Amsterdamsch Entrepôtdok, voor eene som van *twee en een half miljoen gulden* (ƒ 2,500,000) onder de volgende voorwaarden:

a. De koopprijs wordt betaald en het verkochte wordt in eigendom overgedragen op den dag waarop deze overeenkomst in werking treedt.

b. De Staat heeft tot en met 31 December 1899 de bevoegdheid — mits zich daaromtrent 2 jaren te voren verklarende — om dat gedeelte van het verkochte hetwelk gelegen is ten oosten van de Entrepôtdoksluis en op de aan deze overeenkomst gehechte kaart met eene roode arceering is aangegeven, terug te koopen tegen een prijs van ƒ 17.50 per vierkanten meter, zoo bebouwd als onbebouwd, zoo grond als water, dan wel om dat gedeelte van de gemeente te huren voor den tijd van ten hoogste 30 jaren, tegen eene jaarlijksche huursom van ƒ 0.70 per vierkanten meter, zoo bebouwd als onbebouwd, zoo grond als water.

De in de vorige alinea bedoelde verklaring zal niet dan bij of na de openstelling van het Merwede-kanaal kunnen worden afgelegd.

Indien de Staat van de in de eerste alinea bedoelde bevoegdheid gebruik maakt, zal op het daartoe door de gemeente te kennen gegeven verlangden, ten behoeve van eene te maken spoorwegverbinding met het aan de gemeente verblijvende gedeelte van het Entrepôtdok, van het door den Staat te koopen of te huren terrein, een strook grond ter breedte van ongeveer 17 meter grenzende aan de Hoogte van den Kadijk, ter beschikking van de gemeente Amsterdam gelaten worden. Over die strook worden door de gemeente een drietal overwegen naar de Hoogte van den Kadijk toegestaan, op welke overwegen spoorwegwagens nimmer in stilstand mogen verkeerden.

Indien de Staat huurt, is hij verplicht het gehuurde te onderhouden en blijft gedurende de eerste tien jaren der huurovereenkomst bevoegd, het gehuurde tegen den hierboven genoemden prijs te koopen, mits hij het voornemen daartoe ten minste één jaar te voren aan de gemeente mededeelt.

Ingeval de Staat koopt, verbindt hij zich het noordelijk deel van het door hem gekocht gedeelte van het dok, ter breedte van 30 meter gemeten op 0.50 meter \pm A.P., op de bij deze overeenkomst gevoegde kaart met dubbele roode kruis-arceringen aangeduid, zonder vergunning van de gemeente niet te dempen, doch voor de scheep-

vaart beschikbaar te laten en als gracht te onderhouden met den bodem niet hooger dan 3.50 meter \pm A.P. De Staat heeft het recht over die gracht één of meer bruggen te bouwen, elk met een beweegbaar vak, breed ten minste 8 M.

De Staat vrijwaart de gemeente, bij den in dezen bedoelden terugkoop of huur, voor alle aanspraken, die de Nederlandsche Rhijspoorwegmaatschappij mocht doen gelden op grond van de overeenkomsten, welke den 26sten November 1847 en 24sten November 1857 tusschen de directie van het Amsterdamsch Entrepôtdok en haar zijn gesloten.

c. De tegenwoordige bestemming van het Entrepôtdok wordt niet veranderd zoolang geen nieuw algemeen handels-entrepôt als bedoeld in art. 3 in exploitatie is gebracht. Geen nieuw recht van algemeen handels-entrepôt te Amsterdam zal worden verleend dan in overleg met het bestuur der gemeente.

Art. 3. Indien vóór 1° Januari 1900 geen nieuw algemeen handels-entrepôt ten behoeve van den handel van Amsterdam gesticht is, zal de Staat — gedurende zes maanden na het verstrijken van dien termijn — bevoegd zijn het ingevolge art. 2 aan de gemeente verkochte Amsterdamsch Entrepôtdok, in den staat waarin het zich alsdan zal bevinden, terug te nemen, tegen betaling aan de gemeente van een bedrag van *een en een half miljoen gulden* (ƒ 1,500,000);

verminderd met de som, die de gemeente eventueel reeds mocht ontvangen hebben, indien de Staat gebruik heeft gemaakt van zijne bevoegdheid tot gedeeltelijken terugkoop overeenkomstig het gestelde in art. 2 sub letter *b*; en

vermeerderd met de — door den Staat goedgekeurde uitgaven, die de gemeente voor de vernieuwing of de verbetering van een gedeelte der inrichting te haren laste heeft genomen.

Indien de Staat verklaart van de bevoegdheid, bedoeld in de vorige alinea, gebruik te zullen maken, kan de gemeente zich van hare verbintenis tot levering van het Amsterdamsch Entrepôtdok ontslaan door betaling van een bedrag van *een miljoen gulden* (ƒ 1,000,000), binnea den tijd van drie maanden, nadat de bedoelde verklaring door de gemeente zal zijn ontvangen.

Art. 4. Bij eventuelen terugkoop door den Staat van het Amsterdamsch Entrepôtdok overeenkomstig het bepaalde in art. 3, 1ste alinea, zullen de nog loopende overeenkomsten worden gestand gedaan.

Art. 5. De gemeente verbindt zich de overeen-

komaten met de Nederlandsche Rhijnspoorweg-maatschappij, waarbij aan die maatschappij voor den aanleg van den zijtak naar het Amsterdamsch Entrepôtdok tot 31 December 1898 gemeentegronden zijn verhuurd zooals die overeenkomsten laatstelijk zijn geregeld bij de akte van 17/18 Juli 1878, tot aan gemeld tijdstip gestand te doen, indien de exploitatie van den Nederlandschen Rhijnspoorweg aan eene andere maatschappij dan de tegenwoordige mocht worden opgedragen.

Eenzoo verbindt zich de gemeente, indien dit mocht worden verlangd, tegenover die andere maatschappij de overeenkomst gestand te doen bij akten van 23 Augustus 1880 en 26/27 Mei 1885 met de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij ten opzichte der exploitatie van de steigers aan den Westerdoksdijk aangegaan tot denzelfden tijd en onder dezelfde voorwaarden als bij die akten is bepaald.

Art. 6. Deze overeenkomst treedt in werking op den 1sten Juli 1890 of op een vroegeren tusschen den Minister van Financiën met burgemeester en wethouders overeen te komen dag, indien de wet, waarbij zij is goedgekeurd, vóór 1 April 1890 wordt uitgevaardigd.

Art. 7. Deze overeenkomst en alle akten, die daaruit zullen voortvloeien, worden tegen een vast recht van f 1.20 geregistreerd.

Geteekend in dnpl.

's Gravenhage, den 6den December 1889.

De Minister van Financiën,

(*get.*) GODIN DE BEAUFORT.

Amsterdam, den 30sten December 1889.

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam,

(*get.*) VAN TIENHOVEN.

De Secretaris,

(*get.*) LE JOLLE.

Geregistreerd te 's Gravenhage den tweeden Januari 1800 negentig, deel 116, folio 166 verso, vak 6, vier bladen, geen renvooi. Ontvangen voor recht een gulden twintig cent (f 1.20).

De Ontvanger g. a.,

(*get.*) W. C. DE MAN.

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secr.-Gen. van het Ministerie van Financiën,

(*get.*) F. V. RANDWIJCK, l. S.-G.

AFSCHRIFT.

Tusschen den Minister van Financiën, tot het aangaan dezer overeenkomst door den Koning gemachtigd en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende, *ter eenre* — en

Burgemeester en wethouders van *Zaandam*, daartoe gemachtigd bij besluit van den raad der gemeente dd. 1 October 1889 en als zoodanig de gemeente *Zaandam* vertegenwoordigende, *ter andere zijde*,

is, onder voorbehoud van bekrachtiging, voor zooveel noodig, bij de wet, het navolgende overeenkeekende:

Art. 1. De heffing van kanaal- en havengelden op het Noordzeekanaal voor zoover die van Staatswege geschiedt, is en blijft afgeschaft van den dag waarop deze overeenkomst in werking treedt, voor schepen, welke bestemd zijn voor of komen van *Zaandam*.

Art. 2. Op den dag, waarop deze overeenkomst in werking treedt, betaalt de gemeente *Zaandam* ter zake van de afschaffing der in artikel 1 bedoelde kanaal- en havengelden, aan den Staat der Nederlanden eene som van *acht en negentig duizend gulden* (f 98,000).

Art. 3. Deze overeenkomst treedt in werking op 1 Juli 1890 of op een vroegeren tusschen den Minister van Financiën met burgemeester en wethouders overeen te komen dag, indien de wet, waarbij ze is goedgekeurd, vóór 1 April 1890 wordt uitgevaardigd.

Art. 4. Deze overeenkomst wordt tegen een vast recht van f 1.20 geregistreerd.

Geteekend in dnpl.

's Gravenhage, den 6den December 1889.

De Minister van Financiën,

(*get.*) GODIN DE BEAUFORT.

Zaandam, den 10den December 1889.

Burgemeester en Wethouders van Zaandam,

(*get.*) VERSTEEG, *Burgemeester.*

" DE VEIJE, *Secretaris.*

Geregistreerd te 's Gravenhage, den drie en twintigsten December 1800 negen en tachtig, deel 116, folio 156 recto, vak 1, een blad, geen renvooi. Ontvangen voor recht een gulden twintig cent (f 1.20).

De Ontvanger g. a.,

(*get.*) W. C. DE MAN.

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secr.-Gen. van het Ministerie van Financiën,

(*get.*) F. V. RANDWIJCK, l. S.-G.

AFSCHRIFT

Tusschen den Minister van Financiën, tot het aangaan dezer overeenkomst door den Koning gemachtigd en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende, *ter eenre*, en

Burgemeester en wethouders van *Westzaan*, daartoe gemachtigd bij besluit van den raad der gemeente, dd. 3 September 1889 en als zoodanig de gemeente *Westzaan* vertegenwoordigende, *ter andere zijde*,

is, onder voorbehoud van bekrachtiging, voor zooveel noodig, bij de wet, het navolgende overeengekomen:

Art. 1. De heffing van kanaal- en havengelden op het Noordzeekanaal, voor zoover die van Staatswege geschiedt, is en blijft afgeschaff van den dag waarop deze overeenkomst in werking treedt, voor schepen, welke bestemd zijn voor of komen van *Westzaan*.

Art. 2. Op den dag waarop deze overeenkomst in werking treedt, betaalt de gemeente *Westzaan*, ter zake van de afschaffing der in artikel 1 bedoelde kanaal- en havengelden, aan den Staat der Nederlanden, eene som van *twee duizend gulden* (ƒ 2000).

Art. 3. Deze overeenkomst treedt in werking op 1 Juli 1890, of op een vroegeren tusschen den Minister van Financiën met burgemeester en wethouders overeen te komen dag, indien de wet, waarbij ze is goedgekeurd, vóór 1 April 1890 wordt uitgevaardigd.

Art. 4. Deze overeenkomst wordt tegen een vast recht van ƒ 1.20 geregistreerd.

Geteekend in duplo.

's Gravenhage, den 6den December 1889.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BRAUFORT.

Westzaan, den 9den December 1889.

Burgemeester en Wethouders van Westzaan,

(get.) STEENBERG.

De Secretaris.

(get.) A. J. WEYLANDT.

In duplo geregistreerd te Zaandam, den 10den December 1890 negen en tachtig, deel 48, folio 23 recto, vak 2, een blad, geen renvooi. Ontvangen voor recht een gulden twintig cent (ƒ 1.20).

De Ontvanger, (get.) MENSING.

Voor gelijkklidend afschrift,

De Secr.-Gen. van het Ministerie van Financiën,

(get.) F. v. RANDWIJCK, l. S.-G.

29 Juni 1890. **BESLUIT**, tot vaststelling der regelen voor de Rijksnormaallessen, bedoeld in art. 12 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175). S. 97.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 26 Maart 1890, n°. 562^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat volgens art. 12 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), de inrichting der Rijksnormaallessen tot opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen bij algemeenen maatregel van bestuur moet worden geregeld;

Den Raad van State gehoord (advies van den 22 April 1890, n°. 18);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 25 Juni 1890, n°. 2203, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. vast te stellen de Regelen voor de Rijksnormaallessen ter opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen, zooals die bij dit besluit zijn gevoegd;

2°. te bepalen, dat de sub 1° bedoelde regelen van 1 September 1890 af van kracht zullen zijn.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 29sten Juni 1890

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitgeg.* 10 Juli 1890).

REGELN voor de Rijksnormaallessen ter opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen.

§ 1. *Algemeene bepalingen.*

Art. 1. Van Rijkswege worden normaallessen gegeven voor de opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen.

2. De cursus der normaallessen is vierjarig; in vier klassen, elk van één jaar, verdeeld.

Het schooljaar loopt van 1 April tot 31 Maart. Zoo noodig wordt aan de normaalinrichting eene voorbereidende klasse toegevoegd.

3. De normaallessen zijn in twee rangen verdeeld, volgens aanwijzing door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Aan die van den tweeden rang wordt, op den voet van de bij deze regelen behorende tabel

der lesuren B, onderwijs gegeven in de vakken vermeld in art. 2 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals dat artikel luidt na de daarin bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gebrachte wijzigingen onder *a-j*; waar vrouwelijke kweekelingen de lessen volgen tevens onder *k*; bovendien in de beginselen van onderwijs en opvoeding.

Aan die van den eersten rang op den voet van de tabel der lesuren A in dezelfde vakken en bovendien in dat vermeld onder *p* en in eene der drie levende talen in dat artikel genoemd.

Onze voornoemde Minister bepaalt in hoeverre voor elke normaalrichting afzonderlijk wijziging in de lesuren kan worden toegestaan.

4. Waar in deze regelen van onderwijzers gesproken wordt, zijn onderwijzeressen hieronder begrepen.

5. Tijd en duur der vacantiën worden, onder goedkeuring van den districts-schoolopziener, bepaald door den directeur. Gezamenlijk duren de vacantiën, behoudens vergunning van Onzen voornoemden Minister, niet langer dan zes weken in het jaar.

§ 2. *Van den directeur en de onderwijzers.*

6. De onderwijzers worden op voordracht van den districts-schoolopziener, den arrondissements-schoolopziener gehoord, door Onzen voornoemden Minister benoemd, gescborst en ontslagen.

Zij genieten eene jaarlijkche Rijkstoelage, waarvan het bedrag door Onzen voornoemden Minister wordt vastgesteld.

7. Een van de onderwijzers wordt, op de wijze in artikel 6 alinea 1 bedoeld, tot directeur benoemd.

Hij zorgt dat de lessen geregeld naar de voorschriften gegeven worden en is met het beheer belast, onder toezicht van den districts-schoolopziener, wien de arrondissements-schoolopziener daarbij zijne medewerking verleent.

De directeur zorgt in overleg met den arrondissements-schoolopziener, dat de kweekelingen der laatste twee jaren zooveel mogelijk gelegenheid hebben zich, met inachtneming van de voorschriften van artikel 8 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals dat artikel luidt na de daarin bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gebrachte wijzigingen, in het onderwijzen te oefenen.

Onze voornoemde Minister wijst, op voordracht van den districts-schoolopziener, den onderwijzer

aan die, bij afwezigheid of ontstentenis van den directeur, dezen vervangt.

8. De directeur geeft aan den inspecteur, den districts- en den arrondissements-schoolopziener alle verlangde inlichtingen, de normaallessen betreffende, en aan den districts-schoolopziener onmiddellijk kennis van alles wat voorziening vereischt.

9. De directeur houdt een register in triplo, waarin bij het einde van elk kwartaal eene beoordeeling der kweekelingen ten opzichte van gedrag, vlijt en vorderingen bij de verschillende lessen gedurende dat tijdperk in cijfers wordt aanteekend. Eén dezer registers is voor den districts-, één voor den arrondissements-schoolopziener bestemd. Vóór het einde van ieder kwartaal zenden deze hun register ter invulling aan den directeur.

De registers worden van Rijksweg verstrekt.

10. Vóór 15 April van elk jaar zendt de directeur aan den inspecteur een beredeneerd verslag omtrent den toestand der normaalrichting gedurende het afgelopen schooljaar en geeft daarvan afschrift aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener.

11. De directeur zorgt, indien daartoe zijne tusshenkomst ingeroepen wordt, voor eene goede huisvesting en verpleging der kweekelingen. Hij houdt toezicht op de kosthuizen en op het gedrag der kweekelingen, zoo in als buiten de lessen.

De onderwijzers zijn den directeur in het toezicht op de kweekelingen behulpszaam.

12. De onderwijzers volgen bij het onderwijs de voorschriften van den directeur. Zij verzuimen of verzetten geen lessen dan met zijne toestemming. In geval van ziekte geven zij hem daarvan kennis.

Voor afwezigheid gedurende één tot drie lesdagen behoeft een onderwijzer de toestemming van den directeur; voor afwezigheid gedurende vier tot zes lesdagen die van den districts-schoolopziener; voor langere afwezigheid die van Onzen voornoemden Minister. De directeur behoeft voor afwezigheid gedurende één tot zes dagen de toestemming van den districts-schoolopziener; voor langere afwezigheid die van Onzen voornoemden Minister.

In geval van ziekte geeft hij daarvan kennis aan den districts-schoolopziener.

13. Gedurende afwezigheid of ontstentenis van een onderwijzer nemen de overigen, volgens aanwijzing van den directeur, zooveel mogelijk de lessen waar.

14. Eene vergadering van directeur en onder-

wijzers heeft ten minste eenmaal 's jaars plaats en verder zoo dikwijls de directeur die noodig acht, of hij daartoe van ten minste twee onderwijzers een met redenen omkleed schriftelijk verzoek ontvangt.

In het laatste geval wordt de vergadering belegd binnen acht dagen nadat het verzoek is ingekomen. Van deze vergaderingen wordt tijdig kennis gegeven aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener, met vermelding der zaken die te behandelen zijn.

De vergadering van directeur en onderwijzers benoemt bij den aanvang van het schooljaar een der leden tot secretaris gedurende dat tijdperk.

15. Jaarlijks in de maand Januari wordt in eene vergadering van directeur en onderwijzers het programma der lessen voor het volgende schooljaar opgemaakt en vóór 1 Februari door den directeur in duplo aan den districts-schoolopziener gezonden, die het, vergezeld van zijne op- of aanmerkingen, vóór 15 Februari aan de goedkeuring van Onzen voornoemden Minister onderwerpt.

Dit programma vermeldt het aantal uren wekelijks voor elk vak bestemd, de namen van de onderwijzers die de lessen geven, de te gebruiken boeken en den omvang van het onderwijs in de verschillende vakken in elke klasse.

De directeur zendt aan den districts- en aan den arrondissements-schoolopziener ieder een afschrift van het goedgekeurde programma.

16. De directeur is belast met de zorg voor de bibliotheek en de leermiddelen; hij maakt daarvoor een catalogus en houdt die geregeld bij.

Geen aankopen of bestellingen geschieden dan met voorkennis van den districts-schoolopziener.

§ 3. Van de kweekelingen.

17. Jaarlijks vóór 1 Maart wordt door den directeur, na oproeping in een of meer dagbladen, de gelegenheid tot inschrijving van nieuwe kweekelingen opgesteld.

18. Wie tot de normaallessen wenscht toegelaten te worden, moet op 1 April den leeftijd van 14 jaar; voor de voorbereidende klasse den leeftijd van 12 jaar bereikt hebben.

Hij legt over:

1°. zijne geboorte-akte;

2°. een of meer getuigschriften, waaronder, zoo hij bij eene lagere school werkzaam is geweest, een getuigschrift van het hoofd dier school;

3°. eene verklaring van ouders of voogden, dat zij voornemens zijn hem voor het onderwijs te bestemmen.

19. Op een door den districts-schoolopziener, in overleg met den directeur te bepalen dag, leggen de ingeschrevenen een examen af ten blijk dat zij het onderwijs met vrucht kunnen volgen. Dit examen bepaalt zich tot de vakken *a-i* van art. 2 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals dat artikel luidt na de daarin bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gebrachte wijzigingen, en wordt ten overstaan van den districts-schoolopziener door directeur en onderwijzers afgenomen.

Zij besluiten bij volstrekte meerderheid wie als kweekeling zullen worden toegelaten. Staking van stemmen verhindert de toelating.

20. De toelating geschiedt in den regel bij het begin van den cursus.

Indien tusschentijds kweekelingen zich aanmelden, beaist de districts-schoolopziener, op voorstel van den directeur, of er dienen bestaan om, na afgelegd examen, van dien regel af te wijken.

21. Zij die, zonder het onderwijs aan de normaal-inrichting te hebben bijgewoond, tot eene der hoogere klassen wenschen te worden toegelaten, leggen een examen af ten blijk dat zij in staat zijn het onderwijs in die klasse met vrucht te volgen.

De bepalingen van de artikelen 19 en 20 zijn ook op dit examen van toepassing.

22. Jaarlijks, bij het einde van den cursus, wordt in eene vergadering van directeur en onderwijzers bepaald welke kweekelingen tot eene hoogere klasse zullen overgaan. Het besluit wordt bij volstrekte meerderheid van stemmen genomen. Staking van stemmen verhindert den overgang.

23. Aan kweekelingen der Rijksnormaallessen kan in bijzondere gevallen door Onzen voornoemden Minister een jaarlijksche Rijkstoelage worden verleend, tot een door hem te bepalen bedrag. Boeken en leermiddelen kunnen hun kosteloos verstrekt worden.

24. Gevallen van ziekte uitgezonderd, mogen de kweekelingen, zonder toestemming van den directeur, geen lessen verzuimen. Van elke verhindering wegens ziekte wordt hem zoo spoedig mogelijk kennis gegeven. Een attest van den geneesheer moet worden overgelegd, indien de ziekte langer dan tien dagen duurt.

25. Hun die zich schuldig maken aan onbetamelijk gedrag, gebrek aan ijver, herhaald plichtverzuim,

kan het bijwonen der lessen voor ten hoogste veertien dagen door den directeur worden ontzegd. Acht de directeur of een van de onderwijzers verwijdering voor langeren tijd of voor altijd noodzakelijk, dan wordt zoodanig voorstel in eene vergadering van directeur en onderwijzers behandeld en daarop een besluit genomen.

Dit met redenen te omkleeden besluit wordt door den directeur aan den districts-schoolopziener ter goedkeuring gezonden.

Eerst nadat deze verleend is kan het uitvoering erlangen.

Moet een kweekeling, die in het genot eener Rijkstoelage is, voor altijd verwijderd worden, dan wordt het besluit der vergadering door den districts-schoolopziener, vergezeld van zijn advies,

aan de goedkeuring van Ozen voornoemden Minister onderworpen.

§ 4. Van het toezicht.

26. Met het toezicht over de Rijksnormaallessen is de districts-schoolopziener belast, tot wiens ambtsgebied de inrichtingen behooren.

27. De inspecteur roept eenmaal 's jaars de districts-schoolopzigers binnen den kring zijner inspectie bijeen, ter bespreking van de belangen der Rijksnormaallessen in hnn ambtsgebied.

Behoort bij Koninklijk besluit van 29 Juni 1890, n°. 16 (*Staatsblad* n°. 97).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

TABEL A, bedoeld in artikel 3 der Regelen, behoorende bij het Koninklijk besluit van 29 Juni 1890, n°. 16 (*Staatsblad* n°. 97).

V A K K E N.	Eerste klasse.	Tweede klasse.	Derde klasse.	Vierde klasse.	Geheel getal uren.
Nederlandsche taal, lezen en schrijven	4	4	3	3	14
Vaderlandsche geschiedenis	1	1	2	2	6
Aardrijkskunde	2	2	1	1	6
Rekenkunde	2	2	2	2	8
Kennis der natuur.	2	2	2	2	6
Zang	1	1	1	1	2
Handteekenen	2	2	2	2	4
Gymnastiek	1	1	1	1	3
Nuttige handwerken voor meisjes	2	2	2	2	4
Fransche taal	2	2	2	2	6
Wiskunde	"	2	2	2	6
Paedagogiek	"	"	2	2	4
	8		7		
Getal uren	11	18	15	15	69

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

TABEL B, bedoeld in artikel 3 der Regelen, behoorende bij het Koninklijk besluit van 29 Juni 1890, n°. 16 (Staatsblad n°. 97).

V A K K E N.	Eerste klasse.	Tweede klasse.	Derde klasse.	Vierde klasse.	Geheel getal uren.
Nederlandsche taal, lezen en schrijven	4	4	3	3	14
Vaderlandsche geschiedenis	1	1	2	2	6
Aardrijkskunde	2	2	1	1	6
Rekenkunde	2	2	2	2	8
Kennis der natuur	2	2	2	2	6
Zang	1	1	1	1	2
Handteekenen	2	2	2	2	4
Gymnastiek	1	1	1	1	2
Nuttige handwerken voor meisjes	2	2	2	2	4
Paedagogiek	"	"	2	2	4
	8		6		
Getal uren	9	9	12	12	56

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken, (get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

30 Juni 1890. WET, houdende bekrachtiging eener provinciale heffing in Noordbrabant. S. 98.

Bij deze wet wordt bekrachtigd de heffing ten behoeve der provincie Noordbrabant, van eene belasting op paarden en andere trekdieren.

30 Juni 1890. WET, houdende bekrachtiging eener provinciale heffing in Noordbrabant. S. 99.

Bij deze wet wordt bekrachtigd de heffing ten behoeve der provincie Noordbrabant, van rechten voor het gebruik van twee beweegbare bruggen, de eene over den Steenbergischen vliet in den provincialen weg van Steenberg en naar Dinteloord, de andere over den Roosendaalschen vliet in den provincialen weg van Oudenbosch naar Kruisland.

30 Juni 1890. WET, houdende bekrachtiging eener provinciale heffing in Noordbrabant. S. 100.

Bij deze wet wordt bekrachtigd de heffing ten behoeve der provincie Noordbrabant, van rechten voor het gebruik van de ijzeren draaibrug over de rivier de Mark in den provincialen weg van Zevenbergen naar Leur.

30 Juni 1890. WET, tot wijziging van artikel 9 der wet van 5 October 1841 (Staatsblad n°. 40). S. 101.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1889/90, n°. 143, 1—8.

Hand. id. 1889/90, bladz. 1322—1324.

Hand. 1° Kamer 1889/90, bladz. 428, 432, 434.

WIJ WILLEM III, ENZ. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wenschelijk is artikel 9 van de wet van 5 October 1841 (Staatsblad n°. 40) te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

In artikel 9 van de wet van 5 October 1841 (Staatsblad n°. 40) worden aan het slot van het eerste lid toegevoegd de woorden: „behoudens het bepaalde bij het laatste lid van dit artikel”.

Het tweede lid van genoemd artikel wordt vervangen door:

„Geene besluiten zullen in de vergadering der Algemeene Rekenkamer kunnen genomen worden, indien niet ten minste vier leden, de voorzitter daaronder begrepen, tegenwoordig zijn.

Indien slechts vier leden tegenwoordig zijn en de stemmen staken, zal de beslissing worden aan-

gehouden tot de eerstvolgende vergadering. Staken de stemmen alsdan andermaal, dan beslist de stem van den voorzitter."

Laaten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 30sten Juni 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

(Uitgeg. 8 Juli 1890.)

30 Juni 1890. WET, tot het toestaan van kredieten ten laste der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor 1890, ter voldoening van tot afgesloten dienstjaren onverevende vorderingen. S. 102.

Bij deze wet wordt ter voldoening van de vorderingen betreffende de begrootingen van *Nederlandsch-Indië* over de jaren 1876, 1878, 1881, 1886 en 1887, op de bij deze wet gevoegde vijf staten vermeld en niet vóór de afsluiting der betrokken dienstjaren verevend, opnieuw kredieten toegestaan tot een bedrag, voor zooveel de dienst van 1876 betreft van f 65.75, van 1878 van f 42.50, van 1881 van f 377.91, van 1886 van f 452.09, van 1887 van f 860.35*, te bestrijden uit de sommen voor onvoorziene uitgaven, toegestaan bij de onderafdeelingen van het IIde hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor 1890.

30 Juni 1890. WET, tot wijziging en verhooging van het vierde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 103.

Bij deze wet wordt, na wijziging en toevoeging van eenige artikelen, het totaal der 7de Afd. gebracht op f 577,846; dat der 10de Afd. op f 36,600 en het eindcijfer op f 5,279,123.

30 Juni 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat, als in strijd met art. 2 der patentwet in verband met tabel VII dier wet, zooals die tabel is gewijzigd bij de wet van 10 Juni 1832 (*Staatsblad* n°. 30), door den rechter buiten toepassing moet worden gelaten de niet door den Koning goedgekeurde verordening van plaatselijke politie, houdend verbod om waren van welken aard ook langs de huizen op of aan den openbaren weg te venten of te koop aan te bieden zonder vergunning van burgemeester en wethouders, voor zooverre dit verbod ook geldt ten opzichte van hen die een patent hebben verkregen als gewoon kramer.

De Hooge Raad enz.,

Gelet op het middel van cassatie, voorgesteld bij memorie, luidende:

Schending door niet-toepassing van het eenig artikel van de verordening der gemeente Rijssen van den 5 April 1888 op het verkoopen van waren langs de huizen of op aan den openbaren weg te Rijssen, en verkeerde toepassing van art. 2 der wet van den 21 Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 34);

Overwegende dat bij het bestreden vonnis, overeenkomstig hetgeen bij de dagvaarding was ten laste gelegd, bewezen is verklaard dat de gerequireerde den 21 Jan. 1890, des voormiddags omstreeks 11½ uur te Rijssen op den openbaren weg, genaamd de Oosterhofsweg, langs de aan dien weg gelegen huizen van J. N., G. J. S., J. R. en anderen blikwerk en galanteriën heeft gevent en te koop aangeboden, zonder dat hij daartoe vergunning had van burgemeester en wethouders dier gemeente;

dat dit feit bij het vonnis niet strafbaar is verklaard op grond, dat de gemeenteverordening, waarbij het is verboden, buiten toepassing behoort te worden gelaten, als zijnde in strijd met de wet, omdat die verordening geen onderscheid maakt tusschen venters, die als zoodanig patent hebben en anderen die daarvan niet zijn voorzien en art. 2 der patentwet van den 21 Mei 1819 (*Staatsblad* n°. 34) bepaalt dat het patent den houder er van bevoegdheid geeft om het daarin nitgedrukte bedrijf allerwege, waar hij zulks zou mogen verkiezen, uit te oefenen; dat de wijze van uitoefening wel door verordeningen van algemeene of plaatselijke politie aan bepalingen van orde kan worden onderworpen, maar dat geen verbod van de uitoefening van het bedrijf, hetzij volstrekt, hetzij voorwaardelijk, zooals, in deze heeft plaats gehad, kan worden gegeven dan bij de wet of door den Koning goedgekeurde verordeningen, en de vermelde verordening der gemeente Rijssen de Koninklijke goedkeuring mist;

O. dat deze beslissing bij het middel van cassatie wordt bestreden, hoofdzakelijk op grond dat de gemeenteverordening noch naar hare bedoeling, noch volgens hare woorden is in strijd met de patentwet, dat de bedoeling is om het bedelen onder het masker van handeldrijven tegen te gaan, en ook in de woorden niet ligt opgesloten een verbod aan den patenthouder om zijn bedrijf in de gemeente uit te oefenen; dat de opvatting bij het vonnis van het woord "verbieden" in hare algemeenheid onjuist is; dat toch in deze het

verbod om zonder vergunning van burgemeester en wethouders langs de huizen op of aan den openbaren weg te venten slechts is eene beperking van eene der wijzen waarop het bedrijf kan worden uitgeoefend, omdat daarbij het te koop aanbieden der waren in de huizen der ingezetenen onverlet blijft, en de gemeente alzoo in geen deele voor venters of dergelijke handeldrijvende personen wordt afgesloten;

O. dat het eenig artikel der in deze bedoelde gemeenteverordening luidt: „Het is verboden waren, van welken aard ook langs de huizen op of aan den openbaren weg te venten of te koop aan te bieden zonder vergunning van burgemeester en wethouders. Overtreding van dit artikel wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste f 20”;

O. dat deze verordening alzoo geldt zoowel ten opzichte van hen die een patent hebben verkregen als van hen die daarvan niet zijn voorzien, zoodat daarbij aan burgemeester en wethouders de bevoegdheid is toegekend om ook aan de gepatenteerde kramers het venten van hunne waren langs de huizen op of aan den openbaren weg te verbieden;

O. dat in deze niet is ten laste gelegd en niet bewezen dat de gerequireerde niet van een patent zou zijn voorzien geweest;

O. dat ingevolge tabel VII der voormelde patentwet zooals die tabel is gewijzigd bij de wet van 10 Juni 1882 (*Staatsblad* n°. 30) de gewone kramers „hunne goederen buiten hunne huizen te koop aanbieden” en ze o. a. „met of zonder marsen, pakken, manden, kastjes, doozen, hand- of kruiwagen omvoeren”, en mitsdien volgens de wet hun bedrijf ook door venten langs de huizen aan den openbaren weg uitoefenen;

O. dat het verbod van zoodanige uitoefening van dit bedrijf in de gemeente Rijssen is in strijd met art. 2 al. 1 der genoemde patentwet, volgens hetwelk het patent den houder de bevoegdheid geeft om het daarin vermelde bedrijf allerwege, waar hij zulks zou mogen verkiezen, en derhalve in alle gemeenten van het Rijk uit te oefenen;

dat hierop wel volgens dezelfde alinea van dat artikel inbreuk kan worden gemaakt door de wet of door den Koning goedgekeurde verordeningen, waarbij de uitoefening van het bedrijf bepaaldelijk of voorwaardelijk wordt verboden, maar dat dien-tengevolge eene niet door den Koning goedgekeurde verordening van plaatselijke politie, zooals

bij de tweede alinea van het artikel wordt toegelaten, in geen geval zoo ver kan gaan dat ook daarbij de uitoefening van een bedrijf in eene gemeente zou kunnen worden verboden;

O. dat in deze vaststaat dat de gemelde verordening der gemeente Rijssen niet door den Koning is goedgekeurd, en dat derhalve deze verordening, als in strijd met de wet, terecht door den rechter buiten toepassing is toegelaten;

Gezien art. 370 Strafvord.;

Verwerpt het beroep in cassatie, de kosten daarop gevallen te dragen door den Staat.

1 Juli 1890. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement voor den dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* n°. 183). S. 104.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 10 April 1890, litt. D, afdeling Handel en Nijverheid;

Gezien Ons besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* n°. 183), gewijzigd bij Ons besluit van 11 September 1882 (*Staatsblad* n°. 126), aangevuld bij Ons besluit van 25 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 10), en nader gewijzigd bij Ons besluit van 25 November 1885 (*Staatsblad* n°. 196) en bij dat van 26 Maart 1887 (*Staatsblad* n°. 44);

Den Raad van State gehoord (advies van den 13 Mei 1890, n°. 12);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 26 Juni 1890, n°. 160, afdeling Handel en Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de na te noemen artikelen van het Algemeen Reglement voor den dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij Ons besluit van 27 October 1875 (*Staatsblad* n°. 183), gewijzigd bij Ons besluit van 11 September 1882 (*Staatsblad* n°. 126), aangevuld bij Ons besluit van 25 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 10), en nader gewijzigd bij Ons besluit van 25 November 1885 (*Staatsblad* n°. 196) en bij dat van 26 Maart 1887 (*Staatsblad* n°. 44), aan te vullen en te wijzigen als volgt:

I. Art. 12, alinea 2, wordt gelezen:

In dat uittreksel worden ook opgenomen de artt. 164, 165, 179 tot en met 183, 350, 351 en 351 bis van het Wetboek van Strafrecht en de artt. 42 en 63, 1ste lid, der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), zooals zij is gewijzigd door die van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64),

met weglating der aanhaling van de artt. 43 en 44 in het laatstgenoemd artikel.

II. Art. 84, alinea 10, wordt gelezen:

Het is aan een ieder verboden buiten het geval van gegrond vermoeden van gevaar, hetzij voor den trein, hetzij voor de zich daarin bevindende personen, gebruik te maken van de bovenvermelde toestellen of van inrichtingen, waardoor zonder bemiddeling van het trein- of locomotiefpersoneel, de trein tot stilstand wordt gebracht.

III. Art. 114, alinea 1, litt. a, wordt gelezen:

a. De hoofdconducteurs en conducteurs, van een exemplaar van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), van dit reglement, van het Algemeen Reglement voor het vervoer op de spoorwegen, van het dienstreglement, bedoeld in art. 6 der voornoemde wet, alsmede van een exemplaar eener door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vast te stellen handleiding voor het verleenen der eerste hulp aan gewonden bij spoorwegongelukken en de hoofdconducteurs van eene grafische voorstelling en van een tijdtabel van de dienstregeling.

IV. Art. 118, alinea 2, wordt gelezen:

Het toezicht op die middelen wordt uitgeoefend door den Raad van Toezicht op de spoorwagediensten.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 1sten Juli 1890.

(*get.*) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(*get.*) HAVELAAR.

(*Uitgeg.* 9 Juli 1890.)

2 Juli 1890. BESLUIT, houdende handhaving van een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, waarbij goedkeuring is outhouden aan een besluit van den raad der gemeente 's Gravenhage tot onderhandsche aanbesteding van eenige werken.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den raad der gemeente 's Gravenhage tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland van 7 Januari 1890, n°. 30, waarbij goedkeuring is outhouden aan een besluit van dien Raad betreffende het onderhandsche aanbesteden van eenige werken;

Den Raad van State, afdeling voor de ge-

schillen van bestuur, gehoord, advies van 7 Mei 1890, n°. 17;

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 Juni 1890, n°. 2147, Afd. B. B.;

Overwegende dat de raad der gemeente 's-Gravenhage bij besluit van 26 November 1889 burgemeester en wethouders heeft gemachtigd om dat gedeelte der werken voor het restaureeren der vestibule van het oude raadhuis, hetwelk niet voor eene openbare besteding in aanmerking kan komen of niet in eigen beheer kan worden uitgevoerd, onderhands te besteden;

dat Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland aan dit besluit hunne goedkeuring hebben outhouden, op grond dat het hier niet gold een besluit tot rechtstreeksche onderhandsche aanbesteding van een gedeelte der gemelde werken, maar tot het geven eener blanco vergunning aan burgemeester en wethouders tot onderhandsche aanbesteding;

dat de gemeenteraad voornoemd tegen deze beslissing bij Ons is gekomen in beroep, in hoofdzaak bewerende dat van geen blanco vergunning tot onderhandsche aanbesteding sprake kan zijn, waar, gelijk *in casu*, het maximum der voor het aangewezen voorwerp te besteden som bij de gemeentebegroting is vastgesteld, zonder machtiging tot overschrijving krachtens art. 214 der gemeentewet; dat de gemeenteraad krachtens art. 194 *f* derzelfde wet bevoegd is besluiten te nemen, en Gedeputeerde Staten bevoegd zijn die besluiten goed te keuren, „betreffende het onderhandsche aanbesteden van werken of leveranciën,” en dat het hier ongetwijfeld een zoodanig raadsbesluit geldt, al is het in den vorm eener machtiging op burgemeester en wethouders; dat eindelijk in vele gevallen onderhandsche aanbesteding de voorkeur verdient met het oog op de deugdelijkheid van het te verkrijgen werk en het verleenen eener machtiging tot die aanbesteding aan het dagelijksch bestuur, ter vermindering van een voor het algemeen belang schadelijk nitstel; weshalve appelland verzoekt dat, met vernietiging der beslissing van Gedeputeerde Staten, aan zijn besluit van 26 November 1889 door Ons alsnog goedkeuring worde verleend;

Overwegende dat, krachtens art. 142, al. 2, der gemeentewet, de aanbesteding der werken en leverantiën ten behoeve der gemeente te doen, geschiedt in het openbaar, behoudens de gevallen waarin, om bijzondere redenen, onderhandsche aanbesteding in het belang der gemeente ware,

in welke gevallen, krachtens art. 194 *f* der genoemde wet, de goedkeuring van Gedeputeerde Staten op het ter zake genomen besluit van den gemeenteraad wordt vereischt;

dat hieruit noodzakelijk volgt dat aan Gedeputeerde Staten van het bestaan der bedoelde bijzondere redenen en van het belang der gemeente bij de onderhandsche aanbesteding op voldoende wijze zal behooren te blijken;

dat *in casu* — al mocht worden aangenomen dat de aard van het aan te besteden werk de vermelding der „bijzondere redenen” in het ter goedkeuring aangeboden raadsbesluit niet volstrekt noodig maakte — door Gedeputeerde Staten niet kan worden beslist of de onderhandsche aanbestedingen, waartoe burgemeester en wethouders krachtens de hun gegeven machtiging zouden kunnen overgaan, al dan niet in het belang der gemeente zullen te achten zijn; eene vraag immers, welker beantwoording hun eerst mogelijk zal worden wanneer zij weten *welk* gedeelte van het te verrichten werk, aan *welken* aannemer en tot *welken* prijs opgedragen worden zal;

dat hiertegen niets afdoet het beweren van den gemeenteraad dat de voor het werk op de begroting gestelde som in geen geval zal worden overschreden, omdat het belang der gemeente ook binnen die grens bij eene bepaalde onderhandsche aanbesteding zoude kunnen worden geschaad;

dat eindelijk het eerste lid van art. 146 der Grondwet, bepalende dat de door de wet aangewezen burgerlijke rechtshandelingen aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten zullen worden onderworpen, niet gedooft eene zoodanige uitlegging van art. 194 der gemeentewet, als waardoor, in plaats van eene der in dat artikel opgenoemde burgerlijke rechtshandelingen zelve, een besluit tot het verleenen van machtiging om die handelingen te verrichten aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring zoude worden ingediend, welk laatste door appelland *in casu* is geschied; dat derhalve Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hunne goedkeuring aan het bedoelde raadsbesluit te recht hebben onthouden;

Gezien art. 146 al. 1 der Grondwet en de wet van 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit het daartegen ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan 1890.

afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur.
Het Loo, den 2 Juli 1890.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

9 Juli 1890. BESLUIT, houdende handhaving van een besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van den raad van Zweelo, tot opheffing van de openbare lagere school te Meppen.

Wij WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den raad der gemeente Zweelo, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 28 Februari 1890, n°. 23, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van den raad van 28 December 1889, n°. 2, tot opheffing van de openbare lagere school te Meppen;

Den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 25 Juni 1890, n°. 35;

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 5 Juli 1890, n°. 2517, afd. O.;

Overwegende dat de raad der gemeente Zweelo op 28 December 1889 besloten heeft tot opheffing der openbare lagere school te Meppen op den dag, waarop die te Zweelo verbouwd en voor de kinderen uit het dorp Meppen opengesteld zoude zijn, op grond dat het schoolgebouw te Meppen in geen opzicht aan de wettelijke eischen voldoet en geheele vernieuwing zoude behoeven; dat de afstand van een goed half uur gaans voor de kinderen uit Meppen, waarvan thans 38 aldaar ter school gaan, geen bezwaar kan opleveren om de school te Zweelo te bezoeken, vermits de beide dorpen verbonden zijn door een ten allen tijde goed begaanbaren straatweg; dat voorts het financieel belang der gemeente door dezen maatregel zal worden gebaat, hetgeen met het oog op de draagkracht der ingezetenen zeer wenschelijk zoude zijn;

dat Gedeputeerde Staten van Drenthe hunne goedkeuring aan dit besluit hebben onthouden, in hoofdzak overwegende dat het getal der schoolgaande kinderen te Meppen geene aanleiding geeft tot opheffing der school; dat de afstand van Meppen naar Zweelo niet bevorderlijk zoude zijn aan een geregeld schoolbezoek; dat de te verwachten besparing van kosten, in geval van opheffing, niet kan opwegen tegen het daardoor te bewerken ongerief; dat de wet voorziet in het geval dat eene

gemeente door de kosten van het onderwijs in verhouding tot hare middelen en andere uitgaven onbillijk zoude worden bezwaard; dat de opheffing niet zoude zijn overeen te brengen met de billijkheid, omdat de vroeger bestaan hebbende bijzondere school te Meppen door de ingezetenen van die plaats, welke haar op eigen kosten opgericht en onderhouden hadden, zonder vergoeding is overgedragen aan de gemeente; en dat de noodzakelijke verbetering in den toestand van het onderwijs te Meppen ook lange anderen weg dan door opheffing der school kan worden bereikt;

dat de raad der gemeente Zweelo tegen dit besluit bij Ons in beroep is gekomen, terwijl ook een groot aantal ingezetenen dier gemeente bij een afzonderlijk adres dit beroep hebben gesteund;

dat door en vanwege den appelland bij den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur, zoowel schriftelijk als mondeling nader is aangevoerd dat de opheffing der school te Meppen zoude strekken tot belangrijke verbetering van het onderwijs voor alle ingezetenen der gemeente Zweelo, die van het dorp Meppen daaronder begrepen, dewijl dan aan de school te Zweelo door drie onderwijzers, één voor elke twee klassen, onderricht zoude worden gegeven, terwijl nu aan die school twee onderwijzers, aan de school te Meppen één onderwijzer, met het onderricht voor alle klassen zijn belast; dat de school te Zweelo zeer gemakkelijk vergroot kan worden, terwijl die te Meppen geheel moet worden vernieuwd, met bijbouwning eener onderwijzerswoning; dat de opheffing der school te Meppen, behalve door de ingezetenen dier plaats zelve, door ieder in de gemeente verlangd wordt; en dat de bijzondere school te Meppen in 1860 alleen daarom door de gemeente overgenomen geworden is, omdat Gedeputeerde Staten toen de oprichting eener tweede openbare lagere school hadden bevolen;

dat daarentegen van de zijde der ingezetenen van Meppen met kracht is aangedrongen op het behoud der school, voor welker oprichting zij zich niet onbelangrijke offers hadden getroost, en bij welker opheffing vooral in den wintertijd groot schoolverzuim zoude te vreezen zijn;

Overwegende dat de ingezetenen van Meppen in der tijd op eigen kosten eene bijzondere school aldaar opgericht en onderhouden hebben, omdat zij meenden die, vooral tot wering van schoolverzuim, voor hunne kinderen te behoeven;

dat, toen door Gedeputeerde Staten van Drenthe in 1860 de oprichting eener tweede open-

bare school in de gemeente Zweelo noodig werd geoordeeld, die gemeente de te Meppen bestaande bijzondere school van de bedoelde ingezetenen heeft overgenomen, en dat deze school thans door 38 kinderen wordt bezocht;

dat in deze omstandigheden de opheffing eener aan het doel harer oprichting beantwoordende en door de ingezetenen, voor wier kinderen zij bestemd is, zeer gewaardeerde school een niet te rechtvaardigen maatregel zoude zijn;

Gezien de wet tot regeling van het lager onderwijs, waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Ons besluit van 14 December 1889 (*Staatsblad* n°. 177);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Drenthe van 28 Februari 1890, n°. 23, het daartegen ingestelde beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 9 Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

17 Juli 1890. WET, houdende goedkeuring van de op 28 April 1890 te *Parijs* uitgewisselde verklaring omtrent de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil nopens de grenscheiding tusschen *Suriname* en *Fransch-Guyana*. S. 105.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de op 28 April 1890 te *Parijs* uitgewisselde verklaring aangaande de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil, waarop de bij de wet van 26 Januari 1889 (*Staatsblad* n°. 13) goedgekeurde overeenkomst betrekking heeft, wettelijke rechten betreft;

Gelet op het tweede gedeelte van artikel 59 der Grondwet en artikel 1 § 2 van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Suriname*, vastgesteld bij de wet van 31 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 55);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

De nevens deze wet in afschrift gevoegde verklaring, den 28sten April 1890 te *Parijs* tusschen

Nederland en Frankrijk nitgewisseld, omtrent de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil nopens de grensregeling tusschen Suriname en Fransch-Guyana, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 17den Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Buitenl. Zaken, (get.) HARTSEN.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(Uitgeg. 26 Juli 1890.)

AFSCHRIFT.

Le Gouvernement des Pays-Bas et le Gouvernement de la République Française ont été informés que l'Auguste Souverain, invité conformément aux termes de la Convention du 29 Novembre 1888, à régler comme arbitre le différend concernant la délimitation des Colonies de Surinam et de la Guyana Française, a cru, avant tout examen du litige, devoir décliner cette mission.

Considérant qu'il y a lieu d'espérer qu'il serait disposé à l'accepter encore si des pouvoirs plus étendus lui étaient dévolus, de manière à ne pas l'astreindre à désigner exclusivement comme limite une des deux rivières mentionnées dans la susdite Convention, le Gouvernement des Pays-Bas et le Gouvernement de la République Française, désireux d'assurer promptement l'arrangement final du litige, se sont entendus par la présente déclaration pour accorder à l'arbitre désigné avec l'assentiment des Parlements respectifs, pour autant que nécessaire, le pouvoir subsidiaire d'adopter et de fixer éventuellement comme solution intermédiaire une autre limite sur l'étendue du territoire contesté, pour le cas où il ne parviendrait pas, après examen du différend, à fixer comme frontière une des deux rivières mentionnées dans la convention précitée.

En foi de quoi les soussignés, le Chevalier DE STUERS, Envoyé extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté le Roi des Pays-Bas près le Gouvernement de la République Française, et ALEXANDRE RIBOT, Député, Ministre des Affaires Etrangères, ont dressé la présente Déclaration et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Paris, le 28 Avril 1890.

(L. S.) (Signé) A. DE STUERS.

" " A. RIBOT.

17 Juli 1890. WET, tot onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van twee kunstwegen, de een van Valkenburg (Limburg)

naar den provincialen weg op de grens van de gemeenten Margraten en Gulpen en de ander van Groot-Welnden (gemeente Margraten) naar den Rijksweg der 2de klasse Maas-tricht-Valkenburg-de Locht in de gemeente Heer. S. 106.

17 Juli 1890. WET, tot onteigening van eigendommen, noodig voor den aanleg van twee kunstwegen, de een door de gemeenten Beek, Spaubeek, Schinnen, Nuth, Hoensbroek, Vosrendaal en Heerlen en de ander door de gemeenten Spaubeek, Schinnen en Oirsbeek. S. 107.

17 Juli 1890. WET, tot nadere verlenging van den termijn, gedurende welken artikel 1 van de wet van 6 Maart 1818 (Staatsblad n°. 12) van kracht blijft. S. 108.

Bijl. Hand. 2^e Kamer 1889/90, n°. 176, 1—4. Hand. id. 1889/90, bladz. 1682, 1683.

Hand. 1^e Kamer 1889/90, bladz. 475, 478.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is den laatstelijk bij de wet van 28 Augustus 1889 (Staatsblad n°. 112) verlengden termijn, gedurende welken artikel 1 van de wet van 6 Maart 1818 (Staatsblad n°. 12) van kracht blijft, alsnog te verlengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Benig artikel.

Wordt gelezen:

In het eerste lid van artikel 22 der wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), gewijzigd bij de wetten van 19 April 1886 (Staatsblad n°. 92), van 4 Augustus 1888 (Staatsblad n°. 103) en van 28 Augustus 1889 (Staatsblad n°. 112), in plaats van „1890”, „1891”.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 17den Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Justitie,

(get.)

RUYS VAN BEERENBROEK.

(Uitgeg. 31 Juli 1890.)

18 Juli 1890. WET, tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden enz., op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmacht. S. 109.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1888/89, n°. 160, 1—4; 1889/90, n°. 29, 1—11.

Hand. id. 1889/90, blad. 1239—1275, 1303.

Hand. 1° Kamer 1889/90, blad. 438, 480, 481.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat nader bij de wet behoort te worden geregeld het verleen van pensioen aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmacht, de Rijks-werkvaartuigen daaronder begrepen, alsmede aan de weduwen en kinderen van diegenen hunner, die in en door de uitoefening van 's Lands dienst het leven hebben verloren; Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

ISTE AFDEELING.

Van de pensioenen der mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden.

Art. 1. Ten laste van den Staat wordt pensioen verleend aan de mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, zoowel mannelijke als vrouwelijke, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmacht, de Rijks-werkvaartuigen daaronder begrepen, in de gevallen, onder de voorwaarden en naar de regelen bij deze afdeeling bepaald.

2. De aanspraak op pensioen wordt verkregen:

a. ter zake van *zestigjarigen* ouderdom, mits de belanghebbende eenen diensttijd van ten minste twintig jaren kan doen gelden;

b. ter zake van *verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken*, door den belanghebbende bekomen in en door de uitoefening van zijn dienst; voor zooveel die *verwonding, verminking* of *gebreken* den belanghebbende, binnen een jaar na het ontstaan, tot de verdere waarneming zijner werkzaamheden *voor altijd* ongeschikt maken;

c. ter zake van *ongeschiktheid* van den belanghebbende *voor altijd* tot de verdere waarneming zijner werkzaamheden, hoezeer ontstaan door andere oorzaken dan die onder litt. b vermeld, doch niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag, voor zooveel die *ongeschiktheid* hem tevens buiten staat stelt, door handenarbeid in zijn levensonderhoud te voorzien, mits de belanghebbende een diensttijd van ten minste tien jaren kan doen gelden.

Van den termijn van een jaar, bedoeld onder b, mag alleeu worden afgeweken, wanneer bij het

nader te noemen geneeskundig onderzoek blijkt, dat de ongeschiktheid het onmiddellijk gevolg is van vroeger bekomen verwonding, verminking of gebrek.

3. De regeling van het pensioen geschiedt naar den tijd, dien de belanghebbende bij de in deze wet bedoelde inrichtingen werkzaam is geweest, met inachtneming van het bepaalde bij de artikelen 4 en 5.

Diensten, beneden den ouderdom van achttien jaren daarbij verricht, komen alleen in aanmerking bij het berekenen en toekennen van pensioen op grond van art. 2, litt. b.

4. Militaire en burgerlijke diensten, vóór en na de invoering dezer wet aan den lande bewezen, worden, voor zoover zij aanspraak geven op pensioen en niet reeds met pensioen vergolden zijn, in de berekening van het volgens deze wet te verleen pensioen opgenomen.

5. Het door den mindere geëmployeerde, werkmans of bediende eigendunkelijk verlaten van den dienst en het ontslag wegens wangedrag doen, bij weder indiensttreding bij eene inrichting van 's Rijks Zee- en Landmacht, alle aanspraak op pensioen ter zake van vorige diensten bij die inrichtingen verloren gaan.

Bij weder indiensttreding bij eene inrichting van 's Rijks Zee- of Landmacht na ontslag op *verzoek*, komen de vóór het ontslag bewezen diensten bij de berekening van het pensioen in aanmerking, mits het verzoek om ontslag is geschied overeenkomstig daarvoor door Ons te stellen regelen.

6. Het pensioen ter zake van *zestigjarigen ouderdom*, aangeduid bij art. 2, litt. a, wordt vastgesteld, voor ieder jaar dienst, op één vierhonderdste van het loon, dat door den belanghebbende is genoten in de vijf voor hem gunstigste der laatste tien dienstjaren.

Niet meer dan *veertig* jaren dienst komen in berekening.

Ingeval het pensioen, in dit artikel bedoeld, minder dan *honderd en vijftig guldens* zou moeten bedragen, wordt het op die som bepaald.

7. Het pensioen voor *verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken*, omschreven in art. 2, litt. b, wordt bepaald, voor ieder jaar dienst, op één vierhonderdste van het loon, dat door den belanghebbende is genoten in de vijf voor hem gunstigste der laatste tien dienstjaren.

Bij korter diensttijd dan tien jaren worden eveneens de vijf voor hem gunstigste jaren tot

grondslag genomen, terwijl bij korter diensttijd dan vijf jaren het genoten loon evenredig tot loon over vijf jaren wordt herleid.

Niet meer dan *veertig* jaren dienst komen in berekening.

Bij minderen diensttijd dan van *twintig* jaren wordt het pensioen berekend, als had de belanghebbende *twintig* dienstjaren verval.

Ingeval het pensioen, in dit artikel bedoeld, minder dan *honderd en vijftig gulden* zou moeten bedragen, wordt het op die som bepaald.

8. Het pensioen ter zake van ongeschiktheid, waarvan sprake is bij art. 2, litt. c, wordt bepaald op *drie vierde* van het bedrag, bij art. 7 ter zake van *verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken* toegekend.

Ingeval het pensioen, in dit artikel bedoeld, minder dan *honderd en vijftig gulden* zou moeten bedragen, wordt het op die som bepaald.

9. Wanneer de *verwonding, verminking, ziels- of lichaamsgebreken*, bedoeld bij art. 2, litt. b, den belanghebbende voor altijd buiten staat stellen door handarbeid in zijn levensonderhoud te voorzien, wordt, ongeacht den diensttijd, het pensioen bepaald op het bedrag, waarop hij na een diensttijd van *veertig* jaren aanspraak zou hebben, met inachtneming van het laatste lid van art. 7.

10. Aan den mindere geëmployeerde, werkman of bediende, die reeds in het genot is van Rijkspensioen, wordt, wanneer hij komt te verkeeren in een der gevallen, vermeld in art. 2, voor de diensten, na zijne pensionneering bewezen, toegekend een afzonderlijk pensioen, berekend overeenkomstig de regelen dezer wet, doch met weglating der bepaling omtrent het minimum van het pensioenbedrag.

11. Aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, die minstens *tien* jaren bij de Rijksinrichtingen of -werkvaartuigen werkzaam zijn geweest, wordt, bij ontslag ten gevolge van eenen maatregel van bestuur, door het Hoofd van het betrokken Departement van Algemeen Bestuur afgegeven een bewijs, dat zij, bij het bereiken van den ouderdom van *zestig* jaren, aanspraak hebben op een pensioen berekend op den voet van art. 6, doch met weglating der bepaling omtrent het minimum van het pensioenbedrag.

Deze aanspraak vervalt wanneer zij herplaatst zijn in eene Rijksbetrekking waaraan het uitzicht verbonden is op een pensioen, bij welks berekening de diensttijd, bedoeld in het 1ste lid van dit artikel, in aanmerking wordt genomen, of

wanneer hun vóór het bereiken van den ouderdom van *zestig* jaar reeds zoodanig pensioen is verleend.

Bij herplaatsing der in het eerste lid van dit artikel genoemden, aan eene inrichting bedoeld in art. 1, wordt art. 5 weder op hen van toepassing.

12. Met uitzondering van het pensioen, bedoeld in art. 11, neemt het pensioen aanvang met den dag, volgende op dien, waarop het daggeld heeft opgehouden.

13. Het pensioen, toegezegd bij art. 11, wordt verleend op aanvraag van den belanghebbende.

Deze zendt hiertoe, binnen een jaar nadat hij den ouderdom van *zestig* jaar heeft bereikt, een verzoek in aan het betrokken Departement van Algemeen Bestuur, als wanneer het pensioen aanvangt met den dag, waarop hij daarop aanspraak heeft verkregen.

Wanneer de aanvraag niet binnen een jaar na de verkregen aanspraak is ingediend, gaat het pensioen eerst in met het vierendeel jaars, volgende op dat waarin de aanvraag gedaan is.

Is de aanvraag niet ingediend binnen vijf jaar na de verkregen aanspraak, dan is alle recht op dit pensioen verbeurd.

14. De mindere geëmployeerde, werkman of bediende, die uit zijne betrekking is ontslagen, zonder dat hem pensioen is toegekend, kan het nog verkrijgen, wanneer later bevonden wordt, dat hij daarop tijdens zijn ontslag aanspraak had.

Die aanspraak vervalt wanneer de aanvraag om pensioen niet *binnen den tijd van één jaar* na het ontslag aan het betrokken Departement van Algemeen Bestuur is ingezonden.

15. Wanneer de mindere geëmployeerde, werkman of bediende, die onder toekening van pensioen is ontslagen, aanspraak op hooger pensioen mocht kunnen doen gelden dan aan hem is verleend, wordt hij alsnog in het genot van dat hooger pensioen gesteld, mits de aanvraag daartoe *binnen den tijd van één jaar*, nadat het pensioen is aangevangen, aan het betrokken Departement van Algemeen Bestuur zij ingezonden.

Die verhooging gaat in: indien zij wordt verleend op grond dat de bekomen verwonding, verminking of gebreken verergerd of toegenomen zijn, met den dag waarop de aanvraag bij het betrokken Departement is ontvangen, en in alle andere gevallen met den dag volgende op dien, waarop het daggeld heeft opgehouden.

16. De oorzaak, de aard en de gevolgen van de *verwonding, verminking, ziels- en lichaams-*

gebreken, die aanspraak op pensioen geven, moeten bij militair-geneeskundig onderzoek zijn erkend.

II DE AFDEELING.

Van de pensioenen der weduwen en onderstandenen der kinderen van de mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden.

17. De weduwen van de mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, bedoeld in de Iste afdeeling dezer wet, hebben aanspraak op pensioen, in het geval dat hare echtgenooten in en door de uitoefening van den dienst het leven hebben verloren of aan de onmiddellijke gevolgen van in en door de uitoefening van den dienst ontstane *verwonding*, *verminking* of *lichaamsgebreken*, binnen een jaar na het ontstaan daarvan zijn overleden, mits het huwelijk niet na de verwonding, verminking of het ontstaan van het lichaamsgebrek is voltrokken.

Van den termijn van één jaar, bedoeld in het vorige lid, mag alleen worden afgeweken, indien uit het getuigschrift van een geneeskundige blijkt, dat de dood het onmiddellijk gevolg was van vroeger bekomen verwonding, verminking of gebrek.

18. Het weduwenpensioen wordt bepaald op *de helft* van het pensioenbedrag, waarop de echtgenoot, bijaldien hij tijdens zijn overlijden 40 jaren had gediend, ingevolge art. 6 aanspraak zou hebben gehad.

19. Het weduwenpensioen neemt aanvang met den dag, volgende op dien, waarop het daggeld van den echtgenoot ophoudt.

Ingeval deze ter zake van *in en door de uitoefening* van den dienst bekomen *verwonding*, *verminking* of *lichaamsgebreken* reeds in het genot van pensioen gesteld was, neemt het pensioen der weduwe aanvang met den dag, volgende op dien, waarop het pensioen van haren echtgenoot heeft opgehouden.

Wanneer de aanvraag tot het bekomen van weduwen-pensioen niet *binnen één jaar*, nadat de aanspraak daarop is verkregen aan het betrokken Departement van Algemeen Bestuur is ingediend, gaat het pensioen eerst in met het vierendeeljaars, volgende op dat, waarin de aanvraag is gedaan.

Is de aanvraag niet *binnen vijf jaren*, nadat op het pensioen aanspraak is verkregen, ingediend, dan is alle recht op weduwenpensioen verbeurd.

Bij hertrouwen houdt het weduwenpensioen op met den dag, waarop het huwelijk is voltrokken.

20. Wanneer de mindere geëmployeerde, werkmans of bediende, die op een der wijzen, bij art. 17 vermeld, het leven heeft verloren, geen weduwe, maar een of meer kinderen, geboren uit een vóór het ontstaan der bij evengemeld artikel omschreven omstandigheden voltrokken wettig huwelijk, of vóór dat tijdstip gewettigd, achterlaat, wordt aan dat kind of die kinderen, zoolang zij beneden den ouderdom van *achtien jaren* en ongehuwd zijn, en de Staat niet op andere wijze in hun onderhoud voorziet, een onderstand verleend tot gelijk bedrag als het pensioen, dat aan de weduwe zou zijn toegestaan. Zoodra een der kinderen ophoudt aanspraak te hebben op onderstand, gaat zijn aandeel over op de overblijvende, daarop aanspraak hebbende, kinderen.

Op den onderstand der kinderen zijn ook de bepalingen van de 1ste, 2de, 3de en 4de alinea van art. 19 van toepassing.

De bepalingen van dit artikel zijn mede van kracht voor de nagelaten wettige en gewettigde kinderen van vrouwelijke personen, bedoeld in art. 1, die — hetzij weduwe zijnde, hetzij eenen echtgenoot hebbende, die volstrekt tot handenarbeid ongeschikt is, — het leven verloren hebben op eene der wijzen, bij art. 17 vermeld.

21. Aan de vrouw of wettige en gewettigde kinderen van een mindere geëmployeerde, werkmans of bediende, bedoeld in de Iste afdeeling dezer wet, kan tijdelijk een onderstand worden verleend in het geval, dat haar echtgenoot of hun vader, bij de uitvoering van eene dienstverrichting is vermist geraakt. Het bedrag van dien onderstand zal gelijk zijn aan het bedrag van het pensioen of den onderstand, waarop de weduwe of de kinderen bij het overlijden van haren echtgenoot of hun vader recht mochten hebben.

De bepalingen betreffende de overige pensioenen en onderstandenen zijn ook op dezen onderstand, tijdelijk daarvoor in de plaats tredende, toepasselijk.

22. Bijaldien eene weduwe, die in het genot is van een weduwen-pensioen, een huwelijk aangaat, of wanneer eene weduwe gepensionneerd of op weduwenpensioen aanspraak hebbende, is overleden en een of meer kinderen aanwezig zijn, geboren uit een wettig huwelijk van of ge-

wettigd door hem, die op een der wijzen, bij art. 17 omschreven, het leven heeft verloren, wordt aan dat kind of die kinderen, onder dezelfde voorwaardelijke bepalingen en op denzelfden voet als in art. 20 zijn vastgesteld, de daarbij bepaalde onderstand toegelegd, met ingang van den dag, waarop het weduwenpensioen of daggeld heeft opgehouden.

23. Ingeval de mindere geëmployeerde, werkman of bediende, die op eene der wijzen, bij art. 17 omschreven, het leven heeft verloren, behalve eene weduwe ook een of meer kinderen, door hem in vroeger huwelijk verwekt, of vóór het aangaan van het laatste huwelijk gewettigd, achterlaat, wordt het aan de weduwe toe te kennen pensioen, zoolang dat kind of die kinderen in de omstandigheden verkeerden, op grond waarvan zij, krachtens de bij art. 20 vastgestelde bepalingen, op onderstand aanspraak hebben, op naam en ten behoeve van de weduwe voor de ééne helft en van gemeld kind of kinderen voor de wederhelft verleend.

Van den dag, dat het kind of de kinderen ophouden op onderstand aanspraak te hebben, wordt de weduwe ook in het bezit van de tweede helft van het pensioen gesteld.

Bij overlijden van de weduwe of wanneer zij in het huwelijk treedt, gaat de door haar genotene helft op voormeld kind of de voormelde kinderen over, voor zooverre zij, krachtens de bij art. 20 vastgestelde bepalingen nog op onderstand aanspraak hebben.

Mochten er echter een of meer kinderen aanwezig zijn, voortgesproten nit haar huwelijk met den in het eerste lid van dit artikel bedoelden mindere geëmployeerde, werkman of bediende, of bij of tijdens dat huwelijk gewettigd, dan gaan hare rechten op deze kinderen over.

24. Een weduwe hertrouwd, doch opnieuw weduwe geworden en krachtens haar tweede of nader huwelijk tot Rijkspensioen niet of tot minder bedrag gerechtigd, treedt weder in het genot van haar vorig pensioen.

De ingang daarvan wordt, behoudens het voorgeschrevene in de 3de en 4de zinsneden van art. 19, bepaald op den dag, volgende op dien, waarop haar laatste echtgenoot is gestorven, of waarop later het Rijkstraktement of pensioen, waarvan laatstgemelde in het bezit mocht zijn geweest, heeft opgehouden.

Ingeval er een of meer kinderen, bij haar in vroeger huwelijk verwekt of bij of tijdens dat

huwelijk gewettigd, krachtens art. 22 in het genot zijn van onderstand, wordt de weduwe niet eerder in haar vorig pensioen hersteld, dan met den dag, volgende op dien, waarop de onderstand aan het kind of die kinderen toegekend, geheel heeft opgehouden.

25. Bij het overlijden van een mindere geëmployeerde, werkman of bediende, wiens huwelijk door echtscheiding ontbonden is, worden de wettige en gewettigde kinderen, met betrekking tot de aanspraak op onderstand, met ouderlooze kinderen gelijkgesteld.

26. Wanneer de in de tweede afdeling dezer wet bedoelde personen aanspraak op hooger pensioen of onderstand mochten kunnen doen gelden dan aan hen is verleend, worden zij alsnog in het genot van dat hooger pensioen of dien hooger onderstand gesteld, mits de aanvraag daartoe *binnen den tijd van één jaar*, nadat het pensioen of de onderstand is aangevangen, aan het betrokken Departement van Algemeen Bestuur zij ingezonden.

Die verhooging gaat in met den dag, waarop de aanvraag bij het betrokken Departement is ontvangen.

II DE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

27. De pensioenen, onderstanden en verhoogingen worden op voordracht van het Hoofd van het betrokken Departement van Algemeen Bestuur door Ons toegekend.

Van de gronden, waarop het pensioen of de onderstand is verleend, wordt in Ons besluit melding gemaakt.

Bij de aanbieding van de begrooting van Staatsuitgaven wordt jaarlijks aan de Staten-Generaal eene lijst overgelegd van de sedert de indiening der vorige begrooting verleende pensioenen en onderstanden.

Deze lijst bevat:

- a. de namen der gepensioneerden of onderstand genietenden;
- b. hun ouderdom en hunne laatste betrekking;
- c. de gronden, waarop het pensioen of de onderstand is verleend;
- d. de artikelen der wet, krachtens welke het pensioen of de onderstand is verleend;
- e. het bedrag van het pensioen of den onderstand.

28. De pensioenen en onderstanden worden in volle guldens verleend.

Onderdeelen van een gulden komen daarbij voor een gulden in berekening.

29. Die pensioenen en onderstanden worden op naam van de belanghebbenden, ten laste van den Staat, in het Grootboek der pensioenen ingeschreven en van die inschrijving wordt een bewijs uitgerek.

Deze uitbetaling geschiedt volgens de regelen door Ons te stellen.

30. Bij overlijden van den titularis wordt het pensioen of de onderstand uitbetaald tot het einde van het kwartaal, waarin het overlijden heeft plaats gehad.

31. De soldij en de toelage, verbonden aan de Militaire Willemsorde en aan de benoeming van Broeder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, worden te gelijk met het pensioen en den onderstand genoten.

32. Indien met de beslissing op eene aanvraag tot toekenning of verhooging van een pensioen of onderstand, waarop naar de bepalingen dezer wet aanspraak kan worden gemaakt, door den of de belanghebbende geen genoegen wordt genomen, is deze bevoegd, binnen drie maanden nadat die beslissing te zijner of harer kennis is gebracht, te verzoeken dat omtrent de bezwaren het gevoelen wordt ingewonnen van de afdeling van den Raad van State, bedoeld bij het 2de lid van art. 13 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* n°. 129).

Wanneer ingevolge het bepaalde bij dit artikel het gevoelen van den Raad van State, bedoeld bij het 2de lid van art. 13 der wet van 21 December 1861 (*Staatsblad* n°. 129) wordt ingewonnen, wordt de zaak behandeld op de wijze, vastgesteld voor de behandeling van geschillen van bestuur.

33. De pensioenen en onderstanden zijn onvervreemdbaar.

De titularis kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.

Indien hij last geeft om het pensioen of den onderstand voor hem te ontvangen, kan hij die lastgeving altijd herroepen.

Alle overeenkomsten, hiermede strijdig, zijn nietig. Deze bepalingen worden op het bewijs van inschrijving van het pensioen of den onderstand uitgedrukt.

De voorschotten door gemeentebesturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen matige rente, waarvan de bewijzen van inschrijving in het bezit van

die lichamen worden gesteld, zijn niet onder de bij deze wet verboden beleeningen begrepen, mits de voorwaarden, volgens welke die voorschotten geschieden, zijn goedgekeurd door den Minister van Financiën.

34. Op de pensioenen kunnen ten behoeve van particuliere schuldeischers alleen kortingen worden toegestaan, ter zake van gelden, verschuldigd wegens woning, kleeding en verdere noodwendige levensbehoeften, verstrekt ten behoeve van den gepensioneerde of zijn gezin.

Voor de genoemde onderwerpen kan het Hoofd van het betrokken Departement van Algemeen Bestuur, onverschillig de hoegrootheid der verschuldigde som, na een ingesteld onderzoek, in den geest der bepalingen van de wet van 24 Januari 1815 (*Staatsblad* n°. 5), korting verleen, hoogstens tot een zesde van de pensioenen meer bedragende dan *honderd gulden* in het jaar, en hoogstens tot een achtste van die *honderd gulden* of daar beneden.

Indien de schuldeischer, naar aanleiding van het voorschreven onderzoek, naar den rechter verwezen en de schuldenaar tot het betalen der proceskosten veroordeeld is, kan de korting tevens worden verleend voor het beloop der kosten door den schuldeischer gemaakt.

Op de onderstanden voor kinderen kan geen korting ten behoeve van particuliere schuldeischers worden verleend.

35. Het pensioen en de onderstand vervallen wanneer de titularis:

a. naturalisatie in een vreemd land aanneemt;
b. buiten Onze toestemming, hetzij zich in vreemden krijgdsdienst begeeft, hetzij een orde- teeken, titel, rang, waardigheid of openbare be- diening aanneemt, welke door eene vreemde Mo- gendheid of Regeering zijn verleend of opgedragen.

36. Hij, die tot gevangenisstraf van drie jaren of zwaardere straf onherroepelijk is veroordeeld, mist van het tijdstip af, waarop die veroor- deeling onherroepelijk is geworden, totdat hij de straf zal hebben ondergaan of daarvan kwijt- schelding zal hebben bekomen, het genot van pensioen.

Wij behouden Ons voor, daartoe termen vin- dende, over het pensioen van den veroordeelde, zoolang deze van het genot daarvan verstoken is, te beschikken ten behoeve van zijne vrouw, of wel van zijne kinderen, die beneden den leef- tijd van *achtien jaren* en ongehuwd zijn.

Betreft de bepaling, in de eerste zisnede voor-

komende, het pensioen eener weduwe, dan kan daarvoor door Ons, op dezelfde wijze en onder dezelfde bepalingen als in de tweede zinsnede zijn vermeld, ten behoeve van de kinderen, die daarop in geval van haar overlijden aanspraak zouden hebben, worden beschikt.

Het eerste lid van dit artikel geldt niet voor veroordeelden, die voorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld, gedurende den tijd dat zij zich voorwaardelijk in vrijheid bevinden.

37. De termijnen van een pensioen of onderstand, welke niet zijn ingevorderd binnen één jaar na den eersten dag der betaalbaarstelling, worden niet meer uitbetaald.

Is de invordering achterwege gebleven gedurende vijf achtereenvolgende jaren dan is het pensioen of de onderstand vervallen.

Wij behouden ons voor de titularissen, die dit mochten verzoeken, in het genot van hun vervallen pensioen of onderstand te herstellen.

Dit genot zal in het hierbedoeld geval ingaan met het vierendeeljaars, volgende op dat, waarin het verzoek gedaan is.

SLOTBEPALING.

38. De tegenwoordige wet treedt in werking met 1 Januari 1891, doch blijft buiten invloed op het bedrag der pensioenen en onderstanden, vóór dien dag verleend.

Móer dat tijdstip vervallen de wetten:

1°. van 24 Juni 1854 (*Staatsblad* n°. 92), met de daarin later gebrachte wijzigingen;

2°. van 27 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 39); en

3°. van 30 December 1887 (*Staatsblad* n°. 255).

Lasten en bevelen enz.,

Gegeven op het Loo, den 18den Juli 1890.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Marine, (*get.*) DYSERINCK.

De Minister van Oorlog,

(*get.*) J. W. BERGANSIUS.

(*Uitg.* 24 Juli 1890.)

18 Juli 1890. WET, houdende bekrachtiging eener dading, gesloten met de besturen van het gymnasium te *Emmerik* en van drie stichtingen aldaar, betreffende geschillen over de teruggave of vergoeding van onder het voormalige Fransche bestuur hier te lande aan het domein getrokken goederen S. 110.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, ter vermijding van rechtsge-

dingen bij dading een einde te maken aan de geschillen over vorderingen der besturen van het gymnasium te *Emmerik* en van drie stichtingen aldaar, rakende de teruggave of vergoeding van zekere goederen, die onder het voormalige Fransche bestuur hier te lande aan het domein zijn getrokken; Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

De dading, bij onderhandsche akte van 17 Juni 1889 en 23 Augustus 1889, waarvan een afschrift aan deze wet is vastgehecht, gesloten tusschen den Staat der Nederlanden en de besturen van:

a. het Koninklijk Pruisisch gymnasium te *Emmerik*,

b. de Praefectuurstichting aldaar,

c. de Hoppen-Almosenstichting aldaar, en

d. de Broekheesestichting aldaar wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 18den Juli 1890.

(*get.*)

WILLEM.

De Min. van Financiën, (*get.*) GODIN DE BEAUFORT.
(*Uitg.* 26 Juli 1890.)

AFSCHRIFT.

De ondergeteekenden:

1°. A. K. DANEELS VAN WILKHUYSE, directeur der registratie en domeinen te Arnheim, ten deze handelende namens den Staat der Nederlanden, krachtens aanschrijving van den Minister van Financiën, dd. 13 Augustus 1889, n°. 5, ter eener zijde en

2°. a. OTTO BOCK, burgemeester van *Emmerik*; dr. JOSEPH KÖHLER, directeur van het na te noemen gymnasium:

dr. HUBERT LENSING;

GUSTAV STEINBACK;

GISBERT TE KAMP;

allen wonende te *Emmerik*, te zamen uitmakende den raad van bestuur, zoo van het Koninklijk Pruisisch gymnasium te *Emmerik* als van de aldaar bestaande stichting, genaamd de Praefectuurstichting, en alzoo dat gymnasium en die stichting ten deze vertegenwoordigende;

b. JACOB TROOST, pastoor te *Emmerik*;

OTTO BOCK, voormeld;

dr. JOSEPH KÖHLER, voormeld;

te zamen uitmakende het curatorium van de te *Emmerik* bestaande stichting, genaamd de Hoppen-Almosenstichting, en alzoo die stichting ten deze vertegenwoordigende;

c. JACOB TROOST, voormeld;

PETER AENGENVOORT, pastoor te Emmerik; te zamen uitmakende het curatorium van de aldaar bestaande stichting, genaamd de Broekheesestichting, en alzoo die stichting ten deze vertegenwoordigende;

ter andere zijde;

en al deze sub 2° genoemde contractanten, handelende met goedkeuring van het Koninklijk Pruisisch Provinciaal Schoolcollege, blijkens onderstaande verklaring; — in aanmerking nemende:

dat eenige op Nederlandsch grondgebied gelegen goederen, toebehoorende deels aan de voormalige Latijnsche school, ook genaamd Kruisheerschool, te Emmerik, deels aan de voormelde Praefectuurstichting, deels aan de voormelde Hoppen-Almosenstichting en deels aan de voormelde Broekheesestichting, onder het voormalige Fransche Bestuur aan het Domein van den Staat zijn getrokken, als afkomstig van geestelijke orden, welke ingevolge het decreet van Keizer Napoleon van 14 November 1811 — bij decreet van 3 Januari 1812 van toepassing verklaard op de Nederlandsche Departementen — waren gesupprimeerd met verbeurdverklaring harer goederen;

dat sommige dier goederen, afkomstig van de voormelde stichtingen, na de opheffing van het Fransche Bestuur in Nederland aan haar op verzoek zijn teruggegeven of vergoed, met de inmiddels daarvan genoten vruchten, en dat evenzoo verscheidene dier goederen, afkomstig van de voormelde voormalige Latijnsche school, later op gelijke wijze aan het voormelde gymnasium zijn teruggegeven;

dat evenwel nog steeds eenige dier goederen en genoten vruchten, op wier uitkeering de genoemde stichtingen en het gymnasium recht meenen te hebben en herhaaldelijk hebben aangedrongen, niet zijn teruggegeven of vergoed;

dat toch geene overeenstemming tusschen den Staat der Nederlanden en de stichtingen en het gymnasium bestond over de identiteit van sommige der nog teruggevraagde goederen, over dezelve waarde en het bedrag der genoten vruchten, en er ook in het bijzonder nog verschil van meening was tusschen den Staat der Nederlanden en het genoemde gymnasium over de vraag, of het aangehaalde decreet van 1811 al dan niet te recht op de goederen der voormalige Latijnsche school is toegepast en of dat gymnasium al dan niet behoort geacht te worden opgevolgd te zijn in de rechten dier Latijnsche school op de teruggevraagde goederen en genoten vruchten;

dat partijen eindelijk, ter vermindering van geschillen, welke uit een en ander zouden kunnen voortspruiten, te rade zijn geworden door een minnelijke schikking de bovenomschreven zaken onder elkander tot een goed einde te brengen, en nu willende overgaan tot de nitvoering van dit hun voornemen,

zijn overeengekomen als volgt:

Art. 1. De Staat der Nederlanden betaalt binnen zes weken na de afkondiging der wet die deze overeenkomst bekrachtigt, aan het genoemde gymnasium en de voormelde stichtingen te zamen, de som van *zeven en dertig duizend driehonderd zes en zeventig gulden drie en negentig en een halven cent* (f 37,376.93^s).

Deze betaling zal geschieden ten kantore van den Rijksbetaalmeester 's Gravenhage aan handen van den Keizerlijk Duitschen Gezant aldaar of aan zijnen tijdelijken plaatsvervanger, welke bij deze door de contractanten sub 2°. gemachtigd worden de bovenbedoelde som voor hen gezamenlijk in ontvangst te nemen en daarvoor kwijting te geven.

2. Het gymnasium en de stichtingen doen daartegenover afstand van alle beweerde aanspraken op teruggave, nitkeering en vergoeding van goederen en genoten vruchten, welke zij zouden kunnen ontleenen aan de toepassing van het decreet van 14 November 1811 op goederen van de voormelde Latijnsche school of van die stichtingen, onverschillig of die vorderingen nu bekend zijn of niet.

3. Het gymnasium en de stichtingen nemen de onderlinge verdeling van de hun bij artikel 1 toegekende som op zich, zonder dat de Staat der Nederlanden ter zake van die verdeling of van ieders recht op een deel van die som ooit zal kunnen bemoeilijkt of in rechten geroepen worden, hetzij door een of meer van hen afzonderlijk of te zamen, hetzij door allen te zamen.

4. De overeenkomst zal, om voor den Staat der Nederlanden verbindend te zijn, moeten worden goedgekeurd bij de wet.

Hangende deze goedkeuring zal geene der partijen zich op den inhoud van dit contract kunnen beroepen, en, zoo de goedkeuring niet wordt verkregen, zal geene van haar dat ook daarna kunnen doen.

5. De kosten op deze overeenkomst in duplo vallende, worden gedragen door het gymnasium en de stichtingen te zamen, welke den voormelden Gezant of zijnen tijdelijken plaatsvervanger tot de nitbetaling daarvan bij deze machtigen.

Aldus in duplo opgemaakt en geteekend te

Emmerik den 17/19den Juni 1800 negen en tachtig,
en te Arnhem den 23sten Augustus 1800 negen
en tachtig.

- (*get.*) OTTO BOCK, *Bürgermeister*.
" Dr. J. KÖHLER, *Gymnasial-Director*.
" Dr. Med. HUBERT LENSING.
" GUSTAV STEINBACK.
" GIBBERT TE KAMP.
" JACOB TROOST, *Pfarrer*.
" PETER AENGENVOORT, *Pfarrer*.

De Dir. der Registratie en Domeinen te Arnhem,
(*get.*) DANEELS VAN WIJKHUYSE.

Der unterzeichnete Amtsrichter bescheinigt hierdurch dass in seiner Gegenwart heute die vorstehenden Namensunterschriften der nachbenannten ihm persönlich bekannten und unzweifelhaft verfügungsfähigen Personen:

a. des Bürgermeisters OTTO BOCK, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied des Gymnasialverwaltungs-raths zu Emmerich und der Praefecturstiftung sowie der Hoppen-Almosenstiftung daselbst;

b. des Med. Dr. HUBERT LENSING, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied des Gymnasialverwaltungs-raths und der Praefecturstiftung zur Emmerich;

c. des Dr. JOSEPH KÖHLER, Gymnasialdirector, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied des Gymnasialverwaltungs-raths, der Praefecturstiftung und der Hoppen-Almosenstiftung zu Emmerich;

d. des Kaufmanns GUSTAV STEINBACK, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied des Gymnasialverwaltungs-raths und der Praefecturstiftung zu Emmerich;

e. des Pfarrers JACOB TROOST, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied der Hoppen-Almosenstiftung und des Curatoriums der Broekheesestiftung;

f. des Pfarrers PETER AENGENVOORT, auftretend in seiner Eigenschaft als Mitglied des Curatoriums der Broekheesestiftung,

welche sämtlich zu Emmerich wohnhaft sind, von denselben eigenhändig geschrieben sind.

Emmerich am (17) siebenzehnten Juni des Jahres Eintausend achthundert neun und achtzig.

(*gez.*) BERNHARD SPRICKMANN-KERKERINCK,
Amtsgerichtsrath.

Der unterzeichnete Amtsrichter bescheinigt, dass heute in seiner Gegenwart der Oekonom GIBBERT TE KAMP, wohnhaft zu Emmerich, und dem

Richter VON PERSON und als verfügungsfähig bekannt die obige Urkunde in Seiner Eigenschaft als Mitglied des Verwaltungsraths des Königlichen Gymnasiums und der Praefecturstiftung zu Emmerich unter Beifügung des heutigen Datums eigenhändig unterschrieben hat.

Emmerich am (19) neunzehnten Juni des Jahres Eintausend achthundert neun und achtzig.

(*gez.*) BERNHARD SPRICKMANN-KERKERINCK,
Amtsgerichtsrath.

N°. 6685 F. C.

Vorstehender Vertrag wird hindurch genehmigt.
Coblenz, den 26 Juli 1889.

Königliches Provinzial Schul-Collegium,
(*gez.*) V. PUTTKAMER

III ¹⁸⁹⁶³
28857

Berlin, den 26 Juli 1889.

Vorstehender Unterschrift des Königlich Preussischen Regierungs-Präsidenten und Directors des Provinzial Schul-Collegiums zu Coblenz Herrn VON PUTTKAMER wird hiermit beglaubigt.

Der Reichskanzler,
Im Auftrage,

(*gez.*) GOERING.

Gesehen zur Beglaubigung der Unterschrift des Herrn GOERING.

Haag, den 30 Juli 1889.

Kaiserlich Deutsche Gesandtschaft,
(*gez.*) SAURMA.

Voor eensluidend afschrift,

De Secr.-Gen. van het Ministerie van Financiën,
(*get.*) BARTSTRA.

18 Juli 1890. WET, tot wijziging der begrooting van het Fonds, voortspruiteude uit de kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1890. S. 111.

Bij deze wet wordt, na wijziging van eenige artikelen, de begrooting vastgesteld op f 258,042.84.

18 Juli 1890. WET, tot wijziging van het zesde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 112.

Bij deze wet wordt art. 42 verhoogd met f 13,000, art. 43 met f 22,116, daarentegen wordt art. 39 met gelijk bedrag verminderd.

18 Juli 1890. WET, tot beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Marine gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1890. S. 113.

Bij deze wet worden de gelden wegens door het Departement van Marine gedane verstrekkingen, in 's Rijks schatkist ten bedrage van *f* 111,741.95^c voorhanden, ten behoeve van dat Departement, tot het doen van betalingen voor den dienst van 1890 beschikbaar gesteld.

19 Juli 1890. WET, houdende bekrachtiging eener overeenkomst, waarbij aan de gemeente *Zwijndrecht* drie stukken grond verkocht en twee andere stukken grond aldaar in erfpacht uitgegeven zijn. S. 114.

19 Juli 1890. WET, houdende bekrachtiging eener overeenkomst betreffende den onderhandschen verkoop van duinen en duingronden op *Walcheren* onder *Vrouwepolder* aan de gemeente *Middelburg*. S. 115.

19 Juli 1890. WET, houdende bekrachtiging eener overeenkomst betreffende den onderhandschen afstand, bij wijze van ruiling, van het gedeeltelijk verlande *Zuiddiepje* en van bestaande en toekomstige verlandingen in de *Oude Maas* onder 's *Gravendeel* en *Puttershoek*. S. 116.

19 Juli 1890. WET, tot verlenging van den diensttijd voor de ingelijfden bij de militie te land der lichtingen van 1884 en van 1885 en voor de ingelijfden bij de zeemilitie der lichting van 1886. S. 117.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat er buitengewone omstandigheden bestaan, welke het Ons raadzaam doen achten, de ingelijfden bij de militie te land der lichting van 1885 tot langeren dan vijfjarigen dienst en de ingelijfden bij de zeemilitie der lichting van 1886 tot langeren dan vierjarigen dienst te verplichten, en tevens de ingelijfden bij de militie te land der lichting van 1884, van wie de diensttijd bereids bij de wet van 26 Juli 1889 (*Staatsblad* n°. 101), met één jaar is verlengd geworden, opnieuw tot langeren dienst te verplichten;

Gezien art. 6 der wet van den 19den Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), betreffende de nationale militie;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. De diensttijd van de ingelijfden bij de militie te land der lichting van 1885 en van ingelijfden bij de zeemilitie der lichting van 1886

wordt met één jaar verlengd, en de diensttijd van de ingelijfden bij de militie te land der lichting van 1884 wordt op nieuw met één jaar verlengd, een en ander ten ware de omstandigheden inmiddels Ons raadzaam mochten doen oordeelen hun het ontslag vroeger te verleen.

2. Op de ingelijfden bij de militie te land, in art. 1 bedoeld, zijn art. 125 en de tweede zinsnede van art. 129 der wet van den 19den Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), betreffende de nationale militie, niet van toepassing. Ingeval zij als plaatsvervanger of nummervisselaar zijn ingelijfd en overeenkomstig art. 9 van laatstgenoemde wet eene verbintenis tot vrijwilligen dienst hebben aangegaan, is bovendien art. 51, 6°, dier wet op hen niet van toepassing.

De ingelijfden bij de militie, in art. 1 bedoeld, kunnen — behoudens in de gevallen genoemd bij art. 137 en 144 van evenvermelde wet — alleen dan in werkelijken dienst worden geroepen, wanneer de militie in haar geheel door Ons buitengewoon onder de wapenen geroepen wordt.

3. Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 19den Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

(get.)

J. W. BERGANSIUS.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 1 Aug. 1890.)

19 Juli 1890. WET, tot beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1890. S. 118.

Bij deze wet worden de gelden wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, in 's Rijks schatkist ten bedrage van *f* 149,620.85^c voorhanden, ten behoeve van dat Departement, tot het doen van betalingen voor den dienst van 1890 beschikbaar gesteld.

20 Juli 1890. WET, tot verhooging van het achtste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 119.

Bij deze wet wordt, na verhooging van art. 93 met *f* 280,000, het totaal der 16de Afd. van dit hoofdstuk gebracht op *f* 2,039,410 en het eindcijfer nader vastgesteld op *f* 21,071,447.

20 Juli 1890. WET, verklarende het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente *Avereest*, noodig voor de verbetering van de *Kruizinga's-wijk* en voor het bouwen van eene brugwachterswoning bij den westelijken mond dier wijk. S. 120.

20 Juli 1890. WET, tot verhooging der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatspoorwegen, dienst 1890. S. 121.

Bij deze wet wordt art. 11 en het eindeijfer verhoogd met *f* 1667.

20 Juli 1890. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 122.

Bij deze wet worden tusschen de artt. 117 en en 118 ingevoegd:

Art. 117bis. Bijdrage aan het waterschap van den *Ouden IJssel* in de kosten van verbetering van die rivier, *f* 220,000.

Art. 117ter. Bijdrage aan de gemeente *Wageningen* voor het inrichten van de haven aldaar tot vluchthaven, *f* 13,015.53^s.

Art. 72 wordt gebracht op *f* 190,300. Hierdoor wordt het totaal der 2de Afd. alsmede het eindeijfer verhoogd met *f* 233,015.53^s.

20 Juli 1890. WET, tot vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor *Nederlandsch-Indië* over het dienstjaar 1870. S. 123.

Het slot der rekening van de koloniale ontvangsten en uitgaven voor *Nederlandsch-Indië* over het dienstjaar 1870 wordt vastgesteld als volgt:

De ontvangst bedraagt *f* 123,524,717.04.

De uitgaaf bedraagt *f* 115,764,909.69.

Het voordeelig slot der rekening bedraagt alzoo *f* 7,759,807.35.

21 Juli 1890. WET, tot kwijtschelding aan de erven J. M. GONSALVES van eene den laude aankomende vordering. S. 124.

21 Juli 1890. WET, tot verhooging van het maximum-bedrag der in *Nederlandsch-Indië* uit te geven zilveren pasmunt. S. 125.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener verhooging van het maximum der in *Nederlandsch-Indië* uit te geven zilveren pasmunt;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

Het bij artikel 1 der wet van 24 December 1857 (*Staatsblad* n°. 173) voorloopig vastgestelde maximum van de uitgifte van zilveren pasmunt voor *Nederlandsch-Indië* wordt verhoogd met *f* 5,000,000 en alzoo gebracht op *f* 17,000,000.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 21sten Juli 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(Uitgeg. 1 Aug. 1890.)

21 Juli 1890. WET, tot regeling van het Militair Onderwijs bij de Landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hogere vorming van den officier zijn betrokken. S. 126.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1888/89, n°. 155, 1—4; 1889/90, n°. 27, 1—39.

Hand. id. 1889/90, *blad.* 1486—1592, 1594—1612, 1633, 1647—1649.

Hand. 1° Kamer 1889/90, *blad.* 471—475, 492—496.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat het noodig is — ter vervanging van de voorloopige regeling van het onderwijs bij de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld bij de Wet van 30 Mei 1877 (*Staatsblad* n°. 141), met intrekking van die Wet en de Wetten van 11 Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 100), van 25 December 1887 (*Staatsblad* n°. 217), van 4 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 107) en van 28 Augustus 1889 (*Staatsblad* n°. 111) — eene algemeene regeling vast te stellen van het Militair Onderwijs bij de Landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hogere vorming van den officier zijn betrokken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

EERSTE HOOFDSTUK.

Inrichtingen van Militair Onderwijs.

Art. 1. De opleiding voor den officiersrang bij de Landmacht, ook — voor zooveel die opleiding in Nederland plaats heeft — ten behoeve van den dienst in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen geschiedt:

a. voor de Infanterie, de Cavalerie, de Artillerie en de Genie, aan de Koninklijke Militaire Academie;

b. voor de Infanterie en de Militaire Administratie, aan den Hoofdcursus.

2. Voorbereidend onderwijs wordt gegeven:

a. voor toelating tot de Koninklijke Militaire Academie: aan de Cadettenschool;

b. voor toelating tot den Hoofdcursus: aan eenen Cursus bij het Wapen der Infanterie.

3. Er is eene Hoogere Krijgsschool, bestemd tot vorming van officieren:

a. in algemeen krijgskundige richting; alsmede voor de hogere troepenleiding en voor den dienst bij den Generalen Staf;

b. voor den Intendance-dienst.

Door Ons worden in het belang van de hogere vorming van officieren — bepaaldelijk ook in technische richting — nog andere voorzieningen getroffen.

4. De Hoogere Krijgsschool is gevestigd te 's Gravenhage; de Koninklijke Militaire Academie te Breda; de Hoofdcursus te Kampen.

Bij Algemeenen Maatregel van Bestuur worden aangewezen:

a. de plaats waar de Cadettenschool wordt gevestigd;

b. de korpsen van het Wapen der Infanterie, waarbij een Cursus als onder *b* van art. 2 bedoeld, wordt ingesteld.

TWEDE HOOFDSTUK.

Algemeene bepalingen.

5. Aan de vakken, waarin, volgens de bepalingen dezer Wet, aan de bij de artt. 1, 2 en 3 bedoelde Inrichtingen onderwijs wordt gegeven, kunnen bij Algemeenen Maatregel van Bestuur andere vakken worden toegevoegd.

De omvang van het leerplan; de wijze waarop het over de verschillende studiejaren wordt verdeeld; de eischen, waaraan bij den overgang naar een hooger studiejaar moet worden voldaan; en de regelen, welke bij de overgangs-examens behooren te worden in acht genomen, worden voor al de bij de artt. 1, 2 en 3 bedoelde Inrichtingen door Onzen Minister van Oorlog bepaald.

Voor zooveel een en ander de opleiding voor den officiersrang en de hogere vorming van den officier, ten behoeve van den dienst in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen betreft, wordt door dien Minister daartrent met Onzen Minister van Koloniën overleg gehouden.

Aan de leerlingen van de bij de artt. 1 en 2

genoemde Inrichtingen wordt gelegenheid gegeven, overeenkomstig het verlangen en de keuze der ouders of voogden, onderwijs in den godsdienst te bekomen.

6. Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Oorlog het aantal leerlingen bepaald, die aan de Hoogere Krijgsschool, de Koninklijke Militaire Academie, den Hoofdcursus en de Cadettenschool kunnen worden toegelaten en dat wel voor zooveel meer bepaaldelijk betreft den dienst in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, na gehouden overleg met Onzen Minister van Koloniën.

Daarbij wordt vastgesteld, hoeveel van de opengestelde plaatsen ter beschikking komen:

a. bij de Hoogere Krijgsschool:

voor de officieren van elk Wapen of Dienstvak;

b. bij de Koninklijke Militaire Academie:

voor elk der beide categorieën van aspiranten, bedoeld onder I en II van art. 25 en wel voor elk Wapen afzonderlijk; en met dien verstande, dat het gezamenlijk aantal voor eerstgemelde categorie beschikbaar te stellen plaatsen gelijk zal moeten wezen aan het aantal te verwachten aspiranten van deze categorie;

c. bij den Hoofdcursus:

voor de Infanterie en voor de Militaire Administratie, met dien verstande, dat, behoudens buitengewone omstandigheden, voor de Infanterie het aantal opengestelde plaatsen niet meer bedraagt dan ongeveer de helft van het aantal plaatsen, voor dat Wapen aan de Koninklijke Militaire Academie opengesteld.

Het aantal en de verdeeling dier plaatsen worden in de *Staatscourant* bekend gemaakt. Voor zooveel de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool aangaat, worden daarbij tevens de eischen medegedeeld, waaraan bij het toelatings-examen voor deze Inrichtingen moet worden voldaan.

7. Bij Reglement worden vastgesteld:

a. de inwendige regeling van de Hoogere Krijgsschool, van de Koninklijke Militaire Academie, van den Hoofdcursus en van de Cadettenschool, daaronder begrepen de werkring en de bevoegdheid van de hoofden dezer Inrichtingen, en, voor zooveel de Koninklijke Militaire Academie betreft, van den bij art. 46 genoemden Raad van Bijstand;

b. de voorschriften, volgens welke de toelatings- en de eindexamens aan de Koninklijke Militaire Academie en aan den Hoofdcursus, en het toelatings-examen aan de Hoogere Krijgsschool en aan de Cadettenschool worden afgenomen; zomede

de wijze van samenstelling der Commissiën, ten overstaan van welke die examens plaats hebben.

8. De toelatings- en de indexamens worden in het openbaar afgenomen.

Omtrent den loop en de uitkomsten dier examens wordt, voor zoover zij op de Koninklijke Militaire Academie, den Hoofdcursus en de Cadettenschool betrekking hebben, een verslag opgemaakt, hetwelk in de *Staatscourant* wordt medegedeeld.

9. Leerlingen van eene der in art. 8 genoemde Inrichtingen, mogen niet langer dan twee jaren in hetzelfde studiejaar doorbrengen.

Van deze bepaling kan worden afgeweken ten gunste van hen, die wegens ziekte verhinderd waren het onderwijs geregeld te volgen.

Overigens worden bij Reglement bepaald de regelen, waarnaar de leerlingen:

a. wegens hunne gedragingen als anderszins van bedoelde Inrichtingen verwijderd kunnen worden;

b. van de overeenkomstig de artt 18, 30 en 37 aangegaane dienstverbintenis ontheven kunnen worden.

10. Tot tegemoetkoming in de kosten van de Cadettenschool en van de Koninklijke Militaire Academie wordt jaarlijks, voor iederen leerling eene door Ons vast te stellen som — het bedrag van vierhonderd gulden niet te boven gaande — bijgedragen, welke in 's Rijks kas wordt gestort. Van het betalen dier bijdragen kan door Ons geheele of gedeeltelijke vrijstelling worden verleend, volgens bij Reglement vast te stellen regelen.

11. De onderofficieren van den Hoofdcursus en de leerlingen der Koninklijke Militaire Academie — deze laatsten wanneer zij dienst bij den troep verrichten — worden in elken graad gevoerd boven de organieke sterkte, voor elk korps vastgesteld.

12. In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, bedoeld bij art. 185 der Grondwet, kan door Ons het onderwijs aan één of meer der in de artt. 1, 2 en 3 genoemde Inrichtingen worden geschorst, en over de leerlingen, alsmede over het aan die Inrichtingen verbonden militair personeel beschikt worden in het belang van 's Lands verdediging.

DERDE HOOFDSTUK.

Van het voorbereidend onderwijs tot opleiding voor den officiersrang.

§ 1. Van de Cadettenschool.

13. Aan de Cadettenschool wordt onderwijs gegeven in:

a. de wiskunde;

b. de beginselen der theoretische en toegepaste mechanica;

c. de natuurkunde en hare voornaamste toepassingen;

d. de scheikunde en hare voornaamste toepassingen;

e. de beginselen der cosmographie;

f. de Nederlandsche taal- en letterkunde;

g. de Fransche taal- en letterkunde;

h. de Hoogduitsche taal- en letterkunde;

i. de Engelsche taal- en letterkunde;

k. de aardrijkskunde;

l. de gronden van de gemeente-, provinciale- en staatsinrichting van Nederland;

m. de staathuishoudkunde en de statistiek, inzonderheid van Nederland en van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen;

n. de geschiedenis;

o. het hand- en het rechtlign teekenen;

p. de infanterie exercitiën;

q. de gymnastiek, het schermen, het dansen en het zwemmen.

14. Het leerplan wordt verdeeld over twee studie jaren.

15. Nederlanders en zoons van Europeesche of daarmede gelijkgestelde ingezetenen der Koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, hebben het recht aan het toelatings-examen voor de Cadettenschool deel te nemen, wanneer zij:

a. op het tijdstip van den aanvang van het eerstvolgende leerjaar, den vollen ouderdom van vijftien jaren bereikt en dien van achttien jaren niet overschreden hebben;

b. zich, onder overlegging der bij Reglement aangewezen bescheiden, bij Onzen Minister van Oorlog, vóór het door dien Minister te bepalen tijdstip, tot het afleggen van het examen aangemeld hebben.

Zij, die aan de onder a of b gestelde eischen niet voldoen, mogen aan het examen niet deelnemen.

Wij behouden Ons nochtans voor, jongelieden, geen Nederlander en geen zoon van een ingezetene der Koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen zijnde, bij uitzondering tot het volgen van de lessen aan de Cadettenschool toe te laten.

16. Het programma van het bij art. 15 genoemde toelatings-examen omvat:

a. de reken-, de stel- en de meetkunde;

b. de eerste beginselen der natuurkunde;

c. de aardrijkskunde;

d. de geschiedenis;

e. de Nederlandsche, de Fransche, de Hoogduitsche en de Engelsche taal.

Bedrevenheid in het teekenen strekt tot aanbeveling.

De eischen van kennis, volgens vorenvermeld programma te stellen, worden, bij de in art. 7, onder *b*, bedoelde voorschriften, nader omschreven en toegelicht.

17. Voor zoover de aspiranten, voor den militairen dienst bij geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden, en blijkens de uitspraak der examen-commissie, aan het examen hebben voldaan, komen zij voor toelating tot de Cadettenschool in aanmerking.

Indien het aantal dier aspiranten grooter is dan het aantal beschikbare plaatsen, geschiedt de toelating naar de rangorde, die zij bij het examen, blijkens de uitspraak der examen-commissie, hebben verkregen; met dien verstande, dat hij, wiens vader in den dienst van den Staat gesneuveld of, binnen één jaar ten gevolge van in dezen dienst voor den vijand bekomen wonden overleden is, op grond hiervan eene beschikbare plaats inneemt.

18. Hij, die tot de Cadettenschool wordt toegelaten, is, te rekenen van het tijdstip waarop zijn verblijf aan deze Inrichting een aanvang neemt, verbonden om den Staat gedurende den tijd van negen jaren als militair te dienen.

Van deze negen jaren behoort hij er vier in den rang van officier te dienen, zoodat, wanneer de officiersrang niet in vijf jaren wordt bereikt, de dienstverbintenis stilzwijgend met den langeren duur van den opleidingstijd wordt verlengd.

Deze verbintenis verplicht hem tevens, om — voor zooveel hij daartoe niet reeds uit anderen hoofde mocht gehouden zijn — na het verlaten van den werkelijken dienst nog vijf jaren, of zoo veel minder dan vijf jaren, als hij langer dan vier jaren als officier heeft gediend, als reserve-officier te Onzer beschikking te blijven.

Wij behouden ons nochtans voor van de verplichting, bij het vorige lid bedoeld, geheel of ten deele ontheffing te verleen.

19. Hij, die tot de Cadettenschool is toegelaten en bij de in art. 15, onder *b*, voorgescreven aanmelding kennis heeft gegeven van zijn verlangen om het voorbereidend onderwijs voor toelating tot de Koninklijke Militaire Academie elders dan aan genoemde school te volgen, wordt daartoe, naar bij Reglement te bepalen regelen, in het genot van groot verlof gesteld.

Hij staat, voor de toepassing dezer Wet, gelijk met hem die het onderwijs aan de Cadettenschool geniet, doch is gedurende zijnen verloftijd vrijgesteld van het betalen der bijdrage bedoeld bij art. 10.

Het Crimineel Wetboek en het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te lande zijn op hem niet toepasselijk, zoolang hij zich in het genot van groot verlof bevindt.

§ 2. Van eenen Cursus.

20. Aan eenen Cursus wordt onderwijs gegeven in:

- a. de wiskunde;
- b. de Nederlandsche taal;
- c. de Fransche taal;
- d. de aardrijkskunde;
- e. de geschiedenis;
- f. de dienst- en de exercitie-reglementen benevens de dienstvoorschriften.

21. Het leerplan wordt verdeeld over twee studie jaren.

22. De wijze van toelating tot eenen Cursus, de regelen waarnaar de leerlingen tijdelijk of voor goed daarvan kunnen worden verwijderd, zomede de inrichting en het besnijn van eenen Cursus, worden door Onzen Minister van Oorlog vastgesteld.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de opleiding voor den officiersrang.

§ 1. Van de Koninklijke Militaire Academie.

23. Aan de Koninklijke Militaire Academie wordt onderwijs gegeven in:

- a. de wiskunde;
- b. de toepassingen der natuurkunde op militair gebied;
- c. de toepassingen der scheikunde op militair gebied;
- d. de mechanica en hare toepassing op bouwkundige constructiën en werktuigen;
- e. het landmeten en waterpassen en de geodesie;
- f. de Maleische taal;
- g. de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië;
- h. de militaire aardrijkskunde;
- i. de hoofdbegrippen der strategie en de krijgsgeschiedenis;
- k. de tactiek;
- l. de oorlogsgebruiken;

- m.* het militair strafrecht;
- n.* de artillerie-wetenschap;
- o.* de pionier- en de versterkingskunst;
- p.* de burgerlijke, de militaire en de schoone bouwkunde;
- q.* de waterbouwkunde en de hydrographie van Nederland;
- r.* de wetten en de voorschriften betreffende de uitvoering van genie-werken;
- s.* de paardenkennis; de rij- en de africhtingskunst;
- t.* het rechtlijnig en het topographisch teekenen;
- u.* de dienst- en de exercitie-reglementen, benevens de dienstvoorschriften en de militaire wetten;
- v.* de militaire administratie;
- w.* de exercitiën en de verdere practische oefeningen;
- x.* de gymnastiek, het schermen, het zwemmen en het paardrijden.

24. Het leerplan wordt verdeeld over drie studie-jaren.

25. Het recht, om aan het toelatings-examen voor de Koninklijke Militaire Academie deel te nemen, wordt verleend aan:

I. alle leerlingen der Cadettenschool, die het onderwijs aan deze Inrichting geheel hebben gevolgd.

II. Nederlanders en zoos van Europeesche of daarmede gelijk gestelde ingezetenen der Koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, die:

a. op het tijdstip van den aanvang van het eerstvolgende leerjaar den vollen ouderdom van zeventien jaren bereikt, en dien van een en twintig jaren niet overschreden hebben;

b. zich, onder overlegging der bij Reglement aangewezen bescheiden, bij Onzen Minister van Oorlog, vóór het door dien Minister te bepalen tijdstip, tot het afleggen van het examen hebben aangemeld.

Zij, die, hetzij aan het onder I of aan het onder II gemelde niet voldoen, mogen aan het examen niet deelnemen.

Wij behouden Ons nochtans voor jongelieden, geen Nederlander en geen zoon van een ingezetene der Koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen zijnde, bij uitzondering tot het volgen van de lessen aan de Koninklijke Militaire Academie toe te laten.

26. Het programma van het bij art. 25 genoemde toelatings-examen omvat:

a. de reken-, de stel- en de meetkunde, de gonio- en trigonometrie en de beginselen der beschrijvende meetkunde;

b. de beginselen van de theoretische en toegepaste mechanica;

c. de natuurkunde en hare voornaamste toepassingen;

d. de scheikunde en hare voornaamste toepassingen;

e. de beginselen der cosmographie;

f. de gronden van de gemeente-, provinciale- en staatsinrichting van Nederland;

g. de staathuishoudkunde en de statistiek, inzonderheid van Nederland en van zijne Koloniën en bezittingen in andere werelddeelen;

h. de aardrijkskunde;

i. de geschiedenis;

k. de Nederlandsche, de Fransche, de Hoogduitsche en de Engelsche taal- en letterkunde;

l. het hand- en het rechtlijnig teekenen.

Bedrevenheid in het exerceren uit de recruten-school strekt tot aanbeveling.

De eischen van kennis, volgens vorenvermeld programma te stellen, worden bij de in art. 7, onder *b.*, bedoelde voorschriften nader omschreven en toegelicht.

27. Alle leerlingen der Cadettenschool, die voor den militairen dienst bij geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden en, blijkens de uitspraak der examen-commissie, met goeden uitslag het bij art. 25 vermelde examen hebben afgelegd, worden tot de Koninklijke Militaire Academie toegelaten voor den dienst, waarvoor zij meer bepaaldelijk bestemd zijn.

Zij worden, zooveel mogelijk, bij het Wapen hunner keuze ingedeeld, voor zoover zij daartoe in aanmerking komen in verband met:

a. den nitslag van het zooeven gemelde geneeskundig onderzoek;

b. het aantal plaatsen, ingevolge het bepaalde bij art. 6 jaarlijks, ten behoeve dier categorie, voor de onderscheidene Wapens opengesteld;

c. de rangorde, welke zij bij het examen, blijkens de uitspraak der examen-commissie, hebben verkregen; daarbij gelet op hetgeen, krachtens het laatste lid van art. 26 is voorgeschreven ten aanzien van de eischen van kennis in de wiskundige vakken, voor eene plaatsing bij het Wapen der Artillerie of bij dat der Genie.

28. De jongelieden bedoeld onder II van art. 25, die, blijkens de uitspraak der examen-commissie, aan het examen hebben voldaan, komen voor toelating tot de Koninklijke Militaire Academie en voor indeeling bij het Wapen hunner keuze in aanmerking, voor zoover zij, voor den dienst

bij dat Wapen, bij geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden, en, ingevolge het bepaalde bij art. 6, ten behoeve dezer categorie, plaatsen bij de verschillende Wapens zijn opengesteld.

Overtreft het aantal aspiranten voor eenig Wapen dat der daarvoor beschikbaar gestelde plaatsen, dan geschiedt de toelating naar de rangorde, door die aspiranten blijkens de uitspraak der examen-commissie, bij het examen verkregen, met inachtneming, voor wat de indeeling bij het Wapen der Artillerie of bij dat der Genie betreft, van dezelfde eischen, als waarvan bij *c* van art. 27 sprake is, en met dien verstande, dat hij, wiens vader in den dienst van den Staat gesneuveld, of binnen één jaar ten gevolge van in dezen dienst voor den vijand bekomen wonden overleden is, op grond hiervan, des verlangd, eene beschikbare plaats voor het Wapen der Infanterie inneemt, waaneer hij volgens voormelde rangschikking niet voor eene benoeming tot cadet bij het Wapen zijner keuze in aanmerking kan komen.

29. Ingeval sommige der voor de leerlingen van de Cadettenschool opgestelde plaatsen aan de Koninklijke Militaire Academie, niet mochten worden vervuld, kan daarover worden beschikt ten behoeve van de jongelieden, bedoeld onder II van art. 25.

30. Hij, die overeenkomstig art. 28 tot de Koninklijke Militaire Academie wordt toegelaten is, te rekenen van het tijdstip waarop zijn verblijf aan deze Inrichting een aanvang neemt, verbonden, om den Staat gedurende zeven jaren als militair te dienen.

Van deze zeven jaren behoort hij er vier in den rang van officier te dienen, zoodat, wanneer de officiersrang niet in drie jaren wordt bereikt, de dienstverbintenis stilzwijgend met den langeren duur van den opleidingstijd wordt verlengd.

Het derde lid van art. 18, zoomede het voorbehoud, bij de slotalinea van dat artikel gemaakt, zijn ook voor hem van toepassing.

31. De leerlingen der Koninklijke Militaire Academie worden, in het belang van hunne praktische vorming, volgens bij Reglement vast te stellen regelen, gedetacheerd bij het Wapen, waarvoor zij worden opgeleid.

32. De leerlingen der Koninklijke Militaire Academie worden door Ons tot tweede-luitenant benoemd bij het Wapen, waarvoor zij zijn opgeleid — ook al mocht er geene vacature in gemelden rang bij dat Wapen bestaan — indien zij:

a. volgens de uitspraak der examen-commissie

aan het bij Reglement voor het eind-examen vastgestelde programma hebben voldaan;

b. naar het oordeel van die commissie — gegrond ook op de kennisneming van de te hunnen aanzien uitgebrachte rapporten — voldoende praktische geschiktheid en bruikbaarheid bezitten en van goed gedrag zijn;

c. voor den militairen dienst bij geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden.

§ 2. Van den Hoofdcursus.

33. Aan den Hoofdcursus wordt onderwijs gegeven in:

a. de wiskunde;

b. de natuurkunde;

c. het landmeten en waterpassen;

d. de Nederlandsche taal;

e. de Fransche taal;

f. de Hoogduitsche taal,

g. de Maleische taal;

h. de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië;

i. de wis-, natuur- en staatkundige aardrijkskunde en de gronden der militaire aardrijkskunde van Nederland;

k. de geschiedenis;

l. de tactiek;

m. de oorlogsgebruiken;

n. het militair strafrecht;

o. de wapenleer;

p. de pionier- en de versterkingskunst;

q. het rechtlignig en het topographisch teekenen;

r. de warenkennis;

s. het boekhouden;

t. de dienst- en de exercitie-reglementen, benevens de dienstvoorschriften en de militaire wetten;

u. de militaire administratie;

v. de exercitiën en de verdere praktische oefeningen;

w. de gymnastiek, het schermen en het zwemmen.

34. Het leerplan wordt verdeeld over twee studie-jaren.

35. Aan onderofficieren van het Wapen der Infanterie wordt, ongeacht zij al dan niet de lessen op eenen Cursus hebben gevolgd, vergund het toelatings-examen tot den Hoofdcursus, volgens het daarvoor bij Reglement vastgestelde programma, af te leggen, wanneer zij:

a. op het tijdstip van den aanvang van het eerstvolgende leerjaar, den vollen onderdom van

negentien jaren bereikt, dien van vijf en twintig jaren niet overschreden hebben; drie jaren als militair gediend hebben en minstens één jaar den graad van onderofficier hebben bekleed;

b. door practische geschiktheid, gedrag en dienstijver, naar door Onzen Minister van Oorlog te stellen regelen, daarvoor in aanmerking kunnen komen;

c. voor den militairen dienst, bij geneeskundig onderzoek, geschikt zijn bevonden.

Aan onderofficieren der overige Wapens, die aan de onder *a*, *b* en *c* omschreven eischen voldoen, wordt eveneens de vergunning verleend bedoeld examen af te leggen, wanneer zij tot tweede-luitenant bij de Militaire Administratie wenschen te worden opgeleid.

36. De onderofficieren, die, ingevolge het bepaalde bij art. 35, aan het examen hebben deelgenomen, en blijkens de uitspraak der examen-commissie, daaraan hebben voldaan, worden tot den Hoofdcursus toegelaten, voor zoover daarbij, in verband met het bepaalde bij art. 6, ten behoeve dier onderofficieren, plaatsen zijn opengesteld.

Overtreft het aantal aspiranten dat der beschikbaar gestelde plaatsen, dan geschiedt de toelating naar de rangorde door die aspiranten, blijkens de uitspraak der examen-commissie, bij het examen verkregen; met dien verstande, dat hij wiens vader in den dienst van den Staat gesneuveld of binnen één jaar ten gevolge van in dezen dienst voor den vijand bekomen wonden overleden is, op grond hiervan eene beschikbare plaats inneemt voor het Wapen of Dienstvak, waarvoor hij krachtens het bepaalde bij art. 35 in aanmerking komt.

37. Een onderofficier, die tot den Hoofdcursus wordt toegelaten, is — onafhankelijk van den duur van zijn loopend dienstverband — verbonden na zijne benoeming tot officier, den Staat gedurende vier jaren in dien rang te dienen, onder gelijke verplichting als in de 3de alinea van art. 18 is omschreven.

Het voorbehoud, bij de slot-alinea van art. 18 gemaakt, is ook voor hem van toepassing.

38. De onderofficieren van den Hoofdcursus worden, in het belang van hunne practische vorming, gedurende een bij Reglement te bepalen tijd bij korpsen van het Leger gedetacheerd.

Wij behouden Ons daarbij voor, deze detachering te doen achterwege blijven voor de onderofficieren, die voor den militairen adminis-

tratieven dienst in de Koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen worden opgeleid.

39. De onderofficieren van den Hoofdcursus worden door Ons tot tweede-luitenant bij het Wapen of Dienstvak, waarvoor zij zijn opgeleid, benoemd — óók al mocht er geene vacature in gemelden rang bij dat Wapen of Dienstvak bestaan — indien zij voldoen aan de eischen, overeenkomende met die, in art. 32 voor de leerlingen der Koninklijke Militaire Academie omschreven.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Hoogere Krijgsschool.

40. Aan de Hoogere Krijgsschool wordt — voor zoover toepasselijk ook in verband met Nederlandsch-Indische toestanden — onderwijs gegeven in:

- a.* de natuurkunde;
- b.* de scheikunde;
- c.* de geodesie;
- d.* de Fransche taal;
- e.* de Hoogduitsche taal;
- f.* de Engelsche taal;
- g.* de Maleische taal;
- h.* de Javaansche taal;
- i.* de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië;
- k.* de militaire aardrijkskunde en statistiek;
- l.* de strategie en de krijgsgeschiedenis;
- m.* de tactiek;
- n.* de leer van het krijgswezen, den stafdiens en de legerverpleging;
- v.* de leger-administratie, ook in verband met de wetten des Rijks;
- p.* den dienst der Militaire Administratie in tijden van vrede en van oorlog;
- q.* de militaire gezondheidsleer;
- r.* de warenkennis (mechanische en chemische technologie daaronder begrepen);
- s.* de oorlogspolitiek en de oorlogsgebruiken;
- t.* de staatswetenschappen;
- u.* het staats- en administratief recht van Nederlandsch-Indië;
- v.* het Mahomedaansch recht;
- w.* de artillerie-wetenschap;
- x.* de versterkingskunst;
- y.* de practische oefeningen;
- z.* het paardrijden.

Het leerplan voor de studiën bij art. 3, onder *a* en *b*, bedoeld, wordt verdeeld over drie jaren.

Volgens bij Reglement vastgestelde regelen worden de leerlingen, in het belang van hunne praktische vorming of voor het volgen van bijzondere studiën, met dat leerplan verband houdende, bij korpsen en burgerlijke of militaire instellingen gedetacheerd.

42. De vergunning om aan het toelatings-examen voor de Hoogere Krijgsschool, volgens het daarvoor bij Reglement vastgestelde programma, deel te nemen, wordt verleend aan officieren, die:

a. op het tijdstip van den aanvang van het eerstvolgende leerjaar minstens vijf jaren in dien rang hebben gediend;

b. naar door Onzen Minister van Oorlog, zooveel noodig, in overleg met Onzen Minister van Koloniën, te stellen regelen — ook wat praktische geschiktheid, gedrag en dienstijver betreft — daarvoor in aanmerking kunnen komen.

Wij behouden Ons voor aan officieren der Zeemacht — het Korps Mariniers daaronder begrepen — en, bij uitzondering, ook aan officieren van vreemde legers, te vergunnen, de lessen aan de Hoogere Krijgsschool te volgen.

43. Ten aanzien van de officieren, die hunne studiën aan de Hoogere Krijgsschool hebben vol-eindigd, wordt jaarlijks door commissiën, door Onzen Minister van Oorlog te benoemen, aan Onzen Minister een verslag uitgebracht.

ZESDE HOOFDSTUK.

Het toezicht, het bestuur en de leeraren.

44. Het toezicht op de in deze Wet genoemde Inrichtingen van Militair Onderwijs, is aan een' Opper- of Hoofdofficier opgedragen. Hij voert als zoodanig den titel van Inspecteur van het Militair Onderwijs, en staat onmiddellijk onder de bevelen van Onzen Minister van Oorlog.

De werkring en de bevoegdheid van dien Inspecteur worden bij Algemeenen Maatregel van Bestuur vastgesteld.

45. Het bestuur over de Koninklijke Militaire Academie is aan eenen Gouverneur opgedragen. Aan het hoofd van elk der andere in art. 6 genoemde Inrichtingen staat een Directeur.

46. Aan de Koninklijke Militaire Academie wordt door Onzen Minister van Oorlog een Raad van Bijstand benoemd uit officieren en leeraren der Inrichting.

47. Het onderwijs aan de in deze Wet genoemde Inrichtingen van Militair Onderwijs wordt gegeven door:

a. officieren;

b. burgerleeraren;

c. personen niet behoorende tot het vaste leeraarspersoneel.

De onder b bedoelde leeraars worden door Ons benoemd, geschorst en ontslagen; die onder a en c vermeld, worden door Onzen Minister van Oorlog aangewezen.

48. De reglementaire bepalingen, bedoeld bij de artt. 7, 9, 10, 15, 19, 25, 31, 32, 35, 38, 39, 41 en 42, worden, voor elk der daarbij bedoelde Inrichtingen, bij Algemeenen Maatregel van Bestuur vastgesteld.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Overgangsbepalingen.

49. Wij behouden Ons voor, op den grondslag van de in deze Wet voorkomende bepalingen, zoodanige overgangsmaatregelen te treffen, als Wij in het belang van het Militair Onderwijs, van de aanvulling van het officierskorps en van de betrokken personen nuttig en noodig achten. Daarbij zal rekening worden gebonden met de verkregen rechten van hen, die op den dag van het in werking treden dezer Wet zijn toegelaten tot eene Inrichting van Militair Onderwijs ter opleiding van officieren.

50. Deze Wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Op dat tijdstip vervallen de Wet van 30 Mei 1877 (*Staatsblad* n°. 141), gelijk deze is gewijzigd bij de Wetten van 11 Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 100), van 25 December 1887 (*Staatsblad* n°. 217), van 4 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 107) en van 28 Augustus 1889 (*Staatsblad* n°. 111), en voorts alle besluiten, verordeningen en voorschriften betreffende het Militair Onderwijs, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hogere vorming van den officier zijn betrokken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 21sten Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

(get.)

J. W. BERGANSIUS.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(*Uitgeg. 2 Aug. 1890.*)

21 Juli 1890. WET, tot verzekering van de toepassing van bij de wet bevolen of toegelaten vrijheidsbeneming. S. 127.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1888/89, n°. 134; 1889/90, n°. 20, 1—9.

Hand. id. 1889/90, blad. 1187—1202, 1205—1213, 1220—1224, 1226—1239.

Hand. 1° Kamer 1889/90, blad. 399, 439, 440, 457, 458, 485—492.

WIJ WILLEM III, ENZ.doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is eenige nadere bepalingen te maken ten einde de toepassing van de bij de wet bevolen of toegelaten vrijheidsbeneming beter te verzekeren;

Gelet op art. 158 der Grondwet en op de artikelen 138, 370, 460 en 461 van het Wetboek van Strafrecht;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Tot vrijheidsbeneming bij de wet bevolen of toegelaten kan, met uitzondering van eene woning, waarvan de toegang door den bewoner wordt geweigerd, elke plaats waar de te vatten persoon zich bevindt of verondersteld wordt zich te bevinden, worden betreden door de tot aanhouding bevoegde openbare macht.

2. Ingeval van ontdekking van een misdrijf, terwijl het wordt gepleegd of terstond nadat het is gepleegd, is, zoolang de openbare macht niet is opgetreden, een ieder bevoegd, ten einde den verdachte aan te houden, elke plaats, waar deze zich bevindt of verondersteld wordt zich te bevinden, te betreden, met uitzondering van eene woning, waarvan de toegang door den bewoner wordt geweigerd.

3. Tot vrijheidsbeneming, bedoeld bij artikel 1, kan de tot aanhouding bevoegde openbare macht tegen den wil van den bewoner binnentreden in eene woning, waarin de te vatten persoon zich bevindt of verondersteld wordt zich te bevinden, op vertoon:

1°. in geval van ontdekking van een strafbaar feit terwijl het wordt gepleegd of terstond nadat het is gepleegd, van een schriftelijken algemeenen of bijzonderen last van den tot opsporing daarvan bevoegden ambtenaar van het openbaar ministerie of van een schriftelijken bijzonderen last van den tot opsporing daarvan bevoegden hulp-officier van justitie;

2°. in alle andere gevallen, van een schriftelijken bijzonderen last, hetzij van de macht, die het bevel of de machtiging tot vrijheidsbeneming heeft gegeven, hetzij van die, op wier bevel de tenuitvoerlegging daarvan geschiedt, of van den ambtenaar die deze vervangt.

De last mag niet gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd in eene andere woning dan die van den te vatten persoon worden uitgevoerd, tenzij de last uitdrukkelijk inhoudt dat de uitvoering daarvan te allen tijde mag plaats hebben.

Van het binnentreden in dit artikel bedoeld en van de reden daarvan wordt door dengene die deze handeling heeft verricht procesverbaal opgemaakt en aan dengene, in wiens woning is binnentreden, binnen tweemaal vier en twintig uren in afschrift medegedeeld.

4. De bijzondere last, bedoeld bij art. 3, duidt de woning aan, waarin tegen den wil van den bewoner zal kunnen worden binnentreden, alsmede, zoo nauwkenrig mogelijk, den persoon, die aldaar zal kunnen worden gevat.

5. Tot vrijheidsbeneming, bedoeld bij art. 1, behalve bij ontdekking van een strafbaar feit, terwijl het wordt gepleegd of terstond nadat het is gepleegd, en tot eene aanhouding krachtens art. 2 kan niet worden binnentreden:

1°. in de vergaderzaal van de Staten-Generaal, van de Staten eener provincie of van den raad eener gemeente gedurende de vergadering;

2°. in de lokalen, voor den ~~openbaren~~ godsdienst bestemd gedurende de godsdienstoefening;

3°. in de lokalen, waarin ~~openbare~~ terechtzittingen worden gehouden gedurende de terechtzittingen.

6. Deze wet is niet van toepassing op de gijzeling of lijfswang in burgerlijke zaken, tot tenuitvoerlegging waarvan echter, behoudens het bij artikel 600 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalde, elke plaats, waar de te vatten persoon zich bevindt of verondersteld wordt zich te bevinden, kan worden betreden door de tot die tenuitvoerlegging bevoegde macht en de getuigen.

7. Met uitzondering van art. 1 en art. 5 is deze wet niet van toepassing op het provoost-arrest, bedoeld bij art. 71 der wet van 11 April 1827 (*Staatsblad* n°. 17), ten aanzien waarvan de wet van 16 December 1886 (*Staatsblad* n°. 123) van kracht blijft.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 21sten Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Justitie,

RUYS VAN BEERENBROEK.

(Uitgag. 7 Aug. 1890.)

art. 8 (get.)

De wet is niet van toepassing op de burgerlijke strafrecht.

21 Juli 1890. WET, houdende naturalisatie van Petrus Bernardus Rammeloo. S. 128.

22 Juli 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Johan Abel Röben. S. 129.

Heinrich Anton Franz Bernhard Hermann Tönnies. S. 130.

Johann Gerard Holthaus. S. 131.

Wilhelm Philipp. S. 132.

Heinrich Friederich Ferdinand Lütje. S. 133.

22 Juli 1890. WET, houdende bekrachtiging van overeenkomsten met de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. S. 134.

Bijl. Hand. 2° Kamer 1889/90, n° 111, 1—25.

Hand. id. 1889/90, bladz. 1336—1420, 1422—1466.

Hand. 1° Kamer 1889/90, bladz. 441—448, 458—469, 496—522.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat de wenschelijkheid gebleken is van eene betere regeling betreffende de exploitatie der spoorwegen, thans geëxploiteerd wordende door de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, en dat tot dat einde door Onze Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën met de voornoemde spoorwegmaatschappijen overeenkomsten zijn gesloten, welke bij de wet behooren bekrachtigd te worden;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State enz.

Art. 1. Worden bekrachtigd:

in afschrift bij deze wet gevoegde overeenkomsten door Onze Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën, als daartoe door Ons gemachtigd, aangegaan:

a. met de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, onder dagteekening van 21 Januari 1890;

b. met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, onder dagteekening van 21 Januari 1890;

c. met de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, onder dagteekening van 21 Januari 1890,

gelijk die zijn gewijzigd bij de mede in afschrift bij deze wet gevoegde, onder dagteekening van 30 April 1890 gesloten overeenkomsten.

2. Alle bij of krachtens de wet vastgestelde of nader vast te stellen bepalingen, betreffende het gebruik van en den dienst op spoor- en tramwegen zijn, voorzoveel zij niet in strijd zijn met de in art. 1, sub b en c, genoemde overeenkomsten, toepasselijk op de spoor- en tramwegdiensten, uitgeoefend door de Maatschappijen, met welke die overeenkomsten gesloten zijn.

3. De wetten van 31 December 1865 (*Staatsblad* n° 195), van 15 November 1876 (*Staatsblad* n° 210) en van 19 December 1882 (*Staatsblad* n° 241) worden ingetrokken.

De wetten van 16 December 1888 (*Staatsbladen* n° 205 en 206) blijven van kracht, voorzover daarvan bij de in art. 1 bedoelde overeenkomst met de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij niet wordt afgeweken.

4. De overeenkomsten, in art. 1 genoemd, zoodat alle akten daaruit voortvloeiende, worden gratis geregistreerd.

5. Deze wet verbindt met den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 22sten Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.)

HAVELAAR.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg. 30 Juli 1890.*)

AFSCHRIFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan dezer overeenkomst door den Koning gemachtigd en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende, partij ter eenre,

en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, vertegenwoordigd door hare Directie, waarvoor optreden haar President en haar Secretaris, handelende volgens besluit van de Algemeene Vergadering van aandeelhouders van de Maatschappij van 5 October 1889, partij ter andere zijde,

is, behoudens bekrachtiging door de wet, het volgende overeengekomen:

Art. 1. De Staat neemt over het bedrijf der Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij in zijn geheel omvang en mitadien alle zaken, zoo goederen als rechten, welke aan de Maatschappij op het tijdstip der overdracht toebehooren, terwijl

hij in hare plaats treedt ten aanzien van alle verplichtingen, die de Maatschappij tot dat tijdstip tegenover derden heeft aangegaan.

Onder derden worden niet verstaan de aandeelhouders der Maatschappij, zullende de Staat evenwel gehouden zijn het bedrag der op het tijdstip der overdracht betaalbaar gestelde, doch nog niet opgevraagde dividenden aan de rechthebbenden uit te betalen.

2. Als grondslag voor de in art 1 bedoelde overdracht zal gelden de onder dagteekening van 30 April 1889 opgemaakte jaarlijksche balans der Maatschappij met de daarbij behorende staten, zooals die zijn opgenomen in het gedrukt verslag van de Directie aan de Algemeene Vergadering van aandeelhouders van 29 Juni 1889, zoomede de vanwege partij ter eenre gewaarmerkte bescheiden tot toelichting dier balans, welke ingevolge art. 47 der statuten ter kennisneming van aandeelhouders zijn nedergelegd.

Het beheer over de zaken der Maatschappij nà 30 April 1889 wordt door haar gevoerd volgens gelijke regels en beginselen als gegolden zouden hebben indien deze overeenkomst niet ware gesloten, doch voor rekening en risico van den Staat.

De Maatschappij zal bij de overdracht van haar bedrijf aan den persoon door partij ter eenre aangewezen, volgens art. 1 der afzonderlijke onder dagteekening van heden nopens het beheer gesloten overeenkomst verantwoording afleggen van het door haar ingevolge de eerste zinsnede gevoerd beheer.

Zij zal niet aansprakelijk zijn voor eenige schade of nadeelen, welke uit dat beheer zijn voortgesproten, tenzij die het gevolg is van kwaad opzet, van grove nalatigheid of van het niet nakomen der afzonderlijke onder dagteekening van heden nopens dat beheer gesloten overeenkomst.

De overdracht omvat alles wat ingevolge die verantwoording op het tijdstip der overneming van het bedrijf aanwezig moet zijn.

3. Binnen drie maanden na de afkondiging der wet, waarbij deze overeenkomst bekrachtigd is, draagt de Maatschappij haar bedrijf met al wat daartoe behoort, over aan den door partij ter eenre, volgens de bepaling van het voorgaand artikel aangewezen persoon. De Maatschappij zal laatstgenoemde gedurende dien tijd in de gelegenheid stellen om nopens hetgeen valt over te nemen, alle gewenscht wordende inlichtingen in te winnen en verbindt zich, hare medewerking te verlenen tot alle handelingen, welke blijken noodig te zijn

om eene geregelde overdracht der verschillende onderdeelen van het bedrijf der Maatschappij voor te bereiden.

De Directie of de met de liquidatie der Maatschappij te belasten personen zullen voorts, zoo gedurende dien termijn als daarna, hunne medewerking verlenen tot het verkrijgen van alle akten en stukken welke voor de overdracht der onroerende goederen en van de rechten en verplichtingen der Maatschappij blijken noodig te zijn.

De dag waarop het bedrijf der Maatschappij ingevolge de eerste zinsnede van dit artikel zal worden overgedragen, wordt door partij ter eenre bepaald.

Het feit der overneming strekt zoowel voor de Maatschappij als voor hare Directie tot volledige décharge van alle door haar bij deze overeenkomst aangegane verplichtingen.

4. De Staat zal aan de Maatschappij betalen:

1°. eene som van f 30,467,568.—, overeenkomende met het gestort bedrag der in omloop zijnde aandelen van de Maatschappij, benevens de rente over die som berekend tegen vijf ten honderd 's jaars van 1 Mei 1889 af tot den dag der betaling, verminderd met hetgeen ingevolge art. 48 der statuten van de Maatschappij op de zuivere winst over het jaar 1889/90 voorloopig en eventueel ingevolge art. 49 dier statuten per saldo zal zijn betaalbaar gesteld.

2°. Eene som van f 6,808,928.— als schadeloosstelling wegens vervroegde naasting.

Deze gelden worden op het bij de voorlaatste zinsnede van art. 3 bepaalde tijdstip ten behoeve van de Maatschappij betaalbaar gesteld bij de Nederlandsche Bank te Amsterdam.

De Staat verbindt zich voorts de Maatschappij te zullen vrijwaren tegen alle nadeelen, welke het gevolg kunnen zijn van de overdracht buiten goedkeuring van daarbij belanghebbenden, van de verplichtingen die de Maatschappij tegenover derden heeft aangegaan.

5. Aan Commissarissen en Directeuren der Maatschappij wordt levenslang voor hunne personen en reis-bagage vrij vervoer toegekend over alle door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij en door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen geëxploiteerd wordende Staatsspoorwegen, zoomede over den spoorweg Leiden—Woerden, den Nederlandschen Centraalspoorweg en den tramweg den Haag—Scheveningen, voor zoover de drie laatstgenoemde spoorwegen door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen zullen geëxploiteerd worden.

6. Aan het personeel der Maatschappij zal de gelegenheid worden gegeven om over te gaan in den dienst der Maatschappij, aan wie de exploitatie der onderwerpelijke spoor- en tramwegen wordt overgedragen op dezelfde voorwaarden waaronder zij thans dienen, en mitsdien met behoud zoowel van hunne tegenwoordige bezoldiging en emolumenten, als van de aanspraken op bevordering en op ondersteuning die zij wegens hun dienst bij de Maatschappij tegenover de laatste kunnen doen gelden. De in dienst van de met de exploitatie belast wordende Maatschappij overgaande beambten kunnen zoolang zij den leeftijd van vijf en zestig jaren niet bereikt hebben tegen hun wil niet ontslagen worden, tenzij wegens dienstweigering, grove nalatigheid in het volbrengen der huu opgedragen werkzaamheden of andere dergelijke redenen, welke een ontslag wettigen, dan wel tenzij zij ziekte of lichaamsgebreken bekomen, die hen ongeschikt maken voor de verdere uitoefening van hunner dienst.

Onder het in de 1ste zinsende bedoelde personeel worden niet verstaan de leden van de Directie der Maatschappij zoomede sommige van hare beambten wier namen door de Directie binnen den bij art. 3 bedoelden termijn aan partij ter eenre zullen medegedeeld worden.

Indien het gezamenlijk bedrag der jaarlijksche door laatstbedoelde beambten genoten tractementen minder beloopt dan f 50,400.—, dan wordt de volgens art. 4, sub 2, aan de Maatschappij te betalen uitkeering verminderd met eene som, welke gevonden wordt door dat mindere met $8 \frac{3166}{10000}$ te vermenigvuldigen.

7. Deze overeenkomst en alle akten en stukken, welke een nitvloeiende daarvan zijn, worden gratis geregistreerd.

8. Deze overeenkomst vervalt indien zij niet vóór 1 Mei 1890 bij de wet zal zijn goedgekeurd.

Aldus overeengekomen te ^{'s Gravenhage,} Utrecht, op den 21 Januari 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Directie der Nederl. Rhijnspoorwegmaatschappij,
(get.) H. AMESHOF, *President.*

" VAN HOOGSTRATEN, *Secretaris.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) DE BOSCH KEMPER.

AFSCHRIFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen:

den Staat der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan van deze overeenkomst door den Koning gemachtigd, ter eenre,

en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatspoorwegen, vertegenwoordigd door haren Directeur-Generaal, tot het aangaan van deze overeenkomst door de Algemeene Vergadering van aandeelhouders der Maatschappij gemachtigd, ter andere zijde,

is, behoudens bekrachtiging, voorzooveel noodig, bij de wet, overeengekomen, de voorwaarden, waarop bij de overeenkomst van 24/25 Mei 1876, voorzooveel noodig bekrachtigd bij de wet van 15 November 1876 (*Staatsblad* n°. 210), concessie is verleend voor het exploiteeren van Staatspoorwegen, te vervangen door de hieronder volgende bepalingen.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. I. De Maatschappij wordt belast:

a. met de exploitatie van de door den Staat aangelegde of wel door naasting of koop verkregen spoorwegen:

van Arnhem langs Zutphen, Zwolle, Meppel naar Leenwarden;

van Harlingen langs Leeuwarden, Groningen naar Nieuwe Schans;

van Groningen naar Meppel;

van Zutphen naar Hengelo;

van Maastricht langs Venlo, Bortel, Tilburg naar Breda;

van Roosendaal naar Vlissingen;

van Venlo naar de Pruisische grens in de richting van Kaldenkirchen;

van Utrecht langs 's Hertogenbosch naar Bortel;

van Moerdijk langs Zwaluwe naar Breda;

van Zwolle naar Almelo;

van Zwaluwe naar 's Hertogenbosch;

van Groningen naar Delfzijl;

van Elst naar Ressen-Bemmel;

van Breda naar Roosendaal;

van Amsterdam langs Utrecht naar Arnhem, met de vertakkingen te Amsterdam naar het

Entrepôt-dok, naar de zuidzijde van het spoorwegbassin in de Stads-Rietlanden en naar het centraalstation van den Staatsspoorweg;

van Breukelen naar Harmelen;

van Gonda naar 's-Gravenhage, met den verbindingsweg tusschen de beide stations te 's-Gravenhage;

van 's-Gravenhage naar Scheveningen (stoomtramweg);

δ. met de exploitatie van de door den Staat aangelegde of wel door naasting of koop verkregen spoorwegen, waarvan de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij het medegebruik heeft:

van Rotterdam langs Dordrecht, Zwaluwe, Zevenbergen, Roosendaal naar de Belgische grens;

van Hengelo langs Enschedé naar de Deutsche grens;

van Arnhem naar Elst en van Ressen-Bemmel naar Nijmegen;

van Nijmegen langs den linker Maasoever naar Venlo;

van Arnhem langs Zevenaar naar de Deutsche grens in de richting naar Emmerik;

van Utrecht langs Gouda naar Rotterdam.

II. Aan de Maatschappij wordt verleend het medegebruik, dat de Staat voor haar van de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij heeft bedongen, van den door die Maatschappij aan te leggen spoorweg tot verbinding van het gemeenschappelijk station van den Staatsspoorweg en Hollandschen IJzeren Spoorweg aan de Delftsche Poort te Rotterdam met het station van den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam te Rotterdam, met afbuigingen in de richting naar Schiedam en naar Capelle.

2. De Maatschappij verbindt zich tot de exploitatie, voorzover dit door den Koning bepaald wordt, van de spoorwegen, met uitzondering van die bedoeld in de wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146), welke nog door den Staat mochten worden aangelegd of waarover de Staat, door naasting of op andere wijze, de beschikking mocht verkrijgen, mits en zoolang die wegen aan de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen aansluiten.

De Staat verbindt zich om, indien en voorzover hij de beschikking verkrijgt over aan derden toebehoorende, doch krachtens overeenkomsten vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten of voor de Maatschappij ingevolge de artt. 74 en 75 verbindende, door haar geëxploiteerd wordende spoor- en tramwegen, de exploitatie daarvan op

den voet van de bepalingen dezer overeenkomst, aan de Maatschappij op te dragen.

Onder de in dit en in het vorig artikel genoemde spoorwegen worden verstaan de spoorwegen met alle daartoe behoorende werken, als:

bruggen, duikers, wegbruggen, overwegen, middelen van veiligheid en afsluiting, wijk- en wisselplaatsen;

alle stationsgebouwen, zoowel voor het publiek als voor den dienst noodig, goederen-, locomotieven- en wagenloodsen, bergplaatsen voor materialen en brandstoffen, gebouwen voor werkplaatsen voor het materieel, douanegebouwen, laad- en losplaatsen, stoepen, stationsafsluitingen, lantaarnpalen tot verlichting van stations en uitgangen, voorzoveel noodig stationspleinen en toegangswegen;

de havens tot de spoorwegen behoorende, met uitzondering van die te Feijenoord, Harlingen, Vlissingen en Delfzijl. Voorzoveel betreft spoorwegen, tot de exploitatie waarvan de Maatschappij krachtens de eerste zinsnede mocht verplicht worden, worden onder havens verstaan de zoodanigen, die uitsluitend ten behoeve van het spoorwegverkeer zijn of in het vervolg zullen worden aangelegd;

alles wat tot het vaste materieel van de stations en van den weg behoort, als: sporen, wissels, draaischijven, vergaarbakken voor water, waterkranen, hekken, mijlpalen, hellingwijzers, waarschuwingborden.

Tot die werken worden ook gerekend te behorende de niet aan de spoorwegen gelegen onroerende goederen, welke voor de administratie of de exploitatie van de spoorwegen gebruikt worden of bestemd zijn.

Overal, waar in deze overeenkomst sprake is van Staatsspoorwegen, worden daarmede de in de eerste zinsnede en in het vorig artikel sub 1 bedoelde spoorwegen aangeduid.

3. Behoudens de bepalingen der wet van 9 April 1876 (*Staatsblad* n°. 87), is de Maatschappij bevoegd tot het exploiteeren, het oprichten van of het deelnemen aan alle ondernemingen, welke tot bevordering kunnen strekken van het verkeer over de spoorwegen, die door haar geëxploiteerd worden; echter niet dan na machtiging van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën, voorzover het doel dier ondernemingen niet is het vervoer van personen en goederen.

4. De Maatschappij is verplicht in alle overeenkomsten, welke voor een langeren duur dan van

twaalf maanden aangegaan worden, de bepaling op te nemen, dat de Staat bevoegd is zich in hare plaats te stellen, indien hij tot naasting overgaat of indien de Maatschappij van hare rechten vervallen verklaard wordt.

5. De Maatschappij zorgt, dat de exploitatie, wat snelheid en veiligheid van vervoer, inrichting van het rollend materieel, van de stations en van alle overige onderdeelen van den dienst betreft, geschiedt op gelijke wijze als op de beste spoorwegen in Europa, en dat zij zooveel mogelijk met alle verbeteringen, welke elders worden ingevoerd, gelijken tred houdt.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan toestaan, dat de dienst op de door hem aan te wijzen spoorwegen of gedeelten van spoorwegen wordt uitgeoefend overeenkomstig de bepaling van Art. 1 der wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146).

6. De aanleg van de in Art. 1, sub I, genoemde spoorwegen, met uitzondering van de spoorwegen en de verdere werken, genoemd in Art. 71, wordt geacht bij het in werking treden van deze overeenkomst voltooid te zijn.

7. Ten aanzien van de spoorwegen, welke nog door den Staat mochten worden aangelegd en door de Maatschappij ingevolge Art. 2 ter exploitatie moeten worden overgenomen, is voor rekening van den Staat de bouw van den spoorweg met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is.

De bouw zal naar even deugdelijke regelen geschieden als die van de door den Staat aangelegde spoorwegen, terwijl daarbij zooveel mogelijk met alle verbeteringen, welke elders worden ingevoerd, gelijke tred zal gehouden worden.

De onteigening geschiedt en de aardebaan en de kunstwerken worden aangelegd voor dubbel spoor.

De oantwerpen voor den bouw worden in overleg met de Maatschappij opgemaakt. Leidt dit overleg niet tot overeenstemming, dan worden de ontwerpen vastgesteld door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen. In afwachting van de beslissing der scheidsmannen is de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bevoegd de werken te doen uitvoeren op de wijze als hij nuttig zal achten.

8. Spoorwegen, waarover de Staat door naasting of op andere wijze de beschikking verkrijgt, voorzover zij door de Maatschappij volgens Art. 2 ter exploitatie moeten worden overgenomen, worden, zoo noodig, in het eerste jaar der exploitatie

door den Staat of, indien de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid dit bepaalt, door de Maatschappij voor rekening van den Staat in voldoende toestand van onderhoud gebracht.

De toestand van onderhoud, waarin die spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, zich bevinden, zal, vóórdat de Maatschappij die ter exploitatie verkrijgt, onderzocht worden door eene commissie van drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen, die tevens zullen bepalen, welke herstellingen of vernieuwingen noodig zijn om een en ander in een toestand van onderhoud te brengen, gemiddeld overeenkomende met dien van de overige spoorwegen in exploitatie bij de Maatschappij.

De kosten van dat onderzoek zijn voor rekening van den Staat.

9. De Maatschappij is verplicht, de door haar geëxploiteerde Staatsspoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, goed te onderhouden en bij naasting of vervallenverklaring in voldoende toestand van onderhoud aan den Staat over te geven. Voorwerpen, welke door gebruik of door eenige andere oorzaak zijn te niet gegaan of onbruikbaar geworden, worden, buiten de gevallen voorzien in Art. 20, door gelijksoortige vervangen, tenzij de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid tot het niet vervangen zijne toestemming geeft.

Indien de Maatschappij in deze verplichtingen tekort schiet, kan van Regeeringswege in het onderhoud worden voorzien, op de wijze als bepaald in de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67).

De Maatschappij stelt kosteloos beschikbaar het personeel en het materieel, vereischt tot het van Staatswege verrichten van periodieke beproevingen van en peilingen bij de spoorwegbruggen met 50 meter of meer spanning, in de door haar geëxploiteerde spoorwegen aanwezig.

De Maatschappij is gehouden, alle verplichtingen jegens derden, de exploitatie of het onderhoud van werken betreffende, na te komen, welke de Staat bij den aanleg of de overneming van de Staatsspoorwegen heeft op zich genomen.

10. Als eenige uitzonderingen op de bij het vorig artikel omschreven verplichting der Maatschappij, betreffende het onderhoud, gelden voor de Staatsspoorwegen de hierna onder 1° tot en met 6° gemaakte bepalingen.

Voor rekening van den Staat zijn:

1°. de kosten van herstelling van de beschadiging, toegebracht door ijsgang, oorlog, oproer, doorbraak van een spoorwegdijk, militaire inundatiën of door overstroming, welke het gevolg is van het doorbreken van een dijk, bestemd om te allen tijde het buitenwater te keeren;

2°. de kosten van het maken van voorzieningen tegen buitengewone ontgrondingen langs de pijlers en landhoofden der bruggen over den Rijn, den IJsel, de Lek, de Waal, de Maas, het Hollandsch Diep (en, ingeval de Maatschappij krachtens Art. 2 mocht worden verplicht tot exploitatie van spoorwegen, aangelegd over andere dan de hier genoemde groote rivieren, ook over die rivieren), zoo die ontgrondingen niet door goed onderhoud van de bestaande verdedigingswerken en van de steenstortingen hadden kunnen voorkomen worden, alsmede de kosten van herstelling van de beschadigingen, welke in zoodanig geval door de ontgrondingen aan de bruggen of verdedigingswerken mochten ontstaan zijn;

3°. de kosten van herstelling van beschadigingen, aan de bruggen over de sub 2°. bedoelde rivieren en aan de beveiligingswerken dier bruggen veroorzaakt door aanvaring, voorzover deze kosten niet op derden zijn verhaald. De Maatschappij is bevoegd en verplicht deze kosten van derden in te vorderen. Indien laatstgenoemden weigeren de door hen veroorzaakte schade te vergoeden, zal de Maatschappij dit ten spoedigste aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid mededeelen en alle inlichtingen en bescheiden verstrekken, welke noodig zijn om eene gerechtelijke vordering in te stellen;

4°. de kosten der geheele vernieuwing van den bovenbouw van één of meer openingen der bruggen over de sub 2°. bedoelde rivieren.

De bepalingen sub 3° en 4° zijn ook toepasselijk op bruggen over het Noordzee-kanaal, ingeval de Maatschappij krachtens Art. 2 mocht worden verplicht tot exploitatie van een daarover aangelegden spoorweg;

5°. voor de spoorwegen en de werken bedoeld in Art. 71, voor de nog van Staatswege aan te leggen spoorwegen en voor de tot de Staatsspoorwegen behorende werken, welke na 1 Mei 1888 voltooid zijn of worden: de kosten van herstelling van de gebreken, welke het gevolg zijn van eene slechte of onvoldoende uitvoering van die spoorwegen of werken, zoo dit bewezen is, de hierbedoelde wegen en werken niet door de Maat-

schappij maar door den Staat gemaakt zijn, en van het bestaan van die gebreken binnen twee jaar, nadat de bovenbedoelde spoorwegen voor het verkeer geopend of de bovenbedoelde, bij de opening nog niet voltooide werken voltooid zijn, aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is kennis gegeven;

6°. de kosten der tijdelijke werken, welke voor de nitvoering voor de sub 1° tot en met 5° bedoelde herstellingen, voorzieningen en vernieuwingen onontbeerlijk zijn.

De voor bovenbedoelde herstellingen, voorzieningen en vernieuwingen uit te voeren werken worden, indien de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid dit verlangt, gemaakt door de Maatschappij, die daarvoor alleen de werkelijke kosten van uitvoering en van toezicht, alsmede rente tot een bedrag van vier ten honderd 's jaars, doch geen winst in rekening brengt.

In afwachting van de beslissing des Ministers zal de Maatschappij tot herstel van de in dit artikel bedoelde schade, voor rekening van den Staat, de maatregelen kunnen nemen, welke gevorderd worden om storing in den dienst te voorkomen.

De ontwerpen, bestekken en begrotingen van de in dit artikel bedoelde werken zijn onderworpen aan de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Stremming van den dienst op den spoorweg, wegens bovengemelde werken, geeft geen recht op schadevergoeding.

HOOFDSTUK II.

Van het materieel en de exploitatie.

11. Voor rekening van de Maatschappij is de aanschaffing van:

a. de locomotieven, rijtuig, wagens en alles wat verder tot het rollend materieel behoort;

b. alle werktuigen voor den stationsdienst, als: hijschkransen, rolwagens, wegbruggen;

c. alle gereedschappen en toestellen, noodig voor den dienst van de stations, van de treinen en van den weg, als: de electromagnetische en de optische signalen, de contrôle-borden;

d. de werktuigen der werkplaatsen, benevens de stoommachines voor die werkplaatsen en voor het vullen van de waterbakken, de inrichtingen tot verwarming van het water;

e. het ameublement van de stationsgebouwen en van de burealen;

f. de middelen tot het verleenen van hulp bij spoorwegongelukken;

g. alle vervoerbare en vaste voorwerpen, bepaaldelijk en uitsluitend voor den dienst van het vervoer bestemd;

h. de materialen, brandstoffen en voorraad van allen aard, noodig voor de exploitatie.

12. Ten einde steeds te kunnen voldoen aan Art. 45 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), wordt een door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te bepalen getal wagens, voor het vervoer van goederen of van paarden en vee bestemd, zóó ingericht, dat daarmede krijgsvolk, paarden en oorlogstuig kunnen worden vervoerd.

13. De Maatschappij is verplicht, over elken van de door haar geëxploiteerde op Nederlandsch grondgebied gelegen spoorwegen, met uitzondering van die, waarop de wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146) van toepassing is, dagelijks ten minste vijf treinen voor reizigers in iedere richting te doen rijden.

De vermeerdering of vermindering van het aantal verplichte treinen, in dit artikel voorgeschreven, wordt in gemeen overleg tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en de Maatschappij geregeld.

De Minister bepaalt, de Maatschappij gehoord, welke van de verplichte treinen zullen zijn sneltreinen en welke zullen worden samengesteld uit rijtuigen der late, 2de en 3de klasse.

14. De Maatschappij zal, hetzij des daags, hetzij des nachts, de treinen doen loopen, die door of namens de Regeering ten behoeve van 's Rijks dienst verlangd worden.

De Maatschappij mag die treinen ten bate van hare exploitatie gebruiken, voorzoveel daardoor, ter beoordeeling van het gezag dat den trein heeft verlangd, de bereiking van het doel, waarvoor de trein is geëischt, niet wordt belemmerd.

Indien zoodanige dagtrein minder dan f 0.60 en zoodanige nachttrein minder dan f 0.95 per treinkilometer opbrengt, met een minimum van 50 treinkilometers, wordt het verschil door den Staat bijbetaald.

HOOFDSTUK III.

Van de tarieven en het vervoer.

15. De voorwaarden voor het vervoer over Nederlandsch grondgebied behoeven, voorzover daarin niet bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur wordt voorzien, voor al de spoorwegen,

welke de Maatschappij exploiteert, en voor die, waarvan zij het medegebruik heeft, de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Gelijke goedkeuring is noodig voor elke in die voorwaarden te brengen wijziging of aanvulling.

16. Door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid worden, de Maatschappij gehoord, voor het berekenen van vrachtprijzen voor het vervoer over Nederlandsch grondgebied maxima vastgesteld, zoo naar den te doorloopen afstand van een kilometer als bij wijze van vast recht en voor bijkomende kosten van inschrijving, laden, lossen, overladen, opslaan, bewaren, afhalen en bestellen. De aldus vastgestelde maxima worden, zoo noodig, op gelijke wijze veranderd.

Met toestemming van genoemden Minister kan de afstand, waarnaar de tarieven berekend worden, voor den overtocht van bruggen over de groote rivieren en van viaducten vermeerderd worden.

De Maatschappij mag geen andere kosten in rekening brengen dan die, waarvoor door genoemden Minister eenheidsprizen als maxima zijn vastgesteld of machtiging tot heffing is verleend.

Bij de berekening van de vergoeding voor het vervoer naar en van de magazijnen en aanlegplaatsen, bedoeld in Art. 49, wordt de afstand gemeten tusschen den verbindingswissel der aanlegplaats en den dichtstbij gelegen nitersten wissel van het naastbij gelegen station. Voor afstanden tot 2 kilometer bedraagt die vergoeding ten hoogste f 0.50 per geheel of gedeeltelijk beladen wagen; voor grootere afstanden wordt voor elken kilometer of gedeelte van een kilometer meer de vergoeding met ten hoogste f 0.25 verhoogd.

17. Alle tarieven en wijzigingen van tarieven, zonder onderscheid, worden door de Maatschappij aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ter goedkeuring aangeboden, tot zekerheid dat de vastgestelde maxima niet overschreden worden.

Indien de beslissing des Ministers niet is gevolgd veertien dagen na den dag, waarop het voorstel tot goedkeuring bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid is ontvangen, dan kan het tarief of de wijziging voorloopig door de Maatschappij aangekondigd en met inachtneming van den termijn, in Art. 30 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) bepaald, ingevoerd worden, totdat omtrent het voorstel door den Minister is beslist.

18. De Maatschappij is verplicht, de bij de

wet aangewezen personen en goederen in de bij de wet omschreven gevallen kosteloos te vervoeren.

Zij is bevoegd, kosteloos vervoer toe te staan aan en ten behoeve van haar bestuur en haar personeel, zoomede in alle gevallen, waarin zij dit in haar belang wenschelijk acht.

Zij zendt jaarlijks aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene opgaaf van de door haar aan Rijksambtenaren verstrekte bewijzen van vrij vervoer.

19. Alle bouwstoffen en materialen, noodig voor de niet tot het in Art. 9 bedoeld onderhoud strekkende werken, welke gemaakt worden aan of in Staatsspoorwegen, die bij de Maatschappij in exploitatie zijn, worden over de Staatsspoorwegen vervoerd tegen een vasten prijs van f 0.009 per eenheid van duizend kilogram en per kilometer, zonder eenige bijkomende kosten.

HOOFDSTUK IV.

Van werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van- en nieuwe werken aan of in Staatsspoorwegen.

20. Indien de Maatschappij het voor de ontwikkeling van het verkeer of voor de uitoefening van den dienst op de Staatsspoorwegen noodig acht werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe werken te maken, zal zij, alvorens dergelijke werken uit te voeren, onder overlegging van globale plannen en begrotingen, daartoe de vergunning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vragen. Gelijke regel geldt voor wijziging, verbetering of uitbreiding van de niet aan den spoorweg gelegen onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede.

Wordt de vergunning verleend, dan zullen de bedoelde werken door de Maatschappij voor hare rekening worden gemaakt en geacht worden deel uit te maken van de Staatsspoorwegen.

Indien daarentegen de Minister de vergunning niet verleent, of wel indien de Minister het maken van zoodanige werken, op de hierboven aangegeven gronden, noodig acht, doch de Maatschappij de noodzakelijkheid daarvan ontkent, zal in beide gevallen omtrent de vraag, of de werken overeenkomstig de overlegde plannen en begrotingen voor de ontwikkeling van het verkeer of voor de uitoefening van den dienst op de Staatsspoorwegen al dan niet noodig zijn, de beslissing worden in-

geroepen van drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Bij die beslissing zal als noodig aangemerkt worden alles wat gevorderd wordt om den dienst overeenkomstig de bij de wet gevegen voorschriften uit te oefenen, terwijl in het algemeen de eischen, welke voor de ontwikkeling van het verkeer en de uitoefening van den dienst kunnen gesteld worden, in ruimen zin zullen zijn op te vatten.

Indien de scheidsmannen beslissen, dat de werken, waarvan de aanleg wordt verlangd, noodig zijn, dan geschiedt hetgeen in de tweede zinsnede bepaald is.

In het tegenovergesteld geval kan de Maatschappij de werken, welke zij noodig acht, voor hare rekening maken. Zij is bevoegd deze werken tusschentijds af te breken en de veranderde werken in hun oorspronkelijken toestand te doen herstellen en tot een en ander verplicht, bij toepassing van de naasting ingevolge Art. 39, tenzij de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid die werken alsnog zou willea overnemen.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid blijft te allen tijde bevoegd, voor Rijksrekening alle werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe werken te doen maken, welke hij in het algemeen belang noodig oordeelt, mits deze werken geen schade, hinder of gevaar voor de exploitatie opleveren.

Voorzover deze werken aan de Maatschappij ten gebruike of in exploitatie worden afgestaan, is zij verplicht die te onderhouden.

Wanneer een der in de eerste vijf zinsneden en in de zevende in verband met de achtste zinsnede bedoelde werken voltooid is, geschiedt de opnemng bij een door of namens beide partijen onder teekend proces-verbaal, waarin de toestand van het werk omschreven wordt.

De bepalingen van dit artikel maken geen inbreuk op het bepaalde in de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n° 107).

21. De in de eerste vijf zinsneden van Art. 20 bedoelde werken zullen worden uitgevoerd overeenkomstig uitgewerkte plannen, bestekken en gespecificeerde begrotingen, welke door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zullen zijn goet te keuren met eerbiediging van de in Art. 20, eerste zinsnede, vermelde globale plannen en begrotingen of van de in Art. 20, derde zinsnede, voorgeschreven arbitrale uitspraak. De Minister kan de openbare uitbesteding gelasten en de uitvoering doen controleeren.

HOOFDSTUK V.

Begin en einde van de exploitatie.

22. De exploitatie overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst begint op den door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te bepalen dag.

Voor de spoorwegen, bedoeld in Art. 2, waarover de Staat door naasting of op andere wijze de beschikking verkrijgt, moet, bij de bepaling van bedoelden dag, een termijn van ten minste zes weken worden gegeven vóór het begin van de exploitatie en behoeft deze niet te beginnen, vóórdat het onderzoek, bedoeld in Art. 8, tweede zinsnede, afgevoerd is.

Voor de spoorwegen, bedoeld in Art. 71, sub A 1°. en 2°., en voor de nog van Staatswege aan te leggen spoorwegen gelden de bepalingen der drie volgende artikelen.

23. Drie maanden voordat naar de berekening van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan voor exploitatie gereed zal zijn, geeft hij van het vermoedelijk tijdstip van voltooiing kennis aan de Maatschappij.

Na het gereedkomen wordt van de overgave en overneming zoo spoedig mogelijk een door gemachtigden van den Staat en van de Maatschappij ondertekend proces-verbaal opgemaakt. Uit dat verbaal zal niet alleen behorende te blijken al wat ten gebruike is afgestaan, maar ook de toestand, waarin de spoorweg met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, zich bevindt.

24. Een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan is voor exploitatie gereed, wanneer hij aansluit aan een spoorweg, die door de Maatschappij geëxploiteerd wordt, en al de in Art. 2, derde zinsnede, genoemde werken en voorwerpen zoover voltooid zijn, dat de spoorweg of het gedeelte daarvan voor gebruik geschikt is.

Uiterlijk veertien dagen, nadat zulk een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan door of vanwege den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ter beschikking van de Maatschappij is gesteld, wordt de dienst daarop begonnen.

Voor elken dag vertraging verbeurt de Maatschappij eene som van vijfhonderd gulden.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zorgt, dat de Maatschappij tijdig, vóórdat een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan te

harer beschikking wordt gesteld, de gebouwen tot berging van materieel, op den spoorweg of het gedeelte daarvan gelegen, kan gebruiken en de noodige proefritten kan doen.

25. Zoodra op een Staatsspoorweg of op een gedeelte daarvan de dienst is begonnen, moet de Maatschappij overeenkomstig het bepaalde in de Artt. 9 en 10, voorzien in het onderhoud van den spoorweg en, voorzover het te harer beschikking is gesteld, van hetgeen onder de spoorwegen volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is.

26. Bij de wet kan te allen tijde bepaald worden, dat de exploitatie overeenkomstig de voorwaarden dezer overeenkomst op een bij de wet vast te stellen tijdstip, doch uiterlijk één jaar na afkondiging van die wet, zal eindigen, en dat de eigendommen der Maatschappij door den Staat zullen genaast worden, met inachtneming van hetgeen in een der Artt. 35, 36 of 39 bepaald is. Bij naasting ingevolge Art. 39 zal voormeld tijdstip met den 31sten December moeten samenvalen.

Het voornemen om een ontwerp van wet als bovenbedoeld in te dienen, wordt door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën ten spoedigste, uiterlijk op den dag, waarop die wet ter behandeling aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt ingediend, aan de Maatschappij medegedeeld.

Indien de wet niet is uitgevaardigd binnen achttien maanden na den dag, waarop die mededeeling gedaan is, zal deze laatste geacht worden niet geschied te zijn en de daarbij aangekondigde naasting geen voortgang hebben.

27. De Maatschappij kan bij rechterlijk vonnis van hare rechten betreffende de exploitatie van de Staatsspoorwegen vervallen worden verklaard:

1°. indien zij in gebreke blijft te voorzien in het onderhoud van de Staatsspoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, nadat Art. 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) reeds éénmaal op haar is toegepast;

2°. indien zij de bepalingen dezer overeenkomst, wat de exploitatie, het materieel en den dienst betreft, niet naleeft, nadat zij, gewaarschuwd, den gestelden termijn heeft laten verlopen. Na ontvangst van de waarschuwing is de Maatschappij bevoegd de vraag, of zij bedoelde bepalingen niet heeft nageleefd, aan de uitspraak des rechters te onderwerpen. In afwachting van deze uitspraak is de Maatschappij verplicht, zich

naar de inzichten van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te gedragen.

Met de vervallenverklaring heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid het recht om zich onmiddellijk in het bezit te stellen van de Staatspoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, en om over het personeel, het materieel en al hetgeen gevorderd wordt om de exploitatie voort te zetten, te beschikken.

28. De Maatschappij mag, buiten het geval van overmacht, zonder toestemming van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid den dienst op de Staatspoorwegen niet geheel of gedeeltelijk doen stilstaan.

Bij overtreding van dat verbod is genoemde Minister bevoegd, onmiddellijk over de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, het personeel, het materieel en al hetgeen gevorderd wordt om de exploitatie voort te zetten, te beschikken, ten einde, onverminderd de bevoegdheid tot toepassing van Art. 27, den dienst overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst ten bate en schade van de Maatschappij te doen voortzetten.

29. De Maatschappij is bevoegd deze overeenkomst op te zeggen in de gevallen en onder de voorwaarden als hierna is bepaald.

Zij verkrijgt dit recht telkens indien het in Art. 33 bedoeld winstsaldo gedurende twee achterevolgende jaren niet meer beloopt dan drie en een half ten honderd van het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal.

Het recht tot opzegging vervalt, indien de Maatschappij niet vóór den 31sten December van het jaar, volgende op dat waarin de in de tweede zinsnede bedoelde voorwaarde werd vervuld, aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid heeft medegedeeld, dat zij van dat recht wenscht gebruik te maken.

Indien de Maatschappij de overeenkomst heeft opgezegd, is zij gehouden die nog gedurende ten hoogste twee jaren na den dag van de opzegging gestand te doen. Binne dien termijn zal de Staat verplicht zijn tót naasting over te gaan.

HOOFDSTUK VI.

Bepalingen van geldelijken aard.

30. De Maatschappij geniet alle ontvangsten, welke de exploitatie of het medegebruik van de

in deze overeenkomst bedoelde spoorwegen afwerpt, en alle verdere baten. Daartoe behooren niet:

a. de schadeloosstellingen, welke de Staat nà het in werking treden van deze overeenkomst, hetzij ineens of bij wijze van jaarlijksche vergoeding, van derden zal bedingen voor het gebruik van door den Staat nà dat tijdstip ten behoeve van andere spoorwegdiensten gemaakte nieuwe werken of uitbreidingen van bestaande werken, noch de vergoedingen, pachten, huren en dergelijken, welke door den Staat voor het gebruik van overhoeken zijn of in het vervolg zullen worden bedongen;

b. de opbrengst van al hetgeen, blijkens de in Art. 43 bedoelde staten, bij het in werking treden van deze overeenkomst, tot de Staatspoorwegen behoorde en, buiten het geval van Art. 9, eerste zinsnede, niet door de Maatschappij bekostigd is, voorzover een en ander verkocht en niet vervangen wordt.

Het bedrag van de vergoedingen, krachtens Art. 4 van het tractaat dd. 27 Juni 1874 (opgenomen in het *Staatsblad* van 1874, n°. 131), door de Regeering van Oldenburg verschuldigd, blijft ten bate van de Maatschappij.

31. De Maatschappij keert voor het gebruik van de Staatspoorwegen jaarlijks aan den Staat nit:

1°. voor de spoorwegen genoemd in art. 1, sub I, eene som van f 3,400,000.— (drie miljoen vierhonderd duizend gulden);

2°. voor de Staatspoorwegen, welke haar in het vervolg ter exploitatie zullen gegeven worden, eene som van f 1000.— (één duizend gulden) per kilometer, of zooveel meer als tusschen de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën en de Maatschappij zal worden overeengekomen. Deze bepaling geldt niet (behalve voor den spoorweg Leiden—Woerden) voor de in Art. 2, tweede zinsnede, bedoelde spoor- en tramwegen; de exploitatie daarvan zal door den Staat aan de Maatschappij worden opgedragen op geen bezwarender voorwaarden dan die, waarop de Maatschappij die wegen, ten tijde dat zij aan den Staat overgaan, exploiteert.

32. Binnen de eerste maand na elk afgelopen kwartaal van het kalenderjaar betaalt de Maatschappij aan den Staat hetgeen zij in verhouding tot de in Art. 31 bepaalde uitkeering over dat kwartaal verschuldigd is.

De betalingen geschieden ten kantore van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam; de quitantiën worden aan den Minister van Financiën gezonden.

33. Indien bij de vaststelling van de jaarlijksche

balans der Maatschappij blijkt, dat het winstsaldo ter zake van haar beheer in zijn geheelen omvang meer bedraagt dan vier ten honderd van het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, dan wordt dat meerdere in dier voege tusschen den Staat en de Maatschappij verdeeld, dat ieder van beide partijen daarvan een gelijk aandeel verkrijgt, totdat het geheele aandeel der Maatschappij bedraagt zes en een half ten honderd van gemeld kapitaal, als wanneer van hetgeen dan nog overblijft vier vijfde gedeelten aan den Staat worden uitgekeerd en één vijfde gedeelte aan de Maatschappij verblijft.

De betaling van hetgeen den Staat ingevolge de vorige zinsnede toekomt, geschiedt binnen één maand, nadat de jaarlijksche balans en winst- en verliesrekening op de daarvoor bij de statuten der Maatschappij bepaalde wijze zijn vastgesteld.

De balans en winst- en verliesrekening worden onverwijld na de vaststelling aan de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën medegeedeeld.

Indien tengevolge van oorlog een gedeelte van het Rijk in Europa door den vijand wordt bezet en het in de eerste zinsnede bedoeld winstsaldo over eenig jaar, waarin de bezetting plaats heeft, minder bedraagt dan vier ten honderd van het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, dan wordt dat mindere tot een bedrag van vier ten honderd van gezegd kapitaal door den Staat aan de Maatschappij bijbetaald.

34. Indien de Staat van het in Art. 26 bedoeld recht om de exploitatie krachtens de bepalingen dezer overeenkomst te doen eindigen en om de eigendommen der Maatschappij te naasten gebruik maakt, zal hij te zijner keus bevoegd zijn:

I. of om het geheele door de Maatschappij gevoerde bedrijf en mitsdien alle zaken, rechten en verplichtingen der Maatschappij over te nemen;

II. of om het door de Maatschappij gevoerde bedrijf en mitsdien alle zaken, rechten en verplichtingen der Maatschappij over te nemen, met uitzondering van die zaken, rechten en verplichtingen, welke door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën worden uitgesloten;

III. of om de exploitatie van de Staatsspoorwegen door de Maatschappij te doen eindigen en om zich in het bezit te stellen van al hetgeen de Staat volgens het bepaalde in Art. 39 verkrijgt.

Ten aanzien van elk dier drie wijzen van

naasting geldt hetgeen daaromtrent in de volgende artikelen bepaald is.

35. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, I, neemt de Staat over het bedrijf der Maatschappij in zijn geheelen omvang en verkrijgt hij alle zaken en rechten, zoo roerende als onroerende, welke aan de Maatschappij toebehooren; de Maatschappij is verplicht alle die zaken en rechten aan den Staat over te dragen. De Staat verbindt zich, doch alleen tegenover de Maatschappij, alle verplichtingen, welke zij tegenover derden heeft aangegaan, voor haar na te komen en haar deswege ten volle te vrijwaren en schadeloos te houden.

De Staat betaalt daarvoor aan de Maatschappij: a. honderd ten honderd over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal;

b. indien de gezamenlijke baten der Maatschappij hare schulden, het sub a bedoeld kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo overtreffen met een bedrag van ten minste f 6,750,000.— (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden), eene som van f 1,350,000.— (een miljoen driehonderd vijftig duizend gulden), of anders zooveel minder als het batig saldo minder dan f 6,750,000.— (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden) bedraagt;

c. de helft van het bedrag waarmede de gezamenlijke baten der Maatschappij, vermindert met eene som van f 6,750,000.— (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden), overtreffen hare schulden, het sub a bedoeld kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo;

d. eene premie van een half ten honderd over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar, dat het tijdstip, waarop de Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1915; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van achtien miljoen gulden berekend worden en niet meer dan elf ten honderd van dat kapitaal bedragen.

36. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, II, neemt de Staat over het geheele bedrijf der Maatschappij, met uitzondering van dat gedeelte daarvan, hetwelk van de naasting wordt uitgesloten. De Staat verkrijgt alsdan alle zaken en rechten, zoo roerende als onroerende, welke aan de Maatschappij toebehooren, met uitzondering evenwel van die, welke behooren tot het gedeelte van het bedrijf, dat van de naasting

is uitgesloten; de Maatschappij is verplicht die zaken en rechten aan den Staat over te dragen. De Staat verbindt zich, doch alleen tegenover de Maatschappij, alle verplichtingen, welke zij tegenover derden heeft aangegaan, voor haar na te komen en haar deswege ten volle te vrijwaren en schadeloos te houden, met uitzondering evenwel van die verplichtingen, welke verband houden met en het gevolg zijn van zaken, rechten en overeenkomsten, welke door den Staat worden uitgesloten; wordende onder laatstbedoelde verplichtingen niet begrepen de voor die zaken en tengevolge van die overeenkomsten door de Maatschappij gemaakte schulden.

De Staat betaalt daarvoor aan de Maatschappij:

a. honderd ten honderd over het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, verminderd met tachtig ten honderd van de waarde der uitgesloten zaken en rechten.

Voor de evengenoemde waarde worden aangenomen de bedragen, waarop de uitgesloten zaken en rechten, behoudens het bepaalde in Art. 38, in de bij de eerste zinsnede van dat artikel bedoelde balans zijn vastgesteld, nadat die bedragen zijn verminderd en vermeerderd met de sommen, door de Maatschappij voor die zaken en rechten ontvangen en betaald, sedert het tijdstip waarop evenbedoelde balans werd opgemaakt;

b. indien de gezamenlijke baten der Maatschappij (daaronder begrepen die, welke worden uitgesloten) hare schulden, het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winst-saldo overtreffen met een bedrag van ten minste f 6,750,000.— (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden), eene som van f 1,350,000.— (een miljoen driehonderd vijftig duizend gulden), of anders zooveel minder als het batig saldo minder dan f 6,750,000 — (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden) bedraagt;

c. de helft van het bedrag waarmede de gezamenlijke baten der Maatschappij (daaronder begrepen die, welke worden uitgesloten), verminderd met eene som van f 6,750,000.— (zes miljoen zevenhonderd vijftig duizend gulden), overtreffen hare schulden, het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo;

d. eene premie van een half ten honderd over het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar, dat het tijdstip, waarop de

Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1915; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van achttien millioen gulden berekend worden en niet meer dan elf ten honderd van dat kapitaal bedragen.

De bevoegdheid om sommige door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën aan te duiden zaken en rechten uit te sluiten, is niet van toepassing op de door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, welke de Staat ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39 behoort over te nemen, noch op de zoodanigen welke verband houden met of het gevolg zijn van ondernemingen, als bedoeld in Art. 3, indien door de voornoemde Ministers is toegezegd, dat de Staat die ingeval van naasting overeenkomstig dit artikel niet zal uitsluiten, noch op de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten zelve.

Zij vervalt, indien de overeenkomstig het bepaalde sub a, tweede zinsnede, te bepalen waarde van al hetgeen wordt uitgesloten, minder bedraagt dan vijf ten honderd van het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal.

37. Zoodra het voornemen om een ontwerp van wet tot naasting overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst aanhangig te maken, ter kennis gebracht is van de Maatschappij, zal deze haar bedrijf uitoefenen met inachtneming van de door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën daaromtrent te geven voorschriften van contrôle. Wordt door de Wetgevende Macht beslist, dat de naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 35 of 36 zal geschieden, dan zal de Maatschappij geacht worden van het oogenblik af, waarop voorzgd voornemen aan haar is medegedeeld, haar bedrijf, voorzover dit niet van de naasting wordt uitgesloten, voor rekening van den Staat voortgezet te hebben en deswege op het tijdstip van de in bezitneming verantwoording hebben af te leggen.

De in den eersten volzin gemaakte bepaling vervalt, indien de daarbij bedoelde wet niet binnen den bij Art. 26, laatste zinsnede, genoemden termijn is uitgevaardigd.

38. Voor de waarde der baten, bedoeld sub b en c van de Artt. 35 en 36, worden aangenomen de sommen, waarop die baten, behoudens het hierna bepaalde, zijn vastgesteld in de balans, welke betrekking heeft op het jaar, voorafgaande aan dat, waariu het voornemen om een ontwerp

van wet tot naasting aanhangig te maken, ter kennis van de Maatschappij is gebracht.

De Maatschappij is bevoegd, de waarde der in hare balans voorkomende hoofden van rekening te schaften op het bedrag, hetwelk zij daaraan toekent, met dien verstande evenwel, dat die waarde, met inachtneming van de berekening van de bedragen, genoemd in Art. 86, niet hooger mag opgevoerd worden dan tot het bedrag, waarvoor zij op 1 Januari 1889 te boek stond, vermeerderd met de werkelijk door de Maatschappij voor eenig hoofd van rekening gedane uitgaven, welke niet als geleden verliezen te beschouwen zijn. Onder verliezen worden voor de toepassing van dit artikel niet verstaan de uitgaven, bedoeld in Art. 39 sub *g* laatste zinsnede, noch de kosten vallende op het te gelde maken van tijdens deze overeenkomst nitgegeven geldleeningen, daaronder begrepen het verschil tusschen het nominaal bedrag dier leeningen en den prijs van uitgifte, noch de sommen, welke de Maatschappij betaalt wegens door haar gegarandeerde winsten op ondernemingen, als bedoeld in Art. 3, voorzoover dergelijke betalingen eene vordering ten laste van derden blijven uitmaken, welke op aannemelijke gronden kan geacht worden op den daarvoor bepaalden tijd terugbetaald te zullen worden.

De bedragen der in Art. 39, sub *c*, *g*: α en γ , en *i*, bedoelde verminderingen en in het algemeen de waarde van alle voorwerpen, die te niet zijn gegaan, zullen, behoudens het bepaalde in Art. 44, tweede zinsnede, jaarlijks afgetrokken worden van de bedragen, waarvoor de betrekkelijke hoofden van rekening onder de baten der balans zijn uitgetrokken.

De Maatschappij is bevoegd te vorderen, dat de verkoopwaarde, welke de haar toekomende zaken, met uitzondering van die genoemd in Art. 39, ten tijde van de naasting hebben, door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen zal geschat worden.

Indien de Maatschappij het bepaalde bij deze tweede en derde zinsneden overtreedt, of indien de volgens de vierde zinsnede te bepalen verkoopwaarde verminderd met hetgeen gedurende deze overeenkomst op het betrekkelijk hoofd van rekening mocht zijn afgeschreven, hooger is dan die in de balans voorkomt, zal de in de eerste zinsnede bedoelde balans overeenkomstig de bepalingen van dit artikel gewijzigd worden en de aldus gewijzigde balans tot grondslag strekken voor de berekening van hetgeen de Staat inge-

het bepaalde in de Artt. 35, sub *b* en *c*, en 36 sub *a*, *b* en *c*, te betalen heeft.

39. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, III, eindigt de exploitatie door de Maatschappij van de Staatsspoorwegen en verkrijgt de Staat:

de niet aan de spoorwegen gelegen, op 1 Januari 1889 aanwezige onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede;

alle werken tot wijziging, verbetering of nitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe werken betreffende de Staatsspoorwegen, met uitzondering van die bedoeld in Art. 20, zesde zinsnede, voorzoover de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid verklaart die niet te willen overnemen;

het rollend materieel en de exploitatie-inrichtingen, behoorende tot de Staatsspoorwegen;

en voorts in het algemeen al hetgeen door de Maatschappij voor de exploitatie van de Staatsspoorwegen ingevolgt Art. 11 aangeschaft is.

In gemeen overleg tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en de Maatschappij wordt bepaald, welk gedeelte van al het rollend materieel, van de losse, niet voor den dienst op eene bepaalde lijn bestemde exploitatie-inrichtingen en van de aanwezige materialen en magazijn-goederen zal geacht worden te behooren tot de Staatsspoorwegen. Het overblijvend gedeelte wordt, behoudens het hieronder sub 2° bepaalde, ter beschikking van de Maatschappij gesteld, zullende de verdeling geschieden in dezelfde verhouding als waarin het gemiddelde aantal van de in de laatste vijf jaren op de Staatsspoorwegen doorloopen treinkilometers staat tot het gemiddelde aantal van de in hetzelfde tijdvak op al de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen doorloopen treinkilometers. Bij verschil van gevoelen over de vraag, of sommige en welke voorwerpen behooren tot die, welke de Staat ingevolgt de bovenstaande bepalingen bevoegd is over te nemen, kan de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zich in het bezit stellen van alles wat naar zijne meening noodig is om de exploitatie op de Staatsspoorwegen voort te zetten, behoudens schadeloosstelling door den Staat te betalen. De hiertoe in te stellen vorderingen zullen worden beslist door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Voorts neemt de Staat van de Maatschappij over: 1°. de tijdens de naasting nog in haar bezit zijnde aandeelen in de Nederlandsche Centraal-

spoorweg-Maatschappij en in de Spoorwegmaatschappij Leiden—Woerden, en de vordering op laatstgenoemde, omschreven in Art. 74;

2°. de zaken en rechten, voorzoover zij aan de Maatschappij in eigendom behooren, welke verband houden met of het gevolg zijn van overeenkomsten, door de Maatschappij vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten, of voor haar krachtens de Artt. 74 en 75 verbindend;

3°. alle door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, waaromtrent met goedvinden der Maatschappij bij de wet bepaald wordt, dat die bij naasting overeenkomstig dit artikel door den Staat zullen overgenomen worden; ook zonder goedkeuring der Maatschappij kan dergelijke bepaling gemaakt worden, mits in dat geval de daartoe strekkende wet zij afgekondigd binnen één jaar nadat de Maatschappij de betrekkelijke zaken en rechten verkregen of overeenkomsten gesloten heeft.

De Staat is wegens al hetgeen hij ingevolge het bovenstaande verkrijgt, aan de Maatschappij verschuldigd:

a. voor werken tot wijziging, verbetering of nitbreiding van bestaande werken en voor nieuwe werken betreffende de Staatsspoorwegen, de bedragen, welke door de Maatschappij daarvoor na 1 Januari 1889 zijn of zullen worden betaald;

b. voor de door den Staat overgenomen wondende werken, bedoeld in Art. 20, zesde zinsnede, de waarde, waarop die, behoudens het bepaalde in Art. 38, in de bij de eerste zinsnede van laatstgemeld artikel bedoelde balans zijn vastgesteld;

c. voor het rollend materieel behoorende tot de Staatsspoorwegen, den prijs waarvoor de locomotieven, de rijtuigen, de wagens, de onderdeelen daarvan en al hetgeen daartoe behoort, zijn aangeschaft, verminderd met één en een half ten honderd over elk vol jaar, hetwelk op het tijdstip van inbezitneming sedert 1 Januari 1889, of, zoo de voorwerpen later zijn aangeschaft, sedert de aanschaffing verstreken is.

De prijs, waarvoor het rollend materieel door den Staat wordt overgenomen, zal intusschen nimmer minder bedragen dan vijf en twintig ten honderd van den oorspronkelijken prijs van aanschaffing;

d. voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g* bedoelde voorwerpen, behoorende tot de Staatsspoorwegen, den prijs, waarvoor die voorwerpen zijn aangeschaft;

e. voor magazijngoederen, brandstoffen en alle niet onder *a*, *b*, *c* en *d* begrepen zaken, behorende tot de Staatsspoorwegen, de prijzen, waarvoor die door de Maatschappij zijn aangeschaft;

f. voor elk der tijdens de inbezitneming aanwezige, in Art. 74 bedoelde aandelen in de Nederlandsche Centraal-spoorweg-Maatschappij en in de Spoorwegmaatschappij Leiden—Woerden, den prijs die daarvoor ingevolge dat artikel door de Maatschappij aan den Staat betaald wordt;

g. voor de zaken en rechten, welke verband houden met of het gevolg zijn van overeenkomsten, door de Maatschappij vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten, of voor de Maatschappij krachtens de Artt. 74 en 75 verbindend:

a. voor het rollend materieel, behorende tot de spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen, waarvan de exploitatie het onderwerp van bedoelde overeenkomsten uitmaakt, den prijs, zooals die hierboven sub *c* is geregeld;

β. voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g*, bedoelde voorwerpen, en voor de materialen en magazijngoederen, behorende tot de bedoelde spoor- en tramwegen en handels-inrichtingen, den prijs, waarvoor deze voorwerpen zijn aangeschaft;

γ. voor de vorderingen, welke de Maatschappij ter zake van door haar gedane betalingen, ingevolge de bepalingen der bedoelde overeenkomsten, tegen hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, kan doen gelden, de bedragen, welke door de Maatschappij zijn of zullen worden betaald, met dien verstande echter, dat de vordering op de Spoorwegmaatschappij Leiden—Woerden, bedoeld in Art. 74, zal worden verminderd met zooveel zestigste gedeelten van haar bedrag als het aantal jaren beloopt, welke op het tijdstip der inbezitneming sedert 1 Januari 1890 verstreken zijn.

Bovendien zal de Staat aan de Maatschappij terugbetalen de nitgaven, door haar, ingevolge de bepalingen der bovenbedoelde overeenkomsten gedaan of nog te doen, voor op, aan of in de spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen uitgevoerde werken tot wijziging, verbetering of nitbreiding van bestaande werken en nieuwe werken, voor zoover dergelijke uitgaven, ingevolge die overeenkomsten, door de Maatschappij niet kunnen teruggevorderd worden van hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten; zoo die werken na afkondiging

van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, zijn uitgevoerd, echter alléén dan, indien bij de betreffelijke overeenkomsten aan de Maatschappij het recht is toegekend om, bij het einde daarvan, de geheele onderneming, ten behoeve waarvan zulke uitgaven gedaan zijn, over te nemen of wel indien de Staat bevoegd is, zich, bij naasting of vervallenverklaring, ten opzichte van de exploitatie der bedoelde spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen in de plaats der Maatschappij te stellen, alles behoudens het bepaalde in Art. 68;

h. voor de door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, waaromtrent bij de wet bepaald wordt, dat zij bij naasting overeenkomstig dit artikel door den Staat zullen overgenomen worden, het bedrag van de door de Maatschappij daarvoor gedane betalingen, en van de haar nit dien hoofde toe-komende vorderingen;

i. voor kosten vallende op het te gelde maken van tijdens deze overeenkomst nitgegeven geldleeningen, waarvan de opbrengst is besteed ten behoeve van zaken in dit artikel bedoeld, eene som gelijkstaande aan het verschil tusschen het nominaal bedrag dier leeningen en de sommen, welke, na aftrek van alle onkosten, in de kas der Maatschappij zijn gevloeid, verminderd met zooveel zestigste gedeelten van dat verschil, als het aantal jaren bedraagt, welke op het tijdstip van de inbezitneming sedert het aangaan van de leeningen verstreken zijn;

k. eene premie van een half ten honderd over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar dat het tijdstip, waarop de Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1916; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van achttien millioen gulden berekend worden en niet meer dan elf ten honderd over dat kapitaal bedragen.

Het door den Staat ingevolge al het bovenstaande verschuldigd bedrag wordt verminderd met eene som van f 5,400,000.— (vijf millioen vierhonderd duizend gulden), indien en voorzover de gezamenlijke baten der Maatschappij hare schulden, het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo met eene gelijke som overtreffen.

Bij de berekening van het verschil tusschen de baten en schulden der Maatschappij worden voor de waarde der baten aangenomen de sommen,

waarop die, behoudens het bepaalde in Art. 38, zijn vastgesteld bij de opmaking van de in de eerste zinsnede van dat artikel bedoelde balans.

De Staat is bevoegd, het door hem verschuldigde te zijner keus te kwijten, hetzij door betaling, hetzij door over te nemen de verplichtingen, welke op de Maatschappij rusten tot betaling van rente en aflossing van nog in omloop zijnde geldleeningen, en door in geld bij te betalen hetgeen ingevolge het bovenstaande verschuldigd is, verminderd met het nog nitstaand nominaal bedrag der overgenomen geldleeningen.

40. De overeenkomstig de vorige artikelen bij naasting verschuldigde geldelijke bedragen worden door den Staat betaalbaar gesteld ten kantore van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam, binnen drie maanden na afkondiging van de wet, waarbij tot de naasting besloten werd, dan wel, indien de Staat eerst na het verstrijken van dien termijn in het bezit treedt, op den dag van de inbezitneming.

Bij de uitbetaling van den naastingsprijs, wordt door den Staat wegens rente bijbetaald:

bij naasting ingevolge Art. 35 of 36, zes ten honderd 's jaars over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, gerekend van den 31sten December van het jaar, waarover de in Art. 38, eerste zinsnede, bedoelde balans is opgemaakt, tot en met den dag van de uitbetaling, behoudens verrekening van hetgeen de Maatschappij wegens na den 31sten December van genoemd jaar behaalde winst op rekening van of als dividend mocht uitgekeerd hebben;

bij naasting ingevolge Art. 39, vijf ten honderd 's jaars over het geheele door den Staat verschuldigde bedrag, gerekend van den dag, waarop de Staat zich in het bezit heeft gesteld tot en met den dag van de uitbetaling, behoudens verrekening van de loopende rente op die leeningen, welke de Staat ingevolge het bepaalde in Art. 39, laatste zinsnede, voor zijne rekening neemt.

41. Bij vervallenverklaring van de rechten der Maatschappij betreffende de exploitatie van de Staatspoorwegen ingevolge het bepaalde in Art. 27, zal de eigendom van al hetgeen in Art. 39 is omschreven aan den Staat overgaan, tegen betaling van den volgens dat artikel te berekenen prijs, met eene korting van twintig ten honderd ten aanzien van hetgeen in de eerste zinsnede van dat artikel is omschreven. Bij die berekening blijft het bepaalde in Art. 39, sub *k*, buiten aanmerking.

42. Bij opzegging van deze overeenkomst door de Maatschappij, ingevolge het bepaalde in Art. 29,

verblijft aan den Staat de bevoegdheid om tusschen de drie in de Artt. 35, 36 en 39 omschreven wijzen van naasting eene keuze te doen en wordt de sub *d* van de Artt. 35 en 36 en sub *k* van Art. 39 bedoelde premie aan de Maatschappij niet uitgekeerd.

43. Voorzover dit niet reeds is geschied, worden van de Staatsspoorwegen en van de niet daaraan gelegen, aan de Maatschappij behorende onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede, nitgewerkte staten vervaardigd, waarin de toestand van die wegen en onroerende goederen bij het in werking treden van deze overeenkomst wordt omschreven.

De staten worden door de Maatschappij in overleg met den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid opgemaakt en bijgehouden en door of namens beide partijen gewaarmerkt.

Van de in art. 2 bedoelde spoorwegen, zoomede van alle andere spoorwegen, welke de Maatschappij exploiteert, worden gelijke staten vervaardigd, waarin de toestand van die wegen wordt omschreven op het tijdstip, waarop de Maatschappij die in exploitatie neemt.

Ook deze staten worden door de Maatschappij bijgehouden.

44. Ten aanzien van de Staatsspoorwegen zendt de Maatschappij vóór 1 Mei van elk jaar aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene specifieke opgave van de kosten der werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken en der nieuwe werken, — met uitzondering van de kosten der werken bedoeld in Art. 20, zesde en zevende zinsneden, — welke in het voorgaande jaar gemaakt zijn, zoomede van de bedragen, welke werken, die, door welke oorzaak ook, vervallen of te niet zijn gegaan, hetzij zij al dan niet door andere vervangen zijn, bij verkoop hebben opgebracht of waarvoor zulke werken onder goedkeuring van den Minister door de Maatschappij zijn overgenomen.

Na verificatie van die opgaven wordt de som, welke de Maatschappij ná 1 Januari 1889 voor de in Art. 39, sub *a*, bedoelde werken betaald heeft, met bovenbedoelde kosten vermeerderd en met bovengemelde bedragen verminderd en de verkregen uitkomst, — alsdan aangevende de som, welke de Staat wegens de hierbedoelde uitgaven tot en met 31 December van het voorgaand jaar, ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39, ingeval sub *a* van dat artikel verschuldigd is, — jaarlijks bij proces-verbaal vastgesteld.

Bij de inzending van bovenbedoelde opgaven worden door de Maatschappij aan den Minister voornoemd, de bedragen opgegeven, waarmede de in Art. 86, sub 3°, genoemde sommen zullen vermeerderen of verminderen.

Na verificatie van deze opgaven worden de sommen, welke de Staat ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39, in gevolge sub *g* : *γ* en laatste zinsnede, van dat artikel verschuldigd is, jaarlijks bij proces-verbaal vastgesteld.

45. Al de in Art. 11, sub *a* tot en met *g*, vermelde en tot de Staatsspoorwegen behorende voorwerpen worden, met den prijs van aanschaffing, in registers ingeschreven, welke, van Regeeringswege gewaarmerkt, voortdurend bijgehouden worden.

Van voorwerpen, welke van aard of bestemming veranderen, wordt de prijs van aanschaffing vervangen door dien, welke moet worden toegekend aan voorwerpen van gelijken aard als die, welke door de verandering verkregen zijn.

Telken jare worden de voorwerpen, welke onbruikbaar zijn geworden, uit de registers afgevoerd. De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan, onverminderd de bepalingen van de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), vorderen, dat omtrent de bruikbaarheid van voorwerpen uitspraak worde gedaan door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Te gelijker tijd met de opgaven, bedoeld in Art. 44, zendt de Maatschappij aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid jaarlijks opgaaf van de wijzigingen, welke de registers in het afgelopen jaar hebben ondergaan.

Naar aanleiding van deze opgaaf worden de eindcijfers van de aanschaffingsprijzen en van de in Art. 39, sub *g*, bedoelde verminderingen voor de verschillende rubrieken van voorwerpen jaarlijks vastgesteld.

De bepalingen van dit artikel zijn mede van toepassing op het in Art. 39, sub *g*, genoemd rollend materieel en de aldaar vermelde exploitatie-inrichtingen.

46. De Maatschappij is bevoegd, een door haar te bepalen gedeelte van de ontvangsten te storten in een reservefonds en in de verdere fondsen, welke zij in het belang van het beheer van hare zaken gewenscht acht.

Deze fondsen worden, ook indien zij afzonderlijk belegd en beheerd worden, in de jaarlijkse balansen der Maatschappij verantwoord.

HOOFDSTUK VII.

Bepalingen van verschillenden aard.

47. Alle bij de wet vastgestelde of nader vast te stellen bepalingen betreffende het gebruik van en den dienst op spoor- en tramwegen zijn, voor zooveel zij niet in strijd zijn met deze overeenkomst, op de door de Maatschappij uitgeoefende spoor- en tramwegdiensten toepasselijk.

Waar in deze overeenkomst eene wettelijke bepaling is aangehaald, worden daaronder mede verstaan de wettelijke bepalingen, waardoor de aangehaalde zullen vervangen worden.

48. In de gevallen, waarin volgens de bepalingen dezer overeenkomst eene uitspraak door scheidsmannen moet geschieden, worden die scheidsmannen door partijen in gemeen overleg benoemd. Leidt dit overleg niet tot overeenstemming binnen veertien dagen, nadat de meest gereede partij hare wederpartij heeft gesommeerd, dan zullen de scheidsmannen op het verzoek van de meest gereede partij door den Hoogen Raad benoemd worden. Indien de gesommeerde binnen vermelden termijn aan hare wederpartij bij exploit doet aanzeggen, dat zij betwist, dat een der gevallen, waarin uitspraak door scheidsmannen moet geschieden, aanwezig is, dan kan de bedoelde meest gereede partij de benoeming van de scheidsmannen slechts bij gewone dagvaarding vorderen. Is zoodanige aanzegging achterwege gebleven, dan kan na verloop van bovenvermelden termijn de meest gereede partij de benoeming verzoeken bij eenvoudige verzoekschrift, dat uiterlijk den volgenden dag aan de wederpartij moet betekend worden, zullende de akte van betekening aan den Hoogen Raad moeten worden overgelegd. Partijen zijn bevoegd, de namen van personen, die naar hare meening voor eene benoeming in aanmerking komen, mede te deelen aan den Hoogen Raad, die daarop acht slaat, voorzooveel hij zal vermeenen te behoorren, indien uit eene overgelegde akte van betekening blijkt, dat de door een der partijen opgegeven namen aan de wederpartij zijn betekend.

De uitspraak van scheidsmannen is niet vatbaar voor hooger beroep. De wijze, waarop partijen hare belangen kunnen voordragen, wordt door de scheidsmannen vastgesteld.

49. De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is bevoegd, de Maatschappij gehoord, vergunning te verleen aan een ieder, om op zijne kosten langs de spoorwegen en in de na-

bijheid van de stations magazijnen op te richten of aanlegplaatsen te maken, deze van werktuigen, kranen en toestellen voor het laden en lossen van de wagens te voorzien, en door sporen met den spoorweg te verbinden.

Daarvoor zijn aan de Maatschappij geen vergoedingen verschuldigd, dan van de kosten, welke door haar gemaakt worden om de aansluiting tot stand te brengen.

Het oprichten of maken van bedoelde magazijnen en aanlegplaatsen geschiedt onder de verplichting om één of meer zijsporen te leggen, opdat de te laden of te lossen wagens het vrije verkeer over den spoorweg niet belemmeren, en om de door genoemden Minister in het belang van de veiligheid voor te schrijven maatregelen in acht te nemen.

De Maatschappij is verplicht, de wagens, bestemd voor den dienst van de bovenvermelde magazijnen en aanlegplaatsen en bij de aansluiting staande, met de gemengde of goederentreinen mede te nemen en insgelijks de voor die inrichtingen bestemde wagens aldaar van de treinen af te haken. Zij zal toelaten, dat de wagens van hare terreinen, onder haar toezicht, naar de bedoelde magazijnen en aanlegplaatsen vervoerd worden.

50. Het gemeenschappelijk gebruik van de in Art. 1, sub I, *b*, en II, genoemde spoorwegen, alsmede van de stations of halten, gelegen op plaatsen, waar die wegen aan andere spoorwegen, welke door de na te noemen spoorwegmaatschappij geëxploiteerd worden, aansluiten of die kruisen, wordt door de Maatschappij in overleg met de Hollandse IJzeren Spoorweg-Maatschappij geregeld; deze regeling wordt door de Maatschappij aan de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid onderworpen. Indien niet vóór het tot stand komen van deze overeenkomst eene regeling als de hierbedoelde mocht getroffen en door den Minister goedgekeurd zijn, worden de bepalingen voor het gemeenschappelijk gebruik van de hierbedoelde spoorwegen en stations, onverminderd het bepaalde in Art. 5, laatste zinsmede, der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, de Maatschappijen gehoord, vastgesteld.

51. De Maatschappij verbindt zich, op de door den Minister van Oorlog aan te wijzen stations, mits aldaar depôts voor locomotieven zijn gevestigd, eene hoeveelheid steenkolen in voorraad te houden, in het geheel niet minder bedragende dan hetgeen

voor den dienst op al de door haar op Nederlandsch grondgebied geëxploiteerde spoorwegen gedurende een tijdvak van ten minste twee maanden gevorderd wordt.

52. De Maatschappij is bevoegd, hare telegraaf langs de door haar geëxploiteerde spoorwegen, met inachtneming van de daaromtrent bestaande wettelijke voorschriften, ook ten dienste van het publiek te gebruiken.

Het gemeenschappelijk gebruik van de Rijkstelegraafpalen en de bewaking, het voorloopig herstellen en het onderhoud van de Rijkstelegraaflijnen maken het onderwerp nit van eene regeling tusschen de Maatschappij en den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met dien verstande dat de Maatschappij zich verplicht, de bewaking van de Rijkstelegraaflijnen en het vervoer van materialen voor den aanleg en het onderhoud van de Rijkstelegraaf- en Rijkstelefoonlijnen langs den spoorweg kosteloos te doen verrichten. Zij geeft aan de ambtenaren der Rijkstelegraaf onmiddellijk kennis van de voorgekomen ongevallen en doet zoo spoedig mogelijk mededeeling van de oorzaken dier ongevallen.

53. Onverminderd de bepalingen van Art. 48 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), zal de Maatschappij overeenkomstig aanwijzing van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid op de door haar geëxploiteerde spoorwegen, voor rekening van den Staat, maar zonder schadeloosstelling:

a. de gebouwen, noodig voor de inrichting van eene telegrafische of telefonische verbinding, doen oprichten;

b. de palen en toestellen doen plaatsen voor de uitwisseling van brievenzakken zonder stilstand van den trein;

c. aan de stations of langs den spoorweg gesloten brievenbussen doen opstellen.

Bovendien rust op de Maatschappij de verplichting om kosteloos de lokaliteiten, op het perron uitkomende, beschikbaar te stellen en te onderhouden, welke voor den dienst van de brieven- of pakketpost mochten noodig zijn, voorzover die lokaliteiten, ter beoordeeling van den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, de Maatschappij gehoord, voor de exploitatie kunnen gemist worden.

54. De Maatschappij moet op hare kosten de rijtuigen en wagens leveren, noodig voor het vervoer, over de door haar op Nederlandsch grondgebied geëxploiteerde spoorwegen, van de brievenmalen en van de ambtenaren met den dienst in

die rijtuigen en wagens belast; zij kan voor dat vervoer afgescheiden gedeelten van de gewone spoorwegrijtuigen aanwijzen, mits die, naar het oordeel van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid daartoe voldoende zijn.

De post-rijtuigen en wagens of de voor den postdienst bestemde gedeelten van de spoorwegrijtuigen moeten op kosten der Maatschappij, volgens de opgaven, haar daartoe vanwege den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid gedaan, ingericht, onderhouden en zoo noodig vernieuwd worden.

De stations der door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen, waar reserve-materieel voor de uitvoering van den postdienst is te plaatsen, worden in overleg met de Maatschappij door den Minister voornoemd bepaald.

55. De Maatschappij is niet ontvankelijk, om welke reden ook, zich op overmacht te beroepen, tenzij zij binnen driemaal vier en twintig uren na de gebeurtenissen of omstandigheden, waaruit de overmacht ootstaat, daarvan aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid heeft kennis gegeven en binnen dertig dagen heeft aangetoond, welken invloed die gebeurtenissen of omstandigheden hebben uitgeoefend.

Gelijke regel geldt bij daden, welke de Maatschappij aan Rijksbeambten meent te kunnen wijten. Zij zal er geen beklag op mogen gronden, ten ware zij binnen driemaal vier en twintig uren het bestaan en binnen dertig dagen den invloed daarvan heeft doen kennen.

In geen geval zal zij eenige vordering op mondelinge lastgeving mogen gronden.

56. De Maatschappij wordt beschouwd in de volbrenging van hare verplichtingen in gebreke te zijn gebleven, door het eenvoudige verstrijken van de verschillende daartoe gestelde termijnen en zonder dat het noodig zij daarvan door eenige akte te doen blijken, mits de vertraging niet door daden van Rijksbeambten zij veroorzaakt.

57. De grondbelasting, waterschaps-, polder- en dijklasten en alle dergelijken, welke in den regel op den eigenaar van onroerende goederen rusten, blijven, voorzoveel zij de Staatsspoorwegen betreffen, ten laste van den Staat.

58. Tijdens den geheelen duur van deze overeenkomst kan elke aanleg van wegen, kanalen, waterleidingen, bruggen, duikers of andere werken, welke de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, doorsnijden of daarmede in aanraking komen, zoo-

mede wijziging van dergelijke reeds bestaande werken, van Rijkswegen of, krachtens vergunning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, door anderen gemaakt worden, zonder dat de Maatschappij dit mag beletten of uit dien hoofde, behoudens het hierna bepaalde, eenige andere schadeloosstelling mag vorderen, dan wegens meerdere kosten van onderhoud en van bewaking.

Alleen ingeval dergelijke werken in den spoorweg eene sterkere helling teweegbrengen dan van 1 op 225, zal schadeloosstelling wegens de meerdere kosten van trekkracht, welke daarvan het gevolg zijn, door de Maatschappij kunnen gevorderd worden.

Deze bepalingen maken geen inbreuk op het recht der Maatschappij om te vorderen, dat alle kosten van tijdelijke werken, van werken tot aansluiting, van meerdere bewaking gedurende de uitvoering van de in de eerste zinsnede bedoelde werken en van al hetgeen in den ruimsten zin des woords, ten gevolge van de toepassing van het bij de eerste zinsnede bepaalde, noodig zal blijken om eene behoorlijke exploitatie van den spoorweg te verzekeren, zoowel tijdens als na den aanleg van de in de eerste zinsnede bedoelde werken, door hem, voor wiens rekening die aanleg geschiedt, bekostigd worden.

59. De Maatschappij kan geen aanspraak maken op vergoeding van schade of van winstderving, die een gevolg is van maatregelen, welke ter uitvoering van eene wet van Staatswege genomen worden.

60. De onderlinge afstanden van de stations worden gemeten langs de as van den spoorweg, tusschen het midden van de hoofdgebouwen op die stations. Het beginpunt van elken spoorweg is het snijpunt van de verlengde as van den spoorweg en de grenslijn van het terrein. Bij gedeelten, welke aan de grenzen of aan andere spoorwegen aansluiten, wordt gerekend tot aan het punt van grensscheiding of van aansluiting.

61. De zetel der Maatschappij blijft in Nederland gevestigd.

De directeuren en de beambten van de Maatschappij, laatstgenoemden voorzover zij op Nederlandch grondgebied en niet reeds bij het in werking treden van deze overeenkomst werkzaam zijn, moeten zijn Nederlanders. Met machtiging van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan van dezen regel worden afgeweken.

De persoon of de personen, aan wie het onmiddellijk beheer van de Maatschappij wordt op-

gedragen, aanvaarden hunne betrekking niet, voordat hunne benoeming door den Minister is goedgekeurd.

62. De door den Koning benoemde of te benoemen Rijkscommissaris en adjunct-Rijkscommissaris hebben het recht, de vergaderingen van aandeelhouders en van commissarissen der Maatschappij bij te wonen en daarin eene raadgevende stem uit te brengen. Daartoe wordt hun, gelijktijdig met commissarissen der Maatschappij, van alle zoo gewone als buitengewone vergaderingen kennisgegeven.

De Maatschappij is gehouden, hun de inlichtingen, welke zij vragen, te verstrekken en inzage te verlenen van hare boeken.

Door de Maatschappij wordt de noodige lokaliteit in het gebouw van het hoofdbestuur van de exploitatie, gemeubeld, verlicht en verwarmd, te hunner beschikking gesteld.

Zij genieten kosteloos vervoer over de Staatspoorwegen.

63. Ingeval van naasting of van vervallenverklaring, zal de Staat de belangen behartigen van het personeel, dat alsdan op de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen aan den dienst van de lijnen en van de bureelen verbonden is, in dier voege dat, hetzij de exploitatie aan den Staat of aan eene andere onderneming overga, de beambten, met behoud van de bezoldiging, welke zij genieten ten tijde van de in Art. 26 bedoelde mededeeling, in hunne betrekking gehandhaafd blijven, en daaruit niet vóór hun 65ste jaar anders dan om geldige redenen, als daar zijn onbekwaamheid, dienstweigering, grove nalatigheid, ziekten of lichaamsgebreken welke hen voor de verdere uitoefening van hun dienst ongeschikt maken, tegen hun wil kunnen ontalagen worden. Ook zullen hunne aanspraken op bevordering en ondersteuning, welke zij wegens hun dienst bij de Maatschappij kunnen doen gelden, geëerbiedigd worden.

64. De Maatschappij doet maandelijks in de *Staatscourant* opgave van de totale opbrengst der exploitatie per maand en van de opbrengst der exploitatie per dag en per kilometer, wegens het vervoer van reizigers en van goederen over de afgelopen maand en over het verstreken gedeelte des jaars, met bijvoeging van de opbrengst te zelfder zake over de gelijke tijdvakken van het vorig jaar.

De modellen voor die opgaven worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vastgesteld.

65. Het op de aandeelen gestort maatschappelijk kapitaal bedraagt niet meer dan achtien milioen gulden.

De Maatschappij mag, tijdelijke geldleeningen voor ten hoogste één jaar uitgezonderd, geen geldleeningen sluiten dan bij openbare inschrijving. Voor het aangaan van leeningen buiten openbare inschrijving of waarbij aan sommigen een recht van voorkeur op de uit te geven schuldbeckentnissen wordt toegekend, behoeft zij de vergunning van den Minister van Financiën. Onder het hierboven bedoeld recht van voorkeur wordt niet verstaan het recht van voorkeur, hetwelk bij de tijdens het aangaan van deze overeenkomst geldende statuten aan de oprichters der Maatschappij is toegekend.

De Maatschappij is voorts verplicht, bij de door haar uit te geven leeningen te bedingen, dat de Staat bevoegd is zich bij naasting of vervallenverklaring in hare plaats te stellen. Ook zal zij zich de bevoegdheid voorbehouden om die leeningen te allen tijde af te lossen, terwijl zij verplicht is van die bevoegdheid gebruik te maken, indien de Staat dit verlangt en door het ter leen verstrekken van gelden op voorwaarden, welke voor de Maatschappij geldelijk voordeliger zijn dan die, waaronder de leeningen zijn uitgegeven, de Maatschappij in staat stelt de te haren laste nog in omloop zijnde geldleeningen geheel of ten deele af te lossen.

66. De statuten der Maatschappij worden binnen vier maanden na afkondiging van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, met de laatste in overeenstemming gebracht. Vóór de vaststelling worden zij, evenals alle later daarin te maken wijzigingen, aan de goedkeuring van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën onderworpen, tot zekerheid dat daarin niets voorkomt wat met de bepalingen dezer overeenkomst in strijd is.

67. Bij afkondiging van de wet, waarbij deze overeenkomst voorzoo veel noodig wordt bekrachtigd, vervallen de overeenkomst van 24/25 Mei 1876, voorzoo veel noodig bekrachtigd bij de wet van 15 November 1876 (*Staatsblad* n°. 210), mitsgaders alle krachten of ingevolge die overeenkomst en de concessie van 11 Augustus 1863 getroffen regelingen en contracten tusschen den Staat en de Maatschappij, met uitzondering van die bedoeld in Art. 78.

68. Alle wijzigingen, welke in de in Art. 39, sub 2°., bedoelde overeenkomsten zullen gemaakt

worden, behoeven de goedkeuring van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën.

Alle uitgaven, na afkondiging van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, door de Maatschappij te doen krachtens de bedoelde overeenkomsten, voorzoo veel die, volgens de bepalingen dier overeenkomsten, niet uit de jaarlijksche winsten gekweten worden, maar eene vordering ten laste van hen, met wie die overeenkomsten gesloten zijn, nitmaken, zoo mede alle uitgaven voor werken, als bedoeld in Art. 39, sub *g*, laatste zinsnede, worden door de Maatschappij onderworpen aan de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Indien de Minister, in afwijking van het gevoelen der Maatschappij, van oordeel is, dat de laatste tot het doen van zulke uitgaven niet verplicht is, of dat tot die uitgaven in de gevallen, waarin zoodanige verplichting niet aanwezig is, geen voldoende aanleiding bestaat, zal de beslissing worden ingeroepen van drie, overeenkomstig Art. 43, te benoemen scheidsmannen, die daar, waar het de vraag geldt, of voor de uitvoering van werken voldoende aanleiding bestaat, de bepalingen van Art. 20 zullen moeten in acht nemen.

De bepaling van Art. 20, laatste zinsnede, is ten deze van toepassing.

69. Deze overeenkomst wordt gesloten onder de voorwaarde dat zij, zomede alle uit haar voortvloeiende akten gratis zullen worden geregistreerd.

70. Deze overeenkomst wordt geacht in werking te zijn getreden op den 1sten Januari 1889, met uitzondering van de in sommige artikelen voorkomende bepalingen, welke op het daarbij genoemde tijdstip in werking zullen treden. Zij vervalt, indien de wet, waarbij zij voorzoo veel noodig wordt bekrachtigd, niet is afgekondigd vóór 1 Mei 1890.

Overgangsbepalingen.

71. A. Van de in Art. 1, sub I, genoemde spoorwegen en de daartoe behoorende werken zijn nog niet en zullen door den Staat op zijne kosten worden voltooid:

1°. de spoorweg van Zwaluwe naar 's-Hertogenbosch;

2°. de spoorweg tot verbinding van den spoorweg van Groningen naar Delfzijl met de haven te Delfzijl;

3°. het hoofdgebouw op het station Nijmegen;

4°. de overkapping op het station Leeuwarden.

Ten aanzien van bovengenoemde werken zijn

voor rekening van den Staat, de bonw en de voltooiing van den spoorweg met al hetgeen daar-
onder volgens Art. 2, derde zinsnede te verstaan is.

B. Door de Maatschappij zullen voor rekening van den Staat worden uitgevoerd de volgende werken:

1°. het maken van eene woning voor den stations-
chef te Maastricht;

2°. het maken van eene overkapping over het
middenperron op het station Venlo en het aan-
brengen van retiraden op dat perron;

3°. de uitbreiding van het hoofdgebouw op het
station Bortel;

4°. de uitbreiding van het station Tilburg;

5°. de uitbreiding van de werkplaatsen te Tilburg;

6°. het maken van een blijvend hoofdgebouw
op het station Vlissingen (Haven);

7°. het maken van een loods voor locomotieven
op het station Vlissingen (Haven);

8°. de uitbreiding van het station 's-Hertogen-
bosch, met inbegrip van eene nieuwe en hoogere
Diezebrug;

9°. het maken van kruissporen tusschen stations
van het Noordernet der Staatsspoorwegen;

10°. de uitbreiding van het hoofdgebouw op het
station Leeuwarden;

11°. de uitbreiding van het station en van het
hoofdgebouw op het station Groningen

12°. de uitbreiding van het station en van het
hoofdgebouw op het station Hengelo;

13°. de uitbreiding van het station Rotterdam
(Beurs);

14°. de uitbreiding van de locomotievenloods te
Rotterdam (Delftsche Poort);

15°. de wijziging van het goederenstation te
Nijmegen.

De onder B bedoelde werken zullen worden
uitgevoerd overeenkomstig uitgewerkte plannen,
begrotingen en bestekken, welke door den Mi-
nister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zullen
zijn goed te keuren. De Minister kan de open-
bare aanbesteding gelasten en de uitvoering doen
controleeren. De Maatschappij brengt daarvoor
alleen in rekening de werkelijke kosten van uit-
voering en van toezicht, doch geen winst. Zij
is bevoegd de haar ingevolge dit artikel toekomstige
bedragen, behoudens latere verrekening, in te
houden op de door haar ingevolge Art. 31 ver-
schuldigde uitkeering.

Het niet voltooid zijn van de sub A genoemde
werken levert geen grond op tot vermindering
van de in Art. 31 vastgestelde uitkeering.

72. De Maatschappij verplicht zich op den
in Art. 22 bedoelden dag de Staatsspoorwegen
van Dordrecht naar Elst, van Vork naar Ressen-
Bemmel en van Stavoren naar Leeuwarden, met
uitzondering van de stations Dordrecht, Elst,
Ressen-Bemmel en Leeuwarden, aan de Holland-
sche IJzeren Spoorweg-Maatschappij in exploitatie
over te dragen.

73. Indien de Spoorwegmaatschappij Almelo-
Salzbergen mocht weigeren in de tusschen haar en
de Maatschappij gesloten overeenkomst betreffende
de exploitatie van haren spoorweg dd. 4/11 Juni
1864, de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maat-
schappij aan de Maatschappij te substitueeren en
de overeenkomst, waarbij tusschen beide laatst-
genoemde maatschappijen het gemeenschappelijk
gebruik van den spoorweg van Almelo naar Salz-
bergen zal worden geregeld, goed te keuren, of
wel indien de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maat-
schappij mocht ophouden den spoorweg van Apel-
doorn naar Almelo te exploiteeren, zal de Maat-
schappij, in afwijking van het bepaalde in Art. 1
het medegebruik overeenkomstig de in Art. 50
bedoelde regeling verkrijgen van den door den Staat
aangelegden spoorweg van Zutphen langs Hengelo
en Enschedé naar de Duitse grens, waarvan
alsdan de exploitatie zal worden opgedragen aan
de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij.
De door de Maatschappij aan den Staat ingevolge
Art. 31, sub 1°. te betalen uitkeering zal, doet
zich dit geval voor, verminderd worden met
f 86,000.— (zes en tachtig duizend gulden).

74. De Maatschappij verbindt zich van den
Staat over te nemen alle zaken, rechten en ver-
plichtingen, welke de Nederlandsche Rhijnspoor-
weg-Maatschappij blijkt de onder dagteekening
van heden met den Staat gesloten en aan de Maat-
schappij in afschrift medegedeelde overeenkomst
aan den Staat zal overdragen, met uitzondering
van de onroerende goederen der Nederlandsche
Rhijnspoorweg-Maatschappij, van dat gedeelte van
haar rollend materieel, hetwelk ingevolge Art. 80
niet door de Maatschappij overgenomen, maar
door den Staat aan de Hollandsche IJzeren Spoor-
weg-Maatschappij overgedragen wordt, van de voor-
werpen bedoeld in Art. 82, en van hare ver-
bintenissen tegenover houders van door haar uit-
gegeven obligatiën aan toonder.

De Maatschappij zal daarvoor aan den Staat
betalen de bedragen, waarvoor de over te nemen
zaken en rechten op het tijdstip, waarop de eigen-
dommen van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-

Maatschappij aan den Staat worden overgedragen, bij die vennootschap te boek staan.

Deze verbintenis wordt aangegaan onder de volgende voorwaarden:

a. indien de Maatschappij vermeent, dat de waarde van eenige door haar ingevolge dit artikel over te nemen zaak minder bedraagt dan die, waarvoor zij bij de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij te boek staat, zal zij bevoegd zijn te vorderen, dat die waarde nader geschat worde door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

De Staat blijft bevoegd de onderwerpelijke zaken, welke hij voor den door de scheidsmannen bepaalde prijs niet wenscht over te doen, voor zich te behouden;

b. de sub *a* genoemde bevoegdheid der Maatschappij om nadere schatting van de door haar over te nemen zaken te vorderen, is niet van toepassing op de door den Staat van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij over te nemen en aan de Maatschappij over te dragen voorwerpen, bedoeld in Art. 80, op de aandelen in de Nederlandsche Centraalspoorweg-Maatschappij en in de Spoorweg-maatschappij Leiden-Woerden, zoomede op eene vordering groot *f* 932,750.71 (negenhonderd twee en dertig duizend zevenhonderd vijftig gulden, een en zeventig cent), welke de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij wegens voorschotten door haar gedaan, ingevolge de met de Spoorwegmaatschappij Leiden-Woerden betreffende de exploitatie van dezen spoorweg gesloten overeenkomst, op laatstgenoemde vennootschap heeft. De voor die aandelen door de Maatschappij te betalen prijs wordt vastgesteld op *f* 125.— (éénhonderd vijf en twintig gulden) voor ieder aandeel in de Nederlandsche Centraalspoorweg-Maatschappij, groot 500 francs en op *f* 240.— (tweehonderd veertig gulden) voor ieder aandeel in de Spoorwegmaatschappij Leiden-Woerden groot *f* 240.— (tweehonderd veertig gulden).

Indien de Staat gebruik maakt van zijn recht om den Nederlandschen Centraalspoorweg of den spoorweg Leiden-Woerden te naasten, of indien de concessien dezer spoorwegen nit welken hoofde ook komen te vervallen, zal hij bevoegd en verplicht zijn de bedoelde aandelen in de beide genoemde Maatschappijen voor denzelfden prijs van de Maatschappij terug te koopen en de bovenbedoelde vordering op de Maatschappij Leiden-Woerden, na aftrek van de in Art. 39, sub *g*: *γ*, bedoelde afschrijvingen over te nemen. Voorts zal

in dat geval eerstgenoemde spoorweg op den voet van de bepalingen dezer overeenkomst aan de Maatschappij in exploitatie gegeven worden;

c. de waarde der door de Maatschappij ingevolge dit artikel over te nemen zaken (het rollend materieel daaronder niet begrepen) zal de som van *f* 7,637,736.96^s (zeven millioen zeshonderd zeven en dertig duizend zeven honderd zes en dertig gulden, zes en negentig en een halven cent), niet te boven gaan;

d. nopens de betaling van den koopprijs der ingevolge dit artikel door de Maatschappij over te nemen zaken wordt het volgende overeengekomen: de Maatschappij neemt van den Staat over de verplichting tot betaling van de door den Staat te zijnen laaste genomen vorderingen van derde personen op de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij, en wel tot een bedrag van ten hoogste *f* 2,423,641.60^s (twee millioen vierhonderd drie en twintig duizend zes honderd een en veertig gulden, zestig en een halven cent);

de hierbedoelde vorderingen worden door de Maatschappij aan de daarop rechthebbenden betaald, tot de bedragen waarvoor laatstgenoemden op het tijdstip, waarop de eigendommen der Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij aan den Staat worden overgedragen, in de boeken dier Maatschappij zijn goedgeschreven;

het verschil tusschen hetgeen de Maatschappij als koopprijs der door haar over te nemen zaken, met uitzondering van die bedoeld in Art. 80, verschuldigd is, en hetgeen zij ingevolge het voorafgaande voor den Staat zal betalen, wordt door de Maatschappij ten kantore van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam gestort, binnen ééne maand na den ingevolge Art. 22 te bepalen dag. De Maatschappij zal daarop inhouden de waarde der zaken, welke volgens letter *a* van dit artikel nader zullen geschat worden en hetgeen deswege zal blijken door haar verschuldigd te zijn ter plaatse, als bovengezegd, storten binnen 14 dagen nadat de scheidsmannen den daarvoor te bepalen prijs hebben vastgesteld.

Aan de Maatschappij wordt verleend het door den Staat te haren behoefte van de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij bedongen recht om als rechtverkrijgende van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij op te treden ten aanzien van alle overeenkomsten tusschen de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij en de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij gesloten, en van de tusschen den Staat en de Hollandsche IJzeren

Spoorweg-Maatschappij ten behoeve van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij gesloten overeenkomst tot het op de Staatsspoorwegwerken te Amsterdam toelaten van den dienst der laatstgenoemde maatschappij dd. 20 April/13 Mei 1880.

75. De Maatschappij belooft te zullen bevorderen, dat de door haar ingevolge Art. 74 over te nemen overeenkomsten, welke door de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij met derden zijn aangegaan, in het bijzonder die betreffende de exploitatie van de spoorwegen van Zevenaar naar Emmerik, van Zevenaar naar Cleve, van Leiden naar Woerden en van den stoomtramweg van 's-Gravenhage naar Scheveningen, worden vervangen door nieuwe overeenkomsten, waarbij de rechten en verplichtingen der Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij op de Maatschappij overgaan.

Het niet tot stand komen van dergelijke overeenkomsten levert geen grond op tot vermindering van de in Art. 31 bepaalde nitkeering of tot eenige andere door den Staat te betalen schade-loosstelling.

76. Ingeval van naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, of van vervallenverklaring is de Staat, ten aanzien van de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten, verplicht om:

1°. indien, volgens de bepalingen dier overeenkomsten, deze eindigen op het tijdstip van naasting of van vervallenverklaring, alle in die overeenkomsten gemaakte bepalingen na te leven, welke alsdan door de Maatschappij moeten worden nagekomen ter finale liquidatie van die overeenkomsten;

2°. indien zij op het sub 1° genoemd tijdstip niet eindigen of niet reeds geëindigd zijn, de Maatschappij te vrijwaren voor alle schadevergoedingen, welke deze, wegens het niet verder nakomen van de bij die overeenkomsten aangegane verplichtingen, zal verschuldigd zijn; zullende de Staat alsdan de sommen, tot betaling waarvan de Maatschappij mocht veroordeeld worden, of welke zij ingevolge eene door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën goedgekeurde dading verschuldigd wordt, voor de Maatschappij aan de daarop rechthebbenden betalen.

77. Indien, krachtens de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten, de Maatschappij verplicht mocht zijn aan hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, rollend materieel en exploitatie-inrichtingen te leveren, welke de laatstgenoemden, ingevolge concessie, bij naasting of

na afloop van de concessie aan den Staat moeten overdragen, dan zullen dat rollend materieel en die exploitatie-inrichtingen door den Staat, ingeval van toepassing van Art. 2, tweede zinsnede, aan de Maatschappij worden teruggegeven, tegen betaling van denzelfden prijs, welken de Maatschappij daarvoor van hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, heeft ontvangen.

78. Met afwijking van het bepaalde in Art. 67 zullen van kracht blijven: 1°. de overeenkomst tusschen den Staat en de Maatschappij gesloten, betreffende de exploitatie door laatstgenoemde van den Nederlandschen Zuid-Oosterspoorweg en de garantie van de door de Nederlandsche Zuid-Oosterspoorweg-Maatschappij uitgegeven 4 pCt. geldleening; 2°. het contract tusschen den Staat en de Maatschappij gesloten, ter voorziening in de behoeften van het pakketpostvervoer op de door de Maatschappij op Nederlandsch grondgebied geëxploiteerde spoorwegen dd. 26 Maart 1888, dat zal vervallen, wanneer deze overeenkomst zal ophouden van kracht te zijn; 3°. de overeenkomsten, welke zijn aangegaan tusschen den Staat, de Maatschappij of tusschen de Maatschappij namens of met goedkenning van den Staat en derde personen. Ten aanzien van deze laatsten en van die, tusschen den Staat en derden betreffende de Staatsspoorwegen gesloten, wordt bepaald, dat de verplichtingen, door die overeenkomsten op den Staat gelegd wegens de exploitatie en de latere uitbreiding van de Staatsspoorwegen, worden nagekomen door de Maatschappij en dat de rechten, door of voor den Staat in die overeenkomsten bedongen, overgaan op de Maatschappij, alsmede dat op de daarbij tusschen den Staat en de Maatschappij aangegane verplichtingen het bepaalde in Art. 67 van toepassing is.

79. De Maatschappij verklaart in het bijzonder gestand te zullen doen de door den Staat aangegane verplichtingen, omschreven in Art. 6 van de met de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij onder dagteekening van heden gesloten overeenkomst, luidende:

Art. 6. Aan het personeel der Maatschappij (Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij) zal de gelegenheid worden gegeven om over te gaan in dienst der Maatschappij, aan wie de exploitatie der onderwerpelijke spoor- en tramwegen wordt overgedragen, op dezelfde voorwaarden waaronder zij thans dienen, en mitsdien met behoud zoowel van hunne tegeuwoordige bezoldigingen en emolumenten, als van de aanspraken op bevoorde-

ring en op ondersteuning, die zij wegens hun dienst bij de Maatschappij tegenover de laatste kunnen doen gelden.

„De in dienst van de met de exploitatie belast wordende Maatschappij overgaande beamtten kunnen, zoolang zij den leeftijd van vijf en zestig jaren niet bereikt hebben, tegen hun wil niet ontslagen worden, tenzij wegens dienstweigering, grove nalatigheid in het volbrengen der hun opgedragen werkzaamheden of andere dergelijke redenen, welke een ontslag wettigen, dan wel tenzij zij ziekten of lichaamsgebreken bekomen, die hen ongeschikt maken voor de verdere uitoefening van hunnen dienst.”

De Maatschappij belooft den Staat voor de gevolgen van bovengenoemde verplichtingen te zullen vrijwaren.

80. De Maatschappij verbindt zich, in vereeniging met de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, van den Staat te koopen het rollend materieel, dat de laatste heeft overgenomen van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij.

Deze koop wordt gesloten onder de volgende voorwaarden:

a. Binnen één week na afkondiging van de wet, waarbij deze overeenkomst voorzoo veel nodig bekrachtigd is, zendt de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid aan de Maatschappij:

1°. een staat van bedoeld materieel, dat aanwezig was op 1 Mei 1889, aangevende het aantal voorwerpen van iedere soort en den prijs, waarvoor die bij de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij te boek staan; wordende hier aangeeteekend, dat het totaal bedrag van die prijzen beloopt de som van f 9,041,094.98 (negen miljoen één en veertig duizend vier en negentig gulden, acht en negentig cent);

2°. een staat van bedoeld materieel, dat door de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij na 1 Mei 1889 is aangekocht, gelijke opgaven als sub 1°. vermeld bevattende.

b. Al het rollend materieel, dat door den Staat van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij is overgenomen, wordt op den ingevolge Art. 22 te bepalen dag door of namens den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid in eigendom overgedragen aan twee door de Maatschappij en de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij aan te wijzen personen, om dat naar de door die maatschappijen overeen te komen regelen tusschen beiden te verdeelen.

Bij die verdeling zal het materieel volgens

de verschillende typen naar soort en ouderdom gesplitst en van iedere groep zooveel doelnijk twee en vijftig en een half ten honderd aan de Maatschappij en zeven en veertig en een half ten honderd aan de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij toebedeeld worden.

Indien vóór 1 September 1890 nopens de verdeling tusschen beide maatschappijen geen overeenstemming verkregen is, wordt het hierbedoelde rollend materieel, met inachtneming van den hierboven aangegeven maatstaf, tusschen haar verdeeld door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, die tevens de schadeloosstelling bepaalt, welke ter zake van die verdeling door de eene maatschappij aan de andere zal betaald worden.

Na de verdeling worden door de Maatschappij opgemaakt staten, waarop de aan haar toegewezen voorwerpen, met aanduiding van de waarde waarvoor zij werden overgenomen, zullen vermeld worden. Die staten worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid goedgekeurd.

c. Door de Maatschappij zal binnen één maand na den ingevolge Art. 22 te bepalen dag eene som van f 4,746,574.— (vier miljoen zevenhonderd zes en veertig duizend vijf honderd vier en zeventig gulden), zijnde twee en vijftig en een half ten honderd van het onder a, 1°, genoemd bedrag, zoomede twee en vijftig en een half ten honderd van de waarde van het sub a, 2°, bedoeld rollend materieel, ten kantore van den Rijks-betaalmeester te Amsterdam gestort worden.

d. De omstandigheid, dat minder rollend materieel blijkt aanwezig te zijn dan op de sub a bedoelde staten werd vermeld, levert geen grond op tot vermindering van den daarvoor ingevolge sub c te betalen koopprijs, tenzij de waarde van het ontbrekende, volgens de daarvoor in gemelde staten aangegeven prijzen, tien ten honderd van den geheelen koopprijs mocht te boven gaan.

e. Het rollend materieel wordt aan de Maatschappij overgedragen in den toestand, waarin de Staat het van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij in ontvangst neemt.

f. Er zal tot het jaar 1924 worden aangehouden eene rekening, welke zal worden belast met de som van hetgeen zal blijken te kort te zijn en niettemin, ingevolge het bepaalde sub d, door de Maatschappij betaald wordt, en met de waarde, zooals die is bepaald in de sub b, laatste zinsnede, bedoelde staten, van al de in die staten genoemde voorwerpen, welke buiten gebruik gesteld worden, terwijl die rekening jaarlijks zal worden

goedgeschreven voor drie ten honderd van de, ingevolge sub *c* in verband met *d*, door de Maatschappij betaalde bedragen, alsmede voor het bedrag, hetwelk buiten gebruik gestelde voorwerpen bij verkoop hebben opgebracht.

Ingeval van vervallenverklaring of van naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, vóór het jaar 1924, zal het bedrag, waarmede gezegde rekening is belast, verminderd met de som, waarvoor die rekening is goedgeschreven, boven en behalve het in Art. 39, sub *a* tot en met *k*, genoemde, door den Staat aan de Maatschappij betaald worden. Voorts zullen dan de tijdens de naasting nog aanwezige voorwerpen, tot bovenvermeld materieel behoorende, door den Staat worden overgenomen tegen de prijzen, daarvoor opgegeven in de staten, bedoeld sub *b*, laatste zinsnede, zonder toepassing van de prijsvermindering van Art. 39, sub *c*, tenzij het bedrag, waarvoor de meergenoemde rekening tijdens de naasting is goedgeschreven, overtreft het bedrag, waarvoor die rekening is belast; zullende, zoo dit geval zich mocht voordoen, de voor de nog aanwezige voorwerpen te betalen prijs verminderd worden met het bedrag, waarmede de goedschrijving de belasting van de rekening overtreft.

Het in de derde zinsnede van Art. 38 nopens de in Art. 39, sub *c* en *g*: *a*, bedoelde vermindering bepaalde blijft tot 1924 buiten toepassing voor de bedragen, waarvoor bovenvermeld materieel in de balansen der Maatschappij wordt opgenomen.

81. De baan en de bovenbouw van de door den Staat van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij overgenomen spoorwegen worden door de Maatschappij, overeenkomstig de door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid goed te keuren plannen, bestekken en begrotingen zooveel noodig vernieuwd.

De kosten dier vernieuwing, tot een bedrag van ten hoogste f 800,000.— (achthonderd duizend gulden), worden door den Staat gedragen en aan de Maatschappij uitbetaald in termijnen, overeenkomstig hetgeen daaromtrent door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zal bepaald worden.

Hetgeen dit werk méér dan f 800,000.— (achthonderd duizend gulden) mocht kosten zal als eene verbetering van een Staatsspoorweg beschouwd worden.

82. Met afwijking van het bepaalde in Art. 11, worden de sub *b*, tot en met *g* van dat artikel bedoelde voorwerpen, behoorende tot de spoor-

wegen van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij, door den Staat geleverd.

Deze voorwerpen, waarop van toepassing is het bepaalde in Art. 9, worden met de te schatten prijzen in een afzonderlijk register ingeschreven. Tot het doen van deze schatting wordt door elke van beide partijen tot deze overeenkomst, één deskundige aangewezen.

Zijn de voorwerpen onbruikbaar geworden en worden dezen niet, of wel door voorwerpen van mindere dan de geschatte waarde vervangen, zoo betaalt de Maatschappij bij het einde des jaars aan den Staat onderscheidenlijk de prijzen, waarvoor zij in het register zijn ingeschreven, dan wel het verschil tusschen die prijzen en de prijzen van aanschaffing van de nieuwe voorwerpen.

Indien de Maatschappij de onbruikbaar geworden voorwerpen vervangt door andere van hoogere waarde dan die, waarvoor de vervangen voorwerpen in het register te boek staan, zoo vormt het verschil tusschen de prijzen, waarvoor deze in het register zijn ingeschreven, en die van aanschaffing van de nieuwe voorwerpen eene verandering van de Maatschappij op den Staat, welke slechts bij naasting opeischbaar wordt en ingeval van vervallenverklaring of van naasting ingevolge Art. 39, door den Staat wordt betaald boven en behalve het volgens het sub *a* tot en met *k* van dat artikel verschuldigde.

Te gelijker tijd met de opgaven bedoeld in Art. 44, zendt de Maatschappij aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid jaarlijks opgaaf van de wijzigingen, welke het in de tweede zinsnede bedoelde register in het afgelopen jaar heeft ondergaan.

Naar aanleiding van deze opgaaf wordt jaarlijks bij proces-verbaal vastgesteld, hetgeen ingevolge de derde zinsnede, de Maatschappij aan den Staat over het afgelopen jaar te betalen heeft, en wat de Staat ingeval van vervallenverklaring of van naasting, ingevolge de vierde zinsnede, aan de Maatschappij verschuldigd zal zijn.

83. Met afwijking in zoverre van Art. 53, eerste zinsnede, zal de Maatschappij gedoogen, zonder eenige schadeloosstelling, welke ook, te vorderen, dat zullen worden gemaakt of gewijzigd de navolgende werken:

1°. ten behoeve van het Kanaal van Amsterdam naar de Merwede:

a. eene brug in het baanvak tusschen de stations Utrecht en Maarssen van den spoorweg van Amsterdam naar Utrecht;

b. eene brug in het baanvak tusschen de stations Harmelen en Utrecht van den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam;

2°. ten behoeve van de verbetering van den waterweg tusschen Amsterdam en Rotterdam, eene brug, ter vervanging van de bestaande brug over de Gouwe, in het baanvak tusschen de stations Gonda en Moordrecht van den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam;

3°. ten behoeve van de verbetering van den waterweg van Utrecht naar Leiden, eene brug, ter vervanging van de bestaande brug over den Leidschen Rijn, in het baanvak tusschen de stations Woerden en Harmelen van den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam.

Onder de werken vermeld sub 1°, 2° en 3°, behooren ook de tijdelijke of definitieve omlieggingen van de spoorwegbaan.

84. Aan de op het tijdstip van het in werking treden van deze overeenkomst in leven zijnde commissarissen en directeuren der Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij wordt levenslang, tijdens deze overeenkomst, vrij vervoer voor hnu persoon en bagage over de in Art. 1 genoemde spoorwegen toegekend.

85. De bepalingen van Art. 33 zijn niet van toepassing op het dividend, hetwelk in den loop van het jaar 1890 door de Maatschappij ter zake van de over het jaar 1889 en vroegere jaren behaalde winst zal worden uitgekeerd. Die winst zal door de Maatschappij volgens dezelfde regelen als daarvoor tot dusver gegolden hebben, vastgesteld en tusschen den Staat en de Maatschappij, overeenkomstig de bepalingen der overeenkomst van 24/25 Mei 1876, verdeeld worden.

De in Art. 31 bedoelde nitkeering zal van den 1sten Januari 1890 af verschuldigd zijn. Zij wordt verminderd met *f* 4000.— (vier duizend gulden) per dag over het tijdvak, loopende van 1 Januari 1890 tot den ingevolge Art. 22 te bepalen dag.

86. Het totaal bedrag hetwelk voor de in Art. 39, sub *c*, *d* en *g* bedoelde op 1 Januari 1889 aanwezige zaken en rechten, bij naasting overeenkomstig het bepaalde in dat artikel door den Staat verschuldigd is, wordt vastgesteld:

1°. voor het rollend materieel en al hetgeen daartoe behoort, op eene som van *f* 25,135,562.— (vijf en twintig millioen honderd vijf en dertig duizend vijfhonderd twee en zestig gulden);

2°. voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en

met *g*, bedoelde voorwerpen, op eene som van *f* 5,195,023.08 (vijf millioen honderd vijf en negentig duizend drie en twintig gulden acht cent);

3°. voor de vorderingen en uitgaven, nader omschreven sub *g* : *γ* en laatste zinsnede, op eene som van *f* 249,825.— (twee honderd negen en veertig duizend acht honderd vijf en twintig gulden);

behoudens de wijzigingen, welke die sommen zullen ondergaan, ingevolge de bepalingen en gedurende den loop van deze overeenkomst.

87. Op den dag, waarop de wet, houdende bekrachtiging, voorzoo veel noodig, van deze overeenkomst wordt afgekondigd, verkrijgt de Staat den eigendom van de hieronder genoemde waarden, behoorende tot de fondsen genoemd in Art. 44, sub *a* en *b*, der overeenkomst van 24/25 Mei 1876, bekrachtigd bij de wet van 15 November 1876 (*Staatsblad* n°. 210), te weten:

a. een kapitaal van *f* 1,468,800.— (een millioen vierhonderd acht en zestig duizend achthonderd gulden) op het Grootboek der 2½ pCt. Nederlandsch Werkelijke Schuld,

een kapitaal van *f* 1,226,750.— (een millioen tweehonderd zes en twintig duizend zevenhonderd vijftig gulden) op het Grootboek der 3 pCt. Nederlandsch Werkelijke Schuld,

en een kapitaal van *f* 647,300.— (zeshonderd zeven en veertig duizend driehonderd gulden) op het Grootboek der 3¼ pCt. Nederlandsch Werkelijke Schuld,

ingeschreven ten name van het in bovengenoemd Art. 44, sub *a*, bedoelde fonds tot vernieuwing van spoorstaven, dwarsliggers, wissels en draaischijven der Staatspoorwegen;

b. eene som van *f* 204,135.55¢ (tweehonderd vier duizend honderd vijf en dertig gulden, vijf en vijftig en een halven cent), zijnde het onbelegd saldo van gezegd fonds bij het einde van het dienstjaar 1888;

c. eene som van *f* 592,633.06 (vijfhonderd twee en negentig duizend zeshonderd drie en dertig gulden zes cent), zijnde de waarde der op 31 December 1888 aanwezige, uit gezegd fonds aangekochte, maar destijds nog niet verbruikte materialen;

d. eene som van *f* 300,000.— (driehonderd duizend gulden), zijnde de som, waarop wordt geschat het bedrag, waarmede de ontvangsten van het gezegde fonds, in den loop van het jaar 1889, de uitgaven daaruit in hetzelfde tijdvak gedaan of nog te doen, zullen overtreffen; en

e. eene som van *f* 1,207,324.— (een millioen

tweehonderd zeven duizend driehonderd vier en twintig gulden), vertegenwoordigende een bedrag van f 1000.— (duizend gulden), vermenigvuldigd met het aantal kilometers Staatspoorweg, door de Maatschappij in 1888 geëxploiteerd, zijnde het maximum van het reservefonds der Staatspoorwegen genoemd in Art. 44, sub b, der overeenkomst van 24/25 Mei 1876.

Binnen ééne maand na den in den aanhef van dit artikel genoemden dag, worden:

de kapitalen vermeld snb a, tot de daarbij genoemde bedragen van het hoofd van rekening, waarop zij thans in de Grootboeken der Nederlandsch Werkelijke Schuld zijn ingeschreven, ten name van den Staat overgeschreven; en

de snb b, c, d en e genoemde geldsommen door de Maatschappij gestort bij den Rijksbetaalmeester te Amsterdam.

Binnen denzelfden tijd worden alle verdere kapitalen, welke alsdan zullen blijken ingeschreven te zijn in de Grootboeken der Nederlandsch Werkelijke Schuld ten name van de verschillende in Art. 44 der overeenkomst van 24/25 Mei 1876 bedoelde fondsen, zoomede alle materialen, gelden en vorderingen, tot die fondsen behoorende, ter beschikking gesteld en eigendom van de Maatschappij.

Alle op de genoemde fondsen rustende verplichtingen en in het bijzonder die tot betaling van jaarlijksche schadeloosstellingen aan derde personen toegekend, ten laste van het bij Art. 44, sub b, bedoelde reservefonds der Staatspoorwegen, worden door de Maatschappij overgenomen.

Aldus in tweevoud overeengekomen te 's Gravenhage en te Utrecht den 21 Januari 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Directeur-Generaal der Maatschappij tot Exploitatie van Staatspoorwegen,
(get.) J. L. CLUYSENSAER.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) DE BOSCH KEMPER.

AFSCHRIFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen:

den Staat der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, Handel en

Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan van deze overeenkomst door den Koning gemachtigd, ter eenre,

en de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, vertegenwoordigd door haren Raad van Administratie, tot het aangaan van deze overeenkomst door de Algemeene Vergadering van aandeelhouders der Maatschappij gemachtigd, ter andere zijde,

is, behoudens bekrachtiging, voorzooveel noodig, bij de wet, overeengekomen, de voorwaarden, waarop bij de overeenkomst van 3 Juni/1 Juli 1881, voorzooveel noodig bekrachtigd bij de wet van 19 December 1882 (*Staatsblad* n°. 241), concessie is verleend voor het exploiteeren van spoorwegen, te vervangen door de hieronder volgende bepalingen.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. I. De Maatschappij blijft exploiteeren de door haar aangelegde spoorwegen:

van Amsterdam langs Haarlem, Leiden, 's-Gravenhage naar Rotterdam;

van Haarlem naar Uitgeest;

van Amsterdam langs Amersfoort naar Zntphen;

van Hilversum naar Utrecht;

van Velsen naar IJmuiden;

van 's-Gravenhage naar Scheveningen (stoomtramweg).

II. De Maatschappij wordt belast met de exploitatie van de door den Staat aangelegde spoorwegen:

van Amsterdam langs Zaandam, Uitgeest naar het Nieuwediep;

van Zaandam naar Eekhuizen;

van Dordrecht naar Elst en van Vork naar Ressen-Bemmel;

van Amersfoort naar Keesteren;

van Stavoren naar Leenwarden;

van Schiedam naar den Hoek van Holland.

III. Aan de Maatschappij wordt verleend het medegebruik van de door den Staat aangelegde of wel door naasting of koop verkregen spoorwegen, waarvan de exploitatie is of wordt verleend aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatspoorwegen:

van Rotterdam langs Dordrecht, Zwaluwe, Zevenbergen, Roosendaal naar de Belgische grens;

van Hengelo langs Enschedé naar de Duitsche grens;

van Arnhem naar Elst en van Ressen-Bemmel naar Nijmegen;

van Nijmegen langs den linker-Maasoever naar Venlo;

van Arnhem langs Zevenaar naar de Duitsche grens in de richting naar Emmerik;

van Utrecht langs Gouda naar Rotterdam.

2. De Maatschappij verbindt zich tot de exploitatie, voorzover dit door den Koning bepaald wordt, van de spoorwegen, met uitzondering van die bedoeld in de wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146), welke nog door den Staat mochten worden aangelegd of waarover de Staat, door naasting of op andere wijze, de beschikking mocht verkrijgen, mits en zolang die wegen aan de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen aansluiten.

De Staat verbindt zich om, indien en voorzover hij de beschikking verkrijgt over aan derden toebehoorende, doch krachtens overeenkomsten vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten, door de Maatschappij geëxploiteerd wordende spoor- en tramwegen, de exploitatie daarvan, op den voet van de bepalingen dezer overeenkomst, aan de Maatschappij op te dragen.

Onder de in dit en in het vorig artikel genoemde spoorwegen worden verstaan de spoorwegen met alle daartoe behoorende werken, als:

bruggen, duikers, wegbruggen, overwegen, middelen van veiligheid en afsluiting, wijk- en wisselplaatsen;

alle stationsgebouwen, zoowel voor het publiek als voor den dienst noodig, goederen-, locomotieven- en wagenloodsen, bergplaatsen voor materialen en brandstoffen, gebouwen voor werkplaatsen voor het materieel, donanegebouwen, laad- en losplaatsen, stoepen, stationsafsluitingen, lantaarnpalen tot verlichting van stations en uitgangen, voorzover noodig stationspleinen en toegangswegen;

de havens tot de spoorwegen behoorende, met uitzondering van die te Enkhuizen en te Stavoren. Voorzover betreft spoorwegen, tot de exploitatie waarvan de Maatschappij krachtens de eerste zinsnede mocht verplicht worden, worden onder havens verstaan de zoodanigen, die nitsluitend ten behoeve van het spoorwegverkeer zijn of in het vervolg zullen worden aangelegd;

alles wat tot het vaste materieel van de stations en van den weg behoort, als: sporen, wissels, draaischijven, vergaarbakken voor water, waterkranen, hekken, mijlpalen, hellingwijzers, waarschuwingborden.

1890.

Tot die werken worden ook gerekend te behooren de niet aan de spoorwegen gelegen onroerende goederen, welke voor de administratie of de exploitatie van de spoorwegen gebruikt worden of bestemd zijn.

Overal, waar in deze overeenkomst sprake is van Staatsspoorwegen, worden daarmede de in de eerste zinsnede en in het vorig artikel sub II en III bedoelde spoorwegen aangeduid.

3. Behoudens de bepalingen der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), is de Maatschappij bevoegd tot het exploiteeren, het oprichten van of het deelnemen aan alle ondernemingen, welke tot bevordering kunnen strekken van het verkeer over de spoorwegen, die door haar geëxploiteerd worden; echter niet dan na machtiging van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën, voorzover het doel dier ondernemingen niet is het vervoer van personen en goederen.

4. De Maatschappij is verplicht in alle overeenkomsten, welke voor een langeren duur dan van twaalf maanden aangegaan worden, de bepaling op te nemen, dat de Staat bevoegd is zich in hare plaats te stellen, indien hij tot naasting overgaat of indien de Maatschappij van hare rechten vervallen verklaard wordt.

5. De Maatschappij zorgt, dat de exploitatie, wat snelheid en veiligheid van vervoer, inrichting van het rollend materieel, van de stations en van alle overige onderdeelen van den dienst betreft, geschiedt op gelijke wijze als op de beste spoorwegen in Europa, en dat zij zooveel mogelijk met alle verbeteringen, welke elders worden ingevoerd, gelijken tred houdt.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan toestaan, dat de dienst op de door hem aan te wijzen spoorwegen of gedeelten van spoorwegen wordt uitgeoefend overeenkomstig de bepaling van Art. 1 der wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146).

6. De aanleg van de in Art. 1 genoemde spoorwegen, met uitzondering van den spoorweg en de verdere werken, genoemd in Art. 72, wordt geacht bij het in werking treden van deze overeenkomst voltooid te zijn.

7. Ten aanzien van de spoorwegen, welke nog door den Staat mochten worden aangelegd en door de Maatschappij ingevolgd Art. 2 ter exploitatie moeten worden overgenomen, is voor rekening van den Staat de bouw van den spoorweg met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede,

13

te verstaan is, met uitzondering van de gebouwen voor werkplaatsen voor het materieel.

De bouw zal naar even dengdelijke regelen geschieden als die van de door den Staat aangelegde spoorwegen, terwijl daarbij zooveel mogelijk met alle verbeteringen, welke elders worden ingevoerd, gelijke tred zal gehouden worden.

De onttegening geschiedt en de aardebaan en de kunstwerken worden aangelegd voor dubbel spoor.

De ontwerpen voor den bouw worden in overleg met de Maatschappij opgemaakt. Leidt dit overleg niet tot overeenstemming, dan worden de ontwerpen vastgesteld door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen. In afwachting van de beslissing der scheidsmannen is de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bevoegd de werken te doen uitvoeren op de wijze als hij nnttig zal achten.

8. Spoorwegen, waarover de Staat door naasting of op andere wijze de beschikking verkrijgt, voorzover zij door de Maatschappij volgens Art. 2 ter exploitatie moeten worden overgenomen, worden, zoo noodig, in het eerste jaar der exploitatie door den Staat of, indien de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid dit bepaalt, door de Maatschappij voor rekening van den Staat in voldoende toestand van onderhoud gebracht.

De toestand van onderhoud, waarin die spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, zich bevinden, zal, vóórdat de Maatschappij die ter exploitatie verkrijgt, onderzocht worden door eene commissie van drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen, die tevens zullen bepalen, welke herstellingen of vernieuwingen noodig zijn om een en ander in een toestand van onderhoud te brengen, gemiddeld overeenkomende met dien van de overige spoorwegen in exploitatie bij de Maatschappij.

De kosten van dat onderzoek zijn voor rekening van den Staat.

9. De Maatschappij is verplicht, de in de Art. 1, sub I en II, en 2 genoemde spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, goed te onderhouden en bij naasting of vervallenverklaring in voldoende toestand van onderhoud aan den Staat over te geven. Voorwerpen, welke door gebruik of door eenige andere oorzaak zijn te niet gegaan of onbruikbaar geworden, worden, buiten de gevallen voorzien in Art. 20, door gelijksoortige vervangen, tenzij de Minister van Waterstaat, Handel en

Nijverheid tot het niet vervangen zijne toestemming geeft.

Indien de Maatschappij in deze verplichtingen tekort schiet, kan van Regeeringswege in het onderhoud worden voorzien, op de wijze als bepaald in de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67).

De Maatschappij draagt zorg, dat hare werkplaatsen te Haarlem steeds in zoodanigen staat zijn, dat daarin tevens de herstellingen van het rollend materieel, dienst doende of zullende doen op de Staatspoorwegen, kunnen worden uitgevoerd.

De Maatschappij stelt kosteloos beschikbaar het personeel en het materieel, vereischt tot het van Staatswege verrichten van periodieke beproevingen van en peilingen bij de spoorwegbruggen met 50 meter of meer spanning, in de door haar geëxploiteerde spoorwegen aanwezig.

De Maatschappij is gehouden, alle verplichtingen jegens derden, de exploitatie of het onderhoud van werken betreffende, na te komen, welke de Staat bij den aanleg of de overneming van de Staatspoorwegen heeft op zich genomen.

10. Als eenige uitzonderingen op de bij het vorig artikel omschreven verplichting der Maatschappij, betreffende het onderhoud, gelden voor de Staatspoorwegen de hierna onder 1° tot en met 6° gemaakte bepalingen.

Voor rekening van den Staat zijn:

1°. de kosten van herstelling van de beschadiging, toegebracht door ijsgang, oorlog, oproer, doorbraak van een spoorwegdijk, militaire inundatiën of door overstroming, welke het gevolg is van het doorbreken van een dijk, bestemd om te allen tijde het buitenwater te keeren;

2°. de kosten van het maken van voorzieningen tegen buitengewone ontgrondingen langs de pijlers en landhoofden der bruggen over den Rijn en de Merwede (en, ingeval de Maatschappij krachtens Art. 2 mocht worden verplicht tot exploitatie van spoorwegen, aangelegd over andere dan de hier genoemde groote rivieren, ook over die rivieren), zoo die ontgrondingen niet door goed onderhoud van de bestaande verdedigingswerken en van de steenstortingen hadden kunnen voorkomen worden, alsmede de kosten van herstelling van de beschadigingen, welke in zoodanig geval door de ontgrondingen aan de bruggen of verdedigingswerken mochten ontstaan zijn;

3°. de kosten van herstelling van beschadigingen, aan de bruggen over de sub 2°. bedoelde rivieren en over het Noordzee-kanaal en aan de

beveiligingswerken dier bruggen veroorzaakt door aanvaring, voorzover deze kosten niet op derden zijn verhaald. De Maatschappij is bevoegd en verplicht deze kosten van derden in te vorderen. Indien laatstgenoemden weigeren de door hen veroorzaakte schade te vergoeden, zal de Maatschappij dit ten spoedigste aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid mededeelen en alle inlichtingen en bescheiden verstrekken, welke noodig zijn om eene gerechtelijke vordering in te stellen;

4°. de kosten der geheele vernieuwing van den bovenbouw van één of meer openingen der bruggen over de sub 2° bedoelde rivieren en over het Noordzee-kanaal;

5°. voor den spoorweg en de werken bedoeld in Art. 72, voor de nog van Staatswege aan te leggen spoorwegen en voor de tot de Staatspoorwegen behoorende werken, welke na 1 Mei 1888 voltooid zijn of worden: de kosten van herstelling van de gebreken, welke het gevolg zijn van eene slechte of onvoldoende uitvoering van die spoorwegen of werken, zoo dit bewezen is, de hierbedoelde wegen en werken niet door de Maatschappij maar door den Staat gemaakt zijn, en van het bestaan van die gebreken binnen twee jaar, nadat de bovenbedoelde spoorwegen voor het verkeer geopend of de bovenbedoelde, bij de opening nog niet voltooide werken voltooid zijn, aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is kennis gegeven;

6°. de kosten der tijdelijke werken, welke voor de nitvoering voor de sub 1° tot en met 5° bedoelde herstellingen, voorzieningen en vernieuwingen onontbeerlijk zijn.

De voor bovenbedoelde herstellingen, voorzieningen en vernieuwingen nit te voeren werken worden, indien de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid dit verlangt, gemaakt door de Maatschappij, die daarvoor alleen de werkelijke kosten van uitvoering en van toezicht, alsmede rente tot een bedrag van vier ten honderd 's jaars, doch geen winst in rekening brengt.

In afwachting van de beslissing des Ministers zal de Maatschappij tot herstel van de in dit artikel bedoelde schade, voor rekening van den Staat, de maatregelen kunnen nemen, welke gevorderd worden om storing in den dienst te voorkomen.

De ontwerpen, bestekken en begrotingen van de in dit artikel bedoelde werken zijn onderworpen aan de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Stremming van den dienst op den spoorweg, wegens bovengemelde werken, geeft geen recht op schadevergoeding.

HOOFDSTUK II.

Van het materieel en de exploitatie.

11. Voor rekening van de Maatschappij is de aanschaffing van:

a. de locomotieven, rijtuigen, wagens en alles wat verder tot het rollend materieel behoort;

b. alle werktuigen voor den stationsdienst, als: hijschkransen, rolwagens, weegbruggen;

c. alle gereedschappen en toestellen, noodig voor den dienst van de stations, van de treinen en van den weg, als: de electromagnetische en de optische signalen, de contrôle-borden;

d. de werktuigen der werkplaatsen, benevens de stoommachines voor die werkplaatsen en voor het vullen van de waterbakken, de inrichtingen tot verwarming van het water;

e. het ameublement van de stationsgebouwen en van de bureelen;

f. de middelen tot het verlenen van hulp bij spoorwegongelukken;

g. alle vervoerbare en vaste voorwerpen, bepaaldelijk en uitsluitend voor den dienst van het vervoer bestemd;

h. de materialen, brandstoffen, en voorraad van allen aard, noodig voor de exploitatie.

12. Ten einde steeds te kunnen voldoen aan Art. 45 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), wordt een door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te bepalen getal wagens, voor het vervoer van goederen of van paarden en vee bestemd, zóó ingericht, dat daarmede krijgsvolk, paarden en oorlogstuig kunnen worden vervoerd.

13. De Maatschappij is verplicht, over elken van de door haar geëxploiteerde op Nederlandsch grondgebied gelegen spoorwegen, met uitzondering van die, waarop de wet van 28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146) van toepassing is, dagelijks ten minste vijf treinen voor reizigers in iedere richting te doen rijden.

De vermeerdering of vermindering van het aantal verplichte treinen, in dit artikel voorgeschreven, wordt in gemeen overleg tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en de Maatschappij geregeld.

De Minister bepaalt, de Maatschappij gehoord, welke van de verplichte treinen zullen zijn snel-

treinen en welke zullen worden samengesteld uit rijtuigen der 1ste, 2de en 3de klasse.

14. De Maatschappij zal, hetzij des daags, hetzij des nachts, de treinen doen loopen, die door of namens de Regeering ten behoeve van 's Rijks dienst verlangd worden.

De Maatschappij mag die treinen ten bate van hare exploitatie gebruiken, voorzoo veel daardoor, ter beoordeeling van het gezag dat den trein heeft verlangd, de bereiking van het doel, waarvoor de trein is geëischt, niet wordt belemmerd.

Indien zoodauidige dagtrein minder dan f 0.60 en zoodanige nachttrein minder dan f 0.95 per treinkilometer opbrengt, met een minimum van 50 treinkilometers, wordt het verschil door den Staat bijbetaald.

HOOFDSTUK III.

Van de tarieven en het vervoer.

15. De voorwaarden voor het vervoer over Nederlandsch grondgebied behoeven, voorzoo ver daarin niet bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur wordt voorzien, voor al de spoorwegen, welke de Maatschappij exploiteert, en voor die, waarvan zij het medegebruik heeft, de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Gelijke goedkeuring is noodig voor elke in die voorwaarden te brengen wijziging of aanvulling.

16. Door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid worden, de Maatschappij gehoord, voor het berekenen van vrachtprijzen voor het vervoer over Nederlandsch grondgebied maxima vastgesteld, zoo naar den te doorloopen afstand van een kilometer als bij wijze van vast recht en voor bijkomende kosten van inschrijving, laden, lossen, overladen, opslaan, bewaren, afhalen en bestellen. De aldus vastgestelde maxima worden, zoo noodig, op gelijke wijze veranderd.

Met toestemming van genoemden Minister kan de afstand, waarnaar de tarieven berekend worden, voor den overtocht van bruggen over de groote rivieren en van viaducten vermeerderd worden.

De Maatschappij mag geen andere kosten in rekening brengen dan die, waarvoor door genoemden Minister eenheidsprizen als maxima zijn vastgesteld of machtiging tot heffing is verleend.

Bij de berekening van de vergoeding voor het vervoer naar en van de magazijnen en aanlegplaatsen, bedoeld in Art. 49, wordt de afstand gemeten tusschen den verbindingswissel der aan-

legplaats en den dichtstbij gelegen uitersten wissel van het naastbij gelegen station. Voor afstanden tot 2 kilometer bedraagt die vergoeding ten hoogste f 0.50 per geheel of gedeeltelijk beladen wagen; voor grootere afstanden wordt voor elken kilometer of gedeelte van een kilometer meer de vergoeding met ten hoogste f 0.25 verhoogd.

17. Alle tarieven en wijzigingen van tarieven, zonder onderscheid, worden door de Maatschappij aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ter goedkeuring aangeboden, tot zekerheid dat de vastgestelde maxima niet overschreden worden.

Indien de beslissing des Ministers niet is gevolgd veertien dagen na den dag, waarop het voorstel tot goedkeuring bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid is ontvangen, dan kan het tarief of de wijziging voorloopig door de Maatschappij aangekondigd en met inachtneming van den termijn, in Art. 30 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) bepaald, ingevoerd worden, totdat omtrent het voorstel door den Minister is bealst.

18. De Maatschappij is verplicht, de bij de wet aangewezen personen en goederen in de bij de wet omschreven gevallen kosteloos te vervoeren.

Zij is bevoegd, kosteloos vervoer toe te staan aan en ten behoeve van haar bestuur en haar personeel, zoomede in alle gevallen, waarin zij dit in haar belang wenschelijk acht.

Zij zendt jaarlijks aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene opgave van de door haar aan Rijksambtenaren verstrekte bewijzen van vrij vervoer.

19. Alle bouwstoffen en materialen, noodig voor de niet tot het in Art. 9 bedoeld onderhoud strekkende werken, welke gemaakt worden aan of in spoorwegen, die bij de Maatschappij in exploitatie zijn, worden over de Staatsspoorwegen vervoerd tegen een vasten prijs van f 0.009 per eenheid van duizend kilogram en per kilometer, zonder eenige bijkomende kosten.

HOOFDSTUK IV.

Van werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van- en nieuwe werken aan of in spoorwegen.

20. Indien de Maatschappij het voor de ontwikkeling van het verkeer of voor de uitoefening van den dienst op de in de Artt. 1, sub I en II, en 2 genoemde spoorwegen noodig acht werken

tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe werken te maken, zal zij, alvorens dergelijke werken uit te voeren, onder overlegging van globale plannen en begrotingen, daartoe de vergunning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vragen. Gelijke regel geldt voor wijziging, verbetering of uitbreiding van de niet aan den spoorweg gelegen onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede.

Wordt de vergunning verleend, dan zullen de bedoelde werken door de Maatschappij voor hare rekening worden gemaakt en gescht worden deel uit te maken van de in de Artt. 1, sub I en II, en 2 genoemde spoorwegen.

Indien daarentegen de Minister de vergunning niet verleent, of wel indien de Minister het maken van zoodanige werken, op de hierboven aangegeven gronden, noodig acht, doch de Maatschappij de noodzakelijkheid daarvan ontkent, zal in beide gevallen omtrent de vraag, of de werken overeenkomstig de overgelegde plannen en begrotingen voor de ontwikkeling van het verkeer of voor de uitoefening van den dienst op de in de Artt. 1, sub I en II, en 2 genoemde spoorwegen al dan niet noodig zijn, de beslissing worden ingeroepen van drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Bij die beslissing zal als noodig aangemerkt worden alles wat gevorderd wordt om den dienst overeenkomstig de bij de wet gegeven voorschriften uit te oefenen, terwijl in het algemeen de eischen, welke voor de ontwikkeling van het verkeer en de uitoefening van den dienst kunnen gesteld worden, in ruimen zin zullen zijn op te vatten.

Indien de scheidsmannen beslissen, dat de werken, waarvan de aanleg wordt verlangd, noodig zijn, dan geschiedt hetgeen in de tweede zinsnede bepaald is.

In het tegenovergesteld geval kan de Maatschappij de werken, welke zij noodig acht, voor hare rekening maken. Zij is bevoegd deze werken tusschentijds af te breken en de veranderde werken in hun oorspronkelijken toestand te doen herstellen, en tot een en ander verplicht, bij toepassing van de naasting ingevolge Art. 39, tenzij de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid die werken alsnog zou willen overnemen.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid blijft te allen tijde bevoegd, voor Rijksrekening alle werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe

werken te doen maken, welke hij in het algemeen belang noodig oordeelt, mits deze werken geen schade, hinder of gevaar voor de exploitatie opleveren.

Voorzover deze werken aan de Maatschappij ten gebruike of in exploitatie worden afgestaan, is zij verplicht die te onderhouden.

Wanneer een der in de eerste vijf zinsneden en in de zevende in verband met de achtste zinsnede bedoelde werken voltooid is, geschiedt de opnemng bij een door of namens beide partijen onder teekend proces-verbaal, waarin de toestand van het werk omschreven wordt.

De bepalingen van dit artikel maken geen inbreuk op het bepaalde in de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1876 (*Staatsblad* n°. 67).

21. De in de eerste vijf zinsneden van Art. 20 bedoelde werken zullen worden uitgevoerd overeenkomstig uitgewerkte plannen, bestekken en gespecificeerde begrotingen, welke door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zullen zijn goed te keuren met eerbiediging van de in Art. 20, eerste zinsnede, vermelde globale plannen en begrotingen of van de in Art. 20, derde zinsnede, voorgeschreven arbitrale uitspraak. De Minister kan de openbare uitbesteding gelasten en de uitvoering doen controleeren.

HOOFDSTUK V.

Begin en einde van de exploitatie.

22. De exploitatie overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst begint op den door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te bepalen dag.

Voor de spoorwegen, bedoeld in Art. 2, waarover de Staat door naasting of op andere wijze de beschikking verkrijgt, moet, bij de bepaling van bedoelden dag, een termijn van ten minste zes weken worden gegeven vóór het begin van de exploitatie en behoeft deze niet te beginnen, vóórdat het onderzoek, bedoeld in Art. 8, tweede zinsnede, afgelopen is.

Voor de in Art. 72, sub *a*, bedoelden spoorweg en voor de nog van Staatswege aan te leggen spoorwegen gelden de bepalingen der drie volgende artikelen.

23. Drie maanden voordat naar de berekening van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid een Staatspoorweg of een gedeelte daarvan voor exploitatie gereed zal zijn, geeft hij van het vermoedelijk tijdstip van voltooiing kennis aan de Maatschappij.

Na het gereedkomen wordt van de overgave en overneming zoo spoedig mogelijk een door gemachtigden van den Staat en van de Maatschappij onderteevend proces-verbaal opgemaakt. Uit dat verbaal zal niet alleen behooien te blijken al wat ten gebruike is afgestaan, maar ook de toestand, waarin de spoorweg met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, zich bevindt.

24. Een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan is voor exploitatie gereed, wanneer hij aansluit aan een spoorweg, die door de Maatschappij geëxploiteerd wordt, en al de in Art. 2, derde zinsnede, genoemde werken en voorwerpen zoover voltooid zijn, dat de spoorweg of het gedeelte daarvan voor gebruik geschikt is.

Uiterlijk veertien dagen, nadat zulk een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan door of vanwege den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid ter beschikking van de Maatschappij is gesteld, wordt de dienst daarop begonnen.

Voor elken dag verfraging verbeurt de Maatschappij eene som van vijf honderd gulden.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zorgt, dat de Maatschappij tijdig, vóórdat een Staatsspoorweg of een gedeelte daarvan te harer beschikking wordt gesteld, de gebouwen tot berging van materieel, op den spoorweg of het gedeelte daarvan gelegen, kan gebruiken en de noodige proefritten kan doen.

25. Zoodra op een Staatsspoorweg of op een gedeelte daarvan de dienst is begonnen, moet de Maatschappij overeenkomstig het bepaalde in de Artt. 9 en 10, voorzien in het onderhoud van den spoorweg en, voorzoover het te harer beschikking is gesteld, van hetgeen onder de spoorwegen volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is.

26. Bij de wet kan te allen tijde bepaald worden, dat de exploitatie overeenkomstig de voorwaarden dezer overeenkomst op een bij de wet vast te stellen tijdstip, doch niterlijk één jaar na afkondiging van die wet, zal eindigen, en dat de eigendommen der Maatschappij door den Staat zullen genaast worden, met inachtneming van hetgeen in een der Artt. 35, 36 of 39 bepaald is. Bij naasting ingevolge Art. 39 zal voormeld tijdstip met den 31sten December moeten samenvalen.

Het voornemen om een ontwerp van wet als bovenbedoeld in te dienen, wordt door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën ten spoedigste, niterlijk op den dag,

waarop die wet ter behandeling aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt ingediend, aan de Maatschappij medegedeeld.

Indien de wet niet is uitgevaardigd binnen achtien maanden na den dag, waarop die mededeeling gedaan is, zal deze laatste geacht worden niet geschied te zijn en de daarbij aangekondigde naasting geen voortgang hebben.

27. De Maatschappij kan bij rechterlijk vonnis van hare rechten betreffende de exploitatie van de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen vervallen worden verklaard:

1°. indien zij in gebreke blijft te voorzien in het onderhoud van de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, nadat Art. 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) reeds éénmaal op haar is toegepast;

2°. indien zij de bepalingen dezer overeenkomst, wat de exploitatie, het materieel en den dienst betreft, niet naleeft, nadat zij, gewaarschuwd, den gestelden termijn heeft laten verlopen. Na ontvangst van de waarschuwing is de Maatschappij bevoegd de vraag, of zij bedoelde bepalingen niet heeft nageleefd, aan de uitspraak des rechters te onderwerpen. In afwachting van deze uitspraak is de Maatschappij verplicht, zich naar de inzichten van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te gedragen.

Met de vervallenverklaring heeft de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid het recht om zich onmiddellijk in het bezit te stellen van de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, en om over het personeel, het materieel en al hetgeen gevorderd wordt om de exploitatie voort te zetten, te beschikken.

28. De Maatschappij mag, buiten het geval van overmacht, zonder toestemming van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid den dienst op de spoorwegen niet geheel of gedeeltelijk doen stilstaan.

Bij overtreding van dat verbod is genoemde Minister bevoegd, onmiddellijk over de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde en vierde zinsneden, te verstaan is, het personeel, het materieel en al hetgeen gevorderd wordt om de exploitatie voort te zetten, te beschikken, ten einde, onverminderd de bevoegdheid tot toepassing van Art. 27, den dienst overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst ten bate en schade van de Maatschappij te doen voortzetten.

29. De Maatschappij is bevoegd deze overeenkomst op te zeggen in de gevallen en onder de voorwaarden als hierna is bepaald.

Zij verkrijgt dit recht telkens indien het in Art. 33 bedoeld winstsaldo, vermeerderd met het bedrag van de in Art. 39, sub *d*, *h*: α , en *k*, bepaalde verminderingen en van de in het betrekkelijk jaar gereserveerde winst, gedurende twee achtereenvolgende jaren minder beloopt dan zes ten honderd van het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal.

Onder „gereserveerde winst” wordt verstaan de som, waarmede, blijkens de jaarlijksche balansen, de gezamenlijke baten der Maatschappij overtreffen hare schulden, het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo, terwijl het bedrag van de in eenig jaar gereserveerde winst gevonden wordt door van elkander af te trekken de gereserveerde winsten, welke aanwezig waren blijkens de laatste jaarlijksche balans en die over het onmiddellijk daaraan voorafgaand jaar. Voor de waarde van de baten der Maatschappij zullen worden aangenomen de sommen, waarop die baten, behoudens het bepaalde in Art. 38, in de jaarlijksche balansen der Maatschappij voorkomen.

Het recht tot opzegging vervalt, indien de Maatschappij niet vóór den 31sten December van het jaar, volgende op dat waarin de in de tweede zinsnede bedoelde voorwaarde werd vervuld, aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid heeft medegedeeld, dat zij van dat recht wenschte gebruik te maken.

Indien de Maatschappij de overeenkomst heeft opgezegd, is zij gehouden die nog gedurende ten hoogste twee jaren na den dag van de opzegging gestand te doen. Binnen dien termijn zal de Staat verplicht zijn tot naasting over te gaan.

HOOFDSTUK VI.

Bepalingen van geldelijken aard.

30. De Maatschappij geniet alle ontvangsten, welke de exploitatie of het medegebruik van de in deze overeenkomst bedoelde spoorwegen afwerpt, en alle verdere baten. Daartoe behooren niet:
a. de schadeloosstellingen, welke de Staat na het in werking treden van deze overeenkomst, hetzij ineens of bij wijze van jaarlijksche vergoeding, van derden zal bedingen voor het gebruik van door den Staat na dat tijdstip ten behoeve van andere spoorwegdiensten gemaakte nieuwe werken

of uitbreidingen van bestaande werken, noch de vergoedingen, pachten, huren en dergelijken, welke door den Staat voor het gebruik van overhoeken zijn of in het vervolg zullen worden bedongen;

b. de opbrengst van al hetgeen, blijkens de in Art. 43 bedoelde staten, bij het in werking treden van deze overeenkomst, tot de Staatsspoorwegen behoorde en, buiten het geval van Art. 9, eerste zinsnede, niet door de Maatschappij bekostigd is, voorzover een en ander verkocht en niet vervangen wordt.

31. De Maatschappij keert voor het gebruik van de Staatsspoorwegen jaarlijks aan den Staat uit:

1°. voor de spoorwegen genoemd in art. 1, sub II, eene som van f 550,000.— (vijfhonderd vijftig duizend gulden);

2°. voor de Staatsspoorwegen, welke haar in het vervolg ter exploitatie zullen gegeven worden, eene som van f 1000.— (één duizend gulden) per kilometer, of zooveel meer als tusschen de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën en de Maatschappij zal worden overeengekomen. Deze bepaling geldt niet voor de in Art. 2, tweede zinsnede, bedoelde spoor- en tramwegen; de exploitatie daarvan zal door den Staat aan de Maatschappij worden opgedragen op geen bezwarender voorwaarden dan die, waarop de Maatschappij die wegen, ten tijde dat zij aan den Staat overgaan, exploiteert.

32. Binnen de eerste maand na elk afgelopen kwartaal van het kalenderjaar betaalt de Maatschappij aan den Staat hetgeen zij in verhouding tot de in Art. 31 bepaalde uitkeering over dat kwartaal verschuldigd is.

De betalingen geschieden ten kantore van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam; de quitantiën worden aan den Minister van Financiën gezonden.

33. Indien bij de vaststelling van de jaarlijksche balans der Maatschappij blijkt, dat het winstsaldo ter zake van haar beheer in zijn geheel omvang meer bedraagt dan vier ten honderd van het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, dan wordt dat meerdere in vier voege tusschen den Staat en de Maatschappij verdeeld, dat ieder van beide partijen daarvan een gelijk aandeel verkrijgt, totdat het geheele aandeel der Maatschappij bedraagt zes en een half ten honderd van gemeld kapitaal, als wanneer van hetgeen dan nog overblijft vier vijfde gedeelten aan den Staat worden uitgekeerd en één vijfde gedeelte aan de Maatschappij verblijft.

De betaling van hetgeen den Staat ingevolge

de vorige zinsnede toekomt, geschiedt binnen één maand, nadat de jaarlijksche balans en winst- en verliesrekening op de daarvoor bij de statuten der Maatschappij bepaalde wijze zijn vastgesteld.

De balans en winst- en verliesrekening worden onverwijld na de vaststelling aan de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën medegedeeld.

Indien tengevolge van oorlog een gedeelte van het Rijk in Europa door den vijand wordt bezet en het in de eerste zinsnede bedoeld winstsaldo over eenig jaar, waarin de bezetting plaats heeft, minder bedraagt dan vier ten honderd van het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, dan wordt dat mindere tot een bedrag van vier ten honderd van gezegd kapitaal door den Staat aan de Maatschappij bijbetaald.

34. Indien de Staat van het in Art. 26 bedoeld recht om de exploitatie krachtens de bepalingen dezer overeenkomst te doen eindigen en om de eigendommen der Maatschappij te naasten gebruik maakt, zal hij te zijner keus bevoegd zijn:

I. of om het geheele door de Maatschappij gevoerde bedrijf en mitsdien alle zaken, rechten en verplichtingen der Maatschappij over te nemen;

II. of om het door de Maatschappij gevoerde bedrijf en mitsdien alle zaken, rechten en verplichtingen der Maatschappij over te nemen, met uitzondering van die zaken, rechten en verplichtingen, welke door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën worden uitgesloten;

III. of om de exploitatie van de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen door de Maatschappij te doen eindigen en om zich in het bezit te stellen van al hetgeen de Staat volgens het bepaalde in Art. 39 verkrijgt.

Ten aanzien van elk dier drie wijzen van naasting geldt hetgeen daaromtrent in de volgende artikelen bepaald is.

35. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, I, neemt de Staat over het bedrijf der Maatschappij in zijn geheel en verkrijgt hij alle zaken en rechten, zoo roerende als onroerende, welke aan de Maatschappij toebehooren; de Maatschappij is verplicht alle die zaken en rechten aan den Staat over te dragen. De Staat verbindt zich, doch alleen tegenover de Maatschappij, alle verplichtingen, welke zij tegenover derden heeft aangegaan, voor haar na te komen en haar deswege ten volle te vrijwaren en schadeloos te houden.

De Staat betaalt daarvoor aan de Maatschappij:

a. honderd ten honderd over het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal;

b. de helft van het bedrag waarmede de gezamenlijke baten der Maatschappij, overtreffen hare schulden, het sub a bedoeld kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo;

c. eene premie van een half ten honderd over het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar, dat het tijdstip, waarop de Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1915; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van twee en twintig millioen vijf honderd duizend gulden berekend worden en niet meer dan tien ten honderd van dat kapitaal bedragen.

36. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, II, neemt de Staat over het geheele bedrijf der Maatschappij, met uitzondering van dat gedeelte daarvan, hetwelk van de naasting wordt uitgesloten. De Staat verkrijgt alsdan alle zaken en rechten, zoo roerende als onroerende, welke aan de Maatschappij toebehooren, met uitzondering evenwel van die, welke behooren tot het gedeelte van het bedrijf, dat van de naasting is uitgesloten; de Maatschappij is verplicht die zaken en rechten aan den Staat over te dragen. De Staat verbindt zich, doch alleen tegenover de Maatschappij, alle verplichtingen, welke zij tegenover derden heeft aangegaan, voor haar na te komen en haar deswege ten volle te vrijwaren en schadeloos te houden, met uitzondering evenwel van die verplichtingen, welke verband houden met en het gevolg zijn van zaken, rechten en overeenkomsten, welke door den Staat worden uitgesloten; wordende onder laatstbedoelde verplichtingen niet begrepen de voor die zaken en tengevolge van die overeenkomsten door de Maatschappij gemaakte schulden.

De Staat betaalt daarvoor aan de Maatschappij:

a. honderd ten honderd over het op de aandeelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, verminderd met tachtig ten honderd van de waarde der uitgesloten zaken en rechten.

Voor de evengenoemde waarde worden aangenomen de bedragen, waarop de uitgesloten zaken en rechten, behoudens het bepaalde in Art. 38, in de bij de eerste zinsnede van dat artikel bedoelde balans zijn vastgesteld, nadat die bedragen zijn verminderd en vermeerderd met de sommen,

door de Maatschappij voor die zaken en rechten ontvangen en betaald, sedert het tijdstip waarop evenbedoelde balans werd opgemaakt;

δ. de helft van het bedrag waarmede de gezamenlijke baten der Maatschappij (daaronder begrepen die, welke worden uitgesloten), overtreffen hare schulden, het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal en het in Art. 33 bedoeld winstsaldo;

ε. eene premie van een half ten honderd over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar, dat het tijdstip, waarop de Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1915; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van twee en twintig millioen vijfhonderd duizend gulden berekend worden en niet meer dan tien ten honderd van dat kapitaal bedragen.

De bevoegdheid om sommige door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën aan te duiden zaken en rechten uit te sluiten, is niet van toepassing op de door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, welke de Staat ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39 behoort over te nemen, noch op de zoodanigen welke verband houden met of het gevolg zijn van ondernemingen, als bedoeld in Art. 3, indien door de voornoemde Ministers is toegezegd, dat de Staat die ingeval van naasting overeenkomstig dit artikel niet zal uitsluiten, noch op de in Art. 39, sub 2°., bedoelde overeenkomsten zelve.

Zij vervalt, indien de overeenkomstig het bepaalde sub α, tweede zinsnede, te bepalen waarde van al hetgeen wordt uitgesloten, minder bedraagt dan vijf ten honderd van het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal.

37. Zoodra het voornemen om een ontwerp van wet tot naasting overeenkomstig de bepalingen dezer overeenkomst aanhangig te maken, ter kennis gebracht is van de Maatschappij, zal deze haar bedrijf nitoevenen met inachtneming van de door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën daaromtrent te geven voorschriften van controle. Wordt door de Wetgevende Macht beslist, dat de naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 35 of 36 zal geschieden, dan zal de Maatschappij geacht worden van het oogenblik af, waarop voorzeggd voornemen aan haar is medegedeeld, haar bedrijf, voorzoover dit niet

van de naasting wordt uitgesloten, voor rekening van den Staat voortgezet te hebben en deswege op het tijdstip van de inbezitneming verantwoording hebben af te leggen.

De in den eersten volzin gemaakte bepaling vervalt, indien de daarbij bedoelde wet niet binnen den bij Art. 26, laatste zinsnede, genoemden termijn is uitgevaardigd.

38. Voor de waarde der baten, bedoeld sub δ van de Artt. 35 en 36, worden aangenomen de sommen, waarop die baten, behoudens het hierna bepaalde, zijn vastgesteld in de balans, welke betrekking heeft op het jaar, voorafgaande aan dat, waarin het voornemen om een ontwerp van wet tot naasting aanhangig te maken, ter kennis van de Maatschappij is gebracht.

De Maatschappij is bevoegd, de waarde der in hare balansen voorkomende hoofden van rekening te schatten op het bedrag, hetwelk zij daaraan toekent, met dien verstande evenwel, dat die waarde, met inachtneming van de berekening van de bedragen, genoemd in Artt. 39, sub α, en 83, niet hooger mag opgevoerd worden dan tot het bedrag, waarvoor zij op 1 Januari 1889 te boek stond, vermeerderd met de werkelijk door de Maatschappij voor eenig hoofd van rekening gedane uitgaven, welke niet als geleden verliezen te beschouwen zijn. Onder verliezen worden voor de toepassing van dit artikel niet verstaan de uitgaven, bedoeld in Art. 39 sub β, laatste zinsnede, noch de kosten vallende op het te gelde maken van tijdens deze overeenkomst uitgegeven geldleeningen, daaronder begrepen het verschil tusschen het nominaal bedrag dier leeningen en den prijs van uitgifte, noch de sommen, welke de Maatschappij betaalt wegens door haar gegarandeerde winsten op ondernemingen, als bedoeld in Art. 3, voorzoover dergelijke betalingen eene vordering ten laste van derden blijven uitmaken, welke op aannemelijke gronden kan gescht worden op den daarvoor bepaalde tijd terugbetaald te zullen worden.

De bedragen der in Art. 39, sub α, β, γ, en δ, bedoelde verminderingen en in het algemeen de waarde van alle voorwerpen, die te niet zijn gegaan, zullen, behoudens het bepaalde in Art. 44, tweede zinsnede, jaarlijks afgetrokken worden van de bedragen, waarvoor de betrekkelijke hoofden van rekening onder de baten der balans zijn uitgetrokken.

De Maatschappij is bevoegd te vorderen, dat de verkoopwaarde, welke de haar toekomende zaken, met uitzondering van die genoemd in

Art. 39, ten tijde van de naasting hebben, door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen zal geschat worden.

Indien de Maatschappij het bepaalde bij de tweede en derde zinsneden overtreedt, of indien de volgens de vierde zinsnede te bepalen verkoopwaarde, verminderd met hetgeen gedurende deze overeenkomst op het betrekkelijk hoofd van rekening mocht zijn afgeschreven, hooger is dan die in de balans voorkomt, zal de in de eerste zinsnede bedoelde balans overeenkomstig de bepalingen van dit artikel gewijzigd worden en de aldus gewijzigde balans tot grondslag strekken voor de berekening van hetgeen de Staat ingevolge het bepaalde in de Artt. 35, sub *δ*, en 36 sub *α* en *δ* te betalen heeft.

39. Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 34, III, eindigt de exploitatie door de Maatschappij van de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen en verkrijgt de Staat:

de spoorwegen, genoemd in Art. 1, sub I, met de niet aan de spoorwegen gelegen op 1 Januari 1889 aanwezige onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede, en alle rechtstreeks aan den eigendom verbonden rechten en verplichtingen;

alle werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken of wel nieuwe werken betreffende de spoorwegen, genoemd in de Artt. 1, sub I en II, en 2, met uitzondering van die bedoeld in Art. 20, zesde zinsnede, voorzover de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid verklaart die niet te willen overnemen;

het rollend materieel en de exploitatie-inrichtingen, behoorende tot de in de Artt. 1 en 2 bedoelde spoorwegen;

en voorts in het algemeen al hetgeen door de Maatschappij voor de exploitatie van de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen ingevolge Art. 11 aangeschaft is.

In gemeen overleg tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en de Maatschappij wordt bepaald, welk gedeelte van al het rollend materieel, van de losse, niet voor den dienst op eene bepaalde lijn bestemde exploitatie-inrichtingen en van de aanwezige materialen en magazijn-goederen zal geacht worden te behooren tot de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen. Het overblijvend gedeelte wordt, behoudens het hieronder sub 2°. bepaalde, ter beschikking van de Maatschappij gesteld, zullende de verdeling geschieden in dezelfde verhouding als waarin het

gemiddelde aantal van de in de laatste vijf jaren op die spoorwegen doorloopen treinkilometers staat tot het gemiddelde aantal van de in hetzelfde tijdvak op al de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen doorloopen treinkilometers. Bij verschil van gevoelen over de vraag, of sommige en welke voorwerpen behooren tot die, welke de Staat ingevolge de bovenstaande bepalingen bevoegd is over te nemen, kan de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid zich in het bezit stellen van alles wat naar zijne meening noodig is om de exploitatie op de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen voort te zetten, behoudens schadeloosstelling door den Staat te betalen. De hiertoe in te stellen vorderingen zullen worden beslist door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Voorts neemt de Staat van de Maatschappij over:

1°. de tijdens de naasting nog in haar bezit zijnde aandeelen in de Nijmeegsche Spoorwegmaatschappij en in de Hollandse Stoombootmaatschappij, de laatste ten getale van ten hoogste tweehonderd vijf en veertig;

2°. de zaken en rechten, voorzover zij aan de Maatschappij in eigendom behooren, welke verband houden met of het gevolg zijn van overeenkomsten, door de Maatschappij vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten;

3°. alle door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, waaromtrent met goedvinden der Maatschappij bij de wet bepaald wordt, dat die bij naasting overeenkomstig dit artikel door den Staat zullen overgenomen worden; ook zonder goedkeuring der Maatschappij kan dergelijke bepaling gemaakt worden, mits in dat geval de daartoe strekkende wet zij afgekondigd binnen één jaar nadat de Maatschappij de betrekkelijke zaken en rechten verkregen of overeenkomsten gesloten heeft.

De Staat is wegens al hetgeen hij ingevolge het bovenstaande verkrijgt, aan de Maatschappij verschuldigd:

a. voor de spoorwegen, genoemd in Art. 1, sub I, met al hetgeen daartoe behoort en niet krachtens de onderstaande bepalingen afzonderlijk betaald wordt, eene som van f 39,374,765.28 (negen en dertig millioen driehonderd vier en zeventig duizend zevenhonderd vijf en zestig gulden, acht en twintig cent);

b. voor werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken en voor nieuwe werken betreffende de spoorwegen, genoemd in de Artt. 1, sub I en II, en 2, de bedragen, welke

door de Maatschappij daarvoor na 1 Januari 1889 zijn of zullen worden betaald;

c. voor de door den Staat overgenomen wondende werken, bedoeld in Art. 20, zesde zinsnede, de waarde, waarop die, behoudens het bepaalde in Art. 38, in de bij de eerste zinsnede van laatstgemeld artikel bedoelde balans zijn vastgesteld;

d. voor het rollend materieel behoorende tot de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen, den prijs waarvoor de locomotieven, de rijtuigen, de wagens, de onderdeelen daarvan en al hetgeen daartoe behoort, zijn aangeschaft, verminderd voor voorwerpen, welke vóór 1 Januari 1881 zijn aangeschaft, met twaalf ten honderd en voor voorwerpen, welke na dien dag en vóór 1 Januari 1889 zijn aangeschaft, met één en een half ten honderd over elk jaar, dat op laatstgenoemden dag sedert de aanschaffing verstreken is, en voorts met één en een half ten honderd over elk vol jaar, hetwelk op het tijdstip van inbezitneming sedert 1 Januari 1889, of, zoo de voorwerpen later zijn aangeschaft, sedert de aanschaffing verstreken is.

De prijs, waarvoor het rollend materieel door den Staat wordt overgenomen, zal intusschen nimmer minder bedragen dan vijf en twintig ten honderd van den oorspronkelijken prijs van aanschaffing;

e. voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g* bedoelde voorwerpen, behoorende tot de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen, den prijs, waarvoor die voorwerpen zijn aangeschaft, verminderd voor voorwerpen welke vóór 1 Januari 1881 zijn aangeschaft, met twaalf ten honderd en voor voorwerpen, welke na dien dag en vóór 1 Januari 1889 zijn aangeschaft, met één en een half ten honderd over elk jaar, dat op laatstgenoemden dag sedert de aanschaffing verstreken is;

f. voor magazijngoederen, brandstoffen en alle niet onder *a*, *b*, *c*, *d* en *e* begrepen zaken, behoorende tot de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen, de prijzen, waarvoor die door de Maatschappij zijn aangeschaft;

g. voor elk der tijdens de inbezitneming aanwezige aandelen in de Nijmeegsche Spoorwegmaatschappij, nominaal groot één honderd gulden, een bedrag van één honderd gulden en voor de aandelen, nominaal groot vijfhonderd gulden, een bedrag van vijfhonderd gulden, en voorts voor elk der aandelen in de Nederlandsche Stoombootmaatschappij, nominaal groot één duizend gulden, een bedrag van één duizend gulden;

h. voor de zaken en rechten, welke verband houden met of het gevolg zijn van overeenkomsten, door de Maatschappij vóór 1 Januari 1890 met derden gesloten:

a. voor het rollend materieel, behoorende tot de spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen, waarvan de exploitatie het onderwerp van bedoelde overeenkomsten uitmaakt, den prijs, waarvoor de locomotieven, de rijtuigen, de wagens, de onderdeelen daarvan en al hetgeen daartoe behoort, zijn aangeschaft, verminderd met één en half ten honderd over elk vol jaar, hetwelk op het tijdstip van inbezitneming sedert 1 Januari 1889, of zoo de voorwerpen later zijn aangeschaft, sedert de aanschaffing verstreken is.

De hierboven sub *d*, laatste zinsnede, vervatte bepaling geldt ook voor dit materieel;

β. voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g*, bedoelde voorwerpen, en voor de materialen en magazijngoederen, behoorende tot de bedoelde spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen, den prijs, waarvoor deze voorwerpen zijn aangeschaft;

γ. voor de vorderingen, welke de Maatschappij ter zake van door haar gedane betalingen, ingevolge de bepalingen der bedoelde overeenkomsten, tegen hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, kan doen gelden, de bedragen, welke door de Maatschappij zijn of zullen worden betaald.

Bovendien zal de Staat aan de Maatschappij terugbetalen de uitgaven, door haar, ingevolge de bepalingen der bovenbedoelde overeenkomsten, gedaan of nog te doen, voor op, aan of in de spoor- en tramwegen en handelsinrichtingen uitgevoerde werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken en nieuwe werken, zooover dergelijke uitgaven, ingevolge die overeenkomsten, door de Maatschappij niet kunnen teruggevorderd worden van hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten; zoo die werken na afkondiging van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, zijn uitgevoerd, echter alléén dan, indien bij de betrekkelijke overeenkomsten aan de Maatschappij het recht is toegekend om, bij het einde daarvan, de geheele onderneming, ten behoeve waarvan zulke uitgaven gedaan zijn, over te nemen of wel indien de Staat bevoegd is, zich, bij naasting of vervallenverklaring, ten opzichte van de exploitatie der bedoelde spoor-

tramwegen en handelsinrichtingen, in de plaats der Maatschappij te stellen, alles behoudens het bepaalde in Art. 68;

i. voor de door de Maatschappij verkregen zaken, rechten en met derden gesloten overeenkomsten, waaromtrent bij de wet bepaald wordt, dat zij bij naasting overeenkomstig dit artikel door den Staat zullen overgenomen worden, het bedrag van de door de Maatschappij daarvoor gedane betalingen en van de haar uit dien hoofde toe-komende vorderingen;

k. voor kosten vallende op het te gelde maken van tijdens deze overeenkomst uitgegeven geldleeningen, waarvan de opbrengst is besteed ten behoeve van zaken in dit artikel bedoeld, eene som gelijkstaande aan het verschil tusschen het nominaal bedrag dier leeningen en de sommen, welke, na aftrek van alle onkosten, in de kas der Maatschappij zijn gevloeid, verminderd met zooveel zestigste gedeelten van dat verschil, als het aantal jaren bedraagt, welke op het tijdstip van de inbezitneming sedert het aangaan van de leeningen verstreken zijn;

l. eene premie van een half ten honderd over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, voor ieder jaar of gedeelte van een jaar dat het tijdstip, waarop de Staat in het bezit treedt, voorafgaat aan 31 December 1915; zullende deze premie intusschen in geen geval over een grooter kapitaal dan van twee en twintig millioen vijfhonderd duizend gulden berekend worden en niet meer dan tien ten honderd over dat kapitaal bedragen.

Het door den Staat ingevolge al het bovenstaande verschuldigde zal worden verminderd met het bedrag der hypothecaire inschrijvingen, welke door de Maatschappij op de in Art. 1, sub I, en Art. 2, vierde zinsnede, bedoelde onroerende goederen mochten gevestigd zijn en welke alsdan door den Staat zullen moeten afgelost worden.

De Staat is bevoegd, het door hem verschuldigde te zijner keus te kwijten, hetzij door betaling, hetzij door over te nemen de verplichtingen, welke op de Maatschappij rusten tot betaling van rente en aflossing van nog in omloop zijnde geldleeningen, en door in geld bij te betalen hetgeen ingevolge het bovenstaande verschuldigd is, verminderd met het nog uitstaand nominaal bedrag der overgenomen geldleeningen.

40. De overeenkomstig de vorige artikelen bij naasting verschuldigde geldelijke bedragen worden door den Staat betaalbaar gesteld ten kantore van

den Rijksbetaalmeester te Amsterdam, binnen drie maanden na afkondiging van de wet, waarbij tot de naasting besloten werd, dan wel, indien de Staat eerst na het verstrijken van dien termijn in het bezit treedt, op den dag van de inbezitneming.

Bij de uitbetaling van den naastingsprijs, wordt door den Staat wegens rente bijbetaald:

bij naasting ingevolge Art. 35 of 36, zes ten honderd 's jaars over het op de aandelen gestort en niet terugbetaald maatschappelijk kapitaal, gerekend van den 31sten December van het jaar, waarover de in Art. 38, eerste zinsnede, bedoelde balans is opgemaakt, tot en met den dag van de uitbetaling, behoudens verrekening van hetgeen de Maatschappij wegens na den 31sten December van genoemd jaar behaalde winst op rekening van of als dividend mocht uitgekeerd hebben;

bij naasting ingevolge Art. 39, vijf ten honderd 's jaars over het geheele door den Staat verschuldigde bedrag, gerekend van den dag, waarop de Staat zich in het bezit heeft gesteld tot en met den dag van de uitbetaling, behoudens verrekening van de loopende rente op die leeningen, welke de Staat ingevolge het bepaalde in Art. 39, laatste zinsnede, voor zijne rekening neemt.

41. Bij vervallenverklaring van de rechten der Maatschappij betreffende de exploitatie van de de in de Artt. 1 en 2 genoemde spoorwegen ingevolge het bepaalde in Art. 27, zal de eigendom van al hetgeen in Art. 39 is omschreven aan den Staat overgaan, tegen betaling van den volgens dat artikel te berekenen prijs, met eene korting van twintig ten honderd ten aanzien van hetgeen in de eerste zinsnede van dat artikel is omschreven. Bij die berekening blijft het bepaalde in Art. 39, sub I, buiten aanmerking.

42. Bij opzegging van deze overeenkomst door de Maatschappij, ingevolge het bepaalde in Art. 29, verblijft aan den Staat de bevoegdheid om tusschen de drie in de Artt. 35, 36 en 39 omschreven wijzen van naasting eene keuze te doen en wordt de sub c van de Artt. 35 en 36 en sub I van Art. 39 bedoelde premie aan de Maatschappij niet uitgekeerd.

43. Voorzover dit niet reeds is geschied, worden van de in Art. 1, sub I en II, genoemde spoorwegen en van de niet daaraan gelegen, aan de Maatschappij behoorende onroerende goederen, bedoeld in Art. 2, vierde zinsnede, uitgewerkte staten vervaardigd, waarin de toestand van die wegen en onroerende goederen bij het in werking treden van deze overeenkomst wordt omschreven.

De staten worden door de Maatschappij in overleg met den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid opgemaakt en bijgehouden en door of namens beide partijen gewaarmerkt.

Van de in art. 2 bedoelde spoorwegen, zoomede van alle andere spoorwegen, welke de Maatschappij exploiteert, worden gelijke staten vervaardigd, waarin de toestand van die wegen wordt omschreven op het tijdstip, waarop de Maatschappij die in exploitatie neemt.

Ook deze staten worden door de Maatschappij bijgehouden.

44. Ten aanzien van de in de Artt. 1, sub I en II, en 2 genoemde spoorwegen zendt de Maatschappij vóór 1 Mei van elk jaar aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene specifieke opgave van de kosten der werken tot wijziging, verbetering of uitbreiding van bestaande werken en der nieuwe werken, — met uitzondering van de kosten der werken bedoeld in Art. 20, zesde en zevende zinsneden, — welke in het voorgaande jaar gemaakt zijn, zoomede van de bedragen, welke werken, die, door welke oorzaak ook, vervallen of te niet zijn gegaan, hetzij zij al dan niet door andere vervangen zijn, bij verkoop hebben opgebracht of waarvoor zulke werken onder goedkeuring van den Minister door de Maatschappij zijn overgenomen.

Na verificatie van die opgaven wordt de som, welke de Maatschappij nà 1 Januari 1889 voor de in Art. 39, sub *b*, bedoelde werken betaald heeft, met bovenbedoelde kosten vermeerderd en met bovengemelde bedragen verminderd en de verkregen uitkomst, — alsdan aangevende de som, welke de Staat wegens de hierbedoelde uitgaven tot en met 31 December van het voorgaand jaar, ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39, ingeval sub *b* van dat artikel verschuldigd is, — jaarlijks bij proces-verbaal vastgesteld.

Bij de inzending van bovenbedoelde opgaven worden door de Maatschappij aan den Minister voornoemd, de bedragen opgegeven, waarmede de in Art. 83, sub 2°, derde en vierde zinsneden, genoemde sommen zullen vermeerderen of verminderen.

Na verificatie van deze opgaven worden de sommen, welke de Staat ingeval van naasting overeenkomstig Art. 39, ingeval sub *k*: 7 en laatste zinsnede, van dat artikel verschuldigd is, jaarlijks bij proces-verbaal vastgesteld.

45. Al de in Art. 11, sub *a* tot en met *g*, vermelde en tot de in de Artt. 1 en 2 genoemde

spoorwegen behorende voorwerpen worden, met den prijs van aanschaffing, in registers ingeschreven, welke, van Regeeringswege gewaarmerkt, voortdurend bijgehouden worden.

Van de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g*, vermelde voorwerpen, welke vóór 1 Januari 1889 zijn aangeschaft, wordt de prijs van aanschaffing geacht te zijn het daarvoor oorspronkelijk besteed bedrag, na aftrek van de verminderingen, bedoeld bij Art. 39, sub *e*.

Van voorwerpen, welke van aard of bestemming veranderen, wordt de prijs van aanschaffing vervangen door dien, welke moet worden toegekend aan voorwerpen van gelijken aard als die, welke door de verandering verkregen zijn.

Telken jare worden de voorwerpen, welke onbruikbaar zijn geworden, uit de registers afgevoerd. De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan, onverminderd de bepalingen van de Artt. 13, 14 en 15 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), vorderen, dat omtrent de bruikbaarheid van voorwerpen uitspraak worde gedaan door drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen.

Te gelijker tijd met de opgaven, bedoeld in Art. 44, zendt de Maatschappij aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid jaarlijks opgaaf van de wijzigingen, welke de registers in het afgelopen jaar hebben ondergaan.

Naar aanleiding van deze opgaaf worden de eindeijfers van de aanschaffingsprijzen en van de in Art. 39, sub *d*, bedoelde verminderingen voor de verschillende rubrieken van voorwerpen jaarlijks vastgesteld.

De bepalingen van dit artikel zijn, met uitzondering van de tweede zinsnede, mede van toepassing op het in Art. 39, sub *k*, genoemd rollend materieel en de aldaar vermelde exploitatie-inrichtingen.

46. De Maatschappij is bevoegd, een door haar te bepalen gedeelte van de ontvangsten te storten in een reservefonds en in de verdere fondsen, welke zij in het belang van het beheer van hare zaken gewenscht acht.

Deze fondsen worden, ook indien zij afzonderlijk belegd en beheerd worden, in de jaarlijksche balanssen der Maatschappij verantwoord.

HOOFDSTUK VII.

Bepalingen van verschillenden aard.

47. Alle bij de wet vastgestelde of nader vast te stellen bepalingen betreffende het gebruik van en den dienst op spoor- en tramwegen zijn, voorzoveel zij niet in strijd zijn met deze overeenkomst, op de door de Maatschappij uitgeoefende spoor- en tramwegdiensten toepasselijk.

Waar in deze overeenkomst eene wettelijke bepaling is aangehaald, worden daaronder mede verstaan de wettelijke bepalingen, waardoor de aangehaalde zullen vervangen worden.

48. In de gevallen, waarin volgens de bepalingen dezer overeenkomst eene uitspraak door scheidsmannen moet geschieden, worden die scheidsmannen door partijen in gemeen overleg benoemd. Leidt dit overleg niet tot overeenstemming binnen veertien dagen, nadat de meest gereede partij hare wederpartij heeft gesommeerd, dan zullen de scheidsmannen op het verzoek van de meest gereede partij door den Hoogen Raad benoemd worden. Indien de gesommeerde binnen vermelden termijn aan hare wederpartij bij exploit doet aanzeggen, dat zij betwist, dat een der gevallen, waarin uitspraak door scheidsmannen moet geschieden, aanwezig is, dan kan de bedoelde meest gereede partij de benoeming van de scheidsmannen slechts bij gewone dagvaarding vorderen. Is zoodanige aanzegging achterwege gebleven, dan kan na verloop van bovenvermelden termijn de meest gereede partij de benoeming verzoeken bij eenvoudig verzoekschrift, dat niterlijk den volgenden dag aan de wederpartij moet betekend worden, zullende de akte van betekening aan den Hoogen Raad moeten worden overgelegd. Partijen zijn bevoegd, de namen van personen, die naar hare meening voor eene benoeming in aanmerking komen, mede te deelen aan den Hoogen Raad, die daarop acht slaat, voorzoveel hij zal vermeenen te behooren, indien nit eene overgelegde akte van betekening blijkt, dat de door een der partijen opgegeven namen aan de wederpartij zijn betekend.

De uitspraak van scheidsmannen is niet vatbaar voor hooger beroep. De wijze, waarop partijen hare belangen kunnen voordragen, wordt door de scheidsmannen vastgesteld.

49. De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is bevoegd, de Maatschappij gehoord, vergunning te verleenen aan een ieder, om op zijne kosten langs de spoorwegen en in de na-

bijheid van de stations magazijnen op te richten of aanlegplaatsen te maken, deze van werktuigen, kranen en toestellen voor het laden en lossen van de wagens te voorzien, en door sporen met den spoorweg te verbinden.

Daarvoor zijn aan de Maatschappij geen vergoedingen verschuldigd, dan van de kosten, welke door haar gemaakt worden om de aansluiting tot stand te brengen.

Het oprichten of maken van bedoelde magazijnen en aanlegplaatsen geschiedt onder de verplichting om één of meer zijsporen te leggen, opdat de te laden of te lossen wagens het vrije verkeer over den spoorweg niet belemmeren, en om de door genoemden Minister in het belang van de veiligheid voor te schrijven maatregelen in acht te nemen.

De Maatschappij is verplicht, de wagens, bestemd voor den dienst van de bovenvermelde magazijnen en aanlegplaatsen en bij de aansluiting staande, met de gemengde of goederentreinen mede te nemen en insgelijks de voor die inrichtingen bestemde wagens aldaar van de treinen af te haken. Zij zal toelaten, dat de wagens van hare terreinen, onder haar toezicht, naar de bedoelde magazijnen en aanlegplaatsen vervoerd worden.

50. Het gemeenschappelijk gebruik van de in Art. 1, sub III, genoemde spoorwegen, alsmede van de stations of halten, gelegen op plaatsen, waar die wegen aan andere spoorwegen, welke door de na te noemen spoorwegmaatschappij geëxploiteerd worden, aansluiten of die kruisen, wordt door de Maatschappij in overleg met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen geregeld; deze regeling wordt door de Maatschappij aan de goedkenning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid onderworpen. Indien niet vóór het tot stand komen van deze overeenkomst eene regeling als de hierbedoelde mocht getroffen en door den Minister goedgekeurd zijn, worden de bepalingen voor het gemeenschappelijk gebruik van de hierbedoelde spoorwegen en stations, onverminderd het bepaalde in Art. 5, laatste zinsnede, der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, de Maatschappijen gehoord, vastgesteld.

51. De Maatschappij verbindt zich, op de door den Minister van Oorlog aan te wijzen stations, mits aldaar depôts voor locomotieven zijn gevestigd, eene hoeveelheid steenkolen in voorraad te houden, in het geheel niet minder bedragende dan hetgeen

voor den dienst op al de door haar op Nederlandsch grondgebied geëxploiteerde spoorwegen gedurende ten tijdvak van ten minste twee maanden gevorderd wordt.

52. De Maatschappij is bevoegd, hare telegraaf langs de door haar geëxploiteerde spoorwegen, met inachtneming van de daaromtrent bestaande wettelijke voorschriften, ook ten dienste van het publiek te gebruiken.

Het gemeenschappelijk gebruik van de Rijkstelegraafpalen en de bewaking, het voorloopig herstellen en het onderhoud van de Rijkstelegraaflijnen maken het onderwerp uit van eene regeling tusschen de Maatschappij en den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, met dien verstande dat de Maatschappij zich verplicht, de bewaking van de Rijkstelegraaflijnen en het vervoer van materialen voor den aanleg en het onderhoud van de Rijkstelegraaf- en Rijkstelefoonlijnen langs den spoorweg kosteloos te doen verrichten. Zij geeft aan de ambtenaren der Rijkstelegraaf onmiddellijk kennis van de voorgekomen ongevallen en doet zoo spoedig mogelijk mededeeling van de oorzaken dier ongevallen.

53. Onverminderd de bepalingen van Art. 48 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), zal de Maatschappij overeenkomstig aanwijzing van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid op de door haar geëxploiteerde spoorwegen, voor rekening van den Staat, maar zonder schadeloosstelling:

a. de gebouwen, noodig voor de inrichting van eene telegrafische of telefonische verbinding, doen oprichten;

b. de palen en toestellen doen plaatsen voor de nitwisseling van brievenzakken zonder stilstand van den trein;

c. aan de stations of langs den spoorweg gesloten brievenbussen doen opstellen.

Bovendien rust op de Maatschappij de verplichting om kosteloos de lokaliteiten, op het perron uitkomende, beschikbaar te stellen en te onderhouden, welke voor den dienst van de brieven- of pakketpost mochten noodig zijn, voorzover die lokaliteiten, ter beoordeeling van den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, de Maatschappij gehoord, voor de exploitatie kunnen gemist worden.

54. De Maatschappij moet op hare kosten de rijtuigen en wagens leveren, noodig voor het vervoer, over de door haar op Nederlandsch grondgebied geëxploiteerde spoorwegen, van de brievenmalen en van de ambtenaren met den dienst in

die rijtuigen en wagens belast; zij kan voor dat vervoer afgescheiden gedeelten van de gewone spoorwegrijtuigen aanwijzen, mits die, naar het oordeel van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid daartoe voldoende zijn.

De post-rijtuigen en wagens of de voor den postdienst bestemde gedeelten van de spoorwegrijtuigen moeten op kosten der Maatschappij, volgens de opgaven, haar daartoe vanwege den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid gedaan, ingericht, onderhouden en zoo noodig vernieuwd worden.

De stations der door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen, waar reserve-materieel voor de uitvoering van den postdienst is te plaatsen, worden in overleg met de Maatschappij door den Minister voornoemd bepaald.

55. De Maatschappij is niet ontvankelijk, om welke reden ook, zich op overmacht te beroepen, tenzij zij binnen driemaal vier en twintig uren na de gebeurtenissen of omstandigheden, waaruit de overmacht ontstaat, daarvan aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid heeft kennis gegeven en binnen dertig dagen heeft aangetoond, welken invloed die gebeurtenissen of omstandigheden hebben uitgeoefend.

Gelijke regel geldt bij daden, welke de Maatschappij aan Rijksbeambten meent te kunnen wijten. Zij zal er geen beklag op mogen gronden, ten ware zij binnen driemaal vier en twintig uren het bestaan en binnen dertig dagen den invloed daarvan heeft doen kennen.

In geen geval zal zij eenige vordering op moudelijke lastgeving mogen gronden.

56. De Maatschappij wordt beschonwd in de volbrenging van hare verplichtingen in gebreke te zijn gebleven, door het eenvoudige verstrijken van de verschillende daartoe gestelde termijnen en zonder dat het noodig zij daarvan door eenige akte te doen blijken, mits de vertraging niet door daden van Rijksbeambten zij veroorzaakt.

57. De grondbelasting, waterschaps-, polder- en dijklasten en alle dergelijken, welke in den regel op den eigenaar van onroerende goederen rusten, blijven, voorzoveel zij de Staatsspoorwegen betreffen, ten laste van den Staat.

58. Tijdens den geheelen duur van deze overeenkomst kan elke aanleg van wegen, kanalen, waterleidingen, bruggen, duikers of andere werken, welke de spoorwegen met al hetgeen daaronder volgens Art. 2, derde zinsnede, te verstaan is, doorsnijden of daarmede in aanraking komen, zoo-

mede wijziging van dergelijke reeds bestaande werken, van Rijkswegen of, krachtens vergunning van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, door anderen gemaakt worden, zonder dat de Maatschappij dit mag beletten of uit dien hoofde, behoudens het hierna bepaalde, eenige andere schadeloosstelling mag vorderen, dan wegens meerdere kosten van onderhoud en van bewaking.

Alleen ingeval dergelijke werken in den spoorweg eene sterkere helling teweegbrengen dan van 1 op 225, zal schadeloosstelling wegens de meerdere kosten van trekkracht, welke daarvan het gevolg zijn, door de Maatschappij kunnen gevorderd worden.

Deze bepalingen maken geen inbreuk op het recht der Maatschappij om te vorderen, dat alle kosten van tijdelijke werken, van werken tot aansluiting, van meerdere bewaking gedurende de uitvoering van de in de eerste zinsnede bedoelde werken en van al hetgeen in den ruimsten zin des woords, ten gevolge van de toepassing van het bij de eerste zinsnede bepaalde, noodig zal blijken om eene behoorlijke exploitatie van den spoorweg te verzekeren, zoowel tijdens als na den aanleg van de in de eerste zinsnede bedoelde werken, door hem, voor wiens rekening die aanleg geschiedt, bekostigd worden.

59. De Maatschappij kan geen aanspraak maken op vergoeding van schade of van winstderving, die een gevolg is van maatregelen, welke ter uitvoering van eene wet van Staatswege genomen worden.

60. De onderlinge afstanden van de stations worden gemeten langs de as van den spoorweg, tusschen het midden van de hoofdgebouwen op die stations. Het beginpunt van elken spoorweg is het snijpunt van de verlengde as van den spoorweg en de grenslijn van het terrein. Bij gedeelten, welke aan de grenzen of aan andere spoorwegen aansluiten, wordt gerekend tot aan het punt van grenscheiding of van aansluiting.

61. De zetel der Maatschappij blijft in Nederland gevestigd.

De directeuren en de beambten van de Maatschappij, laatstgenoemden voorzover zij op Nederlandsch grondgebied en niet reeds bij het in werking treden van deze overeenkomst werkzaam zijn, moeten zijn Nederlanders. Met machtiging van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid kan van dezen regel worden afgeweken.

De persoon of de personen, aan wie het onmiddellijk beheer over het onderhoud der exploi-

tatie wordt opgedragen, aanvaarden hunne betrekking niet, voordat hunne benoeming door den Minister is goedgekeurd.

62. De door den Koning benoemde of te benoemen Rijkscorrespondent en adjunct-Rijkscorrespondent hebben het recht, de vergaderingen van aandeelhouders en van commissarissen der Maatschappij bij te wonen en daarin eene raadgevende stem uit te brengen. Daartoe wordt hun, gelijktijdig met commissarissen der Maatschappij, van alle zoo gewone als buitengewone vergaderingen kennis gegeven.

De Maatschappij is gehouden, hun de inlichtingen, welke zij vragen, te verstrekken en inzage te verleen van hare boeken.

Door de Maatschappij wordt de noodige lokaliteit in het gebouw van het hoofdbestuur van de exploitatie, gemeubeld, verlicht en verwarmd, te hunner beschikking gesteld.

Zij genieten kosteloos vervoer over de in de Art. 1 en 2 genoemde spoorwegen.

63. Ingeval van naasting of van vervallenverklaring, zal de Staat de belangen behartigen van het personeel, dat alsdan op de door de Maatschappij geëxploiteerde spoorwegen aan den dienst van de lijnen en van de bureelen verbonden is, in diër voege dat, hetzij de exploitatie aan den Staat of aan eene andere onderneming overga, de beambten, met behoud van de bezoldiging, welke zij genieten ten tijde van de in Art. 26 bedoelde mededeeling, in hunne betrekking gehandhaafd blijven, en daarnit niet vóór hun 65ste jaar anders dan om geldige redenen, als daar zijn onbekwaamheid, dienstweigering, grove nalatigheid, ziekten of lichaamsgebreken welke hen voor de verdere uitoefening van hun dienst ongeschikt maken, tegen hun wil kunnen ontslagen worden. Ook zullen hunne aanspraken op bevordering en ondersteuning, welke zij wegens hun dienst bij de Maatschappij kunnen doen gelden, geëerbiedigd worden.

64. De Maatschappij doet maandelijks in de *Staatscourant* opgave van de totale opbrengst der exploitatie per maand en van de opbrengst der exploitatie per dag en per kilometer, wegens het vervoer van reizigers en van goederen over de afgelopen maand en over het verstreken gedeelte des jaars, met bijvoeging van de opbrengst te zelfder zake over de gelijke tijdvakken van het vorig jaar.

De modellen voor die opgaven worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vastgesteld.

65. Het op de aandelen gestort maatschappelijk kapitaal bedraagt niet meer dan twee en twintig millioenen vijfhonderd duizend gulden.

De Maatschappij mag, tijdelijke geldleeningen voor ten hoogste één jaar uitgezonderd, geen geldleeningen sluiten dan bij openbare inschrijving. Voor het aangaan van leeningen buiten openbare inschrijving of waarbij aan sommigen een recht van voorkeur op de uit te geven schuldbekentnissen wordt toegekend, behoeft zij de vergunning van den Minister van Financiën.

De Maatschappij is voorts verplicht, bij de door haar uit te geven leeningen te bedingen, dat de Staat bevoegd is zich bij naasting of vervallenverklaring in hare plaats te stellen. Ook zal zij zich de bevoegdheid voorbehouden om die leeningen te allen tijde af te lossen, terwijl zij verplicht is van die bevoegdheid gebruik te maken, indien de Staat dit verlangt en door het ter leen verstrekken van gelden op voorwaarden, welke voor de Maatschappij geldelijk voordeliger zijn dan die, waaronder de leeningen zijn uitgegeven, de Maatschappij in staat stelt de te haren laste nog in omloop zijnde geldleeningen geheel of ten deele af te lossen.

66. De statuten der Maatschappij worden binnen vier maanden na afkondiging van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, met de laatste in overeenstemming gebracht. Vóór de vaststelling worden zij, evenals alle later daarin te maken wijzigingen, aan de goedkeuring van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën onderworpen, tot zekerheid dat daarin niets voorkomt wat met de bepalingen dezer overeenkomst in strijd is.

67. Bij afkondiging van de wet, waarbij deze overeenkomst voorzoo veel noodig wordt bekrachtigd, vervallen:

1°. de overeenkomst van 3 Juni/1 Juli 1881, voorzoo veel noodig bekrachtigd bij de wet van 19 December 1882 (*Staatsblad* n°. 241), met de wijzigingen daarin gemaakt door de overeenkomsten van 12/17 Juli 1888; bekrachtigd bij de wetten van 16 December 1888 (*Staatsblad* n°. 205 en n°. 206);

2°. de overeenkomst van 4/14 Mei 1867, regelende de voorwaarden voor het inrichten en het gebruik voor gemeenschappelijke dienst van het station te Uitgeest;

3°. de overeenkomst van 19/26 October 1869, regelende de aansluiting van den Hollandschen IJzeren Spoorweg met den Staatspoorweg bij Amsterdam 1890.

en de voorwaarden tot gebruik voor gemeenschappelijke dienst van de Staatspoorwegwerken aldaar;

4°. de overeenkomst van 11 April 1870, regelende de aansluiting van den Oosterspoorweg aan den Staatspoorweg bij Amsterdam en de voorwaarden tot gebruik voor gemeenschappelijke dienst van de Staatspoorwegwerken aldaar;

5°. de overeenkomst van 26 Januari 1886 betreffende de tijdelijke exploitatie van den spoorweg van Amersfoort naar Kesteren.

Niettemin zullen het station van den Noordhollandschen Staatspoorweg te Uitgeest en de stations en baan van dien spoorweg te Amsterdam, de laatste voorzover zij beoosten het punt van aansluiting van den Hollandschen IJzeren Spoorweg aan genoemden Staatspoorweg bij den Spaardammer Zeedijk gelegen zijn, blijven ingericht en gebruikt tot gemeenschappelijke dienst voor het vervoer van personen en goederen over den bedoelden Staatspoorweg en den spoorweg van Haarlem naar Uitgeest, respectievelijk de spoorwegen van Amsterdam naar Rotterdam en van Amsterdam naar Zutphen, met zijtak van Hilversum naar Utrecht.

68. Alle wijzigingen, welke in de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten zullen gemaakt worden, behoeven de goedkeuring van de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën.

Alle uitgaven, na afkondiging van de wet, houdende bekrachtiging van bepalingen dezer overeenkomst, door de Maatschappij te doen krachtens de bedoelde overeenkomsten, voorzover die, volgens de bepalingen dier overeenkomsten, niet uit de jaarlijkse winsten gekweten worden, maar eene vordering ten laste van hen, met wie die overeenkomsten gesloten zijn, uitmaken, zoo mede alle uitgaven voor werken, als bedoeld in Art. 39, sub 2, laatste zinsnede, worden door de Maatschappij onderworpen aan de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

Indien de Minister, in afwijking van het gevoelen der Maatschappij, van oordeel is, dat de laatste tot het doen van zulke uitgaven niet verplicht is, of dat tot die uitgaven in de gevallen, waarin zoodanige verplichting niet aanwezig is, geen voldoende aanleiding bestaat, zal de beslissing worden ingeroepen van drie, overeenkomstig Art. 48, te benoemen scheidsmannen, die daar, waar het de vraag geldt, of voor de uitvoering van werken voldoende aanleiding bestaat, de bepalingen van Art. 20 zullen moeten in acht nemen.

De bepaling van Art. 20, laatste zinsnede, is ten deze van toepassing.

69. Deze overeenkomst wordt gesloten onder de voorwaarde dat zij, zoomede alle nit haar voortvloeiende akten gratis zullen worden geregistreerd.

70. Deze overeenkomst wordt geacht in werking te zijn getreden op den 1sten Januari 1889, met uitzondering van de in sommige artikelen voorkomende bepalingen, welke op het daarbij genoemde tijdstip in werking zullen treden. Zij vervalt, indien de wet, waarbij zij voorzoo veel noodig wordt bekrachtigd, niet is afgekondigd vóór 1 Mei 1890.

Overgangsbepalingen.

71. De Maatschappij verbindt zich, nadat de betrekkelijke wet tot verklaring van het openbaar nut zal zijn uitgevaardigd, tot den aanleg van een spoorweg ter verbinding van het gemeenschappelijk station van den Staatsspoorweg en den Hollandschen IJzeren Spoorweg aan de Delftsche Poort te Rotterdam met het station van den spoorweg van Utrecht naar Rotterdam te Rotterdam, met afbuigingen in de richting naar Schiedam en naar Capelle.

De kosten van aanleg worden gedragen door de Maatschappij, behoudens eene tegemoetkoming daarin, door den Staat aan de Maatschappij te betalen; ten bedrage van f 1,200,000.— (één millioen tweehonderd duizend gulden).

De plannen en ontwerpen voor dezen spoorweg behoeven de goedkeuring van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

De spoorweg moet voltooid en in exploitatie gebracht zijn binnen drie jaren na den dag, waarop bovenbedoelde wet is nitgevaardigd of, zooveel later als de in Art. 72, sub *d*, bedoelde Staatsspoorweg over zijne geheele lengte in exploitatie zal zijn.

De spoorweg wordt na voltooiing beschouwd deel ait te maken van den in Art. 1, sub I, genoemden spoorweg van Amsterdam naar Rotterdam, zoodat de kosten van aanleg, verminderd met eene som van f 1,200,000.— (één millioen tweehonderd duizend gulden), zullen worden gevoegd bij de som, welke door den Staat bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, ingevolge sub *b* van dat artikel, zal worden betaald, en alle overige bepalingen dezer overeenkomst eveneens op dezen spoorweg toepasselijk zullen zijn.

De Maatschappij verplicht zich, het medegebruik van bedoelden spoorweg aan de Maatschappij

tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te verleen. Ten aanzien hiervan geldt Art. 50.

De helft der in de tweede zinsnede bedoelde tegemoetkoming wordt aan de Maatschappij betaald zoodra de in de eerste zinsnede bedoelde wet is nitgevaardigd, de wederhelft zoodra de weg voltooid is.

72. Van de in Art. 1, sub II en III, genoemde spoorwegen en de daartoe behoorende werken zijn nog niet en zullen door den Staat op zijne kosten worden voltooid:

a. het goederenstation van den Noordhollandschen Staatsspoorweg in de Stads-Rietlanden te Amsterdam;

b. het station van den Staatsspoorweg van Amersfoort naar Nijmegen te Amersfoort;

c. het hoofdgebouw op het station Nijmegen;
d. de Staatsspoorweg van Schiedam naar den Hoek van Holland.

Ten aanzien van bovengenoemde werken gelden de bepalingen van Art. 7, die der laatste zinsnede nochtans slechts voorzover de ontwerpen niet reeds bij het in werking treden van deze overeenkomst zijn vastgesteld.

Ook is voor rekening van den Staat de vernieuwing van de westelijke viaduct te Amsterdam.

Indien de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid het mocht verlangen, is de Maatschappij verplicht, bovenbedoelde werken voor rekening van den Staat aan te leggen en te voltooien op de wijze en tegen berekening van kosten, als in Art. 10 is bepaald.

Zoolang de Staatsspoorweg van Schiedam naar den Hoek van Holland niet in zijn geheel voor het vervoer is geopend, wordt de in Art. 31, sub 1°, genoemde uitkeering met f 20,000.— (twintig duizend gulden) verminderd. Ingeval de weg over een gedeelte wordt geëxploiteerd, zal van deze som worden afgetrokken het bedrag, verkregen door de som van f 800.— (achthonderd gulden) te vermenigvuldigen met het aantal geëxploiteerde kilometers.

Het niet voltooid zijn van de overige hierboven genoemde werken levert geen grond op tot vermindering van bedoelde nitkeering.

73. De Maatschappij verbindt zich de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen als rechtverkrijgende van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij te beschouwen ten aanzien van alle tusschen haar en de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij gesloten overeenkomsten en van de tusschen den Staat en de Maatschappij

ten behoeve van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij gesloten overeenkomst tot het op de Staatsspoorwegwerken te Amsterdam toelaten van den dienst der laatstgenoemde maatschappij dd. 20 April/13 Mei 1880.

74. Indien de Spoorwegmaatschappij Almelo-Salzbergen mocht weigeren in de tusschen haar en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen gesloten overeenkomst betreffende de exploitatie van haren spoorweg dd. 4/11 Juni 1864, de Maatschappij aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te substitueeren en de overeenkomst, waarbij tusschen beide laatstgenoemde maatschappijen het gemeenschappelijk gebruik van den spoorweg van Almelo naar Salzbergen zal worden geregeld, goed te kennen, of wel indien de Maatschappij mocht ophouden den spoorweg van Apeldoorn naar Almelo te exploiteeren, zal de Maatschappij, in afwijking van het bepaalde in Art. 1 worden belast met de exploitatie van den door den Staat aangelegden spoorweg van Zutphen langs Hengelo en Enschedé naar de Duitsehe grens, waarvan alsdan aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen het medegebruik zal worden toegekend, overeenkomstig de in Art. 50 bedoelde regeling. De door de Maatschappij aan den Staat ingevolge Art. 31, sub 1°, te betalen nitkeering zal, doet zich dit geval voor, vermeerderd worden met f 86,000.— (zes en tachtig duizend gulden).

75. De Staat verbindt zich te zorgen, dat het stoombootveer tusschen Enkhuizen en Stavoren in stand gehouden en op even goede wijze, als bij het aangaan van deze overeenkomst bedongen is, bediend en geëxploiteerd wordt.

Indien de tegenwoordige tusschen den Staat en den heer CORNELIS BOSMAN te Alkmaar betreffende de exploitatie van dat stoombootveer gesloten overeenkomst eindigt, zal de Maatschappij bevoegd zijn, de bediening en exploitatie van gezegd stoombootveer op zich te nemen, op gelijke voorwaarden als waaronder die thans aan den heer BOSMAN voornoemd zijn opgedragen, maar met de verplichting om de havens te Enkhuizen en te Stavoren te onderhouden op den voet als in Art. 9 van deze overeenkomst bepaald is. Ter verrekening van het bij die voorwaarden bedongen subsidie wordt in dat geval de ingevolge Art. 31, sub 1°, te betalen nitkeering verminderd met f 65,000.— (vijf en zestig duizend gulden).

76. Ingeval van naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, of van vervallenverklaring

is de Staat, ten aanzien van de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten, verplicht om:

1°. indien, volgens de bepalingen dier overeenkomsten, deze eindigen op het tijdstip van naasting of van vervallenverklaring, alle in die overeenkomsten gemaakte bepalingen na te leven, welke alsdan door de Maatschappij moeten worden nagekomen ter finale liquidatie van die overeenkomsten;

2°. indien zij op het sub 1° genoemd tijdstip niet eindigen of niet reeds geëindigd zijn, de Maatschappij te vrijwaren voor alle schadevergoedingen, welke deze, wegens het niet verder nakomen van de bij die overeenkomsten aangegane verplichtingen, zal verschuldigd zijn; zullende de Staat alsdan de sommen, tot betaling waarvan de Maatschappij mocht veroordeeld worden, of welke zij ingevolge eene door de Ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en van Financiën goedgekeurde dading verschuldigd wordt, voor de Maatschappij aan de daarop rechthebbenden betalen.

77. Indien, krachtens de in Art. 39, sub 2°, bedoelde overeenkomsten, de Maatschappij verplicht mocht zijn aan hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, rollend materieel en exploitatie-inrichtingen te leveren, welke de laatstgenoemden, ingevolge concessie, bij naasting of na afloop van de concessie aan den Staat moeten overdragen, dan zullen dat rollend materieel en die exploitatie-inrichtingen door den Staat, ingeval van toepassing van Art. 2, tweede zinsnede, aan de Maatschappij worden teruggegeven, tegen betaling van denzelfden prijs, welken de Maatschappij daarvoor van hen, met wie die overeenkomsten zijn gesloten, heeft ontvangen.

78. De Maatschappij verbindt zich, in vereeniging met de Maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen, van den Staat te koopen het rollend materieel, dat de laatste heeft overgenomen van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij.

Deze koop wordt gesloten onder de volgende voorwaarden:

a. Binnen één week na afkondiging van de wet, waarbij deze overeenkomst voorzooveel noodig bekrachtigd is, zendt de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid aan de Maatschappij:

1°. een staat van bedoeld materieel, dat aanwezig was op 1 Mei 1889, aangevende het aantal voorwerpen van iedere soort en den prijs, waarvoor die bij de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij te boek staan; wordende hier aan-

geteekend, dat het totaal bedrag van die prijzen beloopt de som van f 9,041,094.98 (negen miljoen één en veertig duizend vier en negentig gulden, acht en negentig cent);

2°. een staat van bedoeld materieel, dat door de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij na 1 Mei 1889 is aangekocht, gelijke opgaven als sub 1°. vermeld bevattende.

δ. Al het rollend materieel, dat door den Staat van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij is overgenomen, wordt op den ingevolge Art. 22 te bepalen dag door of namens den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid in eigendom overgedragen aan twee door de Maatschappij en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen aan te wijzen personen, om dat naar de door die maatschappijen overeen te komen regelen tusschen beiden te verdeelen.

Bij die verdeling zal het materieel volgens de verschillende typen naar soort en onderdom gesplitst en van iedere groep zooveel doenlijk zeven en veertig en een half ten honderd aan de Maatschappij en twee en vijftig en een half ten honderd aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen toebedeeld worden.

Indien vóór 1 September 1890 nopens de verdeling tusschen beide maatschappijen geen overeenstemming verkregen is, wordt het hierbedoelde rollend materieel, met inachtneming van den hierboven aangegeven maatstaf, tusschen haar verdeeld door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, die tevens de schadeloosstelling bepaalt, welke ter zake van die verdeling door de eene maatschappij aan de andere zal betaald worden.

Na de verdeling worden door de Maatschappij opgemaakt staten, waarop de aan haar toegewezen voorwerpen, met aanduiding van de waarde waarvoor zij werden overgenomen, zullen vermeld worden. Die staten worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid goedgekeurd.

c. Door de Maatschappij zal binnen één maand na den ingevolge Art. 22 te bepalen dag eene som van f 4,294,520.— (vier miljoen tweehonderd vier en negentig duizend vijfhonderd twintig gulden), zijnde zeven en veertig en een half ten honderd van het onder a, 1°, genoemd bedrag, zomede zeven en veertig en een half ten honderd van de waarde van het sub a, 2°, bedoeld rollend materieel, ten kantore van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam gestort worden.

δ. De omstandigheid, dat minder rollend materieel blijkt aanwezig te zijn dan op de sub a bedoelde

staten werd vermeld, levert geen grond op tot vermindering van den daarvoor ingevolge sub c te betalen koopprijs, tenzij de waarde van het ontbrekende, volgens de daarvoor in gemelde staten aangegeven prijzen, tien ten honderd van den geheelen koopprijs mocht te boven gaan.

e. Het rollend materieel wordt aan de Maatschappij overgedragen in den toestand, waarin de Staat het van de Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij in ontvangst neemt.

f. Er zal tot het jaar 1924 worden aangehouden eene rekening, welke zal worden belast met de som van hetgeen zal blijken te kort te zijn en niettemin, ingevolge het bepaalde sub δ, door de Maatschappij betaald wordt, en met de waarde, zoals die is bepaald in de sub δ, laatste zinsnede, bedoelde staten, van al de in die staten genoemde voorwerpen, welke buiten gebruik gesteld worden, terwijl die rekening jaarlijks zal worden goedgegeschreven voor drie ten honderd van de, ingevolge sub c in verband met δ, door de Maatschappij betaalde bedragen, alsmede voor het bedrag, hetwelk buiten gebruik gestelde voorwerpen bij verkoop hebben opgebracht.

Ingeval van vervallenverklaring of van naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, vóór het jaar 1924, zal het bedrag, waarmede gezegde rekening is belast, verminderd met de som, waarvoor die rekening is goedgegeschreven, boven en behalve het in Art. 39, sub a tot en met l, genoemde, door den Staat aan de Maatschappij betaald worden. Voorts zullen dan de tijdens de naasting nog aanwezige voorwerpen, tot bovenvermeld materieel behoorende, door den Staat worden overgenomen tegen de prijzen, daarvoor opgegeven in de staten, bedoeld sub δ, laatste zinsnede, zonder toepassing van de prijsvermindering van Art. 39, sub δ, tenzij het bedrag, waarvoor de meergenoemde rekening tijdens de naasting is goedgegeschreven, overtreft het bedrag, waarvoor die rekening is belast; zullende, zoo dit geval zich mocht voordoen, de voor de nog aanwezige voorwerpen te betalen prijs verminderd worden met het bedrag, waarmede de goedschrijving de belasting van de rekening overtreft.

Het in de derde zinsnede van Art. 38 nopens de in Art. 39, sub δ, bedoelde vermindering bepaalde blijft tot 1924 buiten toepassing voor de bedragen, waarvoor bovenvermeld materieel in de balansen der Maatschappij wordt opgenomen.

79. Met afwijking in zoverre van Art. 58 doet de Maatschappij, met betrekking tot het

ten behoeve van de werken voor het kanaal van Amsterdam naar de Merwede van Staatswege omgelegde gedeelte van de Oosterspoorweg nabij Weesp, afstand van alle schadeloosstelling of vergoeding, waarop zij uit welken hoofde ook aanspraak zou kunnen maken.

80. De Staat betaalt aan de Maatschappij als vergoeding voor de krachtens het bepaalde in Art. 9, derde zinsnede, gemaakte en nog te maken uitbreidingen van hare werkplaatsen te Haarlem ten behoeve van de Staatsspoorwegen van Dordrecht naar Elst, van Vork naar Ressen—Bemmel, van Amersfoort naar Kesteren, van Stavoren naar Leenwarden, van Schiedam naar den Hoek van Holland en van die bedoeld in Art. 2, eerste zinsnede, het bedrag verkregen door de som van f 1390.— (dertienhonderd negentig gulden) te vermenigvuldigen met het cijfer, aangevende het aantal door de Maatschappij geëxploiteerd wordende kilometers van de genoemde spoorwegen.

De aldus verschuldigde sommen worden als volgt voldaan:

het bedrag voor de eerste vier genoemde spoorwegen binnen drie maanden na den in Art. 22 bedoelden dag;

het bedrag voor de overige binnen drie maanden nadat die wegen aan de Maatschappij ter exploitatie zijn overgegeven.

De betalingen geschieden op declaratiën, door de Maatschappij in duplo in te zenden, waarvan een exemplaar op gezegd papier.

Bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, zal het door den Staat ingevolge sub *b* van dat artikel verschuldigde bedrag worden verminderd met de som van f 182,070.— (één honderd twee en tachtig duizend zeventig gulden), door den Staat reeds voldaan voor de Staatsspoorwegen van Amsterdam langs Zaandam, Uitgeest naar het Nieuwediep en van Zaandam naar Enkhuizen, en met de ingevolge dit artikel door den Staat betaalde sommen.

81. Aan de op het tijdstip van het in werking treden van deze overeenkomst in leven zijnde commissarissen en directeuren der Nederlandsche Rhijnspoorweg-Maatschappij wordt levenslang, tijdens deze overeenkomst, vrij vervoer voor hun persoon en bagage over de in Art. 1, sub II en III genoemde spoorwegen toegekend.

82. De bepalingen van Art. 33 zijn niet van toepassing op het dividend, hetwelk in den loop van het jaar 1890 door de Maatschappij ter zake

van de over het jaar 1889 en vroegere jaren behaalde winst zal worden uitgekeerd. Die winst zal door de Maatschappij volgens dezelfde regelen als daarvoor tot dusver gegolden hebben, berekend worden.

De bij Art. 31 bedoelde uitkeering zal van den ingevolge Art. 22 te bepalen dag af verschuldigd zijn. Tot dien dag gelden voor de te betalen huur de bepalingen der overeenkomst van 3 Juni/1 Juli 1881.

83. Het totaal bedrag, door de Maatschappij tot 1 Januari 1889 uit na te melden hoofde betaald, hetwelk, na vermeerdering of vermindering ingevolge de bepalingen dezer overeenkomst bij naasting overeenkomstig het bepaalde in Art. 39, door den Staat aan de Maatschappij verschuldigd is, wordt vastgesteld:

- 1°. voor het rollend materieel en al hetgeen daartoe behoort, behoorende tot de in Art. 1, sub I en II, genoemde en tot de aan derden toebehoorende, doch door de Maatschappij geëxploiteerd wordende spoorwegen, op eene som van f 10,236,526.22 (tien miljoen tweehonderd zes en dertig duizend vijf honderd zes en twintig gulden, twee en twintig cent); voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g*, bedoelde voorwerpen, behoorende tot de in Art. 1, sub I en II, genoemde spoorwegen, op eene som van f 2,071,847.14^o (twee miljoen één en zeventig duizend achthonderd zeven en veertig gulden, veertien en een halven cent);

zijnde deze twee bedragen vastgesteld, nadat van de aanschaffingsprijzen der daarbij genoemde voorwerpen achtereenvolgens zijn afgetrokken de vermindering tot 1 Januari 1889, voorgeschreven in Art. 39, sub *d*, en die, vermeld in art. 39, sub *e*.

- 2°. voor het rollend materieel en al hetgeen daartoe behoort, behoorende tot de aan derden toebehoorende, doch door de Maatschappij geëxploiteerd wordende tramwegen, op eene som van f 252,782.73 (tweehonderd twee en vijftig duizend zevenhonderd twee en tachtig gulden, drie en zeventig cent); voor de exploitatie-inrichtingen, waaronder verstaan worden alle in Art. 11, sub *b* tot en met *g*, bedoelde voorwerpen, behoorende tot de aan derden toebehoorende doch door de Maatschappij geëxploiteerd wordende spoor- en tramwegen, op eene som van f 174,290.86

(één honderd vier en zeventig duizend tweehonderd negentig gulden, zes en dertig cent); voor de vorderingen, bedoeld in Art. 39, sub *h*: 7, op eene som van f 558,342.53 (vijfhonderd acht en vijftig duizend driehonderd twee en veertig gulden, drie en vijftig cent);

voor uitgaven voor werken, als bedoeld in Art. 39, sub *h*, laatste zinsnede, op eene som van f 238,764.38 (tweehonderd acht en dertig duizend zevenhonderd vier en zestig gulden, acht en dertig cent).

Aldus in tweevoud overeengekomen te 's-Gravenhage en te Amsterdam, den 21 Januari 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Minister van Financiën,
(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Raad van Administratie der Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij,

(get.) F. TH. WESTERWOUT, *Pres.*
" W. VAN LOON, *Secretaris.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) DE BOSCH KEMPER.

AFSCHRIFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan van deze overeenkomst door den Koning gemachtigd en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende,

ter eene,

en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij vertegenwoordigd door hare Directie, waarvoor optreden haar president en haar secretaris, tot het aangaan van deze overeenkomst, door de algemeene vergadering van aandeelhouders der Maatschappij gemachtigd,

ter andere zijde,

is het volgende overeengekomen:

In art. 8 van de tusschen partijen, onder dagteekening van 21 Januari 1890, gesloten over-

eenkost worden de woorden: *vóór 1 Mei 1890*, vervangen door de woorden: *vóór 1 Augustus 1890*. Aldus in tweevoud overeengekomen te 's-Gravenhage Utrecht op den 30sten April 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Minister van Financiën,
(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Directie der Nederl. Rhijnspoorwegmaatschappij,
(get.) H. AMESHOF, *President.*

" VAN HOOGSTRATEN, *Secretaris.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) DE BOSCH KEMPER.

AFSCHRIFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan van deze overeenkomst door den Koning gemachtigd, en als zoodanig den Staat vertegenwoordigende,

ter eene, en

de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, vertegenwoordigd door haren Directeur-Generaal, tot het aangaan van deze overeenkomst door de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders der Maatschappij gemachtigd,

ter andere zijde,

is het volgende overeengekomen:

In art. 70 van de tusschen partijen onder dagteekening van 21 Januari 1890 gesloten overeenkomst worden de woorden: *vóór 1 Mei 1890*, vervangen door de woorden: *vóór 1 Augustus 1890*.

Aldus in tweevoud overeengekomen te 's-Gravenhage Utrecht op den 30 April 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Minister van Financiën,
(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Directeur-Generaal der Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen,

(get.) J. L. CLUYSENSAER.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) DE BOSCH KEMPER.

AFSCHRIJFT.

OVEREENKOMST.

Tusschen den Staat der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den Minister van Financiën, tot het aangaan van deze overeenkomst door den Koning gemachtigd,

ter eenre,

en de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, vertegenwoordigd door haren Raad van Administratie, tot het aangaan van deze overeenkomst door de Algemeene Vergadering van aandeelhouders der Maatschappij gemachtigd,

ter andere zijde,

is het volgende overeengekomen:

In art. 70 van de tusschen partijen onder dagteekening van 21 Januari 1890 gesloten overeenkomst worden de woorden "vóór 1 Mei 1890", vervangen door de woorden "vóór 1 Augustus 1890".

Aldus in tweevond overeengekomen te ^{Gravenhage} _{Amsterdam} op den 30sten April 1890.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Raad van Administratie der Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij,

(get.) F. TH. WESTERWOUDT, Pres.

" W. VAN LOON, Secretaris.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) DE BOSCH KEMPER.

23 Juli 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Leonardus Pauwels. S. 135.

Johann Heinrich Hubert Boetzkes. S. 136.

Matthäus Fleerkamp. S. 137.

Pierre Jacques Smets. S. 138.

Ferdinand Schöne. S. 139.

23 Juli 1890. BESLUIT, betreffende het toekennen van toelagen aan leden der commissiën voor de herziening der belastbare opbrengst van de ongebouwde eigendommen. S. 140.

WIS WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 31 Mei 1890, n°. 55, Generaal Secretariaat;

Den Raad van State gehoord (advies van den 13 Juni 1890, n°. 7);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 10 Juli 1890, n°. 70, Generaal Secretariaat; alsmede op dat van 19 Juli 1890, n°. 45, afdeling Generaal Secretariaat;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Boven de bedragen, bepaald in Ons besluit van 18 Maart 1882 (*Staatsblad* n°. 46), wordt aan elk lid eener commissie voor de herziening der belastbare opbrengst van de ongebouwde eigendommen als belooning voor zijne sedert 1882 verrichte werkzaamheden toegekend eene toelage van f 500, verminderd met 75 procent van het bedrag door dat lid of in zijne plaats, door zijn opvolger of een plaatsvervangend lid, als belooning naar art. 4 van Ons gemeld besluit, boven f 150 genoten.

De belooning, krachtens gemeld art. 4 aan leden en plaatsvervangers gezamenlijk voor de berekening der kosten van onderhoud van een polder of waterschap toegekend, wordt voor de berekening van voormelde vermindering, geacht gelijk onder hen verdeeld te zijn, onverschillig of bij onderlinge schikking andere verdeling is bepaald of een gedeelte dier belooning aan anderen is afgeestaan.

Indien een lid is afgetreden of overleden en door een ander vervangen of indien een plaatsvervanger is werkzaam geweest en dientengevolge het aandeel in de belooning naar gemeld art. 4, anders aan één lid toekomende, door twee of meer leden of plaatsvervangers genoten is, bedraagt de vermindering 75 procent van de som der belooningen naar gemeld artikel, die zij samen boven f 150 hebben genoten.

Bij de berekening der vermindering blijft de belooning wegens polders of waterschappen in twee of meer schattingsdistricten gelegen, buiten aanmerking.

2. Aan elk lid eener commissie benoemd voor eene afdeling, die werkzaam was in een onderdeel van een district grooter dan 25 000 hectaren, verdeeld in meer dan 60 000 perceelen, wordt als belooning voor zijne sedert 1882 verrichte werkzaamheden eene afzonderlijke toelage toegekend, bedragende f 20 voor elk duizendtal perceelen boven 60 000, overblijvende gedeelten van een duizendtal voor een geheel genomen. Op deze toelage is geen vermindering toepasselijk.

3. Indien het bedrag volgens dit besluit als

toelage toegekend, aan twee of meer belanghebbenden toekomt, omdat een lid eener commissie is afgetreden of overleden en door een ander vervangen of omdat ter uitvoering van §§ 3 en 4 der wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 89) een plaatsvervanger is opgetreden, wordt ieders aandeel door den voorzitter en den secretaris der hoofdcommissie vastgesteld, na gehoord te hebben den voorzitter der commissie van het schattingsdistrict of indien deze is overleden, een of meer leden dier commissie, die bij de verdeling niet betrokken zijn.

4. Toelagen of aandelen in toelagen volgens de voorafgaande bepalingen berekend voor leden eener commissie, benoemd voor eene afdeling, ten behoeve van welke meer dan f 1400 wegens voorlichting en hulp is uitgegeven, worden slechts voor de helft betaald.

5. Bij de vaststelling van de toelagen volgens dit besluit en van de aandelen volgens art. 3, worden onderdeelen van guldens, bedragende minder dan vijftig cents verwaarloosd en de overige voor één gulden genomen.

Toelagen, die minder dan f 10 zouden bedragen, worden niet vastgesteld.

6. De toelagen krachtens dit besluit worden betaald op betalingslijsten die, door den secretaris der hoofdcommissie vastgesteld, van wege Onze Minister van Financiën bij de ontvangers der directe belastingen worden betaalbaar gesteld.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 28sten Juli 1890.

(*get.*)

WILLEM.

De Minister van Financiën,

(*get.*)

GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg.* 15 Aug. 1890.)

23 Juli 1890. BESLUIT, houdende beschikking op het beroep, ingesteld door H. A. VAN BAAREN tegen een besluit van burgemeester en wethouders van Schoonhoven, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene bergplaats van buskruit.

Wij WILLEM III, ENZ.

Beschikkende op het beroep door H. A. VAN BAAREN te Schoonhoven ingesteld tegen het besluit van burgemeester en wethouders dier gemeente van 15 Februari 1890, waarbij hem is

geweigerd de gevraagde vergunning tot het bergen van buskruit en vuurwerk;

Den Raad van State, afd. voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 9 Juli 1890, no. 44;

Op de voordracht van Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 18 Juli 1890, n°. 119, afl. H. en N.;

Overwegende dat H. A. VAN BAAREN, koper-slager, winkelier in ijzerwaren en buskruit-verkoper te Schoonhoven, in Januari 1890 aan burgemeester en wethouders dier gemeente vergunning heeft gevraagd voor het bergen van buskruit en eenig klein kunstvuurwerk in het onbewoonde magazijn aan het Appelstraatje, wijk B, n°. 171, bij het kadaster bekend als sectie C, n°. 1113, en voor den verkoop in het klein van genoemde artikelen in het perceel aan de Haven, wijk B n°. 62;

dat daarbij is opgegeven dat de voorraad van ten hoogste 25 kilogram buskruit in eerstgenoemd perceel zou geborgen worden in twee bliken bussen, geplaatst in een met blik beslagen en behoorlijk gesloten houten kist, in welke kist ook zou geborgen zijn een trommel met klein vuurwerk, terwijl het geheel gedekt zou zijn met een haren kleed en geplaatst onder de kap met pannen gedekt, bij de nok van het gebouw, en dat de verkoop in het klein zou geschieden uit den winkel, zijnde het voorste gedeelte van het door den verzoeker bewoonde perceel aan de Haven, wijk B n°. 62;

dat tegen deze aanvraag door verscheidene eigenaars en gebruikers van naburige perceelen bezwaren zijn ingebracht, ontleend aan vrees voor gevaar van brand en ontploffing, waarbij o. a. is aangevoerd dat in hetzelfde perceel aan het Appelstraatje, waar de bergplaats van buskruit en vuurwerk zou zijn, ook geborgen worden pik, teer, harst, werk en andere licht ontbrandbare stoffen, en dat in de onmiddellijke nabijheid van dat perceel eene bijzondere school gevestigd is;

dat burgemeester en wethouders bij besluit van 15 Februari 1890, n°. 115, op grond van het gevaar dat wegens verschillende in het besluit vermelde plaatselijke omstandigheden aan de ontworpen inrichtingen zou verbonden zijn, de gevraagde vergunning in haar geheel, dus voor de beide door den verzoeker aangewezen perceelen, hebben geweigerd;

dat H. A. VAN BAAREN van dit besluit bij Ons in beroep gekomen is, aanvoerende dat

dezelfde nering in buskruit en vuurwerk, welk hij verlangt voort te zetten, sedert meer dan 50 jaren door hem en door degenen die hem in zijne koperslagerij en winkelzaak zijn voorafgegaan, is gedreven; dat hij dan ook alleen vergunning heeft gevraagd omdat daarop is aangedrongen door den burgemeester, die, daar hij geene vergunning kon vertoonen, het noodzakelijk achtte, dat alsnog door hem aan de wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95) werd voldaan, doch dat hij zelf meent geene vergunning noodig te hebben; dat overigens, ook naar het gevoelen van den hoofdingenieur van den provincialen waterstaat en van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland geene bezwaren van dien aard bestaan dat geene vergunning zou kunnen verleend worden; daar er voorwaarden kunnen gesteld worden waardoor tegen het gevreesde gevaar genoegzaam wordt voorzien;

dat door appellant nog is aangevoerd dat niet aan art. 7 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95) is voldaan, daar hij van de ingekomen schrifturen op den bestemden tijd geen kennis kon nemen; welk bezwaar namens appellant in de openbare vergadering der afdeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur, waarin deze zaak is behandeld, nader in dien zin is toegelicht, dat hij niet is opgeroepen tot de ingevolge art. 7 der wet gehouden zitting;

Overwegende dat appellant, tot staving zijner opgave omtrent het langdurig bestaan der door hem gedreven nering in buskruit, heeft overgelegd patentbladen ten name van hemzelven en zijne twee voorgangers in de door hem uitgeoefende koperslagerij en winkelzaak, waarvan het oudste betreft het dienstjaar 1845/46 en waarin de gepatenteerden worden vermeld als buskruitverkoopers; dat ook door het gemeentebestuur van Schoonhoven niet wordt ontkend dat appellant en zijn voorganger, van wien de koperslagerij enz. in September 1875 op hem is overgegaan, buskruit en vuurwerk hebben verkocht; dat dus als vaststaande mag worden aangenomen dat de door appellant gedreven nering, in buskruit en vuurwerk, waarmede het in voorraad hebben van eene zekere hoeveelheid buskruit noodzakelijk gepaard gaat, reeds heeft bestaan vóór het in werking treden der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95); dat evenwel, zooals bij de behandeling dezer zaak in de bovenvermelde openbare vergadering van de afdeling van den Raad

van State voor de geschillen van bestuur namens appellant uitdrukkelijk is verklaard, zoowel de bewaring als de verkoop van buskruit en vuurwerk tot nu toe nitsluitend heeft plaats gehad in het huis op de Haven, wijk B n°. 62, waar appellant woont en zijn winkel heeft, zoodat de bewaarplaats van buskruit en vuurwerk in het perceel aan het Appelstraatje, wijk B n°. 171 eene nieuwe inrichting zou zijn;

Overwegende dat het verkoopen en tot dat einde voorhanden hebben van buskruit door daarin neringdoende personen, in steden of andere plaatsen gevestigd, geregeld is geworden bij de wet van 26 Januari 1815 (*Staatsblad* n°. 7); dat volgens art. 21 dier wet kooplieden of winkeliers deze nering niet mochten drijven zonder dat zulks in hun patent werd nitgedrukt, en zij ten allen tijde moesten gedoogen dat hunne winkels, zolders of pakhuizen door of vanwege de politieke of rechterlijke autoriteit der stad of plaats werden onderzocht en geinspecteerd; dat volgens art. 22 die personen of ook vuurwerkmakers van hunnen voorraad (die volgens art. 23 in hetzelfde huis of pakhuis niet grooter mocht zijn dan 150 (oude) ponden) niet meer dan 50 (oude) ponden in hunne winkels of benedenhuizen mochten hebben, en hunne overige voorraad op de bovenste verdieping der huizen of pakhuizen moest worden bewaard op de wijze bij het artikel voorgeschreven; dat alzoo volgens de wet van 1815 de neringdoenden in buskruit aan zekere bepalingen waren onderworpen betreffende de inrichting en den inhoud hunner bewaarplaatsen van die artikelen en voorts ten doel hebbende dat de bewaarplaatsen bij het publiek gezag bekend en aan toezicht onderworpen zouden zijn, maar dat volgens de genoemde wet voor die bewaarplaatsen geene voorafgaande vergunning vereischt werd;

dat het Koninklijk besluit van 31 Januari 1824 (*Staatsblad* n°. 19), uitgevaardigd terwijl deze wettelijke regeling bestond, daarin geene verandering heeft kunnen brengen; dat dus de bepaling van art. 1 van dit besluit, volgens welke niet dan na verkregen toestemming des Konings kon worden overgegaan tot de daarstelling of verandering van buskruitfabrieken en buskruitmagazijnen, met laatstgenoemde inrichtingen niet kan bedoeld hebben de door de voorschriften der wet beheerschte bergplaatsen van tot een maximum van 150 (oude) ponden beperkte voorraden van buskruit, ten dienste van den kleinhandel in dit artikel in de steden en andere plaatsen algemeen

voorkomende, maar dat in gemeld art. 1 door magazijnen alleen kunnen te verstaan zijn de meer omvangrijke bewaarplaatsen tot berging van grootere hoeveelheden buskruit, zooals die van fabrikanten van dit artikel;

dat ook bij de wet van 9 Juli 1855 (*Staatsblad* n° 68) kennelijk is aangenomen dat door het Koninklijk besluit van 31 Januari 1824 niet geraakt was aan de regeling van de artt. 21, 22 en 23 der wet van 1815 betreffende den verkoop en het in verband daarmee in kleine hoeveelheden voorhanden hebben van buskruit, daar bij de genoemde wet van 1855 op die regeling is voortgebouwd, waarbij komt dat dit geschied is op eene wijze die duidelijk doet nitkomen, dat de kleinere bewaarplaatsen in de genoemde artt. 22 en 23 bedoeld, gerekend werden inrichtingen van anderen aard te zijn dan de magazijnen genoemd in het Koninklijk besluit van 1824; dat toch, terwijl deze laatste bij dat besluit van het Rijksegezag afhankelijk gemaakt waren, de nieuwe regeling der wet van 1855 juist strekte om ten aanzien van de bedoelde kleinere bewaarplaatsen meer bevoegdheid aan de plaatselijke besturen toe te kennen;

dat intusschen ook bij deze wet van 1855 voor de bedoelde kleinere bewaarplaatsen geene voorafgaande vergunning gevorderd is;

dat derhalve tijdens de invoering der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n° 95) de voorganger van appellant in zijn recht was door als winkelier tevens buskruit verkoopende, zooals in zijn patent was uitgedrukt, zonder vooraf verkregen vergunning, eene bewaarplaats van buskruit in zijn huis te hebben, mits deze, wat betreft hare inrichting en de hoeveelheid welke zij bevatte, aan de bestaande voorschriften voldeed;

Overwegende dat bij art. 1 der wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n° 95) vergunning gevorderd wordt voor de oprichting van de in art. 2 dier wet genoemde inrichtingen;

dat in de aanvraag door appellant aan het gemeentebestuur van Schoonhoven gedaan, sprake is van twee inrichtingen, vallende onder art. 2 II van evengenoemde wet, nl. eene in perceel wijk B n° 171 en eene in perceel wijk B n° 62, doch dat, voor zooveel het laatstgenoemde perceel betreft, er geen sprake is van de oprichting eener nieuwe, maar van de voortzetting eener bestaande, en, zooals hierboven is uiteengezet, wettig bestaande inrichting; dat alzoo, ten aanzien van deze inrichting art. 1 der evengenoemde wet

niet toepasselijk is, maar appellant bevoegd is, mits alle daaromtrent bestaande wettelijke voorschriften nalevende, niet alleen den verkoop, maar ook de bewaring van buskruit en vuurwerk, zooals dit een en ander tot nu toe in het perceel wijk B n° 62 plaats had, aldaar voort te zetten, zonder daartoe vergunning te hebben verkregen; dat derhalve burgemeester en wethouders van Schoonhoven in plaats van de gevraagde vergunning voor de inrichting in perceel wijk B n° 62 te weigeren, aan den aanvrager hadden behooren te kennen te geven, dat voor de voortzetting van zijne nering in buskruit en vuurwerk aldaar geene vergunning noodig was; dat alzoo hun besluit wat dit punt betreft behoort vernietigd te worden;

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt dat ten aanzien van de in appellants aanvraag bedoelde inrichting in het perceel wijk B n° 171, aan het Appelstraatje, art. 1 der wet van den 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n° 95) toepasselijk is, en burgemeester en wethouders derhalve op de aanvraag, voor zooveel zij deze inrichting betref, eene beschikking hadden te nemen, hetzij tot inwilliging, hetzij tot afwijzing van het gedane verzoek;

dat nu te onderzoeken valt of te recht in laatstgemelden zin is beslist, dan of het tegen die beslissing ingestelde beroep gegrond is;

Overwegende wat betreft appellants bezwaar dat aan art. 7 der wet niet zou zijn voldaan, daar hij niet tot de ingevolge dat artikel gehouden zitting zou zijn opgeroepen, — dat de wet niet uitdrukkelijk bepaalt dat de verzoeker tot die zitting moet worden opgeroepen; dat echter uit het artikel volgt dat hij bevoegd is haar bij te wonen, en dat voor hem, die weet dat zijn verzoek bij het gemeentebestuur ahangig is, de openbare kennisgeving, waarin het uur der te houden zitting wordt aangewezen en die op zijn voor de inrichting bestemd terrein of perceel wordt aangeplakt, voldoende is om hem met den tijd der zitting bekend te maken; dat derhalve dit bezwaar van appellant is ongegrond;

Overwegende overigens dat uit het procesverbaal van het in de zitting verhandelde en uit hetgeen in de beschikking van burgemeester en wethouders omtrent de plaatselijke gesteldheid wordt opgegeven, is af te leiden, dat het pakhuis waarin de bewaarplaats van buskruit en vuurwerk zou gevestigd worden, dient tot ber-

ging van verschillende zeer licht ontbrandbare stoffen; dat het tevens is eene werkplaats waar ook bij petroleumlicht gewerkt wordt; dat het is omgeven door bewoonde perceelen, in één waarvan, slechts enkele meters van het pakhuis verwijderd, eene school gevestigd is, die dagelijks door een aantal kinderen bezocht wordt; dat de bewaarplaats derhalve, zoowel wat betreft de kans van brand en ontploffing, als wat betreft de waarschijnlijke gevolgen van zoodanige gebeurtenis, ongunstig zou gelegen zijn, zonder dat hieraan door het stellen van voorwaarden zou zijn te gemoet te komen;

dat er in deze omstandigheden geen reden is om de door burgemeester en wethouders genomen afwijzende beschikking voor zooveel deze inrichting betreft, niet te handhaven;

Gezien de wet van 2 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 95);

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van burgemeester en wethouders van Schoonhoven van 15 Februari 1890, n°. 115, te vernietigen voor zoover het strekt tot afwijzing van het verzoek om den verkoop in het klein van buskruit en vuurwerk te mogen nitoefenen in het perceel aan de Haven te Schoonhoven, wijk B n°. 62, en te verklaren dat voor de voortzetting in dat perceel van de tot nu toe aldaar uitgeoefende nering in buskruit en vuurwerk geene vergunning van het openbaar gezag vereischt wordt;

voorts met handhaving van het besluit van burgemeester en wethouders voor zoover het strekt tot weigering van vergunning om eene bewaarplaats van buskruit en klein vuurwerk op te richten in het perceel aan het Appelstraatje te Schoonhoven, wijk B n°. 171, het ingesteld beoep voor zoover het daartegen gericht is, ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur.

Het Loo, den 23 Juli 1890.

(get.) WILLEM.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

24 Juli 1890. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Heinrich Johann Roes. S. 141.

Hans Friedrich Wilhelm Balthasar Erdmann von Seydlitz-Kurzbach. S. 142.

Johann Heinrich Hellendoorn. S. 143.

Gottlob August Hiller. S. 144.

Ernst Alexander Berkholst. S. 145.

24 Juli 1890. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen des Konings der aan Duitschland grenzende provinciën, houdende mededeeling eener overeenkomst betreffende maatregelen in zake hondsdoelheid.

Tusschen de Nederlandsche en de Deutsche Regeering is het volgende overeengekomen:

I. Telkens wanneer de maatregelen, voorgescreven in § 38 van de Deutsche Rijkswet van 23 Juni 1880, betreffende de besmettelijke veeziekten (*Reichs Gesetzblatt*, bladz. 153), (zie bijlage A hierna), zullen zijn toegepast in een aan Nederland grenzend politiedistrict („Ortspolizeibezirk“) zullen de ambtenaren der plaatselijke politie („Ortspolizeibehörde“) daarvan onverwijld kennis geven aan de Burgemeesters der aangrenzende Nederlandsche gemeenten, met opgave van de Nederlandsche gemeenten, gelegen binnen den kring, die volgens § 20 van de Instructie van den Deutschen Bondsraad van 12 Februari 1881 (*Central-blatt für das Deutsche Reich*, bladz. 36), (zie bijlage B hierna), als besmet wordt beschouwd.

Behalve de afdelingen van politie in de steden, worden nog onder den naam „Ortspolizeibezirk“ verstaan,

in de provincie Hannover: de „Kreise“ en het „Amtsbezirk“ Neuenhaus in de kreis Bentheim; in de provincie Westphalen: de „Amtsbezirke“, en in de Rijnprovincie: de „Burgemeisterei-Bezirke“.

II. Telkens wanneer de maatregel, genoemd in het tweede en derde lid van art. 3 van de wet van 5 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 110), toegepast zal zijn in eene aan Duitschland grenzende gemeente, zal de Burgemeester dier gemeente daarvan onverwijld kennis geven aan de „Gemeinde-Vorsteher“ der Deutsche grensgemeenten, voor zooveel de provincie Hannover betreft:

of aan de „Ortspolizeibehörde“ in de aangrenzende „Ortspolizeibezirke“, voor zooveel de provincie Westphalen en de Rijnprovincie betreft; met aanwijzing van de gemeente waarin de aan-

wegigheid van den hond, die aanleiding gaf tot den maatregel, zal zijn geconstateerd.

Ik heb de eer U.H.E.G. te verzoeken, hiervan kennis te geven aan de Burgemeesters van de aan Duitschland grenzende gemeenten Uwer provincie, en hun op te dragen:

a. na het ontvangen van eene mededeeling als hierboven onder I wordt bedoeld, daarvan *onverwijld* kennis te geven aan U.H.E.G., aan de Burgemeesters der aangrenzende Nederlandsche gemeenten en aan den districtsveearts, en voorts in overleg met den districtsveearts of een districtsveearts-plaatsvervanger of, bij afwezigheid van beiden, een geëxamineerden veearts, onmiddellijk alle de door de wet geoorloofde maatregelen te treffen om de insleeping der hondsdolheid in Nederland te beletten;

b. bij toepassing van het tweede of derde lid van art. 3 der wet van 5 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 110) in hunne gemeente daarvan *onverwijld* de kennisgeving, hierboven bedoeld onder II, aan de Deutsche autoriteiten te doen.

U.H.Ed.Gestr. gelieve overigens toe te zien, dat de bepalingen der wet van 5 Juni 1875 (*Staatsblad* n°. 110) in de nabij de grenzen gelegen gemeenten streng en nauwgezet worden gehandhaafd, opdat, indien zich een geval mocht voordoen dat hondsdolheid uit ons land in Duitschland was overgebracht, dit niet aan verzuim in dat opzicht te wijten zij.

Naar aanleiding van het hierboven onder a bedoelde, doe ik opmerken dat de wet vooralsnog den burgemeester niet de bevoegdheid geeft, op grond van het voorkomen van hondsdolheid in eene naburige Deutsche gemeente, het bevelschrift tot het maalkorven van honden uit te vaardigen. Evenwel vlei ik mij dat hiertoe spoedig door eene wijziging der wet gelegenheid zal worden gegeven.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

BIJLAGE A.

GESETZ betreffend die Abwehr und Unterdrückung von Viehseuchen, vom 23 Juni 1880 (*Reichs-Gesetzblatt* S 153).

§ 38. Ist ein wuthkranker oder der Seuche verdächtiger Hund frei umhergelaufen, so muss für die Dauer der Gefahr die Festlegung aller in dem gefährdeten Bezirke vorhandenen Hunde polizeilich angeordnet werden. Der Festlegung

ist das Führen der mit einem sichern Maulkorbe versehenen Hunde an der Leine gleich zu erachten. Wenn Hunde dieser Vorschrift zuwider frei umherlaufend betroffen werden, so kann deren sofortige Tödtung polizeilich angeordnet werden.

BIJLAGE B.

INSTRUCTION zur Ausführung der § 9 bis 29 des Gesetzes vom 23 Juni 1880, betreffend die Abwehr und Unterdrückung von Viehseuchen (*Central-Blatt für das Deutsche Reich* S 36).

§ 20. Ist ein wuthkranker oder ein der Seuche verdächtiger Hund frei umhergelaufen, so muss von der Polizeibehörde sofort die Festlegung (Anketung oder Einsperrung) aller in dem gefährdeten Bezirke vorhandenen Hunde für einen Zeitraum von 3 Monaten angeordnet werden (§ 38 der Gesetzes).

Der Festlegung gleichzuachten ist das Führen der mit einem sicheren Maulkorbe versehenen Hunde an der Leine; jedoch dürfen die Hunde ohne polizeiliche Erlaubnis aus dem gefährdeten Bezirke nicht angeführt werden.

Als gefährdet gelten alle Ortschaften, in welchen der wuthkranke oder der der Seuche verdächtige Hund gesehen worden ist nad die bis 4 Kilometer von diesen Ortschaften entfernten Orte einschliesslich der Gemarkungen derselben.

Die Benutzung der Hunde zum Ziehen ist unter der Bedingung gestattet, dass dieselben fest angeschirrt, mit einem sicheren Maulkorbe versehen und auszer der Zeit des Gebrauchs festgelegt werden.

Die Verwendung von Hirtenhunden zur Begleitung der Herde, von Fleischerhunden zum Treiben von Vieh und von Jagdhunden bei der Jagd kann unter der Bedingung gestattet werden, dass die Hunde auszer der Zeit des Gebrauchs (auszerhalb des Jagdreviers) festgelegt oder, mit einem sicheren Maulkorbe versehen, an der Leine geführt werden.

Die polizeibehörde hat anzuordnen, dass Hunde, welche der Vorschrift dieses Paragraphen zuwider innerhalb des gefährdeten Bezirke frei umherlaufend betroffen werden, sofort zu tödten sind.

—
28 Juli 1890. Bij Koninklijk besluit van 28 Juli 1890, n°. 29, is vrijstelling verleend van port voor de briefwisseling over dienstzaken tusschen de districtsveearten en hunne plaats-

vervangers eenerzijds en de hoofdcommissarissen en commissarissen van politie anderzijds, binnen den kring, waarin genoemde ambtenaren hunne functies nitoeefenen.

29 Juli 1890. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught*. S. 146.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 26 Juli 1890, n°. 2450, afdeling Medische Politie;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), gewijzigd bij art. 10 sub 46 van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat art. 1 van Ons besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught*, wordt gelezen als volgt:

„In het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught* mogen niet meer dan 900 krankzinnigen, 400 mannen en 500 vrouwen, verpleegd worden.”

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 29sten Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitgeg.* 1 Aug. 1890.)

29 Juli 1890. BESLUIT, tot toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 147.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van den 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen noodzakelijk is, wegens het voorkomen van gele koorts,

Aziatische cholera en pokken in verscheidene plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 Juni 1890, n°. 2111, afdeling Medische Politie, en van Onzen Minister van Financiën, van 26 Juni 1890, n°. 53, afdeling Invoerrechten en Accijnzen;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), en op Ons besluit van 28 Juli 1889 (*Staatsblad* n°. 102);

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Juli 1890, n°. 11);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 Juli 1890, n°. 2443, afdeling Medische Politie en van Onzen Minister van Financiën, van 26 Juli 1890, n°. 52, afdeling Invoerrechten en Accijnzen.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kledingstukken en ongewassen lijf- en beddegoed is verboden uit landen of plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en Financiën aan te wijzen.

De aanwijzingen worden telkens, ten minste drie dagen vóórdat zij in werking treden, door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Onze voornoemde Ministers zijn bevoegd die aanwijzingen te veranderen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, alsmede te bepalen of en in hoever de bagages, door reizigers medegebracht, onder het verbod zijn begrepen; de beschikkingen over deze onderwerpen worden ook in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst.

2. Ons tegenwoordig besluit, dat gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking op den vijftien dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 29sten Juli 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg.* 7 Aug. 1890.)

12 Augustus 1890. WET, tot aanwijzing van de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet. S. 148.
Bijl. Hand. 2^e Kamer 1888/89, n°. 145, 1—2; 1889/90, n°. 23, 1—6.

Hand. id. 1889/90 bladz. 41, 182, 1325—1334. Hand. 1^e Kamer 1889/90 bladz. 428, 429, 431, 441, 478—480.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens art. 90 van de Grondwet, de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, welke men moet bekleden of bekleed hebben om lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te kunnen zijn, door de wet moeten worden aangewezen:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eeuwig artikel.

Als hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet, worden aangewezen:

Voorzitter en lid van eene der Kamers der Staten-Generaal;

Vice-President en lid van den Raad van State; Staatsraad in buitengewonen dienst;

President en lid van de Algemeene Rekenkamer;

Directeur van het Kabinet des Konings;

Hoofd van een Departement van algemeen bestuur;

Buitengewoon Gezant en gevolmachtigd Minister;

Minister-resident;

Consul-Generaal in Nederlandschen dienst;

President, Vice-President en lid van den Hoogen Raad;

Procureur-Generaal en Advocaat-Generaal bij den Hoogen Raad;

President, Vice-President en lid van een gerechtshof;

Procureur-Generaal en Advocaat-Generaal bij een gerechtshof;

President en lid van het Hoog Militair gerechtshof;

Advocaat-fiscaal voor 's Konings zee- en landmacht;

Commissaris des Konings in eene provincie;

Lid van Gedeputeerde Staten;

Burgemeester van eene gemeente, welke volgens de laatste openbare volkstelling nit meer dan 20,000 zielen bestaat;

Curator van eene rijks-Universiteit;

Curator van de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Hoogleeraar aan eene rijks-Universiteit en hoogleeraar aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Hoogleeraar-directeur en hoogleeraar aan de Polytechnische school;

Voorzitter en lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen;

Luitenant-Admiraal; Vice-Admiraal; Schout-bij-nacht; Kapitein ter zee;

Generaal der infanterie; Luitenant-Generaal; Generaal Major; Kolonel, bij het Nederlandsch en Nederlandsch Indisch leger;

Voorzitter van het Muntcollege;

Hoofdingenieur-adviser en hoofdingenieur van scheepsbouw;

Hoofdinспекter, Inspecteur en Hoofdingenieur van den Rijkswaterstaat;

Voorzitter van den Raad van toezicht op de spoorwegdiensten;

Voorzitter van het College voor de Zeevisscherijen;

Voorzitter van de kamer van koophandel en fabrieken in eene gemeente, of eene vereeniging van gemeenten, welke volgens de laatste openbare volkstelling uit meer dan 20,000 zielen bestaat;

Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; Luitenant-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië;

Vice-president en lid van den Raad van Nederlandsch-Indië;

President en lid van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië;

Algemeen Secretaris van het gouvernement in Nederlandsch-Indië;

Hoofd van een departement van algemeen bestuur in Nederlandsch-Indië;

President, Vice-President en lid van het Hoog-gerechthof van Nederlandsch-Indië;

Procureur-Generaal bij het Hoog-gerechthof van Nederlandsch-Indië;

President, Vice-President en lid van het Hoog Militair gerechtshof van Nederlandsch-Indië;

Advocaat-fiscaal voor de land- en zeemacht van Nederlandsch-Indië;

Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, van Sumatra's Westkust en van Atjeh en onderhoorigheden;

Resident van Batavia, Soerabaja, Djokjokarta, Soerakarta en Samarang;

Gouverneur van Suriname;

Gouverneur van Cnraço;

vervangers eenerzijds en de hoofdcommissarissen en commissarissen van politie anderzijds, binnen den kring, waarin genoemde ambtenaren hunne functies nitoeefenen.

29 Juli 1890. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught*. S. 146.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 26 Juli 1890, n°. 2450, afdeling Medische Politie;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), gewijzigd bij art. 10 sub 46 van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat art. 1 van Ons besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught*, wordt gelezen als volgt:

„In het krankzinnigen-gesticht „Voorburg” te *Vught* mogen niet meer dan 900 krankzinnigen, 400 mannen en 500 vrouwen, verpleegd worden.”

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 29sten Juli 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitg.* 1 Aug. 1890.)

29 Juli 1890. BESLUIT, tot toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 147.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van den 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen noodzakelijk is, wegens het voorkomen van gele koorts,

Aziatische cholera en pokken in verscheidene plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 Juni 1890, n°. 2111, afdeling Medische Politie, en van Onzen Minister van Financiën, van 26 Juni 1890, n°. 53, afdeling Invoerrechten en Accijnzen;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164), en op Ons besluit van 28 Juli 1889 (*Staatsblad* n°. 102);

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Juli 1890, n°. 11);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 24 Juli 1890, n°. 2443, afdeling Medische Politie en van Onzen Minister van Financiën, van 26 Juli 1890, n°. 52, afdeling Invoerrechten en Accijnzen.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kledingstukken en ongewassen lijf- en beddegoed is verboden nit landen of plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en Financiën aan te wijzen.

De aanwijzingen worden telkens, ten minste drie dagen vóódat zij in werking treden, door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Onze voornoemde Ministers zijn bevoegd die aanwijzingen te veranderen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, alsmede te bepalen of en in hoever de bagages, door reizigers medegebracht, onder het verbod zijn begrepen; de beschikkingen over deze onderwerpen worden ook in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst.

2. Ons tegenwoordig besluit, dat gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking op den vijfden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 29sten Juli 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitg.* 7 Aug. 1890.)

12 Augustus 1890. WET, tot aanwijzing van de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet. S. 148.

Bijl. Hand. 2^e Kamer 1888/89, n°. 145, 1—2; 1889/90, n°. 23, 1—6.

Hand. id. 1889/90 bladz. 41, 182, 1325—1334.

Hand. 1^e Kamer 1889/90 bladz. 428, 429, 431, 441, 478—480.

WIJ WILLEM III, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens art. 90 van de Grondwet, de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, welke men moet bekleeden of bekleed hebben om lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te kunnen zijn, door de wet moeten worden aangewezen:

Soo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

Als hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet, worden aangewezen:

Voorzitter en lid van eene der Kamers der Staten-Generaal;

Vice-President en lid van den Raad van State; Staatsraad in buitengewonen dienst;

President en lid van de Algemeene Rekenkamer; Directeur van het Kabinet des Konings;

Hoofd van een Departement van algemeen bestuur;

Buitengewoon Gezant en gevolmachtigd Minister; Minister-resident;

Consul-Generaal in Nederlandschen dienst;

President, Vice-President en lid van den Hoogen Raad;

Procureur-Generaal en Advocaat-Generaal bij den Hoogen Raad;

President, Vice-President en lid van een gerechtshof;

Procureur-Generaal en Advocaat-Generaal bij een gerechtshof;

President en lid van het Hoog Militair gerechtshof;

Advocaat-fiscaal voor 's Konings zee- en landmacht;

Commissaris des Konings in eene provincie;

Lid van Gedeputeerde Staten;

Burgemeester van eene gemeente, welke volgens de laatste openbare volkstelling nit meer dan 20,000 zielen bestaat;

Curator van eene rijks-Universiteit;

Curator van de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Hoogleeraar aan eene rijks-Universiteit en hoogleeraar aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam;

Hoogleeraar-directeur en hoogleeraar aan de Polytechnische school;

Voorzitter en lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen;

Luitenant-Admiraal; Vice-Admiraal; Schont-bij-nacht; Kapitein ter zee;

Generaal der infanterie; Luitenant-Generaal; Generaal Majoor; Kolonel, bij het Nederlandsch en Nederlandsch Indisch leger;

Voorzitter van het Muntcollege;

Hoofdingenieur-adviseur en hoofdingenieur van scheepbouw;

Hoofdspecteur, Inspecteur en Hoofdingenieur van den Rijkswaterstaat;

Voorzitter van den Raad van toezicht op de spoorwegdiensten;

Voorzitter van het College voor de Zeevisscherijen;

Voorzitter van de kamer van koophandel en fabrieken in eene gemeente, of eene vereeniging van gemeenten, welke volgens de laatste openbare volkstelling uit meer dan 20,000 zielen bestaat;

Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; Luitenant-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië;

Vice-president en lid van den Raad van Nederlandsch-Indië;

President en lid van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië;

Algemeen Secretaris van het gouvernement in Nederlandsch-Indië;

Hoofd van een departement van algemeen bestuur in Nederlandsch-Indië;

President, Vice-President en lid van het Hoog-gerechthof van Nederlandsch-Indië;

Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië;

President, Vice-President en lid van het Hoog Militair gerechtshof van Nederlandsch-Indië;

Advocaat-fiscaal voor de land- en zeemacht van Nederlandsch-Indië;

Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden, van Sumatra's Westkust en van Atjeh en onderhoorigheden;

Resident van Batavia, Soerabaja, Djokjokarta, Soerakarta en Samarang;

Gouverneur van Suriname;

Gouverneur van Curaçao;

Voorzitter van en Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie in Suriname.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven op het Loo, den 12den Augustus 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOEMAN.

(Uitgeg. 23 Aug. 1890.)

15 Augustus 1890. BESLUIT, bepalande de plaatsing in het *Staatsblad* van de op 28 April 1890 te *Parijs* door de gevolmachtigden van *Nederland* en *Frankrijk* uitgewisselde verklaring aangaande de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil nopens de grensscheiding tusschen *Suriname* en *Fransch-Guyana*. S. 149.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Gezien de op 28 April 1890 te *Parijs* door de gevolmachtigden van *Nederland* en *Frankrijk* uitgewisselde verklaring aangaande de bevoegdheid van den scheidsrechter in het aanhangig geschil betreffende de grensscheiding tusschen *Suriname* en *Fransch-Guyana*, van welke verklaring de inhoud en de vertaling luiden als volgt:

VERTALING.

De Regeering der Nederlanden en de Regeering der Fransche Republiek zijn verwittigd geworden dat de Doorluchtige Souverein die, ingevolge het bepaalde bij de Overeenkomst van 29 November 1888 uitgenoodigd is, als scheidsrechter het geschil te regelen nopens de grens der koloniën *Suriname* en *Fransch-Guyana*, alvorens eenig onderzoek van het geschil, gemeend heeft die opdracht te moeten afwijzen.

Overwegende, dat er reden bestaat om te hopen dat Hoogstdezelve genegen zoude wezen die opdracht alnog te aanvaarden, indien Hem meer uitgebreide bevoegdheid werd toegekend, met dien verstande dat Hoogstdezelve niet gehouden zal zijn uitsluitend eene der twee, in gezegde Overeenkomst vermelde rivieren als grens aan te wijzen, hebben de Regeering der Nederlanden en de Regeering der Fransche Republiek, wenschende de eindbeslissing van het geschil spoedig te verzekeren, zich bij de tegenwoordige verklaring verstaan om, voor zooveel noodig met goedkeuring van de respectieve Parlementen, aan den aangewezen scheidsrechter de subsidiaire bevoegdheid toe te kennen om eventueel als tusschenliggende oplossing, eene andere grens op het betwist gebied aan te nemen

en vast te stellen, in het geval Hoogstdezelve, na onderzoek van het geschil, niet zoude geraken tot het aanwijzen als grens van eene der twee in voorzegde Overeenkomst vermelde rivieren.

Ten blijkte waarvan de ondergeteekenden, Jonkheer DE STUERS, Buitegewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden bij de Regeering der Fransche Republiek, en ALEXANDER RIBOT, Afgevaardigde, Minister van Buitenlandsche Zaken, de tegenwoordige Overeenkomst hebben onderteekend en hunne zegels daarop gesteld.

Gedaan te *Parijs*, den 28sten April 1890.

(L. S.) (get.) A. DE STUERS.

" " A. RIBOT.

Gezien de wet van 17 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 105), houdende goedkeuring van bovenstaande verklaring;

Gelet dat de akten van bekrachtiging van gezegde verklaring, door Ons den 24sten Juli 1890 en door den President der *Fransche Republiek* den 7den Augustus 1890 onderteekend, den 9den Augustus d. a. v. te *Parijs* zijn uitgewisseld;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, van den 12den Augustus 1890, n°. 7994, A. S.;

Hebben goedgevonden en verstaan de bekendmaking der bovenstaande verklaring met de vertaling te bevelen door plaatsing van dit besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, worden belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering der voorschreven verklaring.

Het Loo, den 15den Augustus 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

(Uitgeg. 27 Aug. 1890.)

26 Augustus 1890. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 144), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het provinciaal krankzinnigengesticht "Meerenberg" te *Bloemendaal*. S. 150.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Augustus 1890, n°. 2826, afdeling Medische Politie;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staats-*

blad n°. 96), gewijzigd bij art. 10, sub 46°., van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat het eerste lid van art. 1 van Ons besluit van 28 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 144), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het provinciaal krankzinnigengesticht «Meerenberg» te *Bloemendaal*, wordt gelezen als volgt:

«In het provinciaal krankzinnigengesticht «Meerenberg» te *Bloemendaal*, mogen niet meer dan 1303 krankzinnigen verpleegd worden, namelijk 255 mannen en 255 vrouwen in het gebouw, tot stand gebracht krachtens de vergunning, verleend bij Ons besluit van 30 November 1885, n°. 19, en 388 mannen en 405 vrouwen in het andere gebouw.»

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 26sten Augustus 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitgeg.* 3 Sept. 1890.)

4 September 1890. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den raad der gemeente *Nieuwer-Amstel* van 9 Mei 1890, tot wijziging der algemeene politieverordening dier gemeente. S. 151.

W^o WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 1 September 1890, n°. 3813, afdeling Binnenlandsch bestuur, tot schorsing van het besluit van den raad der gemeente *Nieuwer-Amstel*, van 9 Mei 1890, tot wijziging der algemeene politieverordening dier gemeente, waarin o. a. wordt bepaald, dat niemand aan door den gemeenteraad ontworpen straten of wegen zal mogen bouwen, verbouwen of funderingen van gebouwen vernieuwen dan in de roollijn, door den gemeenteraad bepaald of nog te bepalen;

Overwegende, dat het wenschelijk is om, hangende het onderzoek naar de wettigheid van dat besluit, de werking daarvan te stuiten;

Gelet op de artt. 153—155 der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan, bovenvermeld besluit van den raad der gemeenten *Nieuwer-Amstel*, tot 1 December aanstaande te schorsen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is

belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 4den September 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitgeg.* 9 Sept. 1890.)

5 September 1890. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 26 Mei 1888 (*Staatsblad* n°. 86), waarbij, met herziening van het Koninklijk besluit van 16 November 1884 (*Staatsblad* n°. 223), bepalingen worden vastgesteld omtrent het vervoer van vee langs spoor- en tramwegen en met schepen, en de reiniging en ontsmetting van vervoermiddelen. S. 152.

W^o WILLEM III, ENZ.

Overwegende, dat wijziging van Ons besluit van 26 Mei 1888 (*Staatsblad* n°. 86) noodzakelijk is;

Gelet op art. 15 der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 181), laatstelijk gewijzigd bij art. 10, sub 26, van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Op de voordracht van Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën en van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 14 Juli 1890, n°. 2381, afdeling Medische Politie, van 18 Juli 1890, n°. 66, Invoerrechten en Accijnzen, en van 23 Juli 1890, n°. 135, afdeling Handel en Nijverheid;

Den Raad van State gehoord (advies van den 19 Augustus 1890, n°. 17);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers, van 23 Augustus 1890, n°. 2901, afdeling Medische Politie, van 26 Augustus 1890, n°. 55, Invoerrechten en Accijnzen, en van den 1 September 1890, n°. 87, afdeling Handel en Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

In plaats van de in art. 1 van Ons besluit van 26 Mei 1888 (*Staatsblad* n°. 86) voorkomende woorden: «9 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 124)» wordt gelezen: «28 October 1889 (*Staatsblad* n°. 146)».

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën en van Waterstaat, Handel en Nijverheid zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en

waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 5den September 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(get.) HAVELAAR.

(Uitgeg. 18 Sept 1890.)

9 September 1890. BESLUIT, betreffende de opening der gewone zitting van de Staten-Generaal. S. 153.

Bij dit besluit worden de Ministers aangewezen om in eene vereenigde vergadering der beide Kamers de gewone zitting van de Staten-Generaal te openen.

9 September 1890. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de opmaking door de gemeentebesturen van de declaratie wegens 25 pCt. vergoeding in de kosten van het stichten en verbouwen of het aankopen van schoollokalen.

Naar aanleiding van bij de Algemeene Rekenkamer gerezen bedenkingen, heb ik de eer U te verzoeken de gemeentebesturen aan te schrijven om, indien een aannemer van het stichten of het verbouwen van een schoollokaal of een verkooper van een schoollokaal, behalve op het daarvoor verschuldigde ook nog aanspraak heeft op betaling van schoolmeubelen, enz. waarin niet meer uit 's Rijks kas wordt bijgedragen, in het vervolg voor dat laatstgenoemde onderwerp *afzonderlijk* te doen declareeren, zoodat het afschrift der declaratie, dat, volgens het voorschrift van artikel 3, al. 2 van Z. M. besluit van 23 December 1889 (Staatsblad n°. 189), moet gevoegd worden bij de declaratie van de gemeente wegens de rijksvergoeding van 25 pCt. in de kosten van het stichten en verbouwen of het aankopen van schoollokalen *uitsluitend* vermeldt het *juiste* bedrag dat den aannemer of den verkooper toekomt voor dat *stichten en verbouwen* of dien *verkoop*.

De vroeger gebruikelijke aftrekking op de declaratie van de gemeente kan daardoor vervallen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBBRECHT.

13 September 1890. BESLUIT, ter uitvoering van art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 154.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 Augustus 1890, n°. 4160^a, afdeling Algemeene Zaken en Comptabiliteit;

Overwegende, dat door Ons voorschriften moeten gegeven worden tot uitvoering van art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175);

Gelet op art. 5 van laatstgenoemde wet;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 September 1890, n°. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 9 September 1890, n°. 4999, afdeling Algemeene Zaken en Comptabiliteit;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Jaarlijks in de eerste helft der maand Februari doen Gedeputeerde Staten aan Onzen Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs is belast, opgaaf:

1°. van het aantal kinderen dat op elk der lagere scholen der gemeenten in hunne provincie op den vijftienden dag der maand Januari van dat jaar als werkelijk schoolgaande bekend stond;

2°. van de vakken, waarin aan elk dier scholen onderwijs wordt gegeven;

3°. van het bedrag van het schoolgeld dat per jaar en per leerling geheven wordt voor iedere school afzonderlijk;

4°. van het aantal onderwijzers dat, ingevolge het bepaalde bij de artt. 23 en 24 der wet, aan elke school moet verbonden zijn;

5°. van het aantal onderwijzers aan elk der scholen op 1 Januari van dat jaar verbonden boven het minimum bij art. 24 der wet gesteld, voor zoover dat voor de Rijksbijdrage in aanmerking komt;

6°. van de som die door het Rijk overeenkomstig art. 45 der wet verschuldigd is voor de onderwijzers sub 4 en 5 bedoeld, per school en per gemeente.

Scholen, waarvoor het schoolgeld tachtig gulden of meer per leerling en per jaar bedraagt, worden in die opgaaf niet opgenomen.

Indien de bijdrage in de jaarwedden van onderwijzers, volgens het bij de wet van 8 Decem-

ber 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gewijzigd art. 45 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) over enig dienstjaar voor eene gemeente minder mocht bedragen dan de som der Rijksvergoeding in de kosten van het lager onderwijs, niet medegerekend die voor het stichten van schoollokalen en onderwijzerswoningen en het aanschaffen van noodzakelijke schoolmeubelen bij eerste inrichting van nieuwe lokalen, waarop die gemeente krachtens evengenoemd wetsartikel, zooals dat luidt volgens de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123) over 1889 aanspraak kon doen gelden, zenden Gedeputeerde Staten, in plaats van de bij het eerste lid van dit artikel bedoelde opgaaf, aan Onzen voornoemden Minister eene opgaaf van de door hen goedgekeurde sommen die op de begroting van de gemeente voor het dan begonnen dienstjaar zijn uitgetrokken voor de kosten van het lager onderwijs, vermeld in art. 44 der wet onder letter *a-d* en onder *e*, voor zoover betreft het huren van schoollokalen en onderwijzerswoningen.

Deze opgaaf bevat tevens het cijfer van het Rijksansubsidie aan de gemeente, tot bestrijding van jaarwedden van onderwijzers bij de lagere scholen, toegekend vóór het in werking treden der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127).

Ten aanzien der gemeenten, bedoeld in het 3de lid van dit artikel, doen Gedeputeerde Staten opgaaf van de sommen, nader door hen goedgekeurd of krachtens art. 212 der wet van 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85) door hen op de gemeentebegroting gebracht voor de kosten in dat lid omschreven, aan Onzen voornoemden Minister, binnen veertien dagen na dagteekening van hnn besluit.

Het derde lid van dit artikel is niet van toepassing wanneer de gemeente over enig dienstjaar de bijdrage in de jaarwedden van onderwijzers, volgens het bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gewijzigd art. 45 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), heeft genoten.

2. Onze voornoemde Minister stelt het voorschot vast waarop elke gemeente over een dienstjaar aanspraak heeft en doet daarvan mededeeling aan Gedeputeerde Staten.

Van dit voorschot wordt telken drie maanden na de vaststelling door het Rijk aan de gemeente een vierde gedeelte uitbetaald.

3. Bij het verschijnen van een betalingstermijn ten laste van de gemeente voor de voldoening

van de kosten van het stichten, verbouwen of aankopen van schoollokalen en nadat bij de gemeente zal zijn ontvangen de declaratie ter invordering van het deswege verschuldigde, zendt het bestuur der gemeente aan Gedeputeerde Staten een declaratie in van hetgeen door het Rijk aan de gemeente verschuldigd is voor de vergoeding van 25 pCt van het bedrag dier kosten.

Het gemeentebestuur voegt daarbij een gewaarmerkt afschrift van de declaratie van den aannemer van het stichten of verbouwen van het schoollokaal of van den verkooper van het schoollokaal of het daartoe bestemd terrein en voorziet dat stuk vooraf van eene verklaring ten blijke dat hetgeen de aannemer of verkooper te dier zake aan de gemeente in rekening brengt, door haar onvergolden en deugdelijk verschuldigd is.

Gedeputeerde Staten zenden de declaratie met hare bijlagen aan Onzen voornoemden Minister, voorzien van hunne daarop te stellen verklaring, ten blijke uit welke begroting der gemeente de kosten, waarvan in die declaratie 25 pCt. als vergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, te betalen zijn.

De betaling der declaratiën geschiedt binnen vier weken nadat zij bij Onzen voornoemden Minister zullen zijn overgebracht en door dezen in orde zijn bevonden.

4. Jaarlijks in de maand Januari, zoodra de rekening over het voorlaatste jaar van elke gemeente in hunne provincie is vastgesteld, doen Gedeputeerde Staten aan Onzen voornoemden Minister opgaaf:

1°. van het aantal kinderen dat op elke der lagere scholen der gemeenten in hunne provincie op den vijftienden dag der maand Januari van het voorlaatste jaar of, indien de school in den loop van dat jaar geopend is, op den laatsten dag der maand volgende op die der opening, als werkelijk schoolgaande bekend stond;

2°. van de vakken, waarin aan elk dier scholen onderwijs werd gegeven;

3°. van het bedrag van de opbrengst der schoolgelden per school alsmede per leerling en per jaar;

4°. van de namen en voornamen en ouderdom der onderwijzers, die ter voldoening aan de eischen in de artt. 23 en 24 der wet gesteld, en die boven het in laatstgemeld wetsartikel bepaalde minimum voor zoover laatstbedoelden voor eene Rijksbijdrage in aanmerking komen, in het voorlaatste jaar aan de school verbonden zijn geweest, met aanduiding van de akten van be-

kwaamheid die zij bezitten en het tijdvak gedurende hetwelk zij in dat jaar aan de school werkzaam zijn geweest;

5°. van de som die door het Rijk overeenkomstig art. 45 der wet verschuldigd is voor elken onderwijzer, per school en per gemeente;

6°. van de som die blijkens de vastgestelde rekening der gemeente door haar is uitgegeven voor het stichten, verbouwen en aankopen van schoollokalen, het aandeel dat in die kosten ten laste van anderen is gekomen of op andere wijze is gevonden, het zuiver bedrag waarvan de Rijksvergoeding van 25 pCt. verschuldigd is en het bedrag dier vergoeding.

Scholen, waarvan de opbrengst der schoolgelden gemiddeld tachtig gldn. of meer per leerling en per jaar opleveren, worden in die opgave alleen opgenomen met betrekking tot de kosten sub 6°. vermeld.

Indien de bijdrage in de jaarwedden van onderwijzers volgens het bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gewijzigd art. 45 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) over eenig dienstjaar voor eens gemeente minder mocht bedragen dan de som der Rijksvergoeding in de kosten van het lager onderwijs, niet medegerekend die voor het stichten van schoollokalen en onderwijzerswoningen en het aanschaffen van noodzakelijke schoolmeubelen bij eerste inrichting van nieuwe lokalen, waarop die gemeente krachtens evengenoemd wetsartikel, zooals dat luidt volgens de wet van 11 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123), over 1889 aanspraak kon doen gelden, zenden Gedeputeerde Staten, in plaats van de bij het eerste lid van dit artikel bedoelde opgaven, aan Onzen voornoemden Minister eene opgave van het bedrag der kosten die, blijkens de vastgestelde rekening over het voorlaatste jaar door die gemeente zijn gemaakt en naar den regel van art. 45, zooals dat luidt volgens laatstgenoemde wet, aanspraak geven op de Rijksvergoeding van 30 pCt.

Voor zooveel betreft gemeenten wier rekening op bovengenoemd tijdstip nog niet is vastgesteld, geschiedt de opgave in het eerste of wel die in het derde lid van dit artikel bedoeld, telkens binnen veertien dagen na vaststelling der rekening.

Het derde lid van dit artikel is niet van toepassing wanneer de gemeente over een dienstjaar de bijdrage in de jaarwedden van onderwijzers, volgens het bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) gewijzigd art. 45 der wet

van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), heeft genoten.

5. Onze voornoemde Minister regelt het juiste cijfer van het bedrag, waarop elke gemeente over dat dienstjaar aanspraak heeft als uitkeering, nadat de opgave, bedoeld in art. 4, bij hem zal zijn ontvangen.

Hij doet daarvan mededeeling aan Gedeputeerde Staten.

Het verschil tusschen het bedrag van de verschuldigde nitkeering en dat van het door de gemeente genotene, beiden tot eenzelfde dienstjaar betrekking hebbende, wordt, hetzij ten laste van een volgend dienstjaar aan de gemeente nitgekeerd, hetzij op het voorschot over een volgend dienstjaar verhaald, al naar gelang het genoemd verschil ten voordeele van de gemeente of van het Rijk is.

6. Jaarlijks onderzoekt Onze voornoemde Minister, voor zooveel betreft de in dit besluit bedoelde kosten, de verzamelstaten en bijlagen van eenige gemeente-rekeningen.

Hij zendt ze aan Gedeputeerde Staten terug met mededeeling van de opmerkingen waartoe zijn onderzoek heeft geleid en wijzigt, zoo noodig, het bedrag der nitkeering.

7. De opgaven in de artikelen 1 en 4 en de declaratiën in artikel 3 vermeld, worden opgemaakt in den vorm door Onzen Minister voorgeschreven. Die opgaven worden voor de eerste maal ingezonden over het dienstjaar 1891.

8. Waar dit besluit van onderwijzers spreekt, worden onderwijzeressen geacht evenzeer te zijn aangeduid.

9. Ons besluit van 3 October 1884 (*Staatsblad* n°. 206) blijft voor het dienstjaar 1889 en Ons besluit van 23 December 1889 (*Staatsblad* n°. 189) blijft voor het dienstjaar 1890 van kracht, doch met dien verstande, dat het verhaal van hetgeen de gemeente over die dienstjaren bij voorschot te veel mocht hebben genoten, zal plaats vinden op het voorschot dat krachtens art. 2 van Ons tegenwoordig besluit zal worden toegekend.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Financien, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 13den September 1890.

(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitg. 18 Sept. 1890.)

27 September 1890. **BESLUIT** van den Minister van Justitie, houdende bepalingen welke ambtenaren en beambten gedurende de uitoefening hunner ambtsbediening een wapen bij zich mogen hebben.

De Minister van Justitie,

Gelet op art. 3 eerste lid, der wet van den 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 81), houdende verbodsbepalingen tegen het dragen van wapenen;

Bepaalt dat de hierna genoemde ambtenaren en beambten, gedurende de uitoefening van hunne ambtsbediening, een wapen bij zich mogen hebben;

de fungeerende directeuren van politie;

de commissarissen van politie;

de officieren van justitie;

de substituant-officieren van justitie;

de burgemeesters en kantonrechters, als hulp-officieren van justitie;

de rechter-commissarissen belast met de instructie van strafzaken;

de griffiers en substituten- of waarnemende griffiers, die de rechters-commissarissen, belast met de instructie van strafzaken, vergezellen;

de deurwaarders.

's Gravenhage, den 27 September 1890.

De Minister voornoemd,
(*get.*) RUIJS VAN BEERENBROEK.

13 October 1890. **BESLUIT** van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende vaststelling van modellen van de declaratiën enz., bedoeld in art. 7 van het besluit van 13 September 1890 (*Staatsblad* n°. 154).

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Gelet op art. 7 van Zijner Majesteits besluit van 13 September 1890 (*Staatsblad* n°. 154);

Heeft goedgevonden:

te bepalen dat de opgaven, in de artikelen 1 en 4 en de declaratiën in artikel 3 van dat besluit vermeld, moeten opgemaakt worden in den vorm, waarvan de modellen onder A—G bij deze beschikking zijn gevoegd (1) en in duplo ingezonden.

's Gravenhage, 13 October 1890.

(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

(1) De modellen A—E zijn hierna niet opgenomen, omdat zij niet genoegzaam van algemeen belang kunnen worden geacht.

Model F.

Bij het opmaken van de declaratie en het daarbij behoorend afschrift (beide in dubbel in te zenden) is het gebruik van gezegeld papier voor één exemplaar van die stukken niet verplichtend, wanneer het bedrag niet hooger dan f 10 is.

Declaratie van de gemeente van hetgeen het Rijk, overeenkomstig artikel 45, sub 2 der wet op het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) aan haar verschuldigd is als vergoeding van 25 pCt. van het bedrag van den betalingstermijn der aannemingsom waarop de aannemer recht heeft voor het stichten verbouwen van een schoollokaal in die gemeente.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der declaratie van is de gemeente aan dien aannemer wegens aannemingspenningen ter voorschreven zake verschuldigd f de rijksvergoeding van 25 pCt. bedraagt derhalve f

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van (in schrijffletters).

. 189
Het bestuur der gemeente voornoemd

Gedeputeerde Staten van de provincie verklaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en haar goed te keuren tot een bedrag van (in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie 25 pCt. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt in rekening gebracht, ten laste van het dienstjaar der gemeentebegroting moeten betaald worden.

. 189
Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van den aannemer moet het gemeentebestuur de volgende verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeenstemt met de bij hem ingekomen declaratie van den aannemer en

2°. dat hetgeen die aannemer daarin wegens

het stichten
verbonwen aan de gemeente in rekening
brengt, door haar deugdelijk is verschuldigd en
onvergolden.

189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Behoort bij beschikking van den Minister van
Binnenlandsche Zaken van 13 October 1890,
n°. 5165, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT.

Model G.

Bij het opmaken van de declaratie
en het daarbij behoorend afschrift
(beide in dubbel in te zenden) is het
gebruik van gezegeld papier voor één
exemplaar van die stukken niet ver-
plichtend, wanneer het bedrag niet
hooger is dan f 10.

Declaratie van de gemente
van hetgeen het Rijk, overeenkomstig artikel 45,
sub 2 der wet op het lager onderwijs, laatstelijk
gewijzigd bij die van 8 December 1889 (*Staats-
blad* n°. 175) aan haar verschuldigd is als ver-
goeding van 25 pCt. van het bedrag der koop-
som, waarop de verkooper
recht heeft wegens verkoop van

een schoollokaal

voor het stichten van een schoollokaal in
die gemeente.

Blijkens bijgaand gewaarmerkt afschrift der
declaratie van is de gemeente
aan den verkooper ter voorschreven zake ver-
schuldigd f
de rijksvergoeding van 25 pCt. be-
draagt derhalve "

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te
zijn deugdelijk en onvergolden tot een bedrag van
(in schrijffletters).

189

Het bestuur der gemeente voornoemd,

Gedeputeerde Staten van de provincie
verklaren:

1°. deze declaratie te hebben onderzocht en
haar goed te keuren tot een bedrag van
(in schrijffletters).

2°. dat de kosten, waarvan in deze declaratie
25 pCt. als rijksvergoeding aan het Rijk wordt
in rekening gebracht, ten laste van het dienst-
jaar der gemeentebegroting moeten be-
taald worden.

189

Gedeputeerde Staten voornoemd,

NB. Onder het afschrift der declaratie van
den verkooper moet het gemeentebestuur de volgende
verklaring stellen:

Het bestuur der gemeente verklaart:

1°. dat bovenstaand afschrift geheel overeen-
stemt met de bij hem ingekomen declaratie van
den verkooper en

2°. dat hetgeen daarin wegens dien verkoop aan
de gemeente in rekening wordt gebracht, door
haar deugdelijk is verschuldigd en onvergolden.

189

Het gemeentebestuur voornoemd,

Behoort bij beschikking van den Minister van
Binnenlandsche Zaken van 13 October 1890,
n°. 5165, afd. AZC.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal, (get.) HUBRECHT

29 October 1890. BESLUIT van de Staten-Generaal
in vereenigde vergadering, krachtens
art. 40 der Grondwet. S. 155.

De Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-
Generaal,

Overwegende, dat de Staten-Generaal heden in
vereenigde vergadering hebben genomen het vol-
gende besluit:

"De Staten-Generaal in vereenigde vergadering
verklaren, dat het in art. 38, 1ste lid, der
"Grondwet omschreven geval aanwezig is".

Gezien art. 40 der Grondwet;

Gelast, dat dit besluit, door plaatsing dezes
in het *Staatsblad*, wordt afgekondigd.

's Gravenhage, 29 October 1890.

*De Voorzitter van de Eerste Kamer der
Staten-Generaal,*

(get.) VAN NAAMEN.

(*Uitg. 29 Oct. 1890.*)

30 October 1890. BESLUIT, waarbij door den
Raad van State, krachtens artikel 45, 2°. van
de Grondwet, waarnemende het Koninklijk
gezag, ter algemeene kennis wordt gebracht,
dat hij de waarneming, in naam des Konings,
van het Koninklijk gezag aanvaardt heeft.
S. 156.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens artikel 45,
2°. van de Grondwet, waarnemende het Konink-
lijk gezag;

Op de voordracht van den Raad van Ministers
van 29 October 1890;

Gezien het besluit van de vereenigde vergadering der Staten-Generaal van 29 October 1890, dat te dien zelfden dage is afgekondigd (*Staatsblad* n°. 155);

Gelet op de artt. 40 en 45 van de Grondwet;

Brengt ter algemeene kennis, dat hij de waarneming, in naam des Konings, van het Koninklijk gezag aanvaard heeft.

Last en beveelt, dat dit besluit in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en afschrift daarvan zal worden toegezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal, aan ieder der Ministerieele Departementen, aan de Hooge Colleges van Staat en aan het Kabinet des Konings.

's Gravenhage, den 30sten October 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Buitenz. Zaken, (get.) HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(get.) RUIJS VAN BEERENBROEK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Min van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Min. van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid, (get.) HAVELAAR.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.
(Uitgeg. 30 Oct. 1890.)

30 October 1890. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte en beleening van f 6,000,000 in schatkistbiljetten volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 62). S. 157.

30 October 1890. BESLUIT, houdende aanvulling van het Koninklijk besluit van 9 December 1889 (*Staatsblad* n°. 176), tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld bij de artikelen 5, 7 en 11 der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48). S. 158.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens artikel 45, 2°, van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Justitie, van den 11den September 1890, 2de afdeling A, n°. 104;

Gezien artikel 5, tweede lid, der wet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 48);

Den Raad van State gehoord (advies van den 23sten September 1890, n°. 18);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister, van den 26sten September 1890, 2de afdeling A, n°. 90;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Aan het slot van artikel 1, X, van het Koninklijk besluit van den 9den December 1889 (*Staatsblad* n°. 176) wordt eene nienwe bepaling toegevoegd, luidende:

„Voor vruchtendroogerijen met stoom-*evaporator*-inrichting geldt tot 1 Januari 1892 de sub 1°. toegestane afwijking voor het tijdvak van 1 Mei tot 1 Januari, onder voorwaarde, dat geen gebruik worde gemaakt van de sub 2°. toegestane vrijstelling”.

2. Dit besluit treedt in werking op den vijfden dag na dien zijner afkondiging.

De Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 30sten October 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Justitie,

(get.) RUIJS VAN BEERENBROEK.

(Uitgeg. 1 Nov. 1890.)

4 November 1890. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 9 October 1885 (*Staatsblad* n°. 184), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen voor het krankzinnigengesticht te Rosmalen. S. 159.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens artikel 45, 2°, van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 29 October 1890, litt. A, afdeling Medische Politie;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), gewijzigd bij art. 10, sub 46, van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Heeft goedgevonden en verstaan, te bepalen, dat artikel 1 van het Koninklijk besluit van 9 October 1885 (*Staatsblad* n°. 184), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen voor het krank-

zinnigegesticht te *Rosmalen*, wordt gelezen als volgt:

„In het krankzinnigegesticht te *Rosmalen* mogen niet meer dan 293 krankzinnige mannen en 205 krankzinnige vrouwen verpleegd worden”.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 4den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 8 Nov. 1890.)

4 November 1890. BESLUIT, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigegesticht „het St. Joris-Gasthuis” te *Delft*. S. 160.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens artikel 45, 2°. van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 29 October 1890, n°. 3424, afdeling Medische Politie;

Gelet op art. 43, juncto art. 8, 4°. der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij art. 10, sub 4°. van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Heeft goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. 1. In het krankzinnigegesticht „het St. Joris-Gasthuis” te *Delft* mogen niet meer dan 186 krankzinnigen, 94 mannen en 92 vrouwen, verpleegd worden.

Het aantal verpleegden op heden aldaar in behandeling, wordt vóór 1 Januari 1892 tot die of lagere cijfers teruggebracht.

2. In elk voor meer dan één krankzinnige bestemd slaapvertrek wordt op eene duidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangewezen, waarvoor het bestemd is.

3. Zonder goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken mag noch in de lokalen noch in hunne bestemming eene veraandering gemaakt worden, die invloed heeft op de plaatsruimte of den aanvoer van versche lucht in de voor de verpleegden bestemde dag- of nachtverblijven.

4. De geneeskundige behandeling der krank-

zinnigen wordt aan ten minste twee geneeskundigen opgedragen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 4den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 11 Nov. 1890.)

4 November 1890. BESLUIT, betreffende classificatie van vestingwerken.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens art. 45, 2°. van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Oorlog, van 9 September 1890, Vde afd., n°. 39;

Gelet op de artikels 3, 4 en 5 der wet van 21 December 1853 (*Staatsblad* n°. 128);

Gelet op de Koninklijke besluiten van 25 Januari 1854 (*Staatsblad* n°. 8), 28 Maart 1870 (*Staatsblad* n°. 53), 5 November 1879 (*Staatsblad* n°. 165), 17 Juni 1884 (*Staatsblad* n°. 118), 8 April 1886 (*Staatsblad* n°. 48) en 3 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 102);

De Raad van State geboord (advies van 23 September 1890, n°. 19);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister, van 29 September 1890, Vde afd., Genie, n°. 73;

Heeft besloten en besluit:

Art. 1. Met wijziging van het Koninklijk besluit van 25 Januari 1854 (*Staatsblad* n°. 8) zullen:

het fort *de Pol*,

de *Rijnbatterij* aan de *Grebbe*,

de bedekte gemeenschapsweg aan de *Grebbe*,

en de *bergbatterij* aan de *Grebbe*,

voortaan behooren tot *geene klasse* van vestingwerken, en wordt mitsdien de lijst, bij dat besluit vastgesteld, voor zooveel deze verdedigingswerken betreft, vervangen door de bij dit besluit behorende lijst.

2. De lijst, vastgesteld bij het aangehaald besluit van 25 Januari 1854 (*Staatsblad* n°. 8), wordt mede voor zooveel betreft: het werk op den *Waalbandijk*, de linie in de *Neder-Betuwe* tusschen de werken op den *Waal* en den *Rijnbandijk* te *Ochten* en aan de *Spees*, het werk op den *Rijnbandijk* aan de *Spees*, het hoorwerk aan de

Grebbe en de bastions op den *Uiterwaard* aan de *Grebbe*, vervangen door de bij dit besluit behorende lijst.

3. De lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 5 November 1879 (*Staatsblad* n°. 165), wordt, voor zooveel betreft de batterij onder *Brakel*, vervangen door de bij dit besluit behorende lijst.

4. De lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 28 Maart 1870 (*Staatsblad* n°. 53), voor zooveel betreft: het fort bij *Rijnauwen* en het fort bij *Vechten*;

de lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 5 November 1879 (*Staatsblad* n°. 165), voor zooveel betreft: de vijf batterijen ten zuiden van *Naarden*, het werk aan den *Hoofddijk*, het werk aan de *Waalche Watering*, de stelling van *Honswijk* en de batterij onder *Pouderoijen*;

de lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 17 Juni 1884 (*Staatsblad* n°. 113), voor zooveel betreft het werk op den *Penscherdijk*;

de lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 8 April 1886 (*Staatsblad* n°. 48), voor zooveel betreft het fort *Nieuw St. Andries* en het werk op den rechter *Waalover* beneden *Lent*; en de lijst, vastgesteld bij het Koninklijk besluit

van 3 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 102), voor zooveel betreft de verdedigingswerken bij de *Bovensluis*, ten oosten van *Willemstad*,

worden, ter aanvulling van de eerste kolommen dier lijsten, vervangen door de bij dit besluit behorende lijst.

5. Op de in de laatste kolom van de bij dit besluit gevoegde lijst aangeduide perceelen, ofschoon binnen een verboden kring vallende, is de wet van 21 December 1853 (*Staatsblad* n°. 128) niet van toepassing.

6. Dit besluit, met de daarbij behorende lijst, komt in werking op den vijfden dag na de dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin dit besluit is geplaatst.

De Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk tegelijkertijd in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 4den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.)

VAN REENEN.

De Minister van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.
(Uitgeg. 27 Nov. 1890.)

Gemeente of gemeenten waarin het vestingwerk en de verboden kringen liggen.	Vestingwerken of gedeelten van vestingwerken, behoorende tot:			Vestingwerken of gedeelten van vestingwerken, behoorende tot geene klasse.	Beschrijving van de in artikel negen der wet bedoelde lijnen.	PERCEELEN binnen een verboden kring liggende, ten aanzien van welke de wet niet van toepassing is.
	de eerste klasse.	de tweede klasse.	de derde klasse.			
<i>Gorsel en Zutphen.</i>				Het fort <i>de Pol.</i>		
<i>Ochten, Kesteren en Ophersden.</i>			De stelling in de <i>Neder-Betuwe</i> , bestaande uit: <i>a.</i> het werk op den <i>Waalbandijk</i> te <i>Ochten</i> ; <i>b.</i> de linie tusschen de werken op den <i>Waal</i> en den <i>Rijnbandijk</i> te <i>Ochten</i> en aan de <i>Spees</i> ; <i>c.</i> het werk op den <i>Rijnbandijk</i> aan de <i>Spees</i> .			De perceelen gelegen: 1°. ten zuiden van den rechter <i>Waaloever</i> ; 2°. aan de keelzijde der werken, buiten de grenslijn, gevormd door de aaneenschakeling van de volgende lijnen: het verlengde van de rechte lijn, getrokken door de twee meest naar buiten uitspringende punten van de binnenkruin der borstwering, in de keel van het werk sub <i>a</i> ; de binnengrens, van den Militairen landsgrond en het verlengde van de rechte lijn, getrokken door de twee meest naar buiten uitspringende punten van de binnenkruin der borstwering, in de keel van het werk sub <i>c</i> ; en 3°. ten noorden van den linker <i>Rijnoever</i> .
<i>Rhomen en Wageningen.</i>			Het gedeelte van de stelling aan de <i>Grebbe</i> , op den linkeroever van de <i>Buitengrist</i> , bestaande uit het hoornwerk aan de <i>Grebbe</i> en de bastions op den <i>Uiterwaard</i> .			De perceelen gelegen: 1°. ten zuiden van den rechter <i>Rijnoever</i> ; 2°. aan de keelzijde der werken, buiten de grenslijn, gevormd door de aaneenschakeling van de binnengrenslinje van den Militairen landsgrond, en het verlengde van de rechte lijn, getrokken door de twee meest naar buiten uitspringende punten van de binnenkruin der borstwering, in de keel van het hoornwerk.

Gemeente of gemeenten waarin het vestingwerk en de verboden kringen liggen.	Vestingwerken of gedeelten van vestingwerken, behorende tot:			Vestingwerken of gedeelten van vestingwerken, behorende tot geene klasse.	Beschrijving van de in artikel negen der wet bedoelde lijnen.	PERCEELEN binnen een verboden kring liggende, ten aanzien van welke de wet niet van toepassing is.
	de eerste klasse.	de tweede klasse.	de derde klasse.			
<i>Rhemen.</i>				Het gedeelte van de stelling aan de <i>Grebbe</i> , op den rechteroever van de <i>Buitengrift</i> , bestaande uit: <i>a.</i> de <i>Rijnbatterij</i> ; <i>b.</i> den bedekten gemeenschapsweg; <i>c.</i> de <i>bergbatterij</i> .		
<i>Zeist, Bunnik, de Bildt en Houten.</i>	Het fort bij <i>Rijnauwen</i> .					
<i>Bunnik en Houten.</i>	Het fort bij <i>Vechten</i> .					
<i>Bussem, Hilversum, Naarden en Huizen.</i>	De vijf batterijen ten zuiden van <i>Naarden</i> .					De perceelen, gelegen aan de keelzijde van de batterijen tusschen: <i>a</i> de kleine kringen der batterijen, en, voor zooveel deze zich tusschen de batterijen niet snijden, rechte lijnen, getrokken tusschen de uiteinden, aan de keelzijde, van de vuurlijnen van de naar elkander gekeerde flanken of facen, van de naast elkander liggende batterijen; <i>b.</i> de groote kringen der batterijen; <i>c.</i> het verlengde van de vuurlijn van de rechter flank van de meest westelijke batterij; en <i>d.</i> het verlengde van de vuurlijn van de linker face van de meest oostelijke batterij.
<i>de Bildt, Zeist en Maartensdijk.</i>	Het werk aan den <i>Hoofddijk</i> .					

<i>Schalckwijk, Houten, Tull en 't Waal en Hagestein.</i>	Hier werk aan de <i>Waalische Wetering.</i>				De perceelen op den linkeroever van de <i>Lek.</i>
<i>Tullen 't Waal, Schalkwijk Hagestein en Eeverdigen.</i>	De stelling van <i>Honswijk</i> bestaande uit: a. het fort <i>Honswijk</i> ; b. de lunet; c. den gedekten gemeenschapsweg en d. het werk aan den <i>Korten Uitweg.</i>				De perceelen op den linkeroever van de <i>Lek</i> , tenzij voor zooveel op deze perceelen de wet van toepassing mocht zijn, als gelegen binnen de verboden kringen van vestingwerken liggende op genoemden oever.
<i>Brakel, Poederoyen en Vuren.</i>	De batterij onder <i>Brakel</i>				Het gedeelte van de <i>Waal</i> , hetwelk kadastraal is ingedeeld bij de gemeente <i>Vuren.</i>
<i>Pouderoyen, Brakel en Vuren.</i>	De batterij onder <i>Pouderoyen.</i>				
<i>Nieuwenhoorn, Oostvoorne en Vierpolders.</i>	Het werk op den <i>Penscherdijk.</i>				De perceelen in den rug van het werk ten oosten van de sloot langs de grondstrook, liggende aan en bewesten van den straatweg <i>Hellevoetsluis-Brielle.</i>
<i>Heerewaarden, Rossum, Alem en Varik.</i>			Het fort <i>Nieuw St. Andries.</i>		
<i>Elat (Lent), Valburg (Stijk-Ewijk) en Neerbosch.</i>			Het werk op den rechter <i>Waaloever</i> beneden <i>Lent.</i>		
<i>Willemstad en Klundert.</i>	De verdedigingswerken aan de <i>Bovensluis</i> ten oosten van <i>Willemstad.</i>				

Behoort bij het besluit des Konings van 4 November 1890 (*Staatsblad* n°. 161).

Mij bekend,

De Minister van Oorlog, (gzt.) J. W. BERGANIUS.

4 November 1890. BESLUIT, tot af- en overschrijving van het llde op het lste hoofdstuk der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1889, vastgesteld bij de wetten van 31 December 1888 (*Staatsblad* n°. 236 en 237). S. 162.

5 November 1890. BESLUIT, betreffende de uitloting en aflossing van 3½ pCts. schuld-bekentenissen ten laste van het voormalig Amortisatie-Syndicaat. S. 163.

Van de schuld-bekentenissen ten laste van het voormalig Amortisatie-Syndicaat, rentende 3½ ten honderd, nitgegeven krachtens de wet van den 27sten Mei 1830, S. 10, en het Koninklijk besluit van 1 Juni 1830, S. 13, wordt met den eersten Januari 1891 een kapitaal van f 1,800,000 na voorafgaande uitloting tegen pari aflosbaar gesteld.

5 November 1890. BESLUIT, houdende aanwijzing van de gemeente *Zutphen* als kantoor van betaling bij invoer laugs spoorwegen. S. 164.

Bij dit besluit wordt de gemeente *Zutphen* mede aangewezen voor de lossing van goederen, ingevoerd met spoortreinen op den voet van voormeld besluit van 26 Maart 1872, S. 19, gewijzigd bij dat van 12 Maart 1876, S. 53, ook van vernissen of andere alcoholhoudende vloeistoffen, waarvan de invoerder krachtens artikel 2 § 3 der wet van 1 Mei 1863, S. 47, het opnemen van de juiste sterkte vordert.

5 November 1890. BESLUIT van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, betreffende vaststelling van het goedkeuringsmerk voor den ijk en herijk der maten en gewichten enz. voor 1891.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid;

Gelet op de Koninklijke besluiten van 9 November 1869 (*Staatsblad* n°. 167) en 15 October 1873 (*Staatsblad* n°. 137), waarbij de stempelmerken en het afkeuringsmerk voor den ijk der maten, gewichten en gasmeters zijn vastgesteld;

Heeft goedgevonden:

1°. te bepalen, dat het goedkeuringsmerk gedurende het jaar 1891 te bezigen, zal zijn:

bij den ijk en herijk der maten en gewichten de letter *h* in den gewonen schrijfvorm;

bij den ijk van gasmeters de *Koninklijke kroon*;

2°. ter algemeene kennis te brengen, dat het merk van het kantoor waar de eerste stempeling heeft plaats gehad, volgens de Ministerieele beschikkingen van 12 Januari 1873, n°. 174 en 22 November 1878, n°. 47 (afdeeling Handel en Nijverheid), voor elk der nagenoemde ijkkantoren bestaat uit het cijfer achter den naam van elk kantoor uitgedrukt:

's Hertogenbosch 1, Breda 2, Arnhem 3, Nijmegen 4, 's Gravenhage 5, Rotterdam 6, Leiden 7, Dordrecht 8, Amsterdam 9, Alkmaar 10, Hoorn 11, Middelburg 12, Utrecht 14, Leeuwarden 15, Zwolle 16, Groningen 17, Assen 18, Maastricht 19.

's Gravenhage, 5 November 1890.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, (get.) DE BOSCH KEMPER.

7 November 1890. ARREST van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat de burgerlijke rechter ratione materiae, onbevoegd is kennis te nemen van een tegen een dwangbevel gericht verzet, dat gegrond is op de bewering van onverschuldigheid der gevorderde inkomstenbelasting wegens het gehad hebben in de gemeente noch van hoofdverblijf noch van verblijf gedurende 3 maanden.

Het hof enz.;

Gehoord partijen;

Gelet op de conclusie van den procureur-generaal, daartoe strekkende: dat het hof, met te nietdoening van het appèl, tevens zal vernietigen het vonnis *a quo*, en voorts de rechtbank bevoegd zal verklaren van het verzet kennis te nemen en de zaak naar haar zal terugwijzen, met veroordeeling van geintimeerde in de kosten van het hooger beroep;

Gezien de stukken;

Overvoegende ten aanzien der feiten:

dat appellaut bij exploit van den deurwaarder J. H. STROETHOFF dd. 9 December 1886 bij de arrondissements-rechtbank te Amsterdam in verzet is gekomen tegen een dwangbevel door den geint. op 29 November 1886 uitgevaardigd, en op 3 December 1886 aan app. betekend, om betaling te bekomen van een bedrag van f 140.25, behalve de vervolgingskosten, ter zake van door app. verschuldigde plaatselijke directe belasting naar het inkomen over 1885/86, en zulks op grond:

dat de app. niet verschuldigd is de van hem gevorderde som van f 140.25, daar hij niet valt in de termen der verordening op de heffing der

plaatselijke directe belasting op het inkomen te Amsterdam, om van hem de betaling dier belasting te kunnen vorderen, en in deze gemeente noch zijn hoofdverblijf houdt, noch langer dan 3 maanden 's jaars verblijft;

dat hij integendeel zijne woonplaats heeft te Tilburg, en aldaar in den hoofdelijken omslag dier gemeente is aangeslagen en die belasting betaalt; dat hij ook in de gemeente Tilburg is gepatenteerd en tot de dienstdoende schutterij dier gemeente als officier behoort, weshalve hij heeft geconcludeerd, dat de rechtbank den eischer (app.) zal verklaren goed opposant, en vernietigen, immers buiten effect stellen voornoemd dwangbevel, met veroordeeling van geint. in de proceskosten;

O. dat de geint. (geopposeerde) daarop heeft geantwoord, dat wijl het verzet tegen het dwangbevel daarop is gegrond, dat de opp. niet verschuldigd is, hetgeen van hem gevorderd wordt, deze de *wettigheid van den aanslag* betwist; dat volgens art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22), krachtens art. 260 der gemeentewet in zake van gemeentebelastingen toepasselijk, het verzet nimmer tegen de *wettigheid* of hoegrootheid van den aanslag kan zijn gericht; dat op dien grond de opp. in zijne vordering niet-ontvankelijk moet verklaard worden; doch dat bovendien de gronden van het verzet onjuist zijn, omdat niet naar het domicilie van iemand in zake gemeentebelasting, maar naar *omstandigheden* moet beoordeeld worden, waar iemand zijn hoofdverblijf heeft en is verbleven, waarom geint. (geopp.) heeft geconcludeerd, dat opp. kwaad opp. zal worden verklaard tegen voornoemd dwangbevel, en de rechtbank hem zal verklaren niet-ontvankelijk in zijn eisch, immers hem dien zal ontzeggen met de proceskosten;

O. dat de rechtbank te Amsterdam bij vonnis van 18 December 1888 zich ambtshalve *onbevoegd* heeft verklaard kennis te nemen van het verzet van den opp. en daarover nitspraak te doen, met veroordeeling van opp. in de proceskosten;

O. dat de opp. ter bekwaamer tijd van dit vonnis in hooger beroep is gekomen, en bij memorie van grieven op de daarbij aangevoerde gronden, heeft geconcludeerd dat het hof, met vernietiging van het vonnis *a quo*, de rechtbank bevoegd zal verklaren van de vordering kennis te nemen en de zaak naar haar terugwijzen ter verdere beslissing, of wel op grond van art. 358, 1° B. R. de zaak aan zich houden, en diensvolgens des appellants oorspronkelijke vordering zal toewijzen met ver-

oordeeling van geint. in de kosten van het rechtsgeding;

O. dat de geint. C. VAN DILLEN als gemeententovanger van Amsterdam aan L. G. VAN HOORN opgevolgd en in diens plaats getreden, met overname van de arrementen van het proces, bij antwoord heeft geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis *a quo* cum expensis en subsidiair, bij bevoegdverklaring om van appellants vordering kennis te nemen, alsdan de zaak naar den eersten rechter te verwijzen, en aldaar voort te procederen, met beslissing in dat geval omtrent de kosten, zooals het hof zal verstaan;

O in rechten:

wat betreft de door den rechte *a quo* uitgesprokene *onbevoegdheid ratione materiae*:

dat de app. zijn verzet tegen het door den geint. uitgevaardigd dwangbevel daarop grondt, dat hij de gevorderde belasting niet verschuldigd is, omdat hij *niet* in de gemeente Amsterdam zijn *hoofdverblijf* houdt, noch langer dan 3 maanden 's jaars verblijft; dat hij dus beweert, dat hij op het kohier der gemeente Amsterdam niet had moeten zijn aangeslagen;

dat met het oog op art. 245 der gemeentewet dit verzet kennelijk is gericht tegen de *wettigheid van den aanslag*; dat bij art. 260 der gemeentewet is voorgeschreven, dat de regelen, bij de wet op de invordering van 's Rijks directe belastingen gesteld, of te stellen o. a. ook wat het *dwangbevel* aangaat, gelden voor de invordering der plaatselijke belastingen;

dat bij art. 15 der wet op de invordering van 's Rijks directe belastingen van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22) de wijze van verzet tegen een dwangbevel wordt geregeld, en daarbij tevens wordt bepaald, dat dit verzet nimmer kan gericht worden tegen de *wettigheid* van den aanslag;

dat daarentegen in de artt. 264, 265 en 266 der gemeentewet zooals die zijn gewijzigd bij de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 102) de weg wordt aangewezen, dien ieder aangeslagene, die tegen zijn aanslag bezwaren heeft, moet volgen, daarin bestaande, dat hij binnen 3 maanden na de dagteekening van zijn aanslagbiljet zijne bezwaren moet inbrengen bij den gemeenteraad, en wanneer hij met de beslissing van dat college geen genoegen neemt, binnen 30 dagen, na mededeeling van die beslissing, in hooger beroep kan komen bij Gedeputeerde Staten;

dat dns de *administratieve beslissing* in deze door de wet is voorgeschreven; dat app. dezen

weg ook heeft gevolgd; dat de raad van Amsterdam, bij besluit van 7 Juli 1886, afwijzend op zijne reclame heeft beschikt, en dat, op zijn bezwaarschrift daartegen, door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland bij besluit van 25 Augustus 1886 zijn aanslag is gehandhaafd; dat het geenszins tot de taak der rechterlijke macht behoort, om eene beslissing als de onderhavige, door de administratieve rechtsmacht in het hoogste ressort, binnen den kring harer bevoegdheid gegeven, aan een herhaald onderzoek te onderwerpen;

dat door app. nog is beweerd, dat de vraag of hij hoofdverblijf binnen deze gemeente houdt, en dus, of de hoofdelijke omslag op hem van toepassing is, niets gemeens heeft met de vraag naar de *wettigheid* der belasting, maar te beschouwen is als eene praedjudicieële quaestie, die eerst in affirmatieven zin moet worden uitgemaakt, vóór dat er sprake kan zijn van betwisting van de *wettigheid* of hoegrootheid van den aanslag;

dat er echter voor deze onderscheiding geen aannemelijke grond bestaat, daar er geen verschil is tusschen *toepasselijkheid* en *wettigheid* van den aanslag, vermits hij, die beweert, dat de belasting op hem niet toepasselijk is, daardoor tevens de *wettigheid* van zijn aanslag betwist;

O. dat mitadien de rechter *a quo* zich terecht onbevoegd heeft verklaard om van appellants verzet en vordering kennis te nemen, en het vonnis, waarvan is geappelleerd, behoort te worden bevestigd;

Rechtdoende in hooger beroep;

Bekrachtigt het vonnis door de arrondissementsrechtbank te Amsterdam op 18 December 1888 tusschen partijen gewesen;

Gezien art. 56 B. R.;

Veroordeelt app. in de kosten van het hooger beroep, aan de zijde van geint. te voldoen met f 143.05.

10 November 1890. CIRCULAIRE van den Commissaris des Konings in de provincie Overijssel, 3^e afdeling, n°. 3997/3293, aan de burgemeesters der gemeenten in die provincie, betreffende voorschriften en modellen in zake voorschot-declaratiën, voortvloeiende uit de toepassing van de wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131).

Ik heb de eer U hierbij te doen toekomen een afdruk van voorschriften en modellen betreffende verrekening van uitgaven en ontvangsten in zake

de uitvoering der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), mij door Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken toegezonden bij missive dd. 3 dezer, n°. 4560^a, afd. A. Z. C.

Ik verzoek U in voorkomende gevallen de gegeven voorschriften en modellen stipt te volgen.

De Commissaris des Konings in de provincie Overijssel,

(get)

GEERTSEMA.

VOORSCHRIFTEN aangaande de verrekening der kosten, voortvloeiende uit de toepassing der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), tot voorziening tegen besmettelijke veenziekten, voor zoover die kosten ten laste van het Rijk komen, en aangaande de verantwoording van de opbrengst van uit kracht van die wet te houden verkooping.

De ziekten van het vee, welke voor besmettelijk worden gehouden en waarop de wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131) van toepassing is, zijn, volgens het Koninklijk besluit van 27 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 67), aangevuld en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 12 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 62), 9 October 1889 (*Staatsblad* n°. 128) en 20 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 92), de volgende:

- 1°. de veepest der herkauwende dieren;
- 2°. de longziekte (plenro-pneumonica contagiosa) der runderen;
- 3°. het mond- en klauwzeer (besmettelijke blaarnitslag van den mond en de klauwen) bij de herkauwende dieren en de varkens;
- 4°. de kwade droes en de huidworm bij de eenhoevige dieren;
- 5°. de schurft (sarcopes-schurft en dermatocopes-schurft) bij de eenhoevige dieren en de schapen;
- 6°. de schaapspokken bij de schapen, de bokken en de geiten.
- 7°. de varkensziekte (n.l. de besmettelijke vlekziekte en de besmettelijke borstziekte der varkens);
- 8°. de trichinenziekte bij de varkens;
- 9°. het miltvuur bij alle vee;
- 10°. de hondsdoelheid bij alle vee;
- 11°. het kwaadaardig klauwzeer (zoogenaamd rotkreupel) der schapen.

Dat besluit, zooals het is aangevuld en gewijzigd, bevat tevens de maatregelen die bij het

dreigen of heerschen van elke dier ziekten moeten toegepast worden.

Nitgaven.

§ 1. De nitgaven, die een gevolg zijn van de toepassing van bovenbedoelde maatregelen, komen, voor zoover uit gemelde besluiten het tegendeel niet blijkt, ten laste van het Rijk.

Tot die waarvan de betaling plaats vindt door tusshenkomst der gemeenten behooren o. a.:

1°. de schadeloosstelling voor *onteigend* vee en *onteigende* voorwerpen;

2°. de kosten van taxatie van *onteigend* vee en voorwerpen;

3°. de kosten van het afmaken en verbranden of op andere wijze vernietigen van *onteigend* vee en die van het verbranden of op andere wijze vernietigen van *onteigende* voorwerpen;

4°. schrijffoon van hoogstens f 2 per onteigening, indien het schrijfwerk niet door den burgemeester is verricht;

5°. de kosten der werktuigen voor het merken van vee en van de kentekenen bedoeld in art. 17 der wet;

6°. de kosten van ontsmetting en afrastering;

7°. de kosten voor aanschaffing van brandstoffen en andere benodigdheden voor het verbranden van aan eene besmettelijke ziekte gestorven vee en van de bij het bezorgen te gebruiken ontsmettingsmiddelen, benevens de kosten voor verleende hulp en gehouden toezicht bij dat verbranden en begraven;

8°. de kosten van vernietiging van zieke en verdachte dieren, die door den eigenaar geslacht zijn, doch voor consumtie niet geschikt geoordeeld worden, en van de overblijfselen van zoodanige dieren die voor consumtie zijn goedgekeurd;

9°. de door den Minister van Binnenlandsche Zaken, op voorstel van den districtsveearts, te bepalen gedeeltelijke schadeloosstelling voor de hnid van het dier, dat aan eene besmettelijke ziekte is gestorven;

1°. vergoeding aan den eigensar, in bijzondere gevallen, tot een door den Minister van Binnenlandsche Zaken op voorstel van den districtsveearts te bepalen bedrag voor een dier, dat is ingeënt en binnen een door den Minister gestelden termijn is gestorven aan de ziekte waartegen het was ingeënt, volgens de verklaring van een geëxamineerden veearts.

11°. de kosten van kenring door deskundigen

(geen geëxamineerde veeartsen) van zieke of verdachte dieren, bedoeld bij art. 3 van het Koninklijk besluit dd. 12 Mei 1889 (*Staatsblad* n°. 62), tot een bedrag door den Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen, *na deswege ontvangens voorstel* van den burgemeester of districtsveearts, met overlegging der verklaring in gemeld artikel bedoeld;

12°. bij *inbeslagname* van vee en voorwerpen, de kosten van taxatie, en zoo vernietiging heeft plaats gehad, ook de kosten dier vernietiging;

13°. de schadevergoeding voor het gebruik van grond voor het begraven of verbranden van aan eene besmettelijke ziekte gestorven of wegens zoodanige ziekte afgemaakt vee, indien de begraving of verbranding onmogelijk is op het erf of op het land waar het dier gestorven of afgemaakt is, of indien het in een stal of in eene schuur is gestorven of afgemaakt en geen gemeentegrond voor het verbranden of begraven beschikbaar is;

14°. de kosten voortvloeiende uit het optreden van den kantourechtter bij verschil omtrent het bedrag der vorenbedoelde schadevergoedingen.

§ 2. Tot betaling van gemelde nitgaven worden aan den burgemeester op zijne aanvraag de noodige gelden uit de gemeentekas voorgeschoten.

Ter terugbekoming daarvan zendt de burgemeester zoo spoedig mogelijk eene voorschot-declaratie, volgens model A, in triplo aan 's Konings commissaris in de provincie. Twee exemplaren dier declaratie worden, na door 's Konings commissaris van eene verklaring van onderzoek en goedkeuring te zijn voorzien, gezonden aan het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Indien de burgemeester ten genoegen van 's Konings commissaris aantoot, dat de gemeentekas ontoereikend is tot het doen der bij sub 1°—4°, 6°, 7° en 13° van § 1 bedoelde betalingen, dan worden hem de daarvoor noodige gelden ter goede rekening nit 's rijks kas verstrekt (art. 28 der wet). Na ontvangst van het zoeven bedoeld bericht van den burgemeester, zendt 's Konings commissaris aan den Minister van Binnenlandsche Zaken eene aanvraag om crediet, vermeldende de som die benodigd is en de gemeente die het geldt. 's Konings commissaris ontvangt daarna zoo spoedig mogelijk van genoemden Minister bericht dat het crediet is geopend ten kantore van den betrokken betaalmester, waarna door 's Konings commissaris aan den burgemeester een mandaat van betaling wordt nitgereikt. Van zoodanige verstrekking van geld wordt door den burgemeester

binnen twee maanden rekening en verantwoording afgelegd, rechtstreeks aan de Algemeene Rekenkamer bij aanvraag om décharge, in triplo opgemaakt, volgens model la. B', met overlegging van een verzamelaarsstaat, model la. B*, hier bijgevoegd. Zijn niet alle ter goede rekening ontvangen gelden gebruikt, dan is het overschot bij den betaalmeeester te storten, en de deswege te ontvangen quitantie van storting in de aanvraag in uitgaaf te brengen en daarbij over te leggen.

Door 's Konings commissaris wordt elke maand aan den Minister van Binnenlandsche Zaken opgave gedaan van de in de vorige maand gedane verstrekingen.

§ 3. Bij declaratiën of aanvragen om décharge, uitgaven bevattende in zake *onteigening*, moeten worden overgelegd:

1°. het advies in originali van de districtsveearts of van een zijner plaatsvervangers of bij ontstentenis van dezen van een geëxamineerden veearts, tot onteigening en de verder te nemen maatregelen;

2°. het besluit van den burgemeester tot onteigening, dat tot benoeming van den deskundige en het procesverbaal van beëdiging (modellen la. C, D en E);

3°. de verklaring van taxatie (model la. F);

4°. het procesverbaal van aanbidding en genoegennameing (model la. G);

5°. de quitantie der betaalde schadeloosstelling (model la. H);

6°. eene verklaring van den burgemeester of van een gemeentebeambte (model la. I) waaruit blijkt, dat met het onteigende is gehandeld overeenkomstig het advies van den districtsveearts of van hem door wien hij vervangen is;

7°. bijaldien desinfectie is voorgeschreven, eene verklaring van den districtsveearts of van zijn plaatsvervanger, waaruit blijkt, dat de desinfectie behoorlijk heeft plaats gehad;

8°. de quitantiën tot staving der uitgaven;

9°. bij niet genoegennameing met de taxatie de stukken (modellen la. J en K) benevens de benoeming van deskundigen door den kantonrechter.

Mocht de nitbetaling der schadeloosstelling niet kunnen plaats hebben, omdat de eigenaar van het onteigende den getaxeerden prijs bij aanbidding heeft geweigerd of omdat de eigenaar afwezig is (in welk geval hij, ten opzichte der bepalingen van art. 24 der wet, vervangen wordt door zijnen gemachtigde of zoo deze ontbreekt door den houder of hoeder van het vee) of op grond van

overtreding van bepalingen der wet, hetzij wegens verzuimde aangifte of afzondering, hetzij dat de eigenaar zijn vee opzettelijk in verdachten toestand heeft gebracht of doen brengen, dan wordt de getaxeerde waarde tegen quitantie bij den gemeentevontvanger gedeponeerd en die som op de declaratie in rekening of in de aanvraag om décharge in nitgaaf gebracht.

Vervolgens wordt in vorenbedoelde gevallen gehandeld overeenkomstig het daaromtrent bepaalde in de artikelen 26 en 27.

Bij overtreding van de bepalingen gesteld bij de artikelen 13 en 14 der wet, moet niet alleen de schadeloosstelling voor het vee waarmede de overtreding heeft plaats gehad bij den gemeentevontvanger worden gesequestreerd, maar ook die voor daarmede samenhangende onteigeningen, zoolwel van vee als van goederen van denzelfden eigenaar.

§ 4. Bij inbeslagneming van voorwerpen en vee moet in de gevallen, in de artt. 36 en 37 der wet genoemd, de waarde worden getaxeed.

Worden in beslag genomen vee of voorwerpen vernietigd, dan wordt de getaxeerde waarde, uit de gemeentekas voorgeschoten, bij den gemeentevontvanger in bewaring gegeven en het bedrag voorts bij declaratie van het Rijk in rekening gebracht.

Ingeval het vee of de voorwerpen worden vrijgegeven tegen betaling door den eigenaar van de getaxeerde waarde, en van hetgeen voor het onderhoud van het vee besteed is, dan wordt het bedrag daarvan bij den gemeentevontvanger gedeponeerd.

De kosten van taxatie, vernietiging en desinfectie worden, op de wijze als hiervoren ter zake van onteigening is voorgeschreven, van het Rijk teruggevorderd.

Bij declaratiën wegens uitgaven in zake inbeslagneming zijn over te leggen: afschrift van het procesverbaal van inbeslagneming; het advies van den districtsveearts, van diens plaatsvervanger of van een geëxamineerden veearts, hoe met het in beslag genomene gehandeld moet worden; de verklaring van taxatie; zoo de waarde in rekening wordt gebracht, de quitantie van den gemeentevontvanger, en zoo vernietiging heeft plaats gehad eene verklaring van den burgemeester of van een gemeentebeambte, waaruit zulks blijkt.

§ 5. Bij het houden van verkooping van vleesch en huiden, afkomstig van onteigend en in beslag genomen vee, en van onteigende en in

beslag genomen voorwerpen, nit kracht de Koninklijke besluiten van 11 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 75) en 11 Juli 1874 (*Staatsblad* n°. 109), is daarvan geen aangifte noodig, bij den ontvanger der registratie en domeinen.

De verkooping en worden zoo mogelijk in het openbaar gehonden. Van de verkooping wordt opgemaakt een proces-verbaal, waarvoor is te bezigen gezegeid papier van minstens 50 cents in hoofdsom.

Is eene openbare verkooping, om welke reden ook, niet gewenscht, dan geschiedt de onderhandsche verkoop bij een gezegeid en geregistreerde overeenkomst, en zoo geen schriftelijke overeenkomst kan worden gesloten, dan wordt de verkoop en de opbrengst daarvan door den burgermeester geconstateerd bij eene verklaring, onder aanbod van eede, welk stuk vrij is van zegel en van de formaliteit van registratie. Die verklaring is in te richten volgens model la. L.

In alle gevallen worden tot goedmaking der kosten openeten op de hoofdsom bedongen.

Van alle verkooping en moet door den burgermeester rechtstreeks aan de Algemeene Rekenkamer rekening en verantwoording worden afgelegd, volgens bijgevoegd model la. M, in te zenden in triplo.

Ten aanzien van de opbrengst van in beslag genomen vee en voorwerpen is te handelen overeenkomstig de voorschriften vervat in de artikelen 36, 37 en 38 der wet. Bij die artikelen is tevens bepaald hoe gehandeld moet worden met de getaxeerde waarde, die aan den gemeententovvanger in bewaring is gegeven.

Indien de eigenaar van in beslag genomen en verkocht vee en in beslag genomen en verkochte voorwerpen, na vrij spraak of onslag van rechtsvervolg ing, het te zijner beschikking liggende geld niet heeft opgevorderd, is van toepassing het voorschrift van art. 38 der wet.

§ 6. Uitgaven in zake onteigening en die in zake verkoop mogen niet vermengd worden, zoodat in de declaratiën of aanvragen om décharge niet mogen worden in rekening gebracht kosten, die op den verkoop betrekking hebben, en daartegenover ook niet in de rekening en verantwoording wegens verkoop, kosten in zake onteigening.

Bewijzen van uitgaaf.

§ 7. De in declaratiën in rekening en in aanvragen om décharge en rekening en verantwoor-

ding in nitgaaf gebracht wordende uitgaven van f 3 en daarboven wegens leverantiën of bewezen diensten, moeten door quitantiën worden gestaafd.

Bij het gebruik van een plakzegel voor quitantiën boven de f 10 moet de handteekening over het zegel worden geschreven en is tevens daarop te stellen het tijdstip waarop het is gebruikt, door vermelding van dag, maand en jaar.

Quitantiën en alle andere stukken moeten door belanghebbenden ondertekend worden. Indien belanghebbenden niet kunnen schrijven en de nitbetaling de som van f 300 te boven gaat, dan moet de betaling, zoodeme de minnelijke schikking bij schadeloosstellingen, ten koste der belanghebbenden bij notariële akte plaats hebben.

Belooft de schadeloosstelling f 300 of minder dan kan de handteekening door een + merk worden vervangen, gesteld in tegenwoordigheid van en gewaarmerkt door twee personen, vreemd aan de aanbieding en betaling.

Bij ondertekening van stukken door derden moet eene gezegeid, gelegaliseerde en geregistreerde procuratie worden overgelegd, waaruit de bevoegdheid tot teekenen blijkt.

Quitantiën wegens leverantiën of werkzaamheden zijn steeds zoodanig te specificeren met vermelding van eenheidsprizen, dat het in rekening gebrachte bedrag voor verificatie vatbaar is; het jaar waarin en de dagteekening waarop de leverantiën of werkzaamheden zijn gedaan, is mede in die stukken te vermelden.

Eene getrouwde vrouw kan zonder bijstand van haar man geen bewijs van kwijting geven, behoudens de nitzonderingen bij het Burgerlijk Wetboek gesteld.

In schrift mag geen ratnre plaats hebben en geene veranderingen worden gemaakt, tenzij met behoorlijke waarmeding.

Elke declaratie moet bevatten alle tot het daarin bedoelde onderwerp betrekkelijke uitgaven.

De stukken krachtens de wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131) opgemaakt, zijn vrij van zegel- en registratierecht; onder die vrijstelling zijn echter niet begrepen de processen-verbaal en onderhandsche overeenkomsten in zake verkooping en evenmin quitantiën wegens bewezen diensten en gedane leverantiën, indien zij het bedrag van f 10 te boven gaan.

Behoort bij missive van den Commissaris des Konings dd. 10 November 1890, 3° afd., n°. 3307/3308.

MODEL A.

DECLARATIE van
Burgemeester der gemeente
ten laste van het Rijk, wegens gedane
voorschotten uit de gemeentekas, uit kracht
van de wet van den 20 Juli 1870 (Staats-
blad n°. 131).

BETAALD:

Aan (a)		
wegens schadevergoeding voor aan		
hem bij besluit van den		
onteigend (b) en voor-		
werpen, blijkens bijlage n ^o .	f	
Aan		
wegens waardeering van voormeld (b)		
en voorwerpen, blijkens		
quitantie-bijlage n ^o .	"	
Te zamen	f	

Aldus opgemaakt door mij burgemeester der
 gemeente tot een bedrag
 van , verklarende ondergetee-
 kende deze declaratie te zijn deugdelijk en onver-
 golden, zomede dat

, den 18
De burgemeester voornoemd,

Bovenstaande declaratie gezien en na onderzoek
 goedgekeurd tot een bedrag van
 door mij Commissaris des Konings
 in de provincie den 18

- (a) Naam en woonplaats.
- (b) Vee of paarden.

MODEL B¹.
 Departement van
 Binnenlandsche Zaken.

Hoofdstuk V.
 DIENST 18 **Aanvraag om Décharge.**
 Art.

(1)
 (2)
 erkent ter goede rekening ontvangen te hebben
 tot het doen van uitgaven tot afwering van het
 gevaar, waarmede besmettelijke veeziekten den
 veestapel bedreigen, de assignatie n^o.
 groot. f
 Dienst (3)

Totaal bedrag der ontvang f
 Terwijl de door hem gedane uitgaven,
 gespecificeerd op bijgaande verzameling
 ingevolge de bijgevoegde bewijzen, be-
 dragen. f
 (*) Quitantie van storting.
 dd. n^o.

Zoodat is Quitto.
 18
 (4)

N^o. Dienst 18
 Hoofdstuk V.
 Art.
 De Algemeene Rekenkamer ontlast den
 rendant, tengevolge der bovenstaande aan-
 vrage en op grond der overgelegde bewijzen,
 voor de som van
 's Gravenhage, 18
De Algemeene Rekenkamer,

Ter ordonnantie van de Kamer,

In te vullen:
 (1) Naam.
 (2) Kwaliteit
 (3) Dienstjaar.
 (4) Ondertekening
 (*) NB. Indien niet het geheel verstrekte
 bedrag is gebruikt, moet het overige gedeelte
 worden gestort bij een der betaalmesters en
 de quitantie van storting worden overgelegd,
 zoals hier blijkt.

MODEL B.

VERZAMELSTAAT van uitgaven tot afweering van het gevaar, waarmede de besmettelijke veenziekten den veestapel bedreigen, en gekweten uit ter goede rekening ontvangingen gelden.

AARD DER VORDERING.	BEDRAG.	NUMMER DER QUITANTIE.
Totaal	f	

Aldus opgemaakt door mij, burgemeester der gemeente

MODEL C.

De BURGEMEESTER der gemeente

Overwegende, dat hem uit het verslag van den veearts gebleken is

dat (a)

toebehoorende aan

van beroep veehouder, wonende te , ten aanzien van welk vee aan de bij artt. 13 en 14 der wet gegeven voorschriften omtrent aangifte en afzondering is voldaan.

Gelet op de wet van den 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131);

Besluit en beveelt tevens, boven omschreven (b) te onteigenen, onmiddellijk in beslag te nemen en te doen afmaken. , den 18

De burgemeester voornoemd,

(a) door b.v. longziekte aangetast of van longziekte verdacht is (omschrijving van het vee of de paarden).

(b) vee of paarden en, zoo er voorwerpen moeten worden onteigend, ook deze te noemen.

MODEL D.

De BURGEMEESTER der gemeente

Gezien zijn besluit van heden, waarbij (a)

daarin genoemd, en

toebehoorende aan

te ^{is} _{zijn} onteigend;

Gelet op art. 24 der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131);

Benoemt als deskundige den persoon van te

om genoemd (b)

te waardeeren en daarbij in acht te nemen, dat voor verdacht vee de volle waarde, voor vee door eene besmettelijke ziekte aangetast de helft der waarde, die het in gezonden toestand zou hebben, wordt berekend.

Gedaan te , den 18

De burgemeester voornoemd,

(a) het vee, de paarden en voorwerpen.

(b) vee, paarden en voorwerpen.

MODEL E.

PROCES-VERBAAL

VAN BEEËDIGING VAN EENEN DESKUNDIGE.

Op heden 18

is voor mij, burgemeester der gemeente verscheuen

bij besluit van den benoemd als deskundige om (a)

ter afmaking en vernietiging, te waardeeren, die, ter voldoening aan art. 24 der wet van den 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), in mijne handen heeft afgelegd (b) , van naar zijn beste weten die waardeering te zullen doen.

En is hiervan het tegenwoordig proces-verbaal opgemaakt ten dage en jare als boven.

De burgemeester der gemeente,

(a) het vee of de paarden, en de voorwerpen.

(b) den eed of de belofte.

MODEL F.

De ondergeteekende als deskundige daarvoor door den burgemeester der gemeente benoemd, verklaart op heden te hebben gewaardeerd, overeenkomstig de bepalingen van art. 24 der wet van den 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), het navolgende (a) vee als:

(b)

welk (c) , toebehorende aan , veehouder te volgens besluit van den burgemeester van den $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$ onteigend en in beslag genomen, om te worden afgemaakt en vernietigd.

, den 18

- (a) door veetyphus aangetast van " verdacht door longziekte aangetast " kwaden droes aangetast " dolheid aangetast

Bij de waardeering moet worden in acht genomen, dat voor verdacht vee en de onteigende voorwerpen de volle waarde en voor vee, door eene besmettelijke ziekte aangetast, de helft der waarde, die bet in gezonden toestand zou hebben, wordt berekend.

- (b) de navolgende voorwerpen, als:
(c) vee of paarden, of vee en voorwerpen of paarden en voorwerpen.

MODEL G.

PROCES-VERBAAL.

De BURGEMEESTER der gemeente heeft op heden aan den veehouder wonende te , overeenkomstig art. 24 der wet van den 20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131), aangeboden de som van (a)

en zulks voor aan hem bij besluit van den onteigend (b) als:

1°. geschat op $\frac{\text{f}}{\text{}}$

Voor de navolgende onteigende voorwerpen, als:

1°. geschat op "

Makende te zamen de genoemde som van $\frac{\text{f}}{\text{}}$ zijnde (c) der waarde van en het volle bedrag van de waarde der voorwerpen, waarop zij door den daartoe benoemden deskundige bij proces-verbaal van den $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$ geschat, met welke aanbieding de ondergeteekende heeft verklaard genoegen te nemen.

, den 18

De veehouder, De burgemeester,

- (a) Het bedrag in letters uit te drukken.
(b) Aantal stuks vee of paarden.
(c) Het volle bedrag of de helft.

MODEL H.

Ik ondergeteekende van beroep veehouder, wonende te verklaar bij deze te hebben ontvangen van den burgemeester der gemeente eene som van

in voldoening van de (a) waarde van stuks , en van de volle waarde van de navolgende voorwerpen, als:

op dat bedrag geschat door (b)

welk als (c) onteigend, in beslag genomen en afgemaakt $\frac{\text{is}}{\text{zijn}}$, volgens besluit van den burgemeester van den

dienende deze tot kwitantie zonder reserve. , den 18

- (a) volle of helft der
(b) den deskundige de deskundigen de eerste daartoe door den burgemeester, de beide laatsten door den kantonrechter te benoemd
(c) door veetyphus aangetast van " verdacht door longziekte aangetast " kwaden droes of huidworm aangetast " dolheid aangetast
(d) met de boven omschreven voorwerpen (zoo die er zijn)

MODEL I.

De ondergeteekende, ^{burgemeester} _{veldwachter} der gemeente
verklaart op den eed bij den aanvang
zijner bediening gedaan, dat op heden in zijne
tegenwoordigheid (a)

welk vee en voorwerpen toebehoord hebben aan

veehouder te _____, en door ^{hem} _{den} bur-
gemeester dezer gemeente bij besluit van den

18 _____, op grond der wet van 20 Juli
1870 (*Staatsblad* n°. 131), zijn in beslag geno-
men en onteigend.

_____, den _____ 18

(a) In te vullen op welke wijze vee en voor-
werpen zijn vernietigd.

MODEL J.

De BURGEMEESTER der gemeente
Overwegende, dat
te _____ geen genoeg heeft genomen
met de waardeering van het bij besluit van den
onteigend en ter afmaking en ver-
nietiging in beslag genomen (a)
toebehorende aan
van beroep veehouder, wonende te
zijnde (b)

Gelet op art. 24, 4° lid der wet van den
20 Juli 1870 (*Staatsblad* n°. 131);

Verzoekt den kantonrechter te
te willen benoemen twee deskundigen, om met
den door hem, burgemeester, aangewezen deskun-
dige _____ bij meerderheid te
beslissen over de waarde van bovenbedoeld vee.
_____, den _____ 18

De burgemeester voornoemd,

- (a) door veepest aangetast vee of paarden en
van besmetting verdachte voorwerpen.
van veepest verdacht als voren.
door longziekte aangetast als voren.
" kwaden droes of huidworm aangetast
als voren.
" dolheid aangetast als voren.
(b) omschrijving van het vee en de voorwerpen.

MODEL K.

De ondergeteekende
als deskundige daarvoor door den burgemeester
der gemeente _____ en de mede-onderge-
teekenden

als deskundigen daarvoor door den kantonrechter
te _____ benoemd, verklaren op heden
te hebben gewaardeerd, overeenkomstig de bepa-
lingen van art. 24 der wet van den 20sten Juli
1870 (*Staatsblad* n°. 131), het navolgende (a)
vee, als:

(b)

welk (c) _____, toebehorende
aan _____
veehouder te _____, volgens besluit
van den burgemeester van den _____ ^{is} _{zijn}
onteigend en in beslag genomen, om te worden
afgemaakt en vernietigd.

_____, den _____ 18

- (a) door veetyphus aangetast
van " verdacht
door longziekte aangetast
" kwaden droes of huidworm aangetast
" dolheid aangetast

Bij de waardeering moet worden in acht ge-
nomen, dat voor verdacht vee en de onteigende
voorwerpen de volle waarde en voor vee, door
eene besmettelijke ziekte aangetast, de helft der
waarde, die het in gezonden toestand zou hebben,
wordt berekeud.

(b) de navolgende voorwerpen, als:

- (c) vee of paarden of vee en voorwerpen of
paarden en voorwerpen

MODEL L.

De BURGEMEESTER der gemeente
verklaart op den eed bij den aanvang zijner be-
diening afgelegd, dat (*omschrijving van hetgeen*
verkocht is) door hem uit de hand ^{is} _{zijn} verkocht
voor eene som van _____
_____, den _____ 18

(Handteekening)

MODEL M.

REKENING EN VERANTWOORDING

welke bij deze aan de Algemeene Rekenkamer is doende

(1)

burgemeester der gemeente (2)

wegens den verkoop (3)

(4)

In te vullen:

(1) Naam van den burgemeester. (2) Naam der gemeente. (3) Hetgeen verkocht is.

(4) Waarvan afkomstig.

18	ONTVANG.	UITGAAF.
De rendant brengt in ontvangst wegens de opbrengst van:		De rendant brengt in uitgaaf: <i>Aan</i> voor
		Gestort bij den betaalmeeester te blijkens bijkvevoegde quitantie van storting dd. n ^o . . .
TOTAAL . . .	f	TOTAAL . . .
		f

NB. Indien het verkoop betreft van in beslag genomen vee, goederen, dan heeft de storting van het zuiver overschot niet plaats bij een betaalmeeester, maar — zoo het vee betreft, na aftrek der kosten van onderhoud — wordt het gedeponerd bij den gemeente-ontvanger tegen quitantie, die bij de rekening en verantwoording moet worden overgelegd.

BORDEREL.

ONTVANG.	UITGAAF
f De ontvang bedraagt f	f
" uitgaaf " "	"
Dus gelijk.	

Verklarende ik ondergeteekende, op den eed bij de aanvaarding mijner bediening aan den lande gedaan, dat in deze rekening is in ontvang gebracht al hetgeen door mij is ontvangen of moeten ontvangen en verantwoord worden, zonder te dezer zake iets te hebben verzwegen of achtergehouden; dat verder in deze rekening niets wordt in uitgaaf gebracht ter kwader trouw of hetgeen niet alzoo werkelijk door mij is uitgegeven; terwijl ik verder verklaar, voor de gedane betalingen geen giften of gaven te hebben genoten of te zullen genieten, directelijk of indirectelijk, maar zoodanig te hebben betaald, als zulke volgens de orders van den lande behoort te geschieden.

, den

18

(Handteekening.)

12 November 1890. WET, tot verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 165.

Bij deze wet wordt art. 134, het totaal der 2de Afd. en het eindeijfer met f 38,316,800 *verhoogd*.

12 November 1890. WET, tot aanvulling en verhooging der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1890. S. 166.

Bij deze wet wordt:

a. Tusschen de *artt.* 6 en 7 ingevoegd:

Art. 6bis. Aanleg van den spoorweg van *Dordrecht* naar *Elat* f 130,120.68.

b. *verhoogd*:

Art. 8 met f 46,550.40^s. *Art. 9* met f 70,124.39.

c. Onder de vierde afdeling van deze begrooting wordt opgenomen:

Art. 27bis. Koopsom van den Nederlandschen Rhijnspoorweg, ingevolge art. 4 der overeenkomst met de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, goedgekeurd bij de wet van 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134), f 37,276,496.

Art. 27ter. Vernieuwing van de baan en den

bovenbouw van de spoorwegen, overgenomen van de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, ingevolge art. 81 der overeenkomst met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, goedgekeurd bij de in het vorig artikel genoemde wet *f* 800,000.

Tengevolge van het bovenstaande wordt het eindcijfer nader vastgesteld op *f* 41,858,158.47^s.

In art. 2, sub *a*, wordt voor de som van *f* 2,683,200, gelezen *f* 40,400,000 en in art. 3, tusschen de artikelen 6 en 7, *6bis*.

12 November 1890. WET, tot wijziging van het *zevende* hoofdstuk *A* der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1890. S. 167.

Bij deze wet wordt, na toevoeging van eenige artikelen, het totaal der 1ste Afd. van dit hoofdstuk gebracht op *f* 32,169,337.80^s; dat der 2de Afd. op *f* 2,539,950 en het totaal van het hoofdstuk op *f* 34,709,287.80^s.

12 November 1890. WET, tot wijziging en aanvulling van de wet, houdende aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven begrepen in de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1890. S. 168.

Bij deze wet wordt de post voorkomende onder sub 12°, letter *qq*, gelezen als volgt:

de uitkeering van de door de exploitatie van het Rijks-Entrepot te *Amsterdam* gedurende het 1ste halfjaar 1890 beaalde winst, zoomede de som, waarvoor de tot het Rijks-Entrepot behorende roerende zaken, op 1 Juli 1890 in de boeken dier inrichting te boek stonden en aan de gemeente *Amsterdam* verkocht zijn.

Artikel 1 der wet, houdende aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven begrepen in de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1890, wordt aangevuld met de volgende posten:

18°. de *kooprij*s verschuldigd door de gemeente *Amsterdam* wegens de overdracht door het Rijk aan die gemeente van de onroerende goederen, uitmakende het Entrepotdok te *Amsterdam*, ingevolge de voor zooveel noodig bij de wet van den 28 Juni 1890 (*Staatsblad* n°. 96) bekrachtigde overeenkomst door het Rijk met die gemeente aangegaan, benevens de rente ad twee en een half ten honderd, over dien kooprij's van den 1sten Juli 1890 tot den dag der betaling;

19°. de *vergoedingen* verschuldigd door de gemeenten *Zaandam* en *Westzaan* wegens de afschaf-

ting der kanaal- en havengelden op het Noordzeekanaal, ingevolge de voor zooveel noodig bij de wet van den 28 Juni 1890 (*Staatsblad* n°. 96) bekrachtigde overeenkomsten door het Rijk met die gemeenten aangegaan, benevens de rente, ad 2½ ten honderd, over de door de gemeente *Zaandam* verschuldigde vergoeding van den eersten Juli 1890 tot den dag der betaling;

20°. de *uitkeeringen* door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij en door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, ingevolge artikel 78, lett. *c*, der bij de wet van den 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134) bekrachtigde overeenkomst, door het Rijk met eerstgenoemde, en ingevolge de artt. 74, 80 lett. *c*, en 87 letters *b* tot en met *e* der bij diezelfde wet bekrachtigde overeenkomst door het Rijk met laatstgenoemde maatschappij aangegaan.

Het in artikel 3 van de wet houdende aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven begrepen in de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1890 genoemd bedrag van *dertien* miljoen *gulden*, wordt verhoogd tot *vijf en dertig* miljoen *gulden*.

12 November 1890. WET, tot goedkeuring der overeenkomst met den heer DAVID CROLL, betreffende de oprichting van eene reparatiewerk met dokgelegenheden te *Tandjong Priok* (haven van *Batavia*). S. 169.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.
De Raad van State, krachtens artikel 45, 2°. van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten:

Alzoo Hij in overweging genomen heeft, dat het ter ontwikkeling van de scheepvaart naar de haven van *Batavia*, *Tandjong Priok*, noodig is dat bij die haven eene reparatiewerk met dokgelegenheden worde opgericht, en dat het daarom wenschelijk is een gedeelte van het terrein dier haven voor dat doel in erfpacht uit te geven en aan den erfpachter droge dokken in gebruik af te staan;

Zoo is het, dat Hij, den Raad van State enz., Art. 1. Wordt goedgekeurd de in afschrift aan deze wet gehechte op 9 Juni 1890 met den heer DAVID CROLL gesloten overeenkomst betreffende de uitgifte in erfpacht van een gedeelte van het haventerrein te *Tandjong Priok* en het in gebruik geven van droge dokken.

2. De in het vorige artikel bedoelde overeenkomst wordt kosteloos geregistreerd.

Last en beveelt, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 12den November 1890.

De Minister van Staat, Vics-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.
(Uitgeg. 22 Nov. 1890.)

AFSCHRIJFT.

De Minister van Koloniën, handelde namens de Regeering van *Nederlandsch-Indië*, en DAVID CROLL, directeur der Nederlandsche Stoombootmaatschappij, wonende te *Rotterdam*, zijn behoudens bekrachtiging bij de wet, overeengekomen als volgt:

Art. 1. De Regeering van *Nederlandsch-Indië* geeft in erfpacht, voor het tijdvak aanvangende met den dag van afkondiging der bekrachtigingswet en eindigende den 31sten December 1915, aan den heer DAVID CROLL, die verklaart in erfpacht aan te nemen, het gedeelte van het tot de haven van *Batavia, Tandjong Priok*, behoorende terrein dat gegrensd is:

ten noorden: door eene denkbeeldige rechte lijn, die op 125 meter afstand benoorden de as der 25 tons stoomkraan evenwijdig loopt aan den grooten dwarsweg;

ten oosten: door de as der afwateringsloot benoorden den grooten weg, noordwaarts verlengd tot de noordelijke grenslijn, zijnde evenwel niet in de erfpacht begrepen de strook beoosten het hoofdmagazijn en verder het terrein ingenomen door de schoutswoning, de kazerne voor de politiesoldaten en de matrozenwoning;

ten zuiden: door eene rechte lijn, loopende op 37,5 meter afstand van en evenwijdig aan den noordkant van den grooten dwarsweg;

ten westen: door den bovenkant van het talud van het oostelijk boord der Westergracht; voorts door eene rechte lijn op 120 meter afstand van de noordzijde van den noordelijken vleugel van den kaaimuur der kolenhaven loodrecht getrokken op de Westergracht, en eindelijk door den buitenkant van den eerstbedoelden kaaimuur noordwaarts verlengd tot aan de noordelijke grenslijn.

In de erfpacht zijn begrepen alle op het erfpachtsterrein aanwezige landswerken en gebouwen en de zich daarin bevindende werktuigen.

Het in erfpacht gegeven terrein is op de aan

deze overeenkomst gehechte, door partijen gewaarmerkte kaart met eene zwarte arceering aangeduid.

De grenzen van het erfpachtsterrein moeten op door den Gouverneur-Generaal aan te geven wijze binnen 6 maanden na den aanvang der erfpacht door den erfpachter op het terrein worden aangegeven.

Op de 37,5 M. breede strook tusschen den grooten dwarsweg en het erfpachtsterrein zullen de volgens het oordeel van den Gouverneur-Generaal benodigde strooken grond voor toegangswegen van dien dwarsweg tot het erfpachtsterrein aan den erfpachter kosteloos in gebruik worden gegeven.

De Regeering behoudt zich voor den vrijen toegang tot de 25 tons stoomkraan, alsmede den vrijen toegang en het gemeenschappelijk gebruik van:

a. het op de hierboven bedoelde kaart met eene kruisarceering aangegeven terrein, benoorden het atelier tot aan de 25 tons stoomkraan met den daarop aanwezigen spoorweg, en

b. het water langs het 120 meter lange uoordeelijke deel van den kaaimuur der kolenhaven.

2. De erfpachter is verplicht het erfpachtsterrein, de gebouwen en al hetgeen verder in de erfpacht begrepen is, te gebruiken voor het drijven van inrichtingen, voor het herstellen van schepen, het maken en herstellen van stoomketels en stoomwerktuigen en de voorziening in de daarmede in verband staande behoeften van de scheepvaart.

Voor zoover de voorziening in de behoeften van de scheepvaart daaronder niet lijdt, is het den erfpachter vergund ook ander niet met die behoeften in verband staand werk op het erfpachtsterrein uit te voeren.

3. Aan den erfpachter worden door de Regeering in gebruik gegeven:

a. het thans bij de marine in gebruik zijnde drijvend ijzeren dok met een lichtvermogen van 3000 ton, met toebehooren, van het tijdstip af, dat het te *Tandjong Priok* wordt aangebracht, (hetgeen geschieden zal binnen zes maanden nadat de erfpachter aan den Gouverneur-Generaal heeft medegedeeld dat de in art. 21 bedoelde naamlooze vennootschap is opgericht), totdat het onder b bedoelde nieuwe dok voor het gebruik gereed is;

b. een voor rekening van de Regeering van *Nederlandsch-Indië* aan te bouwen ijzeren drijvend dok met een lichtvermogen van ten hoogste 4000 ton van het oogenblik af dat het te *Tandjong*

Priok voor het gebruik gereed is, tot het einde van den erfpachtstermijn.

Het lichtvermogen van dit dok wordt door de Regeering, na den erfpachter te hebben gehoord, vastgesteld. Het dok moet zich zelf bij gedeelten kunnen dokken en aan de tegenwoordige eischen der scheepvaart voldoen. Bij de inrichting er van worden door de Regeering, zooveel het haar doenlijk voorkomt, de inzichten van den erfpachter gevolgd, voor zoover hij die op het door de Regeering bepaalde tijdstip aan haar heeft keubar gemaakt.

Het wordt in *Europa* vervaardigd en te *Tandjong Priok* door den erfpachter voor rekening der Regeering binnen een door haar te stellen termijn in elkander gezet.

Zoodra door meerdere ontwikkeling der scheepvaartbeweging een dok met grooter lichtvermogen voor den erfpachter wenschelijk en naar het oordeel der Regeering noodzakelijk wordt, is zij bevoegd om aan het dok, door toevoeging van sectiën of op elke andere door haar wenschelijk geachte wijze een grooter lichtvermogen te geven tot een maximum echter van 5000 ton. Daartoe zal het dok aanvankelijk zóó geconstrueerd worden dat het voor zoodanige vergrooting vatbaar is. Het aan het dok toe te voegen gedeelte wordt mede in *Europa* vervaardigd en door den erfpachter voor rekening der Regeering binuen een door haar te stellen termijn in elkander gezet, terwijl alle bepalingen omtrent huur en onderhoud op het toe te voegen gedeelte van toepassing zijn zoodra het in elkander is gezet;

c. het cilinderdok afkomstig van de Bataviasche havenwerken met de daartoe behoorende stapelingen, blokken enz. van het tijdstip af waarop het, na niet meer voor de marine gebruikt te worden, te *Tandjong Priok* aankomt, tot het einde van den erfpachtstermijn. Het gebruik van dit dok door de marine zal uiterlijk ophouden wanneer het sub a bedoelde 3000 tons dok weder tot hare beschikking is gekomen.

4. De erfpachter verbindt zich aan de in art. 2 bedoelde inrichtingen achtereenvolgens de nitbreiding te geven, welke de behoeften van de scheepvaart zullen eischen en de ruimte op het erfpachtsterrein zal toelaten, zonder evenwel verplicht te zijn om die groote herstellingen en kostbare vernieuwingen aan groote stoomschepen te verrichten, welke slechts zoo zelden voorkomen, dat de daarvoor noodige inrichtingen niet geregeld in gebruik kunnen zijn.

5. De erfpachter is verplicht de in art. 1 bedoelde werken, gebouwen en werktuigen gedurende de erfpacht voor zijne rekening te onderhouden, herstellen en vernieuwen, zoodat zij zich bij het einde der erfpacht in goeden staat van onderhoud bevinden.

Hij is bevoegd die werken, gebouwen en werktuigen voor zijne rekening te wijzigen en de werken en gebouwen voor zijne rekening te vergrooten, evenwel niet dan nadat de daartoe strekkende ontwerpen door de Gouverneur-Generaal zijn goedgekeurd.

Hij zal geene werken, gebouwen of werktuigen mogen afbreken of opruimen zonder voorafgaande vergunning van den Gouverneur-Generaal.

6. Hij is verplicht de onder b en c van art. 3 bedoelde dokken voor zijne rekening te onderhouden en daaraan de noodige herstellingen aan te brengen zoolang hierdoor, volgens het oordeel van eene overeenkomstig art. 19 te benoemen commissie, de dokken in werkbaren staat kunnen gebracht en gehouden worden.

Hij is verder verplicht alle noodig gebleken en door de Regeering goedgekeurde herstellingen aan het onder a bedoelde dok voor 's lands rekening aan te brengen. Wanneer hij naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal aan deze verplichting niet spoedig genoeg of niet in voldoende mate voldoet, is de Regeering bevoegd om de noodige herstellingen zelve te doen aanbrengen.

Voor het geval dat tijdens den duur der erfpacht het onder b bedoelde dok niet meer door het aanbrengen van herstellingen in werkbaren staat kan gebracht worden en voor verder gebruik ongeschikt wordt, is de erfpachter verplicht om het voor zijne rekening door een dok van minstens gelijk lichtvermogen te vervangen.

7. De waarde der in art. 1 bedoelde werken, gebouwen en werktuigen wordt geschat binnen drie maanden nadat de Gouverneur-Generaal kennis heeft gekregen van de oprichting der in art. 21 bedoelde naamlooze vennootschap.

Bij het eindigen der erfpacht door het verstrijken van den termijn waarvoor zij is verleend, treedt de Regeering van *Nederlandsch-Indië* in den eigendom van alle door den erfpachter op het erfpachtsterrein opgerichte of gestelde werken, gebouwen en werktuigen, en worden alle werken, gebouwen en werktuigen, onverschillig of zij al dan niet door den erfpachter zijn opgericht of gesteld, geschat.

Hetgeen deze schatting meer bedraagt dan die

volgens het eerste lid van dit artikel, wordt door de Regeering van *Nederlandsch-Indië* aan den erfpachter, hetgeen zij minder bedraagt door dezen aan de Regeering van *Nederlandsch-Indië* betaald binnen drie maanden na den dag waarop de schatting is bekend geworden.

8. De Regeering van *Nederlandsch-Indië* is gehouden te zorgen:

a. voor het gewoon onderhoud van den kaaimuur, de steenbezetting, de betontaluds enz. behoorende tot de werken die de aansluiting van het erfpachtsterrein met de havens vormen, en

b. voor het op diepte houden der kolenhaven en het op de noodige diepte uitbaggeren en onderhouden van de ligplaats der dokken.

9. de erfpachter is gehouden de met de uitvoering der in het vorig artikel bedoelde werken of met andere opdrachten van of namens de Regeering van *Nederlandsch-Indië* belaste personen en de daarvoor gevorderde of tot den dienst dier personen behoorende vaar- en werktuigen vrij en onbelemmerd op het erfpachtsterrein toe te laten. Gelyken toegang tot het erfpachtsterrein hebben de ambtenaren en beambten der in- en uitvoerrechten en accijnzen tot het uitoefenen van dienstverrichtingen.

10. De erfpachter is verplicht om tegen schatting over te nemen alle in de werkplaatsen en magazijnen aanwezige losse gereedschappen en materialen, die de Regeering van *Nederlandsch-Indië* niet aan zich verlangt te behouden en voor zoover zij volgens het oordeel van den Gouverneur-Generaal voor de uitoefening van het bedrijf van den erfpachter geschikt zijn.

Deze schatting heeft plaats te gelyk met die bedoeld in de eerste alinea van art. 7.

Het bedrag der schatting wordt door den erfpachter betaald in zes gelyke termijnen, waarvan de eerste vervalt zes maanden na den dag, waarop de uitslag der schatting bekend is geworden, en elke volgende telkens zes maanden na den voorgaanden.

De Regeering van *Nederlandsch-Indië* is gevoegd bij het eindigen der erfpacht door het verstrijken van den termijn, waarvoor zij is verleend, alle alsdan in de werkplaatsen en magazijnen aanwezige losse gereedschappen en materialen van den erfpachter tegen schatting over te nemen, zullende alsdan het bedrag der schatting binnen drie maanden na den dag, waarop de schatting is bekend geworden, aan den erfpachter worden uitbetaald.

11. De erfpachter mag het artesische water uit de op het erfpachtsterrein aanwezige standkranen gebruiken, doch uitsluitend ten behoeve van de in de artt. 2 en 3 bedoelde inrichtingen en de daartoe behoorende personen.

Gebruik ten behoeve van andere doeleinden of verkoop van water is hem niet geoorloofd.

12. De erfpachter is verplicht op nader overeen te komen en bij gebreke van overeenstemming door eene volgens art. 19 te benoemen commissie vast te stellen voorwaarden op zich te nemen en te bekostigen:

a. het bedienen en in goeden staat onderhouden der stoompomp te *Tjilintjing*;

b. het leveren van de stoomkracht en het bedienen en onderhouden der lampen voor de elektrische verlichting van de terreinen der haven van *Batavia*, *Tandjong Priok*;

c. het leveren en bedienen van het voor de behoeften der scheepvaart noodige, door de Regeering van *Nederlandsch-Indië* te bepalen, aantall beweegbare kranen langs den kaaimuur der voor de algemeene scheepvaart bestemde haven, waarvan twee met een lichtvermogen van $2\frac{1}{2}$ ton en de overige van $1\frac{1}{2}$ ton.

Het laatste lid van art. 10 is op die kranen van toepassing;

d. het bedienen en onderhouden van de 25 tons stoomkraan.

De inkomsten voortspruitende uit de onder c en d bedoelde verrichtingen komen ten bate van den erfpachter. De tarieven daarvoor worden door den Gouverneur-Generaal, na den erfpachter gehoord te hebben, vastgesteld.

13. De erfpachter is verplicht:

a. voor het gebruik van het in art. 3 sub a bedoelde 3000 tons dok, voor elk jaar dat het te zijner beschikking wordt gelaten, te betalen *zee* ten honderd en voor elke maand of gedeelte van eene maand daarboven een half ten honderd van de waarde waarop het dok geschat wordt op het tijdstip, dat het hem wordt overgegeven;

b. voor het gebruik van het in art. 3 onder b bedoelde dok jaarlijks, zolang de overeenkomst van kracht blijft, te betalen *vier* ten honderd van de kosten van aanschaffing van dat dok, zijnde de gezamenlijke kosten, die voor dat dok gedaan worden, totdat het te *Tandjong Priok* ineengezet en voor den dienst aldaar gereed is; terwijl hij voor het geval het dok tijdens de overeenkomst voor verder gebruik ongeschikt wordt, verplicht is het volle bedrag der door de Regeering

voor het dok gedane uitgaven, na aftrek van het aan huur daarvoor door den erfpachter betaalde bedrag, terug te betalen in zóóveel gelijke jaarlijksche termijnen als het aantal jaren bedraagt dat de overeenkomst nog van kracht blijft;

c. het in art. 3, sub c, bedoelde cilinderdok gedurende 125 dagen in het jaar ten behoeve van landsvaartuigen beschikbaar te stellen, zonder voor het gebruik van het dok en de daartoe behorende stapelingen, blokken enz. eenige huur in rekening te brengen.

Voor elken dag, dat door landsvaartuigen van het onder a bedoelde dok gebruik gemaakt wordt, mag de erfpachter aan de Regeering niet meer in rekening brengen dan een bedrag van f 1 (een gulden) voor elke f 5000 (vijf duizend gulden) waarop de waarde van het dok volgens dit artikel geschat is, en voor elken dag dat voor landsvaartuigen van het onder b bedoelde dok gebruik gemaakt wordt, niet meer dan f 1 (een gulden) voor elke f 5000 (vijf duizend gulden), die het dok tot zijne geheele voltooiing gekost heeft.

Het dokgeld voor landsvaartuigen wordt voor het in het laatste lid van art. 6 bedoelde dok op gelijke wijze als voor het onder b bedoelde dok berekend.

Wanneer de Regeering meer dan 125 dokdagen per jaar van een dier dokken gebruik maakt, moet zij voor dat dok voor elken dokdag meer hetzelfde betalen wat aan particulieren daarvoor wordt in rekening gebracht.

De Regeering is bevoegd bij het eindigen der erfpacht door het verstrijken van den termijn waarvoor zij is aangegaan, het in het laatste lid van art. 6 bedoelde dok tegen schatting over te nemen, znlende alsdan de schatting plaats hebben bij het einde der erfpacht en het bedrag der schatting binnen drie maanden nadat de uitslag der schatting bekend is geworden aan den erfpachter worden uitbetaald.

14. De erfpachter is verplicht om, behoudens het bepaalde in art. 4, alle orders voor rekening van den Staat der Nederlanden en de Regeering van *Nederlandsch-Indië*, of ten behoeve van oorlogsschepen van bevriende Mogendheden met spoed nit te voeren en daaraan den voorrang te geven boven die van bijzondere personen en maatschappijen, voor zoover hij daarin door schriftelijke overeenkomsten met derden niet verhinderd is.

Voor de ten behoeve van den Staat der Nederlanden en de Regeering van *Nederlandsch-Indië* uit te voeren orders zullen in rekening mogen gebracht worden:

a. de gebruikte materialen, volgens de prijzen, welke in de prijslijst van het departement van algemeen bestuur, ten wiens behoeve de arbeid verricht wordt, zijn vastgesteld, vermeerderd met vijf en twintig procent; en

b. de uitgegeven arbeidsloooneu en bezoldigingen, betaald aan personen die voor den verrichten arbeid vereischt worden, met uitzondering van de leden der directie, het administratief personeel, de ingenieurs en de chefs van werkplaatsen, vermeerderd met zestig procent.

Wanneer materialen gebruikt zijn, welke niet in de prijslijsten voorkomen, zal de waarde daarvan in overleg met den chef van het departement, te wiens behoeve de arbeid verricht wordt, bepaald worden.

De Regeering van *Nederlandsch-Indië* is bevoegd om op het uitvoeren der vorenbedoelde orders door een door haar aan te wijzen ambtenaar of beampte toezicht te doen houden.

De erfpachter is verplicht aan dezen alle inlichtingen en hulpmiddelen te verstrekken die hij ter beproeving van het werk en de daarvoor benoodigde materialen behoeft.

15. De erfpachtseanon bedraagt f 3000 per jaar, doch hij is voor het eerst verschuldigd over het jaar 1893.

16. De Regeering van *Nederlandsch-Indië* is bevoegd de vervallenverklaring der erfpacht te vorderen:

a. indien het in art. 2 bedoelde bedrijf wordt gestaakt, of op zoo bekrompen voet wordt voortgezet, dat daardoor niet in de in dat artikel bedoelde behoeften der scheepvaart wordt voorzien;

b. indien de erfpachter in gebreke blijft aan zijne overige uit de wet of uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen te voldoen.

17. In geval van vervallenverklaring der erfpacht heeft de Regeering van *Nederlandsch-Indië*, mits zij zich daaromtrent binnen eene maand na de vervallenverklaring verklare, de bevoegdheid om in den eigendom te treden van alle door den erfpachter opgerichte of gestelde werken, gebouwen en werktuigen, alsmede van alle in de werkplaatsen en magazijnen aanwezige losse gereedschappen en materialen, tegen schatting en betaling als bij de artikelen 7 en 10 is bepaald.

Maakt de Regeering van die bevoegdheid geen gebruik, dan is de erfpachter bevoegd alle door hem opgerichte of gestelde werken, gebouwen en werktuigen, alsmede de in de werkplaatsen en magazijnen aanwezige losse gereedschappen en

materialen binnen een jaar na de vervallenverklaring der erfpacht te doen wegnemen.

Hij is in dit geval verplicht de schade te vergoeden, die door dat wegnemen aan den grond of aan de werken, gebouwen en werktuigen mocht veroorzaakt zijn, en aan de Regeering te vergoeden hetgeen de niet door hem opgerichte of gestelde werken, gebouwen of werktuigen alsdan volgens schatting, minder waard zijn dan volgens de in het eerste lid van artikel 7 bedoelde schatting.

Het laatste lid van art. 725 van het Indisch Burgerlijk Wetboek is dan toepasselijk.

18. In tijden van oorlog of dreigend oorlogsgevaar, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* is de Regeering bevoegd over alles wat tot de onderneming behoort te beschikken, hetzij om het zelf te gebruiken, hetzij om het in veiligheid te brengen of onbruikbaar te maken.

Geene schadeloosstelling zal daarvoor geëischt kunnen worden. Is echter het gevaar geweken, dan is de Regeering gehouden zoo spoedig mogelijk den vorigen toestand te herstellen, zonder evenwel aansprakelijk te zijn voor de schade die van eenige vertraging voor den erfpachter het gevolg kan zijn.

19. De in deze overeenkomst voorgeschreven schattingen geschieden door eene commissie van drie deskundige personen, waarvan een door de Regeering van *Nederlandsch-Indië*, een door den erfpachter en een door den president van den raad van justitie te *Batavia* te benoemen.

De kosten dezer schattingen komen ten laste van de Regeering en van den erfpachter, elk voor de helft.

Wanneer alle drie of twee van de drie deskundigen het over de waarde van een werk, gebouw of werktuig eens zijn, wordt hunne schatting, en als alle drie in gevoelen verschillen, de helft van de som der twee schattingen, waartusschen het kleinste verschil bestaat, als waarde aangenomen, tenzij het verschil tusschen de laagste schatting en de middelste gelijk is aan dat tusschen de middelste en de hoogste in welk geval de middelste schatting als de waarde wordt aangenomen.

20. Alle geschillen, ter zake dezer overeenkomst ontstaande, worden door drie volgens art. 19 te benoemen scheidslieden, die als goede mannen naar billijkheid oordeelen, in het hoogste reasort beslist.

21. De erfpachter is verplicht binnen zes

maanden na den dag der afkondiging van de wet, waarbij deze overeenkomst bekrachtigd wordt, eene naamlooze vennootschap van koophandel op te richten met een maatschappelijk kapitaal van ten minste f 400,000 (*viermaal honderd duizend gulden*) en aan deze al zijne uit deze overeenkomst voortspuitende rechten en verplichtingen in hun geheel en zonder eenig voorbehoud over te dragen.

De zetel dezer vennootschap moet in *Nederland* of in *Nederlandsch-Indië* gevestigd en haar bestuur uit Nederlanders samengesteld zijn.

Ingeval de zetel der vennootschap in *Nederland* is gevestigd, zal door het bestuur voor de uitvoering der zaken in *Indië* een plaatselijk bestuur van een of meer personen worden benoemd, voorzien van de noodige volmacht om in alles wat de nitroering dezer overeenkomst aangaat, steeds dadelijk te kunnen handelen.

Het ontwerp der statuten der op te richten vennootschap wordt, ter beoordeeling of daarin iets voorkomt wat met deze overeenkomst in strijd is, onderworpen aan de goedkeuring van den Minister van Koloniën of van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, naar gelang de zetel der vennootschap in *Nederland* of in *Nederlandsch-Indië* gevestigd wordt.

22. Deze overeenkomst vervalt, wanneer zij niet binnen zes maanden, gerekend van hare dagteekening, door de Wetgevende Macht bekrachtigd is.

23. Alle op deze overeenkomst vallende kosten, daaronder begrepen die der inschrijving, zijn ten laste van den erfpachter.

Aldus overeengekomen en in tweevond geteekend te 's Gravenhage den negenden Juni achtienhonderd negentig.

(get.) MACKAY.

" D. CROLL.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

(get.) H. VAN DER WIJCK.

14 November 1890. WET, houdende benoeming van eene Regentes. S. 170.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.
De Raad van State, krachtens art. 45, 2° van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag; Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten:

Alzoo Hij in overweging genomen heeft, dat

de Staten-Generaal in vereenigde vergadering bij besluit van 29 October 1890 (*Staatsblad* n°. 155), hebben verklaard dat de Koning buiten staat is geraakt de regeering waar te nemen; en dat, ter voldoening aan de artikelen 42, 37 en 38 der Grondwet, een Regent moet worden benoemd;

Zoo is het, dat Hij, den Raad van State enz.,

Art. 1. Tot Regentes van het Koninkrijk, gedurende den tijd dat Zijne Majesteit de Koning Zich buiten staat bevindt de regeering waar te nemen, wordt benoemd Hare Majesteit ADELHEID EMMA WILHELMINA THERESIA, Koningin der Nederlanden, geboren Prinses van Waldeck en Pymont.

2. Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Laat en beveelt, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 14den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYSS VAN BEERENBROEK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Minister van Oorlog,

(get.) J. W. BERGANSIUS.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(Uitgeg. 15 Nov. 1890.)

17 November 1890. BESLUIT, houdende verlenging tot 1 Maart 1891 der schorsing van het besluit van den raad der gemeente *Nieuwer-Amstel* van 9 Mei 1890, tot wijziging der algemeene politieverordening dier gemeente. S. 171.

Zie het besluit van 4 Sept. 1890, S. 151.

19 November 1890. WET, tot bepaling van de som, bestemd tot goedmaking der kosten van het Regentschap. S. 172.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens art. 45, 2°. van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag; 1890.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten:

Alzoo Hij in overweging genomen heeft, dat bij de wet van 14 November 1890 (*Staatsblad* n°. 170) tot Regentes van het Koninkrijk gedurende den tijd dat Zijne Majesteit de Koning buiten staat is de regeering waar te nemen, is benoemd Hare Majesteit ADELHEID EMMA WILHELMINA THERESIA, Koningin der Nederlanden, geboren Prinses van Waldeck en Pymont, en dat, ter voldoening aan art. 46 der Grondwet, de som moet worden bepaald, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het Regentschap;

Zoo is het, dat Hij, den Raad van State enz.,

Art. 1. De som die op het jaarlijksch inkomen der Kroon, gedurende den tijd dat de Koning Zich buiten staat bevindt de regeering waar te nemen, wordt genomen voor de kosten van het Regentschap, wordt bepaald op honderd vijf en zeventig duizend gulden (f 175,000).

2. Deze som wordt rechtstreeks uit 's Rijks schatkist aan de Regentes uitbetaald, in mindering van het jaarlijksch inkomen der Kroon.

3. Deze wet treedt in werking op den dag, waarop door de Regentes het Regentschap wordt aanvaard.

Laat en beveelt, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 19den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(get.) VAN REENEN.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(get.) RUYSS VAN BEERENBROEK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Minister van Oorlog,

(get.) J. W. BERGANSIUS.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(Uitgeg. 19 Nov. 1890.)

19 November 1890. BESLUIT, tot wijziging der bepalingen omtrent den uitvoer van zeep met afschrijving van den accijns. S. 173.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens art. 45, 2° van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Financiën, dd. 6 November 1890, n°. 75, Invoerrechten en Accijnzen;

Gezien art. 20, c, der wet van 4 Mei 1832 (*Staatsblad* n°. 13);

Gelet op art. 1 der wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 61), art. 1 der wet van 28 December 1879 (*Staatsblad* n°. 250), de wetten van 30 December 1882 (*Staatsblad* n°. 253), 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 259) en 25 December 1887 (*Staatsblad* n°. 221);

Den Raad van State gehoord (advies van den 15den November 1890, n°. 4);

Gelet op het nader rapport van den Minister van Financiën, van den 18den November 1890, n°. 57, Invoerrechten en Accijnzen;

Heeft besloten en besluit:

Eenig artikel.

Met afwijking in zoover van art. 20, c, der wet van 4 Mei 1832 (*Staatsblad* n°. 13) kan uitvoer van harde zeep met afschrijving van den accijns plaats hebben in partijen van minstens 50 kilogram.

De Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 19den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(*get.*) VAN REENEN.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.
(*Uitgeg.* 26 Nov. 1890.)

19 November 1890. BESLUIT, betrekkelijk den herijk van de maten en gewichten in 1891. S. 174.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.

De Raad van State, krachtens art. 45, 2° van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag;

Op de voordracht van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 1 November 1890, litt. A, afdeling Handel en Nijverheid;

Gelet op art. 15, litt. a, der wet van 7 April 1869 (*Staatsblad* n°. 57), waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 29 November 1874 (*Staatsblad* n°. 143);

Den Raad van State gehoord (advies van 11 November 1890, n°. 18),

Gezien het nader rapport van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 15 November 1890, n°. 146, afdeling Handel en Nijverheid;

Heeft goedgevonden en verstaan te bepalen:

1°. de maten en gewichten zijn in het jaar 1891 onderworpen aan den herijk, bedoeld in art. 15, litt. a, der bovengenoemde wet;

2°. de herijk heeft plaats binnen het tijdvak, dat aanvangt op 1 Januari en eindigt op 1 October van dat jaar.

3°. aan Gedeputeerde Staten der provinciën wordt opgedragen het tijdstip te bepalen, waarop die herijk voor elke gemeente gedurende het onder 2°. genoemde tijdvak zal plaats hebben.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en waarvan afschrift aan den Raad van State gezonden zal worden.

's Gravenhage, den 19den November 1890.

De Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State,

(*get.*) VAN REENEN.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(*get.*) HAVELAAR.

(*Uitgeg.* 26 Nov. 1890.)

20 November 1890. PROCLAMATIE, betreffende de aanvaarding van het Regentschap door Hare Majesteit Koningin EMMA. S. 175.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ. WIJ EMMA, KONINGIN DER NEDERLANDEN,

REGENTES VAN HET KONINKRIJK:

In de ernstige dagen, waarin 's Konings toestand ons allen met droefheid vervuld, treed Ik op als Regentes van het Koninkrijk.

Ik gevoel al het gewicht der taak, die Mij is opgelegd, maar nit liefde tot het Nederlandsche Volk aarzel Ik niet haar te aanvaarden, nu de Staten-Generaal met eenparigen, vertronwen wekkenden, aandrang Mij daartoe riepen.

Mijne kracht en wijsheid zoek Ik bij den Almachtigen en Alwijzen God. Ik reken op den trouwen steun van het geheele Nederlandsche Volk, dat mij door zoovele blijken van liefde en verknochtheid voor altijd aan zich verbond.

De Koning, Mijn geliefde en geëerbiedigde Gemaal, gaf mij altoos een hoog voorbeeld van de vorstelijke plichtsbetrachting en de werkzaam-

heid in het belang van Land en Volk, die het Huis van Oranje steeds onderscheidten. Ik acht het Mijn plicht dat voorbeeld na te streven.

Moge God het lijden van Onzen Koning verzachten en Nederland nemen onder Zijne heilige hoede.

Lasten en bevelen, dat deze Proclamatie in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gedaan te 's Gravenhage op heden den 20sten November 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(get.) HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(get.) RUIJS VAN BEERENBOEK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.

De Min. van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(get.) HAVELAAR.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(Uitgeg. 20 Nov. 1890.)

22 November 1890. BESLUIT, tot regeling van de wijze van invordering en verantwoording der Kanselarijleges en van het toezicht daarop. S. 176.

IN NAAM VAN ZIJNE MAJEST. WILLEM III, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Gelet op art. 2 der wet van 9 Mei 1890 (Staatsblad n°. 80);

Op de voordracht van den Minister van Financiën, van den 30sten October 1890, n°. 30, G. S., gedaan in overleg met de hoofden der overige departementen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 18den November 1890, n°. 30);

Gelet op de adviezen van de Algemeene Rekenkamer, van den 16den Juni 1890, n°. 1 R. F. 1 en 4 September 1890, n°. 4 R. F. 1;

Gezien het nader rapport van den Minister van Financiën, van den 21sten November 1890, n°. 31, G. S.;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen: Art. 1. De invordering der leges, evenals die van de zegel- en registratierechten en andere kosten, verschuldigd of vallende op de stukken, uitgaande van de departementen, colleges en instellingen tot het algemeen bestuur behoorende, is opgedragen aan den chef van het bureau of

aan den ambtenaar, aldaar met de expeditie dier stukken belast.

Hunne namen worden door het hoofd van het departement, den president van het college of het hoofd der instelling aan de Algemeene Rekenkamer opgegeven.

Met betrekking tot die stukken, welke moeten worden uitgereikt aan personen, elders dan in de plaats van vestiging dier bureaux of ambtenaren woonachtig, verleent de administratie der posten bij voortduring hare medewerking tot die invordering.

2. De ambtenaren der expeditie en de ambtenaren of beampten der posten, krachtens het voorgaande artikel met de uitreiking der stukken belast, dragen, ieder voor zooveel hem aangaat, op hunne verantwoordelijkheid zorg, dat de uitreiking niet zonder voorafgaande betaling van het verschuldigde plaats hebbe.

Tot dat einde wordt ter expeditie op het adres der per post te verzenden stukken het in te vorderen bedrag in duidelijke cijfers vermeld.

3. De ambtenaren, bij het eerste lid van artikel 1 met de invordering der leges belast, doen daarvan rechtstreeks verantwoording aan de Algemeene Rekenkamer.

De ambtenaren bij de departementen van algemeen bestuur doen dit maandelijks, de overigen per kwartaal.

Tot dat einde zenden zij een deugdelijk verklaarden staat hunner ontvangsten deswege aan de Algemeene Rekenkamer, belegd met de vereischte kwitantien van overstorting bij 's Rijks betaalmeester.

De inzending geschiedt binneu tien dagen na afloop van de maand of het kwartaal.

Indien in het tijdvak, waarover de verantwoording loopt, geene ontvangsten plaats hadden, wordt de staat door een negatief bericht vervangen.

Een dubbel van den staat of van het negatief bericht wordt binnen denzelfden termijn, ten dienste der boeking en verantwoording, aan het Departement van Financiën (afdeeling Generale Thesaurie) gezonden.

4. De ambtenaren aan de departementen van algemeen bestuur, volgens het eerste lid van art. 1 met de invordering der leges belast, stellen, tot zekerheid voor hun richtig en deugdelijk beheer, ten behoeve van het Rijk zekerheid in inschrijving op het Grootboek der twee en een half percents Nationale Schuld, ten beloope van een twaalfde gedeelte der middelsom over de drie

laatste jaren bij elk departement per jaar aan leges ontvangen.

Als vergoeding deswege genieten zij, die bij het in werking treden van dit besluit reeds met die invordering belast waren, eene personeele toelage welke voor elk hunner nader zal worden bepaald, doch niet meer dan *honderd en vijftig* en niet minder dan *vijf en twintig gulden* per jaar zal bedragen.

5. Het toezicht op de invordering en verantwoording der leges is opgedragen: bij de departementen van algemeen bestuur, aan de secretarissen-generaal; bij de Algemeene Rekenkamer en het Muntcollege, aan den secretaris en bij het Kabinet des Konings, aan den directeur.

Zij overtuigen zich dat die invordering en verantwoording naar behooren geschieden en voorzien, ten blijke dat dit heeft plaats gehad, de aan de Algemeene Rekenkamer in te zenden staten en negatieve berichten van een bewijs hunner goedkenning.

6. Dit besluit treedt in werking den *1sten Januari* 1891.

De Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Ministers, hoofden der andere departementen, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 22sten November 1890.

(*get.*) E M M A.

De Min. van Financiën, (get.) GODIN DE BEAUFORT.
(*Uitgeg. 26 Nov. 1890.*)

24 November 1890. PROCLAMATIE, betreffende de komst tot den Troon van Hare Majesteit Koningin WILHELMINA en van de aanvaarding van het Regentschap door Hare Majesteit de Koning-Weduwe EMMA. S. 177.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ EMMA, KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK,

Het heeft Gode behaagd Mijnen geliefden en geëerbiedigden Gemaal, Koning WILLEM DE DERDE, tot Zich te nemen.

Ruim een en veertig jaren schaarde zich het Nederlandsche Volk om Zijnen Troon en gedurende dit tijdvak werden onder 's Heeren zegen rust, vrede en welvaart aan het Vaderland geschonken.

De Kroon is door Zijn afsterven, dat ons allen met diepen rouw vervult, overgegaan op Mijne beminde Dochter WILHELMINA HELENA PAULINE MARIA. Haar Troon vinde zijnen hechten steun in de innige trouw en verknochtheid van het Nederlandsche Volk aan het Huis van Oranje.

Moge de Almachtige God de gebeden verhooren, die tot Hem opgezonden worden voor onze Koningin WILHELMINA; Hij neme Haar onder Zijne heilige hoede en bescherming.

Krachtens de wet ben Ik, gedurende Hare minderjarigheid, geroepen als Regentes van het Koninkrijk het Koninklijk gezag voor Haar waar te nemen.

Vertrouwende op Hem, in Wiens hand het lot is der Vorsten en Volkeren, neem Ik de Mij toevertrouwde regeeringstaak op Mij met de bede dat hare vervulling in allen deele moge strekken tot heil van Land en Volk en tot bevestiging van het Koninkrijk.

Lasten en bevelen dat deze Proclamatie in al de Gemeenten des Rijks zal worden aangeplakt en afgekondigd ter plaatse waar zulks gebruikelijk is en dat zij in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Paleis het Loo, den 24sten November 1890.

(*get.*) E M M A.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(*get.*) HARTSEN.

De Minister van Justitie,

(*get.*) RUYSS VAN BEERENBROEK.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.

De Minister van Financiën,

(*get.*) GODIN DE BEAUFORT.

De Minister van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

De Min. van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(*get.*) HAVELAAR.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.

(*Uitgeg. 24 Nov. 1890.*)

9 December 1890. MISSIVE van den Minister van Justitie aan de Commissarissen des Konings in de provinciën, betreffende de uitvoering der wet tot regeling van den kleinhandel in sterken drank.

Mijne aandacht is er op gevestigd dat de artikelen 1 en 8 der wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 97), gewijzigd bij de wet van 16 April 1885 (*Staatsblad* n°. 78), in vele gemeenten worden overtreden. Immers in verscheiden ge-

bouwen wordt sterke drank in het klein verkoocht door pachters van die gebouwen of van de zich aldaar bevindende buffetten, terwijl niet die verkoopers zelve de daarvoor vereischte vergunning bekomen hebben, maar deze verleend is hetzij ten name van den eigenaar van het gebouw, hetzij van de directie of van commissarissen van een of ander zedelijk lichaam in dat gebouw gevestigd.

Ik acht zulks in strijd met art. 8, eerste lid, in verband met art. 1 der drankwet, volgens hetwelk, behalve in geval van de uitzonderingen vermeld in het tweede lid van eerstgenoemd artikel, de vergunning uitsluitend geldt voor den persoon des verzoekers, zoodat de pachters-verkoopers zich schuldig maken aan overtreding van art. 16, 1°. der wet. Die pachters toch zijn niet gelijk te stellen met zoogenaamde zetbazen, die op last en voor rekening van hunne principalen sterken drank verkoopen, zoodat deze laatsten als het bedrijf uitoefenende moeten worden aangemerkt.

Ik heb mitsdien de eer UH.E.G. uit te noodigen de gemeentebesturen in Uw gewest met een en ander in kennis te stellen, met verzoek de verkoopers van sterken drank in het klein in hun gemeente, die als pachter (niet als zetbazen) het bedrijf uitoefenen, en niet zelf de vereischte vergunning hebben bekomen, opmerkzaam te doen maken op de door hen gepleegde overtreding, en hun ter voorkoming van strafvervolging in overweging te geven het volgende vergunningsjaar, indien zij alsdan nog het bedrijf wenschen te blijven uitoefenen, zelf vergunning tot verkoop van sterken drank in het klein aan burgemeester en wethouders aan te vragen. (1)

De Minister van Justitie,
(get.) RUIJS VAN BEERENBROEK.

11 December 1890. BESLUIT, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigen-gesticht te Dordrecht. S. 178.

(1) Bij missive van dezelfde dagteekening, zijn de procureurs-generaal bij de gerechtshoven, onder mededeeling van den inhoud dezer circulaire, verzocht om de aandacht van de ambtenaren van het openbaar ministerie in hun ressort op deze zaak te vestigen en hen aan te schrijven na 1 Mei 1891 op den verkoop van sterken drank in het klein, in de bedoelde gevallen, te doen letten, casu quo daartegen proces-verbaal te doen opmaken en tot vervolging over te gaan.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 8 December 1890, n°. 3960, afdeling Medische Politie;

Gelet op art. 43, juncto art. 8, 4°. der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij art. 10, sub 4°. van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In het krankzinnigen-gesticht te Dordrecht mogen niet meer dan 200 krankzinnigen, 104 mannen en 96 vrouwen, verpleegd worden.

Indien het aantal verpleegden, op heden aldaar in behandeling, meer bedraagt, wordt het vóór 1 Mei 1891 tot de in het eerste lid van dit artikel genoemde of lagere cijfers teruggebracht.

2. In elk voor meer dan één krankzinnige bestemd slaapvertrek wordt op eene duidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangewezen, waarvoor het bestemd is.

3. Zonder goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken mag noch in de lokalen, noch in hunne bestemming eene verandering gemaakt worden, die invloed heeft op de plaatsruimte of den aanvoer van versehe lucht in de voor de verpleegden bestemde dag- of nachtverblijven.

4. De geneeskundige behandeling der krankzinnigen wordt aan ten minste twee geneeskundigen opgedragen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 11den December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVOENIN LOHMAN.

(Uitgeg. 15 Dec. 1890.)

11 December 1890. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Gedeputeerde Staten van de provinciën, betreffende den grondslag voor pensioen van burgerlijke ambtenaren.

Art. 13, laatste lid der wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 78), tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, bepaalt, dat, wanneer een ambtenaar meer dan een betrekking bekleedt, welke aanspraak geeft op pensioen volgens de regelen dier wet, in de akten van aan-

stelling en bevordering, waarbij de wedde of belooning is bepaald, voor elke betrekking een afzonderlijke grondslag voor pensioen moet worden vermeld.

In verband daarmee is in art. 38, tweede zinade, voorgeschreven, dat voor hen, die op het tijdstip van het inwerking treden dezer wet, d. i. met 1 Januari 1891, twee of meer burgerlijke betrekkingen bekleeden, de grondslagen voor pensioen op nieuw moeten worden geregeld, met dien verstande dat het gezamenlijk bedrag der verschillende grondslagen niet hooger mag zijn dan de grondslag bij de invoering dezer wet verkregen.

Ik heb de eer U te verzoeken, op deze bepalingen de aandacht te vestigen der gemeentebesturen in Uwe provincie, waar burgerscholen of gymnasia zijn gevestigd, tot wier oprichting de gemeenten zijn verplicht, en hen aan te schrijven, de grondslagen voor pensioen van aan die inrichtingen verbonden directeuren en leeraars die meer dan ééne burgerlijke betrekking bekleeden met ingang van 1 Januari 1891 naar die voorschriften op nieuw te regelen. Van de daartoe te nemen besluiten zie ik vervolgens door Uwe tusschenkomst twee afschriften te gemeet, waarvan één door mij wordt gezonden aan den pensioenraad voor de burgerlijke ambtenaren en het andere aan den directeur van het weduwen- en weezenfonds der burgerlijke ambtenaren, ingesteld bij de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 79).

Tevens verzoek ik U, de bovenbedoelde gemeentebesturen aan te schrijven, met ingang van 1 Januari 1891, van alle besluiten tot benoeming, bevordering, traktementsverhooging, bepaling van den grondslag voor pensioen en ontslag der directeuren en leeraars aan de verplichte gemeentelijke burgerscholen en gymnasia, doof Uwe tusschenkomst, twee gewaarmerkte afschriften aan mijn departement te doen toekomen.

Omtrent de inning en verantwoording door de gemeentebesturen der, op de wedde of belooning der directeuren of leeraars, ingevolge art. 17 der wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 79) in te houden korting ten behoeve van het bij die wet ingestelde weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, zal ik, na overleg met den Minister van Financiën, bij een nader schrijven de noodige voorschriften geven.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

12 December 1890. BESLUIT, tot toekening eener jaarlijksche geldelijke tegemoetkoming aan ond-strijders van de jaren 1813—1815. S. 179.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIL EMMA, ENZ.

Willende een bewijs geven Onze bijzondere waardeering der diensten van Nederlands strijders in de gedenkwaardige jaren 1813—1815;

Op de voordracht van den Minister van Oorlog, van den 10den December 1890, Kabinet, litt. W⁷²;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

1°. aan ieder ond-strijder der jaren 1813—1815, gerechtigd tot het dragen van het eere-teeken (*Zilveren Kruis*), ingesteld bij Koninklijk besluit van 10 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32), wordt jaarlijks, op aanvraag van den belanghebbende, tot de Koningin gericht, ten laste der begrooting van het Departement van Oorlog, bij wijze van gratificatie eene geldelijke tegemoetkoming van *eenhonderd vijftig gulden* (ƒ 150) verleend, mits blijke, dat hij uit eigen middelen niet voldoende in zijn levensonderhoud kan voorzien;

2°. die tegemoetkoming zal voor de eerste maal, zoo mogelijk, nog in den loop van 1890 en verder telkens omstreeks het midden der maand Juni worden uitgekeerd.

De Minister van Oorlog is belast met de nitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en dat wijders in het *Staatsblad* en in de *Staats-courant* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 12den December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.
(Uitgeg. 13 Dec. 1890.)

12 December 1890. MISSIVE van den Minister van Justitie aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven als zoodanig en als fungeerende directeuren van politie, betreffende de wijze van eedsaflegging van ambtenaren en beamtten.

De vraag is gerezen of, ten gevolge van de komst tot den Troon van Hare Majesteit KONINGIN WILHELMINA, de eed door ambtenaren en beamtten bij de aanvaarding van hun ambt af te leggen wijziging behoort te ondergaan, in die gevallen waarin daarbij tronw (getrouwheid) moet worden gezworen aan het Hoofd van den Staat.

Het komt der Regeering voor dat bij het afleggen van zoodanigen eed rekening behoort te worden gehouden met den titel die op dat oogen-

blik toekomt aan het Hoofd van den Staat, en deze titel verschilt naarmate het een man of eene vrouw is die de kroon draagt. Uit de artikelen 18 en 72 van de Grondwet toch blijkt dat, als eene vrouw de kroon draagt, deze den titel voert van Koningin en niet van Koning. Hierom is de regeering van oordeel dat voortaan in het gestelde geval de eed van trouw zal moeten luiden: „Ik zweer trouw (getronwheid) aan de Koningin”.

Ik heb de eer U W. E. G. uit te noodigen de rechterlijke colleges, de kantonrechters en de ambtenaren van het openbaar ministerie in Uw ressort met het bovenstaande in kennis te stellen. (1)

De Minister van Justitie,
(get.) RUIJS VAN BEERENBROEK.

16 December 1890. BESLUIT, houdende uitvoering van art. 5 laatste lid, der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109).

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Gelet op het bepaalde in de slotzinsnede van artikel 5 der wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109);

Op de voordracht van de Ministers van Marine en van Oorlog van 8 December 1890, Bureau D, n°. 35, en van 10 December 1890, IVe Afd. n°. 77;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met ingang van 1 Januari 1891 te bepalen, dat de in voormeld artikel 5 bedoelde verzoeken om ontslag, moeten geschieden:

a. voor zooveel betreft de inrichtingen van
's Rijks zeemacht:

aan het hoofd der betrokken inrichting schriftelijk en vier weken vóór den dag, waarop het ontslag wordt verlangd, kunnende de genoemde termijn tot twee weken worden teruggebracht, bijaldien een vroeger ontslag, ter beoordeeling van het hoofd der betrokken inrichting, niet met 's Lands belang in strijd is;

b. voor zooveel betreft de inrichtingen van
's Rijks landmacht:

aan het hoofd der betrokken inrichting schriftelijk

(1) Bij circulaire van dezelfde dagteekening, is gelijke mededeeling gedaan aan de colleges van regenten over de gevangnissen, de rijksopvoedingsgestichten en de rijkswerkinrichtingen, met verzoek om bij voorkomende gelegenheid dienovereenkomstig te handelen.

telijk en twee weken vóór den dag, waarop het ontslag wordt verlangd.

De Ministers van Marine en van Oorlog zijn belast met de uitvoering van dit besluit.

's Gravenhage den 16den December 1890.

(get.) EMMA.

De Minister van Marine, (get.) DYSERINCK.
De Minister van Oorlog, (get.) J. W. BERGANSIUS.

16 December 1890. BESLUIT, houdende beschikking op het tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, ingesteld beroep in zake handhaving van een besluit van het gemeentebestuur van Raalte, betreffende weigering van vergunning tot oprichting van een kerkgebouw, op grond dat door het klokgelui in den toren der te bouwen kerk, de godsdienst oefeningen in eene andere kerk stoornis zouden kunnen onder vinden.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Beschikkende op het beroep van het Rooms-Katholiek kerkbestuur te Raalte ingesteld tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 19 Juni 1890, strekkende tot handhaving van een besluit van burgemeester en wethouders van Raalte, waarbij aan genoemd kerkbestuur toestemming is geweigerd voor den bouw eener nieuwe kerk binnen 200 meters van eene bestaande;

De Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 28 October 1890, n°. 77;

Op de voordracht van den Minister van Justitie van den 8sten December 1890, 1ste afdeling, n°. 153;

Overwegende, dat bij adres van 14 April 1890, naar aanleiding van art. 7 der wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n°. 102), door het Rooms-Katholiek kerkbestuur te Raalte aan burgemeester en wethouders dier gemeente, behalve voor het bouwen eener noodkerk, waarvoor vergunning is verleend, ook verlof is gevraagd tot het bouwen eener nieuwe kerk in de richting van het noordoosten naar het zuidwesten, schuins door de lijnen der bestaande kerk en zoo dat de nieuwe kerk ook zou komen te staan op den tuingrond naast de bestaande kerk en zou raken de zoogenaamde catechismuskamer, terwijl er een ingang zou zijn in den zuidoostelijken zijmuur en een ingang onder den toren, die ge-

plaatst zou worden op ongeveer het midden der lengte van het bestaande gebouw;

dat hiertegen bezwaar is ingebracht door den kerkeraad en de kerkvoogdij der Hervormde gemeente, van wier kerkgebouw de aangewezen plaats minder dan 200 Meter verwijderd is, op grond dat de godsdienstoefeningen der Hervormden, voornamelijk uit evangelieprediking bestaande, waarbij het op duidelijk hooren en verstaanbaar spreken aankomt, groote hindernis zouden ondervinden van de krachtige en zware klok, die in den toren zou worden geplaatst;

dat bij besluit van burgemeester en wethouders van 2 Mei 1890 het gevraagde verlof is geweigerd, op grond dat, al moge ook het terrein voor de nieuwe kerk bestemd, op zich zelf voor de oprichting van eene kerk zonder meer niet onvoorzwaardelijk zijn af te keuren, echter de oprichting van het nieuwe kerkgebouw met toren bezwaren ontmoet bij het Nederduitsch Hervormd kerkbestuur;

dat de toren van de nieuwe kerk zou worden geplaatst onmiddellijk aan de Moddersmitsteeg en op hoogstens 185 Meter afstand van de Hervormde kerk;

dat het gebruik en de dienst van de Roomsche Katholieke kerk medebrengen, dat er bij bijna alle godsdienstoefeningen gebruik van de klokken wordt gemaakt en onder sommige omstandigheden gedurende eenigszins geruimen tijd;

dat de godsdienstoefeningen van de Katholieken en de Hervormden in de meeste gevallen samen vallen en dat alsdan het gebruik maken van die klokken stoornis zou kunnen teweegbrengen, vooral daar de godsdienstoefeningen van de Hervormden hoofdzakelijk bestaan in evangelieprediking, waarbij het op verstaanbaar spreken en duidelijk hooren aankomt, en dat die oefeningen bij het oprichten van de ontworpen Roomsche Katholieke kerk met toren en door het gebruik, dat er van de klokken in dien toren zou worden gemaakt, zoo niet onmogelijk, toch in sommige omstandigheden moeilijk konden worden gemaakt;

dat het Roomsche Katholieke kerkbestuur daarop van de weigering der toestemming voor den bouw der kerk in beroep is gekomen bij Gedeputeerde Staten van Overijssel en er op heeft gewezen dat het bezwaar van het Hervormd kerkbestuur, waarop burgemeester en wethouders hunne weigering ook gronden, eenig en alleen bestaat in vrees voor stoornis bij de godsdienstoefeningen in de Hervormde kerk door het gebruik der klokken

in den te bouwen toren van de Roomsche Katholieke kerk;

dat het Roomsche Katholieke kerkbestuur heeft aangevoerd dat dit bezwaar van het Hervormd kerkbestuur voor burgemeester en wethouders geen reden mocht zijn om hunne toestemming tot den bouw van kerk en toren te weigeren, omdat het oordeel over dat bezwaar, wanneer het feitelijk reeds bestond, bij art. 8 der wet tot regeling van het toezicht op de kerkgenootschappen van 10 September 1853 (*Staatsblad* n°. 102), aan den Commissaris des Konings in de provincie is opgedragen en alzoo niet behoort tot de bevoegdheid van burgemeester en wethouders; terwijl het Roomsche Katholieke kerkbestuur voorts heeft omtkend dat het klokgelui de godsdienstoefeningen in de Hervormde kerk zou kunnen hinderen;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 19 Juni 1890 hebben overwogen dat de wet voor elke oprichting van een gebouwtot uitoefening van den openbaren godsdienst binnen den afstand van 200 Meter van eene bestaande kerk in het belang der openbare orde een onderzoek eischt omtrent de plaats van vestiging en dat het gemeentebestuur op grond van dat onderzoek den bouw kan weigeren of toestaan;

dat de wet het gemeentebestuur vrijlaat in zijn oordeel omtrent de wenschelijkheid van het al of niet verleenen der vergunning tot den bouw en dit dus, waar het meent deze te moeten weigeren, in de redenen van weigering niet is gebonden, mits de weigering steunt op argumenten ontleend aan de openbare orde;

dat het belang der openbare orde eischt dat geene godsdienstoefening worde gestoord en dat alzoo, waar daarvoor gevaar bestaat, elke maatregel om dat gevaar af te wenden is in het belang der openbare orde;

dat derhalve de grond, waarop burgemeester en wethouders het gevraagde verlof hebben geweigerd, te weten dat door het luiden der klokken gevaar zou bestaan voor stoornis van de godsdienstoefeningen der Hervormden, stenn vindt in de wet;

dat wel door het Roomsche Katholieke kerkbestuur wordt beweerd, dat dit voor het gemeentebestuur geen grond tot weigering had mogen zijn, vermits de bealissing omtrent het al of niet luiden der klokken volgens art. 8 der wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n°. 102) is gegeven aan den Commissaris des Konings in de provincie, doch dat die bewering niet aannemelijk is, aan-

gezien, volgens art. 7 dier wet, het gemeentebestuur in zijne beslissing vrij is;

voorts dat het bezwaar, waarop de afwijzende beschikking van het gemeentebestuur rust, alleszins gegrond is;

dat Gedeputeerde Staten op deze gronden hebben beslist dat er geene termen aanwezig waren om het besluit van burgemeester en wethouders, waartegen beroep, te vernietigen;

dat het Roomsch-Katholiek kerkbestuur te Raalte tegen deze nitpraak van Gedeputeerde Staten bezwaren heeft ingebracht van gelijken aard als vroeger tegen de weigering van het gemeentebestuur bij Gedeputeerde Staten werden aangevoerd en die uitspraak aan de Koninklijke eindbeslissing heeft onderworpen;

Overwegende, dat het eenige bezwaar waarop de door Gedeputeerde Staten gehandhaafde weigering der verlangde vergunning steunt, hierin bestaat dat door het klokgelui in den toren der te bouwen kerk de godsdienstoefeningen in de Hervormde kerk stoornis zouden kunnen ondervinden; dat echter dit geen aanleiding kan geven om de verlangde vergunning te weigeren, daar de wet tot regeling van het toezicht op de onderscheidene kerkgenootschappen tegen het gevaar van hinder of stoornis, uit klokkluiden voortspringende, een afzonderlijk repressief voorschrift in art. 8 heeft gegeven;

Gezien de wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n°. 102);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bovenvermeld besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel, van 19 Juni 1890, alsnog aan het Roomsch-Katholiek kerkbestuur te Raalte vergunning te verleenen tot oprichting van een kerkgebouw, gedeeltelijk op de plaats der bestaande Roomsch-Katholieke kerk, gedeeltelijk op het daaraan grenzend terrein.

De Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur.

's Gravenhage, den 16 December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Justitie,

(get.)

RUIJS VAN BEERENBROEK.

17 December 1890. BESLUIT, tot intrekking van de Koninklijke besluiten van 27 Maart 1885 (*Staatsblad* n°. 74), 2 April 1887 (*Staats-*

blad n°. 47) en 19 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 51) en tot regeling van den omvang van het examen, bedoeld in art. 63 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 180.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1890, n°. 3780^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat het, na de wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs, van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), noodig is, de Koninklijke besluiten van 27 Maart 1885 (*Staatsblad* n°. 74), 2 April 1887 (*Staatsblad* n°. 47) en 19 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 51), ter uitvoering van art. 63 der eerstgenoemde wet, te herzien;

Den Raad van State gehoord (advies van 18 November 1890, n°. 24);

Gelet op het nader rapport van voornoemden Minister van 12 December 1890, n°. 4500, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het getal der commissiën, belast met het afnemen der examens ter verkrijging van de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer en hoofdonderwijzeres, bedraagt zooveel als de Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs belast is, telken jare naar bevind van zaken raadzaam zal oordeelen.

2. Elke commissie bestaat uit ten minste zeven leden. Hun kunnen zoo noodig zeven plaatsvervangens worden toegevoegd.

3. De voornoemde Minister wijst een der leden van de commissie tot voorzitter en een tot ondervoorzitter aan. De commissie benoemt een ander harer leden tot secretaris.

4. De voorzitter wijst de lokalen aan, waar de examens worden afgenomen.

5. De examens worden mondeling en schriftelijk afgelegd.

De omvang der kennis, die in elk vak van de aspiranten kan worden gevorderd, is aangewezen bij het programma aan dit besluit gehecht.

6. Het mondeling examen strekt zich uit tot al de in het programma vermelde vakken.

Het schriftelijk examen omvat de volgende vakken:

- a. het schrijven;
- b. de Nederlandsche taal;
- c. het rekenen;
- d. de methode van onderwijs en opvoeding.

7. Het examen loopt voor iederen aspirant binnen drie dagen ten einde.

Eén dag is bestemd voor het schriftelijk werk; twee dagen worden aan het mondeling onderzoek en het handteekenen besteed. Het schrijven kan, zoo noodig, bij het mondeling gedeelte behandeld worden.

Het examen duurt op één dag voor ieder der aspiranten niet langer dan zeven uren.

Bij het mondeling onderzoek worden de aspiranten afzonderlijk ondervraagd; het vangt aan ten minste 14 dagen na het schriftelijk examen.

8. De voorzitter van elke commissie roept de leden vóór den aanvang der examens bijeen ter plaatse, waar ze zullen gehouden worden. De commissie verdeelt zich alsdan in sub-commissiën, welke ieder in het bijzonder belast worden met het onderzoek in één of meer verschillende vakken.

Voor ieder vak wordt een lid aangewezen als examinerator; deze is belast met het nazien van het daarvoor verrichte schriftelijk werk en voorts nog een lid om dat schriftelijk werk mede na te zien en ook het mondeling examen bij te wonen. Dezelfde persoon kan met het examineren in meer dan één vak worden belast.

In de gemelde bijeenkomst wordt tevens het plan voor de inrichting der examens vastgesteld en worden de leden der commissie aangewezen, wien het toezicht op het maken van het schriftelijk werk is opgedragen.

9. In dezelfde, of zoo noodig, in eene volgende bijeenkomst worden de opgaven voor het schriftelijk werk vastgesteld.

10. Het schriftelijk werk wordt door de aspiranten onder voortdurend toezicht gemaakt.

Het gebruik van hulpmiddelen is daarbij verboden.

Hun, die zich aan eenig bedrog bij het examen schuldig maken, wordt terstond de verdere deelneming aan het examen ontzegd.

Het schriftelijk werk van iedere groep aspiranten moet nagezien zijn vóór den aanvang van het mondeling examen van die groep.

11. Aan het oordeel over de kennis der aspiranten neemt de geheele commissie deel, gehoord de sub-commissiën, die het examen hebben afgenomen.

Het oordeel wordt uitgedrukt door een der cijfers van 1 tot 10, aan welke de volgende beteekenis is te hechten:

10 uitmuntend;	5 twijfelachtig;
9 zeer goed;	4 onvoldoende;
8 goed;	3 zeer onvoldoende;
7 ruim voldoende;	2 gering;
6 voldoende;	1 zeer gering.

12. Omtrent den uitslag van het examen wordt geene beslissing genomen in eene vergadering, waarin meer dan twee leden niet aan de stemming deelnemen.

De beslissing, zowel omtrent de waardeering bij elk vak, als omtrent den uitslag van het examen, wordt bij meerderheid der uitgebrachte stemmen genomen. Staking van stemmen wordt geacht eene beslissing te zijn in den voor den geëxamineerde minst gunstigen zin.

13. De uitslag van het examen wordt dadelijk aan de geëxamineerden medegedeeld; de toegekende akten van bekwaamheid worden zoo spoedig mogelijk uitgereikt.

14. Zoowel de afgewezen aspiranten als zij, wier examen voldoende is geweest, ontvangen van de examen-commissie eene schriftelijke mededeeling van den uitslag van hun examen in elk vak.

Bovendien worden na afloop van het examen aan elken aspirant, die dit verlaagt, omtrent het door hem afgelegd examen mondeling inlichtingen gegeven.

Vóór den afloop van het geheele examen worden aan de aspiranten geenerlei inlichtingen omtrent den uitslag van het onderzoek in eenig vak verstrekt.

15. De commissiën zenden aan den voornoemden Minister een proces-verbaal van hare zittingen, eene lijst, bevattende de namen en voornamen, de geboorte- en woonplaatsen en de dagteekeningen van geboorte der toegelaten geëxamineerden, benevens eene opgave van het getal der afgewezenen en van het getal dergenen, die zich tijdens het examen hebben teruggetrokken.

16. De voorzitters en leden der commissiën genieten, voor zooveel betreft de hun bij art. 62 der wet toegekende vacatiegelden, zes gulden voor elken dag, waarop zij het examen of eene daartoe betrekkelijke vergadering der commissie bijwonen.

17. Dit besluit treedt in werking op 1 Januari 1891.

Met gelijke dagteekening worden de Koninklijke besluiten van 27 Maart 1885 (*Staatsblad* n°. 74), 2 April 1887 (*Staatsblad* n°. 47) en 19 Maart 1888 (*Staatsblad* n°. 51) ingetrokken.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 17den December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgely. 22 Dec. 1890.)

PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer en hoofdonderwijzeres.

De vereischten zijn:

1°. *Het lezen.*

Nauwkeurig en natuurlijk lezen met eene beschaafde uitspraak. De lezer moet daarbij blijken geven, dat hij het gelezene verstaat.

2°. *Het schrijven.*

Vaardigheid in het schrijven, te beoordeelen naar een schoonschrift en naar eene proeve op het schoolbord.

3°. *De Nederlandsche taal.*

a. Kennis van de beginselen der spraakkunst, en wel:

de leer van den zin, de onderscheiding der woordsoorten, de beteekenis en het gebruik der buigingsvormen; de hoofdzaken uit het gebied der woordvorming; de spelregels.

b. Eenige bekendheid met de voornaamste voortbrengselen der Nederlandsche letterkunde, vooral van lateren tijd.

c. Vaardigheid om zich juist en gemakkelijk uit te drukken.

Zij wordt beoordeeld naar de wijze, waarop de vragen, bij het mondeling examen gedaan, zijn beantwoord, en naar het gemaakte schriftelijk werk.

4°. *Het rekenen.*

Grondige kennis der theorie van het rekenen met inbegrip van de leer der evenredigheden, van de evenredige afhankelijkheid der grootheden, van de worteltrekking en van de reken- en meetkundige reeksen.

Vaardigheid in het oplossen, zoowel uit het hoofd als schriftelijk, van rekenkundige vraagstukken.

5°. *De aardrijkskunde.*

Kennis van de hoofdzaken der natuurkundige aardrijkskunde; eenige kennis van de wiskundige

aardrijkskunde, waarbij het moet blijken, dat de aspiranten gebruik weten te maken van de aardglobe; algemeene kennis van de belangrijkste landen en volken der aarde, en van Europa, Nederland en zijne bezittingen meer in het bijzonder.

6°. *De geschiedenis.*

Eenige kennis van de volken der oudheid; bekendheid met de hoofdfeiten uit de geschiedenis der middeleeuwen en de nieuwe geschiedenis, inzonderheid met de voornaamste gebeurtenissen der 19de eeuw; kennis van de geschiedenis van ons vaderland en zijne bezittingen.

7°. *De kennis der natuur.*

Kennis van de beginselen der natuurkunde; van de samenstelling der dampkringslucht en van de eenvoudigste verbrandingsverschijnselen. Kennis van den bouw en de verrichtingen van het menschelijk lichaam en van de beginselen der plant- en dierkunde.

8°. *Het handteekenen.*

a. Bedrevenheid in het teekenen op papier van eene niet al te samengestelde vlakversiering naar een plaat.

b. Bedrevenheid in het schetsen en schaduwen naar de natuur van een groep meetkundige lichamen.

c. Kennis van de hoofdbeginselen der doozichtkunde.

d. Kennis van een goeden leergang voor het teekenonderwijs in de lagere school.

9°. *De methode van onderwijs en opvoeding.*

a. Duidelijke begrippen van de wijze, waarop het schoolonderwijs dienstbaar kan gemaakt worden aan de verstandelijke en zedelijke vorming der leerlingen.

b. Kennis van de algemeene inrichting der lagere school, van de indeeling der klassen en van het klassikaal onderwijs.

c. Kennis van de algemeene onderwijskunde en van de meest gebruikte leerwijzen voor elk vak bij het lager onderwijs in het bijzonder.

d. Eenige kennis van de geschiedenis van de opvoeding en het onderwijs, vooral in ons vaderland en die van het Nederlandsch schoolwezen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (*Staatsblad* n°. 180).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

17 December 1890. **BESLUIT**, tot vaststelling van bepalingen voor het examen, bedoeld in artikel 65 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *p* in artikel 2 der eerstgenoemde wet. S. 181.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1890, n°. 3315^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat het noodig is bepalingen vast te stellen voor het examen bedoeld in art. 65 der wet tot regeling van het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *p* in artikel 2 der eerstgenoemde wet;

Den Raad van State gehoord (advies van 18 November 1890, n°. 28);

Gelet op het nader rapport van den voornoemden Minister, van 12 December 1890, n°. 4501, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

1°. dat het examen, bedoeld in art. 65 der wet tot regeling van het lager onderwijs ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, genoemd onder *p* in art. 2 der wet, mondeling en schriftelijk wordt afgelegd;

2°. dat bij het afnemen van dit examen het programma, aan dit besluit gehecht, tot leiddraad zal strekken;

3°. dat dit besluit in werking treedt op 1 Januari 1891.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 17den December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.)

DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 22 Dec. 1890.)

PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *p* in art. 2 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), naar aanleiding van art. 65 der eerstgenoemde wet.

De vereischten zijn:

a. Kennis van de vlakke meetkunde, de vlakke driehoeksmeting en de stereometrie.

b. Kennis van de lagere algebra tot en met de vierkantsvergelijkingen, alsmede van de rekenkunstige en meetkunstige reeksen en de logaritmen.

c. Vaardigheid in de oplossing van eenvoudige stel- en meetkundige vraagstukken.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (*Staatsblad* n°. 181).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

17 December 1890. **BESLUIT**, tot vaststelling van een programma voor het examen, bedoeld in art. 65*bis*, der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *j* in art. 2 der eerstgenoemde wet, tot regeling van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 182.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1890, n°. 3779^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat het ten gevolge van de aanvulling welke art. 65*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) heeft verkregen, noodig is, vast te stellen een programma voor het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid in het vak, vermeld onder *j* in art. 2 der eerstgenoemde wet, en te regelen de wijze van afneming en hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft;

Den Raad van State gehoord (advies van den 18 November 1890, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van den voornoemden Minister, van 12 December 1890, n°. 4502, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het getal der commissiën, belast met het afnemen der examens ter verkrijging van akten van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, onder *j* in art. 2 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175), genoemd, bedraagt twee of zooveel meer als de Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs belast is, telken jare naar bevind van zaken raadzaam zal oordeelen.

2. Elke commissie bestaat uit ten minste vijf leden: één der inspecteurs van het lager onderwijs of één der districts-schoolopzieners, die tevens het voorzitterschap bekleedt, en ten minste twee mannelijke en twee vrouwelijke leden.

De commissie verdeelt zich in twee afdelingen, eene voor het onderzoek van de mannelijke aspiranten, waarin de mannelijke leden zitting nemen, eene voor het onderzoek der vrouwelijke aspiranten, waarin de vrouwelijke leden zitting nemen; de voorzitter heeft als lid en voorzitter in beide afdelingen zitting.

Aan de commissie kan een districts-schoolopziener als plaatsvervanger van den voorzitter, en kunnen een mannelijk en een vrouwelijk plaatsvervangend lid worden toegevoegd.

3. Bij het afnemen van het examen zal als leiddraad strekken het programma, aan dit besluit gehecht.

4. De voorzitter van elke commissie maakt door middel van de *Nederlandsche Staatscourant* het tijdstip bekend, waarop de werkzaamheden der commissie zullen aanvangen en den termijn binnen welken ieder, die tot het afleggen van examens verlangt te worden toegelaten, zich schriftelijk kan aanmelden bij den voorzitter der commissie, voor welke hij verlangt te verschijnen.

De dag en de plaats van het examen worden door den voorzitter aan de aspiranten bekeud gemaakt.

5. Het examen wordt in het openbaar gehouden, behalve voor zooveel de vrouwelijke aspiranten betreft.

6. De voornoemde Minister wijst de plaatsen aan, waar de commissiën hare zittingen zullen houden.

De lokalen, waar de examens worden afgenomen, worden door den voorzitter van elke commissie aangewezen.

7. De voorzitter van elke der commissiën roept de leden vóór den aanvang der examens bijeen ter plaatse, waar die zullen worden gehouden.

In deze bijeenkomst wordt het plan voor de inrichting der examens vastgesteld.

8. Het oordeel over de bekwaamheid der geëxamineerden wordt uitgedrukt door een der cijfers van 1 tot 10, aan welke de volgende beteekenis is te hechten:

10 uitmuntend;	5 twijfelachtig
9 zeer goed;	4 onvoldoende;
8 goed;	3 zeer onvoldoende;
7 ruim voldoende;	2 gering;
6 voldoende;	1 zeer gering.

9. Omtrent het toekennen der in het vorige artikel vermelde cijfers en den uitslag van het examen, wordt door iedere afdeling eener commissie bij meerderheid van stemmen beslist.

10. De uitslag van het examen wordt dadelijk aan de geëxamineerden, die zich ter plaatse bevinden, medegedeeld.

De toegelaten akten worden zoo spoedig doenlijk kosteloos uitgereikt.

11. Elke commissie zendt aan den voornoemden Minister een procesverbaal van hare zittingen, eene lijst, bevattende de namen en voornamen, de geboorte- en woonplaatsen en de dagteekeningen van geboorte der toegelaten geëxamineerden, benevens eene opgaf van het getal der afgewezenen, en van het getal dergenen, die zich tijdens het examen hebben teruggetrokken.

12. De leden en de plaatsvervangende leden der commissiën, met uitzondering van de voorzitters en hunne plaatsvervangers, genieten uit 's Rijks kas vacatiegelden, ten bedrage van zes gulden voor elken dag, waarop zij het examen of eene daartoe betrekkelijke vergadering der commissie bijwonen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 17den December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

Uitgag. 22 Dec. 1890.)

PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder j in artikel 2 der wet van 17 Augustus 1878 (Staatsblad n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175), naar aanleiding van art. 65bis der eerstgenoemde wet.

De vereischten zijn:

Eenige bedrevenheid in het doen uitvoeren van en bekendheid met bewegingsspelen en de vrije en ordeoefeningen der gymnastiek zonder toestellen — stokken, halsters en springtouwen hieronder niet begrepen — voor leerlingen van beiderlei sekse en van den leeftijd waarop zij de lagere school bezoeken.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (Staatsblad n°. 182).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

17 December 1890. BESLUIT, tot intrekking van de Koninklijke besluiten van 3 Februari 1881 (Staatsblad n°. 25), 13 Augustus 1881 (Staatsblad n°. 149) en 18 Februari 1883 (Staatsblad n°. 23) en tot vaststelling van programma's voor het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid, bedoeld in art. 56, onder a, der wet van 17 Augustus 1878 (Staatsblad n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175), alsmede tot regeling van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 183.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WJF EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1890, n°. 3287^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat het na de wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (Staatsblad n°. 127), bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175) noodig is, de Koninklijke besluiten van 3 Februari 1881 (Staatsblad n°. 25), 13 Augustus 1881 (Staats-

blad n°. 149) en 18 Februari 1883 (Staatsblad n°. 23), tot vaststelling van programma's voor het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid, bedoeld in art. 56, onder a der eerstgenoemde wet en tot regeling van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft, te herzien;

Den Raad van State gehoord (advies van 18 November 1890, n°. 25);

Gelet op het nader rapport van voornoemden Minister, van 12 December 1890, n°. 4503, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. De commissie, benoemd volgens art. 57 der wet tot regeling van het lager onderwijs, kiest een harer leden tot secretaris. De voorzitter wijst de lokalen aan, waar de examens worden afgenomen.

2. De examens worden mondeling en schriftelijk afgelegd. De omvang der kennis, die in elk vak van de aspiranten kan worden gevorderd, is aangewezen bij de programma's A, B en C, aan dit besluit gehecht.

3. Het mondeling examen strekt zich niet tot al de in het programma vermelde vakken.

Het schriftelijk examen omvat de volgende vakken:

- a. het schrijven;
- b. de Nederlandsche taal;
- c. het rekenen;
- d. de aardrijkskunde;
- e. de theorie van onderwijs en opvoeding.

4. Het examen loopt voor iederen aspirant binnen twee dagen ten einde.

Voor hen, die het examen ter verkrijging der akte, bedoeld in art. 56, onder a, met goed gevolg hebben afgelegd en bij de aangifte voor het examen eene aanteekening hebben gevraagd voor de vrije en orde-oefeningen der gymnastiek of voor de nuttige handwerken voor meisjes of voor deze beide vakken, wordt dat tijdvak met één dag verlengd.

De eerste dag is bestemd voor het schriftelijk werk; de tweede dag wordt aan het mondeling onderzoek en het handteekenen besteed. Het schrijven kan, zoo noodig, bij het mondeling gedeelte behandeld worden.

Het examen duurt op één dag voor ieder der aspiranten niet langer dan zeven uren.

Bij het mondeling onderzoek worden de aspiranten afzonderlijk ondervraagd; het vangt aan ten minste 8 dagen na het schriftelijk examen.

5. De voorzitter van elke commissie roept de leden vóór den aanvang der examens bijeen ter plaatse, waar zij zullen gehouden worden. De commissie bepaalt door welke deskundigen zij zich zal laten bijstaan, en hoe zij zich zal verdeelen om in de verschillende vakken te examineren. Voor elk vak wordt een examinator en een bijzitter aangewezen, die te zamen belast zijn met het nazien van het schriftelijk werk voor dat vak; één van beiden moet lid der commissie zijn.

Dezelfde persoon kan voor meer dan één vak worden aangewezen.

6. In eene volgende bijeenkomst, waartoe ook de deskundigen kunnen worden opgeroepen, worden de opgaven voor het schriftelijk werk door de commissie vastgesteld en wordt het plan voor de inrichting van het examen geregeld.

7. Het schriftelijk werk wordt onder voortdurend toezicht gemaakt.

Het gebruik van hulpmiddelen is daarbij verboden.

Hun, die zich aan eenig bedrog schuldig maken, wordt terstond de verdere deelneming aan het examen ontzegd.

8. Aan het oordeel over de kennis der aspiranten neemt de geheele commissie deel, na voor zooveel noodig hen, die het examen hebben afgenomen, te hebben gehoord.

Het oordeel wordt uitgedrukt door een der cijfers van 1 tot 10, aan welke de volgende betekenissen is te hechten:

10 uitmuntend;	5 twijfelachtig;
9 zeer goed;	4 onvoldoende;
8 goed;	3 zeer onvoldoende;
7 ruim voldoende;	2 gering;
6 voldoende;	1 zeer gering.

9. Zonder stemming worden afgewezen zij, die onvoldoende zijn bevonden in de Nederlandsche taal.

In alle andere gevallen heeft na beraadslaging eene stemming plaats.

Omtrent den uitslag van het examen wordt geene beslissing genomen in eene vergadering, waari meer dan één lid niet aan de stemming deelnemen. De beslissing, zoowel omtrent de waardeering bij elk vak als omtrent den uitslag van het examen, wordt bij meerderheid der uitgebrachte stemmen genomen.

Staking van stemmen wordt geacht eene beslissing te zijn in den voor den geëxamineerde minst gunstigen zin.

10. De uitslag van het examen wordt dadelijk

aan de geëxamineerden medegedeeld; de toegekende akten van bekwaamheid worden zoo spoedig mogelijk uitgereikt.

11. Zoowel de afgewezen aspiranten als zij, wier examen voldoende is geweest, ontvangen van de examen-commissie eene schriftelijke mededeeling van den uitslag van hun examen in elk vak.

Bovendien worden na afloop van het examen aan iederen aspirant, die dit verlangt, omtrent het door hem afgelegd examen mondeling inlichtingen gegeven.

Vóór den afloop van het geheele examen worden aan de aspiranten geenerlei inlichtingen omtrent den uitslag van het onderzoek in eenig vak verstrekt.

12. De commissiën zenden zoodra mogelijk aan den voornoemden Minister een procesverbaal van hare zittingen, eene naamlijst van de toegelaten geëxamineerden, waarvoor de modellen van Regeeringswege worden verstrekt, en eene opgave van het getal der afgewezenen en van het getal dergenen, die zich tijdens het examen hebben teruggetrokken.

13. De deskundigen worden, voor zooveel betreft de vergoeding voor reis- en verblijfkosten, gerangschikt in de 3de klasse van artikel 2 van het Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4).

14. Dit besluit treedt in werking op 1 Januari 1891.

Met gelijke dagteekening worden de Koninklijke besluiten van 3 Februari 1881 (*Staatsblad* n°. 25), 13 Augustus 1881 (*Staatsblad* n°. 149) en 18 Februari 1883 (*Staatsblad* n°. 23) ingetrokken.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 17den December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 22 Dec. 1890.)

A. PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid als onderwijzer en als onderwijzeres, bedoeld in art. 56, onder a, der wet tot regeling van het lager onderwijs.

De vereischten zijn:

1°. Nauwkeurig en natuurlijk lezen met eene

beschaafde uitspraak. De aspiranten moeten daarbij blijken geven, dat zij het gelezene verstaan en, naar aanleiding daarvan, met eenige gemakkelijheid hunne gedachten kunnen nitdrukken.

2°. Vaardigheid in het schrijven, te beoordeelen naar een schoonschrift, groot, middelsoort en klein, het laatste zoowel met loopende als met staande hand, en naar eene proeve op het schoolbord.

3°. Kennis van de beginselen der spraakkunst, en wel de hoofdzaken nit de leer van den zin, de onderscheiding der woordsoorten, de beteekenis en het gebruik der buigingsvormen en spelregels, voor zoover noodig tot het zuiver schrijven; het gebruik der leestekens; eenige bekendheid met de vorming der woorden.

4°. Vaardigheid om zijne gedachten schriftelijk juist en gemakkelijk uit te drukken, blijkende nit het schriftelijk werk.

5°. Kennis van de gronden der hoofdbewerkingen in de rekenkunde, zoowel met gewone en tien-deelige breuken als met geheele getallen; de evenredigheden; het Nederlandsche stelsel van maten en gewichten; de berekening van de grootte en de vormveranderingen van eenvoudige vlakke figuren; en de berekening van de inhouden der eenvoudigste lichamen.

Vaardigheid in het oplossen zoowel nit het hoofd als schriftelijk van eenvoudige rekenkunstige vraagstukken.

6°. Algemeene kennis van de oppervlakte der aarde en van de staat- en natuurkundige aardrijksbeschrijving van Europa; eene bekendheid met Nederland en zijne bezittingen, die meer tot in bijzonderheden afdaalt.

7°. Bekendheid met de gebenrtenissen van de geschiedenis des Vaderlands.

8°. Kennis van de eenvoudigste natuurkundige verschijnselen.

Eenige bekendheid met het organisme van het menschelijk lichaam, vooral ten opzichte van den bloedsomloop en de ademhaling, en met den bouw en het leven van de belangrijkste inlandsche dieren en planten.

9°. Kennis van het notenschrift, de maatverdeling en de toonschalen, voor zoover die noodig is voor het schoolonderwijs in het zingen.

10°. Bedrevenheid in het teekenen op papier en in het schetsen op het zwartbord van eene eenvoudige vlakversiering naar eene plaat.

Bedrevenheid in het schetsen en schaduwen van eenig meetkunstig lichaam naar de natuur.

Bekendheid met de meest voorkomende perspeg-

elische verschijnselen; begrip van projecties en doorsneden.

Keunis van een goeden leergang voor het eerste teekenonderwijs in de lagere school.

11°. Bekendheid met:

de inrichting van de lagere school en het klassikaal onderwijs;

de voornaamste leerwijzen voor de vakken, genoemd onder *a*, *b* en *c* van art. 2 der wet; de geschiktste middelen tot handhaving van orde en tucht;

de voornaamste bepalingen der tegenwoordige wetgeving op het lager onderwijs.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (*Staatsblad* n°. 183).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

B. PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener aanteekening, bevoegdheid verleende tot het geven van huis- en schoolonderwijs in het vak, genoemd onder j, in art. 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs.

De vereischen zijn:

Eenige bedrevenheid in het doen uitvoeren van en bekendheid met bewegingspelen en de vrije en orde-oefeningen der gymnastiek, zonder toestellen — stokken, halters en springtouwen hieronder niet begrepen — voor leerlingen van beiderlei sekse en van den leeftijd, waarop zij de lagere school bezoeken.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (*Staatsblad* n°. 183).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(*get.*) DE SAVORNIN LOHMAN.

C. PROGRAMMA van het examen ter verkrijging eener aanteekening, bevoegdheid verleende tot het geven van huis- en schoolonderwijs in het vak, genoemd onder k, in art. 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs.

De vereischen zijn:

Jniste denkbeelden omtrent het geven van grondig, ook klassikaal, onderwijs in de nuttige handwerken voor meisjes.

Bedrevenheid in breien, mazen, stoppen, naaien, en knippen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 December 1890 (*Staatsblad* n°. 183).

Mij bekend,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

17 December 1890. BESLUIT, tot intrekking van de Koninklijke besluiten van 28 Mei 1879 (*Staatsblad* n°. 104) en 25 April 1882 (*Staatsblad* n°. 57) en tot regeling van de wijze, waarop wordt voorbereid en ingesteld het vergelijkend onderzoek, bedoeld in art. 28 der wet van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175). S. 184.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1890, n°. 3781^a, afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat het na de wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs van 17 Augustus 1878 (*Staatsblad* n°. 127) bij die van 8 December 1889 (*Staatsblad* n°. 175) noodig is, met intrekking van de Koninklijke besluiten van 28 Mei 1879 (*Staatsblad* n°. 104) en 25 April 1882 (*Staatsblad* n°. 57), bij algemeen maatregel van bestuur de wijze te regelen, waarop het vergelijkend onderzoek, bedoeld in art. 28 der eerstgenoemde wet wordt voorbereid en ingesteld;

Den Raad van State gehoord (advies van den 18 November 1890, n°. 27);

Gelet op het nader rapport van voornoemden Minister, van 12 December 1890, n°. 4504, afdeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Bij het ontstaan van iedere vacature van hoofd der school, waarin niet wordt voorzien op de wijze, vermeld in het zevende lid van art. 28 der wet tot regeling van het lager onderwijs, kan eene oproeping worden gedaan van bevoegden, om zich als sollicitanten aan te melden; deze oproeping geschiedt door burgemeester en wethouders.

Beperkende voorwaarden in de oproeping kunnen alleen gesteld worden ten aanzien van leeftijd, diensttijd en vroegeren werkring, en slechts dan wanneer daaromtrent tusschen burgemeester en

wethouders en den districts-schoolopziener overeenstemming is verkregen.

De oproeping vermeldt in welke der leervakken, bedoeld in art. 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs, onderwijs wordt gegeven, en binnen welken termijn de sollicitanten zich schriftelijk moeten aanmelden bij het gemeentebestuur met overlegging der stukken volgens de wet vereischt tot bewijs hunner bevoegdheid en verder voor zoveel noodig tot bewijs, dat zij voldoen aan de in de oproeping gestelde eischen.

Terstond na het verstrijken van dien termijn zenden burgemeester en wethouders de ingekomen stukken aan den districts-schoolopziener.

2. De districts-schoolopziener zendt de lijst dergenen, die als sollicitanten kunnen worden aangemerkt, zoodra zij door hem is vastgesteld, aan burgemeester en wethouders.

Indien de lijst minder dan drie personen bevat, heeft eene herhaalde oproeping plaats, welke zich nu moet nitrekken tot alle bevoegden.

Heeft de herhaalde oproeping geen gunstig gevolg, zoo kan een derde oproeping geschieden.

Indien ook na de derde oproeping zich minder dan drie personen aanmelden, wordt voortgegaan met de voorbereidende werkzaamheden, om tot eene voordracht te geraken.

3. De districts-schoolopziener treedt, nadat hij omtrent het gedrag, de practische geschiktheid en den dienstijver der candidaten inlichtingen heeft ingewonnen, in overleg met burgemeester en wethouders, ten einde tot de noodige overeenstemming betreffende het opmaken der voordracht te komen.

4. Komen burgemeester en wethouders eenerzijds en de districts-schoolopziener anderzijds niet tot de gevorderde overeenstemming, dan wordt het vergelijkend onderzoek, bedoeld bij het derde lid van art. 28 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ingesteld.

Daartoe wordt — indien nog geene oproeping heeft plaats gehad of alleen eene oproeping met beperkende voorwaarden — eene oproeping aan alle bevoegden gedaan. Hierop zijn van toepassing art. 1, derde en vierde lid, en art. 2.

5. De districts-schoolopziener regelt het plan van het vergelijkend onderzoek en doet zich desgeraden achtende door deskundigen bijstaan. Deze deskundigen genieten, behalve reis- en verblijfskosten naar de derde klasse van het tarief, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4), vacatiegelden ten bedrage van ~~zes~~ gulden per dag. Zij genieten wegens het be-

K.B. '19.
St. 300.

oordeelen van het schriftelijk werk eene belooning van zes gulden per twintig candidaten.

Een gedeelte van twintig wordt voor twintig gerekend.

Deze kosten worden gerekend te behooren tot die, vermeld in art. 44 onder A, der wet tot regeling van het lager onderwijs.

6. Nadat met inachtneming der voorschriften, vervat in het vierde lid van art. 28 der wet tot regeling van het lager onderwijs, is vastgesteld, welke candidaten tot het vergelijkend onderzoek zullen worden toegelaten, bepaalt de districts-schoolopziener, na gehouden overleg met burgemeester en wethouders, de dag en de plaats van dat onderzoek.

Burgemeester en wethouders zorgen voor een geschikt lokaal, op kosten van de gemeente en geven ten minste acht dagen van te voren aan ieder dergenen, die worden toegelaten, van den dag en de plaats van het onderzoek schriftelijk kennis.

7. Het vergelijkend onderzoek wordt niet gehouden in het openbaar.

Het kan worden bijgewoond door den inspecteur, binnen wiens amtsgebied de te vervullen plaats behoort, den schoolopziener van het arrondissement, de leden der plaatselijke commissie, den burgemeester, de wethouders, de leden van den raad en den secretaris der gemeente.

De districts-schoolopziener noodigt den inspecteur en den schoolopziener van het arrondissement nit, het vergelijkend onderzoek bij te wonen.

8. Het onderzoek geschiedt mondeling, of schriftelijk en mondeling.

Het schriftelijke strekt, om de candidaten zowel uit het wetenschappelijke als uit het paedagogisch oogpunt te leeren kennen in den aard en het gehalte hunner kundigheden en hunner verstandelijke ontwikkeling; het mondelinge, inzonderheid om hen te leeren kennen in hunne paedagogische bekwaamheid en hunne persoonlijkheid als onderwijzer.

9. De districts-schoolopziener kan, na raadpleging met de deskundigen en met goedkeuring van burgemeester en wethouders, bepalen, welke candidaten, na afloop van een gedeelte en wel bij voorkeur van het schriftelijk gedeelte van het onderzoek, niet verder aan het onderzoek zullen deelnemen, met dien verstande, dat het aantal overblijvenden nimmer mag dalen beneden zes.

10. Van de nitkomsten van het onderzoek van elken candidaat wordt door den districts-schoolopziener en de deskundigen, die hem bĳstaan,

voor ieder vak, waarover het onderzoek loopt, bijzondere aantekening gehouden.

De wijze, waarop dit geschiedt, wordt door den districts-schoolopziener geregeld.

Na afloop van het onderzoek maakt hij, na het gevoelen der deskundigen te hebben ingewonnen met behulp van zijne en hunne aantekeningen, de ranglijst op.

Op die ranglijst wordt elke candidaat gebracht, naarmate hij bij het onderzoek, in zijn geheel, boven anderen voldaan heeft.

11. Achten, na afloop van het onderzoek, burgemeester en wethouders en de districts-schoolopziener dit noodzakelijk, dan kan eene nieuwe oproeping plaats hebben.

12. Achten burgemeester en wethouders en de districts-schoolopziener eene nieuwe oproeping niet noodzakelijk of komen zij daaromtrent niet tot overeenstemming, dan maakt de districts-schoolopziener eene voordracht op van ten minste drie personen, of zoo er slechts twee of een onderzoek werden, van twee of een.

Hij brengt op die voordracht, voor zooverre zij meer dan één persoon bevat, degenen, die de eersten op de ranglijst staan.

13. De districts-schoolopziener zendt de voordracht aan den gemeenteraad, uiterlijk binnen veertien dagen na den afloop van het onderzoek.

Hij voegt daarbij een afschrift van de ranglijst en een met redenen omkleed advies omtrent de voorgedragen candidaten.

14. Neemt de, ten gevolge van een vergelijkend onderzoek, benoemde die benoeming niet aan, dan geven burgemeester en wethouders daarvan onmiddellijk kennis aan den districts-schoolopziener, die de voordracht nit de op de ranglijst voorkomenden aanvult en daarvan binnen acht dagen mededeeling doet aan den gemeenteraad.

Kan zoodanige aanvulling bij gebrek aan onderzochte candidaten niet plaats hebben, dan bepaalt zich de keuze van den gemeenteraad tot een der overige op de voordracht geplaatsten, tenzij de districts-schoolopziener eene nieuwe oproeping noodig acht.

15. Geschillen, nit de toepassing van dit besluit oprijzende, worden onderworpen aan de beslissing van den Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs is belast.

16. Dit besluit treedt in werking op 1 Januari 1891.

Met gelijke dagteekening zijn de Koninklijke besluiten van 28 Mei 1879 (*Staatsblad* n°. 104) en 25 April 1882 (*Staatsblad* n°. 57) vervallen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 17den December 1890.

(get.) EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 22 Dec. 1890.)

19 December 1890. BESLUIT, betreffende het geschil omtrent de tusschen de gemeentebesturen van *Werkhoven*, *Odijk* en *Bunnik* bestaande gemeenschappelijke regeling van het brandwezen. S. 185.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Gezien de aan Ons overgelegde stukken in zake het geschil omtrent de tusschen de gemeentebesturen van *Werkhoven*, *Odijk* en *Bunnik* bestaande gemeenschappelijke regeling van het brandwezen;

Den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur, gehoord (advies van 17 September 1890; n°. 66);

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 15 December 1890, n°. 4302, afdeling Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende:

dat met machtiging en onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten van *Utrecht*, bij de besluiten van den gemeenteraad van *Werkhoven*, dd^o. 6 September, van den gemeenteraad van *Bunnik*, insgelijks dd^o. 6 September, en van den gemeenteraad van *Odijk*, dd^o. 9 September 1859, eene gemeenschappelijke regeling van het brandwezen tot stand is gebracht, welke inhield, dat ten behoeve van die gemeenten eene brandspuit van de grootste soort, met aanjager, zuigbuis, ladders, haken en verder toebehooren zou worden aangekocht;

dat die brandspuit c. a. op het grondgebied van de gemeente *Odijk* zou worden geplaatst en dat tot berging van een en ander in die gemeente een doelmatig huisje zou worden gebouwd; dat door elke der betrokken gemeenten, naar den maatstaf harer bevolking een evenredig aandeel zou worden gedragen in de kosten van aankoop en onderhoud van de brandspuit met toebehooren, alsmede van den bouw en het onderhoud van het huisje en voorts in de jaarlijksche retributie voor het recht van opstal van den grond, waarop het

brandspuithuisje zoude worden gebouwd, terwijl de uitvoering van deze zaak in haar geheel aan den gemeenteraad van *Odijk* werd opgedragen;

dat, ter voldoening aan die opdracht, door het gemeentebestuur van *Odijk* voor gemeenschappelijke rekening eene brandspuit met toebehooren werd aangeschaft en op zijn last een huisje tot berging van het materieel werd gebouwd op een stukje grond, waarvan genoemde gemeente, bij akte van 17 September 1859, met ingang van 15 September bevorens voor den tijd van 50 jaren het recht van opstal verwierf;

dat de gemeenteraad van *Werkhoven* in zijne vergadering van 25 October 1889, op grond van het geringe nut, dat de gemeenschappelijke brandspuit wegens den afstand van de bergplaats dier spuit voor zijne gemeente opleverde, alsmede op grond van het hooge kostenbedrag, dat ten gevolge van den bij de gemeenschappelijke regeling aangenomen maatstaf ten laste van zijne gemeente kwam, en tevens met het oog op eene noodzakelijk geworden herstelling van het materieel, met name van de slangen, het besluit nam om aan de gemeenteraden van *Odijk* en *Bunnik* voor te stellen, de gemeenschappelijke regeling op te heffen en wel op de voor beide laatstgenoemde gemeenten minst bezwarende voorwaarden;

dat de gemeenteraden van *Odijk* en *Bunnik*, van oordeel, dat de voorgestelde opheffing niet in het belang van hunne gemeenten was, dat de overeenkomst gedurende haar dertigjarig bestaan nimmer tot moeielijkheden aanleiding had gegeven en aan de behoefte naar behooren voldeed en voorts, dat de financieele regeling in geen enkel opzicht onbillijk genoemd kan worden, bezwaar maakten om tot die opheffing over te gaan;

dat de gemeenteraad van *Werkhoven* zich daarop tot Gedeputeerde Staten van *Utrecht* heeft gewend, welk college de opheffing der bestaande regeling wel wenschelijk achtte, doch tevens van oordeel was, dat die opheffing niet anders dan bij gemeen minnelijk overleg kon plaats hebben;

dat inmiddels de gemeenteraad van *Bunnik*, ofschoon bij zijn gevoelen blijvende, dat een ontbinding van de bestaande overeenkomst niet noodzakelijk en evenmin in het voordeel zijner gemeente was, evenwel met het oog op te verwachten moeielijkheden, waarin eventueel ook zijne gemeente gewikkeld zou worden, gemeend heeft zich in de gegeven omstandigheden en in het welbegrepen belang zijner gemeente niet tegen

het nitdrukkelijk verlangen van een der verbonden partijen te moeten verzetten;

dat Gedeputeerde Staten in hunne verdere pogingen om het geschil in der minne te doen bijleggen, niet zijn geslaagd, daar de gemeenteraad van *Werkhoven* de opheffing wenschte door te zetten van eene regeling, die hij met het belang zijner gemeente in strijd achtte en de gemeenteraad van *Odiijk*, het recht van een der betrokken gemeentebesturen betwijfelende om eene ontbinding der overeenkomst te eischen, althans voor den afloop van het bovenvermelde voor een tijdvak van vijftig jaren gevestigde recht van opstal geen vrijheid vond om tot die ontbinding mede te werken;

dat Gedeputeerde Staten van *Utrecht* vervolgens op grond van art. 147 der Provinciale wet en art. 70 der Grondwet het geschil aan Ons ter beslissing hebben voorgedragen;

Overwegende, dat eene regeling als de bovengenoemde niet mag geacht worden getroffen te zijn voor langeren tijd dan tot op het oogenblik dat een der partijen erwaart, dat zij daardoor niet langer kan gebaat worden;

dat, wanneer dit laatste door veranderde omstandigheden het geval is, en dus de belangen van een of meer partijen door die regeling naar hare meening worden geschaad, zoodanige regeling niet tegen den wensch van een der partijen behoort te worden gehandhaafd;

dat door het bestuur van de gemeente *Werkhoven* voldoende is aangetoond, dat bovenvermelde regeling betreffende het brandwezen in strijd is met haar belang en hare opheffing door het bestuur dier gemeente en door dat van *Bunnik* nitdrukkelijk uit dien hoofde verlangd wordt;

dat zij dns in billijkheid behoort te worden opgeheven.

Gelet op art. 70 der Grondwet en art. 121 der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan, te beslissen: 1°. dat de in 1859 door de gemeenteraden van *Werkhoven*, *Bunnik* en *Odiijk* getroffen gemeenschappelijke regeling van het brandwezen vervalt, zes maanden na dagteekening van dit besluit;

2°. dat de besturen van genoemde gemeente binnen vier maanden na dagteekening van dit besluit, met inachtneming van het bepaalde bij art. 121 der Gemeentewet, de gevolgen van het vervallen dier regeling nader moeten regelen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in

het *Staatsblad* zal geplaatst en tegelijk met de in hoofde dezes genoemde voordracht van den voornoemden Minister in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden opgenomen, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur. (1)

's Gravenhage, den 19den December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 1 Jan. 1891.)

19 December 1890. BESLUIT, tot wijziging van art. 2 van het Koninklijk besluit van 21 November 1888 (*Staatsblad* n°. 162), betreffende regeling van de vervolging van en het verhaal op ambtenaren bij de wees- en boedelkamers in *Nederlandsch-Indië*. S. 186.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Koloniën, van den 28sten October 1890, litt. A³, n°. 30; Den Raad van State gehoord (advies van den 25sten November 1890, n°. 19);

Gezien het nader rapport van den voornoemden Minister, van den 13den December 1890, litt. A³, n°. 55;

Hebben goedgevonden en verstaan:

in artikel 2 van het Koninklijk besluit van 21 November 1888, n°. 16 (*Nederlandsch Staatsblad* 1888, n°. 162 en *Indisch Staatsblad* 1889, n°. 41) worden de woorden:

“wat de weeskamers betreft aan *kwade trouw en grof verzuim*”;

vervangen door:

“wat de weeskamers betreft aan *kwade trouw of grof verzuim*”.

De Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* van het Koninkrijk der *Nederlanden* en in dat van *Nederlandsch-Indië* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 19den December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Koloniën, (get.) MACKAY.
(Uitgeg. 23 Dec. 1890.)

(1) Dit besluit is genomen, met afwijking van het advies van den Raad van State.

19 December 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22) belet, door middel van verzet bij den rechter op te komen alléén tegen de wettigheid van den aanslag; dat dit artikel niet verbiedt mede aan des rechters kennisneming te onderwerpen eene vordering tot teruggaaf van onverschuldigd betaalde belasting, ingesteld op grond dat de eischer, hetzij dan al of niet terecht aangeslagen, volgens art. 245 der gemeentewet, gelijk het gelezen wordt ingevolge art. 6 der wet van 7 Juli 1865 (*Staatsblad* n°. 79), ongehouden was in de belasting iets bij te dragen; en dat uit art. 15 der voormelde wet van 1845 niet volgt, dat ingeval geen verzet wordt gedaan tegen het dwangbevel, maar integendeel na voldoening daaraan het betaalde als onverschuldigd wordt teruggevorderd, ook deze vordering, met afwijking van den regel van art. 38 R. O., onafhankelijk van haar bedrag, steeds voor eene arrondissementen-rechtbank moet worden aangebracht.

De Hooge Raad enz.,

Partijen gehoord;

Gezien de stukken;

Overwegende dat als middelen van cassatie zijn voorgesteld:

I. Schending en verkeerde toepassing van art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22), de artt. 260, 245, 264, 265 en 266 der gemeentewet van 29 Juni 1861 (*Staatsblad* n°. 86), gewijzigd 7 Juli 1865 n°. 79 en 28 Juni 1881 n°. 102; de artt. 1 en 2 R. O., 165 en 187 der Grondwet van 1815, additioneel art. 3 der Grondwet van 1848, art. 2 van die van 1887, 1395 B. W., 125, 156 en 353 B. R., omdat het vonnis heeft verworpen de voorgedragen exceptie van onbevoegdheid der rechterlijke macht tot kennisneming eener conditio indebiti van te voren op dwangbevel betaalden gemeentelijken hoofdelijken omslag, thans teruggevorderd op grond van betwist verblijf of hoofdverblijf en mitsdien van onwettigen aanslag; en

II. *Subsidiair*: Schending en verkeerde toepassing van dezelfde artikelen, bij het 1° middel aangehaald en, voor zooveel noodig van de artt. 38 tot 42 en 53 R. O., omdat, wordt een geschil als het onderwerpelijke geacht *niet* te dragen het karakter eener betwisting der wettigheid van den aanslag, zoodat het, in den vorm van verzet

tegen het dwangbevel, zou zijn geweest toelaatbaar, het dan *in welken vorm dan ook* gekleed, altijd had moeten worden aangebracht bij de rechtbank, als speciaal daartoe bij gezegd art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22) aangewezen, zoodat de rechtbank zelfs ambtshalve de onbevoegdheid des kantonrechters ratione materiae had moeten uitspreken;

Ten aanzien van het 1° middel:

O. dat volgens het bestreden vonnis feitelijk vaststaat dat de oorspronkelijke eischer, nu verweerder, van de gemeente Nieuwe Pekela terugvordert, de door hem wegens zijn aanslag op het kohier der plaatselijke directe belasting over het jaar 1887 betaalde gelden ten bedrage van f199.27^o, als zijnde niet door hem verschuldigd geweest, daar hij gedurende dat jaar in die gemeente noch verblijf, noch hoofdverblijf gedurende 3 maanden gehad heeft, en mitsdien blijkens art. 245 der gemeentewet de gemeente onbevoegd was om hem te betrekken in haren hoofdelijken omslag;

O. dat, zoo hieruit moet worden afgeleid dat de verweerder opkwam tegen zijn aanslag in den hoofdelijken omslag der gemeente Nieuwe Pekela voor het dienstjaar 1887, feitelijk eveneens vaststaat dat hij beweerde, hetzij dan wettig aangeslagen of niet, niet gehouden te zijn om iets bij te dragen in de belasting, bij gebreke van verblijf in de gemeente gedurende ten minste 3 maanden van het dienstjaar, en dat hij op grond hiervan het voormeld bedrag als, na de beteekening van het dwangbevel, door hem onverschuldigd betaald, heeft teruggevorderd;

dat nu wel art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* n°. 22), waarheen art. 260 der gemeentewet ook ten aanzien van het dwangbevel ter invordering der belasting verwijst, belet, door middel van verzet, bij den rechter op te komen alleen tegen de wettigheid van den aanslag, maar dat dit artikel niet verbiedt aan des rechters kennisneming te onderwerpen eene vordering tot teruggaaf van onverschuldigd betaalde belasting, ingesteld op grond dat de eischer, hetzij dan al of niet te recht aangeslagen, volgens art. 245 der gemeentewet, gelijk het gewijzigd is vastgesteld bij art. 6 der wet van 7 Juli 1865 (*Staatsblad* n°. 79) ongehouden was in de belasting iets bij te dragen;

dat mitsdien het 1° middel niet is aannemelijk;

Ten aanzien van het 2° subsidiair voorgestelde middel:

O. dat wel bij art. 15 der wet van 22 Mei

1845 (*Staatsblad* n°. 22) is bepaald dat het verzet tegen de ten uitvoerlegging van het dwangbevel, steeds moet worden aangebracht voor de rechtbank van het arrondissement, waarin het kantoor van ontvangst gevestigd is, zulks in overeenstemming met het ook aan art. 435 B. R. ten grondslag liggende beginsel, dat geschillen over de ten uitvoerlegging van in executorialen vorm uitgegeven titels steeds zijn onderworpen aan het oordeel der arrondissements-rechtbank;

dat nit gemeld art. 15 dan ook niet volgt, dat ingeval geen verzet wordt gedaan tegen het dwangbevel, maar integendeel na voldoening daaraan het betaalde als onverschuldigd wordt teruggevorderd, ook deze vordering, met afwijking van den regel van art. 38 R. O., onafhankelijk van haar bedrag, steeds voor een arrondissements-rechtbank zoude moeten worden aangebracht;

dat mitsdien ook het 2° middel is onaannemelijk; Verwerpt het beroep;

Veroordeelt den eischer qq. in de kosten.

20 December 1890. BESLUIT, tot aanwijzing van het terrein van toezicht in de gemeente *Jabeek* langs de Pruisische grens voor de toepassing van de bepalingen van art. 9 der wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 61). S. 187.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Financiën, dd. 18 November 1890, n°. 24, Invoerrechten en Accijnzen;

Gezien art. 9 der wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 61);

Den Raad van State gehoord (advies van 9 December 1890, n°. 10);

Gelet op het nader rapport van den Minister van Financiën, van 16 December 1890, n°. 33, Invoerrechten en Accijnzen;

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel.

De bepalingen van art. 9 der voormelde wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 61), omtrent het vervoer van kleine hoeveelheden gedistilleerd, worden toegepast op het terrein van toezicht in de gemeente *Jabeek* tusschen de Pruisische grens en den afstand van die grens, aangewezen volgens art. 162 der Algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38).

De Minister van Financiën is belast met de

uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 20sten December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Financiën,

(get.) GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitgeg. 24 Dec. 1890.*)

22 December 1890. BESLUIT, tot wijziging van den staat, behoorende bij het Koninklijk besluit van 26 April 1886 (*Staatsblad* n°. 100), tot nadere vaststelling van de sterkte, samenstelling en indeeling der dienstdoende schutterij te *Rotterdam*. S. 188.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.
WIJ EMMA, ENZ.

Op de voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken, van 1 November 1890, afdeling Militie en Schutterijen, n°. 1452 S;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 December 1890, n°. 17);

Gezien het nader rapport van den vooruoenden Minister, van 19 December 1890, afdeling Militie en Schutterijen, n°. 1651 S;

Gezien art. 28 der wet van 11 April 1827 (*Staatsblad* n°. 17), alsmede het Koninklijk besluit van 26 April 1886 (*Staatsblad* n°. 100) tot nadere vaststelling van de sterkte, samenstelling en indeeling der dienstdoende schutterij te *Rotterdam*;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Den staat, behoorende bij bovenaangehaald Koninklijk besluit, in dien zin te wijzigen, dat de 7de kolom vervalt en de omschrijving van de 8ste kolom vervangen wordt door:

„Luitenant-kolonel of Majoor”; met bepaling wijders, dat bij twee bataljons van de dienstdoende schutterij te *Rotterdam* een luitenant-kolonel kan zijn.

De Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschriften zullen worden gezonden aan den Minister van Oorlog en aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 22sten December 1890.

(get.) E M M A.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(*Uitgeg. 24 Dec. 1890.*)

De WETTEN van 31 December 1890, in S. N° 189 en 190, bevatten de Hoofdstukken 1 en 7 A der begrooting van Staatsuitgaven voor 1891. (Om plaats te winnen wordt slechts de hoofdinhoud medegedeeld.)

31 Dec. S. 189. I ^e Hoofdst. Huis des Konings.	
Art. 1. Inkomen van de Koningin	Memorie.
" 2. Inkomen van de Koningin-Weduwe	f 150,000.—
" 3. Onderhoud der Koninklijke paleizen	" 50,000.—
	<u>f 200,000.—</u>

31 Dec. S. 190. VIIe Hoofdstuk A. Nationale Schuld.

1 ^e Afd.: Interesten, lijfrenten, enz.	f 32,267,938.49 ^s
2 ^e " Amortisatie en aflossing van nationale schuld	2,878,900.—
	<u>f 35,141,838.49^s</u>

31 December 1890 WET, tot wijziging der begrooting van het Fonds, voortspruitende uit de kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1889. S. 191.

Bij deze wet wordt onderart. 2 verhoogd met f 1800 en het totaal der begrooting gebracht op f 578,000.

31 December 1890. WET, tot wijziging van het zevende hoofdstuk A der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 192.

Bij deze wet wordt art. 6 verhoogd met f 170 63^s, daarentegen wordt art. 10 met gelijk bedrag verminderd.

31 December 1890. WET, tot wijziging en aanvulling van het zevende hoofdstuk B der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 193.

Bij deze wet wordt na verhooping en vermindering van eenige artikelen het totaal der 3de Afd. gebracht op f 153,812.37^s; dat der 4de Afd. op f 5,097,731.00^s; dat der 5de Afd. op f 4,726,404.77^s; dat der 7de Afd. op f 1,572,559.13^s, en dat der 9de Afd. op f 979,641.21^s.

31 December 1890. WET, betreffende de heffing der grondbelasting voor 1891. S. 194.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ. WIJ EMMA, ENZ. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het bedrag der grondbelasting, krachtens art. 37

der wet van 25 April 1879 (Staatsblad n°. 89) te heffen, vermoedelijk niet tijdig genoeg zal kunnen worden vastgesteld om nog voor 1891 aan dat artikel uitvoering te geven;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State enz.

Art. 1. Voormeld artikel 37 te wijzigigen als volgt:

"Het bedrag der belasting in 1892 op de ongebouwde eigendommen te heffen, wordt vóór den aanvang van dat jaar bij de wet vastgesteld en omgeslagen over het gezamenlijk bedrag der belastbare opbrengst krachtens het vorig artikel in de leggers opgenomen."

2. In artikel 41 van meergemelde wet worden de woorden: "in art. 36 dezer wet bedoeld" vervangen door: "van de kadastrale leggers in 1891".

3. Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 31sten December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(Uitgeg. 1 Jan. 1891.)

31 December 1890. WET, tot verlenging van den termijn, bepaald bij de wet van 25 December 1887 (Staatsblad n°. 221), betreffende de heffing en de verzekering van de invoerrechten en accijnzen. S. 195.

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.

WIJ EMMA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat verlenging wenschelijk is van den termijn, bepaald bij de wet van 25 December 1887 (Staatsblad n°. 221), betreffende de heffing en de verzekering van de invoerrechten en accijnzen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Eenig artikel.

De termijn, bepaald bij de wet van 25 December 1887 (Staatsblad n°. 221), wordt verlengd tot ultimo December 1893.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 31sten December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(Uitgeg. 1 Jan. 1891.)

31 December 1891. WET, tot aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1891. S. 196.

Wij EMMA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens de artt. 123 en 124 der Grondwet, jaarlijks de middelen bebooren te worden aangewezen tot dekking van alle uitgaven des Rijks, in de algemeene begroting begrepen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de algemeene begroting voor het dienstjaar 1891, zullen over dat jaar worden gebezigd de middelen en inkomsten hierna omschreven, te weten:

1°. de Rijks directe en indirecte belastingen, accijnzen en rechten, hierna genoemd:

- a. de *grondbelasting*,
- b. de belasting op het *personeel*,
- c. het *patentrecht*,
- d. de *accijnzen*,

e. de rechten en boeten van *zegel*, *registratie*, *hypotheek*, *successie* en *overgang bij overlijden*,
f. de rechten op den *invoer* en het *formaatzegel*, in gebruik bij de heffing van die rechten,
g. de waarborg en belasting der *gouden* en *zilveren werken*;

2°. de inkomsten der *domijnen*, *wegen* en *vaarten*;

3°. de opbrengst der *postertijen*;

4°. de inkomsten der *Rijksstelegrafien*;

5°. de opbrengst der *Staatsloterij*;

6°. de opbrengst der *uitgifte van akten voor de jacht en visscherij*;

7°. de opbrengst der *loodsgelden*;

8°. het recht op de *mijnen*;

9°. het aandeel van het Rijk in de opbrengst van de *exploitatie der Staatsspoorwegen*;

10°. de *opcenten* op de hoofdsom der volgende belastingen en rechten, te weten:

a. *een en twintig en een halve opcent* op de *grondbelasting* van de *ongehoude eigendommen*,

b. *twintig opcenten* op het *personeel*,

c. *acht en twintig opcenten* op het *patentrecht*, zullende de opcenten op het personeel en op het *patentrecht* geheven worden over het geheele belastingjaar, eindigende den laatsten April 1892,

d. *vijftig opcenten* op de rechten en boeten van *zegel*, met uitzondering van die, genoemd bij de letters a, b en c van art. 13 der wet van den 11den Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 93) en bij

art. 2 der wet van den 31sten December 1885 (*Staatsblad* n°. 264),

e. *acht en dertig opcenten* op:

de rechten en boeten van *registratie*, welke vier ten honderd bedragen, daaronder begrepen het bij art. 13, n°. 1, laatste lid, der wet van den 16den Juli 1832 (*Staatsblad* n°. 29) op de helft verminderde recht van vier ten honderd voor de verkooping van domeinen van den Staat, het recht en de boete van *registratie*, bedoeld bij art. 14 der wet van den 11den Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 92),

de rechten en boeten van *registratie*, verschuldigd op de akten, welke vóór den 1sten Januari 1883 eene zekere dagteekening hebben verkregen,

de rechten en boeten van *successie* en van *overgang bij overlijden*,

f. *vijftig opcenten* van het *formaatzegel*, in gebruik bij de heffing van rechten op den invoer,

g. *vijftien opcenten* van het recht op de *mijnen*, voor *kwade posten* en *collecteelon*;

11°. *essaailoon*, in geval van verbreking van *gouden* en *zilveren werken* en voor gehalte-proeven, welke geen betaling van belasting ten gevolge hebben;

12°. de *verschillende ontvangsten* en *toevallige baten* hierna omschreven:

a. de *toevallige baten*, het beheer van den gewonen dienst der gevangnissen betreffende,

b. de inkomsten, voortvloeiende uit den arbeid der gevangenen,

c. de inkomsten, voortvloeiende uit het beheer der Rijkswerkkinrichtingen te *Veenhuizen*, *Hoorn* en nabij *Leiden*,

d. de opbrengst van de *Nederlandsche Staatscourant* en het *Verslag der Handelingen van de Staten-Generaal*,

e. de opbrengst van het *Staatsblad*,

f. het batig slot van het Fonds der Algemeene Landsdrukkerij,

g. de opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken,

h. de justeerloonen van gewichten,

i. de consulaatrechten,

j. de baten, voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenijschool,

k. de baten, voortvloeiende uit het beheer van het Universiteits-ziekenhuis te *Leiden* en van het Rijks-krankzinnigengesticht te *Medemblik*,

l. de bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken,

m. de vergoeding van de provinciën en gemeenten voor de invordering van opcenten op de directe belastingen,

n. de ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster,

o. de boeten van verschillende aard,

p. de gerechtskosten,

q. het aandeel van 75 ten honderd in de opbrengst van de boeten en verbeurdverklaringen, bij de directe belastingen, rechten op den invoer en accijnzen vallende,

r. de teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting over het dienstjaar 1888 en op de personeele belasting over het dienstjaar 1888—1889;

s. de kosten van schatting, telling en herziening voor de personeele belasting, die, ingevolge art. 49 der wet van den 29sten Maart 1833 (*Staatsblad* n°. 4), ten laste der belastingplichtigen op de kohieren worden uitgetrokken,

t. de kosten van vervolging tot invordering van directe belastingen en de kosten van beschrijving voor het patentrecht aan de schatkist vervallen, zoodaer de vergoeding voor het rondbrengen van patentbladen,

u. de leges aan de schatkist vervallen,

v. de verjaarde renten,

w. de inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en de renten van de te zijnen name op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen,

x. de inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld,

yj. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, ingevolge de wet van den 9den Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 78) en van de 66r 1°. Juli 1846 in dienst getreden burgerlijke ambtenaren,

z. de bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij openbare lagere scholen,

aa. de betalingen voor het afleggen der examens bedoeld bij art. 65ter der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van den 8sten December 1889 (*Staatsblad* n°. 175),

bb. de schoolgelden van leerscholen, verbonden aan de Rijkskweekscholen van onderwijzers,

cc. de schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers en aan de Rijkschool voor kunstnijverheid,

dd. de bijdragen van leerlingen en kweekelingen op de Rijks hogere burgerscholen, de Rijkslandbouwschool en de Polytechnische school,

ee. de bijdrage van de gemeente *Gouda* in de kosten van uitbreiding der Rijks hogere burgerschool aldaar van driejarigen cursus tot eene van vijfjarigen cursus, en de bijdrage van de gemeente *Rotterdam* in de kosten der aldaar bestaande Rijksinrichting tot opleiding van vroedvrouwen,

ff. de bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijksuniversiteiten en de betalingen voor het afleggen der examens, bedoeld bij art. 89 der wet van den 28sten April 1876 (*Staatsblad* n°. 102),

gg. de bijdragen van kweekelingen der Rijks-academie van beeldende kunsten,

hh. de bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie en van jongelingen op de Pupillenschool,

ii. de bijdragen voor de opleiding van adelborsten bij het Koninklijk Instituut voor de Marine en van aspirant-administrateurs te *Willemsoord*,

jj. de teruggaven en renten van voorschotten,

kk. de opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen,

ll. de uitkeeringen van *België*:

1°. volgens art. 18, alinea 3, van het verdrag van den 5den November 1842, goedgekeurd bij de wet van den 4den Februari 1843 (*Staatsblad* n°. 3), wegens de vuurgelden op de Westerschelde;

2°. volgens art. 10 van de overeenkomst van den 31sten October 1879, goedgekeurd bij de wet van den 22sten April 1880 (*Staatsblad* n°. 63), voor werken voor de uitloozing der Vlaamsche wateren,

mm. de uitkeering van den muntmeester voor het gebruik der Rijksmuntinrichting,

nn. de teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten voor de Rijks-postspaarbank,

oo. de teruggave door gemeenten ter zake van hetgeen door haar volgens art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zoodaer die is gewijzigd bij de wet van den 11den Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 123) over 1889 te veel is genoten,

pp. de ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd, en wegens stoffen gebezigd tot vermenging van zout,

qq. alle andere ontvangsten niet tot de voren genoemde behoorende;

13°. de bijdragen van *Nederlandsch-Indië* aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven over het dienstjaar 1891;

14°. het *aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië* in de uitgaven wegens uitgifte op beleening van bewijzen van vlottende schuld, en de uitkeering uit die middelen wegens rente ad *drie en zes tiende* ten honderd in het jaar over de gelden, welke in 1891 uit 's Rijks schatkist worden voorgeschoten;

15°. het *aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië* in de uitgaven voor rente en aflossing van *drie en een half* ten honderd rentegevende Nationale Schuld;

16°. eene bijdrage van *honderd vijftig duizend gulden* uit het *Fonds, voortspruitende uit koop-prijzen van domeinen*;

17°. het *aandeel van den Staat*, ingevolge de wet van den 7den Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 122), in de *winsten der Nederlandsche Bank*, zijnde *een vierde* gedeelte der over het boekjaar 1890—1891 en *drie vierde* gedeelten der over het boekjaar 1891—1892 behaalde winsten;

18°. de *leges*, gegeven ingevolge de wet van den 9den Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80).

2. Naar aanleiding van art. 35 der wet van

den 21sten April 1810 (*Bulletin des Lois* n°. 283) wordt het proportioneel recht op de mijnen voor het jaar 1891 bepaald op *twee en een half ten honderd* der zuivere opbrengst.

3. In de som, welke aan de middelen en inkomsten bij artikel 1 dezer wet aangewezen, tot goedmaking van de daarbij vermelde uitgaven ontbreekt, kan, in afwachting van nadere wettelijke bepalingen, worden voorzien door nitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen of door beleening van schatkistbiljetten, tot een bedrag van hoogstens *negen millioen vierhonderd duizend gulden*.

4. Deze wet treedt in werking met den 1sten Januari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 31sten December 1890.

(get.)

EMMA.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

(*Uitg.* 31 Dec. 1890.)

STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1891.

WET OP DE MIDDELEN.

Raming voor het dienstjaar 1891.

BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	BELOOP PER MIDDEL OF INKOMST.
<i>A. Directe belastingen.</i>	
<i>a. Grondbelasting: Hoofdsom</i>	<i>f 11,150,000.—</i>
<i>21½</i> opcenten op de grondbelasting van onge- bouwde eigendommen	<i>" 1,192,175.—</i>
	<i>f 12,342,175.—</i>
af: ontheffingen, kwijtscheldingen en oninbare posten	<i>" 40,000.—</i>
	<i>f 12,302,175.—</i>
<i>b. Personeel: Hoofdsom</i>	<i>f 10,500,000.—</i>
20 opcenten	<i>" 2,100,000.—</i>
	<i>f 12,600,000.—</i>
af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten	<i>" 1,085,000.—</i>
	<i>" 11,515,000.—</i>
<i>c. Patenten: Hoofdsom</i>	<i>f 3,550,000.—</i>
28 opcenten	<i>" 994,000.—</i>
	<i>" 4,544,000.—</i>
af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten	<i>" 80,000.—</i>
	<i>" 4,464,000.—</i>
Transporteere	<i>f 28,281,175.—</i>

BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	BELOOP PER MIDDEL OF INKOMST.
	Per transport . . . f 28,281,175.—
B. Accijnzen.	
a. Suiker	f 8,500,000.—
b. Wijn	" 1,800,000.—
c. Binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd.	" 24,000,000.—
d. Zout	" 3,850,000.—
e. Zeep	" 1,970,000.—
f. Bieren en azijnen	" 1,080,000.—
g. Geslacht	" 3,000,000.—
	" 44,200,000.—
C. Indirecte belastingen.	
a. Zegelrechten	f 2,750,000.—
b. Registratierechten	" 6,600,000.—
c. Hypotheekrechten	" 975,000.—
d. Rechten van successie en van overgang bij overlijden	" 8,100,000.—
	f 18,425,000.—
50 opcenten op zegelrechten	f 535,000.—
38 opcenten op registratierechten	" 1,600,000.—
38 opcenten op de rechten van successie en overgang bij overlijden	" 3,078,000.—
	" 5,213,000.—
	" 23,638,000.—
D. Rechten op den invoer.	
a. Rechten op den invoer	f 5,300,000.—
b. Formaatzegel	" 7,200.—
	f 5,307,200.—
50 opcenten op het formaatzegel	" 3,600.—
	" 5,310,800.—
E. Waarborg en belasting der gouden en zilveren werken.	
Belasting (hoofdsom en opcenten)	f 230,000.—
Essaailoon, in geval van verbreking der werken en voor gehalteproeven, welke geene betaling van belasting ten gevolge hebben	" 1,000.—
	" 231,000.—
F. Domeinen.	
a. Inkomsten van de gewone domeinen, tienden, enz.	f 1,750,000.—
b. Inkomsten van het domein van Oorlog	" 55,000.—
c. Inkomsten van de groote wegen	" 315,000.—
d. Inkomsten van vaarten, veren en havens.	" 360,000.—
	" 2,480,000.—
G. Opbrengst der posten	" 6,980,000.—
H. Inkomsten van Rijkstelegrafien	" 1,270,000.—
I. Opbrengst der Staatsloterij	" 661,500.—
J. Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij	" 140,000.—
K. Loodsgelden	" 1,350,000.—
	" 114,542,475.—
Transporteere	f 114,542,475.—

BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.		BELOOP PER MIDDEL OF INKOMST.
	Per transport . . .	f 114,542,475.—
<i>L. Becht op de mijnen.</i>		
Vast recht	f	345.—
Proportioneel recht	"	3,700.—
10 opcenten voor kwade posten, volgens art. 36 der wet van 21 April 1810	"	370.—
5 opcenten voor collecteloon, volgens artt. 37 en 38 van het decreet van 6 Mei 1811	"	185.—
		" 4,600.—
M. Aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen.		" 4,355,000.—
<i>N. Verschillende ontvangsten en toevallige baten.</i>		
a. Toevallige baten, het beheer van den gewonen dienst der gevangenis en betreffende	f	3,000.—
b. Inkomsten, voortvloeiende uit den arbeid der gevangenen . . .	"	157,700.—
c. Inkomsten, voortvloeiende uit het beheer der Rijkswerkinrich- tingen te Veenhuizen, Hoorn en nabij Leiden	"	213,600.—
d. Opbrengst van de <i>Nederlandsche Staatscourant</i> en het <i>Verslag der Handelingen van de Staten-Generaal</i>	"	35,500.—
e. Opbrengst van het <i>Staatsblad</i>	"	6,000.—
f. Batig slot van het fonds der Algemeene Landsdrukkerij	"	25,000.—
g. Opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken. "	"	15,000.—
h. Justeerloonen van gewichten	"	20,000.—
i. Consulaatsrechten	"	38,000.—
j. Baten, voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenij- school	"	30,000.—
k. Baten, voortvloeiende uit het beheer van het Universiteits- ziekenhuis te Leiden en het Rijks-krankzinnigengesticht te <i>Medemblik</i> . "	"	94,000.—
l. Bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken. "	"	461,000.—
m. Vergoeding door de provinciën en gemeenten voor de inwor- dering van opcenten op de directe belastingen	"	245,000.—
n. Ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster . . .	"	47,000.—
o. Boeten van verschillenden aard	"	140,000.—
p. Gerechtskosten	"	50,000.—
q. Aandeel van 75 ten honderd in de opbrengst der boeten en verbeurdverklaringen bij de directe belastingen, rechten op den in- voer en accijnzen vallende	"	40,000.—
r. Teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting over het dienstjaar 1888 en op de personeele belasting over het dienstjaar 1888—1889	"	380,000.—
s. Kosten van schatting, telling en herziening voor de personeele belasting, die ingevolge art. 49 der wet van den 29sten Maart 1833 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 4) ten laste der belastingplichtigen op de kohieren worden uitgetrokken	"	160,000.—
t. Kosten van vervolging tot inwording van directe belastingen		
	Transporteere . . . f	2,160,800.—
		f 118,902,075.—

BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	BELOOP PER MIDDEL OF INKOMST.
Per transport . . . f 2,160,800.—	f 118,902,075.—
en kosten van beschrijving voor het patentrecht aan de schatkist vervallen, zoomede vergoeding voor het rondbrengen van patentbladen . . .	29,000.—
v. Leges aan de schatkist vervallen	120,000.—
v. Verjaarde renten	15,000.—
w. Inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en renten van de te zijnen name op het grootboek der nationale schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen	22,000.—
x. Inkomsten van de grootboeken der nationale schuld	23,000.—
y. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, ingevolge de wet van den 9den Mei 1890 (<i>Staatsblad</i> n°. 78), en van de vóór 1°. Jnli 1846 in dienst getreden burgerlijke ambtenaren . . .	577,000.—
z. Bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij openbare lagere scholen	167,000.—
aa. Betalingen voor het afleggen der examens bedoeld bij art. 65 <i>ter</i> der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van den 8sten December 1889 (<i>Staatsblad</i> n°. 175)	20,000.—
bb. Schoolgelden van leerscholen, verbonden aan de Rijkskweekscholen van onderwijzers	12,225.—
cc. Schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers en aan de Rijkschool voor kunstnijverheid . . .	3,775.—
dd. Bijdragen van leerlingen en kweekelingen op de Rijks hogere burgerscholen, de Rijkslandbouwschool en de Polytechnische school . .	93,600.—
ee. Bijdrage van de gemeente <i>Gouda</i> in de kosten van nitbreiding der Rijks hogere burgerschool aldaar van driejarigen cursus tot eene van vijfjarigen cursus en bijdrage van de gemeente <i>Rotterdam</i> in de kosten der aldaar bestaande Rijks-inrichting tot opleiding van vroedvrouwen	11,700.—
ff. Bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijksuniversiteiten en betalingen voor het afleggen van examens, bedoeld bij art. 89 der wet van den 28sten April 1876 (<i>Staatsblad</i> n°. 102)	212,000.—
gg. Bijdragen van kweekelingen der Rijksacademie van beeldende kunsten	5,000.—
hh. Bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie en van jongelingen op de pupillenschool	58,500.—
ii. Bijdragen voor de opleiding van adelborsten bij het Koninklijk Instituut voor de Marine en van aspirant-administrateurs te <i>Willemsoord</i>	45,700.—
jj. Teruggaven en renten van voorschotten	2,350.—
kk. Opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen . . .	220,000.—
ll. Uitkeeringen van <i>België</i> : 1°. volgens art. 18, alin. 3, van het verdrag van 5 November 1842, goedgekeurd bij de wet van den 4den Februari 1843 (<i>Staatsblad</i> n°. 3), wegens de vnuigelden op de <i>Wester-Schelde</i> f 10,000.— 2°. volgens art. 10 van de overeenkomst van 31 Oc-	
Transporteere . . . f 10,000.— f 3,798,650.—	f 118,902,075.—

BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.		BELOOP PER MIDDEL OF INKOMST.
Transporteere	f 10,000.—	f 3,798,650.—
tober 1879, goedgekeurd bij de wet van den 22sten April 1880 (<i>Staatsblad</i> n°. 63), voor werken voor de nitloozing der <i>Vlaamsche wateren</i>	58,300.—	f 118,902,075.—
mm. Uitkeering van den muntmeester voor het gebruik der Rijksmuntinrichting	68,300.—	Memorie.
nn. Teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten voor de Rijks-postspaarbank	180,000.—	180,000.—
oo. Teruggave door gemeenten ter zake van hetgeen door haar volgens art. 45 der wet tot regeling van het lageronderwijs, zooals die gewijzigd is bij de wet van den 11den Juli 1884 (<i>Staatsblad</i> n°. 123) over 1889 te veel is genoten	100,000.—	100,000.—
pp. Ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd en wegens stoffen gebezigd tot vermenging van zout	83,000.—	83,000.—
qq. Alle andere ontvangsten niet tot de vorengenoemde behoorende	200,000.—	200,000.—
O. <i>Bijdragen van Nederlandsch-Indië</i> aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven over het dienstjaar 1891		4,429,950.—
P. <i>Aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië</i> in de uitgaven wegens uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld en uitkeering uit die middelen wegens reute, ad drie en zes tiende ten honderd in het jaar over de gelden, welke in 1891 uit 's Rijks schatkist worden voorgeschoten		Memorie.
Q. <i>Aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië</i> in de uitgaven voor rente en aflossing van drie en een half ten honderd rentegevende schuld		1,854,000.—
R. <i>Bijdrage uit het Fonds, voortspruitende uit kooprijzen van domeinen</i>		150,000.—
S. <i>Aandeel van den Staat</i> , ingevolge de wet van den 7den Augustus 1888 (<i>Staatsblad</i> n°. 122), in de winsten der Nederlandsche Bank, zijnde een vierde gedeelte der over het boekjaar 1890/1891 en drie vierde gedeelten der over het boekjaar 1891/1892 behaalde winsten		1,000,000.—
T. <i>Leges</i> , geheven ingevolge de wet van den 9den Mei 1890 (<i>Staatsblad</i> n°. 80).		200,000.—
Totaal		f 126,536,025.—

31 December 1890. WET, tot wijziging van het vierde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 197.

Bij deze wet wordt na verhooging en vermindering van eenige artikelen, het totaal der 2de Afd. van voornoemd hoofdstuk gebracht op f 1,631,469; dat der 4de afdeling op f 332,000 en dat der 9de Afd. op f 257,078.

31 December 1890. WET, tot wijziging van het vijfde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 198.

Bij deze wet worden de navolgende artikelen van dit hoofdstuk:

a. verhoogd:

Art. 50 met f 17,000. Art. 51 met f 3,000.
Art. 78 met f 6,000.

b. verminderd:

Art. 82 met f 6,000. Art. 137 met f 20,000.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen en verminderingen wordt het totaal der 2de Afd. van gezegd hoofdstuk gebracht op f 946,760; en dat der 5de Afd. op f 7,300,695.

31 December 1890. WET, tot wijziging van het achtste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1889. S. 199.

Bij deze wet wordt na verhooging en vermindering van eenige artikelen, het totaal der 2de Afd. van voornoemd hoofdstuk gebracht op f 253,800; dat der 3de Afd. op f 2,981,640; dat der 4de Afd. op f 8,910,581; dat der 5de Afd. op f 937,907; dat der 6de Afd. op f 298,065; dat der 8ste Afd. op f 726,357; dat der 9de Afd. op f 342,100; dat der 11de Afd. op f 276,000; dat der 15de Afd. op f 302,937 en dat der 16de Afd. op f 2,012,410.

31 December 1890. WET, tot wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1889. S. 200.

31 December 1890. WET, tot wijziging der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1889 (Hoofdstuk I. *Uitgaven in Nederland.*) S. 201.

31 December 1890. WET, tot wijziging der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1889 (Hoofdstuk II. *Uitgaven in Nederlandsch-Indië.*) S. 202.

31 December 1890. WET, tot verhooging van het vijfde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 203.

Bij deze wet worden de navolgende artikelen van dit hoofdstuk:

a. verhoogd:

Art. 73 met f 5. Art. 88 met f 100.
Art. 130 met f 50,000. Art. 155 met f 475.

b. Achter Art. 154 wordt het volgende artikel geplaatst:

Art. 154bis. Subsidie aan de gemeente Utrecht wegens hare uitgaven ten gevolge van den afstand van grond, grenzende aan de kloostergangen van den Dom aldaar f 10.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen wordt het totaal der 4de Afd. gebracht op f 605,154; dat der 5de Afd. op f 7,390,589.50; dat der 6de Afd. op f 527,855 en het totaal van dit hoofdstuk nader vastgesteld op f 10,408,560.50.

31 December 1890. WETTEN, houdende bekrachtiging van provinciale belastingen. S. 204—214.

De vereischte bekrachtiging wordt verleend aan de heffing ten behoeve der provinciën:

Noordbrabant: van twee en twintig opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van negentien opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 204.

Gelderland: van zeven opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting op de gebouwde eigendommen en van acht opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen over 1891, en van vijf en een halven opcent op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 105.

Zuidholland: van acht opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van vijf opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92 S. 206.

Noordholland: van zeven opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting op de gebouwde eigendommen en van acht opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting op de ongebouwde eigendommen over 1891 en van drie opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 207.

Zeeland: van acht en twintig opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van achttien opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 208.

Utrecht: van zes opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van zes opcenten op de hoofdsom der personeele belasting over den dienst 1891/92. S. 209.

Friesland: van veertig opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van drie en twintig en een halven opcent op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 210.

Overijssel: van tien opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van tien opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 211.

Groningen: van een en dertig opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van een en dertig opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 212.

Drenthe: van vier en dertig opcenten op de hoofdsom van de grondbelasting over 1891, en van zeventien opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 213.

Limburg: van zestien opcenten op de hoofdsom

van de grondbelasting over 1891, en van *der-tien* opcenten op de hoofdsom van de belasting op het personeel over den dienst 1891/92. S. 214.

Al deze wetten vangen aan te werken met den 1sten Jannari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's Gravenhage, den 31sten December 1890.

(get.) EMMA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) DE SAVORNIN LOHMAN.

(Uitgeg. 6 Jan. 1891.)

31 December 1890. WETTEN, houdende bekrachtiging van provinciale heffingen. S. 215—218.

In *Groningen*: De vereischte bekrachtiging wordt verleend aan de aanvulling van de onder 1°., 2°., 3°. en 4°. van artikel 1 der wet van den 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 253) vermelde vrijstellingen van de betaling van rechten ten behoeve van de provincie *Groningen* voor het gebruik van de *Westerhaven* en de *haveus* in het *Boterdiep*, in het *Damsterdiep* en in het ver-

bindingskanaal tusschen het *Damster-* en het *Boterdiep*, gelegen in de gemeente *Groningen*. S. 215.

In *Groningen*: De vereischte bekrachtiging wordt verleend aan de aanvulling van de onder A, B, C, D, E, F en G van artikel 1 der wet van 13 April 1890 (*Staatsblad* n°. 36) vermelde rechten ten behoeve der provincie *Groningen*, voor het gebruik van het *Eemskanaal* met daarbij behoorende werken. S. 216.

In *Zuidholland*: Voor een tijdperk van drie jaren wordt de heffing bekrachtigd, met ingang van 1 Jannari 1891, ten behoeve van de provincie *Zuidholland*, van sluiscgeld aan de schutsluis aan *den Leidschendam* tusschen den *Delftschen* en *Leidschen* vliet. S. 217.

In *Zuidholland*: Voor een tijdperk van drie jaren wordt de heffing bekrachtigd, met ingang van 1 Jannari 1891, ten behoeve van de provincie *Zuidholland*, van een recht voor het gebruik van het jaagpad langs den *Vliet* tusschen *Leiden* en *den Leidschendam* en voor het overzetten aan den *Hofweg*. S. 218.

31 December 1890. WET, houdende vaststelling der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk I. *Uitgaven in Nederland*). S. 219. (verkort.)

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.

WIJ EMMA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens artikel 2 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), de begrooting van *Nederlandsch-Indië* jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten moet worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891, betreffende de *uitgaven in Nederland*, wordt vastgesteld als volgt:

1 ^o	<i>Afdeeling</i> : Regeering en Hooge Colleges	f	35,600
2 ^o	" Departement van Justitie	"	84,700
3 ^o	" Departement van Financiën	"	8,561,300
4 ^o	" Departement van Binnenlandsch Bestuur	"	1,194,082
5 ^o	" Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid	"	642,466
6 ^o	" Departement der Burgerlijke Openbare Werken	"	5,395,200
7 ^o	" Departement van Oorlog	"	4,335,570
8 ^o	" Departement van Marine	"	4,000,916
9 ^o	" Bijdragen van <i>Nederlandsch-Indië</i> aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven		<i>Memorie.</i>

f 24,240,834

31 December 1890. WET, houdende vaststelling der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk II. *Uitgaven in Nederlandsch-Indië*). S. 220. (verkort.)

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.

WIJ EMMA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens artikel 2 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), de begrooting van *Nederlandsch-Indië* jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten moet worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891, betreffende de uitgaven in *Nederlandsch-Indië*, wordt vastgesteld als volgt:

1 ^e Afdeling: Regeering en Hooge Colleges	f	1,101,580
2 ^e " Departement van Justitie	"	5,221,476
3 ^e " Departement van Financiën	"	8,020,374
4 ^e " Departement van Binnenlandsch Bestuur	"	37,361,649
5 ^e " Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid	"	10,891,498
6 ^e " Departement der Burgerlijke Openbare Werken	"	21,171,536
7 ^e " Departement van Oorlog	"	24,127,691
8 ^e " Departement van Marine	"	5,033,204
	f	112,929,008

31 December 1890. WET, houdende aanwijzing der middelen en inkomsten ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk I. *Middelen en inkomsten in Nederland*). S. 221. (*verkort*.)

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA, ENZ.

WIJ EMMA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens artikel 2 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), de middelen tot dekking der uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië*, jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten worden aangewezen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891, worden over dat jaar gebezigd de na te noemen in *Nederland* te ontvangende middelen, te weten:

1. Verkoop van koffie, enz.

Art. 2. In het bedrag, dat aan de in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* te ontvangende middelen tot goedmaking der in art. 1 dezer wet bedoelde uitgaven ontbreekt, wordt voorzien door middel van eene uitkeering uit het nader bij de wet vast te stellen batig slot der algemeene rekening wegens de ontvangsten en uitgaven van *Nederlandsch-Indië* over den dienst van 1887.

Art. 3. Deze wet treedt in werking met den 1sten Januari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

MIDDELEN EN INKOMSTEN IN NEDERLAND.

Raming voor het dienstjaar 1891.

1. Verkoop van koffie	f	8,338,460
2. Verkoop van kinabast	"	207,900
3. Verkoop van Banka-tin	"	5,657,958
4. Verkoop van tin, in natura als pachtschat te voldoen door de Billiton-maatschappij, 2520 pikols	"	164,692
5. Terugbetaling door de vennootschap tot het aanleggen en exploiteeren van den spoorweg van <i>Samarang</i> langs <i>Soerakarta</i> naar <i>Djokjokarta</i> , van de krachtens de concessie door den Staat aan haar voorgeschoten gelden	"	795,000
	f	15,664,010

Transporteere f 15,664,010

	Per transport	f 15,664,010
6.	Ontvangsten van civielen of algemeenen aard	" 74,000
7.	Ontvangsten in betrekking tot het Departement van Oorlog in <i>Nederlandsch-Indië</i>	" 35,800
8.	Ontvangsten in betrekking tot het Departement van Marine in <i>Nederlandsch-Indië</i>	" 590,797
9.	Uitkeering nit het nader bij de wet vast te stellen batig slot der algemeene rekening wegens de ontvangsten en uitgaven van <i>Nederlandsch-Indië</i> over den dienst van 1887	" 780,000
		f 17,094,607

31 December 1890. WET, houdende aanwijzing der middelen en inkomsten ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk II. *Middelen en inkomsten in Nederlandsch-Indië*). S. 222. (verkort.)

IN NAAM VAN H. M. WILHELMINA ENZ.

WIJ EMMA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens artikel 2 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), de middelen tot dekking der uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië*, jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten worden aangewezen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State enz.

Art. 1. Tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de beide hoofdstukken der begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891, worden over dat jaar gebezigd de na te noemen in *Nederlandsch-Indië* te ontvangen middelen, te weten:

1. Boeten door de Algemeene Rekenkamer opgelegd, enz.

Art. 2. Deze wet treedt in werking met den 1sten Januari 1891.

Lasten en bevelen, enz.

MIDDELEN EN INKOMSTEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Raming voor het dienstjaar 1891.

Regering en Hooge Colleges.

1. Boeten door de Algemeene Rekenkamer opgelegd f 300

Departement van Justitie.

2. Gerechtelijke (1) boeten en confiscatiën " 168,000

3. Belasting op civiele processen bij residentie- en landraden in de Buitenbezittingen. " 250

4. Hetgeen den Staat aankomt nit de opbrengsten der wees- en boedelkamers " 130,000

5. Opbrengst van den arbeid der gevangenen " 4,800

6. Verstrekking van voeding aan gegijzelden " 30,000

Departement van Financiën.

7. Verpachte middelen " 22,124,030

8. In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband. " 10,340,000

9. Haven- en ankeragegelden " 275,000

10. Loods- en kaaisgelden in de haven van Tandjong-Priok " 50,000

11. Personeele belasting " 834,000

12. Patentrecht " 770,000

13. Verponding en belasting van de specerijperken op de Banda-eilanden " 1,720,000

14. Openbare verkoopingën " 645,000

15. Zegelrecht " 885,000

16. Recht van overschrijving van vaste goederen " 475,000

Transporteere f 38,451,380

(1) De administratief opgelegde boeten wegens te late betaling van belastingen, enz. zijn onder het bedrag dier inkomsten begrepen.

Per transport . . . f 88,451,380

17. Belasting op rijtuigen	"	190,000
18. Recht van successie en overgang onder Europeanen en met hen gelijkgestellten	"	50,000
19. Licentiën tot het houden van Chinesesche speel- of dobbel tafels	"	8,300
20. Belasting op het slachten van rundvee, buffels, paarden en veulens in de Preanger regentschappen	"	64,000
21. Belasting op het bedrijf	"	2,980,000
22. Bijzondere belastingen in de Buitenbezittingen	"	2,229,650
23. Kortingen ten behoeve van de burgerlijke pensioenen	"	315,000
24. Terugbetaling van voorschotten, vóór dit dienstjaar aan burgerlijke landsdienaren en aan gepensionneerden verstrekt	"	620,000

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

25. Bijdrage tot de kosten van bestuur van de landschappen en eilanden onder Menado langs de noordkust van Celebes	"	22,760
26. Hoofdgeld van de heerendienstplichtigen in de gouvernements-landen van Java en Madura, met uitzondering van de residentie Batavia (equivalent voor afgeschafte heerendiensten)	"	2,700,000
27. Hoofdgeld van mandours en arbeiders in de Minahassa, die zich bij particulieren verhuren en gevestigd zijn op de erven en bouwgronden hunner dienstgebruikers en daarom van heerendienst zijn vrijgesteld	"	250
28. Pakhuishuur voor de bewaring van het buskruit van particulieren dat in 's lands magazijnen wordt opgeslagen	"	20
29. Kadaster	"	50,000
30. Landelijke inkomsten en andere grondlasten	"	16,650,000
31. Afstand van grond	"	1,154,000
32. Registratie van werkcontracten gesloten door eigenaren of administrateurs van landbouw-, mijnbouw- of nijverheidsondernemingen met van elders afkomstige arbeiders	"	47,500
33. Koffie	"	12,048,100
34. Suiker	"	656,193
35. Verkoop van kina-enten en zaad	"	1,000
36. Vogelnesten, voor zoover niet onder de verpachte middelen begrepen en meststoffen	"	54,240
37. Verhuur der vindplaatsen van schildpadeieren aan het zuiderzeestrand in de afdeeling Soekaboemi (Preanger regentschappen)	"	1,585
38. Verhuur van de vischvijvers te Tello en te Sambong Dwaja (Gouvernement van Celebes en onderhoorigheden)	"	960
39. Houtwezen	"	984,800
40. Terugbetaling van het aan Pangeran Adipati Ario Praboe Prang Wedono verleend renteloos voorschot	"	100,000

Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

41. Onderwijs	"	847,000
42. Verkoop van producten uit den cultuurtuin van 's lands plantentuin te Buitenzorg	"	2,000
43. Landsdrukkerij	"	150,000
44. Vergoeding voor de verpleging van krankzinnigen in de daarvoor bestemde gestichten	"	33,000
45. Ijk van maten en gewichten	"	3,000
46. Belasting op het houden van loterijen	"	30,000
47. Tin	"	494,100
48. Zout	"	7,742,000
49. Vast recht en cijns van concessiën tot winning van delfstoffen	"	9,200

Transporteere . . . f 88,190,088

Per transport . . . f 88,190,038

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

50. Verkoop en verhuur van huizen en andere gebouwen	"	20,000
51. Ontvangsten voortvloeiende uit waterleidingen en overvaarten	"	800
52. Vergoeding voor het gebruik van de loskraan aan het havenkanaal te Samarang.	"	2,000
53. Vergoeding der kosten van onderzoek en beproeving van stoomtoestellen	"	15,000
54. Brievenpost	"	900,000
55. Binnenlandsche paardenpost	"	3,000
56. Telegraphie	"	600,000
57. Spoorwegen	"	5,615,000

Departement van Oorlog.

58. Bijdragen voor de opleiding van jongelingen bij het pupillenkorps	"	8,000
59. Boeten en andere ontvangsten, voortspruitende uit contracten van aanneming en uit leverantiën	"	13,000
60. Terugbetaling van verplegingskosten in de hospitalen	"	85,500
61. Artillerie-constructiewinkel	"	300
62. Topographisch bureau en lithographisch etablissement	"	4,500
63. Verkoop van voor 's lands dienst bestemde bruikbare goederen	"	127,000
64. Verkoop van afgekeurde en overtollige goederen	"	50,000
65. Stoomtramweg in Atjeh	"	85,000
66. Terugbetaling van voorschotten, vóór dit dienstjaar aan militaire landsdienaren verstrekt	"	350,000
67. Andere ontvangsten	"	35,000

Departement van Marine.

68. Loodsgelden, met uitzondering van die in de haven van Tandjong Priok.	"	150,000
69. Terugbetaling der kosten van voeding van particuliere schepelingen aan boord van schepen en vaartuigen der Nederlandsch-Indische zeemacht	"	100
70. Vergoeding door vreemde oorlogsschepen en particuliere vaartuigen voor het gebruik van 's lands los- en laadhoofden, drijvende droge dokken, ketelboks, pont en kiellichter, alsmede voor de kosten van het dokken, vertimmeren en herstellen	"	6,500
71. Verkoop van zeekaarten uit het depôt en de onderdepôts	"	5,000
72. Verkoop van voor 's lands dienst bestemde bruikbare goederen	"	35,000
73. Verkoop van afgekeurde en overtollige goederen.	"	80,000
74. Terugbetaling van voorschotten, vóór dit dienstjaar aan landsdienaren verstrekt.	"	20,000
75. Korting op de traktementen van de ambtenaren bij het marine-etablissement te Soerabaja, bij verplicht gebruik van eene gouvernements-woning	"	20,000
76. Andere ontvangsten	"	7,000

Ontvangsten van gemengden aard en toevallige baten.

77. Verkoop van voor 's lands dienst bestemde bruikbare goederen uit den voorraad van het civiel departement	"	32,000
78. Verkoop van afgekeurde en overtollige goederen uit als voren	"	48,000
79. Alle andere ontvangsten	"	250,000

Totaal f 96,757,738

31 December 1890. WET, tot verhooging van de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1890. S. 223.

Bij deze wet wordt *Art. 2* verhoogd met *f* 14,000.

Art. 4 Nieuwe werken met al hetgeen kan geacht worden daartoe te behooren; enz., enz. ter verbetering van de stelling van *Amsterdam*; wordt aangevuld met:

8°. Telegraphische verbinding van het fort in de Zuiderzee aan het Pampus met den vasten wal.

9°. Aanleg van beplantingen, en verhoogd met *f* 440,000.

Hierdoor wordt het totaal dezer begrooting uitgetrokken tot een bedrag van *f* 1,886,500.

In punt *a* van artikel 2 der voormelde wet aangewezen som van *negenhonderd zeven en zeventig duizend vijfhonderd gulden* wordt verhoogd met *driehonderd vijftig duizend gulden* en alzoo uitgetrokken tot een bedrag van *f* 1,327,500.

31 December 1890. WET, tot verhooging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 224.

Bij deze wet wordt na verhooging van art. 95 met *f* 350,000, het totaal van dit hoofdstuk nader vastgesteld op *f* 21,087,165.

31 December 1890. WET, tot wijziging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 225.

Bij deze wet wordt na verhooging en vermindering van eenige artikelen het totaal der 3de afd. gebracht op *f* 3,003,899; dat der 4de afd. op *f* 8,686,473 en dat der 16de afd. op *f* 1,654,500.

31 December 1890. WET, tot verhooging van het *derde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 226.

Bij deze wet wordt na verhooging van *art. 6* met *f* 6750, het totaal der 2de Afd. van dit hoofdstuk gebracht op *f* 595,666.67 en het eindcijfer op *f* 738,118.67.

31 December 1890. WET, houdende aanvulling van de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 3), tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over het jaar 1890. S. 227.

Deze wet wordt aangevuld met den volgende post:

Art. 6 Dekking van een tekort op de rekening van ontvangsten en uitgaven van het fonds over het dienstjaar 1888 *f* 9,809.30⁵.

Hierdoor wordt het totaal dezer begrooting gebracht op *f* 1,758,209.30⁵.

15 Mei 1890. BESLUIT, tot wijziging van de regeling der bezoldiging en de bevordering van de controleurs der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen, enz.

WIJ WILLEM III, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 10 Mei 1890, n°. 49, afdeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het bepaalde bij art. 4 van Ons besluit van 24 Maart 1882, n°. 10, wordt vervangen door het volgende:

Na *vijftien* jaren onafgebroken dienst in de betrekking van controleur kunnen die ambtenaren, boven hunne mededingers die meer diensttijd als ontvanger hebben, in aanmerking worden gebracht voor ontvangkantoren van de *vijfde*, of, wanneer zij gedurende minstens *twee* jaar eene of meer der in art. 2 van dit besluit genoemde contrôles beheerd hebben, van de *vierde* klasse.

Na *twintig* jaar dienst als boven, wordt die voorkeur uitgebreid tot kantoren van de *vierde* of, voor de controleurs die in het laatste hiervoren bedoeld geval verkeerden van de *tweede* of *derde* klasse, naar mate deze al dan niet gedurende *vijf* jaar een of meer der daar bedoelde contrôles beheerd hebben

Dien onverminderd kan, zoo het belang van den dienst dit vordert, bij de vervulling van opengevallen ontvangkantoren der twee hoogste klassen elk dienstjaar als controleur, te rekenen van de dagteekening van ingang der benoeming tot die betrekking, voor anderhalf dienstjaar als ontvanger worden gerekend.

Het bovenstaande doet niet te kort aan de voorkeur voor hooger bezoldigde ontvangkantoren, welke thans in dienst zijnde controleurs aan vroegere bepalingen mochten ontleenen.

2. Aan art. 26 van Ons besluit van 20 Mei 1890, n°. 30, zooals dat luidt volgens Ons besluit van 29 Juni 1871, n°. 31, en art. 8 van dat van 24 Maart 1882, n°. 10, wordt het volgende toegevoegd:

Voor de toepassing van deze voorkeur wordt vroegere diensttijd als controleur medegerekend.

3. In art. 35 van Ons besluit van 20 Mei 1869, n°. 30, wordt achter: "6 Januari 1864, n°. 68", gelezen: "1° lid".

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 14den Mei 1890.

(get.)

WILLEM.

De Minister van Financiën,

(get.)

GODIN DE BEAUFORT.

27 Mei 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat de gemeentewetgever bevoegd is, in het algemeen het laten liggen van een woonschip in de wateren in de gemeente te verbieden, en dus ook dat verbod uit te strekken tot die wateren die particulier eigendom zijn.

De Hooge Raad enz.,

Gelet op de memorie van cassatie door den req. ingediend, waarbij wordt beweerd:

Schending door niet-toepassing van de artt. 1 en 2 van de verordening der gemeente Haskerland omtrent het liggen van woonschepen in de gemeente vastgesteld den 30 October 1889;

Overwegende dat den gerequireerde bij de dagvaarding is ten laste gelegd, en bij het bestreden vonnis is bewezen verklaard, dat hij op den 3 Februari 1890 zijn tot woning gebezigd vaartuig heeft laten liggen in een water, genaamd de Heeresloot onder Haskerland, zonder vergunning van burgemeester en wethouders dier gemeente;

O. dat op dit feit voor den kantonrechter de toepassing is gevorderd van de artt. 1 en 2 der gemelde gemeenteverordening, waarvan art. 1 luidt: "Het is verboden vaartuigen tot lichter, tot bergplaats van goederen of tot woning gebezigd in de wateren in de gemeente te laten liggen, tenzij met vergunning van burgemeester en wethouders" terwijl art. 2 op de overtreding hiervan de straf van eene geldboete van ten hoogste f 25 bepaald;

O. dat de kantonrechter het feit echter niet strafbaar heeft verklaard, op grond dat onder de woorden van art. 1: "in de wateren in de gemeente" zijn begrepen alle wateren die zich in de gemeente bevinden, zoowel openbare tot den dienst van allen bestemde, als de niet openbare, zoowel die welke gemeente-eigendom als die welke particulier eigendom zijn; dat wel tot de bevoegdheid van een gemeenteraad behoort, het liggen met een woonschip in een openbaar, tot den

dienst van allen bestemd water, als strijdig met het openbaar belang, te verbieden, doch dat zonder bijkomende omstandigheid het liggen met een woonschip in een particulier eigendom op zich zelf niet is in strijd met het openbaar belang, maar alleen eene zaak tusschen den eigenaar van het water en den bewoner van het woonschip;

dat dan ook uit de verordening niet blijkt dat dit zoude zijn in strijd met de openbare orde, zedelijkheid of gezondheid; dat de gemeenteraad derhalve door art. 1 der verordening het privaateigendom heeft aangetast en mitsdien zijne bevoegdheid heeft overschreden, zoodat de verordening, als in strijd met de wet geen rechtskracht heeft en diengevolge niet mag worden toegepast;

O. dat hiertegen bij de memorie van cassatie is aangevoerd, dat het verbod om met een woonschip in een particulier water te liggen, zoowel in het belang der openbare orde (bedelarij) als in het belang der gezondheid (epidemie) kan zijn, en uit dit oogpunt de inhoud der verordening geheel behoort tot de huishouding der gemeente;

dat zoodanig verbod ook niet zoozeer het particulier eigendomsrecht beperkt of belemmert maar het veeleer steunt, terwijl bovendien tegen verkorting van particulier eigendomsrecht een waarborg is gelegen in de bepaling dat door burgemeester en wethouders vergunning kan worden verleend om van het verbod af te wijken;

O. bieromtrent, dat bij de verordening geene sprake is van ontzetting van eigendom;

dat in art. 1, voor zooverre daarbij het laten liggen van een woonschip ook in een particulier water is verboden, wel eene beperking van het genot van den eigendom is gelegen; doch dat bij art. 625 B. W. zoodanige beperking is toegelaten door wetten of openbare verordeningen, uitgevaardigd door eene macht die daartoe volgens de Grondwet de bevoegdheid heeft;

dat de gemeenteraad die bevoegdheid ontleent aan art. 135 der Gemeentewet, waarbij hem is opgedragen verordeningen te maken, die hij in het belang der gemeente noodig acht;

dat de verordening derhalve door een daartoe bevoegde macht is vastgesteld en alzoo ten onrechte bij het bestreden vonnis als in strijd met de wet, buiten toepassing is gelaten;

O. dat derhalve de artt. 1 en 2 der meerge-noemde verordening door niettoepassing zijn geschonden, en alzoo het middel van cassatie is gegrond;

Vernietigt het bestreden vonnis;

Rechtdoende ten principale ingevolge artikel 105 R. O.;

Verklaart den gereq. schuldig aan de overtreding van het zonder vergunning van burge-meester en wethouders laten liggen van een tot woning gebezigd vaarttuig in een water in de gemeente Haskerland;

En met toepassing van de artt. 1 en 2 der meergemelde verordening en art. 23 Strafrecht; Gezien de artt. 214, 215, 253 en 370 Strafvordering;

Veroordeelt den gereq. tot betaling van eene geldboete van f 1, bij wanbetaling te vervangen door hechtenis van een dag;

Veroordeelt hem in de kosten van het rechts-geding, die bij het kantongerecht gevallen verhaalbaar bij lijfswang van ten hoogste één dag.

27 October 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat art. 9 alin. 2 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) ook van toepassing is wanneer, nadat op eenige plaats een geneeskundige zich heeft gevestigd, de eenige aldaar gevestigde apotheek ophoudt aldaar gevestigd te zijn.

De Hooge Raad enz.,

Gelet op de middelen van cassatie, deels door den req. bij memorie, deels namens den req. bij pleidooi voorgesteld en nader toegelicht, luidende:

I. Schending of verkeerde toepassing van art. 9 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) door (in strijd met al. 2 van dat art.) aan te nemen dat de geneesheer, die gevestigd is in eene plaats, alwaar, na zijn vestiging de eenige apotheek ophield te bestaan, daarna niet de bevoegdheid kan verkrijgen om op die plaats geneesmiddelen af te leveren;

II. Schending of verkeerde toepassing van art. 9 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60), in verband met artt. 211 en 221 Strafvordering, door aan te nemen dat het ophouden te bestaan van den eenigen apotheker ter plaatse waar de geneesheer gevestigd is, van geen invloed is op de bevoegdheid van dezen om voortaan geneesmiddelen af te leveren;

III. Schending of verkeerde toepassing van artt. 9 en 19 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60), in verband met artt. 216, al. 2, en 143 Strafvordering, omdat de rechtbank den bekl. heeft veroordeeld wegens het als genees-

kundige, die de geneeskunst uitoefent, onbevoegd afleveren van geneesmiddelen, terwijl niet was ten laste gelegd een der elementen van die overtreding, dat namelijk toen de bekl. begon apotheek te houden, er een apotheker ter plaatse aanwezig was;

Overwegende dat de req. heeft terecht gestaan ter zake van en is schuldig verklaard aan het feit: dat hij als practiseerend geneesheer te Oss, waar eene apotheek gevestigd is, buiten noodzaak, zonder verlof van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, in voornoemde gemeente aan 4 verschillende personen op verschillende tijdstippen na 7 Juni 1889, zijnde die personen en tijdstippen in de dagvaarding nader aangeduid, geneesmiddelen heeft afgeleverd;

O. dat blijkens het vonnis, al verder vaststaat dat, toen de req. zich als practiseerend geneesheer te Oss vestigde, aldaar eene apotheek gevestigd was, toebehoorende aan de heeren d. Fr., die zelf niet bevoegd waren tot de uitoefening der artsnijbereidkunst, en waarin een zoogenaamde provisor, genaamd W., als verantwoordelijk persoon werkzaam was; dat die W. op 2 Juni 1889 Oss metterwoon heeft verlaten en de apotheek gesloten is; dat de req. op 3 Juni 1889, na zijne lijst van geneesmiddelen behoorlijk te hebben doen viseeren, begonnen is met het leveren van geneesmiddelen aan zijne patienten; dat op 6 Juni d. a. v. de apotheek is heropend, omdat alstoen een nieuwe provisor, genaamd v. B. als bevoegd en verantwoordelijk persoon daarin was opgetreden;

O. dat de req. voor de rechtbank heeft beweerd: dat hij op 3 Juni 1889, na het doen viseeren zijner lijst van geneesmiddelen tengevolge van het vertrek van den apotheker W., bevoegdheid erlangde tot het leveren van geneesmiddelen en dat hij die bevoegdheid behield, ook nadat de apotheker v. B. als provisor in die apotheek was opgetreden;

O. dat de rechtbank die verdediging heeft verworpen, op grond: dat de bovenaangehaalde wet in art. 9 al. 1 als regel voorschrijft, dat het afleveren van geneesmiddelen ~~verboden~~ is aan allen die de geneeskunst uitoefenen; dat op dien regel (behalve in het geval van art. 10, waarvan hier geen sprake is) slechts 2 uitzonderingen zijn gemaakt, namelijk, vooreerst, wanneer de geneeskundige zich vestigt in eene plaats waar geen apotheker gevestigd is, en ten andere, wanneer hij in plaatsen waar slechts ééne apotheek is gevestigd, van de Gedeputeerde Staten der provincie

verlof heeft bekomen om geneesmiddelen te leveren; dat zich geen dier beide uitzonderingen hier voordoet, omdat te Oss een apotheker gevestigd was, toen de req. zich aldaar als geneeskundige vestigde en voornoemd verlof van art. 9 al. 3 der aangehaalde wet hem niet was noch is verleend;

A. wat betreft het 2° middel van cassatie, hetwelk, als betreffende den vorm, het eerst behoort onderzocht te worden; dat dit middel, blijkens de toelichting, hierop nederkomt, dat de rechtbank bij haar vonnis niet met zoovele woorden heeft beslist dat er van 2 tot 6 Juni 1889 te Oss geen apotheker in de apotheek aanwezig en deze gesloten was, en dus deze omstandigheid geheel buiten aanmerking heeft gelaten bij het beoordelen der vraag of daaruit al of niet voor den req. de bevoegdheid ontstond tot het afleveren van geneesmiddelen;

D. dat de rechtbank door de erkenning van den req. en de verklaringen van de getuigen d. H. en Dr. v. de L., welke alle het bestaan dier omstandigheid vermelden, in het vonnis op te nemen en als bewijsmiddelen ten laste van den req. te bezigen, genoegzaam aantoonde dat zij het bestaan dier omstandigheid bewezen heeft geoordeeld en dat zij door verder te verklaren dat de verdediging, die de req. daaraan trachtte te ontleenen, geen steun vindt in de wet, blijk geeft op die omstandigheid acht te hebben geslagen; dat dus op dit punt het vonnis, zoo wat de feiten als wat het recht betreft, eene genoegzaam gemotiveerde beslissing inhoudt;

O. wat betreft het 1° middel van cassatie, dat de req. tot sacking daarvan in hoofdzaak heeft aangevoerd: dat gedurende den tijd sinds de provisor W. de apotheek sloot en de gemeente verliet, totdat de provisor v. B. in de gemeente kwam en de apotheek weder opende (3—6 Juni 1889), er in de gemeente Oss geen apotheker gevestigd was; dat hij dus ingevolge art. 9 al. 2 der aangehaalde wet in dat tijdvak de bevoegdheid heeft verkregen tot het afleveren van geneesmiddelen, welke bevoegdheid hij niet heeft verloren door het later optreden van een nieuwen apotheker in de verlaten apotheek; dat wel toen hij het eerst, jaren geleden, zich te Oss als geneeskundige vestigde, daar een apotheker gevestigd was en hij zich dus daar niet gevestigd heeft gedurende het zoeven vermelde tijdvak waarin dat niet het geval was; dat wel art. 9 al. 1 voornoemd zegt: „geneeskundigen die zich vestigen in plaatsen” enz., doch dat dat woord „vestigen”

niet in dien uitsluitenden en onbeprekten zin als daaraan door de rechtbank is toegeschreven, mag worden verstaan, alsof geneeskundigen die „reeds gevestigd” zijn in eene plaats waarin weleer een apotheker was, bij het vertrek van dien apotheker de bevoegdheid om geneesmiddelen af te leveren niet zouden verkrijgen; dat bij deze uitlegging der wet de nienweling bevoorrecht zou worden boven den geneeskundige die reeds jarenlang in eene plaats gevestigd is, eene onrechtvaardigheid, waarvoor geen aannemelijke reden te vinden is;

O. dienaangaande, dat de rechtbank art. 9 al. 2 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) in dien zin heeft uitgelegd, dat alleen die geneeskundige, die zich in eene plaats vestigt op het tijdstip dat daar geen apotheker gevestigd is, de bevoegdheid tot het afleveren van geneesmiddelen bekomt voor zoolang hij daar gevestigd blijft, doch dat hetzelfde niet het geval is met den geneeskundige, die reeds gevestigd is in eene plaats op het tijdstip dat de eenige apotheker daarin ophoudt gevestigd te zijn, en daarin alzoo evenzeer geen apotheker gevestigd is; dat voor deze onderscheiding tusschen de gevolgen van vroegere of latere vestiging van een geneeskundige in de geheel identieke gevallen dat geen apotheker ter plaatse gevestigd is, al dadelijk geen aannemelijke gronden denkbaar zijn; dat zoodanige onderscheiding niet in de bedoeling des wetgevers heeft gelegen; dat blijkens de Memorie van Toelichting de wet uitgaat van het „beginsel dat de uitoefening der artseneijbereidkunst van de geneeskunst behoort gescheiden te zijn; dat er op dat beginsel nitzonderingen noodig kunnen zijn en de noodzakelijkheid daarvan moet afhangen of zonder haar eene behoorlijke uitoefening der *geneeskunst*, die men in de eerste plaats moet verzekeren, mogelijk zij”; . . . „dat met handhaving van de rechten der thans” (dat is bij de invoering der wet) „gevestigde geneeskundigen de bevoegdheid tot het leveren van geneesmiddelen, voor geneeskundigen die zich later zullen vestigen, veilig kan beperkt worden tot die plaatsen waar geen apotheker gevestigd is”; dat wijders in de Memorie van Beantwoording voorkomen de navolgende zinsneden: „Waar geen apotheker is, wordt door het algemeen belang afwijking van het beginsel” (van scheiding der geneeskunde en artseneijbereidkunde) „gevorderd. Hoe anders voor geneeskundige hulp gezorgd?”; dat uit een en ander blijkt van de bedoeling des wetgevers om, zoewel in het algemeen belang als in dat der geneeskundigen, wan-

neer in eene plaats geen apotheker gevestigd is, aan den geneeskundige die er aanwezig is de bevoegdheid toe te kennen om geneesmiddelen af te leveren;

O. dat wijders nit het bezigen van de nitdrukking: „geneeskundigen die 'zich vestigen", in art. 9 niet volgt dat de wetgever van de meergenoemde bevoegdheid heeft willen uitsluiten den geneeskundige die *reeds gevestigd* is in eene plaats, wanneer de apotheker ontbreekt; dat immers uit de memorie van toelichting en uit de redevoeringen van den Minister van Binnenlandsche Zaken en van den heer VAN NISPEN VAN SEVENAER blijkt, dataan zoodanige onderscheiding niet is gedacht, maar dat het woord „vestigen" — en niet de nitdrukking „gevestigd zijn" — gebruikt is om aan te duiden dat bedoeld werden de geneeskundigen die zich *na* de invoering der wet zouden komen of blijven vestigen, in tegenstelling met die welke *reeds vóór* die invoering gevestigd waren;

O. eindelijk, dat in het wetsontwerp betreffende de nittoefening der geneeskunst, op 22 Oct. 1863 bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, in art. 9 voorkwamen de woorden: „Zij (de geneeskundigen) mogen geen geneesmiddelen afleveren dan in plaatsen, in welke *op het tijdstip hunner vestiging aldaar* geen apotheker gevestigd is", doch dat in het gewijzigd ontwerp, dat de tegenwoordige wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) is geworden, de woorden „*op het tijdstip hunner vestiging aldaar*" zijn weggelaten;

O. dat mitsdien de rechtbank door op grond eener onderscheiding, die geheel in strijd is met de bedoeling der wet en die door haren letter niet genoegzaam wordt gerechtvaardigd, te beslissen, dat de req. niet had de bevoegdheid om geneesmiddelen af te leveren, zooals hem dat bij de dagvaarding was ten laste gelegd, en hem deswege tot straf te veroordeelen, art. 9 der aangehaalde wet heeft geschonden; dat mitsdien het eerste middel van cassatie is gegrond;

O. dat de ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten niet bij eenige wet of wettige verordening strafbaar zijn gesteld; dat derhalve het aangevallen vonnis der rechtbank behoort te worden vernietigd en het vonnis van de kantonrechter, waarbij de req. is ontlagen van alle rechtsvervolging, de kosten te dragen door den Staat, behoort te worden bevestigd;

O. dat het door deze beslissing overbodig wordt te treden in een onderzoek omtrent het 3^e middel van cassatie, welk middel, indien het gegrond

werd bevonden, evenzeer tot het ontslag van rechtsvervolging van den req. zou kunnen leiden; Vernietigt het vonnis door de arrondissementsrechtbank te 's Hertogenbosch op 22 April 1890 in deze zaak gewezen, en

Rechtdoende ten principale krachtens artikel 105 R. O.;

Gezien de artt. 216, 256 en 370 Strafvord.;

Bevestigt het vonnis door den kantonrechter te Oss op 17 December 1889 gewezen;

Bepaalt dat de kosten, zoo in hooger beroep als in cassatie gevallen, zullen worden gedragen door den Staat.

3 November 1890. ARREST van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat ingevolge art. 449 Strafrecht, strafbaar is de bedienaar van den godsdienst, die eenige tot de voltrekking van een huwelijk betrekkelijke godsdienstige plechtigheid verricht, op vertoon alleen van een stuk voorzien van een gemeentewapen en inhoudende de niet onderteekende verklaring dat partijen in het huwelijksregister dier gemeente zijn ingeschreven.

De Hooge Raad enz. ,

Gelet op het middel van cassatie, door den req. voorgesteld bij memorie, luidende:

Schending van art. 449 Strafrecht door niet-toepassing, in verband met art. 216 Strafvord.;

Overwegende dat feitelijk vaststaat, dat de gereq. door den rechter in het 2° kanton van het arrondissement Amsterdam tot straf is verwezen ter zake van het, op tijd en plaats bij de dagvaarding vermeld, als bedienaar van den godsdienst verrichten van eene tot de voltrekking van een huwelijk betrekkelijke godsdienstige plechtigheid, vóór dat partijen hem hadden doen blijken dat haar huwelijk ten overstaan van den ambtenaar van den burgerlijken stand was voltrokken, doch in hooger beroep op grond dat het feit, zooals het hem gereq. is ten laste gelegd, is onstrafbaar, van alle rechtsvervolging is ontlagen;

dat de rechter in hooger beroep bij het beklagde vonnis heeft aangenomen, vooreerst dat de gereq. de kerkelijke inzegening van een alvorens voor den ambtenaar van den burgerlijken stand te Amsterdam voltrokken huwelijk heeft verricht, voorts dat hem vóór die inzegening slechts was vertoond een zoogenaamd trouwbewijs, en dit trouwbewijs was een stuk voorzien van het wapen der gemeente Amsterdam, en o. a. inhou-

dende de woorden: „in het huwelijksregister der stad Amsterdam zijn op 11 December 1889 ingeschreven F. D. en W. C. B.”; dat volgens de getuigenverklaringen van een ambtenaar, werkzaam aan den burgerlijken stand te Amsterdam, aldaar ten stadhuize zulk een bewijs niet anders wordt afgegeven dan na de voltrekking des huwelijks door den ambtenaar van den burgerlijken stand, en dan, ook zelfs ongeteekend, moet en kan dienen om aan de buurtsecretarissen te doen blijken, dat de daarin genoemde personen in het huwelijksregister der gemeente Amsterdam zijn ingeschreven;

O. voorts, dat de Rechtbank het door haar uitgesproken ontslag van rechtsvervolging in hoofdzaak hierop heeft gegrond, dat, ofschoon blijkens de beraadslagingen de woorden van art. 449 Strafrecht „hem hebben doen blijken”, in het strafwetboek zijn opgenomen ten einde dit artikel in overeenstemming te brengen met art. 136 B. W. en daarom behoort te worden aangenomen, dat deze woorden in beide artikelen dezelfde beteekenis hebben, hiernit niet voorvloeit, dat dit „doen blijken” alleen kan geschieden door de bewijsmiddelen in art. 155 B. W. vermeld;

dat toch „doen blijken” eene veel minder sterke beteekenis heeft dan de door den wetgever niet gebezigde uitdrukkingen *bewijzen* of *bewijs* leveren, zoodat volgens art. 136 B. W. het aan den bedienaar van den godsdienst vrijstaat, zich ook door andere middelen te doen blijken van de voltrekking des huwelijks, mits deze middelen op zich zelf daartoe voldoende zijn;

dat de rechtbank overgaande tot onderzoek of bovengemeld trouwbewijs aan dit laatste vereischte voldeed, heeft beslist dat dit stuk niet kan geacht worden te zijn een onvoldoend middel om aan den bedienaar van den godsdienst te doen blijken, dat een huwelijk voor den ambtenaar van den burgerlijken stand is voltrokken;

O. ten aanzien van het tegen deze beslissing gerichte middel van cassatie, dat de rechtbank met juistheid heeft overwogen dat de woorden „hem hebben doen blijken” in de artt. 136 B. W. en 449 Strafrecht ééne en dezelfde beteekenis hebben;

dat — zelfs al kon worden aangenomen, dat de partijen zouden kunnen volstaan met een ander blijk van voorafgegane burgerlijke huwelijksvol-

trekking te leveren dan een wettig afschrift of nittreksel van de akte, die behoudens de aldaar aangeduide uitzonderingen bij art. 155 B. W. tot het eenige geldige bewijs van een huwelijk verklaard wordt — het door de partijen bijgebrachte blijk in ieder geval niet bloot de strekking moet hebben, om voor den bedienaar van den godsdienst min of meer waarschijnlijk te maken, dat haar huwelijk burgerlijk voltrokken is, maar om daarvan, volgens de gewone voor het oordeel van den Nederl. rechter geldende regels van bewijskracht, te geven de zekerheid;

dat alzoo het aan den gereq. overgelegde stuk als zelfs niet dragende eenige onderteekening zoodaals wordt gevorderd voor elk geschrift om dit alleen en op zich zelf te erkennen als bewijsstuk, nimmer kan gelden of dienen voor een blijk van de voorafgegane burgerlijke voltrekking van het huwelijk tusschen de daarin genoemde personen, waaruit volgt, dat de gereq. op vertoon alleen daarvan tot de kerkelijke inzegening van hun huwelijk overgaande, eene tot hun huwelijk betrekkelijk kerkelijke plechtigheid heeft verricht, alvorens zij hem van de voltrekking van den ambtenaar van den burgerlijken stand hadden doen blijken;

O. dat de rechtbank door niettemin den gereq. te dier zake van alle rechtsvervolging te ontslaan, art. 449 Strafrecht heeft geschonden en het middel van cassatie dus is gegrond;

O. dat de kantonrechter met juistheid heeft geoordeeld, dat de ten laste van den gereq. bewezen feiten opleveren de overtreding van art. 449 Strafrecht;

Vernietigt het vonnis, den 11 Juni 1889 door de arrond.-rechtbank te Amsterdam in deze zaak gewezen;

En ten principale rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Gezien de artt. 239, 247, 214, 215 en 370 Strafvord.;

Bevestigt het vonnis den 17 Febr. 1890 door den rechter in het 2° kanton van het arrondissement Amsterdam in deze zaak gewezen;

Veroordeelt den gereq. in de kosten van het hooger beroep, alsmede in die van cassatie, de kosten in hooger beroep uitvoerbaar desnoods zelfs bij lijfswang gedurende ten hoogste 1 dag.

CHRONOLOGISCHE INHOUD VOOR 1890.

De jaargang 1890 is geheel chronologisch, behalve het besluit en de arresten van 15 en 17 Mei, 27 October en 3 November, voorkomende op bladz. 297—302.

ALPHABETISCHE INHOUDS-OPGAVE VOOR 1890.

Begrootingen. Wetten tot vaststelling van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1890:

II.	S. 11.	31 Jan.
III.	12.	31 Jan.
IV.	14.	1 Febr.
V.	15.	1 Febr.
VI.	16.	1 Febr.
VII B.	17.	1 Febr.
VIII.	20.	2 Febr.
IX.	22.	2 Febr.
X.	84.	11 Mei.
XI.	18.	2 Febr.

— Als voren voor 1891:

I.	S. 189.	31 Dec.
VII A.	190.	31 Dec.

— Wetten tot verhooging of wijziging van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1889:

IV.	S. 43.	14 April.
V.	198.	31 Dec.
VI.	112.	18 Juli.
VIII.	119.	20 Juli.
	199.	31 Dec.
IX.	6.	30 Jan.

— Als voren voor 1890:

III.	S. 226.	31 Dec.
IV.	103.	30 Juni.
	197.	31 Dec.
V.	203.	31 Dec.
VII A.	167.	12 Nov.
	192.	31 Dec.
VII B.	193.	31 Dec.
VIII.	224.	31 Dec.
	225.	31 Dec.
IX.	122.	20 Juli.
	165.	12 Nov.

— Wetten tot:

Wijziging en aanvulling van de wet, houdende aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1890. S. 168. 12 Nov.

Aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1891. S. 196. 31 Dec.

Beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekingen, voor den dienst van 1890. S. 118. 19 Juli.

Als voren van gelden wegens door het Departement van Marine gedane verstrekingen, voor den dienst van 1890. S. 113. 18 Juli.

Wijziging en aanvulling der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1889. S. 5. 19 Jan.

Vaststelling der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1890. S. 21. 2 Febr.

Verhooging der begrooting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1890. S. 121. 20 Juli. 166. 12 Nov.

Regeling der ontvangsten en uitgaven voor het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren over het jaar 1890. S. 3. 19 Jan.

Aanvulling van de wet van 19 Januari 1890, S. 3, tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor burgerlijke ambtenaren over het jaar 1890. S. 227. 31 Dec.

Vaststelling van de begrooting der uitgaven

- van de Algemeene Landsdrukkerij, voor het dienstjaar 1890. S. 2. 19 Jan.
- Wijziging der begrooting van het Fonds, voortspruitende uit de kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1889. S. 191. 31 Dec.
- Vaststelling der begrooting van het Fonds, voortspruitende uit de kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1890. S. 4. 19 Jan.
- Wijziging der begrooting van het Fonds, voortspruitende uit de kooprijzen van domeinen voor het dienstjaar 1890. S. 111. 18 Juli.
- Vaststelling der begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1890. S. 19. 2 Febr.
- Verhooging van de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1890. S. 223. 31 Dec.
- Aanwijzing der middelen en inkomsten ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk I. Middelen en inkomsten in Nederland). S. 221. 31 Dec.
- Als voren (Hoofdstuk II. Middelen en inkomsten in Nederlandsch-Indië). S. 222. 31 Dec.
- Vaststelling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1891 (Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland). S. 219. 31 Dec.
- Als voren (Hoofdstuk II. Uitgaven in Nederlandsch-Indië). S. 220. 31 Dec.
- Af- en overschrijving van het IIde op het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1889, vastgesteld bij de wetten van 31 Dec. 1888 (Staatsblad n°. 236 en 237). S. 162. 4 Nov.
- Wijziging der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1889 (Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland). S. 301. 31 Dec.
- Als voren (Hoofdstuk II. Uitgaven in Nederlandsch-Indië). S. 202. 31 Dec.
- Toestaan van kredieten ten laste der begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1890, ter voldoening van tot afgesloten dienstjaren onverevende vorderingen. S. 102. 30 Juni.
- Vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven, voor Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1870. S. 123. 20 Juli.
- Als voren voor Suriname over het dienstjaar 1883. S. 7. 20 Jan.
- Als voren voor Suriname over het dienstjaar 1884. S. 8. 20 Jan.
- Wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1890. S. 200. 31 Dec.
- Definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1890. S. 23. 2 Febr.
- Belastingen.** Besluit tot wijziging van de regeling der bezoldiging en de bevordering van controleurs der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen, enz. (bladz. 297.) 15 Mei.
- Belastingen. (Plaatselijke)** Arrest van den Hoogen Raad der Nederl., houdende beslissing dat de rechterlijke macht niet bevoegd is kennis te nemen van het verzet tegen een dwangbevel ter invordering van plaatselijke belasting, gegrond op beweerde onwettigheid van den aanslag. 9 Mei.
- Missive van Ged. Staten van de prov. Overijssel, aan burgemeesters en wethouders der gemeenten in die provincie, betreffende toepassing van art. 245 der gemeentewet. 17 Mei.
- Arrest van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat de burgerlijke rechter ratione materiae, onbevoegd is kennis te nemen van een tegen een dwangbevel gericht verzet, dat gegrond is op de bewering van onverschuldigheid der gevorderde inkomstebelasting wegens het gehad hebben in de gemeente noch van hoofdverblijf noch van verblijf gedurende 3 maanden. 7 Nov.
- Arrest van den Hoogen Raad der Nederl., houdende beslissing dat art. 15 der wet van 22 Mei 1845 (Staatsblad n°. 22) belet, door middel van verzet bij den rechter op te komen alléén tegen de wettigheid van den aanslag; dat dit artikel niet verbiedt mede aan des rechters kennismaking te onderwerpen eene vordering tot teruggaaf van onverschuldigd betaalde belasting, ingesteld op grond dat de eischer, hetzij dan al of niet terecht aangeslagen, volgens art. 245 der gemeentewet ongehouden was in de belasting iets bij te dragen enz. 19 Dec.
- Belastingen. (Provinciale)** Wetten houdende bekrachtiging van prov. heffingen in:
Groningen.	S. 36—38.	13 April.
		212. 31 Dec.
		215. 216. 31 Dec.
Friesland.		39. 13 April.
		210. 31 Dec.

Overijssel.	S. 40.	13 April.
	211.	31 Dec.
Noordbrabant.	98—100.	30 Juni.
	204.	31 Dec.
Gelderland.	105.	31 Dec.
Zuidholland.	206.	31 Dec.
	217.	218. 31 Dec.
Noordholland.	207.	31 Dec.
Zeeland.	208.	31 Dec.
Utrecht.	209.	31 Dec.
Drenthe.	213.	31 Dec.
Limburg.	214.	31 Dec.

Boterhandel. Missive van den Minister van Justitie, aan de procureurs-generaal, fungerende directeurs van rijkspolitie, waarbij wordt medegedeeld eene instructie voor de ambtenaren van politie in zake de uitvoering van de wet van 23 Juni 1889, S. 82, houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den boterhandel. 13 Maart.

Bevolkingsregisters. Besluit tot nadere wijziging van het besluit van 27 Juli 1887, S. 142, tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonend in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van Rijkswege. S. 24. 14 Febr.

Burgerlijke Stand. Arrest van den Hoogen Raad der Nederl., houdende beslissing dat ingevolge art 449 Strafrecht, strafbaar is de bedienaar van den godsdienst, die eenige tot de voltrekking van een huwelijk betrekkelijke godsdienstige plechtigheid verricht, op vertoon alleen van een stuk voorzien van een gemeentewapen en inhoudende de niet onderteevende verklaring dat partijen in het huwelijksregister der gemeente zijn ingeschreven. (bladz. 301.) 3 Nov.

Consulaten. Wet tot herziening der wet van 18 April 1874, S. 65, tot regeling der consulaatrechten. S. 42.

14 April.
— Besluit strekkende ter vervanging der bestaande besluiten, uitgevaardigd krachtens art. 1 der wet van 25 Juli 1871, S. 91, „houdende regeling van de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten, en van de consulaire regtsmagt.” S. 77. 4 Mei.

Domeinen van den Staat. Wetten houdende goedkeuring van:
eene met de gemeente Amsterdam gesloten overeenkomst betreffende ruiling van gronden aldaar. S. 13. 1 Febr.

eene met de prov. Overijssel gesloten overeenkomst betrekkelijk overdracht aan die provincie van de draaibrug over de Nieuwe Vaart, in den provinciaalen grintweg langs de Dedemsvaart, onder Avereest, en eenigen grond en water. S. 41. 14 April.

eene met de gemeente Rotterdam gesloten overeenkomst, betreffende ruiling van water en grond. S. 44. 14 April.

eene met de gemeente Zwolle gesloten overeenkomst, betreffende ruiling van gronden en wateren. S. 45. 15 April.

eene met de gemeente 's Hertogenbosch gesloten overeenkomst, betreffende eene ruiling van gronden enz., ten behoeve van de uitvoering der werken voor de uitbreiding van het station 's Hertogenbosch. S. 46. 15 April.

eene met de Bouwmaatschap „Zuid-Holland”, gevestigd te Maassluis, gesloten overeenkomst betreffende ruiling van grond aldaar. S. 82. 10 Mei.

eene dading, gesloten met de besturen van het gymnasium te Emmerik en van drie stichtingen aldaar, betreffende geschillen over de teruggave of vergoeding van onder het voormalige Fransche bestuur Mer te lande aan het domein getrokken goederen. S. 110. 18 Juli.

eene overeenkomst, waarbij aan de gemeente Zwijndrecht drie stukken grond verkocht en twee andere stukken grond aldaar in erfpacht nitgegeven zijn. S. 114. 19 Juli.

eene overeenkomst betreffende den onderhandschen verkoop van duinen en duingronden op Walcheren onder Vrouwepolder aan de gemeente Middelburg. S. 115. 19 Juli.

eene overeenkomst betreffende den onderhandschen afstand, bij wijze van ruiling, van het gedeeltelijk verlande Zuiddiepje en van bestaande en toekomstige verlandingen in de Oude Maas onder 's Gravendeel en Pattershoek. S. 116. 19 Juli.

Eed. Missive van den Minister van Justitie aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven als zoodanig en als fungerende directeurs van politie, betreffende de wijze van eedsaflegging van ambtenaren en beambten. 12 Dec.

Enquête. Wet houdende voorbereidende maatregelen tot het verkrijgen van noodige kennis van feiten en toestanden ter beoordeeling in hoeverre aanvulling van de sociale wetgeving vereischt wordt. S. 1. 19 Jan.

Fabrieken enz. Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld tegen een besluit van burgemeester en wethouders van Winshoten, tot wijziging der voorwaarden, waaronder door hen vergunning is verleend tot het oprichten van eene bewaarplaats van lompen en beenderen. 4 Mrt.

— Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door H. A. VAN BAAREN tegen een besluit van burgemeester en wethouders van Schoonhoven, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene bergplaats van buskruit. 23 Juli.

Gemeentebestuur. Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat eene gemeente hem, wien door den gemeenteontvanger de invordering van privaatrechtelijke inschulden dier gemeente is opgedragen, kan aanspreken tot betaling van de nit dien hoofde ontvangen gelden. 28 Febr.

— Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Zwolle tegen een besluit van Ged. Staten van Overijssel, betreffende bestemming van koopenningen van grond voor gewone uitgaven. 14 Mrt.

— Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door den raad der gemeente Stad-Almelo tegen een besluit van Ged. Staten van Overijssel, waarbij goedkenning is onthouden aan de begroting van inkomsten en uitgaven dier gemeente, voor het dienstjaar 1890, met betrekking tot het leenen voor onderhoud aan straten. 21 April.

— Besluit houdende handhaving van een besluit van Ged. Staten van Zuid-Holland, waarbij goedkeuring is onthouden aan een besluit van den raad der gemeente 's Gravenhage tot onderhandsche aanbesteding van eenige werken. 2 Juli.

Gemeenteverordeningen. Arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat de verordeningen bedoeld bij art. 135 der gemeentewet moeten behelzen welke verplichtingen den eigenaren door den gemeenteraad, als in deze de eenig bevoegde macht, worden opgelegd en de bepaling daarvan in de verordening niet afhankelijk mag worden gesteld van het oordeel en goedvinden van eene andere macht. 17 Maart.

— Besluit tot vernietiging van de door den raad der gemeente Velp op 2 Dec. 1889 vastgestelde verordening op het rijden met rijwielen

of zogenaamde velocipèdes op de openbare wegen en voetpaden in die gemeente. S. 75.

22 April.

— Arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden, houdende beslissing dat de gemeentewetgever bevoegd is, in het algemeen het laten liggen van een woonschip in de wateren in de gemeente te verbieden, en dns ook dat verbod uit te strekken tot die wateren die particulier eigendom zijn. (bladz. 298.) 27 Mei.

— Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat de gemeentewetgever bevoegd is bepalingen te maken omtrent het gebruik van een voor den openbaren dienst bestemden paardenspoorweg. 2 Juni.

— Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat, als in strijd met art. 2 der patentwet in verband met tabel VII dier wet, zooals die tabel is gewijzigd bij de wet van 10 Juni 1882, S. 30, door den rechter buiten toepassing moet worden gelaten de niet door den Koning goedgekeurde verordening van plaatselijke politie, houdend verbod om waren van welken aard ook langs de huizen op of aan den openbaren weg te venten of te koop aan te bieden zonder vergunning van burgemeester en wethouders, voor zooverre dit verbod ook geldt ten opzichte van hen die een patent hebben verkregen als gewoon kramer. 30 Juni.

— Besluit tot schorsing van het besluit van den raad der gemeente Nieuwer-Amstel van 9 Mei 1890, tot wijziging der algemeene politieverordening dier gemeente. S. 151. 4 Sept.

Verlenging van den termijn van schorsing van bovengemeld besluit. S. 171. 17 Nov.

— Besluit betreffende het geschil omtrent de tusschen de gemeentebesturen van Werkhoven, Odijk en Bunnik bestaande gemeenschappelijke regeling van het brandwezen. S. 185. 19 Dec.

Geneeskundig Staatstoezicht. Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat art. 9 alin. 2 der wet van 1 Juni 1866 (S. n°. 60), ook van toepassing is wanneer, nadat op eenige plaats een geneeskundige zich heeft gevestigd, de eenige aldaar gevestigde apotheek ophoudt aldaar gevestigd te zijn. (bladz. 299.) 27 Oct.

Grondbelasting. Besluit betreffende het toekennen van toelagen aan leden der commissiën voor de herziening der belastbare opbrengst van de ongebouwde eigendommen. S. 140. 23 Juli.

— Wet betreffende de heffing der grondbelasting voor 1891. S. 194.

31 Dec.

Hondsdotheid. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen des Konings der aan Duitschland grenzende provincien, houdende mededeeling eener overeenkomst betreffende maatregelen in zake hondsdotheid. 24 Juli.

Indië. (Nederlandsch) Wet houdende machtiging op den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië om ten behoeve van het vervoer van snikerriet, tijdelijk de kustvaart binnen Nederlandsch-Indië te vergunnen aan schepen, varende onder vreemde vlag. S. 9. 20 Jan.

— Wet tot kwijtschelding aan de erven J. M. GONSALVES van eene den lande aankomende vordering. S. 124. 21 Juli.

— Wet tot goedkeuring der overeenkomst met den heer DAVID CROLL, betreffende de oprichting van eene reparatiewerf met dokgelegheid te Tandjong Priok (haven van Batavia). S. 169. 12 Nov.

— Besluit tot wijziging van art. 2 van het besluit van 21 November 1888, S. 162, betreffende regeling van de vervolging van en het verhaal op ambtenaren bij de wees- en boedelkamers in Nederlandsch-Indië. S. 186. 19 Dec.

Industriele eigendom. Besluit betreffende de inrichting van een bijzonderen dienst van den industrieelen eigendom en van eene centrale bewaarplaats, bedoeld in art. 12 der internationale overeenkomst tot bescherming van den industrieelen eigendom van 20 Maart 1883. S. 94. 2 Juni.

Inkwartieringen. Wet tot nadere wijziging der wet van 14 Sept. 1866, S. 138, houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, enz. S. 83. 10 Mei.

Kanalen enz. Besluit tot bekrachtiging van overeenkomsten met de gemeente Amsterdam nopens de afschaffing der kanaal- en haven-gelden op het Noordzeekanaal en de overdracht van het Entrepôtdok te Amsterdam, en met de gemeenten Zaandam en Westzaan nopens de afschaffing der evengenoemde kanaal- en havengelden. S. 96. 28 Juni.

Kanselarij-leges. Wet tot nadere regeling van de heffing en bestemming der Kanselarij-leges. S. 80. 9 Mei.

— Besluit tot regeling van de wijze van invordering en verantwoording der Kanselarij-leges en van het toezicht daarop S. 176. 22 Nov.

Kerkelijke zaken. Besluit houdende beschikking op het tegen een besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel ingesteld beroep in zake handhaving van een besluit van het gemeentebestuur van Raalte, betreffende weigering van vergunning tot oprichting van een kerkgebouw, op grond dat door het klokgeluid in den toren der te bouwen kerk, de godsdienstoefeningen in eene andere kerk stoornis zouden kunnen ondervinden. 16 Dec.

Kiesrecht. Wet tot aanwijzing van de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet. S. 148. 12 Aug.

Kinderarbeid enz. Besluit tot regeling van den werkkring en de bevoegdheden van de bij art. 12 der wet van 5 Mei 1889, S. 48, bedoelde inspecteurs. S. 27. 21 Febr.

— Missive van den Minister van Justitie aan de procureurs-generaal, fungerende directeuren van politie, houdende voorschriften tot bevordering der richtige naleving van de wet van 5 Mei 1889 (Staatsblad n°. 48). 24 Mrt.

— Besluit houdende aanvulling van het besluit van 9 December 1889, S. 176, tot vaststelling van eenen algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld bij de artikelen 5, 7 en 11 der wet van 5 Mei 1889 (Staatsblad n°. 48). S. 158. 30 Oct.

Kortingen. Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat ingevolge art. 2 R. O., de rechterlijke macht bevoegd is tot kennisneming van geschillen over schuldvordering, onverschillig of de vordering al dan niet gegrond is op eenigen civielen rechtsband tusschen partijen, dat de griffier der Prov. Staten tegenover den Staat aansprakelijk is voor de betaling van de zegelrechten van het door hem in zijne betrekking, ingevolge art. 49 4° der wet van 22 Frimaire An VII, gehonden repertoire en dat de wet van 24 Jan. 1815, S. 15, toepasselijkheid mist, waar het geldt vorderingen van den Staat zelf tegen de tot traktement gerechtigden. 20 Juni.

Krankzinnigen. Besluit tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht te Franeker. S. 25. 14 Febr.

— Besluit houdende wijziging van het besluit

- van 5 Augustus 1888, S. 114, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht "Voorburg" te Vught. S. 146. 29 Juli.
- Besluit tot wijziging van het besluit van 28 Aug. 1888, S. 144, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het provinciaal krankzinnigengesticht "Meereberg" te Bloemendaal. S. 150. 26 Aug.
- Besluit houdende wijziging van het besluit van 9 Oct. 1885, S. 184, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen voor het krankzinnigengesticht te Rosmalen. S. 159. 4 Nov.
- Besluit tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht "het St. Joris-Gasthuis" te Delft. S. 160. 4 Nov.
- Besluit tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht te Dordrecht. S. 178. 11 Dec.
- Landbouw, enz.** Bekendmaking van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, betreffende overlegging van verklaring, bij zendingen van planten, heesters enz. in verband met de internationale overeenkomst tot wering van de druifluis. 2 Jan.
- Wet tot intrekking van art 2 der wet van 6 Dec. 1883, S. 181, betreffende de uitvoering der op 3 November 1881 te Bern gesloten overeenkomst tot wering der driifluis (Phylloxera), zooals die wet is gewijzigd, laatstelijk bij de wet van 30 December 1887 (Staatsblad n°. 258). S. 48. 15 April.
- Leeningen.** Arrest van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat de maatschappij die eene obligatieleening sluit aflosbaar op zekeren datum, vóór dien datum niet mag aflossen, tenzij zij zich bij het aangaan der leening daartoe het recht heeft voorbehouden. 6 Juni.
- Loodswezen.** Besluit tot wijziging van reglementen op den loodsdiens. S. 32. 21 Mrt.
- Marechaussée.** Missive van de Ministers van Oorlog en Justitie aan den Commiss. des Konings in Gelderland, betreffende aanvraag van marechaussée enz. 24/29 April.
- Maten en gewichten.** Besluit van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijver-

- heid, betreffende vaststelling van het goedkenringsmerk voor den ijk en herijk der maten en gewichten enz. voor 1891. 5 Nov.
- Besluit betreffende den herijk van de maten en gewichten in 1891. S. 174. 19 Nov.
- Militair onderwijs.** Wet tot regeling van het Militair Onderwijs bij de Landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hoogere vorming van den officier zijn betrokken. S. 126. 21 Juli.
- Militaire zaken.** Besluit tot toekenning eener jaarlijksche geldelijke tegemoetkoming aan oudstrijders van de jaren 1813—1815. S. 179. 12 Dec.
- Militie. (Nationale)** Besluit betreffende de lichte der nationale militia van het jaar 1890. S. 30. 5 Maart.
- Wet tot verlenging van den diensttijd voor de ingelijfden bij de militia te land der lichtingen van 1884 en 1885 en voor de ingelijfden bij de zeemilitie der lichte van 1886. S. 117. 19 Juli.
- Muntwezen.** Wet tot verhooging van het maximum-bedrag der in Nederlandsch-Indië uit te geven zilveren pasmunt. S. 125. 21 Juli.
- Naturalisatie.** Wetten houdende naturalisatie van:
Ansoul. C. A.	S. 66.	19 April.
Bédier de Prairie. E. P.	59.	18 April.
Bensinger. L.	88.	11 Mei.
Berkemeijer. G. H. J.	68.	19 April.
Berkholst. E. A.	145.	24 Juli.
Boetzkes. J. H. H.	186.	23 Juli.
Bohmann. J. W.	69.	19 April.
Büttner. G. C. J. E. A.	71.	19 April.
Cooremans. E. L. G.	50.	16 April.
Craayvanger. T. H.	67.	19 April.
Erdmann von Seydlitz-Kurzbach. H. F. W. B.	S. 142.	24 Juli.
Fleerkamp. M.	187.	23 Juli.
Hackenitz. J. H.	52.	16 April.
Hebinck. G.	62.	18 April.
Heinemann. J. K.	54.	16 April.
Hellendoorn. J. H.	143.	24 Juli.
Hiller. G. A.	144.	24 Juli.
Holthans. J. G.	181.	22 Juli.
Hübbers. G.	70.	19 April.
Hülsmann. Dr. J. H. H.	89.	12 Mei.
Ilgen. G. H. L. F. O.	63.	18 April.
Landsberg. L.	49.	15 April.
Lnhde. E. F. T.	61.	18 April.

Lütje. H. F. F.	S. 133.	22 Juli.
Müldner. L. G. H.	53.	16 April.
Müller. J. M.	91.	12 Mei.
Pauwels. L.	135.	23 Juli.
Philipp. W.	132.	22 Juli.
Remme. H. H.	90.	12 Mei.
Rammeloo. P. B.	128.	21 Juli.
Reif. J. J. F.	74.	20 April.
Röben. J. A.	129.	23 Juli.
Roes. H. J.	141.	24 Juli.
Rosenthal. H.	72.	20 April.
Schmierer. G. I.	60.	18 April.
Schnelle. F. K. A. J.	51.	16 April.
Schnitzler. G. G.	73.	20 April.
Schöne. F.	139.	23 Juli.
Seibert. P. J.	65.	19 April.
Smets. P. J.	138.	23 Juli.
Splinters. J. J.	86.	11 Mei.
Tonnies. H. A. F. B. H.	130.	22 Juli.
Vahle. A. W. H.	57.	18 April.
Versteeg. W. F.	87.	11 Mei.
Wahl. F. R.	56.	18 April.
Witte. V. A. de	58.	18 April.

- Onderwijs. (Lager)** Besluit van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende vaststelling der modellen en opgaven ter uitvoering van art. 1, 3 en 4 van het besluit van 23 December 1889 (Staatsblad n°. 139). 3 Jan.
- Besluit ter uitvoering van artikel 54*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 26. 19 Febr.
- Besluit houdende voorschriften ter uitvoering van art. 12, 3de lid, sub 2°. der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 34. 3 April.
- Besluit houdende voorschriften ter uitvoering van art. 24 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 64. 18 April.
- Besluit tot vaststelling der regelen voor de Rijksnormaallessen, bedoeld in art. 12 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 97. 29 Juni.
- Besluit houdende handhaving van een besluit van Ged. Staten van Drenthe, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van den raad van Zweelo, tot opheffing van de openbare lagere school te Meppen. 9 Juli.

- Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de opmaking door de gemeentebesturen van de declaratiën wegens 25 pCt. vergoeding in de kosten van het stichten en verbouwen of het aankopen van schoollokalen. 9 Sept.
- Besluit ter uitvoering van art. 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, laatstelijk gewijzigd bij die van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 154. 13 Sept.
- Besluit van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende vaststelling van modellen van de declaratiën enz., bedoeld in art. 7 van het besluit van 13 Sept. 1890 (S. n°. 154). 13 Oct.
- Besluit tot intrekking van de besluiten van 27 Maart 1885, S. 74, 2 April 1887, S. 47 en 19 Maart 1888, S. 51 en tot regeling van den omvang van het examen, bedoeld in art. 63 der wet van 17 Augustus 1878, S. 127, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889, S. 175, van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 180. 17 Dec.
- Besluit tot vaststelling van bepalingen voor het examen, bedoeld in art. 65 der wet van 17 Augustus 1878, S. 127, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 Dec. 1889, S. 175, ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *p* in artikel 2 der eerstgenoemde wet. S. 181. 17 Dec.
- Besluit tot vaststelling van een programma voor het examen, bedoeld in art. 65*bis*, der wet van 17 Augustus 1878, S. 127, zooals die is gewijzigd bij de wet van 8 Dec. 1889, S. 175, ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *j* in art. 2 der eerstgenoemde wet, tot regeling van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 182. 17 Dec.
- Besluit tot intrekking van de besluiten van 3 Februari 1881, S. 25, 13 Augustus 1881, S. 149 en 18 Februari 1883, S. 23 en tot vaststelling van programma's voor het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid, bedoeld in art. 56, onder *a*, der wet van 17 Augustus 1878, S. 127, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889, S. 175, alsmede tot regeling van de wijze van afneming en van hetgeen verder tot dit examen betrekking heeft. S. 183. 17 Dec.

- Besluit tot intrekking van de besluiten van 28 Mei 1879, S. 104 en 25 April 1882, S. 57 en tot regeling van de wijze, waarop wordt voorbereid en ingesteld het vergelijkend onderzoek, bedoeld in art. 28 der wet van 17 Augustus 1878, S. 127, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 8 December 1889 (Staatsblad n°. 175). S. 184. 17 Dec.
- Onteigening.** Wetten en beslniten tot onteigening ten algemeenen nutte van eigendommen voor:
- het maken van een fort aan de Winkel. S. 10. 26 Jan.
- den aanleg van een weg over de zoogenaamde Helledreef, tusschen de Helle- en Moermondsweg te Noordwelle. S. 35. 13 April.
- de nitvoering der werken voor de nitbreiding van het station 's Hertogenbosch. S. 47. 15 April.
- den aanleg van een locaalspoorweg van Sauwerd naar de Roodeschool. S. 85. 11 Mei.
- den aanleg van twee kunstwegen, de een van Valkenburg naar den provincialen weg op den grens van de gemeenten Margraten en Gulpen en de ander van Groot-Welsden (gemeente Margraten) naar den Rijksweg der 2^e klasse Maastricht-Valkenburg-de Locht in de gemeente Heer. S. 106. 17 Juli.
- den aanleg van twee kunstwegen, de een door de gemeenten Beek, Spaubeek, Schinnen, Nuth, Hoensbroek, Voerendaal en Heerlen en de ander door de gemeenten Spaubeek, Schinnen en Oirsbeek. S. 107. 17 Juli.
- de verbetering van de Kruizinga's-wijk en voor het bouwen van eene brugwachterswoning bij den westelijken mond dier wijk in de gemeente Avereest. S. 120. 20 Juli.
- Patentrecht.** Arrest van den Hoogen Raad der Ned., houdende beslissing dat hij, in wiens fabriek niet alleen cacao wordt bereid maar ook pakkisten, blikken bussen en zakken worden vervaardigd en drukwerk wordt verricht, ter zake van dat vervaardigen van pakkisten enz. is patentplichtig, ook dan wanneer zulks nitluitend geschiedt tot uitoefening van den handel in cacao. 10 Mrt.
- Besluit betreffende de meting voor het patentrecht van visschersvaartuigen, bekend onder de namen van *hoogartsen*, *blazers*, *hengsten*, *botters* of *schokkers*. S. 55. 17 April.
- Pensioenen.** Wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren. S. 78. 9 Mei.
- Wet tot regeling van het pensioen der weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren. S. 79. 9 Mei.
- Wet tot regeling der pensioenen van de mindere geëmployeerden enz., op daggeld werkzaam bij de inrichtingen van 's Rijks Zee en Landmacht. S. 109. 18 Juli.
- Besluit houdende uitvoering van art. 5 laatste lid, der wet van 18 Juli 1890 (S.n°. 109). 16 Dec.
- Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Gedeputeerde Staten van de provinciën, betreffende den grondslag voor pensioen van burgerlijke ambtenaren. 11 Dec.
- Posterij.** Besluit tot vrijstelling van briefport voor de aan te stellen veeopzichters, zoowel onderling als met de Commissarissen des Konings, de districtsveeartsen en hunne plaatsvervangers, de burgemeesters en de ambtenaren van 's Rijks belastingen. 10 Jan.
- Besluit houdende toekenuing van portvrijdom bij briefwisseling in zake onderwijs. 11 April.
- Besluit houdende vrijstelling van port voor de briefwisseling over dienstzaken tusschen de districtsveeartsen enerzijds en de hoofdcommissarissen en commissarissen van politie anderzijds, binnen den kring, waarin genoemde ambtenaren hunne functies uitoefenen. 28 Juli.
- Rechten van in-, uit- en doorvoer.** Besluit houdende aanwijzing van de gemeente Zntphen als kantoor van betaling bij invoer langs spoorwegen S. 164. 5 Nov.
- Besluit tot aanwijzing van het terrein van toezicht in de gemeente Jabeek langs de Pruisische grens voor de toepassing van de bepalingen van art. 9 der wet van 4 April 1870 (Staatsblad n°. 61). S. 187. 20 Dec.
- Wet tot verlenging van den termijn, bepaald bij de wet van 25 December 1887, S. 221, betreffende de heffing en de verzekering van invoerrechten en accijnzen. S. 195. 31 Dec.
- Regeering.** Besluit van de Staten-Generaal in vereenigde vergadering krachtens art. 40 der Grondwet S. 155. 29 Oct.
- Besluit waarbij door den Raad van State, krachtens artikel 45, 2°. van de Grondwet, waarnemende het Koninklijk gezag, ter algemeene kennis wordt gebracht, dat hij de waarneming, in naam des Konings, van het Koninklijk gezag aanvaard heeft. S. 156. 30 Oct.
- Wet houdende benoeming van eene Regentes. S. 170. 14 Nov.

— Wet tot bepaling van de som, bestemd tot goedmaking der kosten van het Regentschap.

S. 172. 19 Nov.

— Proclamatie betreffende de aanvaarding van het Regentschap door Hare Majesteit Koningin EMMA. S. 175. 20 Nov.

— Proclamatie betreffende de komst tot den Troon van Hare Majesteit Koningin WILHELMINA en van de aanvaarding van het Regentschap door Hare Majesteit de Koningin-Wednaw EMMA.

S. 177. 24 Nov.

Rekenkamer. Wet tot wijziging van artikel 9 der wet van 5 October 1841 (Staatsblad n°. 40). S. 101. 30 Juni.

Rijnvaart. Besluit tot bekrachtiging van politiebepalingen voor het vervoeren van petroleum in ketelschepen langs den Rijn. S. 28. 25 Febr.

Schuld. (Nationale) Besluit houdende machtiging tot uitgifte en beleening van f6,000,000 in schatkistbiljetten volgens de wet van 4 April 1870 (Staatsblad n°. 62). S. 157. 30 Oct.

— Besluit betreffende de nitloting en aflossing van 3½ pCts. schuldbekentenissen ten laste van het voormalig Amortisatie-Syndicaat. S. 163. 5 Nov.

Schutterij. Besluit tot wijziging van den staat, behoorende bij het besluit van 26 April 1886, S. 100, tot nadere vaststelling van de sterkte, samenstelling en indeeling der dienstdoende schutterij te Rotterdam. S. 188. 22 Dec.

Spoorwegen. Arrest van het gerechtshof te Amsterdam, houdende beslissing dat art. 1 der wet van 5 April 1875, S. 67, alleen toepasselijk is op reizigers die vervoerd worden en niet tevens op beambten der maatschappij. 10 Jan.

— Besluit houdende vaststelling van een Algemeen Reglement voor den dienst en het vervoer op de spoorwegen, bedoeld in art. 1 der wet van 28 Oct. 1889 (S. n°. 146). S. 93. 26 Mei.

— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement voor den dienst op de spoorwegen, vastgesteld bij besluit van 27 October 1875 (Staatsblad n°. 183). S. 104. 1 Juli.

— Wet houdende bekrachtiging van overeenkomsten met de Nederlandse Rhijnspoorwegmaatschappij, de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. S. 134. 22 Juli.

Staten-Generaal. Besluit betreffende de opening der gewone zitting van de Staten-Generaal. S. 153. 9 Sept.

Sterke drank. Besluit tot vernietiging van een besluit van Ged. Staten van Zeeland, waarbij in hooger beroep de aan J. B. MABESONE door burgemeester en wethouders van Sluis verleende vergunning tot verkoop van sterken drank in 't klein is gehandhaafd. S. 33. 3 April.

— Missive van den Minister van Justitie aan de Commissarissen des Konings in de provinciën, betreffende de uitvoering der wet tot regeling van den kleishandel in sterken drank. 9 Dec.

Strafrecht en Strafvordering. Wet tot nadere verlenging van den termijn, gedurende welken artikel 1 van de wet van 6 Maart 1818, S. 12, van kracht blijft. S. 108. 17 Juli.

— Wet tot verzekering van de toepassing van bij de wet bevolen of toegelaten vrijheidsbeneming. S. 127.

21 Juli.

Tollen. Arrest van den Hoogen Raad der Nederl., houdende beslissing dat zich aan overtreding van art. 427 6°, van het Wetboek van Strafrecht niet schuldig maakt de tolgaarder, die op verzoek van den bestuurder van eene vélocipède geweerd heeft den tolboom die niet met een slot was gesloten en gemakkelijk kon worden opengedaan, te openen, en aan den vélocipedist heeft toegeroepen om dit zelf te doen, waaraan door dezen is voldaan, zoodat hij den tolboom is doorgaan. 17 Maart.

Tractaten. België. Verklaring ter vervaanging van die van 3 April 1884, houdende wijziging van het reglement betreffende de visscherij en den vischhandel, den 20sten Mei 1843 tusschen beide landen vastgesteld. S. 29. 1 Maart.

— Frankrijk. Goedkeuring van de op 28 April 1890 te Parijs nitgewisselde verklaring omtrent de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil nopens de grensregeling tusschen Suriname en Fransch-Guyana. S. 105. 17 Juli.

— Frankrijk. Verklaring aangaande de bevoegdheid van den scheidsrechter in het geschil nopens de grenscheiding tusschen Suriname en Fransch-Guyana. S. 149. 15 Aug.

Tramwegen. Missive van den Minister van Financiën aan de Commissarissen des Konings in de provinciën, betreffende het verleen van vergunning tot aanleg van stoom- of paarde-tramwegen in verbinding met het buitenland. 23 April.

Veeziekten. Besluit tot aanvulling van het besluit van 27 Maart 1888, S. 67, waarbij

- nader wordt bepaald welke ziekten van het vee voor besmettelijk worden gehouden en welke der in de wet van 20 Juli 1870, S. 131, genoemde maatregelen bij het dreigen of heerschen van elke dier ziekten moeten toegepast worden, gewijzigd door de besluiten van 12 Mei en 9 October 1889 (Staatsbladen n°. 62 en 128). S. 92. 20 Mei.
- Besluit houdende bepaling van het bedrag der belooning van geëxamineerde veeartsen, bij het uitoefenen der functie van districts-veearts of plaatsvervanger. 26 Juni.
- Besluit tot wijziging van het besluit van 26 Mei 1888, S. 56, waarbij, met herziening van het besluit van 16 November 1884, S. 223, bepalingen worden vastgesteld omtrent het vervoer van vee langs spoor- en tramwegen en met schepen, en de reiniging en ontsmetting van vervoermiddelen. S. 152. 5 Sept.
- Circulaire van den Commissaris des Konings in de provincie Overijssel, aan de burgemeesters der gemeenten in die provincie, betreffende voorschriften en modellen in zake voorschot-declaratiën, voortvloeiende uit de toepassing van de wet van 20 Juli 1870 (Staatsblad n° 181). 10 Nov.
- Vestingwerken.** Besluit betreffende classificatie van vestingwerken. S. 161. 4 Nov.
- Visserij.** Besluit van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, houdende vaststelling van het in art. 2 der wet van 21 Juni 1881, S. 76, bedoeld letterteeken voor vaartuigen, bestemd voor de zeevisscherijen. Jan.
- Wet tot intrekking van bepalingen omtrent de zeevisscherijen. S. 95. 14 Juni.
- Wapenen.** Wet houdende verbodsbepalingen tegen het dragen van wapenen. S. 81. 9 Mei.
- Besluit van den Minister van Justitie, houdende bepaling welke ambtenaren en beambten gedurende de uitoefening hunner ambtsbediening een wapen bij zich mogen hebben. 27 Sept.
- Zeep.** Besluit tot wijziging der bepalingen omtrent den uitvoer van zeep met afschrijving van den accijns. S. 173. 19 Nov.
- Ziekten. (Besmettelijke)** Besluit tot toepassing der wet van 26 April 1884, S. 80, aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884, S. 164, tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 147. 29 Juli.
- Zout.** Besluit tot aanwijzing van de gemeente Edam als bijzondere losplaats tot entreposeering van ruw zout. S. 31. 19 Maart.
- Besluit houdende bepalingen omtrent den vrijdom van den accijns op het zout ten behoeve van de zeevisscherijen. S. 76. 27 April.